

TOLEDO
BIBLIOTECA PROVINCIAL

Sala *Veneranda*

Número *94*

les. c. 43.
ria, et
bg, cum
it quod
iquidaz

eo (inquit)

ois scriptura et prophetę specializ futurorum mysterijs
involuti sūt, ut p̄ocent nas ad intelligentiã, et
ad illud quod in Evangelio dz matt. 7. petite, etc.
*Hieronymo. sup. c. u. Danielis. ait. Scriptura
sctę difficultas maxima est, cuius intelligenti
am, absq; dei grã, et doctrina maiore, sibi
impitissimi vel maxime vendicãt.*
*Aug. li. 2. de doct. chri. c. 6. obscure (inquit) scri
ptura loquitur. quod p̄uisu est diuinitę, ad
sedomãdaz labore supbiã, et intelledu a fa
stidio reuocãdu, cui facile inuestigata pler
umq; vilescut. in locis ap̄tiorib; Spiritus
sctę fami occurrit, in obscuriorib; fastidi
a detergit. in cõstit. Dist. 2. c. 14.
nullo frũz nrozele ent in pph etis vel in
psalmis aliis sensu b̄ternle: nisi
quę scti app̄obãt et cõfirmãt.*

R 18 - 2 -
PROPHE TAE

- 1 ISAIAS,
  - 2 JEREMIAS,
  - 3 BARUCH,
  - 4 EZECHIEL,
  - 5 DANIEL.
- 'CVM

12 Duodecim aliis minoribus.

h3 ad vsu cu sicetia.

fr Aloysig
a. crucej

ANTVERPIAE
Ex officina Christophori Plantini
M. D. LXIII

C 1195031
T 144432
R 376288

AD PAVLAM ET EVSTO-
 CHIVM IN TRANSLATIO-
 NEM ISAIAE EX HEBRAI-
 CA VERITATE, HIERONY-
 MI PRAEFATIO. **tom. 3. ff. 5.**

Ex adamo.
 causa ob qua p.
 phetauit isaias
 fuerunt. pctāq
 ob populo obro
 xig fuit. sūt
 hec. ignorāti
 a dei. fiduti
 a opū. supbi
 a. cōtēptū frū
 mifoz. frau
 des in iuditijs
 publicis. ido
 solatrin. Et
 sodomie vit
 iū. patent he
 c partim ex
 4. regū. ff. 2.
 partim ip. par
 tim ex hoc ip
 so ppheta. mi
 sus est. p. isai
 as vlt populo
 pzedictis vit
 ijs ad vniqve
 zi dei cultu
 uocaret. inte
 riq sue pph
 tiē multā dō
 miscet de x
 et sig regno.
 1. eccidit dei
 de reiectione
 iudeoz. Et vq
 catione gētiū
 vno obscurior
 est ppheta pp
 ter latēte. Et rā sitg ad chruū. eccinā. Et scēig
 sacrameta. //

NEMO cum prophetas versibus viderit esse
 descriptos, metro eos existimet apud Hebræos liga-
 ri, & aliquid simile habere de Psalmis vel operibus
 Salomonis: sed quod in Demosthene & Tullio solet
 fieri, vt per cola scribantur & commata, qui vti que
 prosa, & non versibus conscripserunt. Nos quoque
 vtilitati legentium prouidentes, interpretationem
 nouam, nouo scribendi genere distinximus. Ac pri-
 mum de Isaia sciendum, quod in sermone suo dffer-
 us sit: quippe vt vir nobilis, & vrbane eloquentia,
 nec habens quicquam in eloquio rusticitatis admi-
 stum. Vnde accidit, vt præ cæteris florem sermonis
 eius, translatio non potuerit conseruare. Deinde e-
 riam hoc adiiciendum: quod non tam propheta di-
 cendus sit, quam Euāgelista. Ita enim vniuersa Chri-
 sti Ecclesiæq; mysteria ad liquidum profecutus est,
 vt non putes eum de futuro vaticinari, sed de præte-
 ritis historiam texere. Vnde conuicio noluisse tunc
 temporis Septuaginta interpretes fidei suæ sacramen-
 ta perspicue ethnicis proderet: ne sanctum canibus, &
 margaritas porcis darent: quæ cum hanc æditionem
 legeritis, ab illis animaduerteteris abscondita. Nec ig-
 noro, quanti laboris sit prophetas intelligere: nec fa-
 cile quempiam posse iudicare de interpretatione, nisi
 intellexerit antequam legerit: nos quoq; patere mor-
 sibus plurimorum, qui stimulante inuidia, quod con-
 sequi non valent, despiciunt. Sciens ergo & prudens
 in flammam mitto manum: & nihilominus hoc à fa-
 stidiosis lectoribus precor, vt quomodo Græci post
 septuaginta translatores Aquilam & Symmachum,
 & Theodotionem legunt, vel ob studium doctrinæ
 suæ, vel vt Septuaginta magis ex collatione eorum
 intelligant: sic & isti saltem vnum post priores habe-
 re digneatur interpretem. Legant prius, & postea
 despiciant: ne videantur, non ex iudicio, sed ex odij
 præsumptione ignorata damnare. Prophetavit autē
 Isaias

2
Isaias in Ierusalem & in Iudæa, necdum decem tribubus in captiuitatem ductis : ac de vtroque regno, nunc commistim, nunc separatim textit oraculum. Et cum interdum ad præsentem respiciat historiam, & post Babylonix captiuitatem reditum populi significet in Iudæam: tamen omnis eius cura de vocatione Gentium, & aditæ Christi est. Quem quanto plus amaris S. Paula & Eustochium, tanto magis ab eo petite, vt pro obtrextatione præfenti qua me indefinenter æmuli laniāt, ipse mihi mercedem restituat in futuro: qui scit me ob hoc in peregrinæ linguæ eruditione sudasse, ne Iudæi de falsitate scripturarum ecclesiis eius diutius insultarent.

ARGVMENTVM IN PROPHETIAM ISAIAE.

ISAIAS in Ierusalem nobili genere ortus est, ibique prophetauit. Sub Manasse rege sectus in duas partes occubuit. Sepultusque est sub Quercu Rogel, iuxta transitum aquarum, quas olim Ezechias rex iacto obstruxerat puluere. *2. par. 32.*

PROPHETIA ISAIAE. *Hic 66. capita.*

CAP. I.

1
A **V**ISTO Isaia filij Amos
2 quam vidit super Iudã
& Ierusalem in diebus
Oziã, Ioathan, Achaz, &
Ezechia regū Iuda. ¹ Audite cæli, & auribus percipe terra, quoniã Dominus locutus est: Filios enutriui, & exaltaui: ipsi autẽ sp̄uerunt me. ² Cognouit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui: Israël autẽ me non cognouit, & populus meus non intellexit. ³ Vã genti peccatrici, populo

defecerunt a me.

iesg.

A 2

lo hier. hic

irritauerunt.

addetis.

psal. 80. / ose.

4. / Rom. 1.

Ezechiel. 16.

integrum.

recens.

deuincta.

Isa. 5. b. 6.

desolata.

Rom. 9. g. 29.

Gen. 19. e. 24

ostri.

Ier. 6. e. 20.

Amos 5. f. 22

Plenus

sum holocau

sto arietum

et adipe 4.

Veneritis 5.

offeratis 8.

lo graui iniquitate, semini nequam, fili- B
 liis sceleratis, dereliquerunt Dominum,
 blasphemauerunt sanctum Israel, aba-
 lienati sunt retrorsum. Super quo percu- 5
 tiam vos ultra, addentes prauaricatione?
 omne caput languidum, & omne cor
 moerens. A planta pedis vsque ad verti- 6
 cem non est in eo sanitas. vulnus, & li-
 uor, & plaga tumens: non est circumliga-
 ta, nec curata medicamine, neque fota o-
 leo. Terra vestra deserta: ciuitates vestre 7
 succensae igni: regionem vestram coram
 vobis alieni deuorant: & desolabitur sicut
 in vastitate hostili. Et derelinquetur filia 8
 Sion vt umbraculum in vinea, & sicut tu-
 guriū in cucumerario, & sicut ciuitas
 quae vastatur. Nisi Dominus exercituū 9
 reliquisset nobis semen, quasi Sodoma C
 fuisset, & quasi Gomorrha similes es-
 semus. Audite verbum Domini princi- 10
 pes Sodomorum, percipite auribus legem
 Dei nostri populus Gomorrhæ. Quò 11
 mihi multitudinem victimarum vestra-
 rum, dicit Dominus? plenus sum. holocau-
 sta arietum & adipem pinguium, & san-
 guinem vitulorum & agnorum & hir- 12
 corum nolui. Cum veniretis ante con-
 spectum meum, quis quæsiuit hæc de ma-
 nibus vestris, vt ambularetis in atriis meis?
 ne afferatis ultra sacrificium frustra: in- 13
 censum abominatio est mihi. Neomeni- D
 am, & sabbatum, & festiuitates alias nõ
 feram, iniqui sunt cœtus vestri: calen- 14
 das vestras, & solennitates vestras odiuit
 anima.

- anima mea: facta sunt mihi molesta, la- *hier. 6.*
 15 borauī sustinens. ⁊ Et cūm extenderitis
 manus vestras, auertam oculos meos à *vel. opum.*
 vobis: & cūm multiplicaueritis orationē,
 non exaudiam, || manus enim vestrae san- *Inf. 59. a. 2.*
 16 guine plenae sunt. ⁊ Lauamini, mundi e- *- 8.*
 stote, auferte malum cogitationum ve- *1. Pet. 3. b. 11.*
 strarū ab oculis meis: quiescite agere per-
 17 uersē, ⁊ discite benefacere: quærite iudici-
 um, subuenite oppresso, iudicate pupillo, *obsacro.*
 18 defendite viduam. ⁊ Et venite, & arguite *disceptamg.*
 me, dicit Dominus: si fuerint peccata ve-
 stra vt coccinum, quasi nix dealbabūtur:
 & si fuerint rubra quasi vermiculus, ve- *c. irritor dep*
 19 lut lana-alba'erunt. ⁊ Si volueritis, & au- *nia. di. 3.*
 dieritis - me', bona terrae comedetis. *Et. c. Inu. mi*
 20 ⁊ Quod si nolueritis, & me ad iracundiā *- 2.*
 prouocaueritis: gladius deuorabit vos, *- 3.*
 21 quia os Domini locutum est. ⁊ Quomo- *D. bern. legit. 1.*
 do facta est meretrix ciuitas fidelis, plena *fm. aduentus*
 iudicij? iustitia habitauit in ea, nunc a- *inobedientes.*
 22 tem homicidæ. ⁊ Argētum tuum versum
 Est in scoriam: vinum tuum mistum est
 23 aqua. ⁊ Principes tui infideles, socij furum.
 omnes diligūt munera, sequūtur retribu- *Ier. 5. f. 28.*
 24 tiones. || Pupillo non iudicant: & causa vi- *Zach. 7. c. 10.*
 duæ non ingreditur ad illos. ⁊ Propter *c. Eiciens. 28*
 hoc ait Dominus Deus exercituum for- *dist.*
 tis Israël, Heu, consolabor super hostibus
 25 meis, & vindicabor de inimicis meis. ⁊ Et *vide thre. 3*
 conuertam manum meam ad te, & ex- *addit. ad. 11*
 coquam ad purum scoriam tuam, & au- *n. verba. nō.*
 26 feram omne stannum tuum. ⁊ Et restitu- *n. humili-*
 am iudices tuos vt fuerunt prius, & con- *uit ex corde*
 siliarios *Suo.*

Aposto-
 li. hiero. hic.

A 3

siliarios

incipio.

CAP. II.

PROPH.

captiui Eig.

iesus.

pudebit vos
tiliis: quibus
lectanti estis.

filiarios tuos sicut antiquitas. post hæc **G**
vocaberis ciuitas iusti, vrbs fidelis. ²⁷ Sion
in iudicio redimetur, & reducent eam in
iustitia: ²⁸ & conteret scelestos, & pecca-
tores simul: & qui dereliquerunt Dñm,
confumentur. ²⁹ Confundentur enim ab
idolis quibus sacrificauerunt: & erubel-
cetis super hortis quos elegeratis, ³⁰ & cum
fueritis velut quercus defluētibus foliis,
& velut hortus absque aqua. ³¹ Et erit for-
titudo vestra, vt fauilla stupet, & opus ve-
strū quasi scintilla: & succendetur vtrun-
que simul, & non erit qui extinguat.

CAP. III.

Mich. 4. 1. 1.

iesus.

ligones.

dei nri.

abundat plg q
oriētales diu
tjis.

sunt.

Verbum quod vidit Isaias filius Amos ¹
super Iudam & Ierusalem. ² Et erit
in nouissimis diebus præparatus mons **A**
domus Domini in vertice montium, &
eleuabitur super colles: & fluent ad eum
omnes gentes. ³ Et ibunt populi multi,
& dicent, Venite & ascendamus ad mon-
tem Domini, & ad domum Dei Iacob, &
docebit nos vias suas, & ambulabimus
in semitis eius: quia de Sion exhibit lex, &
verbum Domini de Ierusalem. ⁴ Et iudi-
cabit Gentes, & arguet populos multos:
& cōflabunt gladios suos in vomerēs, & **B**
lanceas suas in falces: non leuabit gens cō-
tra gentem gladium, nec exercebuntur vl-
trā ad prælium. ⁵ Domus Iacob venite, &
ambulemus in lumine Domini. ⁶ Proie-
cisti enim populum tuum domum Ia-
cob: quia repleti sunt vt olim, & augures
habuerunt vt Philisthiim, & pueris alie-

ris

7 nis adhæserunt. ⁹ Repleta est terra ^{*} argen-
 to & auro : & non est finis thesaurorum
 8 eius: ⁹ & repleta est terra eius equis: & in-
 numerabiles quadrigæ eius. Et repleta est
 terra eius idôlis : opus manuum suarum
 adorauerunt, quod fecerunt digiti eorû.
 9 ⁹ Et incuruauit se homo, & humiliatus
 10 est vir: ne ergo dimittas eis. ⁹ Ingredere in
 C petram, & abscondere in fossâ humo à fa-
 cie timoris Domini, & à gloria maiesta-
 11 tis ei. ⁹ Oculi sublimes hominis humilia-
 ti sunt, & incuruabitur altitudo viro-
 rum : exaltabitur autem Dominus solus
 12 in die illa. ⁹ Quia dies Domini exercitu-
 um super omnem superbû & excelsum,
 & super omnem arrogantem, & humi-
 13 liabitur. ⁹ Et super omnes cedros Libani
 sublimes & erectas, & super omnes quer-
 14 cus Basan. ⁹ Et super omnes montes ex-
 celsos, & super omnes colles eleuatos.
 15 ⁹ Et super omnem turrim excelsam, & su-
 16 per omnem murum munitum. ⁹ Et super
 omnes naues Tharsis, & super omne
 17 quod visu pulchrû est. ⁹ Et incuruabitur
 D sublimitas hominum, & humiliabitur
 altitudo virorû: & eleuabitur Dominus
 18 solus in die illa. ⁹ Et idôla penitus conte-
 19 rentur. ⁹ Et introibunt in speluncas pe-
 trarû, & in voragines terre à facie formi-
 dinis Domini, & à gloria maiestatis eius,
 20 cùm surrexerit percutere terram. ⁹ In die
 illa proiiciet homo idôla argenti sui, &
 simulachra auri sui, quæ fecerat sibi vt
 21 adoraret, talpas & vespertiliones. ⁹ Et in-
 gradie-

¹
Sublimis.^c
vel humilem.iesus.

Osee. 10. b. 8

Luc. 23. d. 30.

Apo. 9. c. 17.

vel in quo reperitur
tntg h' ipse?

IESUS.

Deus.

gredietur scissuras petrarum, & in cauer-
nas saxorum à facie formidinis Domini,
& à gloria maiestatis eius cùm surrexe-
rit percutere terram. ¹ Quiescite ergo ab ²²
homine, cuius spiritus in narib⁹ eius est:
quia excelsus reputatus est ipse.

CAP. III.

ECce enim dominator Dominus exer- ¹
cituum auferet à Ierusalem & à Iu- ^A
da validum & fortē, omne robur panis,
& omne robur aquæ: ² fortem, & virum
bellatorem, iudicē, & prophetam, & ario-
lum, & senem. ³ Principē super quinqu-
ginta, & honorabilem vultu, & consi-
liarium, & sapientē de architectis, & pru-
dentem eloquij mystici. ⁴ Et dabo pueros
principes eorū, & effœminati dominabū-
tur eis. ⁵ Et irruet populus, vir ad virū, &
vnusquisq; ad proximū suū: tumultuabi-
tur puer contra senem, & ignobilis con-
tra nobilem. ⁶ Apprehendet enim vir fra-
trem suum domesticum patris sui, ⁶ Vesti-
mentum tibi est, princeps esto noster, rui-
na autē hęc sub manu tua. ⁷ Responde-
bit in die illa, dicens, Non sum medicus, ^B
& in domo mea non est panis, neque ve-
stimentū: nolite constituere me principē
populi. ⁸ Ruit enim Ierusalē, & Iudas con-
cidit: quia lingua eorū & adinventiones
eorum contra Dominū, vt prouocarent
oculos maiestatis eius. ⁹ Agnitio-
vultus eorum respondit eis: & peccatum suum
quasi Sodoma prædicauerunt, nec abscon-
derūt. væ animæ eorū, quoniam reddita
sunt

faciendū vel ora-
toroz.

corruet. vel vim
fraiet.
puari.

irruet
se

⁴ dicens.

⁷ Responde-
bitque. vel
iurabit.

⁹
ero.

⁷
testificatur
eos:

h. hieronymus hic comederunt legit. et interpretatus
de iudeis iustu scilicet christu crucifixu.

CAP. III.

ISAIAE.

^a iustu si fuerit bonu

vel malo.

^b populi mei exactores pueri sunt.

^c dultores tui.

IESUS,

Apoc. 1. 6. 7.

**Apostoli. m
ath. 19.**

^d meam

^e vel fallacibus oculis.

^f notes.

^g piscelides. num. 30. iudicu. 7.

^h raptura.

ⁱ adustio & pulchritudine viri.

10 sunt eis mala. ¹ Dicite iusto quoniam be-
ne, quoniam fructum adinventionum
11 suarum comedet. ² Vae impio in ma-
lum: retributio enim manuum eius fiet
12 ei. ³ Populum meum exactores sui spolia-
uerunt, & mulieres dominatae sunt eis.
C Popule meus, qui te beatum dicunt, ipsi
te decipiunt, & viam gressuum tuorum
13 dissipant. ⁴ Stat ad iudicandum Domi-
14 nus, & stat ad iudicandos populos. ⁵ Dñs
ad iudiciu veniet cum senibus populi sui,
& principibus eius: vos enim depasti estis
vineam, & rapina pauperis in domo ve-
15 stra. ⁶ Quare atteritis populum meum, & fa-
cies pauperum commolitis, dicit Dominus
16 Deus exercituum? ⁷ Et dixit Dominus, Pro
eo quod eleuatae sunt filiae Sion, &ambu-
lauerunt extento collo, & nutibus ⁸ oculo-
rum, ibant & plaudebant: ambulabant, &
pedibus suis composito gradu incedebant:
17 ⁹ Decaluet Dominus verticem filiarum Siō,
18 & Dominus crinem ⁴ earum nudabit. ¹⁰ In die
D illa auferet Dominus ornamentum cal-
19 ceamentorum, & lunulas, & torques, &
monilia, & armillas, & mitras, & disci-
20 minalia, & periscelidas, & murenulas, &
21 olfactoriola, & innaures, & annulos, &
22 gemmas ¹¹ in fronte pendentes, & mutato-
23 ria, & palliola, & linteamina, & acus, &
specula, & sindones & vittas, & thestris-
24 ¹² tra. ¹³ Et erit pro suauis odore foetor, & pro zo-
na funiculus, & pro crispante crine calui-
25 ¹⁴ tiu, & pro fascia pectorali cilicium. ¹⁵ Pul-
cherrimi quoque viri tui gladio cadent,

A 5

&

*chry. bern. in. 2. fm.
pentecost.*

aug. li. 20. de ciuit.

del. c. 25. et castro

li. 12. de heres. xlv.

purgatoriū heres.

1. prima. ex his

vobis pbat purga

toriū.

vel inter uiuotes.

quando.

sup loca sig.

tegmen.

Y nunc.

6 amici.

4 de vinea sua.

1. in colle loco p̄

qui.

plantis vitis opti

m̄q.

& fortes tui in praelio. Et moerebunt at- 36
que lugebunt portæ eius, & desolata in
terra sedebit.

CAP. IIII.

ET apprehendent septem mulieres vi- 1
rum vnū in die illa, dicentes, Panē no- A
strum comedemus, & vestimentis nostris
operiemur: tantummodo inuocetur no-
men tuum super nos, aufer opprobrium
nostrum. In die illa erit germen Domini **ieso**
in magnificentia, & gloria, & fructus ter-
ræ sublimis, & exultatio his qui saluati
fuerint de Israël. Et erit: omnis qui reli- 3
ctus fuerit in Siō, & residuus in Ierusalē,
sanctus vocabitur, omnis qui scriptus est
in vita in Ierusalem. Si abluerit Dominus 4
sordes filiarum Sion, & sanguinem Ieru-
salem lauerit de medio eius in spiritu iu-
dicij & spiritu ardoris. Et creabit Domi- 5
nus super omnem locum Montis Sion, &
ybi inuocatus est, nubē per diē, & fumum
& splendorem ignis flammantis in nocte.
super omnem enim gloriā protectio. Et 6
tabernaculū erit in vmbraculum diei ab
æstu, & in securitatem & absconsionem
à turbine & à pluuia.

CAP. V. 6

C Antabo dilecto meo canticū patru- 1
elis mei vineæ suæ. Vineam facta est 2
dilecto meo in cornu filio olei. Et A
sepiuit eā, & lapides elegit ex illa, & plan-
tauit eā electam, & ædificauit turrim in
medio eius, & torcular extruxit in ea: &
expectauit vt faceret uvas, & fecit labrus-
cas. Nunc ergo habitatores Ierusalē, & 3
viri Iuda, iudicate inter me & vineam meam.
Quid

4° Quid est quod debui ultra facere vinearum
 mearum, & non feci ei? an quod expectavi ut
 5 faceret vuas, & fecit labruscas? Et nunc
 B ostendam vobis quid ego faciam vinearum
 mearum. Auferam sepem eius, & erit in dire-
 6 conculcationem. Et ponam eam deser-
 tam: non putabitur, & non fodietur: &
 ascendet vepres & spine: & nubibus man-
 7 dabo ne pluatur super eam imbrem. Vineam
 enim Domini exercituum, domus Israel est:
 & vir Iuda, germen eius delectabile: & ex-
 8 pectavi ut faceret iudicium, & ecce iniqui-
 9 tas: & iustitiam, & ecce clamor. Vae, qui
 coniungitis domum ad domum, & agrum
 agro copulatis vsque ad terminum loci.
 nunquid habitabitis vos soli in medio
 9 terrarum? In auribus meis sunt haec, dicit
 C Dominus exercituum, Nisi domus mul-
 10 te deserte fuerint grandes & pulchre, ab-
 11 que habitatore. Decem enim iugera vi-
 nearum facient lagunculam vnam, & tri-
 12 ginta modij semetis facient modios tres.
 13 Vae, qui consurgitis mane ad ebrietatem
 sectandam, & potandum vsque ad vesperam,
 14 ut vino aestuetis. Cithara, & lyra, & tym-
 panum, & tibia, & vinum in conuiujs
 vestris: & opus Domini non respicitis,
 nec opera manuum eius consideratis. Pro-
 pterea captiuus ductus est populus meus,
 quia non habuit scientiam, & nobiles eius
 interierunt fame, & multitudo eius siti
 14 exaruit. Propterea dilatauit infernus ani-
 D mam suam, & aperuit os suum absque vlllo
termino

Sup. i. b. 7.

*super eam

1
scabies.

3

Donec non sit locus su-
baudi. alijs.

hec dixit mihi dñs.

haec Domi-
ni exerci-
tuum 7.bathu vnu: et seme-
tis homer facient. 8
pha.5
preter mores.

¹
opulencia eig et exu-
ltans in ea.

^c
vel sitg appozebit
pp iustitia.

^o
morem.

PROV. 3. 4. 7.
ROM. 12. d. 16

²
quisquiliis flamma
putredo.

⁴
cōtēpserūt.

^o
Sicut excisio.

termino: & descendēt fortes eius, & popu-
lus eius, & sublimes gloriosiq; eius ad eū.
⁹ Et incuruabitur homo, & humiliabi- 15
tur vir, & oculi sublimium deprimentur.
⁹ Et exaltabitur Dominus exercituum in 16
iudicio, & Deus sanctus sanctificabitur in
iustitia. ⁹ Et pascentur agni iuxta ordinē 17
suum, & deserta in hubertatem versa ad-
uenæ comedent. ⁹ Væ, qui trahitis iniqui- 18
tatem in funiculis vanitatis, & quasi vin-
culum plaustrum peccatum. ⁹ Qui dicitis, 19
Festinet, & citò veniat opus eius vt videa- E
mus: & appropiet, & veniat consilium
sancti Israël, & sciemus illud. ⁹ Væ, qui 20
dicitis malum bonum, & bonum malū:
ponētes tenebras lucem, & lucem tene-
bras: ponentes amarum in dulce, & dulce
in amarum. ⁹ || Væ, qui sapientes estis in 21
oculis vestris, & coram vobismetipsis pru-
dentes. ⁹ Væ, qui potentes estis ad biben- 22
dum vinum, & viri fortes ad miscendam
ebrietatem. ⁹ Qui iustificatis impium pro 23
muneribus, & iustitiam iusti aufertis ab
eo. ⁹ Propter hoc sicut deuorat stipulam 24
lingua ignis, & calor flammæ exurit:
sic radix eorum quasi fastilla erit, & ger- F
men eorum vt puluis ascendet. Abiece-
runt enim legem Domini exercituum,
& eloquium sancti Israël blasphema-
uerunt. ⁹ Ideò iratus est furor Domini 25
in populum suum, & extendit manum
suam super eum, & percussit eum: & cō-
turbati sunt montes, & facta sunt mor-
ticina eorum quasi stercus in medio pla-
tearum.

tearum. In his omnibus non est auersus
 furor eius, sed adhuc manus eius exten-
 26 ta. [?] Et eleuabit signum in nationibus
 procul, & sibilabit ad eum de finibus ter-
 27 ræ: & ecce festinus velociter veniet. [?] Nō
 G est deficiens, neque laborans in eo. nō dor-
 mitabit, neque dormiet, neque soluetur
 cingulum renum eius, nec rumpetur cor-
 28 rigia calceamenti eius. [?] Sagittæ eius acu-
 tæ, & omnes arcus eius extenti. Vngulæ
 equorum eius vt filex, & rotæ eius quasi
 29 impetus tempestatis. [?] Rugitus eius vt leo-
 nis, rugiet vt catuli leonū: & frendet, &
 tenebit prædam, & amplexabitur, & non
 30 erit qui eruat. [?] Et sonabit super eum in
 die illa sicut sonitus maris, aspiciemus in
 terram, & ecce tenebræ tribulationis, &
 lux obtenebrata est in caligine eius.

CAP. VI.

1 I N anno quo mortuus est rex Ozias, vi-
 A di Dominum sedentem super solium
 excelsum & eleuatum: * & ea quæ sub ip-
 2 so erāt replebāt templū. [?] Seraphim stabāt
 super illud: sex alæ vni, & sex alæ alteri.
 duabus velabant faciem eius, & duabus
 B velabant pedes eius, & duabus volabant.
 3 [?] Et clamabant alter ad alterum, & dice-
 bant, || Sanctus sanctus sanctus Dominus
 -Deus exercituum, plena est omnis terra
 4 gloria eius. [?] Et cōmota sunt superlimina-
 ria cardinum à voce clamātis, & domus
 5 repleta est fumo. [?] Et dixi, Væ mihi, quia
 tacui, quia vir pollutus labiis ego sum, &
 in medio populi polluta labia habentis
 ego

^a
 tribulatio.
 celis.

^b
 fimbriæ sig.

* & plena
 erat domus
 à maiestate
 eius.

1
 sunt

2
 suos.

3
 igne signat. 24. 9. 7.

Apsc. 4. c. 8.

3.
 trinitas.

D. Greg. 7. mor. c. 7.

vel corbo.

2 *Atigit 3.*
Trinitas.

a
 impingua.

o Mat. 13. b. 14
o Mar. 4. b. 12
o Luc. 8. b. 10.
o 9. 79. *o* Joan. 12. f. 40
o 7. *o* Act. 28. f. 26.
o Rem. 11. b. 8.
c. in scripturis.
 8. 9. 1. 1

c
 multiplicabit sub
 audi dies.

7
 1. decima parte
 manebit.

f
 sed de pasta sicut
 tilia et quercus q
 ru folia dirupta
 Et manet stipes.
 Sic truce fidel est
 semē sanctus.

3. Re. 16. 4. 5

o
 cum.

ego habito, & regē Dñm exercituum vi-
 di oculis meis. ⁶ Et volauit ad me vnus
 de Seraphim, & in manu eius calculus,
 quem forcipe tulerat de altari. ⁷ Et teti-
 git os meū, & dixit, Ecce tetigi hoc labia
 tua, & auferetur iniquitas tua, & peccatū
 tuum mundabitur. ⁸ Et audiui vocē Dñi
 dicentis, Quem mittā? & quis ibit nobis?
 Et dixi, Ecce ego, mitte me. ⁹ Et dixit, Va-
 de, & dices populo huic, Audite audien-
 tes, & nolite intelligere: & videte visionē,
 & nolite cognoscere. ¹⁰ Excæca cor popu-
 li huius, & aures eius aggraua: & oculos
 eius claude: ne fortē videat oculis suis, &
 auribus suis audiat, & corde suo intelli-
 gat, & cōuertatur, & sanē eum. ¹¹ Et dixi,
Vsquequo Dñe? Et dixit, Donec desolētur
 ciuitates absque habitatore, & domus si-
 ne homine: & terra relinquetur deserta.
¹² Et lōgē faciet Dominus homines, & mul-
tiplicabitur quę derelicta fuerat in medio
 terræ. ¹³ Et adhuc in ea decimatio, & con-
 uertetur, & erit in ostensionē sicut terebin-
 thus, & sicut quercus quę expādit ramos
suos: semen sanctū erit id q̄ steterit in ea.

CAP VII.

ET factum est in diebus Achaz filij Ioa-
 than, filij Ozię regis Iuda, ascendit Ra-
 sin rex Syrię, & Phacee filius Romelię rex
 Israēl in Ierusalem, ad præliandum con-
 tra eam: & non potuerūt debellare eam.
² Et nuntiauerunt domui David, dicen-
 tes, Requieuit Syria super Ephraim, & cō-
 motum est cor eius, & cor populi eius:
 sicut

sicut mouentur ligna sylvarum à facie
 3 venti. Et dixit Dominus ad Isaiam, Egredere in occursum Achaz tu, & qui derelictus est Isasub filius tuus, ad extremum aqueductus piscine superioris in via Agri-
 4 fullonis. Et dices ad eum, Vide vt fileas: noli timere, & cor tuum ne formidet à
 5 duabus caudis titionum fumigantiū istorum in ira furoris Rasinⁿ regisⁱ Syriae, & filij Romeliae: eo quòd consilium inie-
 6 rit contra te Syria in malum, Ephraim, & filius Romeliae, dicentes, Ascendamus ad
 7 Iudam, & fuscitemus eum, & auellamus eum ad nos, & ponamus regem in me-
 8 dio eius filium Tabeel. Hæc dicit Dominus Deus, Non stabit, & non erit istud:
 9 sed caput Syriae Damascus, & caput Damasci Rasin: & adhuc sexaginta & quinque
 10 anni, & desinet Ephraim esse populus: & caput Ephraim Samaria, & caput Samarie
 11 filius Romeliae. Si nõ credideritis, nõ permanebitis. Et adiecit Dominus loqui ad
 12 Achaz, dicens, Pete tibi signum à Domino Deo tuo in profundum inferni, siue
 13 in excelsum supra. Et dixit Achaz, Non petam, & non tentabo Dominum. Et dixit, Audite ergo domus David, Nunquid parum vobis est, molestos esse homini-
 14 bus, quia molesti estis & Deo meo? Propter hoc dabit Dominus ipse vobis signū:
 15 Ecce, virgo concipiet & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel. Butyrum & mel comedet, vt sciat reprobare malum, & eligere bonum. Quia antequam
 16

a
sem iasub.

c
obfua vt securg
sis.

mollifcent.

fz angatur Ephraim
ne sit.

10. 6. 0

D. aug. li. 2. de doct.

chr. c. 12. dit q. ali

a hñ hñ nisi credi

deritis nõ intelligi

etis. et. d. thomas.

2. 2. q. 8. art. 8. ar

gumelo. 2. 9. Si

ta hñ 70. trans

latio.

7
idlo est qz nõ estis
stabiles.

5
pregnans.

2
vocabit subnudi
ipsa.

Mat. 1. d. 23.

Luc. 1. c. 31.

vocabitis

vocabis 70.

8

D. bern. in sm. 2.

aduentu.

iesu.

requam sciat puer reprobare malum, &
 eligere bonum, derelinquetur terra quam
 tu detestaris à facie duorum regum suo-
 rum. ¹⁷ Adducet Dominus super te, & su-
 per populum tuum, & super domum pa-
 tris tui dies qui non venerunt à diebus se-
 parationis Ephraim à Iuda cum rege Assy-
 riorum. ¹⁸ Et erit in die illa: sibilabit Domi-
 nus muscæ quæ est in extremo fluminum
 Egypti, & api quæ est in terra Assur: ¹⁹ &
 venient, & requiescent omnes in torren-
 tibus valliù, & in cauernis petrarum, &
 in omnibus fructetis, & in vniuersis fora-
 minibus. ²⁰ In die illa radet Dominus in
 nouacula conducta in his qui trans flu-
 men sunt, in rege Assyriorum, caput &
 pilos pedum, & barbam vniuersam. ²¹ Et
 erit in die illa: nutriet homo vaccam boui,
 & duas oues, ²² & præ hubertate lactis co-
 medet butyrum: butyrum enim & mel
 manducabit omnis qui relictus fuerit in
 medio terræ. ²³ Et erit in die illa: omnis
 locus vbi fuerint mille vites, mille argen-
 teis, in spinas & in vepres erunt. ²⁴ Cum
 sagittis & arcu ingredientur illuc: vepres
 enim & spinæ erunt in vniuersa terra.
²⁵ Et omnes montes qui in sarculo sarrien-
 tur, non veniet illuc terror spinarum &
 veprium, & erit in pascua bouis, & in cõ-
 culationem pecoris.

CAP. VIII.

ET dixit Dominus ad me, Sume tibi li-
 brum grandem, & scribe in eo stylo
 hominis, Velociter spolia detrahe, citò
 prædate.

desertor.

spinis

vilissimis arboribg.

Re: 19. d 35

cõsumat.

*vel ad mōtes autē
oēs qui sarculo sar-
riebatur. nō ascēdet
metu.*

*vt accēderet prædati
festinet spoliata.*

maria scilicet
 luc. 1. in canti-
 co. magnific
 at prophetat.
IESUS.

de chro. D. bern.
 sm. 1. in vigilia na-
 tivitatis dñi.

ioñ. 9.

accingite vos.

quasi appropinquare
 retine manu, et.

palatium.

Luc. 2. e. 34.

Rom. 9. 2. 32.

1. Pet. 2. 6. 6.

IESO

2 predare. Et adhibui mihi testes fideles V-
 riam sacerdotem, & Zachariam filium Ba-
 rachie: & accessi ad prophetissam, & con-
 cepit, & peperit filium. Et dixit Dominus
 ad me, Voca nomen eius Accelera-spolia-
 4 detrahete, Festina-predari. Quia antequam
 sciat puer vocare patrem suum & matrem
 suam, auferetur fortitudo Damasci, & spo-
 5 lia Samariæ coram rege Assyriorum. Et
 adiecit Dominus loqui ad me adhuc, di-
 6 cens, Pro eo quod abiecit populus iste
 7 aquas Siloe, quæ vadunt cum silentio, & as-
 sumpsit magis Rafin, & filium Romeliæ:
 8 propter hoc ecce Dñs adducet super eos
 B aquas fluminis fortes & multas, regem Assy-
 riorum & omnem gloriam eius: & ascen-
 det super omnes riuos eius, & fluet super
 9 vniuersas ripas eius, & ibit per Iudam, inun-
 das, & transiet vsq; ad collum veniet. Et erit
 extensio alarum eius, implens latitudinem ter-
 10 ræ tuæ o Emmanuel. Congregamini po-
 puli, & vincimini, & audite vniuersæ pro-
 cul terræ: confortamini & vincimini, accin-
 11 gite vos & vincimini. inite consilium &
 dissipabitur: loquimini verbum, & non
 fiet: quia nobiscum Deus. Hæc enim ait Do-
 minus ad me, Sicut in manu forti erudiuit
 12 me, ne ire in via populi huius, dices, Non
 C dicatis, coniuratio. omnia enim quæ loqui-
 tur populus iste, coniuratio est: & timorem
 13 eius ne timeatis, neque paucatis. Dominum
 exercituum ipsum sanctificate: ipse
 14 pavor vester, & ipse terror vester. Et erit
 vobis in sanctificationem. In lapidem au-

B

tem

requirit.

garrunt et lo-
quuntur et a
iuratoribus:

induratus.

iesu. Heb. 2. d. 13.

Apost.
dissa. oli.

3.

tem offensionis; & in petram scādali dua-
bus domibus Israël, in laqueum & in rui-
nam habitātibus Ierusalem. Et offendēt 15
ex eis plurimi, & cadēt & cōterentur, &
irretiētur & capientur. Liga testimoniū, 16
signa legem in discipulis meis. Et expe- 17
ctabo Dñm qui abscondit faciem suam
à domo Iacob, & præstolabor eum. Ec- 18
ce, ego & pueri-mei quos dedit mihi Do D
minus in lignum, & in portentum Israël
à Dño exercituum, qui habitat in monte
Sion. Et cūm dixerint ad vos, Quærite à 19
pythonibus, & à diuinis qui strident in
incantationibus suis: Nunquid non popu-
lus à Deo suo requirit-visionem? pro vi-
uis à mortuis? Ad legem magis, & ad te- 20
stimonium. Quòd si non dixerint iuxta
verbum hoc, non erit eis matutina lux.
Et trāsibit per eam, corruet, & esuriet: & 21
cūm esurierit, irascetur, & maledicet re-
gi suo, & Deo suo, & suspiciet sursum. Et 22
ad terram intuebitur, & ecce tribulatio
& tenebræ, dissolutio & angustia, & ca-
ligo persequens, & non poterit auolare
de angustia sua.

CAP. IX.

Mat. 4. c. 15.

Gentium
populus 12.2. g. 7. c. nos.
de sac. vnc. c.
unico.

Primo tempore alleuiata est terra Za- 1
bulon & terra Nephthali, & nouissi- A
mo aggrauata est via maris trans Iorda-
nem Galilææ Gentium. Populus qui am-
bulabat in tenebris, vidit lucem magnā: iesu
habitantibus in regione vmbre mortis, mat.
lux orta est eis. Multiplicasti gentem, non 3
magnificasti lætitiā. Lætabuntur coram
te, sicut qui lætantur in messe, sicut exul-
tant

*qui pugnat. pac
genti.*

tant victores capta præda, quando diui-
4 dunt spolia. [?] Iugum enim oneris eius,
& virgam humeri eius, & sceptrum exa-
ctoris eius superasti, ^{||} sicut in die Madian.

Indi. 7. f. 22.

5 [?] Quia omnis violenta prædatio cum
tumultu, & vestimentum multum san-
guine erit in combustionem & cibus i-
6 gnis. ^{||} P A R V V L V S ENIM N A T V S est

LUC. 2. 4. 7.

iesu

7 nobis, & filius datus est nobis, & factus
est principatus super humerum eius: &
vocabitur nomen eius admirabilis, con-
siliarius, Deus, fortis, pater futuri seculi,

in perpetuum.

8 princeps pacis. [?] Multiplicabitur eius im-
perium, & pacis non erit finis: super soliū
David, & super regnum eius sedebit: vt
confirmet illud, & corroboret in iudicio
& iustitia a modò & vsque in sempiter-
nū. zelus Domini exercituum faciet hoc.

- . 2.

9 Verbū misit Dñs in Iacob, & cecidit in

*D. 27. 2. 2. mor
c. 70.*

10 Israël. [?] Et sciet omnis populus Ephraim,
& habitantes Samariam, in superbia &

11 magnitudine cordis dicētes, [?] Lateres ce-
ciderunt, sed quadris lapidibus ædifica-
blimus: sycomoros succiderunt, sed ce-

*in locū eoz pla
tabim.*

12 dro s immutabimus. [?] Et eleuabit Dñs ho-
stes Rasin super eum, & inimicos eius in

*Simul cōgrega
bit.*

13 tumultūm vertet. [?] Syriam ab oriente, &
Philisthiim ab occidente: & deuorabunt

14 C Israël toto ore. In omnibus his non est
auersus furor eius, sed adhuc manus eius

15 extenta: [?] & populus non est reuersus ad
percutientē se, & Dñm exercituū non in-

ramū et iuncuz

16 quisierunt. [?] Et disperdet Dñs ab Israël ca-
put & caudā, incuruantē & refrænantē

deprauantē

B 2

dic

aut
aut si pediti.
7 Eleuabit sese
aut Eleuatur
fung.
obscurata.

die vna. ⁹ Lōgæuus & honorabilis, ipse est ¹⁵
 caput: & propheta docēs mendaciū, ipse
 est cauda. ⁹ Et erunt, qui beatificant popu- ¹⁶
 lum istū seducētes, & qui beatificantur,
præcipitati. ⁹ Propter hoc super adolescen- ¹⁷
 tulus eius non lætabitur Dominus: & pu- ^D
 pillorū eius & viduarum non miserebi-
 tur: quia omnis hypocrita est & nequā, &
 vniuersum os locutum est stultitiam. In
 omnibus his non est auersus furor eius,
 sed adhuc manus eius extenta. ⁹ Succen- ¹⁸
 sa est enim quasi ignis impietas, veprem
 & spinam vorabit: & succendetur in den-
 sitate saltus, & conuoluetur superbia fu-
mi. ⁹ In ira Domini exercituum contur- ¹⁹
 bata est terra, & erit populus quasi esca
 ignis: vir fratri suo non parcat. ⁹ Et de- ²⁰
 clinabit ad dexteram, & esuriet: & co-
 medet ad sinistram, & non saturabitur:
 vnusquisque carnem brachij sui vorabit.
⁹ Manasses Ephraim, & Ephraim Manaf- ²¹
 sen, simul ipsi cōtra Iudam. In omnibus
 his non est auersus furor eius, sed adhuc
 manus eius extenta.

vel. O. aut. heu.

C A P. X.

in alioz hoium
9.9.3.
2 nisi cu incuru-
bitur sub vin-
culo. Et cadetis
inter occisos.

V⁹ Æ qui condunt leges iniquas: & scri- ¹
 bētes, iniustitiā scripserūt: ⁹ vt oppri- ²
 merēt in iudicio pauperes, & vim facerēt A
 causæ humilium populi mei. vt essent
 viduæ præda eorū, & pupillos diriperent.
⁹ Quid facietis in die visitationis, & cala- ³
 mitatis de longe veniētis? ad cuius confu-
 gietis auxilium? & vbi derelinquetis glo-
 riā vestrā, ne incuruemini sub vinculo, ⁴
 &

& cum interfectis cadatis? Super omnibus
 his non est auersus furor eius, sed adhuc
 3 manus eius extēta. Væ Assur, virga furo-
 ris mei & baculus ipse est, in manu eorū
 6 indignatio mea. Ad gentem fallacē mit-
 B tam eum, & contra populum furoris mei
 mandabo illi, vt auferat spolia, & diripiat
 prædam, & ponat illum in conculcacio-
 7 nem quasi lutum platearum. Ipse autē
 non sic arbitrabitur, & cor eius non ita
 existimabit: sed ad conterendum erit cor
 eius, & ad internecionem gentium non
 8 paucarū. Dicit enim, Nunquid nō prin-
 9 cipes mei simul reges sunt? Nunquid nō
 vt Charcamis, sic Calano: & vt Arphad,
 sic Emath? nunquid non vt Damascus,
 10 sic Samaria? Quo modo inuenit ma-
 nus mea regna idōli, sic & simulachra
 11 eorum de Ierusalem & de Samaria. Nū-
 C quid non sicut feci Samariæ & idōlis
 eius, sic faciam Ierusalem & simulachris
 12 eius? Et erit: cū impleuerit Dominus
 cuncta opera sua in monte Sion & in Ie-
 rusalem, visitabo super fructum magni-
 fici cordis regis || Assur, & super gloriam
 13 altitudinis oculorum eius. Dixit enim,
 in fortitudine manus meę feci, & in sa-
 pientia mea intellexi: & abstuli terminos
 populorum, & principes eorum depræda-
 tus sum, & detraxi quasi potens in su-
 14 blimi residentes. Et inuenit quasi nidū
 manus mea fortitudinem populorū: &
 sicut colliguntur ova quæ derelicta sunt,
 sic vniuersam terram ego congregaui: &

Eius.

c. remittuntur.
22. 9. 5.

4. Re. 19. 8. 35

Infr. 37. 2. 35

preparata.

habitantes.

CAP. X.
c. inferior. 21. d.

cū ipse deus tñ fa-
cile leuat virgā
simul cū illō qui
eleuat eā. qñ fa-
cile eleuat bacu-
lū qui nō est arbor.

ignem
flāmam.

agri culti.

dissoluti vt vep-
illifer.

vin veritate
reliquia 14.
Rom. 9. f. 27.
Ius. 11. c. 11.

vel cōsumptio ab-
breuiatā afferet
iustitiā eū abun-
dantia.

ad cōsumptionē.

non fuit qui moueret pennam, & aperi-
ret os, & ganniret. ¹⁵ Nunquid gloriabi-
tur securis contra eū qui secat in ea? aut D-
exaltabitur serra cōtra eū à quo trahitur?
quomodò si eleuetur virga cōtra eleuan-
tē se, & exaltetur baculus qui utiq; li-
gnum est. ¹⁶ Propter hoc mittet Domina-
tor Dñs exercituū, in pinguib⁹ eius tenui-
tatē: & subtus gloriā eius succēsa ardebit
quasi cōbustio ignis. ¹⁷ Et erit lumē Israēl
in igne, & Sanctus eius in flāma: & succē-
detur, & deuorabitur spinagius, & vepres
in die vna. ¹⁸ Et gloria saltus eius, & car-
meli eius ab anima vsque ad carnem con-
sumetur, & erit terrōre profugus. ¹⁹ Et re-
liquiæ ligni saltus eius præ paucitate nu-
merabuntur, & puer scribes eos. ²⁰ Et erit
in die illa: non adiiciet residuū Israēl, &
hi qui fugerint de domo iacob, inniti su-
per eo qui percutit eos: sed inniteretur su-
per Dominū sanctum Israēl, ²¹ in veritate.
Reliquiæ cōuertētur, reliquię, inquam, ²²
iacob ad Deū fortem. ²³ Si enim fuerit po-
pulus tuus Israēl quasi arena maris, reli-
quię cōuertentur ex eo, consummatio ab-
breuiata inūdabit iustitiā. ²⁴ Cōsummatio-
nē enim & abbreviationē Dñs Deus exer-
cituū faciet in medio omnis terræ. ²⁵ Pro-
pter hoc, hæc dicit Dñs Deus exercituū,
Noli timere populus meus habitator Siō,
ab Assur, in virga percutiet te, & baculū
suū leuabit super te in via Ægypti. ²⁶ Ad-
huc enim paululū modicūq; , & cōsum-
mabitur indignatio & furor meus super
scelus

iesu

F

- 26 scelus eorum. ⁹ Et suscitabit super eum Dominus exercituum flagellum, iuxta plagam Madiã in Petra-Oreb, & virgam suã super mare, & leuabit eã in via Ægypti, ¹ Et erit in die illa: auferetur onus eius de humero tuo, & iugum eius de collo tuo, & cõputrescet iugum à facie olei. ⁹ Veniet in Aiath, transibit in Magron: apud Machmas commendabit vasa sua. ⁹ Transierunt cursim Gabã sedes nostra: obstupuit Rama, Gabaath Saulis fugit. ⁹ Hinni voce tua filia-Gallim, attede Laifa, paupercula Anathoth. ⁹ Migravit Medemena: habitatores Gabim confortamini. ⁹ Adhuc dies est, vt in Nobe stetur: agitabit manum suam super montem filia Sion, collem Ierusalem. ⁹ Ecce, dominator Dominus exercituum confringet lagunculã in terrore, & excelsi statura succidentur, & sublimes humiliabuntur. ⁹ Et subuertentur condensa saltus ferro: & Libanus cum excelsis cadet.

CAP. XI.

- 1 Et egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet. ⁹ Et requiescet super eum spiritus Domini, spiritus sapientiẽ & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientiã & pietatis. ⁹ Et replebit eum spiritus timoris Domini: non secundum visionem oculorum iudicabit, neque secundum auditum aurium arguet: ⁹ Sed iudicabit in iustitia pauperes, & arguet in aequitate pro mansuetis terrã: & percutiet terram virga

Infr. 37. g. 36

Iudi. 7. g. 25.

² 1. chri. barna. in serm. 1. in vig. natiuitatis.

³ pp. pinguedine.

⁴ recensuit exercitu suuz.

⁵ vadu. in gaban diuerso pnoe tarunt.

⁶ vel congregamini.

⁷ excidit ramu in robore.

⁸ 3

⁹ matia. barn. 1. et. 2. sm. nducta et hom. 2. supm. sus est.

¹⁰ 4

¹¹ 5

¹² 6 timoris dñi et ipse bñ spiritus su facit et in timore.

¹³ 7

¹⁴ 8 suos. pp. mansuetos.

¹⁵ 9

¹⁶ 2. Tess. 2. c. 8

ga oris sui, & spiritu labiorum suorum interficiet impium. ¶ Erit iustitia cingulum lumborum eius: & fides cinctorium renium eius.

Infr. 65. d. 25

vnicen

lib. 17. mor. 27
egor. c. 18.

foramina.

¶ Habitabit lupus cum agno: & pardus cum hœdo accubabit: vitulus, & leo, & ovis simul morabuntur, & puer paruulus minabit eos. ¶ Vitulus, & ursus pascentur: simul requiescent catuli eorum: & leo quasi bos comedet paleas. ¶ Et delectabitur infans ab habere super foramine aspidis: & in ca

quærent

Rom. 15. c. 12

1
Sup. 10. c. 22.
regies sig in
gloria.

uerna reguli, qui ab lactatus fuerit manum suam mittet. ¶ Non nocebunt, & non occident in vniuerso monte sancto meo quia repleta est terra scientia Domini, sicut aquæ maris operientes. ¶ In die illa

radix Iesse, qui stat in signum populorum, ipsum gentes deprecabuntur, & erit sepulchrum eius gloriosum. ¶ Et erit in die illa: adiiciet Dominus secundò manum suam ad possidendum residuum populi sui, quod relinquetur ab Assyriis, & ab

Ægypto, & à Phethros, & ab Æthiopia, & ab Ælam, & à Sennaar, & ab Emath, & ab insulis maris. ¶ Et leuabit signum in nationes, & congregabit profugos Israël, & dispersos Iuda colliget à quatuor plagis terræ. ¶ Et auferetur zelus Ephraim, & hostes Iuda peribunt: Ephraim non æmulabitur Iudam, & Iudas non pugnabit contra Ephraim. ¶ Et volabunt in humeros Philisthim per mare, simul prædabuntur filios Orientis: Idumæa & Moab præceptum manus eorum, & filij Ammon obediens erunt. ¶ Et desolabit Dominus

crux.

2
Erat immissio.

15.

12
13
14
D
15
minus

minus linguam maris Ægypti, & leuabit manum suam super flumen in fortitudine spiritus sui: & percutiet eum in septē riuus, ita vt transeant per eum calceati.

16 [?] Et erit via residuo populo meo, qui relinquetur ab Assyriis: sicut fuit Israël in die illa qua ascendit de terra Ægypti.

CAP. XII.

1 **A** ^ET dices in die illa, Confitebor tibi Domine, quoniam iratus es mihi: conuersus est furor tuus, & consolatus es me.

2 [?] Ecce Deus saluator meus, fiducialiter agam, & non timebo: quia fortitudo mea, & laus mea Dominus * & factus est mihi in salutem.

3 [?] Haurietis aquas in gaudio de fontibus saluatoris.

4 [?] Et dicetis in die illa, Confitemini Domino, & inuocate nomen eius: notas facite in populis adinventiones eius: mentote quoniā excelsum est nomē eius.

5 [?] Cantate Domino quoniam magnificē fecit: annuntiate hoc in vniuersa terra.

6 [?] Exulta, & lauda habitatō Sion: quia magnus in medio tui sanctus Israël.

CAP. XIII.

1 **O** Nus Babylonis, quod vidit Isaias filius Amos. [?] Super mōtem caliginō-

2 **A** sum leuate signum, exaltate vocem, leuate manum, & ingrediantur portas duces.

3 [?] Ego mādaui sanctificatis meis, & vocaui fortes meos in ira mea, exultantes in gloria mea.

4 [?] Vox multitudinis in mōtibus, quasi

Fius.

Exo. 14. g. 39

cōfidat.

iesg.

salutis vel salu

fortibus.

Exod. 15. a. 2.

Psa. 117. e. 14

*Dens. 10.

chri plage.

magnifica fe

cit: vt sciatur ha

Exalta vocem.

habitatix.

vel yphetin

Eleuantuz.

1. preparatis a

me psis.

quasi populorum frequentium, vox sonitus regum & gentium congregatarum: Dominus exercituum præcepit militiæ belli, ¹venientibus de terra procul, à summitate cæli: Dominus, & vasa furoris eius, vt disperdat omnem terram. ²Vlulate, quia propè est dies Domini: quasi vastitas à Domino veniet. ³Propter hoc omnes manus dissoluentur, & omne cor hominis contabescet ⁴& conteretur. Torſiones & dolores tenebunt, quasi parturientis ⁵dolebunt: vnusquisque ad proximum suum stupebit, facies combustæ vultus corû. ⁶Ecce dies Domini veniet, crudelis & indignationis plenus, & iræ, furorisque, ad ponendam terram in solitudinē, & peccatores eius conterendos de ea:

⁷Quoniam stellæ cæli, & splendor earû ⁸non expandent lumen suum: ⁹obtenebratus est sol in ortu suo, & luna non splendebit in lumine suo. ¹⁰Et visitabo super orbis mala, & contra impios iniquitatem eorum, & quiescere faciam superbiam infidelium, & arrogantiã fortium humiliabo. ¹¹Pretiosior erit vir auro, & homo mundo obrizo. ¹²Super hoc, cælum turbabo: & mouebitur terra de loco suo, propter indignationem Dñi exercituû, & propter diem iræ furoris eius. ¹³Et erit quasi damula fugiēs, & quasi ovis: & nõ erit qui congreget: vnusquisque ad populum suû conuertetur, & singuli ad terrã suã fugient. ¹⁴Omnis qui inuentus fuerit, occidetur: & omnis qui superuenerit, cadet

Exe. 32. b. 7.

Ioel 3. c. 15.

Mat. 24. c. 29.

Marc 13. c. 24.

Luc. 21. c. 25.

^a
fortium.^o
pretiosiorẽ
ciõ virũ.

idcirco.

ⁱ
attonita.

16 det in gladio. ⁹ ¶ Infantes eorum alliden-
 tur in oculis eorū: diripientur domus eo-
 17 rum, & vxores eorum violabuntur. ⁹ Ecce
 ego suscitabo super eos Medos, qui argen-
 18 tum non quærant, nec aurum velint^s. sed
 sagittis paruulos interficiēt, & lactentibus
 vteri non miserebūtur, & super filios non
 19 parceret oculus eorū. ⁹ Et erit Babylon illa
 gloriosa in regnis, inclyta in superbia
 Chaldæorum, sicut subuertit Dñs Sodo-
 20 mam & Gomorrhā. ⁹ Non habitabitur
 vsque in finem, & non fundabitur vsque
 ad generationē & generationē: nec ponet
 ibi tentoria Arabs, nec pastores requies-
 21 cent ibi. ⁹ Sed requiescēt ibi bestia, & re-
 plebuntur domus eorū draconibus: & ha-
 bitabūt ibi struthiones, & pilosi saltabūt
 22 ibi: ⁹ & respondebūt ibi vlulæ in ædibus
 eius, & sirenes in delubris voluptatis.

CAP. XIII.

1 **P**rope est vt veniat tempus eius, & dies
 eius non elongabuntur. Miserebitur
 enim Dominus Iacob, & eliget adhuc de
 Israël, & requiescere eos faciet super hu-
 mum suam: adiungetur aduena ad eos,
 2 & adhærebit domui Iacob. ⁹ Et tenebunt
 eos populi, & adducēt eos in locum suū:
 & possidebit eos domus Israël super terrā
 Domini in seruos & ancillas: & erunt ca-
 pientes eos qui se ceperant, & subiicient
 3 exactores suos. ⁹ Et erit in die illa: cū re-
 quiem dederit tibi Deus à labore tuo, &
 à concussionē tua, & à seruitute dura qua
 4 antè seruisti, ⁹ fumes parabolam istam cō-
 tra

Psal. 136. b. 2.
 negrimabūt.

//
 seculū.

Gen. 19. r. 24.
 habitabitur.

vel furculis
 vel demones.

cantabunt.

7
 dracones.

tollent.

tra regem Babylonis, & dices, Quomo- B
 dō cessauit exactor, quieuit tributū? Con 5
 triuit Dominus baculum impiorum, vir-
 gam dominantium, ^a cædentem populos 6
 in indignatione, plaga insanabili, subii-
 cientem in furore gentes, persequentem
 crudeliter. ^o Cōquieuit & sicut omnis ter 7
 ra, gauisa est & exultauit: ¹ abietes quoq; 8
latatæ sunt super te, & cedri Libani. ex
 quo dormisti, non ascendit qui succidat
⁷ etiam somitum ablo- nos. ⁹ Infernus subter cōturbatus est in oc-
⁷ tuorum. cursum aduentus tui, suscitauit tibi gigan-
ⁿ tes. Omnes principes terræ surrexerunt C
 de foliis suis, omnes principes nationum.
ⁿ de ponia. d. ¹⁰ Vniuersi respondebunt, & dicent tibi, Et
 tu vulneratus es sicut & nos, nostri simi-
 lis effectus es. ¹¹ Detrahta est ad inferos su- 11
² perbia tua, cōcudit cadauer tuum: subter
 te sternetur tinea, & operimentum tuum
 erūt vermes. ¹² Quomodo cecidisti de cæ- 12
⁴ lo lucifer, qui manè oriebaris? corruisti in
terrā, qui vulnerabas gentes? qui dicebas 13
 in corde tuo, In cælū conscendam, super
 astra Dei exaltabo solium meum, ¹⁴ sedebo
 in monte testamenti, in lateribus Aquilo-
 nis. ¹⁵ Ascendā super altitudinē nubiū, simi-
 lis ero Altissimo. ¹⁶ Veruntamē ad infernū
detrahēris in profundū lacu. ¹⁷ Qui te vide-
rint, ad tē inclinabuntur, teq; ¹⁸ prospicient; D
Nunquid iste est vir qui conturbauit ter-
ram, qui concussit regna? Qui posuit or-
bem desertum, & vrbes eius destruxit, vin-
ctis eius non aperuit carcerem? Omnes
reges gentiū vniuersi dormierunt in glo-
 ria,

indeclinabili.

persequantur eos sine intermissione.

vel mortuos.

*etiam somitum ablo-
tuorum.*

*c. principium
de ponia. d.
21*

*auq. h. 3. de doct.
christ. c. 37.*

*eccie vel celebe-
rimo.*

et cōtemplabuntur.

- 19 ria, vir in domo sua. ? Tu autē proiectus ^{abominabilis si} es de sepulchro tuo, quasi stirps ^{cul vestimētū occi} inūtilis ^{isoz.} pollutus, & obuolutus cum his qui inter- ^{conculcatum.}fecti sunt gladio, & descenderunt ad fundamenta laci, quasi cadauer putridū.
- 20 ? Non habebis consortiū neq; cū eis in sepultura: tu enim terrā tuā disperdidisti, tu populū tuum occidisti: non vocabitur ^{pp iniquitatez} in aeternum semē pessimorū. ? Præparate ^{inimicis.} filios eius occisioni in iniquitate patrum suorū: non consurgent, nec hæreditabūt terrā, neq; implebūt faciem orbis ciuitatum. ? Et confurgā super eos, dicit Dominus exercituū: & perdā Babylonis nomē, & reliquias, & germen, ² & progeniē: dicit ^{filiū et nepotez} Dominus. ? Et ponā eā in possessionē ericij, ⁴ & in paludes aquarū, & scopabo eam in scopa terens, dicit Dominus exercituum. ^{Scopis dissipati onis.}
- 24 ? Iurauit Dominus exercituū, dicens, Si nō vt putauī ita erit: & quomodō mēte tra-
- 25 ctāui, ? sic eueniet, Vt conterā Assyrium in terra mea, & in montibus meis conculcē eum, & auferetur ab eis iugū eius, & onus illius ab humero eorū tolletur. ? Hoc cō-
- 26 silium quod cogitāui super omnē terrā, & hæc est manus extenta super vniuersas
- 27 gentes. ? Dominus enim exercituū decre- uit: & quis poterit infirmare? & manus eius extenta: & quis auertet eā? ? In anno
- 28 quo mortuus est rex Achaz, factū est onus ^{2. parat. 18.} istud, ? Ne lateris Philisthæa omnis tu quoniā comminuta est virga percussoris tui: de radice enim colubri egredietur regulus, & semen eius absorbēs volucrem. ^{fructus eius ce caetes volans.}
- ? Et

a
cuius desideratē ne
mo sustinebit.

Et pascentur primogeniti pauperum, & 30
 pauperes fiducialiter requiescent: & inte-
 rire faciam in fame radicem tuam, & reli-
 quias tuas interficiā. ³¹ Vlula porta, clama-
 ciuitas: prostrata est Phikisthæa omnis: ab
 Aquilone enim fumus veniet, & non est
 qui effugiet agmen eius. ³² Et quid respō-
 debitur nuntiis gētis? Quia Dominus fun-
 datit Sion, & in ipsa sperabunt paupe-
 res populi eius.

ipse.

c
Sucissus est
ciz. nome civita
is.
in baith.

CAP. XV.
 Nus Moab, quia nocte vastata est Ar-
 Moab, conticuit: quia nocte vastatus
 est Murus-Moab, conticuit. ¹ Ascendit do-
 mus & Dibon ad excelsa in planctū: super
 Nabo & super Medaba, Moab vlulabit:
 In cunctis capitibus eius caluitiū, & om-
 nis barba radetur. ² In triuiis eius accincti
 sunt sacco: super tecta eius, & in plateis
 eius omnis vlulatus, descēdit in fletū. ³ Cla-
 mabit Hesebon & Eleale, vsque Iasa audi-
 ta est vox eorū. super hoc expediti Moab
 vlulabunt, anima eius vlulabit sibi. ⁴ Cor
 meū ad Moab clamabit, vectes eius vsq;
 ad Segor vitulam "consternantē". per as-
 censum enim Luith flens ascendet, & in
 via Oronaim clamorē contritionis leua-
 bunt. ⁵ Aquæ enim Nemrim desertæ erūt,
 quia aruit herba, defecit germen, viror
 omnis interiit. ⁶ Secundum magnitudinē
 operis & visitatio eorum: ad torrentē sali-
 cum ducēt eos. ⁷ Quoniam circuibit cla-
 mor terminum Moab: vsque ad Gallim
 vlulatus eius, & vsq; ad Puteum-Elim cla-
 mor eius. ⁸ Quia aquæ Dibon repletæ sunt,
 sangui-

Iere. 48. f. 37.

Exec. 7. c. 18.

Vlulas 4.

concernan-
sem. id est, 178
am 70.

4
propterea quod diuifi-
as fecit. Et diuifi-
as eorum ad tor-
rentē salicū defe-
rent. subaudi-
hostes.

7
Dimon. Et. j.

sanguine: ponam enim super Dibon addi-
tamenta: his qui fugerint de Moab leo-
nem, & "reliquiis" terræ.

CAP. XVI.

iesu. ion. i.
reliquiis
Dnatoris.

A (**E** Mitte agnū - Domine' dominato-
1 rem terræ, de Petra-deserti ad mon- ^{10.} ^a
2 tem filiaē Sion.) ^{10.} ^a *denido eieeta.*
2 Et erit sicut avis fugiens,
& pulli de nido auolantes, sic erunt filie
3 Moab in transcensu Arnon. ^{10.} ^a *denido eieeta.*
3 Ini consiliū,
coge consiliū: pone quasi noctē vmbra-
tuā in meridie: absconde fugientes, & va-
4 gos ne prodas. ^{10.} ^a *denido eieeta.*
4 Habitabunt apud te pro-
fugi mei: Moab esto latibulum eorum a
facie vastatoris: finitus est enim pūlis,
consummatus est miser, defecit, qui con-
5 culcabat terrā. ^{10.} ^a *denido eieeta.*
5 Et pręparabitur in mise-
B ricordia solium, & sedebit super eum in **iesus. lu. i.**
veritate in tabernaculo David iudicās &
quærens iudicium, & velociter reddens
6 quod iustum est. ^{10.} ^a *denido eieeta.*
6 Audiuius superbiā ^{10.} ^a *denido eieeta.*
Moab, superbus est valde: superbia eius &
arrogantia eius, & indignatio eius, plus
7 quam fortitudo eius. ^{10.} ^a *denido eieeta.*
7 Idcirco vlulabit
Moab ad Moab, vniuersus vlulabit: his
qui lætantur super muros cocti lateris lo-
8 quimi plagas suas. ^{10.} ^a *denido eieeta.*
8 Quoniam suburbana
Hesebon deserta sunt, & vineam Sábama
Domini Gētium exciderunt flagella eius:
vsq; ad Iazer peruenerunt, errauerunt in
deserto, propagines eius relictæ sunt, tran-
9 sierunt mare. ^{10.} ^a *denido eieeta.*
9 Super hoc plorabo in fle-
C tu Iazer vineam Sábama: inebriabo te la-
chryma mea Hesebon, & Eleale: quoniam
super vindemiā tuā, & super messem tuā

Emulsor.
vastans.

Iere. 48. d. 29

*sup fundamēto eie
hæreseth. gemēti
s. verūm abiec
ti.*

azua.

vites optimas.

extenderūt se.

idcirco.

*mauros fructus
tuos.*

VOX

¹
cithares.

lassatus fuerit.

^a
vel cōtēptibilis
erit.* in eo sicut
racemus.

munitio

pingues carnes
eius emarcescet.

vox calcantiū irruit. ⁹Et auferetur lætitia ¹⁰
& exultatio de Carmelo, & in vineis non B
exultabit neque iubilabit. vinum in tor-
culari non calcabit qui calcare consueue-
rat: vocem calcantiū abstuli. ⁹ Super hoc ¹¹
venter meus ad Moab quasi cithara so-
nabit, & viscera mea ad murū costi late-
ris. ⁹Et erit: cū apparuerit quod labora- ¹²
uit Moab super excelsis suis, ingredietur
ad sancta sua vt obsecret, & non valebit.
⁹ Hoc verbū quod locutus est Dominus ¹³
ad Moab extunc. ⁹Et nūc locutus est Do- ¹⁴
minus, dicens, In tribus annis quasi anni
mercenarij auferetur gloria Moab super
omni populo multo, & relinquetur * par-
uus & modicus, nequaquam inultus.

CAP. XVII.

ONus Damasci. Ecce Damascus desi- ²
net esse ciuitas, & erit sicut acervus A
lapidum in ruina. ⁹Derelictæ ciuitates A- ²
roer gregibus erunt, & requiescent ibi, &
nō erit qui exterreat. ⁹Et cessabit adiuto- ³
rium ab Ephraim, & regnum à Damasco:
& reliquæ Syriæ, sicut gloria filiorū Israël
erunt: dicit Dñs exercituū. ⁹Et erit in die ⁴
illa: attenuabitur gloria Iacob, & pingue-
do carnis eius marcescet. ⁹ Et erit sicut ⁵
congregās in messe quod restiterit, & bra-
chiū ei⁹ spicas leget: & erit sicut quæres spi-
cas in valle Raphaim. ⁹Et relinquetur in ⁶
eo sicut racemus, & sicut excussio oleæ B
duarum vel trium oliuarū in summita-
te rami, siue quatuor aut quinque in cacu-
minibus eius fructus eius, Dicit Domi-
nus

*aspiciet.***iesus.***imagines.**virgultu et rami
qui.**erit 7°
pulchra.**infidelium
plantabis.**multitudi-
ni. 10. 2**germinare facies**ut quod die collige
dus erit fructus.**dolebis: et laque
bis.**fremis.**prius qm mane.**in vmbra aliis*

7 nus Deus Israël. ¹ In die illa inclinabitur

homo ad factorē suū, & oculi eius ad san-

8 ctum Israël respicient: ² & non inclinabi-

tur ad altaria quæ fecerunt manus eius:

& quæ operati sunt digiti eius non respi-

9 ciet, lucos & dehūbra. ³ In die illa erunt ci-

uitates fortitudinis eius derelictæ sicut a-

10 ratra, & segetes quæ derelictæ sunt à facie

filiorū Israël, & ⁴ "eris" deserta. ⁵ Quia obli-

ta es Dei saluatoris tui, & fortis adiutoris

tui non es recordata: propterea planta-

bis plātationem "fidēle", & germen alienū

11 seminabis. ⁶ In die plantationis tuæ labru-

scæ, & manē semen tuum florebit: ⁷ ablata

est messis in die hæreditatis, & dolebit

12 grauiter. ⁸ Væ "multitudo" populorum

D multorū vt multitudo maris sonantis: &

tumultus turbarū sicut sonitus aquarum

13 multarum. ⁹ Sonabunt populi sicut soni-

tus aquarum inundantium, & increpa-

bit eum, & fugiet procul: & rapietur si-

cut puluis montiū à facie venti, & sicut

14 turbo corā tempestate. ¹⁰ In tempore vespe-

re, & ecce turbatio: in matutino, & non

subsistet. hæc est pars eorum qui vasta-

uerunt nos, & fors diripientiam nos.

CAP. XVIII.

1 Væ terræ cymbalo alarū quæ est trans

2 flumina Æthiopiæ, ¹ qui mittit in ma-

A re legatos, & in vasis papyri super aquas.

Ite angeli veloces ad gentē conuulsam, &

dilaceratā: ad populū terribilē, post quem

non est alius: ad gentē expectantē & con-

culcatam, cuius diripuerunt flumina ter-

ram

ning vertit in nauic iuncen

sup facie aquarū. plinij lib. 17. c. 11. scribit nauis

in construi ex papyro arbore. 10. cubitos longitu

dinis hnt.

*destructa.***expectantē**tem &*

* ad montē
nominis Do-
mini exerci-
tū, montē
Sion.

nestu.

Statim ut effloru-
erit flos. Et vicia
acerba & matura
erit.

iesus.

Destrueta.

120

ram eius: ¶ Omnes habitatores orbis qui
moramini in terra, cum eleuatum fuerit si-
gnum in montibus, videbitis, & clangore
tuba audietis: ¶ quia hec dicit Dñs ad me,
Quiesca, & considerabo in loco meo si-
cut meridiana lux clara est, & sicut nubes
toris in die messis. ¶ Ante messem enim
totus effloruit, & immatura perfectio ger-
minabit, & praeidentur ramusculi eius
falcibus: & quae derelicta fuerint, abscin-
dentur, & excutientur. ¶ Et relinquetur si-
mul auibus montium, & bestiis terrae: & es-
tate perpetua erunt super eum volucres, &
omnes bestiae terrae super illum hyemabunt.
¶ In tempore illo deferetur munus Domini
no exercituum a populo diuiso & dila-
cerato: a populo terribili post quem non
fuit alius a gente expectante, & expectante
& conculcata, cuius diripuerunt flumina
terram eius, ad locum nominis Domini
exercituum montem Sion.

CAP. XIX.

de corpore christi in
telligit d. bern
in 1. serm. ad
ueterg.

iesus. m

at. 1.

evacuabitur.

Nus Aegypti. Ecce Dominus ascen-
det super nubem leuem, & ingreditur A-
egyptum & commouebuntur simulachra
Aegypti a facie eius, & cor Aegypti tabes-
cet in medio eius. ¶ Et concurrere faciam
Aegyptios aduersus Aegyptios: & pugna-
bit vir contra fratrem suum, & vir contra ami-
cum suum, ciuitas aduersus ciuitatem, regnum
aduersus regnum. ¶ Et dirumpetur spiritus
Aegypti in visceribus eius, & consilium eius
praecipitabo: & interrogabunt simulachra
sua, & diuinos suos, & pythones, & ario-
los.

4 los. ¹Et tradā Ægyptum in manu domi- ²nescet.
 norum crudeliū, & rex fortis dominabi-
 5 tur eorū, ait Dñs Deus exercituū. ³Et are-
 scet aqua de mari, & fluuius ⁴desolābitur ⁵flumina egypti
 6 atq; siccabitur. ⁶Et deficient flumina: ⁷*at-
 tenuabuntur, & siccabuntur ⁸riui aggerū. ⁹graminata. q̄
 7 Calamus & iuncus marcescet, ¹⁰nudabitur ¹¹sūt iuxta flu-
 B ¹²alueus riui à fonte suo: & omnis semētis ¹³uiuz.
 8 irrigua siccabitur, arefcet, & non erit. ¹⁴Et
 moerebunt piscatores, & lugebūt omnes
 mittentes in flumen hamum, & expandē ¹⁵retia.
 9 ¹⁶Confundentur qui operabantur linum,
 10 ¹⁷"plectentes" & texentes ¹⁸subtilia. ¹⁹Et erunt ²⁰spēctentes 9
 irrigua eius ²¹flaccētia: omnes qui facie- ²²cōtēta.
 11 bant lacunas ad capiendos pisces. ²³Stulti ²⁴cōsiliū infatuatū
 principes Taneos, sapientes cōsiliarij Pha-
 raonis ²⁵dederunt cōsiliū ²⁶insapiens. quo-
 modò dicitis Pharaoni, Filius sapientium
 12 ego, filius regum antiquorum? ²⁷Vbi nunc
 sunt sapientes tui? annuntient tibi, & in-
 dicent quid cogitauerit Dñs exercituum
 13 super Ægyptum. ²⁸Stulti facti sunt princi-
 pes Taneos, ²⁹emarcuerunt principes Mem-
 pheos, ³⁰deceperunt Ægyptum, angulū po- ³¹puerſitatuz.
 14 pulorum eius. ³²Dominus miscuit in me- ³³ī Zach. 10.
 dio eius spiritum ³⁴vertiginis: & errare fe- ³⁵iudiciū. 20.
 C ³⁶cerunt Ægyptum in omni opere suo, si- ³⁷ephe. 2.
 15 cut errat ebrius & vomens. ³⁸Et non erit ³⁹iucū et ramū
 Ægypto opus quod faciat caput & cau-
 16 dam ⁴⁰incuruantē & refranantem. ⁴¹In die
 illa erit Ægyptus quasi mulieres, & stu-
 pebunt, & timebūt à facie commotionis
 manus Domini exercituum, quam ipse
 C 2 moue-

*infestiuitatez.**Domino.**Sacrificiū
misse. mal
1. cōtinēs p
cōtēto.*

mouebit super eam. ¹⁷ Et erit terra Iuda
 Ægypto in pauōrem: omnis qui illius fue
 rit recordatus, pauebit à facie consilij Do
 mini exercituum, quod ipse cogitauit su
 per eam. ¹⁸ In die illa erunt quinq; ciuita
 tes in terra Ægypti, loquētes lingua Cha
 naan, & iurantes per Dominū exercituū:
 Ciuitas solis vocabitur vna. ¹⁹ In die illa
 erit altare Domini in medio terre Ægyp
 ti, & titulus Domini iuxta terminū eius:
²⁰ & erit in signum & in testimonium Do
 mino exercituum in terra-Ægypti, Cla
 mabunt enim ad Dominū à facie tribu
 lantis, & mittet eis saluatorem & propu
 gnatorem qui liberet eos. ²¹ Et cognoscerur
 Dominus ab Ægypto, & cognoscent Æ
 gypti Dominū in die illa, & colent eū in
 hostiis & in muneribus: & vota vouebūt
 Domino, & soluent. ²² Et percutiet Domi
 nus Ægyptum plaga, & sanabit eam, &
 reuertentur ad Dominum, & placabitur
 eis, & sanabit eos. ²³ In die illa erit via de
 Ægypto in Assyrios, & intrabit Assyrius
 Ægyptum, & Ægyptius in Assyrios, &
 seruient Ægyptij Assur. ²⁴ In die illa erit Is
 raël tertius Ægyptio & Assyrio: benedi
 ctio in medio terræ, ²⁵ cui benedixit Dñs
 exercituum, dicens, Benedictus populus
 meus Ægypti, & opus manuum mearum

Assyrius 4. "Assyrio", hæreditas autem mea Israël.

CAP. XX.

*actuāriū. 17. et
19. capitū.*

IN anno quo ingressus est Tharthan in
 Azótum, cum misisset eum Sargon rex A
 Assyriorum, & pugnasset contra Azotū,
 &

- 2 & cepisset eam : [?] in tempore illo locutus est Dominus in manu Isaiaë filij Amos, dicens, Vade, & solue sacco de lumbis tuis, & calceamenta tua tolle de pedibus tuis. Et fecit sic vadens nudus, & discalceatus.
- 3 [?] Et dixit Dominus, Sicut ambulauit seruus meus Isaïas nudus, & discalceatus, trium annorum signū & portentum erit
- 4 super Ægyptum & super Æthiopiā : [?] sic
- B minabit rex Assyriorū captiuitatem Ægypti, & transmigrationem Æthiopiæ, iuuenem & senē, "nudam & discalceatam" discalceatis natibus ad ignominiam Ægypti. [?] Et timebunt, & confundentur ab Æthiopia spe sua, & ab Ægypto gloria sua.
- 6 [?] Et dicet habitator insulæ huius in die illa, "Ecce hæc" erat spes nostra, ad quos confugimus in auxilium, vt "liberarent" nos à facie regis Assyriorum: & quomodo effugere poterimus nos?

*horrescent.**"nudum & discalceatum" 5.**"Hæcine liberaret" 7.*

CAP. XXI.

- 1 **O** Nus deserti maris. Sicut turbines ab
- A Aphrico veniunt, de deserto venit, de terra horribili. [?] Visio dura nuntiata est mihi: qui incredulus est, infideliter agit: & qui depopulator est, vastat. Ascende Ælam, oblide Mede: omnem gemitum eius cessare feci. [?] Propterea repleti sunt lumbi mei dolore, angustia possedit me sicut angustia parturientis: corruī eum audirem, conturbatus sum cum viderem.
- 4 [?] Emarcuit cor meū, tenebræ stupefecerunt me: Babylon dilecta mea, posita est mihi
- 5 in miraculum. [?] Pone mensam, contem-

*insidiās insidietur et vastans vastat.**Errauit.**tremores.**noctē amabilem mihi quasi cresspulum coccum posuit mihi in terrore.*

vngite.

Domine.

Hab. 2. a. 1.

Iere. 51. a. 1.

Apoc. 14. b. 8

filius 1.

D. Greg. li. 6. mor.
c. 14.1. que hora noctis.
vel quid sensisti
hac nocte.

vel vultis gregere.

vel arabia.

themān.

Sicut anni.

patru^s reliqu^o
numero.

plare in speculā : comedentes & bibentes
 surgite principes, arripite clypeum: ⁶ Hæc enim dixit mihi Dominus, Vade, & pone B
 ne speculatorem: & quodcunque viderit,
 annuntiet. ⁷ Et vidit currū duorum equi-
 tum, ascensorem asini, & ascensorem ca-
 meli: & contemplatus est diligenter mul-
 to intuitu. ⁸ Et clamavit leo, super specu-
 lam Domini ego sum, stans iugiter per
 diem : & ⁹ super custodiam meam ego
 sum, stans totis noctibus. ¹⁰ Ecce iste venit
 ascensor vir bigæ equitum, & respondit, ¹¹
 & dixit, ¹² Cécidit, cécidit Babylon, & om-
 nia sculptilia deorum eius contrita sunt
 in terram. ¹³ Tritura mea, & ¹⁴ filia areæ
 meæ, quæ audiui à Domino exercituum
 Deo Israël, annuntiaui vobis, ¹⁵ Onus Du-
 ma. Ad me clamat rex Seir, custos quid de
nocte? custos quid de nocte? ¹⁶ Dixit custos,
 Venit manè & nox: si queritis, querite: cō-
 uertimini, venite. ¹⁷ Onus in Arabia. In sal-
 tu ad vesperā dormietis, in semitis Deda-
 nim. ¹⁸ Occurrentes sitiēti ferte aquā, qui
 habitatis terrā austri, cū panibus occurri-
 te fugienti. ¹⁹ A facie enim gladiatorum fu-
 gerunt, à facie gladij imminentis, à facie
 arcus extenti, à facie grauis prælij: ²⁰ quo-
 niam hæc dicit Dominus ad me, Adhuc
 in vno anno, quasi in anno mercenarij, &
 auferetur omnis gloria Cedar. ²¹ Et reli-
quia numeri sagittariorum fortium de
 filiis Cedar imminuentur: Dominus enim
 Deus Israël locutus est.

1 **O**Nus vallis visionis. Quidnā quoque
 A tibi est, quia ascendisti & tu omnis
 2 in tecta? ⁹ clamoris plena, vrbs frequens, *n iaculatoribz.*
 ciuitas exultans: interfecti tui, non inter-
 3 fecti gladio: nec mortui ^{* tui, mortui} in bello. ⁹ Cuncti
 principes tui fugerūt simul, dureq; ligati
sunt: omnes qui inuenti sunt vincti sunt
 4 pariter, procul fugerunt. ⁹ Propterea dixi,
 Recedite à me, amarè flebo: nolite incum-
 bere vt consolemini me super vastitate fi-
 5 liae populi mei. ⁹ Dies enim interfectionis
 B & conculcationis & fletuū Domino
 Deo exercituum in valle visionis, seru-
rans murum, & magnificus super mon-
 6 tem. ⁹ Et Alā sumpsit pharetrā currū ho-
minis equitis, & parietē nūdauit clypeus. *cū cutribz equi*
 7 ⁹ Et erunt electæ valles tuæ plenæ quadri- *tes accincti.*
 garum, & equites ponent sedes suas in *cyrenne nuda*
 8 porta. ⁹ Et reuelabitur operimentū Iudæ, *uit clypeuz.*
 & ⁹ videbis in die illa armamentariū do- *videbitis*
 9 mus saltus. ⁹ Et scissuras ciuitatis Dauid *c. 51. n. 6. p. 79 de*
 videbitis, quia multiplicatæ sunt: & con- *prin. d. 2.*
 10 gregastis aquas piscinæ inferioris, ⁹ & do-
 C mos Ierusalē numerastis, & destruxistis
 11 domos ad muniendum murum; ⁹ Et lacū
 fecistis inter duos muros, ⁹ & aquam pis- *ad 2.*
 cinæ veteris: & nō suspexistis ad eum qui
 fecerat eam, & operatorem eius délonge
 12 non vidistis. ⁹ Et vocabit Dominus Deus
 exercituum in die illa ad fletum, & ad
 13 planctum, ad caluitium, & ad cingulum
 D sacci: ⁹ & ecce gaudium & lætitia occidere
 vitulos, & iugulare arietes, comedere car-
 nes, & bibere vinū, ⁹ Comedamus & biba-
 mus,

^a *thesaurum istum* : *quis tibi* : *quasi q̄ excidit in excelsis sepulchrum suum, et q̄ statuit* : *in p̄fectione viti. i. vehementi. Et amicit se.* : *in orbem circumag et te.* : *clauum. et. j.* : *iesg* : *Apoc. 3. b. 7.* : *Iob. 12. c. 14.* : *stabili.* : *filij et nepotes.* : *mus* , cras enim moriemur. ⁹ Et reuelata ¹⁴ est in auribus meis vox Domini exercituū, Si dimittetur iniquitas hęc vobis donec moriamini: dicit Dominus Deus exercituum. ⁹ Hęc dicit Dominus Deus exercituum, Vade, ingredere ad eū qui habitat in tabernaculo, ad Sobnā prapositū templi, & dices ad eū, ⁹ Quid tu hęc, aut quasi quis hęc? quia excidisti tibi hęc sepulchrū, excidisti in excelsis memoriale diligenter, in petra tabernaculū tibi. ⁹ Ecce, Dominus ¹⁷ asportari te faciet, sicut asportatur gallus gallinaceus, & quasi amictum sic subleuabit te. ⁹ Coronans coronabit te tribulatione, ¹⁸ quasi pilā mittet te in terram latā & spatiosam: ibi morieris, & ibi erit currus glorię tuę, ignominia domus Domini tui. ⁹ Et expellā te de statione tua, & de ministerio tuo deponā te. ⁹ Et erit in die illa: ²⁰ vocabo seruū meum Eliacim filiū Helcię, ⁹ & induā illū tunica tua, & cingulo tuo confortabo eū, & potestatē tuam dabo in manu eius: & erit quasi pater habitantibus Ierusalem, & domui Iuda. ⁹ Et dabo ²² clauē domus David super humerū eius: & aperiet, & non erit qui claudat: & claudet, & nō erit qui aperiat. ⁹ Et figam illum ²³ paxillū in loco fideli, & erit in soliū glorię domui patris sui. ⁹ Et suspendent super ²⁴ eū omnē gloriā domus patris eius vasorū diuersa genera, ⁹ omne vas paruulū a vasis craterarū vsq; ad omne vas musicorum. ⁹ In die illa, dicit Dñs exercituum, auferetur ²⁵ paxillus qui fixus fuerat in loco fideli: & frange-

frangetur, & cadet, & peribit quod pepererat in eo, quia Dominus locutus est.

onus.

CAP. XXIII.

ita ut nō supsit do
mg, nec quisq̄ am
p lig n deat:

O Nus Tyri. Ululate naues maris, quia vastata est domus vnde venire con-
fueuerant: de terra Cethim reuelatum est
eis. Tacete qui habitatis in insula: nego-
tatio Sidonis transfretātes mare, repleue-
runt te. In aquis multis semen Nili, mes-
sis fluminis fruges eius: & facta est nego-
tatio gentiū. Erubescite Sidon, ait enim
mare, fortitudo maris, dicens, Nō partu-
riui, & non peperit, & non enutriui iuue-
nes, nec ad incrementū perduxi virgines.

negotiatōres.

Sicut doluit tyro
cū audijt.

Cū auditū fuerit in Ægypto, dolebūt
cū audierint de Tyro. Transite maria,
ululate qui habitatis in insula. Nunquid
nō vestra hęc est, quę gloriabatur in die-
bus pristinis in antiquitate sua? ducent eā
pedes sui longē ad peregrinandum. Quis
cogitauit hoc super Tyrum quōdā coro-
natam, cuius negotiatōres principes, insti-
tores eius inclyti terrę? Dñs exercituum
cogitauit hoc, vt detraheret superbiā om-
nis glorię, & ad ignominiam deduceret
vniuersos inclytos terrę. Transi terram
tuam quasi flumē, filiā maris, non est cingulū
ultrā tibi. Manū suā extendit super
mare, conturbauit regna: Dñs mandauit
aduersus Chanāā, vt cōtereret fortes eius,
& dixit, Non adicies ultrā vt glorieris,
calumniā sustinens virgo filia Sidonis: in
Cethim consurgens transfreta, ibi quoq;
nō erit requies tibi. Ecce, terra Chaldæo-

Exultans: n die
bus atiguis. anti
guitas ligi

consuluit.

ad filiaz.

4 fortitudo.

C 5

rum

*qui aliquando.**in nauium portu
erexerunt uices.**veluti.*** 7.**negotatio 7**merces 2.*

rū talis populus non fuit, Assur fundauit eam: in captiuitatē traduxerunt robustos eius, suffunderunt domos eius, posuerunt eam in ruinā. ¶ Vlulate naues maris, quia deuastata est fortitudo uestra. ¶ Et erit in die illa: in obliuione eris, o Tyre, septuaginta annis, sicut dies regis uuius: post septuaginta autē annos erit Tyro quali canticū meretricis. ¶ Sume citharā, * circui ciuitatē meretrix obliuioni tradita: bene cane, frequenta canticū, ut memoria tui sit. ¶ Et erit post septuaginta annos, uisitabit Dominus Tyrum, & reducet eā ad merces suas: & rursus fornicabitur cū uniuersis regnis terræ super faciē terræ. ¶ Et erunt negotiationes eius, & mercedes eius sanctificatæ Domino. non condentur, neq; reponentur: quia his qui habitauerint coram Domino, erit negotiatio eius, ut mādudent in saturitatem, & uestiantur usq; ad uetustatem.

CAP. XXIIII.

*uide adamū. in ho
milia sup psā in di
e aiaz.**Debitor sic exactor.**3
destruckta est: ru
it.*

Ecce, Dominus dissipabit terrā, & nudabit eā, & affliget faciem eius, & disperget habitatores eius. ¶ Et erit sicut populus, sic sacerdos: & sicut seruus, sic dominus eius: sicut ancilla, sic domina eius: sicut emens, sic ille qui vendit: sicut fcenerator, sic is qui mutuū accipit: sicut qui repetit, sic qui debet. ¶ Dissipatione dissipabitur terra, & direptione prædabitur. Dominus enim locutus est uerbū hoc. ¶ Luxit, & defluxit terra, & infirmata est: defluxit orbis, infirmata est altitudo

impie egit.

5 titudo populi terræ. ¹ Et terra infecta est
 ab habitatorib⁹ suis: quia trāsgressi sunt le-
 ges, mutauerūt ius, dissipauerūt fœd⁹ sem-
 6 piternū. ² Propter hoc maledictio vorabit
 B terrā, & pēccabūt habitatores eius. ideo-
 que insanient cultores eius, & relinquen-
 7 tur homines pauci. ³ Luxit vindemia, in-
 firmata est vitis, ingemuerunt omnes qui
 8 lætabātur corde. ⁴ Cessauit gaudiū tympa-
 norum, quieuit sonitus lætantiū, cōticuit
 9 dulcedo citharæ. ⁵ Cum cātico non bibēt
 vinū: amara erit potio bibentibus illam.
 10 ⁶ Attrita est ciuitas vanitatis, clausa est om-
 11 nis domus nullo introeunte. ⁷ Clamor erit
 super vino in plateis: deserta est omnis læ-
 12 titia: translātū est gaudiū terræ. ⁸ Relicta
 est in vrbe solitudo, & calamitas oppri-
 13 met portas. ⁹ Quia hæc erunt in medio
 terræ, in medio populorum, quo modo
 si pauca oliuę quæ remanserūt, excutian-
 tur ex olea, & racemi cū fuerit finita
 14 vindemia. ¹⁰ Hi leuabunt vocē suā, atque
 C laudabunt: cū glorificatus fuerit Domi-
 15 nus, hinnient de mari. ¹¹ Propter hoc in dō-
strinis glorificate Dñm: in insulis maris
 16 nomē Domini Dei Israël. ¹² A finibus terre
 laudes audiuius, gloriā iusti. Et dixi, Se-
cretum meum mihi, secretum meū mihi,
 vā mihi: præuaricantes præuaricati sunt,
 & præuaricatione transgressorū præuari-
 17 cati sunt. ¹³ Formido & fouea, & laqueus
 18 super te qui habitator es terræ. ¹⁴ Et erit:
 qui fugerit à voce formidinis, cadet in fo-
 ueam: & qui se explicauerit de fouea, te-
 nebitur

*desolati sūt.**perijt.**Exultabūt occide-
ntes.**vallisibus.**in laudem.**quā macer sū. qz
macer sū.**facie.**Ier. 48. g. 44.*

nebitur laqueo: quia cataractæ de excelsis aperta sunt, & concutientur fundamenta terræ. Confractioe confringetur terra, contritione conteretur terra, commotione commouebitur terra: agitatione agitabitur terra sicut ebrius, & auferetur quasi tabernaculū vnius noctis: & grauiabit eā iniquitas sua, & corruet, & non adiciet vt resurgat. Et erit: in die illa visitabit Dominus super militiam cæli in excelsis: & super reges terræ qui sunt super terram. Et congregabuntur in congregatione vnius fascis in lacum, & claudentur ibi in carcere: & post multos dies visitabuntur. Et erubescet luna, & confundetur sol, cum regnauerit Dñs exercituum in monte Sion, & in Ierusalem, & in conspectu senum suorum fuerit glorificatus.

CAP. XXV.

Domine Deus meus es tu, exaltabo te, & confitebor nomini tuo: quoniam A fecisti mirabilia, cogitationes antiquas fideles amen. Quia posuisti ciuitatem in tumulum, urbem fortē in ruinam, domū alienorum: vt non sit ciuitas, & in sempiternum non ædificetur. Super hoc laudabit te populus fortis, ciuitas gentium robustarum timebit te. Quia factus es fortitudo pauperi, fortitudo egeno in tribulatione sua, spes à turbine, vmbraculum ab æstu. spiritus enim robustorum quasi turbo impellens parietem. Sicut æstus in tumultum alienorum humiliabis: & B quasi calore sub nube torrente propaginem

hyspane. zancho.

¹ Exercitū excelsuz.

^c Sicut congregati solent vincit in carcere.

^a vide rabbi moyses in. 12. 2. ductoris dubioz. capi. 30.

IESUS.

^a cōsilia q̄ dixisti a longe sunt certe veta.

palatiuz.

^z ipsi tegmē.

IESUS.

⁴ loco sicco.

⁵ Sicut æstus in vmbra nubis palmitem tyrannoz putabit.

6 nem fortium marcescere facies. ⁹ Et faciet

feciū expressaz

Dominus exercituum omnibus popu-

auferet in mōte isto

lis in monte hoc, conuiuium pinguium,

velamē. velamē qd

conuiuium vindemiæ pinguium medul-

Est ob faciez oīuz po

7 latorum, vindemiæ defecatae. ⁹ Et præ-

puloz. Et opimā

C cipitabit in mōte isto faciem vinculi col-

tū quod operit oīs

ligati super omnes populos, & telā quam

8 orditus est super omnes nationes. ⁹ Præ-

cipitabit mortem in sempiternū: & aufe-

Apo. 7. d. 27o

ret Dominus Deus lachrymam ab omni

21. b. 4.

facie, & opprobriū populi sui auferet de

vniuersa terra: quia Dominus locutus est.

Sustinuim9.

9 ⁹ Et dicet in die illa, Ecce Deus noster iste,

expectauimus eum, & saluabit nos: iste

Dominus, sustinuimus eum, exultabimus

10 & letabimur in salutari eius. ⁹ Quia re-

D quiescet manus Domini in monte isto: &

triturbabitur Moab sub eo, sicuti teruntur

sterquilino.

11 paleæ in plaustrō. ⁹ Et extēdet manus suas

sub eo, sicut extendit natans ad natandū:

sup bin9.

& humiliabit gloriā eius cum allisione

cubitis

12 manuum eius. ⁹ Et munimenta sublimiū

suaz.

murorum tuorum concident, & humili-

abuntur, & detrahentur in terram vsq;

ad puluerem.

CAP. XXVI.

1 IN die illa cantabitur canticum istud in

A terra Iuda,

Vrbs fortitudinis nostræ - Sion' ³ salua-

tor, ponetur in ea murus & antemurale.

3
Est nobis. salus fe
cit nobis muros.

2 ⁹ Aperite portas, & ingrediatur gens iu-

sta, custodiens veritatem.

3 ⁹ Vetus error abiit: seruabis pacem: pa-

cem, quia in te sperauimus.

4 ⁹ Sperastis in Domino in seculis æternis,

in

8. 5
IESUS

Et cui9 desideriu est

cōiunctū tibi, custodi

es in pace in pace in

qz qz tibi fidiť.

fide dño in ppetuū,

qz in deo dño positū

Est oīs mōdi robur.

in Domino Deo forti in perpetuum.

Quia incuruabit habitantes in excelsis, & civitatem sublimem humiliabit: humiliabit eam usque ad terram, detrahet eam usque ad pulverem.

callē iusti pōdera
bis. Subaudi. o deus.

Conculcabit eam pes, pedes pauperis, gressus egenorum.

Expectauimus.

Semita iusti recta est, rectus callis iusti ad ambulandum.

Est desyderiū.

Et in semita iudiciorum tuorum Domine sustinuumus te: nomē tuum & memoriale tuum in desyderio animæ.

quæram.

Anima mea desyderauit te in nocte: sed & spiritu meo in præcordiis meis de mane vigilabo ad te: cum feceris iudicia tua in terra, iustitiā discunt habitatores orbis.

quoniaq.

Misereamur impio, & non discet iustitiam: in terra sanctorum iniqua gessit, & non videbit gloriam Domini.

miāq̄ assecutus est im
pius.

Domine exaltetur manus tua, & non videant: videant & confundantur zelantes populi, & ignis hostes tuos deuoret.

vbi debet recta fa
cere.

trinitas.

Domine dabis panem nobis: omnia enim opera nostra operatus es nobis.

Sed tñ sui memo
res sumus. Et.

Domine Deus noster, possederunt nos domini absque te, tantum in te recordemur nominis tui.

D. greg. h. 17. mora.
c. 11.

Mortientes non uiuant, gigantes non resurgant: propterea uisitasti & contriuisi auxisti peto dñe pleos, & perdidisti omnem memoriā eorū.

auxisti peto dñe pleos,
orificasti te. nplisi
casti usq̄ ad.

Indulxisti genti Domine, indulxisti genti: nunquid glorificatus es? elongasti omnes terminos terræ.

Domine in angustia requisierunt te, in tribulat

24 ² effundat orationem
in qñ corde tuo
a fuit sis.

tribulatione murmuris doctrina tua eis.

17 ¹ Sicut quæ concipit, cum appropinqua-
uerit ad partum, dolens clamat in dolori-
bus suis: sic facti sumus à facie tua Dñe.

parturiētes nihil
genuimus nisi veta
I
sūt factę terre.

18 ¹ Concepimus, & quasi parturiuimus

D & peperimus spiritum: salutes non feci-
mus in terra. ideo non ceciderunt habi-
tatores terræ.

spiritum sct
lutis.
4
cū corporibz.

19 ¹ Viuent mortui tui, interfecti mei re-
surgent: expergiscimini, & laudate qui ha-
bitatis in puluere: quia ros lucis ros tuus,
& terram gigantum detrahes in ruinam.

5
vixidis campi.

resurrectio

20 ¹ Vade populus meus, intra in cubicu-
la tua, claude ostia tua super te, absconde-
re modicum ad momētum, donec pertrā-
seat indignatio.

D. greg. 4. moral. c.
26.

21 ¹ Ecce enim Dominus egredietur de
loco suo, vt visitet iniquitatem habitato-
ris terræ contra eum: & reuelabit terra
sanguinem suum, & non operiet ultra in-
terfectos suos.

Mich. 1. 2.

7
catabunt ipsi vineę
q̄ bona vina dat.

CAP. XXVII.

1 **I**N die illa visitabit Dominus in gladio
suo duro, & grandi, & forti, super Le-
uiathan serpentem vectem, & super Le-
uiathan serpentem tortuosum, & occidet

iezigabo sam.

D. greg. 4. mor. c. 11
21. 12.

2 cetum qui in mari est. ¹ In die illa vinea
3 meri cantabit ei, ¹ Ego Dominus qui ser-
uo eam, repētē propinabo ei: ne fortē vi-
sitetur contra eam, nocte & die seruo eā.

9
vt preliet.

4 ¹ Indignatio non est mihi: quis dabit me
spinā & vepre in prelio: gradiar super eā,
5 succendā eam pariter? An potius tenebit
fortitudinē meam, faciet pacē mihi, pacē

10
eo doueniet q̄ za
dicabit.

6 faciet mihi? Qui ingrediuntur impetu

10
egredien-
tur impetu

ad 10. **apostoli**

fructu.

perussos ab eo.
suos.

iudicabit
10.

ipse ^a iudicabit
solu in purgini
sig spatu iugeri
Et auferet vcto
suo duro tēpore
quo flat surg.

auferet. o. z. frue
tu peccati.
calcis.
pulchrū habitacu
lum.

2 ram.
ramos.

4 pre ariditate ra
mi.

5 in terrā. st. j.

iesus.

Eccia.

6 que.

ad Iacob, florebit & germinabit Israël, & implebunt faciem orbis semine. 7 Nun- quid iuxta plagam percutientis se percuf- B fit eum? aut sicut occidit interfectos eius, sic occisus est? 8 In mensura contra men- suram cum abiecta fuerit, "iudicabis" eā: meditata est in spiritu suo duro per diem 9 æstus. Idcirco super hoc dimittetur ini- quitas domui Iacob: & iste omnis fru- 10 ctus vt auferatur peccatum eius, cum po- fuerit omnes lapides altaris sicut lapides 11 cineris allisos, non stabunt luci & delu- bra. 12 Ciuitas enim munita desolata erit, 13 speciosa relinquetur, & dimittetur quasi 14 desertum: ibi pascetur vitulus, & ibi ac- cubabit, & consumet summitates eius. 15 16 In siccitate menses illius conterentur, mulieres venientes & docentes "cas": non 17 est enim populus sapiens, propterea non 18 miserebitur eius qui fecit eum: & qui for- mauit eum, non parcat ei. 19 Et erit: in die 20 illa percutiet Dominus ab alueo flumi- nis vsque ad torrentem Ægypti, & vos 21 congregabimini vnus & vnus filij Israël. 22 23 Et erit: in die illa clangetur in tuba ma- gna, & venient qui perditi fuerāt de ter- 24 ra Assyriorum, & qui eiectione erant de ter- 25 ra Ægypti, & adorabunt Dominum in 26 monte sancto in Ierusalem.

CAP. XXVIII.

V A coronæ superbix, ebriis Ephraim, & flori decidenti, gloriæ exultatio- nis eius, qui erant in vertice vallis, pin- guissima errantes à vino. 2 Ecce validus &

& fortis Dominus, sicut impetus grandinis: turbo confringens, sicut impetus aquarum multarum inundantium, & emissum super terram spatiosam. ¹ Pedibus conculcabitur corona superbię ebriorum Ephraim. ² Et erit flos decedens glorię exultationis eius, qui est super verticem vallis pinguium, quasi temporaneum ante maturitatem Autumni: quod cum aspexerit videns, statim vt manu tenuerit, deuorabit illud. ³ In die illa erit Dominus exercituum corona glorię, & sertum exultationis residuo populi sui: ⁴ & spiritus iudicij sedentis super iudicium, & fortitudo reuertentibus de bello ad portam. ⁵ Verum hi quoque præ vino nescierunt, & præ ebrietate errauerunt. sacerdos & propheta nescierunt præ ebrietate, absorpti sunt à vino, errauerunt in ebrietate, nescierunt videntem, ignorauerunt iudicium. ⁶ Omnes enim mensę repletę sunt vomitu sordiumque, ita vt non esset vltra locus. ⁷ Quem docebit scientiam? & quem intelligere faciet auditum? ab lactatos à lacte, auulsos ab uberibus. ⁸ Quia manda remanda, manda remanda, expecta reexpecta, expecta reexpecta, modicum ibi, modicum ibi. ⁹ In loquela enim labij, & lingua altera loquetur ad populum istum. ¹⁰ Cui dixit, Hęc est requies mea, reficite lassum, & hoc est meum refrigerium: & noluerunt audire. ¹¹ Et erit eis verbum Domini, Manda, remanda, manda remanda, expecta reexpecta,

^a in terra in fortitudine.

¹ prematurus fructus.

^c sedenti. tribunal.

iesus.

² errauerunt in visione.

⁴ balbutientibus labijs.

2. Co. 14. 21

D ca,

eta, expecta reexpecta, modicum ibi, mo-
 dicum ibi: vt vadant, & cadant retror-
 sum, & conterantur, & illaqueentur, &
 capiantur. ¹⁴ Propter hoc audite verbum
 Domini viri illusores, qui dominamini D
 super populum meum qui est in Ierusa-
 lem. ¹⁵ Dixistis enim, Percussimus fœdus
 cum morte, & cum inferno fecimus pa-
 ctum. Flagellum inundans cum transie-
 rit non veniet super nos: quia posuimus
 mendacium spem nostram, & mendacio
 protecti sumus. ¹⁶ Idcirco hæc dicit Do-
 minus Deus, Ecce, ego mittam in funda-
mētis Sion lapidem, lapidem probatum,
angularem, pretiosum, in fundamento
fundatum. qui crediderit, non festinet.
¹⁷ Et ponam in pondere iudicium, & iusti-
 tiam in mensura: & subuertet grando spem
 mendacij: & protectionem aquæ inunda-
 bunt. ¹⁸ Et delebitur fœdus vestrum cum
 morte, & pactum vestrum cum inferno
 non stabit: flagellum inundans cum tran-
 sierit, eritis ei in cōculcationem. ¹⁹ Quan-
 docunque pertransierit, tollet vos: quo-
 niam mane diluculo pertransibit in die
 & in nocte, & tantummodò sola vexatio
 intellectum ²⁰ dabit auditui. ²⁰ Coangusta-
 tum est enim stratum, ita vt alter dēci-
dat, & pallium breue vtunque operire
 non potest. ²¹ Sicut enim in Monte-diui-
sionum stabit Dominus: sicut in valle
 quæ est in Gabaō irascetur: vt faciat opus
 suum, alienum opus eius: vt operetur o-
 pus suum, peregrinum est opus eius ab

vel munitū.

IESUS
 Psal. 117. d. 22
 M. 11. 21. d. 42
 Act. 4. b. 11.
 1. Pet. 2. 4. 6.

i. firmissime fū-
 datū.

repurgabit.

visio vta.

faciet intellige-
 re auditū. vel
 erit pauori ijs
 q. audierint vo-
 cia contigisse
 vobis.

nō supsit.

2. Reg. 5. d. 20

1. P. 17. 14. c. 11

Isu. 10. c. 10.

peregrinum

vel quod p. pic

nō est.

4
vel quod certe
alienū est opus.

vide addit. thren. 3. ad illa eo
verba nō. n. humiliavit ex corde s.

*fortificantur
a
vel decisam*

22 eo. [?] Et nunc nolite illudere, ne forte con-
 F stringantur vincula vestra. consumma-
 tionem enim & abbreviationem audiui
 à Domino Deo exercituum super vniuer-
 23 sam terram. [?] Auribus percipite & audi-
 te vocem meam, attendite, & audite elo-
 24 quium meum. [?] Nunquid tota die ara-
 bit arans vt ferat, proscindet & sarriet hu-
 25 mum suam? [?] Nonne cum adæquauerit
 faciem eius, feret gith, & cyminum spar-
 get, & ponet triticum per ordinem, &
 G hordeum, & milium, & vitia in finibus
 26 suis? [?] Et erudiet illum in iudicio, Deus
 27 suus docebit illum. [?] Non enim in ferris
 triturbabitur gith, nec rota plaustrum super
 cyminum circuibit: sed in virga excutie-
 28 tur gith, & cyminum in baculo. [?] Panis
 autem comminuetur: verum non in per-
 petuum triturans triturabit illum, neque
 vexabit eum rota plaustrum, nec vngulis
 29 suis comminuet eum. [?] Et hoc à Domi-
 no Deo exercituum exiuit, vt mirabile
 faceret consiliū, & magnificaret iustitiā.

colet.

mésurati.

in parte agri.

tribula.

IESUS.

CAP. XXIX.

1 **V**Æ Ariel, Ariel ciuitas quã expugna-
 A **V**uit David: additus est annus ad an-
 2 num, solennitates euolutæ sunt. [?] Et cir-
 cumuallabo Ariel, & erit tristis & mœ-
 3 rens, & erit mihi quasi Ariel. [?] Et circun-
 dabo quasi sphæram in circuitu tuo, &
 iaciam contra te aggerem, & munimenta
 4 ponam in obsidionem tuam. [?] Humilia-
 beris, de terra loqueris, & de humo au-
 dietur eloquium tuum: & erit quasi Py-

*2
tametsi annua-
tim sacrificia-
tis: tñ angusti-
abo.*

*4
si quã volue-
ro destruere:
faciã ei sicut
feci ariel.*

Dispergetur thonis de terra vox tua, & de humo elo-
glum quium tuum mussitabit. Et erit sicut pul-
 uis tenuis multitudo ventilantium te: & sicut fauilla pertransiens multitudo eorum
 qui contra te praeualuerunt: eritque re-
 pentè confestim. A Domino exercituum
 visitabitur in tonitruo & cōmōtione ter-
 rae, & voce magna turbinis & tempesta-
 tis, & flamma ignis deuorantis. Et erit si-
 cut somniū visionis nocturnę multitudo
 omniū gentiū quę dimicauerunt contra
 Ariel, & omnes qui militauerunt & ob-
 sederunt, & praeualuerūt aduersus eā. Et
 sicut somniat esuriens & cōedit, cū
 autem fuerit expergefactus, vacua est ani-
 ma eius: & sicut somniat sitiens & bibit,
 & postquā fuerit expergefactus, lassus
 adhuc sitit, & anima eius vacua est: sic
 erit multitudo omnium Gentium, quę
 dimicauerunt contra montē Sion. Ob-
c *excitati estis* stupescite & admiramini: fluctuate, &
et alios exci- vacillate: inebriamini, & non à vino:
catis. mouemini, & non ab ebrietate. Quonjā
clausit. miscuit vobis Dñs spiritum soporis: clau-
 det oculos vestros: prophetas & principes
 vestros qui vident visiones operiet. Et
 erit vobis visio omnium sicut verba li-
 bri signati: quem cū dederint scienti li-
 teras, dicent, Lege istum: & respondebit,
 Non possum, signatus est enim. Et da-
 bitur liber nescienti literas, diceturque
 ei, Lege: & respondebit, Nescio literas. Et
 dixit Dominus, Eò quòd appropinquat
Mas. 15. a. 8. *Mate 7. b. 6.* populus iste ore suo, & labiis suis glorifi-
 cat

- cat me, cor autem eius longe est à me, **iesus.**
 & timuerunt me mandato hominum &
 14 doctrinis: ? Ideò, ecce ego addam vt
 E admirationem faciam populo huic mi-
 raculo grandi & stupendo: ¶ peribit enim
 sapientia à sapientibus eius, & intellectus
 15 prudentium eius abscondetur. ? ¶ Væ, qui I. Cor. I. d. 19
 profundi estis corde, vt à Domino ab-
 scondatis consilium, quorum sunt in te- Abd. I. c. 8.
 nebris opera, & dicunt, ¶ Quis videt nos, Eccl. 25. c. 25
 16 & quis nouit nos? ? Peruersa est hæc ve-
stra cogitatio: quasi si lutum contra figu- *subuersio ve-*
 lû cogitet, & dicat opus factori suo, Non *stra fere.*
 fecisti me: & figmentum dicat fictori suo,
 17 Non intelligis. ? Nónne adhuc in modi-
 F co & in breui conuertetur Libanus in
 charmel, & charmel in saltum reputabi-
 18 tur? ? Et audient in die illa surdi verba li-
 bri, & de tenebris & caligine oculi cæco-
 19 rum videbunt. ? Et addent mités in Do-
 mino lætitiã, & pauperes homines in *Apóstoli.*
 20 sancto Israël exultabunt. ? Quoniam de- *iesus.*
 fecit qui præualebat, consummatus est il- *pseuerant.*
 lufor, & succisi sunt omnes qui vigilabãt
 21 super iniquitatem, ? qui peccare faciebant *pbriis afficiebant*
 homines in verbo, & arguentem in porta *et frustra decl-*
supplantabant, & declinauerunt frustra à *inate fecerunt*
 22 iusto. ? Propter hoc, hæc dicit Dñs ad do- *iustū.*
 G mû Iacob, qui redemit Abrahã, Non mo-
 dò cõfûdetur Iacob, nec modò vultus eius
 23 erubescet: ? sed cùm viderit filios suos, o-
 pera manuum mearum in medio sui san-
 ctificãtes nomen meum, & sanctificabũt
 sanctum Iacob, & Deum Israël prædica-
bunt, *timebunt.*

bunt, ⁊ scient errantes spiritu intelle- 24
ctum, ⁊ mussitatores discent legem.

CAP. XXX.

VÆ filij desertores, dicit Dominus, vt ⁊
faceretis consilium, ⁊ non ex me: ⁊ A
ordiremini telam, ⁊ non per spiritum
meum, vt adderetis peccatū super pecca-
tum. ⁊ qui ambulatis vt descendatis in Æ- 2
gyptum, ⁊ os meum non interrogastis,
sperātes auxilium in fortitudine Pharao-
nis, ⁊ habentes fiduciam in vmbra Ægy-
pti. ⁊ Et erit vobis fortitudo Pharaonis in 3
confusionem, ⁊ fiducia vmbra Ægypti
in ignominiā. ⁊ Erant enim in Tani prin- 4
cipes tui, ⁊ nuntij tui vsque ad Hanes
peruenerunt. ⁊ Omnes confusi sunt super 5
populo qui eis prodesse non potuit: non
fuerunt in auxilium, ⁊ in aliquam utili-
tatem, sed in confusionē ⁊ in opprobriū. 6
⁊ Onus iumentorum Austri. In terra tri-
bulationis ⁊ angustia, leæna ⁊ leo ex B
eis, vipera ⁊ regulus volans portantes su-
per humeros iumentorum diuitias suas,
⁊ super gibbum camelorum thesauros
suos ad populum qui eis prodesse non po-
terit. ⁊ Ægyptus enim frustra ⁊ vanē au- 7
xiliabitur: ideo clamaui super hoc, Super-
bia tantum est, quiesce. ⁊ Nunc ergo in- 8
gressus scribe ei super buxum, ⁊ in libro
diligenter exara illud, ⁊ erit in die no-
uissimo in testimonium vsque in æter-
num. ⁊ Populus enim ad iracundiam pro- 9
uocans est, ⁊ filij mendaces, filij nolentes
audire legem Dei. ⁊ Qui dicunt videnti- 10
bus,

in vmbra.

erant

*fortitudo eorum
cessabit. (vel
bylo nō poterit
iuuare.*

- bus, Nolite videre: & aspicientibus, Nolite
 te aspicere nobis ea quæ recta sunt: loqui-
 mini nobis placentia, videte nobis erro-
 res. ⁴ Auferte à me viam, ⁴ declinate à me
 C femitam, cesset à facie nostra sanctus Is-
 12 raël. ¹ Propterea hæc dicit sanctus Israël,
 Pro eo quod reprobastis verbum hoc, &
 sperastis in calumina & in tumultu, &
 13 innixi estis super eo: ¹ propterea erit vobis
 iniquitas hæc sicut interruptio cadens, &
requisita in muro excelso, quoniam subitò,
 dum non speratur, veniet contritio
 14 eius. ¹ Et comminuetur, sicut conteritur
 lagena figuli contritione perualida: & nõ
 inuenietur de fragmētis eius testa, in qua
 portetur igniculus de incendio, aut hau-
 15 riatur parum aquæ de fouca. ¹ Quia hæc
 D dicit Dominus Deus *Israël, Si reuerta-
mini & quiescatis, salui eritis: in silentio.
 & in spe erit fortitudo vestra. Et nolui-
 16 stis: ¹ & dixistis, Nequaquam, sed ad equos
 fugiemus: ideo fugietis. Et super veloces
 ascendemus. ideo velociores erunt, qui
 17 persequentur vos. ¹ Mille homines à facie
 terroris vnus: & à facie terroris quinque,
 fugietis, donec relinquamini quasi malus
 nauis in vertice montis, & quasi signum
 18 super collem. ¹ Propterea expectat Domi-
 nus vt misereatur vestri: & ideo exaltabi-
 tur parcens vobis: quia Deus iudicij Do-
 minus: beati omnes qui expectant eum.
 19 ¹ Populus enim Siõ habitabit in Ierusalē:
 plorans nequaquã plorabis, miserans mi-
 serebitur tui: ad vocem clamoris tui sta-

⁴ recedite de via,
 declinate de se-
 mita
 vel violetin.

^c ruptura.

^a q̄ se pandit.

^o inquiete et re-
 gnic.

*sanctus 8.
 70. cū reuertis

ingemueris
 tunc saluus
 eris. adamo

hic. hinc p̄
 mag descripti

erit illa. Siõ
 in qua cū q̄ ho

ra ingemue-
 rit p̄ tot om̄a

iniquitatū e-
 ius nõ recorda-

Psalm. 103. vox q̄
 alio qui in to

ta scriptura
 nõ inuenit. G

tim
 his qui t̄por

e. 26. g. G.

*angustie et aqua
arte oppressionis* tim vt audierit, respondebit tibi. ²⁰ Et dabit
vobis Dominus panem arctum, & aqua ²¹

iesus

breuem : & non faciet auolare à te vltra
doctorem tuum : & erunt oculi tui viden

tes præceptorem tuum. ²² Et aures tuæ

audient verbum post tergum monentis,

Hæc est via, ambulate in ea : & non de-

clinētis neque ad dexteram, neque ad si-

nistram. ²³ Et contaminabis laminas scul-

ptilium argenti tui, & vestimentum con-

flatilis auri tui, & disperges ea sicut im-

munditiam menstruatae. Egredere dices

ei. ²⁴ Et dabitur pluuia semini tuo, vbicun-

que seminaueris in terra, & panis frugū

terre erit huberrimus & pinguis, pascetur

in possessione tua in die illo agnus spatio-

se : & tauri tui, & pulli asinorum qui ope

rantur terram, commistum migma come

dent sicut in area ventilatū est. ²⁵ Et erunt

super omnem mōtem excelsum, & super

omnem collem eleuatum riui currentiū

aquarum in die interfectionis multorum

cūm ceciderint turres. ²⁶ Et erit lux luna

sicut lux solis, & lux solis erit septempli-

citer, sicut lux septē dierū in die qua alli-

gauerit Dñs vulnus populi sui, & percus-

suram plagæ eius sanauerit. ²⁷ Ecce nomen

Domini venit de longinquo, ardēs furor

eius, & grauis ad portandū : labia eius re-

pleta sunt indignatione, & lingua eius

quasi ignis deuorans. ²⁸ Spiritus eius velut

torrens inundans vsque ad mediū colli,

ad perdendas gentes in nihilum, & franū

erroris quòd erat in maxillis populorū.

²⁹ Canti-

pecus tuum.

pabulū mūdū

*vide rabbi moi
sen. li. 2. ducto
eis dubioz. c. 70*

contritionez.

iesus.

29 ¹ Canticum erit vobis sicut ^{4 vox q3} "vox" sanctifi-
 catę solennitatis, & lætitia cordis sicut
 qui pergit cum tibia, vt intret in mon-
 30 tem Domini ad fortem Israël. ² Et audi-
 G tam faciet Dominus gloriám vocis suę,
 & terrorem brachij sui ostendet in com-
 minatione furoris, & flamma ignis de-
 uorantis: allidet in turbine & in lapide
 31 grandinis. ³ A voce enim Domini pauebit
 32 Assur virga percussus. ⁴ Et erit transitus
 virgę fundatus, quam requiescere faciet
 Dominus super eum in tympanis & ci-
 tharis: & in bellis præcipuis expugnabit
 33 eos. ⁵ Præparata est enim ab heri Tophet,
 à rege præparata profūda & dilatata. Nu-
 trimenta eius, ignis & ligna multa: flatus
 Domini sicut torrens sulphuris succen-
 dens eam.

CAP. XXXI.

1 **V**Æ qui descendunt in Ægyptum ad
 A auxilium, in equis sperantes, & habentes
 fiduciam super quadrigis, quia multę
 sunt: & super equitibus, quia præualidi
 nimis: & non sunt confisi super sanctū Is-
 2 raël, & Dominū non requisierunt. ¹ Ipse
 autem sapiens adduxit malum, & verba
 sua non abstulit: & consurget contra do-
 mum pessimorum, & contra auxiliū ope-
 3 rātium iniquitatem. ² Ægyptus, homo, &
 B non Deus: & equi eorum, caro, & non
 spiritus, & Dominus inclinabit manum
 suam, & corruet auxiliator, & cadet cui
 præstatur auxilium, simulque omnes con-
 4 sumentur. ³ Quia hæc dicit Dominus ad
 me, quomodo si rugiat leo, & catulus
 D s leonis

vel potentia.
 Descensione.
 in dispersione.
 omnis.
 2
 eleuationis. i. be-
 sloz comotione.
 4
 gehenna est ipsi
 regi.

clamauerit contra leonem super prædam suam, cum occurrerit ei multitudo pastorum, à voce eorum non formidabit, & à multitudine eorum non pauebit: sic descendet Dominus exercituum, vt prælietur super montem Sion, & super collem eius. ¹ Sicut aues volâtes, sic proteget Dominus exercituum Ierusalem, protegens & liberans, transiens & saluans. ² Conuertimini sicut in profundum recesseratis filij Israël. ³ ¶ In die enim illa abiiciet vir idola argenti sui, & idola auri sui, quæ fecerunt vobis manus vestræ in peccatum. ⁴ Et cadet Assur in gladio non viri, & gladius non hominis vorabit eum, & fugiet non à facie gladij, & iuvenes eius vectigales erunt: ⁵ & fortitudo eius à terrore transibit, & pauebunt fugientes principes eius: dixit Dominus, cuius ignis est in Sion, & caminus eius in Ierusalem.

CAP. XXXII.

locus in quo quis se abscondit. Deserto **IESU** Ecce, in iustitia regnabit rex, & principes in iudicio præerunt. ¹ Et erit vir sicut qui absconditur à vento, & celat se à tempestate, sicut riui aquarum in situ, & umbra petrae prominentis in terra deserta. ² Non caligabunt oculi videntium & aures audientium diligenter auscultabunt. ³ Et cor stultorum intelliget scientiam, & lingua balborum velociter loquetur & plane. ⁴ Non vocabitur ultra is qui insipiens est princeps: neque fraudulentus appellabitur maior. ⁵ Stultus enim fatua loquetur, & cor eius faciet iniquitatem, vt perficiat simulationem, & loquatur ad

Domj-

¹ Ontu decidendo
marsi Estis.

Sup. 2. d. 18.

ab arce sua pte

a vexillo.

locus in quo quis se

abscondit.

Deserto

liberalis.

parcus.

magnificus.

1 Dominum fraudenter, & vacuam faciat ani-
 mam esurientis, & potum sitienti auferat.
 2 Fraudenti vasa pessima sunt: ipse enim
 3 cogitationes cocinnauit ad perdendos mites
 4 in sermone mendacij, cum loqueretur pau-
 5 per iudicium. Princeps vero, ea quae di-
 6 gna sunt principe cogitabit, & ipse super
 7 duces stabit. Mulieres opulenta surgite,
 8 & audite vocem meam: filiae confidentes
 9 percipite auribus eloquium meum. Post
 10 dies-enim & annum vos conturbabimi-
 11 ni confidentes: consummata est enim vin-
 12 demia, collectio ultra non veniet. Ob-
 13 stupefcite opulenta, conturbamini con-
 14 fidentes: exuite vos, & confundimini, ac
 15 cingite lumbos vestros. Super hubera
 16 plangite, super regione desiderabili, su-
 17 per vinea fertili. Super humum populi
 18 mei spinæ & vepres ascendent: quanto ma-
 19 gis super omnes domos gaudij ciuitatis
 20 exultatis? Domus enim dimissa est, mul-
 21 tudo urbis relicta est, tenebrae & palpa-
 22 tio factae sunt super speluncas usque in
 23 aeternum. Gaudium onagrorum pascua gre-
 24 gum, donec effudatur super nos spiritus
 25 de excelsis: & erit desertum in charmel: &
 26 charmel in saltum reputabitur. Et habita-
 27 bit in solitudine iudicium, & iustitia in
 28 charmel sedebit. Et erit opus iustitiae pax,
 29 & cultus iustitiae silentium, & securitas
 30 usque in sempiternum. Et sedebit populus
 31 meus in pulchritudine pacis, & in taber-
 32 naculis fiduciae, & in requie opulenta.
 33 Grando autem in descensione saltus, &
 34 humili-

allogitur pncez in
iudicio.

liberalis.

pp liberalia facta

annos.

2. 9.

7. gte. 17. mor. c. 9.

spina 2.

4
vel palatiu.

5
aux et munitio.

3

agricultu. et. f.

5. 29. f. **iesg.**

quies.

6. in loco. 5. 9. 4.

et nō p̄cedauerūt
te: q̄ sp̄nis et nō sp̄re
uerunt te

humilitate humiliabitur ciuitas. ⁹ Beati
qui seminatis super omnes aquas, immit-
tentes pedem bouis & asini.

Apostoli. ps. 18.

rom. 10 & col. 1.

apoc. 17.

CAP. XXXIII.

1024.

attamen. **iesg.**
frenitus.

7
s̄z̄ incessū locusta
rū incedēs p̄ eū.

8
hābitat.

9
veritas.

4
suis.

Salus v̄alroburs
lutis

6
nūtij 1024.

7
fecit.

9
Deuastauit libanū:
et succidit.

10
Sublimabor.

11
quisquisis.

12
calcis.

13
Excise.

14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

13 gregatæ igni comburentur. ? Audite qui
 longè estis, quæ fecerim, & cognoscite vi-
 14 cini fortitudinem meam. ? Conterriti
 sunt in Sion peccatores, possedit tremor
 hypocritas, quis poterit habitare de vobis
 cum igne deuorâte? quis habitabit ex vo-
 15 bis cū ardoribus sempiternis? ? Qui am-
 bulat in iustitiis, & loquiturⁿ veritatem,
 qui proiicit auaritiam ex calumnia, &
 excutit manus suas ab omni munere, qui
 obthurat aures suas ne audiat sanguinē,
 & claudit oculos suos ne videat malum.
 16 ? Iste in excelsis habitabit, munimenta sa-
 xorum sublimitas eius: panis ei datus est,
 17 aquæ eius fidèles sunt. ? Regem in decore
 suo videbunt oculi eius, cernent terram
 18 de longè. ? Cor tuum meditabitur timo-
 rem: vbi est literatus? vbi legis verba pon-
 19 derans? vbi doctor paruulorū? ? Populum
 imprudentem non videbis, populum alti
 sermonis: ita vt non possis intelligere difer-
entiam linguæ eius, in quo nulla est
 20 sapientia. ? Respice Sion ciuitatem solen-
 nitatis nostræ: oculi tui videbunt Ierusa-
 lem habitationem opulentam, tabernacu-
 lum quod nequaquam transferri poterit:
 nec auferetur clauis eius in sempiternum,
 & omnes funiculi eius non rumpentur:
 21 ? quia solummodo ibi magnificus est Do-
 minus noster: locus fluuiorum riui latissi-
 mi & patentes: non transibit per eum na-
 uis remigum, neque trieris magna trans-
 gredietur eum. ? Dominus enim iudex
 noster, Dominus legifer noster, Dominus

rex

Et si questione
 S. de Simonia.
 Et. c. Sūt nonū
 Illi. 1. g. 1.

Psal. 14. v. 2. Veritater
 Eleuntio. 1. refugiu

Stabiles.

tui.

1. Cor. 2. 1. 20
 questor. vbi nume
 Vras turres? i. vbi
 studiti potetes. et sa
 pietes q. cū sennche
 rib pibut.
 Eccia
 ble su lingua.

vera ibi fortis.

iesus.

*extensi.**in malo suo nauis
no extendetur ve
lu.*

rex noster: ipse saluabit nos. ⁹ Laxati sunt
 funiculi tui, sed non praualebunt: sic erit
 malus tuus, vt dilatare signum non queas.
 Tunc diuidentur spolia prædarum mul-
 tarum: claudi diripient rapinam. ⁹ Nec di-
 cet vicinus, Elangui. populus qui habitat
 in ea, auferetur ab eo iniquitas.

CAP. XXXIII.

malitiaz.

Accedite Gentes, & audite, & populi
 attendite: audiat terra & plenitudo
 eius, orbis, & omne germen eius. ⁹ Quia
 indignatio Domini super omnes Gentes,
 & furor super vniuersam militiam eo-
 rum: interfecit eos, & dedit eos in occisio-
 nem. ⁹ Interfecti eorum proicientur, & de
 cadaueribus eorum ascendet fœtor: tabe-
 scent montes à sanguine eorum. ⁹ Et tabe-
 scet omnis militia cælorum, & compli-
 cabuntur sicut liber cæli: & omnis mili-
 tia eorum defluet sicut defluit folium de
 vinea & de ficu. ⁹ Quoniam inebriatus
 est in cælo gladius meus: ecce super Idu-
 mæam descendet, & super populum in-
 terfectionis meæ ad iudicium. ⁹ Gladius
 Domini repletus est sanguine, incrassa-
 tus est adipe, de sanguine agnorum &
 hircorum, de sanguine medullatorum
 arietum: victima enim Domini in Bos-
 ra, & interfectio magna in terra Edom.
⁹ Et descendent vnicornes cum eis, & tau-
 ri cum potentibus: inebriabitur terra eo-
 rum sanguine, & humus eorum adipe
 pinguium. ⁹ Quia dies ultionis Domini, A
 annus retributionū iudicij Sion. ⁹ Et cõ-
 uerten-

Isr. 63. 1. 4.

uertentur torrentes eius in picem, & humus eius in sulphur: & erit terra eius in picem ardentem. ⁹ Nocte & die non extinguetur, in sempiternū ascendet fumus eius: à generatione in generationē desolabitur, in secula seculorū nō erit trāsīēs per eam. ¹⁰ Et possidebunt illam onocrotalus, & ericius: & ibis, & coruus habitabunt in ea: & extendetur super eam mensura, vt redigatur ad nihilum, & perpendicularum in desolationem. ¹¹ Nobiles eius non erunt ibi: regem potius inuocabunt, & omnes principes eius erunt in nihilum. ¹² Et orientur in domibus eius spinæ & vrticæ, & paliurus in munitionibus eius: & erit cubile draconum, & pascua struthionum. ¹³ Et occurrent dæmonia, onocentaurus, & pilosus clamabit alter ad alterum: ibi cubauit lamia, & inuenit sibi requiem. ¹⁴ Ibi habuit foueam ericius, & enutriuit catulos, & circumfodit, & fouit in vmbra eius: illuc cōgregati sunt milui, alter ad alterum. ¹⁵ Requirit diligenter in libro Domini, & legite: vnum ex eis non defuit, alter alterum non quæsiuit. quia quod ex ore meo procedit, ille mandauit, & spiritus eius ipse congregauit ea. ¹⁶ Et ipse misit eis sortem, & manus eius diuisit eam illis in mensuram: vsque in æternum possidebunt eam, in generatione & generationē habitabunt in ea.

CAP. XXXV.

Etabitur deserta & inuia, & exultabit solitudo, & florebit quasi lilium. **IESUS** p totū caput
⁹ Germi-

¹ pellicano.

vel bestie siluestres cū ululis et scytis.

⁷ vni quodq; cū solio suo nō defuit.

² os eius.

*Stultis corde.**1
retribuens.**pusillanimes.**9.**425.**Mal. 15. c. 30**laudabit.**ipse in eis ambulans
& eam via stultorum
si non errabunt.*

Germinans germinabit, & exultabit letitiosa & laudans: gloria Libani data est ei, decor Carmeli & Saron: ipsi videbunt gloriam Domini, & decorem Dei nostri.

Confortate manus dissolutas, & genua debilia roborate. Dicite pusillanimis: Confortamini & nolite timere. ecce Deus vester ultionem adducet retributionis: Deus ipse veniet, & saluabit vos.

Tunc aperientur oculi caecorum, & aures surdorum patebunt. Tunc saliet sicut cervus claudus, & aperta erit lingua mutorum: quia scissae sunt in deserto aquae, & torrentes in solitudine. Et quae erat arida, erit in stagnum, & sitiens in fontes aquarum. In cubilibus, in quibus prius dracones habitabant, orietur viror calami & iunci.

Et erit ibi femita & via, & via sancta vocabitur: non transibit per eam pollutus, & haec erit vobis directa via, ita ut stulti non errent per eam. Non erit ibi leo, & mala bestia non ascendet per eam, nec inuenietur ibi. & ambulabunt qui liberati fuerint. Et redempti a Domino, conuertentur, & venient in Sion cum laude, & laetitia sempiterna super caput eorum: gaudium & laetitiam obtinebunt, & fugiet dolor & gemitus.

CAP. XXXVI.

*4. Re. 18. c. 13.**2. Pa. 32. c. 1*

ET factum est: in quartodecimo anno regis Ezechiae, ascendit Sennacherib rex Assyriorum super omnes ciuitates Iudam unitas, & cepit eas. Et misit rex Assyriorum Rabfaccan de Lachis in Ierusalē, ad regem Eze-

Ezechiã in manu graui, & stetit in aqua ductu piscine superioris in via Agri-fullo nis. Et egressus est ad eum Eliacim filius Helciae, qui erat super domum & Sobna scriba, & Ioahē filius Asaph à cōmentariis. Et dixit ad eos Rabfacas, Dicite Ezechiã, Hęc dicit rex magnus, rex Assyriorum: Quæ est ista fiducia qua confidis? aut quo consilio⁷ vel fortitudine rebellare disponis? super quẽ habes fiduciã, quia recessisti à me? Ecce, confidis super baculum arundineum confractum istũ, super Ægyptum: cui si innixus fuerit homo, intrabit in manũ eius, & perforabit eam: sic Pharaõ rex Ægypti omnibus qui confidũt in eo. Quod si responderis mihi, In Domino Deo nostro confidimus: nõne ipse est cuius abstulit Ezechias excelsa & altaria, & dixit Iudæ & Ierusalẽ, Coram altari isto adorabitis? Et nunc trade te domino meo regi Assyriorũ, & dabo tibi duo millia equorum, nec poteris ex te præbere ascensores eorum. Et quomodo sustinebis faciem iudicis vnus loci ex seruis domini mei minoribus? Quod si confidis in Ægypto, in quadrigis, & in equitibus: & nunc nunquid sine Domino ascendi ad terram istam vt disperderẽ eam? Dominus dixit ad me, Ascende super terram istam, & disperse eam. Et dixit Eliacim, & Sobna, & Ioahē ad Rabfacen, Loquere ad seruos tuos Syra lingua: intelligimus enim. ne loquaris ad nos Iudaicè in auribus populi qui est super murum.

⁷
Dixi vel ita puto
consiliũ et vis tua
ad bellũ, tãtũ mo
do est in labijs tu
is.

¹
fidei iussorẽ da.
- siquidẽ.

²
resistere poteris
et vertere in fu
gã vnũ.

E rum.

*aguas**sinatis vt eludat.*** 213.*

rú. Et dixit ad eos Rabfaces, Nunquid ad
 dominum tuum & ad te misit me Domi-
 nus meus, vt loquerer omnia verba ista:
 & nõ potius ad viros qui sedēt in muro,
 vt comedant stercore sua, & bibant uri-
nam pedũ suorũ vobiscum? Et stetit Rab-
 faces, & clamauit voce magna Iudaicè,
 & dixit, Audite verba regis magni, regis
 Assyriorum. Hæc dixit rex, Non seducat
 vos Ezechias, quia nõ poterit eruere vos.
 Et non vobis tribuat fiduciam Ezechias
 super Domino dicens, Eruens liberabit
 nos Dominus, non dabitur ciuitas ista in
 manu Regis Assyriorum. Nolite audire
 Ezechiam: hæc enim dicit rex Assyriorũ,
 Facite mecum benedictionem, & egredi-
 mini ad me, & comedite vnusquisq; vi-
 neam suam, & vnusquisq; ficum suam:
 & bibite vnusquisque aquam cisternæ
 suæ, donec veniam & tollam vos ad ter-
 ram quæ est vt terra vestra, terram fru-
 menti & vini, terram panum & vinearũ.
 Nec conturbet vos Ezechias, dicens, Do-
 minus liberabit nos. Nunquid liberaue-
 rūt dii gentium vnusquisq; terram suam
 de manu regis Assyriorum? Vbi est De-
 us Emath & Arphad? vbi est Deus Se-
 pharuáini? nunquid liberauerunt Sama-
 tiam de manu mea? Quis est ex omni-
 bus diis terrarum istarum, qui eruerit ter-
 ram suam de manu mea, vt eruat Domi-
 nus Ierusalẽ de manu mea? Et siluerunt,
 & non responderūt ei verbum. Mandaue-
 rat enim **rex*, dicens, Ne respondeatis ei.
 Et

12 Et ingressus est Eliacim fili⁹ Helciæ qui erat super domum, & Sobna scriba, & Ioahē filius Afaph à commentariis, ad Ezechiam scissis vestibus, & nuntiauerunt ei verba Rabfācis.

CAP. XXXVII.

1 **E**T factū est: cū audisset rex Ezechias, 4. Re. 19. 4. 1.
 A **E**scidit vestimenta sua, & obuolutus 2. Pa. 32. 4. 1.
 est sacco, & intrauit in domum Domini.

2 Et misit Eliacim qui erat super domum, & Sobnam scribam, & seniores de sacerdotibus operos sacco ad Isaiam filium *pphetę. hie*
 3 Amos prophetam, & dixerunt ad eum, *rony. hie. fu*
 Hæc dicit Ezechias, Dies tribulationis, & *it. n. amos*
 correptionis, & blasphemiae dies hæc: *pr isrie pph*
 quia venerunt filij vsque ad partum, & *etn quodq.*
 4 virtus non est pariendi. Si quo modo au *ita hnt correa*
 diat Dominus Deus tuus verba Rabfācis, *ta. i*
 quem misit rex Assyriorum dominus su- *arguendū sermo*
 us ad blasphemandum Deum viuentem, *nes.*
 & exprobandum sermonibus quos au-

diuit Dominus Deus tuus: leua ergo orationem pro reliquiis quæ repertæ sunt.
 5 Et venerunt serui regis Ezechiae ad Isai-
 6 am, & dixit ad eos Isaias, Hæc dicetis
 B Domino vestro, Hæc dicit Dominus, Ne
 timeas à facie verborum quæ audisti, qui
 bus blasphemauerunt pueri regis Assyrio-
 7 rum me. Ecce, Ego dabo ei spiritum, &
 audiet nuntium, & reuertetur ad terram
 suam, & corruere eum faciam gladio in
 8 terra sua. Reuersus est autem Rabfāces,
 & inuenit regem Assyriorum præliantē
 aduersus Lobnam. Audierat enim quia

E 2

profe-

profectus esset de Lachis, & audiuit de
 Tharaca rege Aethiopiae, dicentes, Egressus
 est ut pugnet contra te. Quod cum audisset
 misit nuntios ad Ezechiam, dicens, Hae
 dicetis Ezechiae regi Iudae, loquentes, Non
 te decipiat Deus tuus, in quo tu confidis,
 dicens, Non dabitur Ierusalem in manu
 regis Assyriorum. Ecce, tu audisti om-
 nia quae fecerunt reges Assyriorum om-
 nibus terris quas subuerterunt, & tu po-
 teris liberari? Nunquid eruerunt eos dii
 Gentium, quos subuerterunt patres mei
 Gozam, & Haran, & Reseph, & filios E-
 den, qui erant in Thalassar? Vbi est rex
 Emath, & rex Arphad, & rex urbis Sephar-
 aim, Ana & Aua? Et tulit Ezechias
 libros de manu nuntiorum, & legit eos,
 & ascendit in domum Domini, & expan-
 dit eos Ezechias coram Domino. Et ora-
 uit Ezechias ad Dominum, dicens, Domine
 exercituum Deus Israel, qui se-
 des super cherubim: tu es Deus solus om-
 nium regnorum terrae, tu fecisti caelum
 & terram. Inclina Domine aurem tuae,
 & audi: aperi Domine oculos tuos, & vi-
 de, & audi omnia verba Sennacherib, quae
 misit ad blasphemandum Deum viventem.
 Verum enim Domine desertas fecerunt re-
 ges Assyriorum terras, & regiones earum.
 Et dederunt deos earum igni: non enim
 erant dii, sed opera manuum hominum,
 lignum & lapis, & cominuerunt eos. Et
 nunc Domine Deus noster salua nos de
 manu eius: & cognoscant omnia regna
 terrae

literas.

*ut p¹bis officie-
ret.*

ut

21 terræ quia tu es Dominus solus. [¶] Et mi-
 sit Isaias filius Amos ad Ezechiam, dicēs,
 Hæc dicit Dominus Deus Israël, Pro qui-
 bus rogasti me de Sennacherib rege Assy-
 22 riorum, [¶] hoc est verbū quod locutus est
 Dominus super eum, Despexit te, & sub-
 sannauit te, virgo filia Sion: post te caput
 23 mouit, filia Ierusalē. [¶] Cui exprobraſti, &
 quem blasphemasti, & super quem exalta-
 ſti vocem, & leuaſti altitudinem oculo-
 24 rum tuorum? Ad ſanctum Israël. [¶] In ma-
 E nu ſeruorum tuorum exprobraſti Domi-
 no: & dixiſti, In multitudine quadrigarū
 mearū ego aſcendi altitudinem montiū,
 iugā Libani: & ſuccidam excelsa cedrorū
 eius, & electas abietes illius, & introibo
 altitudinem ſummitatis eius, ſaltum Car-
 25 meli eius. [¶] Ego fodi & bibi aquā, & ex-
 iccaui veſtigio pedis mei omnes riuos ag-
 26 gerum. [¶] Nunquid non audiſti quæ olim
 fecerim ei? ex diebus antiquis ego plasma-
 ui illud: & nunc adduxi, & factum eſt in
 eradicationem collium compugnātium,
 27 & ciuitatum munitarum. [¶] Habitatores
 earum breuiatā manu contremuerunt, &
 confuſi ſunt: facti ſunt ſicut ſcenum agri,
 & gramen paſcuæ, & herba tectorū quæ
 28 exaruit antequā matureſceret. [¶] Habitatio
 F nē tuā, & egreſſum tuū, & introitum tuū
 29 cognoui, & inſaniā tuā contra me. [¶] Cū
 fureres aduerſum me, ſuperbia tua aſcen-
 dit in aures meas: ponam ergo circulum
 in naribus tuis, & frenum in labiis tuis,
 & reducam te in viam per quam veni-
 ſti.

Satēra.

munitos.

1. Sine viribg.

Decidua. *spōte nascētia:* sti. ⁹Tibi autem hoc erit signum, Come-
 de hoc anno quæ sponte nascuntur, & in
 anno secundo pomis vescere: in anno au-
 tem tertio seminate & metite, & plantate
 vineas, & comedite fructum earum. ⁹ Et
 mittet id quod saluatum fuerit de domo
 Iuda, & quod reliquum est, radicem de-
 orsum, & faciet fructum sursum. ⁹ quia
 de Ierusalem exhibunt reliquie, & saluatio
 de monte Sion: zelus Domini exercituū
 faciet istud. ⁹ Propterea hæc dicit Domi-
 nus de rege Assyriorum, non intrabit ci-
 uitatem hanc, & non iaciet ibi sagittam:
 & non occupabit eam clypeus, & non
 mittet in circuitu eius aggerem. ⁹ In via
 qua venit, per eam reuertetur, & ciuita-
 tem hanc non ingredietur, dicit Domi-
 nus. ⁹ Et protegam ciuitatem istam, vt sal-
 uem eam propter me, & propter David
 seruum meum. ⁹ Egressus est autem ange-
 lus Domini, & percussit in castris Assyrio-
 rum centum octogintaquinque millia. Et
 surrexerunt mane, & ecce omnes cadaue-
 ra mortuorum. ⁹ Et egressus est, & abiit:
 & reuersus est Sennacherib rex Assyrio-
 rū, & habitauit in Ninie. ⁹ Et factum est,
 cum adoraret in templo Nesroch Deum
 suum, Adramélech, & Sarásar filij eius
 percusserunt eum gladio, fugeruntque in
 terram Ararat, & regnauit Asarhaddon
 filius eius pro eo.

CAP. XXXVIII.

4. Re. 20. n. 1. *2. Pa. 32. f. 24* **I**N diebus illis ægrotauit Ezechias vsq;
 ad mortem, & introiuit ad eum Isaias
 filius

1 filius Amos propheta, & dixit ei, Hæc di-
 2 eit Dominus, Dispone domui tuæ, quia
 3 moriêris tu, & non viues. Et conuertit
 4 Ezechias faciem suam ad parietem, & o-
 5 rauit ad Dominũ, & dixit, Obsecro Do-
 6 mine, memêto quæso quomodò ambula-
 7 uerim corã te in veritate & in corde per-
 8 fecto, & quod bonum est in oculis tuis fe-
 9 cerim. Et fleuit Ezechias fletu magno.
 10 Et factum est verbum Domini ad Isaiã,
 11 dicens, Vade, & dic Ezechiaë, Hæc dicit
 12 Dominus Deus Dauid patris tui, Audiui
 13 orationem tuã, & vidi ^llachrymas tuas. ecce, ego
 14 adiiciam super dies tuos quinde-
 15 cim annos, & de manu regis Assyriorũ
 16 eruam te & ciuitatem istam, & protegã
 17 eam. Hoc autem tibi erit signum à Do-
 18 mino quia faciet Dominus verbum hoc
 19 quod locutus est, Ecce ego reuerti faciã
 20 vmbra linearum, per quas descenderat
 21 in horologio Achaz in sole, retrorsum de-
 22 cem lineis. Et reuersus est sol decẽ lineis
 23 per gradus quos descenderat.

24 Scriptura Ezechiaë regis Iuda cum æ-
 25 grotasset, & conualuisset de infirmita-
 26 te sua:

27 Ego dixi, In dimidio dierum meorum
 28 vadã ad portas infernũ: quæsiui residuũ
 29 annorum meorum.

30 Dixi, Nõ videbo Dominum Deum in
 31 terra viuentium, non aspiciam hominem
 32 vltra, & habitatorem quietis.

33 Generatio mea ablata est: & conuolu-
 34 ta est à me, quasi tabernaculum pastorũ:

E 4

præcisa

D. 1. de pnia. c. qu
 nm obte.
 præcipe.

lachrymã
 tuam lo.

Excissione.

sepulchri: care
 bõ residuo.

orbis.

temp meũ abla-
 tum.

migrãuit.

7 *Equitudine cōi-
lit.* præcisa est, velut à texente vita: dum ad-
huc ordiret succidit me: de mane vsq; ad
 8 *subaudi. me vi-
cturū: sed* vesperam finies me.
 9 *Consumes,* ⁹ Sperabā vsq; ad mane, quasi leo sic cō-
 10 *gus et hircudo.* ¹⁰ Sicut pullus hirundinis sic clamabo,
 11 *vel quiescere. fac* meditabor vt columba: attenuati sunt o-
culi mei suspicientes in excelsum: Domi-
ne vim patior, responde pro me.
 12 *Responde.* ¹² Quid dicam, aut quid respōdebit mi-
hi cū ipse fecerit? recogitabo * omnes
 13 *fecerim 18.
* tibi.* annos meos in amaritudine animæ meę,
 14 *2. 5.* ¹⁴ Domine- si sic viuitur, & in talibus vi-
ta spiritus mei, corripies me & viuifica-
bis me.
 15 *Et dixit mihi, et
fecit quod dixit.* ¹⁵ Ecce, in pace amaritudo mea amarissi-
 16 *tristis incedā.* ma: tu autem eruiisti animam meam vt
non periret, proiecisti post tergum tuum
omnia peccata mea.
 17 *Ultra eos (subau-
di. 15. annos quos
adiiecisti) viuet
et om̄s dicā q̄ in
eis vita spūs meę
et sanabis.* ¹⁷ Quia non infernus confitebitur tibi,
 18 *cōcupisti subaudi
eruate.* neq; mors laudabit te: non expectabunt
qui descendunt in lacum, veritatem tuā.
 19 *illi q̄ sūt in sep-
tchris cōfitebūtur.* ¹⁹ Viuens viuens ipse confitebitur tibi,
 20 sicut & ego hodie: pater filijs notā faciet
veritatem tuam. Domine saluū me fac,
 21 & psalmos nostros cantabimus cunctis
diebus vitæ nostræ in domo Domini.
 22 ²² Et iussit Isaias vt tollerent massam de fi-
 23 cis, & cataplasma rent super vulnus, & sa-
 24 naretur. Et dixit Ezechias, Quod erit si-
gnū quia ascendam in domum Domini?

1 **I**n tempore illo misit Merodach Bala-
 A dan filius Baladā rex Babylonis, libros 4. re. 20. c. 2.
 & munera ad Ezechiam: audierat enim
 2 quod agrotasset, & conualuisset. ¶ Læta-
 tus est autem super eis Ezechias, & ostē-
 dit eis cellam aromatum, & argenti, &
 auri, & odorum, & unguenti opti-
 mi, & omnes apothecas supellectilis suę,
 & vniuersa quę inuenta sunt in thesauris
 B eius. Non fuit verbum quod non osten-
 deret eis Ezechias in domo sua & in om-
 3 ni potestate sua. ¶ Introiuit autem Isaias
 propheta ad Ezechiam regem, & dixit ei,
 Quid dixerunt viri isti, & vnde venerūt
 ad te? Et dixit Ezechias, De terra longin-
 4 qua venerunt ad me, de Babylone. ¶ Et
 C dixit, Quid viderunt in domo tua? Et di-
 xit Ezechias, Omnia quę in domo mea
 sunt, viderunt: non fuit res quam non o-
 5 stenderim eis in thesauris meis. ¶ Et dixit
 Isaias ad Ezechiam, Audi verbum Domi-
 6 ni exercituum: ¶ Ecce dies venient, & au-
 D ferentur omnia quę in domo tua sunt, &
 & quę thesaurizauerunt patres tui vsq;
 ad diem hanc, in Babylonem: non relin-
 7 quetur quicquam, dicit Dominus. ¶ Et de
 filiis tuis, qui exhibunt de te, quos genueris,
 & erunt eunuchi in palatio
 8 regis Babylonis. ¶ Et dixit Ezechias ad I-
 saiam, Bonum verbum Domini quod lo-
 cutus est. Et dixit, Fiat tantum pax & ve-
 ritas in diebus meis.

quicquam.

mititia.
populū meū.
blande. osc. 2.
ruth. 2.
cōpletū est tēpus

Mat. 3. n. 3.

Marc. 1. 4. 3.

I. u. c. 3. a. 4.

Ioan. I. c. 23.

expurgate.

gratia mia.

herba.

IESUS.

Eccl. 14. c. 18.

Iacob. 1. b. 10.

I. Pet. 1. d. 24.

4
del.5
quē.

Matt. 5. c. 18.

24. c. 35.

Mar. 13. d. 31.

Luc. 16. d. 17.

3
Ducet dte se.

Ioan. 10. b. 11

Exec. 34. f. 23

37. f. 24.

preparauit.

in mensura pul-
uerem.

Consolamini cōsolamini popule meo,
dicit Deus vester. ¹ Loquimini ad
cor Ierusalem, & aduocate eam: quoniam
completa est malitia eius, dimissa est ini-
quitas illius: suscepit de manu Domini
duplicia pro omnibus peccatis suis. ² Vox
clamantis in deserto: Parate viam Dñi, re-
ctas facite in solitudine semitas Dei no-
stri. ³ Omnis vallis exaltabitur, & ois mōs
& collis humiliabitur, & erunt praua in
directa, & aspera in vias planas. ⁴ Et reue-
labitur gloria Domini, & videbit omnis
caro pariter quod os Domini locutum
est, ⁵ Vox dicētis, Clama. Et dixi, Quid cla-
mabo? ⁶ Omnis caro fœnū, & omnis glo-
ria eius quasi flos agri. ⁷ Exiccatum est fœ-
num, & cecidit flos, quia spiritus Domi-
ni sufflauit in eo. Verè fœnum est popu-
lus: ⁸ exiccatum est fœnū, & cecidit flos:
⁹ verbum autem Domini nostri manet in
æternum: ¹⁰ Super montem excelsum af-
cende tu qui euangelizas Sion: exalta in
fortitudine vocem tuam, qui euangeli-
zas Ierusalem: exalta, noli timere. Dic ci-
uitatibus Iudæ, Ecce Deus vester: ¹¹ ecce
Dominus Deus in fortitudine veniet, &
brachiū eius dominabitur: ecce, merces
eius cum eo, & opus illius coram illo.
¹² Sicut pastor, gregem suum pascet: in
brachio suo congregabit agnos, & in si-
nu suo leuabit, fœtas ipse portabit. ¹³ Quis
mensus est pugillo aquas, & celos pal-
mo pōnderauit? quis appendit tribus di-
gitis molem terræ, & liberauit in ponde-
re

13 re montes, & colles in statéra? ¹ Quis ad-
 iuuit spiritum Domini? aut quis consilia-
 14 rius eius fuit, & ostendit illi? ² Cum quo
 iniit consilium, & instruxit eum, & do-
 cuit eum semitam iustitiæ, & erudiuit
 eum scientiam, & viam prudentiæ o-
 15 stendit illi? ³ Ecce, Gentes quasi stilla si-
 D tulæ, & quasi momentum statéræ repu-
 ratæ sunt: ecce, insulæ quasi puluis exigû.
 16 ⁴ Et Libanus non sufficiet ad succenden-
 dum, & animalia eius non sufficient ad
 17 holocaustum. ⁵ Omnes gentes quasi non
 sint, sic sunt coram eo, & quasi nihilum
 18 & inane reputatæ sunt ei. ⁶ Cui ergo si-
 milem fecistis Deum? aut quam imagi-
 19 nem ponetis ei? ⁷ Nunquid sculptile con-
 flauit faber? aut aurifex auro figurauit il-
 20 lud, & laminis argenteis argétarius? ⁸ For-
 E te lignum & imputribile elegit: artifex
 sapiens quærit quomodo statuatur simula-
 21 chrum quod non moueatur. ⁹ Nunquid
 non scitis? nunquid non audistis? nun-
 quid non annuntiatum est vobis ab ini-
 tio? nunquid non intellexistis fundamen-
 22 ta terræ? ¹⁰ Qui sedet super gyrum terræ,
 & habitatores eius sunt quasi locustæ: qui
 extendit velut nihilum cælos, & expan-
 dit eos sicut tabernaculum ad inhabitan-
 23 dū. ¹¹ Qui dat secretorū scrutatores quasi
 non sint, iudices terræ velut inane fecit:
 24 ¹² Equidē neq; plantatus, neq; fatus, neq;
 F radicatus in terra truncus eorum: repen-
 te flauit in eos, & aruerunt, & turbo qua-
 25 si stipulam auferet eos. ¹³ Et cui assimila-
 stis

Rom. 11. d. 34

1. Cor. 2. d. 16

Sap. 9. c. 13

Scientia.

Docuit eū.

puluis tenuis.

piciuntur.

Act. 17. f. 29.

cōflabit.

artifex.

catenas argenteas ponat in eo.

pau.

scietis

sphæram.

telam.

in nihilū redu-
cūt principes.Plantato,
neque fatus,
neque radica-
to in terra
truncus e.

stis me, & adæquastis, dicit sanctus? ²⁶ Le-
uate in excelsum oculos vestros, & vide-
te quis creauit hæc: qui educit in nume-
ro militiam eorum, & omnes ex nomine
vocat: præ multitudine fortitudinis &
roboris, virtutisque eius neque vnum re-
liquum fuit. ²⁷ Quare dicis Iacob, & lo-
queris Israël, Abscōdita est via mea à Do-
mino, & à Deo meo iudicium meū trāsi-
uit? ²⁸ Nunquid nescis, aut non audisti?
Deus sempiternus Dominus, qui creauit
terminos terræ: non deficiet, neque labor-
abit, nec est inuestigatio sapientiæ eius.
²⁹ Qui dat lasso virtutem: & his qui non
sunt fortitudinem, & robur multiplicat.
³⁰ Deficient pueri, & laborabunt, & iuue-
nes in infirmitate cadent. ³¹ Qui autē spe-
rant in Domino, mutabunt fortitudinē,
assument pennas sicut aquilæ, current &
non laborabunt, ambulabunt & non de-
ficient.

transibit.

Quibus nō est for-
titude.

lassabuntur.
cadendo.

ascendet alijs.

7
lege in preterito sequitur
bē nā de abraham
logē

4
semitā pedibus
is nō ingressus
est. (i. nō sens
it viā in pedibus
IESU. p. totū
c. 3.

Isf. 44. c. 6.

48. b. 12.

Apoc. 1. d. 18.

22. c. 13.

CAP. XLI.

Accedant ad me insulæ, & Gentes mu-
tent fortitudinem: accedant, & tunc
loquantur, simul ad iudicium propin-
quemus. ² Quis suscitauit ab Oriente iu-
stum, vocauit eum vt sequeretur se? da-
bit in conspectu eius Gentes, & reges ob-
tinebit. dabit quasi puluerē gladio eius,
sicut stipulam vento raptam arcui eius.
³ Persequetur eos, transibit in pace, semita
in pedibus eius non apparebit. ⁴ Quis
hæc operatus est, & fecit vocans genera-
tiones ab exordio? Ego Dominus, primus
&

- 5 & nouissimus ego sum. ⁷ Viderunt insulae *faber lionarius*
 B & timuerunt, extrema terrae obstupue- *aurifabri. et la-*
 runt, appropinquauerunt & accesserunt. *pici da fabri lo-*
 6 ⁷ Vnusquisque proximo suo auxiliabitur. *minax. qui dicit*
 7 & fratri suo dicet, Confortare. ⁷ Confor- *de sede idoli, &*
 tauit faber ærarius percutiens malleo, eum *ene se hq: cōsa-*
qui cudebat tunc temporis, dicens, Gluti *labz illu qui as-*
no bonum est: & confortauit eum clavis, *stigit idoluq.*
 8 vt non moueretur. ⁷ Et tu Israël serue *moueatuz.*
 meus, Iacob quem elegi, semen Abraham *quia.*
 9 amici mei, ⁷ in quo apprehendi te ab ex- *terrentis.*
 tremis terrae, & à longinquis eius vocavi
 C te, & dixi tibi, Seruus meus es tu, elegi te,
 10 & non abieci te. ⁷ Ne timeas, quia ego te-
 cum sum: ne declines, quia ego Deus tu- *iustitiz meq.*
 us: confortauit te, & auxiliatus sum tibi,
 11 & suscepit te dextera iusti mei. ⁷ Ecce con-
 fundentur & erubescunt omnes qui pu-
 gnant aduersum te: erunt quasi non sint,
 & peribunt viri qui contradicunt tibi.
 12 ⁷ Quæres eos, & non inuenies viros rebel- *nihil.*
 les tuos. erunt quasi non sint: & veluti
consumptio hominis bellantis' aduersum
 13 te. ⁷ Quia ego Dominus Deus tuus appre- *homines*
 hendens manum tuam, dicensq; tibi, Ne *bellantes x.*
 14 timeas, ego adiuui te. ⁷ Noli timere ver-
 mis Iacob qui mortui estis ex Israël: ego
 auxiliatus sum tibi, dicit Dominus, & re-
 15 demptor tuus sanctus Israël. ⁷ Ego posui
 D te quasi plaustrum triturans nouum, ha-
 bens rostra ferrantia: triturabis montes,
 & comminues: & colles quasi puluerem
 16 pones. ⁷ Ventilabis eos, & ventus tollet,
 & turbo disperget eos: & tu exultabis in
 Domi-

Domino, in sancto Israël lætaberis. ¹⁷ Ege-
 ni, & pauperes quærunt aquas, & non
 sunt: lingua eorum siti aruit. Ego Domi-
 nus exaudiam eos, Deus Israël non dere-
 linquam eos. ¹⁸ Aperiam in supinis colli-
 bus flumina, & in medio camporum fon-
 tes: ponam desertum in stagna aquarum,
 & terram inuiam in riuos aquarum.
¹⁹ Dabo in solitudinem cedrum, & spinã,
 & myrtum, & lignum oliuæ: ponam in
 deserto abietem, vlmum, & buxum si-
 mul. ²⁰ Vt videant, & sciant, & recogitent,
 & intelligant pariter quia manus Domi-
 ni fecit hoc, & sanctus Israël creauit il-
 lud. ²¹ Prope facite iudicium vestrum, di-
 cit Dominus: afferte, siquid fortè habe-
tis, dixit rex Jacob. ²² Accedant, & nunti-
 ent nobis quæcunque ventura sunt: prio-
 ra quæ fuerint nuntiate: & ponemus cor
 nostrum, & sciemus nouissima eorum,
 & quæ ventura sunt indicate nobis. ²³ An
 nuntiate quæ ventura sunt in futurum,
 & sciemus quia dij estis vos. bene quo-
 que aut malè, si potestis, facite: & loqua-
 mur, & videamus simul. ²⁴ Ecce, vos estis
 ex nihilo, & opus vestrum ex eo quod
 non est: abominatio est qui elegit vos.
²⁵ Suscitauit ab Aquilone, & veniet ab Or-
 tu solis: vocabit nomen meum, & addu-
cet magistratus quasi lutum, & velut
 plastes conculcans humum. ²⁶ Quis an-
 nuntiauit ab exordio, vt sciamus: & à
 principio, vt dicamus, Iustus es? non est
 neque annuntians, neque prædicens, ne-
 que

Supremis.

*Sitta genus est ce-
 dri optime.*

pini:

lites vras.

*veniet sup pnci-
 pas.*

27 que audiens sermones vestros. ¹ Primus
ad Sion dicet, Ecce adsum, & Ierusalem
28 euangelistam dabo. ² Et vidi, & non erat
neque ex istis quisquam qui iniret consi-
lium, & interrogatus responderet ver-
29 bum. ³ Ecce omnes iniusti, & vana ope-
ra eorum, ventus & inane simulachra
eorum.

trinitas

innitaz si.

CAP. XLIII.

1 **E**cce ¹ seruus meus, suscipiam eum: electus
A ² meus, complacuit sibi in illo anima
mea: dedi spiritum meum super eum, iu-
2 ³ dicitur Gentibus proferet. ⁴ Non clama-
bit, neq; accipiet personam, nec audietur
3 ⁵ vox eius foris. ⁶ Calamum quassatum non
conteret, & linum fumigas non extinguet:
4 ⁷ in veritate educet iudicium. ⁸ Non erit
tristis, neque turbulentus, donec ponat
in terra iudicium: & legem eius insulae ex-
5 ⁹ spectabunt. ¹⁰ Hec dicit Dominus Deus creans
caelos, & extendens eos: firmans terram,
& quae germinant ex ea: dans flatum po-
pulo qui est super eam & spiritum calcan-
6 ¹¹ tibus eam. ¹² Ego Dominus vocavi te in iu-
B ¹³ stitia, & apprehendi manum tuam, & ser-
uavi te. Et dedi te in foedus Populi, in lu-
7 ¹⁴ cem Gentium: ¹⁵ Vt aperires oculos caeco-
rum, & educeres de conclusionibus vincitum,
8 ¹⁶ de domo carceris sedentes in tenebris. ¹⁷ E-
go Dominus, hoc est nomen meum: ¹⁸ glo-
riam meam alteri non dabo, & laudem
9 ¹⁹ meam sculptilibus. ²⁰ Quae prima fuerunt,
ecce venerunt: noua quoque ego annuntio:
10 ²¹ antequam oriantur, audita vobis faciam. ²² Ca-
tate

40 *Su q dixi ad sio
Ecce hic su et mi
sta nuntios ad hic
rusale q offerat b
ona nuntia si.*

sciret aliquid.

Mat. 2. 6. 38

2. 9. 7. c. nos si,

concedet. iesu.

in plateis.

Deficiet visu.

Deficiet viribz.

Expandens.

vel ninq.

*3
carcere.*

Infr. 49. 6. 6. iesu

Infr. 48. 6. 22

*vel. letetur. aut
 exaltet vocem.
 ville g'ans.*

7.

*roborauit se. i.
 vincat inimicos.*

7

*a seculo vel diu
 educationem.*

1

visum recipite.

2

*sicut p'fecto.
 c. paulo. 2. q. 7.*

sicut.

4

*Et in eum multa vi
 deris, nihil tamen ob
 spicias: et quis a
 pinet aures: nih
 il tamen exaudis.*

*attamen bñ ei vult
 se dñs ob iustitiã
 suã. et magnifi
 cabit et glorificabit
 legem suam.*

qui laqueis capti sũt.

rate Domino canticum nouum, laus eius
 ab extremis terræ, qui descenditis in ma-
 re, & plenitudo eius: insulæ, & habitato-
 res earum. Subleuetur desertum & ciuita-
tes eius: in domibus habitabit Cedar: lau-
 date habitatores Petræ, de vertice monti-
 um clamabunt. Ponent Domino gloriã,
 & laudem eius in insulis nuntiabunt. Do-
minus sicut fortis egredietur, sicut vir pre-
liator suscitabit zelum: vociferabitur, &
clamabit: super inimicos suos conforta-
bitur. Tacui semper, silui, patiens fui,
 sicut parturiens loquat: dissipabo, & ab-
 sorbebo simul. Desertos faciam montes,
 & colles, & omne gramen eorum exic-
 cabo: & ponam flumina in insulas, & sta-
 gna arefaciam. Et ducam cæcos in vi-
 am quam nesciunt: & in semitis quas ig-
 norauerunt ambulare eos faciam: po-
 nam tenebras coram eis in lucem, & pra-
 ua in recta. hæc verba feci eis, & non de-
 reliqui eos. Conuersi sunt retrorsum:
 confundantur confusione, qui confidunt
 in sculptili, qui dicunt conflatili, Vos dii
 nostri. Surdi audite, & cæci intuemini
ad videndum. Quis cæcus, nisi seruus
 meus? & surdus, nisi ad quem nuntios
 meos misi? quis cæcus, nisi qui vænunda-
tus est? & quis cæcus, nisi seruus Domi-
ni? Qui vides multa, nonne custodies?
 qui apertas habes aures, nonne audies?
Et Dominus voluit vt sanctificaret eum, & ma-
gnificaret legem, & extolleret. Ipse autem po-
 pulus direptus, & vastatus: laqueus iue-
num

nū oēs, & in domibus carcerū absconditi sunt: facti sunt in rapinam, nec est qui eruat: in direptionē, nec est qui dicat, Red
 23 de. [?] Quis est in vobis qui audiat hoc, at-
 24 tendat, & auscultet futura? [?] Quis dedit
 in direptionem Iacob, & Israēl vastanti-
 bus? nōne Dñs ipse, cui peccauimus? Et
 noluerunt in viis eius ambulare, & non
 25 audierunt legem eius. [?] Et effudit super eū
 indignationem furoris sui, & forte bellū,
 & cōbussit eum in circuitu, & nō cogno-
 uit: & succendit eum, & non intellexit.

CAP. XL III.

A **E**T nunc hæc dicit Dominus creans te
 Iacob, & formans te Israēl. Noli time-
 re, quia redemi te, & vocaui te nomine
 2 tuo: me⁹ es tu. [?] Cū trāsieris per aquas,
 tecum ero, & flumina non operient te: cū
 ambulaueris in igne, non comburēris, &
 3 flamma nō ardebit in te. [?] Quia ego Dñs
 Deus tuus sanctus Israēl saluator tuus, de-
 di propitiationem tuam Ægyptum, Æ-
 4 thiopiam & Saba pro te. [?] Ex quo hono-
 rabilis factus es in oculis meis, & glorio-
 sus: ego dilexi te, & dabo homines pro
 5 te, & populos pro anima tua. [?] Noli time-
 re, quia ego tecum sum: ab Oriente addu-
 cam semen tuum, & ab Occidente con-
 6 gregabo te. [?] Dicam Aquiloni, Da: & Au-
 stro, Noli prohibere: affer filios meos de
 longinquo, & filias meas ab extremis ter-
 7 ræ. [?] Et omnem qui inuocat nomen me-
um, in gloriam meam creauī eum, for-
 8 maui eum, & feci eum. [?] Educ foras po-
 pulum

amos. 4. pu
 27. iere. 45.

proctū tuū.

st ppter ea quod.

IESUS.

uocatur nomine
 meo.

F

pulum

pulū cæcum, & oculos habentem: surdū,
 & aures ei sunt. ¶ Omnes gentes congre-
 gatae sunt simul, & collectae sunt tribus: B
 quis in vobis annuntiet istud, & quæ pri-
 ma sunt, audire nos faciet? dent testes eo-
 rum, & iustificentur, & audiant, & dicāt,
 Verè. ¶ Vos testes mei, dicit Dominus, & 10
 seruus meus quem elegi: vt sciatis, & cre-
 datis mihi, & intelligatis quia ego ipse
 sum. ante me non est formatus Deus, &
 post me non erit. ¶ Ego sum, ego sum 11
 Dominus, & non est absque me saluator.
 ¶ Ego annuntiaui, & saluaui: auditum 12
 feci, & non fuit in vobis alienus. vos te-
 stes mei, dicit Dominus, & ego Deus.
 ¶ Et ab initio ego ipse, & non est qui de 13
 manu mea eruat: operabor, & quis auer-
 tet illud? ¶ Hæc dicit Dominus redemp- 14
 tor vester, sanctus Israël, Propter vos emi-
 si in Babylonē, & detraxi vectes vniuer-
 fos, & Chaldæos in nauibus suis glorian-
 tes. ¶ Ego Dñs sanctus vester, creans Israël 15
 rex vester. ¶ Hæc dicit Dñs, qui dedit in 16
 mari viam, & in aquis torrētibus semitā. C
 ¶ Qui eduxit quadrigam & equum: ag- 17
 men & robustum, simul obdormierunt,
 nec resurgēt: contriti sunt quasi linum, &
 extincti sunt. ¶ Ne memineritis priorum, 18
 & antiqua ne intueamini. ¶ Ecce lego facio 19
 noua, & nunc orientur, vtique cognosce-
 tis ea: ponam in deserto viam, & in inuio
 flumina. ¶ Glorificabit me bestia agri, dra- 20
 cones & struthiones: quia dedi in deserto
 aquas, flumina in inuio, vt darem potum
 populo

1
 formator deo vobis
 factus aliquis de
 us.

ateq̄ dies fieret

Osee 13. b. 4.

descendere faciam
 fugitiuos.

vobis gentibus.

2. Cor. 5. d. 17

Apoc. 21. b. 5.

- 21 populo meo, electo meo. ⁷ Populum istum
 formaui mihi, laudem meam narrabit.
 22 ⁷ Non me inuocasti Iacob, nec laborasti
 23 in me Iſraël. ⁷ Non obtulisti mihi arietem
 holocausti tui, & victimis tuis non glori-
 ficasti me: non te seruire feci in oblatione,
 24 nec laborem tibi præbui in thure. ⁷ Non
 D emisti mihi argento calamum, & adipe
 victimarum tuarum non inebriasti me. Ve-
 runtamen seruire me fecisti in peccatis tuis,
 præbuiſti mihi laborem in iniquitatibus
 25 tuis. ⁷ Ego sum, ego sum ipse qui deleo ini-
 quitates tuas propter me, & peccatorum
 26 tuorum non recordabor. ⁷ Reduc me in
 memoriam, & iudicemur simul: narra si
 27 quid habes vt iustificeris. ⁷ Pater tuus pri-
 mus peccauit, & interpretes tui præuari-
 28 cati sunt in me. ⁷ Et contaminaui princi-
 pes sanctos, * dedi ad interuencionem Iacob, * & 2.
 & Iſraël in blasphemiam.

CAP. XLIIII.

- 1 **E**T nunc audi Iacob serue meus, & Iſ- Iere. 30. b. 10
 2 **E**raël quem elegi, ⁷ Hæc dicit Domi- 46. g. 27.
 3 **A**nus faciens & formans te, ab utero auxi- **IESUS, eze**
 liator tuus: noli timere serue meus Iacob, **11. 36. iocel**
 4 & rectissime quem elegi. ⁷ Effundam enim **2. act. 20.**
 aquas super sitientem, & fluentia super **germina tua.**
 aridam: effundam spiritum meum super
 semen tuum, & benedictionem meam
 5 super stirpem tuam. ⁷ Et germinabunt in
 ter herbas quasi salices iuxta præterfluen-
 tes aquas. ⁷ Iste dicet, Domini ego sum: &
 ille vocabit in nomine Iacob. & hic scri-
 bet manu sua, Domino: & in nomine Iſra-
ël as- **nomine israel**
is 50 nomina
bit.

el assimilabitur. [¶] Hæc dicit Dominus rex 6
 Israël, & redemptor eius Dominus exerci-
 tuum, ¶ Ego primus, & ego nouissimus, &
 absque me non est Deus. [¶] Quis similis 7
 mei? vocet & annuntiet: & ordinē expo-
 nat mihi, ex quo cōstitui populū antiquū:
 ventura & quæ futura sunt annuntient
 eis. [¶] Nolite timere, neque conturbemini: 8
 extunc audire te feci, & annuntiaui: vos B
 estis testes mei. nunquid est Deus absque
 me, & formator quem ego nō nouerim?
[¶] Plastæ idóli omnes nihil sunt, & aman- 9
 tissima eorum non proderūt eis. ipsi sunt
 testes eorum quia non vident neque intel-
 ligunt, vt confundantur. [¶] Quis forma- 10
 uit Deum, & sculptile conflauit ad nihil
 vtile? [¶] Ecce, omnes participes eius con- 11
 fundentur: fabri enim sunt ex hominibus:
 conuenient omnes, stabunt & pauebunt,
 & confundētur simul. [¶] Faber ferrarius li- 12
 ma operatus est: in prunis, & in malleis
 formauit illud, & operatus est in brachio
 fortitudinis suæ: esuriet & deficiet, non
 bibet aquam, & lassescet. [¶] Artifex ligna- 13
 rius extendit normam, formauit illud in
seruncina: fecit illud in angularibus, & in
 circino tornauit illud: & fecit imaginem
 viri quasi speciosum hominem habitan-
 tem in domo. [¶] Succidit cedros, tulit ilicē, 14
 & quercum quæ steterat inter ligna sal-
 tus: plantauit pinum, quam pluuia nutri-
 uit. [¶] Et facta est hominibus in focū: sum 15
 psit ex eis, & calefactus est: & succendit, C
 & coxit panes: de reliquo autem opera-
 tus

Sup. 41. b. 4.

Infr. 48. b. 12

Apoc. 1. d. 18.

22. 13.

mundi.

præter-

deficiet.

Sup. 13. c. 11.

creta.

de labris.

 ¶
 et obfirmavit se
 ut querat.

- tus est Deum, & adorauit: fecit sculptile,
 16 & curuatus est ante illud. ¹ Medium eius
 cōbussit igni, & de medio eius carnes* co ^{*coxit}
 medit: coxit pulmentū, & saturatus est, &
 calefactus est, & dixit, Vah, calefactus sum,
 17 vidi focum. ² Reliquum autem eius Deū
 fecit & sculptile sibi: curuatur ante illud,
 & adorat illud, & obsecrat, dicens, Libera <sup>ga in sūt stupidi,
ut non.</sup>
 18 me, quia Deus meus es tu. ³ Nescierūt, neq;
 intellexerunt: obliti enim sunt, ne videāt
 oculi eorum, & ne intelligant corde suo. ^{pascentur cineres.}
 19 ⁴ Non recogitant in mente sua, neque co-
 gnoscunt, neque sentiunt, vt dicant, Me-
 dietatem eius combussi igni, & coxi super
 carbones eius panes: coxi carnes & come-
 di, & de reliquo eius idolum faciam? an-
 20 te truncum ligni procidam? ⁵ Pars eius
cinis est: cor insipiens adorauit illud, &
 non liberabit animam suam, neque dicet,
 Fortè mendacium est in dextera mea. ^{adorabit.}
 21 ⁶ Memento horum Iacob & Israël, quo-
 niam seruus meus es tu. formauit te, ser-
 uus meus es tu Israël, non obliuiscaris
 22 mei. ⁷ Deleui vt nubem iniquitates tuas, ^{IESUS. mi}
 & quasi nebulam peccata tua: reuerrere ^{thee. 7. psal}
 23 ad me, quoniam redemi te. ^{102.} ^{1. 8.} ⁸ Laudate cœ-
 li, quoniam misericordiam fecit Domi-
 nus: iubilate extrema terræ: resonate mō-
 tes laudationem, saltus & omne lignum
 eius, quoniam redemit Dominus Iacob,
 24 & Israël gloriabitur. ⁹ Hæc dicit Domi-
 nus redemptor tuus, & formator tuus ex
 vtero, Ego sum Dominus faciens omnia,
 extendens cælos solus, stabiliens terram,
 F 3 &

& nullus mecum. ²⁵ Irrita faciens signa di-
 uinorū, & ariolos in furorē vertens. Con-
 uertens sapientes retrorsum: & scientiā
 eorum stultam faciens. ²⁶ Suscitans verbū
 serui sui, & consiliū nuntiorum suorū
 complens. Qui dico Ierusalem, Habitabe-
 ris: & ciuitatibus Iudæ, Ædificabimini, &
 deserta eius suscitabo. ²⁷ Qui dico profun-
 do, Desolare, & flumina tua arefaciam.
²⁸ Qui dico Cyro, Pastor meus es: & om-
 nem voluntatem meam complebis. Qui
 dico Ierusalem, Ædificaberis: & templo,
 Fundaberis.

CAP. XLV.

HÆc dicit Dominus christo meo Cy-
 ro, cuius apprehēdi dexterā vt subii-
 ciam ante faciem eius Gentes, & dorsa re-
gum vertam, & aperiam coram eo ia-
 nuas, & portæ non claudentur. ² Ego ante
 te ibo: & gloriosos terræ humiliabo: por-
 tas æreas conteram, & vectes ferreos con-
 fringam. ³ Et dabo tibi thesauros abscon-
 ditos, & arcana secretorum: vt scias quia
 ego Dominus qui voco nomen tuū Deus
 Israël. ⁴ Propter seruū meum Iacob, & Is-
 raël electū meum, & vocaui te nomine
 tuo: assimilauī te, & non cognouisti me.
⁵ Ego Dominus, & non est amplius: extra
 me nō est Deus: accinxi te, & non cogno-
 uisti me: ⁶ Vt sciant hi qui ab ortu solis,
 & qui ab occidente quoniam absque
 me non est. ⁷ Ego Dominus, & non est
 alter: ⁷ formans lucem, & creans tenebras:
 faciens pacem, & creans malum: ego Do-
 minus

m o
 S. nomē pr
 edictū ge.
 16.

Suo.

subos regū dissol-
 uam.

tortuosa restra
 faciam.

abscondita ucul-
 ta.

cognominauī.

*in. 16.

v
 deg

25 minus faciens omnia hæc. ¹ Rorate cæli **IESU**
 B desuper, & nubes pluāt iustū: aperiatur ² teste cū figulo
 terra, & germinet saluatorem: & iustitia ³ luti cōtēdētis.
 oriatur simul. ego Dominus creauī eum.
 9 ⁴ Væ qui cōtradicit ⁵ fictori suo, testa de sa- ⁶ factori 16.
miis terræ. ⁷ testa de sa- ⁸ Rom. 9. d. 20
 10 suo, Quid facis, & opus tuū absque ma- ⁹ Iere. 18. c. 6.
 nibus est? Væ qui dicit patri, Quid gene-
 11 ras? & mulieri, Quid parturis? Hæc dicit
 Dominus sanctus Israël plastes eius, Ven-
 tura interrogate me: super filios meos, &
 super opus manuum mearum mandate
 12 mihi. Ego feci terram: & hominem su-
 per eam creauī ego: manus meæ tetende-
 runt cælos, & omni militiæ eorum man-
 13 daui. Ego suscitaui eum ad iustitiam, &
 omnes vias eius dirigam: ipse ædificabit
 ciuitatem meam, & captiuitatē meam di-
 mittet, non in pretio, neq; in muneribus,
 14 dicit Dominus Deus exercitū. Hæc di-
 cit Dominus, Labor Ægypti, & negotia-
 tio Æthiopiæ, & Sabaim viri sublimes ad ¹⁰ israel.
 te transibūt, & tui erunt: Post te ambulā- ¹¹ 2
 būt, vincti manicis pergēt: & te adorabūt, ¹² preterea nō est
 teq; deprecabūtur: tātū in te est Deus, & ¹³ deus vltra.
 15 non est absque te Deus. ¹⁴ verè tu es Deus
 16 absconditus, Deus Israël saluator. ¹⁵ Confu-
 si sunt & erubuerūt omnes: simul abierūt ¹⁶ sculptiliuz.
 17 in confusionē fabricatores errōrū. ¹⁷ Israel
saluatus est in Domino salute æterna: nō **IESUS.**
 confundemini, & non erubescetis vsque
 18 in seculum seculi. Quia hæc dicit Do-
 minus creās cælos, ipse Deus formans ter-
 ram, & faciens eam, ipse plastes eius: non

in vanum creauit eam: vt habitaretur for-
 mauit eam. ego Dominus, & non est alius.
 Non in abscondito locutus sum, in lo-
 co terræ tenebroso: non dixi femini Ia-
 cob, Frustra quærite me. ego Dominus
 loquens iustitiam, annuntians recta. Con-
 gregamini, & venite, & accedite simul qui D
saluati estis ex Gētibus: nescierunt qui le-
 uant lignū sculpturæ suæ, & rogant Deū
 non saluantem. Annūtiare, & venite, &
 consiliamini simul: quis auditū fecit hoc
 ab initio, ex tunc prædixit illud? nunquid
 non ego Dominus, & non est ultra Deus
 absque me? Deus iustus & saluans non est
 præter me. Conuertimini ad me, & sal-
 uii eritis omnes fines terræ: quia ego Deus,
 & nō est alius. In memetipso iuravi, egre-
 dietur de ore meo iustitię verbū, & nō re-
 uertetur, quia mihi curuabitur omne ge-
nu, & iurabit omnis lingua. Ergo in Do-
 mino, dicet, meæ sunt iustitię & imperiū:
 ad eum venient, & confundentur omnes
 qui repugnant ei. In Domino iustifica-
 bitur & laudabitur omne semen Israël.

CAP. XLVI.

Confractus est Bel, cōtritus est Nabo: 1
 facta sunt simulachra eorū bestiis & A
 iumentis, onera vestra graui pondere vs-
 que ad lassitudinem. Contabuerunt, &
contrita sunt simul: non potuerūt saluā-
re portantem, & anima eorum in captiui-
 tatem ibit. Audite me domus Iacob, &
 omne residuum domus Israël, qui porta-
 mini à meo vtero, qui gestamini à mea
 vulua.

1
 querunt.

11
 abiecti gentium

6
 vel cum iustitia

7
 vere.

fortitudo.

Rom. 14. b. 11

Phil. 2. b. 10.

8
 veniet.

5
 inuentusq. n. l. i. a
 h. q. conflatus.

2
 oneri.

4
 Deciderunt inuent
 uata sunt.

8
 excutere onera.

4 vulua. ⁹ Usque ad senectam ego ipse, &
 B usque ad canos ego portabo: ego feci, &
 5 ego feram: ego portabo, & saluabo. ⁹ Cui
 assimilastis me, & adæquastis & cõpara-
 6 stis me, & fecistis similem? ⁹ Qui confer-
tis aurum de sacculo, & argentum stater-
ra ponderatis: conducentes aurificem, vt
faciat Deum: & procidunt & adorant.
 7 ⁹ Portant illum in humeris gestantes, &
 C ponentes in loco suo, & stabit, ac de loco
 suo non mouebitur. sed & cum clamaue-
 rint ad eum, non audiet: de tribulatione
 8 non saluabit eos. ⁹ Memõtote istud, & con-
fundamini: redite præuaricatores ad cor.
 9 ⁹ Recordamini prioris seculi, quoniam
 ego sum Deus, & non est ultra Deus, nec
 10 est similis mei. ⁹ Annuntians ab exordio
 nouissimum, & ab initio quæ necdum
 facta sunt, dicens, Consilium meum sta-
 11 bit, & omnis voluntas mea fiet: ⁹ Vocans
 D ab Oriente "auem", & de terra longinqua
virum voluntatis meæ. & locutus sum
& adducam illud: creauit, & faciam illud.
 12 ⁹ Audite me duro corde, qui longè estis
 13 à iustitia. ⁹ Prope feci iustitiam meam,
non elongabitur. & salus mea non mo-
rabitur. Dabo in Sion salutem, & Israël
gloriam meam.

CAP. XLVII.

1 Descende, sede in puluere virgo filia
 A Babylon, sede in terra: non est soliu
filix Chaldæorum, quia ultra non voca-
 2 beris mollis & tenera. ⁹ Tolle molam, &
mole farinam: denuda turpitudinem tuã,

F 5 discoo-

*Extrahitis.**Baru. 6. c. 23.**roborete vos.
alia hñ cõfudim
ini.**iustum, vel cõsili
mei.***IESUS.***Zac. 6. lu. 1**in israel.**D. gre. h. 6. mor.
c. 8. 9. 10.**c. Sipaulg.**32. 9. 5.**fasciam.*

*plantam pedis.**Nahū. 3. b. 5
c. si paulg. 329.
5.**occurren tibi sicut**J. 51. in fin
e. Zac. 1.
thren. 3.**ius.**Apo. 18. b. 7.**Lufr. 51. f. 19.**fortitudinez.**rebellare fecit.**remore.*

discooperi humerum, reuela crura, tran-
 si flumina. ¶ Reuelabitur ignominia tua, 3
 & videbitur opprobrium tuum: ultionē
 capiam, & non resistet mihi homo. ¶ Re- 4
 demptor noster, Dominus exercituum
 nomen illius, sanctus Israël. ¶ Sede tacens, 5
 & intra in tenebras filia Chaldaeorum:
 quia non vocaberis ultra domina regno-
 rum. ¶ Iratus sum super populum meū, 6
 contaminavi hæreditatem meam, & de-
 di eos in manu tua: non posuisti eis mi-
 sericordias: super senem aggrauasti iugum
 tuum valde. ¶ Et dixisti, In sempiternum 7
 Jero domina. non posuisti hæc super cor
 tuum, neque recordata es nouissimi tui.
 ¶ Et nunc audi hæc delicata, & habitans 8
 confidenter, quæ dicis in corde tuo, Ego
 sum, & non est præter me amplius: non
 sedebo vidua, & ignorabo sterilitatem.
 ¶ Venient tibi duo hæc subito in die vna, 9
 sterilitas & viduitas. vniuersa venerunt C
 super te, propter multitudinem malefi-
 ciorum tuorum, & propter duritiam in-
 cantatorum tuorum vehementem. ¶ Et 10
 fiducia habuisti in malitia tua, & dixisti,
 Non est qui videat me. Sapientia tua &
 scientia tua, hæc decepit te. Et dixisti in
 corde tuo, Ego sum, & præter me nō est
 altera. ¶ Veniet super te malū, & nescies 11
 ortū eius: & irruet super te calamitas, quā
 non poteris expiare: veniet super te repen-
 te miseria quam nescies. ¶ Sta cum incan- 12
 tatoribus tuis, & cum multitudine male-
 ficiorū tuorū in quibus laborasti ab ado-
 lescentia

13 lescentia tua, si fortè quid proſit tibi, aut
 ſi poſſis fieri fortior. ⁹ Defeciſti in multi-
 tudine conſiliorum tuorum: ſtent, & ſal-
 uent te augures cæli, qui contemplaban-
 tur ſydera, & ſupputabant menſes, vt ex
 14 eis annuntiarent ventura tibi. ⁹ Ecce facti
 ſunt quaſi ſtipula, ignis combuſſit eos, nō
 liberabunt animā ſuam de manu flāmæ,
 non ſunt prunæ quibus caleſcant, nec fo-
 15 cus, vt ſedeant ad eum. ⁹ Sic facta ſunt tibi
in quibuſcunq; laboraueras: negotiato-
 res tui ab adoleſcentia tua, vnuquiſque in
 via ſua errauerunt: non eſt qui ſaluet te.

CAP. XLVIII.

1 **A** Udite hæc domus Iacob, qui vocami-
 ni nomine Iſraël, & de aquis Iuda exi-
 ſtis, qui iuratis in nomine Domini, &
 Dei Iſraël recordamini nō in veritate ne-
 2 que in iuſtitia. ⁹ De ciuitate enim ſancta
 vocati ſunt, & ſuper Deū Iſraël conſtabi-
liti ſunt: Dominus exercituū nomē eius.
 3 ⁹ Priora extunc annuntiaui, & ex ore meo
 exierunt, & audita feci ea: repente opera-
 4 tus ſum, & venerunt. ⁹ Sciui enim quia
 durus es tu, & neruus ferreus ceruix tua,
 5 & frons tua ærea. ⁹ Prædixi tibi extunc:
 antequā venirent indicaui tibi, ne fortè di-
 ceres, Idōla mea fecerūt hæc, & ſculptilia
 mea, & conflabilia mandauerunt iſta.
 6 ⁹ Quæ audisti, vide omnia: vos autē num
 B annūtiaſtis? Audita feci tibi noua extunc,
 7 & conſeruata ſunt quæ nescis: ⁹ nunc
 creata ſunt, & non extunc: & ante diem,
 & non audisti ea, ne fortè dicas, Ecce ego
 cogno-

fiet illis cū q̄bus
 occupata fuiſti:

innixi.

vel abſcondita.

vel olim.

*pp laudē meā cōti-
nebo tēme.*

vel purgavi.

IESU.
*ex camino affli-
ctionis.*

Sup. 42. l. 8.

Sup. 41. a. 4.

44. a. 6.

spabitus.

*ut ysis ambulare
te faciens.*

trinitas.

hiero. hic,

Eze. 32. a. 6.

cognoui ea. Neque audisti, neque cognovisti, neque exturc aperta est auris tua. scio enim quia prævaticans prævaticaberis, & transgressorem ex utero vocavi te. Propter nomen meum longe faciam furorem meum: & laude mea infrenabo te, ne intereas. Ecce, excoxi te, sed non quasi argentum, elegi te in camino paupertatis. Propter me, propter me faciam, ut non blasphemem: & gloriam meam alteri non dabo. Audi me Jacob, & Israel quem ego voco. Ego ipse, ego primus & ego novissimus. Manus quoque mea fundavit terram, & dextera mea mensa est caelos: ego vocabo eos, & stabunt simul. Congregamini omnes vos, & audite: quis de eis annuntiauit haec? Dominus dilexit eum, faciet voluntatem suam in Babylone, & brachium suum in Chaldaeis. Ego ego locutus sum, & vocavi eum: adduxi eum, & directa est via eius. Accedite ad me, & audite hoc: non a principio in abscondito locutus sum: ex tempore antequam fieret, ibi eram, & nunc Dominus Deus misit me, & spiritus eius. Haec dicit Dominus redemptor tuus sanctus Israel. Ego Dominus Deus tuus docens te utilia, gubernans te in via qua ambulas. Utinam attendisses mandata mea: facta fuisset sicut flumen pax tua, & iustitia tua sicut gurgites maris, & fuisset quasi arena semen tuum, & stirps uteri tui ut lapilli eius: non interisset, & non fuisset attritum nomen eius a facie mea. Egredimini de Babylone, fugite a Chaldaeis, in voce exultationis annuntiate: auditum facite

cite hoc, & efferte illud, vsque ad extrema
 terræ. || Dicite, Redemit Dominus seruum
 21 suū Iacob. ? Nō sitierunt in deserto, cūm
 educeret eos: || aquā de petra produxit eis,
 22 & scidit petram, & fluxerunt aquæ. ? Non
 est pax impiis, dicit Dominus.

CAP. XLIX.

1 **A** Udite insulæ, & attendite populi de-
 A lōge: Dominus ab utero vocauit me, **iesus. heb.**
 de ventre matris meæ recordatus est no- **4.**
 2 minis mei. ? Et posuit os meum quasi gla *Infr. 51. e. 36*
 dium acutum: in vmbra manus suæ pro-
 3 texit me, & posuit me sicut sagittam ele- **glificabor.**
 ctam: in pharetra sua abscondit me. ? Et
 4 dixit mihi, Seruus meus es tu Israël, quia
 in te gloriabor. ? Et ego dixi, In vacuum
laboraui, sine causa, & vanè fortitudinē
meam consumpsi: ergo iudicium meum
 cum Domino, & opus meū cū Deo meo.
 5 ? Et nunc dicit Dominus, formans me ex
 B utero seruum sibi, vt reducam Iacob ad
 eum, & Israël nōn congregabitur: & glo-
 rificatus sum in oculis Domini, & Deus
 6 meus factus est fortitudo mea. ? Et dixit,
 Parum est vt sis mihi seruus ad suscitādas
 tribus Iacob, & fāces Israël cōuertendas. **iesus.**
 || Ecce, dedi te in lucem Gentium, vt sis sa- *Sap. 42. b. 6.*
 7 lus mea vsque ad extremum terræ. ? Hęc *Act. 13. g. 47.*
 dicit Dominus redemptor Israël, sanctus
 eius, ad contemptibilem animam, ad abo-
 minatam gentem, ad seruum dominorū:
 Reges videbunt, & consurgent principes,
 & adorabunt propter Dominū, quia fide-
 8 lis est, & sanctum Israël qui elegit te. ? Hęc
 dicit

nd sum.

*desertos israel vt
 reducas.*

2. Cor. 6. 2. 2 dicit Dñs, ¶ In tempore placito exaudiui te, & in die salutis auxiliatus sum tui: & seruaui te, & dedi te in foedus populi, vt suscitares terram, & possideres hæreditates dissipatas, ¶ vt diceres his qui vincti sunt, Exite: & his qui in tenebris, Reuelamini. Super vias pascentur, & in omnibus planis pascua eorum. ¶ Non esurient, neque sitient, & non percutiet eos æstus & sol: quia miserator eorum reget eos, & ad fontes aquarum potabit eos. ¶ Et ponam omnes montes meos in viam, & semitæ meæ exaltabuntur. ¶ Ecce isti de longe venient, & ecce illi ab Aquilone & mari, & isti de terra australi. ¶ Laudate cæli, & exulta terra, iubilare montes laudem: quia consolatus est Dominus populum suum, & pauperum suorum miserebitur. ¶ Et dixit Sio, Dereliquit me Dominus, & Dominus oblitus est mei. ¶ Nunquid obliuisci potest mulier infantem suum, vt non misereatur filio vteri sui? & si illa oblitera fuerit, ego tamen non obliuiscar tui. ¶ Ecce, in manibus meis descripsi te: muri tui coram oculis meis semper. ¶ Venerunt structores tui: destruentes te, & dissipantes à te exhibunt. ¶ Leua in circuitu oculos tuos, & vide, omnes isti congregati sunt, venerunt tibi: viuo ego, dicit Dñs, quia omnibus his velut ornamento vestiéris, & circundabis tibi eos quasi sponsa. ¶ Quia deserta tua & solitudines tuæ & terra ruinæ tuæ nunc angusta erunt præ habitatoribus, & longè fugabuntur qui absorbebant te. ¶ Ad-

huc

manifestate vos
vel migrate.

locis exiatis

Apoc. 7. d. 16.

Scaturigines.

portabit 2.
ducet.

frangentur.

c. ad Romanos 1.
2. / 2. 96.

iste obliuiscatur.

vel ligabis.

In. 60. 4. 4

huc dicent in auribus tuis filij sterilitatis
 tuæ, Angustus est mihi locus, fac spatium
 21 mihi vt habitem. ⁊ Et dices in corde tuo,
 F Quis genuit mihi istos? ego sterilis, & nō
 patiens, transmigrata & captiua: & istos
 quis enutriuit? ego destituta & sola: & isti
 22 ubi hīc erant? Hæc dicit Dominus Deus,
 Ecce leuabo ad Gentes manum meam, &
 ad populos exaltabo signū meum. Et affe-
 rent filios tuos in vlnis, & filias tuas super
 23 humeros portabunt. ⁊ Et erunt reges nu-
 tritij tui, & reginæ nutrices tuæ: vultu in
 terra demisso adorabunt te, & puluerem
 pedum tuorum lingent. Et scies quia ego
 Dominus, super quo non confundentur
 24 qui expectant eum. ⁊ Nunquid tolletur à
 forti præda? aut quod captū fuerit à robu-
 25 sto, saluum esse poterit? Quia hæc dicit
 Dominus, Equidem & captiuitas à forti
 tolletur: & quod ablatum fuerit à robu-
 sto, saluabitur. Eos verò qui iudicauerūt
 te, ego iudicabo, & filios tuos ego salua-
 26 bo. ⁊ Et cibabo hostes tuos carnibus suis:
 & quasi musto, sanguine suo inebriabun-
 tur: & sciet omnis caro, quia ego Dñs sal-
 uans te, & redemptor tuus fortis Iacob.

CAP. L.

1 HÆc dicit Dominus, Quis est hic li-
 2 ber repudij matris vestre, quo dimisi
 eam? aut quis est creditor meus, cui ven-
 didi vos? ecce in iniquitatibus vestris ven-
 didi estis, & in sceleribus vestris dimisi
 3 matrem vestram. Quia veni, & non erat
 vir: vocaui, & non erat qui audiret. Nun-
 quid

*desolata.**unde sūt?**vexillum.****IESUS.******CRUX.****me.**captiuitas iustæ
sondet?**ubi ille est?**pp iniquitates
vestras.**quære.**Infr. 59. a. s. 35. q. 1.
Num. 11. c. 23 §. itaqz*

Sicente.

Eo q̄ nō sūt.

tēporē suo loq̄
buz sūtibū do lo
ssō.

dōstis.

Mat. 26. g. 67
iesus.

sin me.

Rom. 8. f. 33.

veterāscēt.

ironia.

quid abbreviata & paruula facta est manus mea, vt nō possim redimere? aut non est in me virtus ad liberandum? Ecce, in increpatione mea desertum faciam mare, ponam flumina in siccum: computrescēt pisces sine aqua, & morientur in siti. In-
 duam celos tenebris, & saccum ponam operimentū eorū. Dñs dedit mihi linguā eruditam, vt sciam sustentare eū qui lassus est, verbo: erigit manē, manē erigit mihi aurem, vt audiā quasi magistrum.
 Dñs Deus aperuit mihi aurem, ego autē non cōtradico, retrorsum nō abij. Cor-pus meum dedi percutientibus, & genas meas vellentibus: faciem meā non auerti ab increpantibus & conspuentibus*. Dominus Deus auxiliator meus, ideo non sum confusus: ideo posui faciem meā, vt petram durissimā, & scio quoniā nō confundar. Iuxta est qui iustificat me, quis contradicet mihi? stemus simul. quis est aduersarius meus? accedat ad me. Ecce Dominus Deus, auxiliator meus: quis est qui condemnet me? Ecce omnes quasi vestimentum conterentur, tinea comedet eos. Quis ex vobis timens Dominū, audiēs vocem serui sui qui ambulauit in tenebris, & non est lumen ei? speret in nomine Domini, & innitatur super Deum suū. Ecce vos omnes accendentes ignem accincti flāmis, ambulate in lumine ignis vestri, & in flammis quas succendistis: de manu mea factum est hoc vobis, in doloribus dormietis.

CAP. LI.

A ¹ **A**vdite me qui sequimini quod iustū
 est, & quæritis Dominū: attendite ad
 petram vnde excisi estis, & ad cauernam
² laci de qua præcisi estis. ³ Attendite ad A-
 brahā patrē vestrū, & ad Saram quæ pe-
 perit vos: quia vnū vocauī eum, & bene-
³ dixi ei, & multiplicauī eū. ⁴ Consolabitur
 ergo Dñs Sion, & cōsolabitur omnes rui-
 nas eius: & ponet desertum eius quasi de-
 licias, & solitudinē eius quasi hortū Do-
B mini. Gaudiū & lætitia inuenietur in ea,
⁴ gratiarū actio, & vox laudis. ⁵ Attēdite ad
 me popule meus, & tribus mea me audi-
 te: quia lex à me exiet, & iudiciū meū in
⁵ lucem populorū requiescet. ⁶ Propè est iu-
 stus meus, egressus est saluator meus, &
 brachia mea populos iudicabunt: me in-
 sulæ expectabunt, & brachiū meū susti-
⁶ nebunt. ⁷ Leuate in cælū oculos vestros, &
 videte sub terra deorsum: quia cæli sicut
C fumus liquefcent, & terra sicut vestimen-
 tū atteretur, & habitatores eius sicut hæc
 interibūt: || Salus autē mea in sempiternū
⁷ erit, & iustitia mea non deficiet. ⁸ Audite
 me qui scitis iustū, populus meus lex mea
 in corda eorū: nolite timere opprobrium
 hominū, & blasphemias eorū ne metua-
⁸ tis. ⁹ Sicut enim vestimentū, sic comedet
 eos vermis: & sicut lanam, sic deuorabit
 eos tineā: || Salus autē mea in sempiternū
⁹ erit, & iustitia mea in generationes gene-
D rationum. ¹⁰ Consurge consurge, induere
 fortitudinē brachiū Dñi: consurge sicut
 G in

Eccia.

vel gens.

iesus.

expectabūt.

Psa. 36. d. 31.

d. 39.

Justitiā.

Psa. 36. d. 31.

d. 39.

*Et tēporibꝫ pꝛeteri-
tis.*

Exo. 14. c. 21.

Egiptū.

1. pharaōnez?

*acceleravit in
carceribꝫ vt forā :
lucetetur. Et nō
est mortuus in fo-
uca: nec passus
est defectū in ci-
bo suo.*

Sup. 49. c. 2.

IESUS.

Sup. 47. b. 9.

In diebus antiquis, in generationibus se-
culorū. nunquid non tu percussisti super-
būm, vulnerasti draconē? ¶ Nūquid non
tu siccasti mare, aquā abyssi vehementis:
qui posuisti profundum maris viam, vt
transirent liberati? ¶ Et nunc qui redempti
sunt à Dño, reuertētur, & veniēt in Sion
laudantes, & lætitia sempiterna super ca-
pita eorū, gaudiū & lætitiā tenebunt, fu-
giet dolor & gemitus. ¶ Ego ego ipse con-
solabor vos: quis tu vt timeres ab homi-
ne mortali, & à filio hominis, qui quasi
scēnū ita arescet? ¶ Et oblitus es Dñi facto-
ris tui, qui tetendit cælos, & fundauit ter-
& formidasti iugiter tota die à facie
furoris eius qui te tribulabat, & paraue-
rat ad perdendū. vbi nunc est furor tribu-
lantis? ¶ Citò veniet gradiens ad aperien-
dum, & non interficiet vsque ad interne-
cionē, nec deficiet panis eius. ¶ Ego autem
sum Dñs Deus tuus qui conturbo mare,
& intumescunt fluctus eius, Dñs exerci-
tuū nomen meum. ¶ Posui verba mea in
ore tuo, & in vmbra manus meæ protexi
te, vt plantes cælos, & fundes terram: &
dicas ad Sion, Populus meus es tu, ¶ Ele-
uare, eleuare, consurge Ierusalem, quæ bi-
bisti de manu Dñi calicem iræ eius: vsque
ad fundum calicis soporis bibisti, & po-
tasti vsque ad fæces. ¶ Non est qui sustētet
eam ex omnibus filiis quos genuit: & nō
est qui apprehēdat manū eius ex omnibꝫ
filiis quos enutriuit. ¶ Duo sunt quæ oc-
currerūt tibi: quis cōtristabitur super te?
vasti-

vastitas & contritio, & fames & gladius, *in quo cōsolabor.*
 20 quis cōsolabitur te? Filij tui proiecti sunt, *bos sylvestris.*
 G dormierūt in capite omniū viarum, sicut *bestia illagata.*
 21 orū illaqueatus: pleni indignatione Do- *nunc*
 mini, increpatione Dei tui. ⁷ Idcirco audi *afflita.*
 22 hoc paupercula & ebria nō à vino. ⁷ Hæc *iudicabit populū*
 dicit dominator tuus Dominus, & Deus *sūū.*
 tuus, qui pugnauit pro populo suo, Ecce
 tuli de manu tua calicē soporis, fundū ca-
 licis indignationis meæ, nō adicies vt bi-
 23 bas illū vltra. ^m Et ponā illū in manu eorū *Jac. 1. 5. 47.*
 qui te humiliauerūt, & dixerunt anima-
 tuæ, Incuruare, vt transeamus: & posuisti
 vt terram corpus tuū, & quasi viam tran-
 seuntibus.

CAP. LII.

1 **C**onfurge, confurge, induere fortitu- *hispann hz sobei*
 A dine tua Sion, induere vestimētis glo- *ano y sucio.*
 ria tuæ Ierusalē ciuitas sancti: quia non *eccia.*
 adiciet vltra vt pertrāseat per te incircun-
 2 cisus & inmūndus. ¹ Excutere de puluere,
 confurge, sede Ierusalē: solue vincula colli
 3 tui captiua filia Sion. ¹ Quia hæc dicit *quid cōtra eos a*
 Dñs, Gratis venūdati estis, & sine argento *gere debeo?*
 4 redimemini. ¹ Quia hæc dicit Dñs Deus,
 ¶ In Ægyptū descendit populus meus in *Gen. 46. a. 6*
 principio, vt colonus esset ibi: & Assur abs-
 5 que vlla causa calūniatus est eū. ^o Et nūc *spiritus.*
 B quid mihi est hic, dicit Dñs, quoniā abla-
 tus est populus meus gratis? Dominatores
 eius iniquè agunt, dicit Dominus, ¶ & iugi-
 6 ter tota die nomē meum blasphematur. *Rom. 2. d. 24.*
 7 Propter hoc sciet populus meus nomē *Eze. 36. d. 20*
meum in die illa: quia ego ipse qui loque-
 7 bar, ecce adsum, ¶ Quam pulchri super *Rom. 10. c. 13*
 G a mon- *Nahū 1. d. 15*
 iesu
 ioā.

c. ecce in g. 23
 9. 4. et ibi. c. ecce
 Regnavit
 23. 9. 4.
 c. necesse. s. 9. 1.

denudavit.

Psal. 97. 4. 3.

2. Cor. 6. d. 17

festinatione.

deformior est
 cetoris viris.

sic **Jesus**

claudet.

Rom. 15. d. 21

intellexerunt.

Jesus. p. totu. c.

Ioh. 12. f. 38.

Rom. 10. c. 16

ascendit 4.

forma cuius
 usa desiderari
 reman. su.

Marc. 9. b. 12

despectus.

montes pedes annuntiatis & predicantis
 pacem: annuntiatis bonum, predicatis salu-
 tem, dicentis Sion, "Regnabit Deus tuus?
 ? vox speculatorum tuorum, leuauerunt vocem, 8
 simul laudabunt: quia oculo ad oculum vi-
 debunt cum conuerterit Dominus Sion. ? Gau- 9
 dete, & laudate simul deserta Ierusalem: C
 quia consolatus est Dominus populum suum, rede-
 mit Ierusalem. ? Parauit Dominus brachium sanctum 10
suum in oculis omnium Gentium: & vide-
 bunt omnes fines terre salutare Dei nostri.
 ? Recedite, recedite, exite inde, || pollutum 11
 nolite tangere: exite de medio eius, munda-
 mini qui fertis vasa Domini. ? Quonia non in 12
 tumultu exhibitis, nec in fuga properabitis: D
 praecedet enim vos Dominus, & congregabit
 vos Deus Israel. ? Ecce intelliget seruus 13
meus, exaltabitur, & eleuabitur, & subli-
mis erit valde. ? Sicut obstupuerunt super 14
 te multi: sic inglorius erit inter viros aspe-
 ctus eius, & forma eius inter filios homi-
 num. ? Iste asperget gentes multas, super 15
ipsum continebunt reges os suum: quia qui
 bus non est narratum de eo, viderunt: & qui
 non audierunt, contemplati sunt.

CAP. LIII.

|| **Q**uis credidit auditui nostro? & bra- 1
 chium Domini cui reuelatum est? A
 Et ascendet sicut virgultum coram eo, &
 sicut radix de terra sitiens: ? non est species 2
 ei, neque decor: & vidimus eum, & non erat
 aspectus, & desiderauimus eum. ? Despe- 3
ctum & nouissimum virorum, virum do-
lorum & scientem infirmitatem: & quasi
 abscon-

uertebamg faci
es nros ab eo, ita
erat.

absconditus vultus eius & despectus, unde nec reputauimus eum. ¶ Verè languores

Matt. 8. c. 17.

2. d. 24.

lepra.

nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit: & nos putauim⁹ eum quasi leprosum, & percussum à Deo & humiliatum.

¶ Ipse autē vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra: disciplina pacis nostræ super eum,

1. Cor. 15. c. 3.

7
correatio sup eū

ut nos habere
mg pacē.

& liuore eius sanati sumus. ¶ Omnes nos quasi oves errauimus, vnusquisque in viā suam declinauit: & posuit Dominus in

oppressus est et n

flitius.

eo iniquitatem omnium nostrum. ¶ Oblatus est quia ipse voluit, & non aperuit os suum: sicut ovis ad occisionem ducetur,

& quasi agnus coram tondente se, obmutescet, & non aperiet os suum. ¶ De angustia & de iudicio sublatus est: generacionem eius quis enarrabit? quia abscissus

Mat. 26. f. 63

27. b. 14.

Act. 8. f. 32. c

dedit cū impijs se

pulturā eij et

cū diuite inter

1. Pet. 2. d. 22 mortu

1. Ioan. 3. d. 5. os suos.

p manum.

est de terra viuentiū: propter scelus populi mei percussus eum. ¶ Et dabit impios pro

sepultura, & diuitem pro morte sua: ¶ **leo** quod iniquitatem non fecerit, neque dolus fuerit in ore eius. ¶ Et Dominus voluit cōterere eum in infirmitate: si posuerit pro peccato animā suam, videbit se-

magnam mul

titudinē dabo ei

p spolijs: et fortes

erūt ei p pceda.

men longeuum, & voluntas Domini in manu eius dirigetur. ¶ Pro eo quod laborauit anima eius, videbit & saturabitur:

in scientia sua iustificabit ipse iustus seruus meus multos, & iniquitates eorū ipse portabit. ¶ Ideò disperitiā ei plurimos,

¶ seruos meos.

& fortiū diuidet spolia, pro eo quod tradidit in mortē animā suam, & cū scelera

Mat. 15. c. 28

Luc. 22. d. 37.

tis reputatus est: & ipse peccata multorū

manera CAP. LIIII.

PROPH.

Luc. 23. c. 34. tulit, & pro transgressoribus rogavit.

CAP. LIIII.

Eccia ^{Letare 3.}
^{Luc. 23. d. 29}
^{Gal. 4. d. 27.}
 mari dada.
 habebat.

dilatabis te:

⁴
 maritus tuus.

iesus. ^{Luc. 16. 32.}

adolescētulam.

e. talis mihi.
 de pnia. d. 7.

Gen. 9. b. 35.

Adituu 15.

Eccia mat
 16.

LAuda' sterilis quæ non paris: decata ^A
laudem, & hinni quæ non pariebas: ^B
 quoniam multi filij desertæ magis, quàm
 eius quæ habet virū, dicit Dñs. ² Dilata lo-
 cum tentorij tui, & pelles tabernaculorū
 tuorū extende, ne parcas: longos fac funi-
 culos tuos, & clauos tuos consolida. ³ Ad
 dexterā enim, & ad læuam penetrabis: & ^B
 fermen tuū Gentes hæreditabit, & ciuita-
 tes desertas inhabitabit. ⁴ Noli timere, quia
 nō cōfundéris, neque erubesces: nō enim
 te pudebit, quia confusionis adolescentiæ
 tuæ obliuiscéris, & opprobrij viduitatis
 tuæ non recordaberis amplius. ⁵ Quia do-
minabitur tui qui fecit te, ^C Dominus exer-
 cituū nomen eius: & redemptor tuus san-
 ctus Israël, Deus omnis terræ vocabitur.
⁶ Quia vt mulierem derelictam & mœ-
 rentem spiritu vocauit te Dñs, & vxorem
 ab adolescētia abjectam, dixit Deus tuus.
⁷ Ad punctum in modico dereliqui te, & ⁷
 in miserationibus magnis congregabo te.
⁸ In momento indignationis abscondi fa-
 ciem meam parumper à te, & in miseri-
 cordia sempiterna misertus sum tui: dixit
 redemptor tuus Dominus. ⁹ Sicut in die-
 bus Noë istud mihi est, cui iuravi ne in-
 ducerem aquas "Noë" vltra supra terram:
 sic iuravi vt non irascar tibi, & non in-
 crepem te. ¹⁰ Montes enim commouebun-
 tur, & colles contremiscent: misericordia
 autem mea non recedet à te, & fœdus pa-
 cis

52 ² iocinā fundamēta
tua lapides tui &
sūt carbūculi

cis meæ non mouebitur: dixit miserator
11 tuus Dominus. ¹ Paupercula tempestate
E conuulsa, absque vlla consolatione, Ecce
ego sternam per ordinem lapides tuos, &
12 fundabo te in sapphiris, ² & ponam iaspi-
dem propugnacula tua: & portas tuas in
lapides sculptos, & omnes terminos tuos
13 in lapides desyderabiles. ³ Vniuersos filios
F tuos doctos à Domino: & multitudi-
14 nem pacis filiis tuis. ⁴ Et in iustitia funda-
beris: recede procul à calumnia, quia non
timebis: & à pauore, quia non appropin-
15 quabit tibi. ⁵ Ecce accola ueniet, qui non
erat tecum, aduena quondā tuus adiun-
16 getur tibi. ⁶ Ecce, ego creauī fabrum sus-
G flantem in igne prunas, & proferentem
vas in opus suum, & ego creauī interfe-
17 ctorem ad disperdendum. ⁷ Omne vas
quod fictum est contra te non dirigetur:
& omnem linguam resistentem tibi in
iudicio, iudicabis. Hæc est hæreditas ser-
uorum Domini, & iustitia eorum apud
me, dicit Dominus. CAP. LV.

1 **O**Mnes sitientes venite ad aquas: &
A qui non habetis argentum, propere-
te, emite & comedite: venite, emite abs-
que argento, & absque vlla commuta-
2 tione vinum & lac. ⁸ Quare appenditis
argentum non in panibus, & laborem ve-
strum non in saturitate? Audite audientes
me, & comedite bonū, & delectabitur in
3 crassitudine anima vestra. ⁹ Inclinate au-
B rem vestrā, & venite ad me: audite, & vi-
uet anima vestra, & feriā vobiscum pactū

Ex crystallo fen-
estras tuas.

carbūculi.

Ioan. 6. v. 45

d. greg. li. moral.
6. c. 21.

vel loq̄ eris.

q̄libet tecū su-
p̄s cadet. vel in-
det q̄ se tibi iū-
gare.

asp̄abitur.

D. greg. li. 6. m.
oral. 6. 7. et. d. 6.
esnard. serm. 5
aduentus.

Ecc. 51. d. 33

Apo. 22. d. 17

1. p̄tā quā pu-
tatis ē panē

iesus.

Act. 13. c. 34.
D. 1. de pna. 8.
his authoritatibz.
per.
D. gre. li. 13. mor.
c. 3.
inuenitur ipse.
 sempiternū, misericordias David fideles.
 Ecce testem populis dedi eum, ducem
 ac præceptorem Gentibus. ⁴ Ecce, gentem
 quam nesciebas, vocabis: & gentes quæ
 te non cognouerunt, ad te currēt propter
 Dominum Deum tuum, & sanctū Israël:
 quia glorificauit te. ⁵ Querite Dominum
 dum inueniri potest, inuocate eum dum
 prope est. ⁶ Derelinquat impius viā suam,
 & vir iniquus cogitationes suas, & reuer-
 tatur ad Dominum, & miserebitur eius,
 & ad Deum nostrum. quoniam multus
 est ad ignoscendum. ⁷ Non enim cogita-
 tiones meæ, cogitationes vestræ: neque viæ
 vestræ viæ meæ, dicit Dominus. ⁸ Quia sic
 ut exaltatur cæli à terra, sic exaltatæ sunt
 viæ meæ, à viis vestris, & cogitationes
 meæ à cogitationibus vestris. ⁹ Et quomo-
 do descendit imber, & nix de cælo, & il-
 luc vltra non reuertitur, sed inebriat ter-
 ram, & infundit eam, & germinare eam
 facit, & dat semen ferenti, & panem co-
 medēti: ¹⁰ Sic erit verbū meum quod egre-
 dietur de ore meo: non reuertetur ad me
 vacuum, sed faciet quæcunque volui, &
 prosperabitur in his ad quæ misi illud.
 Quia in lætitia egrediemini, & in pace
 deducemini: mōtes & colles cantabūt co-
 ram vobis laudē, & omnia ligna regionis
 plaudēt manu. ¹¹ Pro saliunca ascendet
 abies, & pro vrtica crescet myrtus: & erit
Dominus nominatus in signū æternum,
 quod non auferetur.

altiores sūt.

1. firme et
q nūqz pe
ut. mīso
hom. 29.
in ad et
apost. to
mo. 3.
gnare facit.

iesus. iōn.
1. heb. 4.

Saliunca. ru-
bo vel spina al-
ba.

Dño in nomen
vel glin.

1 **H**æc dicit Dominus, Custodite iudi-
 A cium, & facite iustitiam: quia iuxta
 est salus mea vt veniat, & iustitia mea vt
 2 reueletur. [?] Beatus vir qui facit hoc, & fi-
 lius hominis qui apprehendet istud: custo-
 diens sabbathum ne polluat illud, custo-
 diens manus suas ne faciat omne malum.
 3 [?] Et non dicat filius aduenæ qui adhæret
 Domino, dicens, Separatione diuidet me
 Dominus à populo suo. Et non dicat
 4 Eunuchus, Ecce ego lignum aridum. [?] Quia
 B hæc dicit Dominus Eunuchis, Qui custo-
 dierint sabbatha mea, & elegerint quæ ego
 5 volui, & tenuerint fœdus meum. [?] Dabo
 eis in domo mea & in muris meis locum,
 & nomen melius à filiis & filiabus: no-
 men sempiternum dabo eis, quod non
 6 peribit. [?] Et filios aduenæ qui adhærent
 Domino, vt colant eum, & diligant no-
 men eius, vt sint ei in seruos: omnem cu-
 stodientem sabbathum ne polluat illud,
 7 & tenentem fœdus meum: [?] Adducam
 C eos in montem sanctum meum, & læti-
 ficabo eos in domo orationis meæ: holo-
 causta eorum, & victimæ eorum place-
 bunt mihi super altari meo: quia domus
 mea, domus orationis vocabitur cunctis
 8 populis. [?] Ait Dominus Deus qui congre-
 gat dispersos Israël: Adhuc congregabo
 9 ad eum congregatos eius. [?] Omnes bestię
 agri venite ad deuorandum, vniuersæ bestię
 10 saltus. [?] Speculatores eius cæci omnes, ne-
 D scierunt vniuersi: canes muti non valen-
 tes latrare, videntes vana, dormientes &

Sap. 1. 4. 10

iesus.

1. cor. 1. / 2. co

rin. 5. psal.

70. 178.

quæ filijs.

c. 2. d. 87. et. c.
diximus. 16. q. 7.**Eccia.**

Mat. 21. b. 13

Mar. 11. c. 17.

Luc. 19. g. 46

iesu. Dormitantes ia-
centes.

G 5

aman-

*dormitatione.**fortes animo.**Iere. 6. c. 13.**3. d. 10.**3. d. 10.**Sap. 2. b. 7.**Sup. 22. d. 13.***IESUS.***Et nō est qui intelligat
q̄ iustus pre afflictione perit.**Sup quo oblecta
mini.***Apostoli.***capitū tu.**lapidibz lenibz.**consolationē acci-
piat.**suffitū.**quāuis prohibuisse
te ip̄su.**ascendisti excelsa.**in loco quē vidisti.**preserta est cū oleo
ad regem.**regi. hierony. hic. & Lyran.*

amantes somnia.[?] Et canes impudentissimi nescierunt saturitatem: ipsi pastores ignorauerūt intelligentiā: omnes in viam suam declinauerunt, vnusquisque ad auaritiam suam, à summo vsque ad nouissimum.[?] Venite, sumamus vinum, & impleamur ebrietate: & erit sicut hodie, sic & cras, & multo amplius.

CAP. LVII.

Vstus perit, & non est qui recogitet in corde suo: & viri misericordiæ colliguntur, quia non est qui intelligat, à facie enim malitiæ collectus est iustus.[?] Veniat pax, requiescat in cubili suo qui ambulauit in directione sua.[?] Vos autem accedite huc filij auguratricis, semen adulteri, & fornicariæ.[?] Super quem lusistis? super quem dilatastis os, & eiecistis linguam: nunquid nō vos filij scelesti, semen mendax?[?] qui consolamini in diis subter omne lignum frondosum, immolantes paruulos in torrentibus, subter eminentes petras?[?] In partibus torrentis pars tua, hæc est fors tua: & ipsis effudisti libamen, obtulisti sacrificium. nunquid super his non indignabor?[?] Super montem excelsum & sublimem posuisti cubile tuum, & illuc ascendisti, vt immolares hostias. Et post ostium, & retro postem posuisti memoriale tuū: quia iuxta me discooperuisti, & suscepisti adulterū, dilatasti cubile tuum, & pepigisti cum eis fœdus: dilexisti stratum eorum manu aperta.[?] Et ornasti te regio vngueto, & multiplicasti pigmen-

pigmen-

- 10 pignēta tua. Misisti legatos tuos procul,
 & humiliata es vsque ad inferos. In mul-
 titudine viæ tuæ laborasti: non dixisti,
 C Quiescam. vitam manus tuæ inuenisti,
 11 propterea non rogasti. Pro quo sollicita
 timuisti, quia mentita es, & mei non es
 recordata, neque cogitasti in corde tuo?
 quia ego tacens, & quasi non videns, &
 12 mei oblita es. Ego annuntiabo iustitiam
 tuam, & opera tua non proderunt tibi.
 13 Cum clamaueris, liberēt te cōgregati tui,
 & omnes eos auferet ventus, tolleraura.
 Qui autem fiduciam habet mei, hæredi-
 tabit terrā, & possidebit montē sanctum
 14 meum. Et dicam, ¶ Viam facite, præbete
 iter, declinate de semita, auferte offendi-
 15 cula de via populi mei. Quia hæc dicit
 D excelsus, & sublimis habitans, æternitatē:
 & sanctū nomē eius in excelsis & in san-
 cto habitās, & cum cōtrito & humili spi-
 ritu: vt viuificet spiritum humilium, &
 16 viuificet cor contritorum. Non enim in
 sempiternum litigabo, neque vsque ad fi-
 nem irascat: quia spiritus à facie mea e-
 17 gredietur, & flatus ego faciam. Propter
 iniquitatem auaritiæ eius iratus sum, &
 percussi eū: abscōdi- à te faciē meā, & in-
 dignatus sum: & abiit vagus in via cor-
 18 dis sui. Vias ei⁹ vidi, & sanauī eū, & redu-
 xi eū, & reddidi cōsolationes ipsi, & lugē-
 19 tibus eius. Creauī fructū labiorū pacē,
 pacem ei qui longē est & qui propē, dixit
 20 Dominus, & sanauī eum. Impij autem
 quasi mare feruens, quod quiescere non
 potest,

desperatū est. ve
tedio mihi est.

egrotasti vel la
stata es.

an nō ego scy tu
carē et tu non
timeres me?

vanitas.

dices

Infr. 62. d. 10

mūdate viam

in seculū.

e. talis. de pnia
d. 2.

vel rebelis.

v. 12.

faciā vt annūti
etur. pax pax ei.

IESUS. pph

2. / lu. 2. / 10

ā. 14.

Sup. 48. d. 22

potest, & redundant fluctus eius in conculationem & lutum. ¶ Non est pax impijs, dicit Dominus meus.

CAP. LVIII.

7
vel manet studium
vra eade.

6. Sit rector.

43. Sup. 1. d. 16.

dist.

pecunia vna.

c. auctoritate.

15. q. 5.

vocauit.

iugi.

depressi.

a carne tua ne

abscondas te.

aug. 2. li. de doct.

christ. c. 12. et lib.

12. conf. c. 18. legit

et domesticos seruis

tuis ne despexeris

nonne

Exe. 18. b. 16

Mat. 25. c. 35.

aurora.

1
A
2
3
4
5
B
6
7
8
C
Lama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo meo
1
A
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

- citiùs orietur, & anteibit faciem tuam iustitia tua, & gloria Domini colliget te.
9. Tunc inuocabis, & Dominus exaudiet: clamabis, & dicet, Ecce adsum. si abstuleris de medio tui catenā, & desieris extendere digitum, & loqui quod nō prodest.
10. Cū effuderis esurienti animam tuam, & animam afflictam repleueris: orietur in tenebris lux tua, & tenebræ tuæ erunt sicut meridies. Et requiem tibi dabit Dominus ^{*semper}, & implebit splendoribus animam tuā, & ossa tua liberabit, & eris quasi hortus irriguus: & sicut fons aquarum, cuius non deficient aquæ. Et edificabuntur in te deserta seculorum: fundamenta generationis & generationis suscitabis: & vocaberis ædificator sepium, auertens semitas in quietem. Si auerteris à sabbatho pedem tuum, facere voluntatem tuam in die sancto meo, & uocaueris sabbathum delicatum, & sanctum Domini gloriosum, & glorificaueris eum dum non facis vias tuas, & non inuenitur voluntas tua, vt loquaris sermonem.
14. Tunc delectaberis super Domino, & sustollam te super altitudines terræ, & cibabo te hæreditate Iacob patris tui. os enim Domini loquutum est.

CAP. LIX.

1. Ecce, non est abbreviata manus Domini. Ani vt saluare nequeat, neq; aggrauata est auris eius vt non exaudiat. Sed iniquitates vestræ diuiserūt inter vos & Deum vestrum, & peccata vestra absconderunt faciem

13. q. 2. e. nō est
memg.

jugū.

ducet te.

*Deus. a
Satiabit Siccitati
Dns.

Infr. 61. b. 4.

impinguet.

ate. in uelera
ta.

copnator rupta se
pis: Et instaurator
semitarū nō habi
tādu.

vt non facias.

Num. 21. e. 23.

Sup. 50. a. 22.

- *Sup. 1. d. 15.* faciem eius à vobis ne exaudiret. ¹ ¶ Ma- 3
 nus enim vestrae pollutae sunt sanguine,
 & digiti vestri iniquitate: labia vestra lo- 13
 cuta sunt mendacium, & lingua vestra
 iniquitatem fatu. ² ¶ Non est qui inuo- 4
 cet iustitiam, neque est qui iudicet vere:
 sed confidunt in nihili, & loquuntur va-
 nitates: ³ ¶ conceperunt laborem, & pepe- 14
 rerunt iniquitatē. ⁴ ¶ Oua aspidū ruperūt,
 & telas aranearum texuerunt: qui comederit
 de ovis eorū, morietur: & quod confotū
 est, erumpet in regulū. ⁵ ¶ Telae eorum non 6
 erunt in vestimentū, neque operietur ope- 15
 ribus suis: opera eorum opera inutilia, &
 opus iniquitatis in manibus eorū. ⁶ ¶ Pedes 7
 eorū ad malū currunt, & festinant vt ef-
 fundāt sanguinē innocentē: cogitationes
 eorū cogitationes inutiles: vastitas & cō-
 tritio in viis eorum. ⁷ ¶ Viam pacis nescie- 17
 runt, & non est iudiciū in gressibus eorū.
 semitae eorum incuruatae sunt eis: omnis
 qui calcatur in eis, ignorat pacem. ⁸ ¶ Propter
 hoc elongatū est iudiciū à vobis, & non
 apprehendet vobis iustitia: expectauimus
 lucem, & ecce tenebrae: splendorem, & in
 tenebris ambulauimus. ⁹ ¶ Palpauimus sicut
 caeci, parietem, & quasi absque oculis at-
 trectauimus: impegimus meridie quasi in
 tenebris, in caliginosis quasi mortui. ¹⁰ ¶ Ru-
giemus quasi vrsi omnes, & quasi colum-
 bae meditantes gememus. expectauimus
 iudicium, & non est: salutem, & elongata
 est à nobis. ¹¹ ¶ Multiplicatae sunt enim ini-
 quitates nostrae coram te, & peccata no-
 stra

1
1
 uersitatem.

c
 fractum.

Job. 15. d. 35.

Prov. 1. b. 16.

Rom. 3. b. 15.

1
1
 nobis 6.

1
 nus 9.

1
 clamauimus.

7
 gemendo.

3 Cstra responderunt nobis, quia scelera no-
stra nobiscum, & iniquitates nostras con-
gnouimus, peccare & mentiri cōtra Do-
minum: & auersi sumus ne iremus post
tergum Dei nostri, vt loqueremur calū-
niam & transgressionem: concepimus &
locuti sumus de corde verba mendacij.

14 Et cōuersum est retrorsum iudicium, &
iustitia longè stetit: quia corrui in pla-
tēa veritas, & æquitas non potuit ingre-
di. Et facta est veritas in obliuionem: &
qui recessit à malo, prædæ patuit: & vidit
Dominus, & malū apparuit in oculis eius,
quia non est iudicium. & vidit quia nō
est vir: & aporiatus est, quia non est qui
occurrat: & saluauit sibi brachiū suum,

17 & iustitia eius ipsa confirmauit eū. ¶ In-
dutus est iustitia vt lorica, & galea salutis
in capite eius: indutus est vestimentis vl-
tionis, & opertus est quasi pallio zeli. Si-

18 cut ad vindictā quasi ad retributionē in-
dignationis hostibus suis, & vicissitudinē
inimicis suis: insulis vicem reddet. Et ti-
mebunt qui ab Occidente, nomen Dñi:
& qui ab Ortu solis, gloriā eius: cū ve-
nerit quasi fluuius violētus, quem spiritus

20 Domini cogit: ¶ & venerit Sion redemp-
tor, & eis qui redeunt ab iniquitate in Ia-
cob, dicit Dominus. Hoc fœdus meum
cum eis, dicit Dominus, Spiritus meus qui
est in te, & verba mea quæ posui in ore
tuo non recedent de ore tuo, & de ore se-
minis tui, & de ore seminis seminis tui,
dicit Dñs, à modò & vsq; in sempiternū.

Surge,

1
q n dño defeci
ing et q negaui
mus sume

a longe.

impēgit.

admiratus.

intercedat cui au-
xilium datur brachi-
ū sig, et quæ susti-
net iustitiam sig

Ephē. 6. c. 17

1. Thes. 5. b. 8

retributionem.

vel hostis.

ad.

ad eos.

Ro. 11. d. 26.

iesu.

fecit.

trinitas.

iesus. ion.

Sup. 49. c. 18.
de latere super.
vel iuxta latius
orientur.

illuminabis.
multitudo.

Apostoli.

apostoli. d. greg.
17. li. mora. c. 12.
Sacrificiū
missæ. cōtin
es. pro. cōtē
expectabūt.

adducant.
Apostoli. rom.
10. colof. 1.
volūtate.

Apc. 21. g. 25.

Virge, illuminare Ierusalem: quia venit lumen tuum, & gloria Domini super te orta est. Quia ecce tenebræ operient terrā, & caligo populos: super te autem orietur Dominus, & gloria eius in te videbitur. Et ambulabunt Gentes in lumine tuo, & reges in splendore ortus tui.

Leua in circuitu oculos tuos, & vide: omnes isti congregati sunt, venerūt tibi: filij tui de longe veniēt, & filia tuae de latere surgent. Tunc videbis, & afflues, & mirabitur & dilatabitur cor tuū, quando cōuersa fuerit ad te multitudo maris, fortitudo Gentiū venerit tibi. Inundatio camelotum operiet te, dromedarij Madian & Epha: omnes de Saba venient, aurum & thus deferentes: & laudem Domino annuntiantes. Omne pecus Cedar congregabitur tibi, arietes Nabaioth ministrabunt tibi: offerētur super placabili altari meo, & domum maiestatis meæ glorificabo. Qui sunt isti, qui vt nubes volant, & quasi columbae ad fenestras tuas. Me enim insulae expectāt, & naues maris in principio, vt adducā filios tuos de longe: argentū eorū, & aurū eorū cū eis nomini Dñi Dei tui, & sancto Israēl, quia glorificauit te. Et edificabūt filij peregrinorū muros tuos, & reges eorū ministrabūt tibi: in indignatione enim mea percussi te, & in recōciliatione mea misertus sum tui. Et aperientur portae tuae iugiter: die ac nocte nō claudentur, vt afferatur ad te fortitudo

tudo Gentiū , & reges earū adducantur.

12° Gens enim & regnū quod non seruiert
tibi , peribit : & Gentes solitudinē vasta-

13 buntur. Gloria Libani ad te veniet, abies
& buxus & pinus simul , ad ornandum

locum sanctificationis meæ , & locū
pedum meorum glorificabo. Et venient

ad te curū filij eorum qui humiliauerūt
te , & adorabunt vestigia pedum tuorum

omnes qui detrahebant tibi , & vocabunt
te Ciuitatem Domini , Sion sancti Israël.

15° Pro eo quod fuisti derelicta , & odio ha
bita , & non erat qui per te transfret , po
nam te in superbiam seculorum , gaudium

16 in generationem & generationem. &
suges lac Gentium , & mamilla regum la
ctaberis : & scies quia ego Dominus sal

uans te , & redemptor tuus fortis Iacob.

17° Pro ære afferam aurum , & pro ferro af
feram argentum : & pro lignis æs , & pro

lapidibus ferrum : & ponam uisitacionem
tuam pacē , & prapositiones tuas iustitiam.

18° Nō audietur vltra iniquitas in terra tua ,

19 vastitas & contritio in terminis tuis , &
occupabit sal^o muros tuos , & portas tuas

laudatio . Non erit tibi amplius sol ad
lucendum per diem , nec splendor lunæ

illuminabit te : sed erit tibi Dominus in
lucem sempiternam , & Deus tuus in glo

riam tuam. Non occidet vltra sol tuus ,
& luna tua non minuetur : quia erit tibi

Dominus in lucem sempiternam , & com
plebuntur dies luctus tui . Populus au

tem tuus omnes iusti , in perpetuum hæ

H

redita-

demissi. vel cur
uando se.

sperebant te.

CRUX.

gloria perpetua
Eccia.

IESUS.

vel tributū tuū
aut prefectis tu
is.

rapina.

uenit redemptio
muris tuis, et su
p portis tuis et
unt laudantes.

Apo. 21. g. 25.

vel deficiet.

Apo. 22. a. 5.

¹ CAP. LXI.
vel virgultum.
ut glorificet.

vel parua³ fami-
lia.

trinitas.

¹ Luc. 4. 18.
vel libertatem.

bñ placitū.

Diug greg. 4. li-
mora. c. 10.

IESUS.

⁴ Matt. 5. 45.

ordinarem.

gloriam.

arbores.

vel glorificet.

⁵ Sup. 58. d. 11.
antiqua.

⁶ et quod deſtū eſt
a gnatione in.

vel opus.

¹⁰ Exaltabimini.

¹¹ Duplicia recipie-
tis. et pignomi-
a laudabunt in

agris suis.

holocaustū.

- 3.

reditabunt terram, germen plantationis
meae, opus manus meae ad glorificandum.
² Minimus erit in mille, & paruulus in
gentem fortissimā: ego Dominus in tem-
pore eius subito faciam istud.

CAP. LXI.

trinitas.

Spiritus Domini super me, eo quod vn-
xerit Dominus me: ad annuntiandum
mansuetis misit me, ut mederer contritis
corde, & praedicarem captiuis indulgen-
tia, & clausis apertionem. ⁷ Ut praedicarem
annū placabilem Domino & diem ultio-
nis Deo nostro: ⁸ ut consolarer omnes lu-
gentes: ⁹ Ut ponerem lugentibus Sion, &
darem eis coronam pro cinere, oleū gau-
dij pro luctu, pallium laudis pro spiritu
mœroris: & vocabuntur in ea fortes iu-
stitiæ, plantatio Domini ad glorificandū.
¹⁰ Et edificabunt deserta a seculo, & rui-
nas antiquas erigent, & instaurabunt ci-
uitates desertas, dissipatas in generatio-
nem & generationem. ¹¹ Et stabunt alieni,
& pascent pecora vestra: & filij peregrin-
orum, agricolæ & vinitores vestri erunt.
¹² Vos autem sacerdotes Domini vocabi-
mini: Ministri Dei nostri dicetur vobis:
fortitudinem Gentium comedetis & in
gloria eorum superbiētis. ¹³ Pro cōfusione
vestra duplici & rubore laudabunt partē
eorum: propter hoc in terra sua duplicia
possidebunt, lætitia sempiterna erit eis.
¹⁴ Quia ego Dominus diligens iudicium,
& odio habens rapinam in holocausto:
& dabo opus eorū in veritate, & fœdus
perpe-

9 perpetuum feriam eis. Et scietur in Gen-
tibus semen eorum, & germen eorum in
medio populorum: omnes qui viderint
eos, cognoscent illos, quia isti sunt semen

10 cui benedixit Dominus. Gaudens gaude-
bo in Domino, & exultabit anima mea in

Deo meo: quia induit me vestimentis
salutis: & indumento iustitiæ circumdedit
me, quasi sponsum decoratum corona, &
quasi sponsam ornatam monilibus suis.

11 Sicut enim terra profert germen suum,
& sicut hortus semen suum germinat: sic
Dominus Deus germinabit iustitiam, &
laudem coram vniuersis Gentibus.

CAP. LXIII.

1 Propter Sion non tacebo, & propter
A Ierusalem non quiescā, donec egredia-
tur vt splendor iustus eius, & saluator eius

2 vt lampas accendatur. Et videbunt Gen-
tes iustum tuum, & cuncti reges inclytū
tuū: & vocabitur tibi nomen nouū, quod

3 os Domini nominauit. Et eris corona
gloriæ in manu Dñi, & diadema regni
in manu Dei tui. Non vocaberis ultra

B Derelicta: & terra tua non vocabitur am-
plius Desolata; sed vocaberis Voluntas
mea in ea, & terra tua inhabitabitur,

quia cōplacuit Domino in te: & terra tua
inhabitabitur. Habitabit enim iuuenis
cum virgine, & habitabunt in te filij tui.

Et gaudebit spōsus super sponsam, & gau-
debit super te Deus tuus. Super muros
tuos, Ierusalem cōstitui custodes: tota die

& tota nocte in perpetuū non tacebunt.

H 2

Qui

iesus.

Sicut spōsus ma-
gnificabit gloriā
et sicut spōsa qua
dornat ornatū
suum.

iesus. i-c

or. i. 2. cor. 5. /
psal. 70: 70. /
iustitia.

Salus. iesu.

iustitiā tuam.

gloriā tuam.

nominabit

6. eccia. math.
16. baru. 5

inhabitatur
ta 2.

sicut letatus.

sic et letabitur

*congregant.**remouete.**oo Sup. 57. c. 15.***CRUX.***Mat. 21. a. 5.**Zach. 9. b. 9.***IESUS.***cubeis.**demigrare facies
vel reducere cap-
tium israel.**magnus.**a Apo. 19. c. 13.
quisquam.**dionysig. c.
7. diuin.**hier. dit v
ocē et age**loy ad m
iratu asc**esu
chri.*

Qui reminiscimini Domini, ne taceatis,
 ⁊ ne detis silentium ei, donec stabiliat,
 & donec ponat Ierusalem laudē in terra.
 ⁊ Iurauit Dominus in dextera sua, & in
 brachio fortitudinis suæ, Si dederō triti-
 cum tuum vltra cibum inimicis tuis: &
 si biberint filij alieni vinum tuum in quo
 laborasti. ⁊ Quia qui congregabunt illud,
 comedent, & laudabunt Dominū: & qui
 comportant illud, bibent in atriis sanctis
 meis. ⁊ Transite, transite per portas, ⁊ præ-
 parate viam populo, planum facite iter,
 & eligite lapides, & eleuate signū ad Po-
 pulos. ⁊ Ecce Dominus auditū fecit in ex-
 tremis terræ, ⁊ dicite filiæ Sion, Ecce salua-
 tor tuus venit: ecce merces eius cum eo,
 & opus eius coram illo. ⁊ Et vocabunt eos
 Populus sanctus, redempti à Domino.
 Tu autem vocaberis, Quærita ciuitas, &
 non Derelicta.

CAP. LXIII.

⁊ Vis est iste qui venit de Edom, tin-
 ctis vestibus de Boftra, iste formo-
 sus in stola sua, gradiens in multitudine
 fortitudinis suæ? Ego qui loquor iustitiā,
 & propugnator sum ad saluandū. ⁊ Quare
 ergo rubrum est indumentum tuum,
 & vestimenta tua sicut calcantiū in tor-
 culari? Torcular calcaui solus, & de Gen-
 tibus non est vir mecum; calcaui eos in
 furore meo, & conculcaui eos in ira mea:
 & aspersus est sanguis eorum super vesti-
 menta mea, & omnia indumenta mea
 inquinauī. ⁊ Dies enim vltionis in corde
 meo,

meo, annus ¹¹retributionis' meæ venit.
 5 ⁹Circūspēxi, & nō erat auxiliator: quēsiui,
 & non fuit qui adiuuaret: & saluauit mi-
 hi brachiū meum, & indignatio mea ipsa
 6 auxiliata est mihi. ⁹Et conculcaui popu-
 los in furore meo, & inebriaui eos in in-
 dignatione mea, & detraxi in terrā virtu-
 7 tem eorū. ⁹Miserationū Dñi recordabor,
 laudē Domini super omnibus quę reddi-
 dit nobis Dominus, & super multitudi-
 nem bonorum domui Israël, quę largitus
 est eis secundū indulgentiā suam, & se-
 cundū multitudinem misericordiarum
 8 suarum. ⁹Et dixit, Veruntamen populus
 meus est, filij noñ negātes: & factus est eis
 9 saluator. ⁹In omni tribulatione eorum nō
 est tribulatus, & angelus faciei eius sal-
 C uauit eos: in dilectione sua, & in indul-
 gentia sua ipse redemit eos, & porta-
 uit eos, & eleuauit eos cunctis diebus
 10 seculi. ⁹Ipsi autem ad iracundiam pro-
 uocauerunt, & affligerunt spiritum ¹¹san-
 cti' eius: & conuersus est eis in inimi-
 cum, & ipse debellauit eos. ⁹Et recorda-
 tus est dierum seculi Moysi- & ⁹populi
 sui: Vbi est qui ¹⁰eduxit eos de mari cum
 pastoribus gregis sui? vbi est qui posuit
 11 in medio eius spiritum sancti sui? ⁹Qui
 eduxit ad dexteram Moysen brachio
 maiestatis suæ: qui scidit aquas ante eos,
 12 vt faceret sibi nomen sempiternū. ⁹Qui
 eduxit eos per abyssos, quasi equū in de-
 13 sero non impingentem. ⁹Quasi animal
 14 in cāpo descendens spiritus Domini du-

admiratus sū
 fulciet.

¹¹redemptio-
 nis 12.

juuik. me.

potentiam.

c. quidō. 24. q. 7.

miaz. **Eccia.**

vete.

qui nō mētiētur.

anxiabatur et
 ipse.

qui corā ipso est
 gestauit **IESU**

atigz in qbus mis-
 it moysen popul-
 o suo.

¹⁰pastore.

¹¹sanctum 3.

- 15.

Exo 14. g. 29

sanctū suū?

duxit.

facerent.

dirixisti.

ctor eius fuit: sic adduxisti populū tuum
vt faceres tibi nomen gloriæ. Attende

Deut. 26. c. 15

Baru. 2. d. 16

*folio.

1
vindictā ostēderūt
in me.

2
c. qui diuina. 17. g.

a
pauo tēpore po
ssedit populo sū
ctus tuus.

o
a principio nō fui
sses dñatus nri.
Et quasi nūq̄ fui
sses inuocatum.

c
liq̄facions, sicut
a quā bullire fa
cit ignis.

q̄ nō sperabam
iesus.

1. Cor. 2. b. 9.

quia.

4
attamē adiuui
sti nos.

*immūdi

& gloriæ tuæ: vbi est zelus tuus, & for
titudō tua, multitudō viscerū tuorum,
& miserationum tuarum? super me con
tinuerunt se. Tu enim pater noster, &

Abraham nesciuit nos, & Israël ignorauit
nos: tu Dñe pater noster, redēptor noster,
à seculo nomen tuum. Quare errare nos

fecisti Domine de viis tuis: indurasti cor
nostrū, ne timeremus te? conuertere pro
pter seruos tuos, tribus hæreditatis tuæ.

Quasi nihilum possederunt populū san
ctum tuum: hostes nostri conculcauerūt
sanctificationē tuam. Facti sumus quasi

in principio, cū non dominareris no
stri, neque inuocaretur nomen tuum su
per nos. CAP. LXIII.

V Tinam dirumperes cælos, & descen
deres: à facie tua montes defluerent.
Sicut exustio ignis tabescerēt, aquæ arde
rent igni, vt notū fieret nomen tuum ini
micis tuis: à facie tua gentes turbarentur.

Cū feceris mirabilia, nō sustinebimus:
descendisti, & à facie tua montes deflu
xerunt. A seculo non audierunt, neque

auribus perceperunt: oculus non vidit
Deus absque te, quæ præparasti expectan
tibus te. Occurristi lætanti, & facienti

iustitiā: in viis tuis recordabuntur tui:
ecce, tu iratus es, & peccauimus: in ipsis
fuimus semper, & saluabimur. Et facti

sumus vt 'immūdi' omnes nos, & quasi
pannus

*vel frustror. i.
vestis centonū.*

pannus menstruatae vniuersae iustitiae nostrae: & cecidimus quasi folium vniuersi, & iniquitates nostrae quasi ventus absterulerunt nos. ¶ Non est qui inuocet nomen tuum: qui confutgat, & teneat te: abscondisti faciem tuam a nobis, & allifisti nos in manu iniquitatis nostrae. ¶ Et nunc Domine pater noster es tu, nos verò lutum: & fictor noster tu, & opera manuum tuarum omnes nos. ¶ Ne irascaris Dñe satis, & ne ultra memineris iniquitatis nostrae: ecce, respice, populus tuus omnes nos. ¶ Ciuitas sancti tui facta est deserta, Siō deserta facta est, Ierusalem desolata est. ¶ Domus sanctificationis nostrae & gloriae nostrae, vbi laudauerunt te patres nostri, facta est in exustionem ignis, & omnia desiderabilia nostra versa sunt in ruinas. ¶ Nunquid super his continebis te Domine, tacebis & affliges nos vehementer?

dissolui sti pp iniquitates nostras

Psal. 78. b. 8.

vsqz ad eo.

1. 1.

CAP. LXV.

1 **Q**uasi fuerunt me qui antè non interrogabant, inuenerunt qui non quaesierunt me. dixi, Ecce ego, ecce ego, ad gentem quae non inuocabat nomen meum. 2 ¶ Expandi manus meas tota die ad populum incredulum, qui graditur in via non bona post cogitationes suas. ¶ Populus qui ad iracundiam prouocat me ante faciem meam semper: qui immolant in hortis, & sacrificant super lateres: ¶ qui habitant in sepulchris, & in delubris idolorum dormiunt: qui comedunt carnem suillam, & ius prophanum in vasis eorum. ¶ Qui dicunt,

Ro. 10. 1. 20.
IESUS.

declinātē.

desertis produnt.

mane apud te.

sanctior sūte.

mustum.

Exil saron.

osee. 2. josu. 7.
vide notam
his.

Exercitui celi.

Prou. 1. c. 24.

Iere 7. c. 23.

Infr. 66. b. 4

ificitis numero
trabaz libamē

7. 66. s.

cunt, Recede à me, nō appropinques mihi, quia immundus es: isti fumus erunt in furore meo, ignis ardens tota die. ¶ Ecce scriptum est coram me: non tacebo, sed reddā & retribuā in signum eorum ¶ iniquitates vestras, & iniquitates patrum vestrorum simul, dicit Dominus, qui sacrificauerunt super montes, & super colles exprobrauerunt mihi, & remetiā opus eorum primum in sinu eorum. ¶ Hæc dicit Dominus, Quomodo si inueniatur grānū in botro, & dicatur, Ne dissipes illud, quoniam benedictio est: sic faciam propter seruos meos, vt non disperdam totum. ¶ Et educam de Iacob semen, & de Iuda possidentem montes meos: & hæreditabunt eam electi mei, & serui mei habitabunt ibi. ¶ Et erunt campestria in caualas gregum, & vallis Achor in cubile armentorum populo meo qui requisierunt me. ¶ Et vos qui dereliquistis Dominum, qui oblitistis montem sanctum meum, qui ponitis Fortunæ mensam, & libatis super eam. ¶ Numerabo vos in gladio, & omnes in cede corruetis: ¶ pro eo quod vocaui, & non respondistis: locutus sum, & non audistis, & faciebatis malū in oculis meis: & quæ nolui elegistis. ¶ Propter hoc hæc dicit Dominus Deus, Ecce, serui mei comedent, & vos esurietis: ecce, serui mei bibent, & vos sitietis: ¶ Ecce serui mei lætabuntur, & vos confundemini: Ecce C serui mei lædabunt præ exultatione cordis: & vos clamabitis præ dolore cordis, &

- 15 & prae contritione spiritus ululabitis. ⁹Et dimittetis nomen vestrum in iuramentu electis meis: & interficiet te Dominus Deus, & seruos suos vocabit nomine alio. ⁹In quo qui benedictus est super terram, benedicetur in Deo amen: & qui iurat in terra, iurabit in Deo amen: quia obliuioni traditae sunt angustiae priores, & quia absconditae sunt ab oculis nostris.
- 17 ⁹Ecce enim ego creo caelos nouos, & terram nouam: & non erunt in memoria priora, & non ascendent super cor. ⁹Sed gaudebitis & exultabitis vsque in sempiternum in his quae ego creo: quia ecce ego creo Ierusalē exultationē, & populū eius gaudium. ⁹Et exultabo in Ierusalē, & gaudebo in populo meo, & non audietur in eo ultra vox fletus & vox clamoris.
- 18 ⁹Non erit ibi amplius infans dierum, & senex qui nō impleat dies suos, quoniam puer centum annorum morietur, & peccator centum annorum maledictus erit.
- 19 ⁹Et aedificabit domos, & habitabunt: & plantabunt vineas, & comedent fructus earum. ⁹Non aedificabunt, & alius habitabit: non plantabunt, & alius comedet: secundum enim dies ligni, erunt dies populi mei, & opera manuum eorum inuenterabunt ⁹electi mei. Non laborabunt frustra, neq; generabunt in cōturbatione: quia semen benedictorū Domini est, & nepotes eorū cum eis. ⁹Eritq; antequam clament, ego exaudiam: adhuc illis loquetibus, ego audiam. ⁹Lupus & agnus pas-

quicūq; in terra ista bñ dicit sibi in deo fidelis si bñ dicit.

vero vel fidelis meis.

*Infr. 66. g. 22
Apoc. 21. a. n.*

En.

*d. græc. li. 17. mo
ca. c. 12. e. qui
nec regim in
is. 2. g. 7.*

2. b. 2. f.

electis meis.

Psal. 31. b. 5.

IESUS.

Sup. u. b. 6.

centur simul, & leo & bos comedent paleas, & serpenti pulvis panis eius: non nocent neque occident in omni monte sancto meo, dicit Dominus.

Eccia-

CAP. LXVI.

1. g. 1. c. p. ^{As. 7. f. 49.} *Isaiam.*
requietionis.

suffumigat thure.
attamen illa.

timent.

Prou. 1. c. 24.
Iere. 7. c. 13.
Sup. 65. b. 12

conspiciantur.

fremitus 1.
vel audio murmur.

chris. hom.
ss. in genes. tom. 1. qui est tre
met se sermones meos. obedi-
entibus implentur.

Hæc dicit Dominus, || Cælum sedes mea, terra autem scabellum pedum meorum: quæ est ista Domus quæ ædificabitis mihi? & quis est iste locus quietis meæ? Omnia hæc manus mea fecit, & facta sunt vniuersa ista, dicit Dominus. ad quæ autem respiciam, nisi ad pauperculum, & contritum spiritu, & tremementem sermones meos? Qui immolat bonæ, quasi qui interficiat virum. qui mactat pecus, quasi qui excerebret canem. qui offert oblationem, quasi qui sanguinem suillum offerat. qui recordatur thuris, quasi qui benedicat idolo. Hæc omnia elegerunt in viis suis, & in abominationibus suis anima eorum delectata est. Vnde & ego eligam illusiones eorum: & quæ timebant, adducam eis: quia vocaui, & non erat qui responderet: locutus sum, & non audierunt: feceruntque malum in oculis meis, & quæ nolui elegerunt. Audite verbum Domini, qui tremitis ad verbum eius: dixerunt fratres vestri odientes vos, & abicientes propter nomen meum: glorificetur Dominus, & videbimus in lætitia vestra: ipsi autem confundentur. Vox populi de ciuitate, vox de templo, vox Domini reddentis retributionem inimicis suis.

Antequam parturiret, peperit: antequam

veniret, venit: antequam

C venit partus eius, peperit masculum.

8 ^o Quis audiuit vnquam tale? & quis vidit huic simile? nūquid parturiet terra in die vna? aut parietur gens simul, quia partu-

vel vna vice.

9 riuit & peperit Sion filios suos? ^o Nun-

conciliū hispal

quid ego, qui alios parere facio, ipse non

ense. 2° c. 12.

pariam, dicit Dominus? si ego, qui gene-

intelligit de fi

rationem cæteris tribuo, sterilis ero, ait

lij gñatione &

10 Dominus Deus tuus? ^o Lætamini cum Ie-

terna.

rusalem, & exultate in ea omnes qui dili-

satutemini.

11 qui lugetis super eam, ^o vt sugatis, & re-

vel oblectemi
ni splendore gl
orig.

pleamini ab ubere consolationis eius: vt

pacem.

12 mulgeatis, & delitijs affluatis ab omni-

sup latus.

13 moda gloria eius. ^o Quia hæc dicit Domi-

oblectabimini

14 nus, Ecce ego declinabo super eam quasi

quadriga.

15 fluuiū pacis, & quasi torrentē inundantē

vt reddat.

16 gloriā Gentium, quam sugatis: ad hūbera

sanctificabāt se
mū dabāt se.

17 portabimini, & super genua blandientur

subaudi pisci
nā q̄ est in me
dio horti.

18 vobis. ^o Quomodo si cui mater blandia-

ynam 12.

19 tur, ita ego consolabor vos, & in Ierusalē

20 cōsolabimini. ^o Videbitis, & gaudebit cor

21 vestrū, & ossa vestra quasi herba germi-

22 nabunt, & cognoscetur manus Domini

23 seruis eius, & indignabitur inimicis suis.

24 ^o Quia ecce Dominus in igne veniet, &

25 quasi turbo quadrigæ eius: reddere in in-

26 dignatione furorem suum, & increpationem

27 suam in flamma ignis: ^o quia in igne

28 Dominus diiudicabit, & in gladio suo ad

29 omnem carnem, & multiplicabuntur in-

30 terfecti à Domino. ^o Qui sanctificabātur,

31 & mundos se putabant in hortis post ia-

32 nuam intrinsecus, qui comedebant car-

33 nem

34 nem

35 nem

36 nem

37 nem

38 nem

39 nem

40 nem

41 nem

42 nem

43 nem

44 nem

45 nem

46 nem

47 nem

48 nem

49 nem

50 nem

51 nem

52 nem

53 nem

54 nem

55 nem

56 nem

57 nem

58 nem

59 nem

60 nem

61 nem

62 nem

63 nem

64 nem

65 nem

66 nem

67 nem

68 nem

69 nem

70 nem

71 nem

72 nem

73 nem

74 nem

75 nem

76 nem

77 nem

78 nem

79 nem

80 nem

81 nem

82 nem

83 nem

84 nem

85 nem

86 nem

87 nem

88 nem

89 nem

90 nem

91 nem

92 nem

93 nem

94 nem

95 nem

96 nem

97 nem

98 nem

99 nem

100 nem

101 nem

102 nem

103 nem

104 nem

105 nem

106 nem

107 nem

108 nem

109 nem

110 nem

111 nem

112 nem

113 nem

114 nem

115 nem

116 nem

117 nem

118 nem

119 nem

120 nem

121 nem

122 nem

123 nem

124 nem

125 nem

126 nem

127 nem

128 nem

129 nem

130 nem

131 nem

132 nem

133 nem

134 nem

135 nem

136 nem

137 nem

138 nem

139 nem

140 nem

141 nem

142 nem

143 nem

144 nem

145 nem

146 nem

147 nem

148 nem

149 nem

150 nem

151 nem

152 nem

153 nem

154 nem

155 nem

156 nem

157 nem

158 nem

159 nem

160 nem

161 nem

162 nem

163 nem

164 nem

165 nem

166 nem

167 nem

168 nem

169 nem

170 nem

171 nem

172 nem

173 nem

174 nem

175 nem

176 nem

177 nem

178 nem

179 nem

180 nem

181 nem

182 nem

183 nem

184 nem

185 nem

186 nem

187 nem

188 nem

189 nem

190 nem

191 nem

192 nem

193 nem

194 nem

195 nem

196 nem

197 nem

198 nem

199 nem

200 nem

201 nem

202 nem

203 nem

204 nem

205 nem

206 nem

207 nem

208 nem

209 nem

210 nem

211 nem

212 nem

213 nem

214 nem

215 nem

216 nem

217 nem

218 nem

219 nem

220 nem

221 nem

222 nem

223 nem

224 nem

225 nem

226 nem

227 nem

228 nem

229 nem

230 nem

231 nem

232 nem

233 nem

234 nem

235 nem

236 nem

237 nem

238 nem

239 nem

240 nem

*subnudi. scio.**venit subnudi
pus.**oēs p̄tes et lin
guis.**d. p̄p̄. li. 7. mor
c. 7. 2.**Apostoli. ro
ma. 10. col. 1.**c. 9. m. 19. 9. 7.**Sup. 65. c. 17.**Apo. 21. a. 1.**quod iesu.**iudith. 16.**Mat. 9. g. 44.**opprobriū vel
nauseam.*

nem suillam, & abominationem & mu-
rem: simul consumentur, dicit Dominus.
Ego autem opera eorum, & cogitatio-
nes eorū: venio vt congregem cum om-
nibus gentibus & linguis: & venient, &
videbunt gloriam meam. Et ponā in eis
signū, & mittā ex eis qui saluati fuerint,
ad Gētes in mare, in Aphricam, & Lydiā
tenentes sagittam: in Italiam & Grēciam,
ad insulas longē, ad eos qui non audierūt
de me, & non viderunt gloriam meam.

Et annuntiabunt gloriam meam Genti-
bus, & adducent omnes fratres vestros
de cunctis gentibus donum Domino, in
equis, & in quadrigis, & in lecticis, & in
mulis, & in carrucis, ad montem sanctū
meum Ierusalē, Dicit Dominus, quo mo-
do si inferant filij Israël munus in vase
mundo in domū Domini. Et assumā ex
eis in sacerdotes, & leuitas, dicit Domi-
nus: Quia sicut cæli noui & terra noua,
quæ ego facio stare corā me, dicit Domi-
nus: sic stabit semen vestrum, & nomen
vestrum. Et erit mensis ex mense, & sab-
bathum ex sabbatho: veniet omnis caro

vt adoret coram facie mea, dicit Do-
minus. Et egredientur, & videbunt ca-
dauera virorum qui prauaricati sunt in
me: vermis eorum nō morietur, & ignis
eorum non extinguetur: & erunt vsque
ad satietatem visionis omni carni.

HIERO-

HIERONYMI IN IEREMIAM

PRAEFATIO. *tom. 3. et 5.*

IEREMIAS PROPHETA, cui hic prologus scribitur, sermone quidem apud Hebræos Isaia & Osee & quibusdam aliis prophetis videtur esse rusticior, sed sensibus par est: quippe qui eodem spiritu prophetauerit. Porro simplicitas eloquij, à loco ei in quo natus est, accidit. Fuit enim Anathothites, qui est vsque hodie viculus, tribus ab Ierosolymis distans milibus, sacerdos ex sacerdotibus, & in matris utero sanctificatus: virginitate sua euangelicum virum CHRISTI ecclesiae dedicans. Hic vaticinari exorsus est puer: & captiuitatem vrbs atque Iudæa, non solum spiritu, sed & oculis carnis intuitus est: iam decem tribus Israël Assyrij in Medos transtulerant: iam terras earum, coloniae Gentium possidebant. Unde in Iuda tantum, & in Ben-iamin prophetauit: & ciuitatis suae ruinas quadruplici planxit alphabeto, quod nos mensurae metri, versibusque reddidimus. Praeterea ordinem visionum, qui apud Græcos & Latinos omnino confusus est, ad pristinam fidem correximus. Librum autem Baruch notarij eius, qui apud Hebræos nec legitur, nec habetur, praetermisimus: pro his omnibus maledicta ab æmulis praestolantes, quibus me necesse est per singula opuscula respondere. Et hoc patior, quia vos me cogitis. Ceterum ad compedium mali, rectius fuerat modum furori eorum silentio meo ponere, quam quotidie noui aliquid scriptitantem, inuidorum insaniam provocare.

4. reg. 17.

ARGUMENTVM IN

IEREMIAM.

IEREMIAS Anathothites, qui est viculus, tribus ab Ierosolymis distans milibus, apud Taphnas in Aegypto à populo lapidibus obrutus occubuit. Iacet verò in eo loco sepultus, quo dudum Pharaon rex habitauerat. Et quoniam postulatione sua defugatis ab eodem loco serpentibus, Aegyptios à tactu aspidum facit esse securos, magna eum ibi religione Aegyptiis venerantur.

PRO-

Driedo. li. 3. de Ecclij dogm. pag. 466. Et ruptu. de
victoria. verbi. c. 24. l. 1. q. 1. Sixto. li. 1. bibl.
foli. CAP. I. 29. Et lib. 2. folio. 123. Et. li. 6. fol. 74.
910.

PROPHETIA IEREMIAE.
Hic sunt capita.
CAP. I.

vel preparavi.

c. in scripturis. g.
9. 1. / c. nisi. de
tenet.

c. eccin. 36. d.

c. solite. de mai.
et obrn.

IESUS. ISAI.
49.

Ex amigdalo cele
stiter florētē.

Esai. 51. c. 16.
59. g. 21.

Infr. 18. a. 7.

VERBA Ieremiae filij Hel
ciae, de sacerdotibus qui A
fuerunt in Anathoth, in
terra-Ben-iamin. Quod
factum est verbū Domi
ni ad eum in diebus Iosie
filij Amon regis Iuda, in tertio decimo an
no regni eius. Et factū est in diebus Ioa
chim filij Iosiae regis Iuda, vsque ad con
summationē vndecimi anni Sedechiaē fi
lij Iosiae regis Iuda, vsq; ad transmigratio
nem Ierusalem in mense quinto. Et fa
ctum est verbum Domini ad me, dicens,
Priusquam te formarem in utero, noui
te: & antequā exires de vulua, sanctificaui
te, & prophetam in Gentibus dedi te. Et
dixi, A, a, a, Domine Deus: ecce nescio lo
qui, quia puer ego sum. Et dixit Domi
nus ad me, Noli dicere, Puer sum: quoniā
ad omnia quæ mittam te, ibis: & vniuersa
quæcunque mandauero tibi, loquēris.
Ne timeas à facie eorum: quia tecū ego
sum vt eruam te, dicit Dominus. Et mi
sit Dominus manum suam, & tetigit os
meum: & dixit Dominus ad me, Ecce,
dedi verba mea in ore tuo: ecce con
stitui te hodie super Gentes, & super re
gna: vt euellas, & destruas, & disperdas,
& dissipes, & ædifices, & plātes. Et factū
est verbū Dñi ad me, dicens, Quid tu vi
des Ieremia? Et dixi, Virgam vigilantē ego
video,

- 12 video. Et dixit Dominus ad me, Bene vidisti, quia vigilaboⁿ ego super verbo meo
 13 ut faciam illud. Et factum est verbū Do-
 C mini secundo ad me, dicens, Quid tu vi-
 des? Et dixi, Ollam succensam ego video,
 14 & faciem eius à facie Aquilonis. Et dixit
 Dñs ad me, ¶ Ab Aquilone pādetur^{*} malū
 15 super omnes habitatores terræ. quia ecce
 ego cōuocabo omnes cognationes regno-
 rum Aquilonis, ait Dominus: & venient,
 & ponent vnusquisq; solium suū in in-
 troitu portarū Ierusalem, & super omnes
 16 muros eius in circuitu, & super vniuersas
 vrbes Iuda. Et loquar iudicia mea cum
 D eis super omnem malitiam eorū qui de-
 reliquerunt me, & libauerunt diis alienis,
 & adorauerunt opus manuum suarum.
 17 Tu ergo accinge lūbes tuos, & surge. &
 loquere ad eos omnia quæ ego præcipio
 tibi. Ne formides à facie eorum: nec enim
 18 timere te faciam vultum eorum. ¶ Ego
 quippe dedi te hodie in ciuitatem muni-
 tam, & in columnam ferream, & in mu-
 rum æreum super omnem terrā regibus
 Iuda, principibus eius, & sacerdotibus, &
 19 *populo terræ. Et bellabūt aduersum te,
 & non præualebunt: quia ego tecū sum,
 ait Dominus, ut liberem te.

*emittetur**Inf. 4. b. 6. 25**b. 9.***omne.**1
ne forte faciā te
cōteri ante eos.**Inf. 6. g. 27.**15. d. 20.***omni.**miq̄ quā prestiti
adolescētis tuę et
dilectionis quā ha-
bui ad pulchritudi-
nā tuā.*

CAP. II.

- 1 ET factum est verbum Domini ad me,
 2 Edicens, ¶ Vade, & clama in auribus Ie-
 A rusalem, dicens, Hæc dicit Dominus, Re-
 cordatus sum tui, miserās adolescentiam
tuā, & charitatē desponsationis tuæ, quā
 do

do secuta es me in deserto, in terra, qua
 nō seminatur. ¶ Sanctus Israël Dño, primi-
 tiæ frugū eius: omnes qui deuorant eum
 delinquunt: mala venient super eos, dicit
 Dominus. ¶ Audite v̄b̄um Domini do-
 mus Iacob, & omnes cognationes do-
 mus Israël: ¶ hęc dicit Dominus, ¶ Quid in-
 uenerunt patres vestri in me iniquitatis,
 quia elongauerunt a me, & ambulauerūt
 post vanitatem, & vani facti sunt? ¶ Et nō
 dixerunt, Vbi est Dominus qui ascendere
 nos fecit de terra-Ægypti: qui traduxit
 nos per desertū, per terram inhabitabilē
 & inuiam, per terram sitis & imaginem
 mortis, per terram in qua non ambula-
 uit vir, neq; habitauit homo? ¶ Et induxi
 vos in terram Carmeli, vt comederetis
 fructum eius & optima illius: & ingressi
 contaminastis terram meam, & hæredita-
 tem meam posuistis in abominationem.
 ¶ Sacerdotes non dixerunt, Vbi est Domi-
 nus? & tenentes legem nescierunt me, &
 pastores præuaticati sunt in me: & pro-
 phetæ prophetauerunt in Baal, & idóla
 secuti sunt. ¶ Propterea adhuc iudicio cō-
 tendam vobiscum, ait Dñs: & cū filiis ve-
 stris disceptabo. ¶ Transite ad insulas Ce-
 thim, & videte: & in Cedar mittite, & cō-
 siderate vehementer: & videte si factum
 est huiuscemodi. ¶ Si mutauit gens deos
 suos, & certè ipsi non sunt dii: populus
 verò meus mutauit gloriam suam in idó-
 lum. ¶ Obstupescite cæli super hoc, & por-
 tæ eius desolamini vehementer, dicit Do-
 minus.

Mich. 6. 4. 3.

Sē

arduanam,
vmbre.

optima. nō bona

ea q̄ nō poterūt
iuuare.diligētissima vi-
dētē.rem q̄ auxiliari
nō p̄t.

- . 2 .

timete.

13 minus. ⁹ Duo enim mala fecit populus
 meus, Me dereliquerunt fontem aquæ vi
 uæ, & foderunt sibi cisternas: cisternas
 dissipatas, quæ continere non valent a-
 14 quas. ⁹ Nunquid seruus est Israël, aut ver-
 naculus? quare ergo factus est in prædâ?
 15 ⁹ Super eum rugierunt leones, & dede-
 runt vocem suam, posuerunt terram e-
 ius in solitudinem: ciuitates eius exusta
 16 sunt, & non est qui habitet in eis. ⁹ Filij
 D quoque Mempheos & Taphnes constu-
 17 prauerunt te vsque ad verticem. ⁹ Nun-
 quid non istud factum est tibi, quia dere-
 liquisti Dominum Deum tuum eo tem-
 18 pore quo ducebat te per viam? ⁹ Et nunc
 quid tibi vis in via Ægypti, vt bibas aquã
 turbidã? & quid tibi cum via Assyrio-
 19 rum, vt bibas aquam fluminis? ⁹ Arguet te
 malitia tua, & auersio tua increpabit te.
 Scito, & vide quia malum & amarum
 est reliquisse te Dominum Deum tuum,
 & non esse timorem mei apud te: dicit
 20 Dominus Deus exercituum. ⁹ A seculo
confregisti iugum meum, rupisti vincula
 mea: & dixisti, Non seruiam. || In omni
 enim colle sublimi, & sub omni ligno
 21 frondoso tu prosternebaris meretrix. ⁹ E-
 go autem plantaui te vineam electam,
 E omne semen verum. quomodo ergo con-
 uersa es mihi in prauum vinea aliena?
 22 ⁹ Si laueris te nitro, & multiplicaueris ti-
 bi herbam borith: maculata es in iniqui-
 tate tua coram me, dicit Dominus Deus.
 23 ⁹ Quomodo dicis, Non sum polluta, post
 I Baalim

vanam.

confregerat tibi.

nili.

confregi iugum tuum.

viridi.

discurrebas.

Infr. 3. b. 6.

Isa. 5. a. 1.

Mat. 21. d. 33.

sarmeta vitis alie
ne.nihilominus deseri
pta est iniquitas.

BIBLIOTECA PUBLICA

*deomedotius.**cū respiciatur ipsa.*

Baalim non ambulauit? vide vias tuas in
 conualle, scito quid feceris: cursor leuis
 explicans vias suas. ²⁴ Onager assuetus
 in solitudine, in desyderio animæ suæ
 attraxit ventum amoris sui: nullus a-
 uertit eam: omnes qui quærent eam non
 deficient: in menstruis eius inuenient
 eam. ²⁵ Prohibe pedem tuum à nuditate,
 & guttur tuum à siti. Et dixisti, Despe-
 rari, nequaquam faciam: adamaui quip-
 pe alienos, & post eos ambulabo. ²⁶ Quo-
 modo confunditur fur quando depre-
 henditur, sic confusi sunt domus Israël,
 ipsi & reges eorum, principes & sacerdo-
 tes, & prophetæ eorum: ²⁷ dicentes lig-
 no, Pater meus es tu: & lapidi, Tu me ge-
 nuisti. ²⁸ Verterunt ad me tergum, & non
 faciem: & in tempore afflictionis suæ di-
 cent, Surge, & libera nos. ²⁹ Vbi sunt dij tui
 quos fecisti tibi? surgant, & liberent te in
 tempore afflictionis tuæ: ³⁰ secundum nume-
 rû quippe ciuitatum tuarum erant dij tui
 Iuda. ³¹ Quid vultis mecû iudicio conten-
 dere? oēs dereliquistis me, dicit Dominus.
³² Frustra percussi filios vestros, disciplinã
 non receperunt: deuorauit gladius vester
 prophetas vestros, quasi leo vastator ³³ ge-
 neratio vestra. Videte verbum Dñi. Nun-
 quid solitudo factus sum Israël, aut terra
 ferotina? quare ergo dixit populus meus,
Recessimus, non veniemus vltra ad te?
³⁴ Nunquid obliuiscetur virgo ornamentis
 sui, aut sponsa fasciæ pectoralis suæ? popu-
 lus verò meus oblitus est mei diebus in-
 nume-

*Inf. 32. f. 33.**Deut. 32. iudi-
cū. 10. Infra. 2. c. 13.
Isai. 57.**vastatur.**vel vos posteri.**tenabris cosa.**domini sumus*

33 numeris. [?] Quid niteris bonam ostendere
 viam tuam ad quærendam dilectionem,
 quæ insuper & malitias tuas docuisti vias
 34 tuas, [?] & in alis tuis inuentus est sanguis
 animarum pauperum & innocentum? non
 in fossis inueni eos, sed in omnibus quæ
 35 supra memorauimus. [?] Et dixisti, Absq; pecca
 to & innocens ego sum: & propterea auer
 tatur furor tuus à me. Ecce, ego iudicio cõ
 tendam tecum, eo quod dixeris, Non pec
 36 caui. [?] Quam vilis facta es nimis, iterans
 vias tuas: & ab Ægypto cõfundêris, sicut
 37 confusa es ab Assur. [?] Nam & ab ista egre
 dieris, & manus tuæ erunt super caput
 tuum: quoniam obtriuuit Dominus confi
 dentiam tuam, & nihil habebis prosperum.

oris vestimento
 tuorum.

quare tñ festi
 nos.

a
 abiicit.

preuaricando pre
 uaricata est terra
 hec.

CAP. III.

1 **V**lgo dicitur, Si dimiserit vir vxorem
 A suam, & recedens ab eo, duxerit virum
 alterum: nunquid reuertetur ad eam vl
 trà? nunquid non polluta, & contamina
 ta erit mulier illa? tu autem fornicata es
 cum amatoribus multis: tamen reuertere
 2 ad me, dicit Dominus*. [?] Leua oculos
 tuos in directum, & vide vbi non postra
 ta sis: in viis sedebas, expectans eos quasi
 latro in solitudine: & polluisti terram in
 fornicationibus tuis, & in malitiis tuis.
 3 [?] Quam ob rem prohibetæ sunt stillæ plu
 uiarum, & serotinus imber non fuit: frons
 mulieris meretricis facta est tibi, noluisti
 4 erubescere. [?] Ergo saltè á modo voca me,
 B Pater meus, dux virginitatis meæ tu es.
 5 [?] Nunquid irascêris in perpetuum aut per
 seuera-

7
 ad excelsam.

* & ego sus
 cipiam te 15
 nunc 9.
 arabis.

*sternuz.**rebellis.**Sap. 2. d. 20.***Sub***magis q̄ preuaricatrix**faciã cadere irã meã in vobis:**miseri cordis.**rebelles et. j.**vel dñatus suz in vobis.*

seuerabis in finem? Ecce locuta es & fecisti mala, & potuisti. Et dixit Dominus ad me in diebus Iosia regis, Nunquid vidisti quæ fecerit auersatrix Israël? abiit sibi met super omnem montem excelsum, & super omni ligno frondoso, & fornicata est ibi. Et dixi cum fecisset hæc omnia, Ad me reuertere: & nõ est reuersa. Et vidit præuaricatrix soror eius Iuda, quia pro eo quod mœchata esset auersatrix Israël, dimissem eam, & dedissem ei libellum repudij: & non timuit præuaricatrix Iuda soror eius, sed abiit, & fornicata est etiam ipsa. Et facilitate fornicationis suæ, contaminauit terram, & mœchata est cum lapide & ligno. Et in omnibus his non est reuersa ad me præuaricatrix soror eius Iuda in toto corde suo, sed in mendacio, ait Dominus. Et dixit Dominus ad me, Iustificauit animam suam auersatrix Israël, comparatione præuaricatricis Iudæ. Vade, & clama sermones istos contra Aquilonem, & dices, Reuertere auersatrix Israël, ait Dominus, & non auertam faciem meã à vobis: quia sanctus ego sum, dicit Dominus, & non irascar in perpetuum. Veruntamen scito iniquitatem tuam, quia in Dominum Deum tuum præuaticata es: & dispersisti vias tuas alienis sub omni ligno frondoso, & vocem meã non audisti, ait Dominus. Conuertimini filij reuertentes, dicit Dominus: quia ego vir vester: & assumam vos vnum de ciuitate, & duos de cognatione, & introducam

15 cam vos in Sion. ⁹ Et dabo vobis pastores
 iuxta cor meum, & pascent vos scientia &
 16 doctrina. ⁹ Cumque multiplicati fueritis,
 & creueritis in terra in dieb⁹ illis, ait Do-
 E minus: non dicent vltra, Arca testamenti
 Domini: neque ascendet super cor, neque
 recordabuntur illius, nec visitabitur, nec
 17 fiet vltra. ⁹ In tempore illo vocabunt Ieru-
 salem Solium Domini: & congregabun-
 tur ad eam omnes Gentes in nomine Do-
 mini in Ierusalem, & non ambulabunt
 18 post prauitatem cordis sui pessimi. ⁹ In
 diebus illis ibit domus Iuda ad domum
 Israël, & venient simul de terra Aquilo-
 nis ad terram quam dedi patribus vestris.
 19 ⁹ Ego autem dixi, Quomodo ponam te in
 filios, & tribuam tibi terram desyderabi-
 lem, hæreditatem præclaram exercituum
 F Gentium? Et dixi, patrem vocabis me,
 20 & post me ingredi non cessabis. ⁹ Sed
 quo modo si contemnat mulier amato-
 rem suum, sic contempsit me domus Is-
 21 raël, dicit Dominus. ⁹ Vox in viis audi-
 ta est, ploratus & vlulatus filiorum Is-
 raël: quoniam iniquam fecerunt viam
 22 suam, oblitum sunt Domini Dei sui. ⁹ Con-
 uertimini filij reuertentes, & sanabo a-
 uersiones vestras. Ecce nos venimus ad
 23 te: tu enim es Dominus Deus noster. ⁹ Ve-
 G re mendaces erant colles^a, & multitudo
montium: verè in Domino Deo nostro
 24 salus Israël. ⁹ Confusio comedit laborem
 patrum nostrorum ab adolescentia no-
 stra, greges eorum & armenta eorum,
 I 3 filios

*federis.**Eccia. isa. 2.
mich. 4.**Iesus.**excessis.**rebelliones.**a
mēdatjū istq; a
mōtib; a multi-
tudinē mōtiū. sub
audi veniat salus.*

filios eorum & filias eorum. ¶ Dormie- 25
mus in confusione nostra, & operiet nos
ignominia nostra: quoniã Domino Deo
nostro peccauimus nos, & patres nostri
ab adolescentia nostra vsque ad diem
hanc: & non audiuius vocem Domini
Dei nostri.

CAP. IIII.

¶ Reuertêris' Israël ait Dominus, ad me 2
conuertere: si abstuleris offendicula A
tua à facie mea, non commoueberis. ¶ Et 2
iurabis, Viuit Dominus, in veritate, & in
iudicio, & in iustitia: & benedicent eum
Gentes, ipsumque laudabunt. ¶ Hęc enim 3
dicit Dominus viro Iuda, & *Ierusalem,
¶ Nouate vobis nouale, & nolite serere su- 4
per spinas: ¶ circuncidimini Domino, & 4
auferte præputia cordium vestrorum vi-
ri Iuda, & habitatores Ierusalem: ne forte
egrediatur vt ignis indignatio mea, &
succendatur, & non sit qui extinguat: pro-
pter malitiam cogitationum vestrarum.
¶ Annuntiate in Iuda, & in Ierusalem au- 5
ditum facite: loquimini, & canite tuba in B
terra: clamate fortiter, & dicite, Congre-
gamini, & ingrediamur ciuitates muni-
tas, ¶ leuate signum in Sion. Confortami- 6
ni, nolite stare, ¶ quia malum ego adduco
ab Aquilone, & contritionem magnam.
¶ Ascendit leo de cubili suo, & prædo Gē 7
tium se leuauit: egressus est de loco suo,
vt ponat terram tuam in solitudinem: ci-
uitates tuæ vastabuntur, remanentes abs-
que habitatore. ¶ Super hoc accingite vos 8
ciliciis

abominaciones tuas
expelleris.
Se in 80.

conuertē-
tis 16.
Et in 80 gloriabi-
tus.
c. iurabit. 22. q. 1
Et. c. Et si chrg de
iur. iura.

* habitatori
Osee. 10. c. 12
atale vobis azuū

opertum.

4
cōgregate vos.

Sup. 1. c. 14

// Infr. 59. b. 9.
Desolationes.

- C cilicijs, plangite & vlulate: quia non est
 9 auersa ira furoris Domini à vobis. ^{nobis 7.} Et e-
 rit in die illa, dicit Dominus, Peribit cor
 regis, & cor principum: & obstupescunt
 sacerdotes, & prophete consternabuntur.
 10 Et dixi, Heu heu heu Domine Deus, er-
 góne decepisti populum istum & Ierusa-
 lem, dicens, Pax erit vobis: & ecce peru-
 11 nit gladius vsque ad animam. ^{Sicut in Excelsis} In tempo-
 re illo dicetur populo huic & Ierusalem, ^{locis erit.}
 ventus vrens in vijs quæ sunt in deserto ^{vehementior.}
 viæ filiaë populi mei, non ad ventilandũ,
 12 & ad purgandum. ^{Spiritus plenus ex his}
 D veniet mihi: & nunc ego ^{sed} loquar iudicia ^{iniquitatez.}
 13 mea cum eis. ^{Ecce, quasi nubes ascendet,}
 & quasi tempestas currus eius: velociore
 aquilis equi illius: væ nobis, quoniam va-
 14 stati sumus. ^{Laua à malitia cor tuum Ie-}
 rusalem, vt salua fias: vsquequo morabun-
 15 tur in te cogitationes noxiæ? ^{Vox enim}
 annuntiantis à Dan, & notum facientis
 16 idólum de monte Ephraim. ^{Concitate}
 Gentes, Ecce auditum est, in Ierusalem ^{Dicite Gen-}
 custodes venire de terra longinqua, & da-
 17 re super ciuitates Iuda vocem suã. ^{Quasi}
 custodes agrorum facti sunt super eam
 in gyro: quia me ad iracundiã prouocauit,
 18 dicit Dominus. ^{Via tuæ, & cogitatio-}
 nes tuæ fecerunt hæc tibi: ista malitia tua, ^{Sa. 1. 2. 3. b. 3}
 19 quia amara, quia tetigit cor tuum. ^{Ven-}
 trem meum, ventrem meum doleo, ^{scilicet} ^{scilicet}
 20 scelus cordis mei turbati sunt in me: non ta-
 cebo. quoniam vocem buccinæ audiuit
 anima mea, clamorem prælij. ^{Contritio}
 super

¹
vexillū.⁶
desolatio.^a
locus fertilis^{pp} hoc desolatus.²
p̄nitebit.⁴
que lamentatur
& expandet.⁷
querūt.⁸
inter morientis
expansisq; 2.

super contritionem vocata est, & vastata **E**
est omnis terra: repente vastata sunt ta-
bernaculamea, subito pelles mee. ¹ Usque **21**
quo videbo fugientem, audiam vocem
buccinę? ² Quia stultus populus meus me **22**
non cognouit: filij insipientes sunt, & ve-
cordes: sapientes sunt vt faciant mala, be-
ne autem facere nescierunt. ³ Aspexi terrā, **23**
& ecce vacua erat, & nihili: & cælos, &
non erat lux in eis. ⁴ Vidi montes, & ecce **24**
mouebantur: & omnes colles conturba- **F**
ti sunt. ⁵ Intuitus sum, & non erat homo: **25**
& omne volatile cæli recessit. ⁶ Aspexi, & **26**
ecce Charmelus desertus: & omnes vrbes
eius destructę sunt a facie Domini, & a
facie irę furoris eius. ⁷ Hęc enim dicit Do **27**
minus, Deserta erit omnis terra, sed tamē
consummationem non faciam. ⁸ Lugebit **28**
terra, & mœrebunt cæli desuper: eo quod
locutus sum, cogitavi, & non pœnituit
me, nec auersus sum ab eo. ⁹ A voce equi- **29**
tis, & mittentis sagittam fugit omnis ci- **G**
uitas: ingressi sunt ardua, & ascenderunt
rupes: vniuersę vrbes derelictę sunt, &
non habitat in eis homo. ¹⁰ Tu autem va- **30**
stata quid facies? cum vestieris te cocci-
no, cum ornata fueris monili aureo, &
pinxeris stibio oculos tuos: frustra com-
ponēris, contempserunt te amatores tui,
animam tuam querent. ¹¹ Vocē enim qua **31**
si parturientis audiui, angustias vt puer-
perę. Vox filię Sion inter morientes, ex-
panđetesq; manus suas: vç mihi, quia de-
fecit anima mea propter interfectos.

CAP. V.

- 1 **C**ircuite vias Ierusalem, & aspiciate, &
 A **C**onsyderate, & quærite in plateis eius,
 an inueniatis virum facientem iudicium,
 & quærentem fidem: & propitius
 2 ero ei. ¹ Quòd si etiam viuit Dominus, di-
 3 xerint: & hoc falsò iurabunt. ² Domine
 oculi tui respiciunt fidem: percussisti
 eos, & non doluerunt: attriuisisti eos, &
 renuerunt accipere disciplinam: indu-
 4 rauerunt facies suas supra petram, & no-
 luerunt reuerti. ³ Ego autem dixi, Forsitan
 pauperes sunt & stulti, ignorantes viam
 5 Domini, iudicium Dei sui. ⁴ Ibo igitur ad
 optimates, & loquar eis: ipsi enim cogno-
 uerunt viam Domini, iudiciũ Dei sui. &
 ecce, magis hi simul confregerunt iugũ,
 6 ruperunt vincula. ⁵ Idcirco percussit eos
 B leo de sylua, lupus ad vesperam vastauit
 eos, pardus vigilas super ciuitates eorum:
 omnis qui egressus fuerit ex eis, capietur,
 quia multiplicatae sunt prauaricationes
 eorum, confortatae sunt auersiones eorũ.
 7 ⁶ Super quo propitius tibi esse potero? filij
 tui dereliquerunt me, & iurant in his qui
 non sunt dii: saturauit eos, & mœchati
 sunt, & in domo meretricis luxuriaban-
 8 tur. ⁷ Equi amatores ³ & emissarij facti
 sunt: || vnusquisque ad vxorẽ proximi sui
 9 hinniebat. ⁸ Nunquid super his nõ visita-
 bo, dicit Dominus? & in gente tali nõ vl-
 10 ciscetur anima mea? ⁹ Ascẽdite muros ei⁹,
 C & dissipate, cõsummationem autẽ nolite
 facere: auferte propagines eius, quia non
 sunt

veritatem.

ezech. 22. et
gen. 18.

q2 ignorant.

2 esd. 3.

deserta incoler

multq.

rebelliter.

quomodo sup hoc
posse tibi parere.sotiabantur tur-
matim.in femi-
nas.

Eze. 22. b. 12.

Infr. 9. c. 9.

3

ut Equi saturati
singulo mane e-

rat.

4
minas muroꝝ.

ut plura de vobis
et nihil erit in eis.

Inf. 14. b. 13.
27. d. 17.

7.

5.

Inf. 16. b. 10.

hec.

diis

sunt Dñi. ¶ Præuaricatione enim præuari- 11
cata est in me domus Israël, & domus Iu- 12
da, ait Dñs. ¶ Negauerunt Dominũ, & di- 13
xerunt, ¶ Non est ipse: neque veniet super
nos malũ: gladium & famẽ non videbi-
mus. ¶ Prophetæ fuerunt in ventum-lo- 14
cuti, & responsum non fuit in eis: hæc
ergo euenient illis. ¶ Hæc dicit Dominus 14
Deus exercituũ, Quia locuti estis verbũ
istud: ecce ego do verba mea in ore tuo
-in ignem, & populum istũ ligna, & vo- 15
rabit eos. ¶ Ecce ego adducã super vos gen- 16
tem de longinquo domus Israël, ait Do- 17
minus: gentem robustam, gentem anti-
quam, gentem cuius ignorabis linguã, nec
intelliges quid loquatur. ¶ Pharetra eius 18
quasi sepulchrum patens, vniuersi fortes. 19
¶ Et comedet segetes tuas, & panem tuũ: 20
devorabit filios tuos, & filias tuas: come-
det gregẽ tuum, & armenta tua: comedet
vineã tuã & ficum tuã: & conteret
vrbes munitas tuas, in quibus tu habes fi-
duciam, gladio. ¶ Veruntamẽ in diebus il- 21
lis, ait Dominus, nõ faciã vos in consum- 22
mationẽ. ¶ Quòd si dixeritis, Quare fecit
nobis Dominus Deus noster hæc omnia?
dices ad eos, Sicut dereliquistis me, & ser-
uistis Deo alieno in terra vestra: sic ser-
uietis alienis in terra non vestra. ¶ Annun- 20
tiate hoc domui Iacob, & auditum faci-
te in Iuda, dicentes, ¶ Audi popule stulte, 21
qui non habes cor: qui habentes oculos
nõ videtis: & aures, & non auditis. ¶ Me 22
ergo non timebitis, ait Dominus: & à fa-
cie

*pauebitis.**preualebunt.**declinans.**hebdomadas
preceptorum.**4
aug. li. 4. de doc.
christ. c. 14.**nostra.**nostra.**nobis 16.**causa.**suprauerunt in ma-
lis alios viros ma-
los.**Et suprauerunt.**Isa. 1. f. 23.**Zach. 7. c. 10**v. 3.**res admiratione
digna et turpis.**accipiebant subnu-
di munera.**fugite**de*

cie mea non dolebitis? Qui posui arenam terminum mari, præceptum sempiternum quod non præteribit: & commouebuntur, & non poterunt: & intumescunt fluctus eius, & non transibunt illud: ¹populo autem huic factum est cor incredulum & exasperans, recesserunt & abierunt. ²Et non dixerunt in corde suo, Metuamus Dominum Deum nostrum, qui dat nobis pluuiam temporaneam & serotinam in tempore suo: plenitudinem ³annuam messis custodientem nobis. ⁴Iniquitates vestre declinauerunt hæc: & peccata vestra prohibuerunt bonum à vobis: ⁵Quia inuenti sunt in populo meo impij, insidiantes quasi aucupes, laqueos ponentes, & pedicas ad capiendos viros. ⁶Sicut decipula plena aui- bus, sic domus eorum plena dolo: ideo magnificati sunt & ditati. ⁷Incrassati sunt & impinguati: & præterierunt sermones meos pessime. ⁸Causam viduæ non iudicauerunt, causam pupilli non direxerunt, & iudiciu pauperum non iudicauerunt. ⁹Nunquid super his non visitabo, dicit Dominus? aut super gentem huiusmodi non ulciscetur anima mea? ¹⁰Stupor & mirabilia facta sunt in terra: ¹¹prophetae prophetabant mendacium, & sacerdotes applaudebant manibus suis: & populus meus dilexit talia: quid igitur fiet in nouissimo ei?

CAP. VI.

Confortamini filij Beniamin in medio Ierusalem, & in Thecua clangite buccina, & super Bethacarem leuate vexillum:

*mulieri qui te habi
tanti in domo.*

*in loco suo vel parte
suam.*

preparate.

que visitanda est.

scaturire. st. j.

*4
fons.*

*5
canistros.*

*10
vel mouebo.*

*7
amplius ferre non
possum.*

*10
fuitorem.*

xillū: quia malū visum est ab Aquilone,
& cōrritio magna. ¹ Spēciosā & delicatā ²
assimilauī filiam Sion. ³ Ad eam venient
pastores, & greges eorum: fixerunt in ea
tentoria in circuitu: pascet vnusquisque
eos qui sub manu sua sunt. ⁴ Sanctificate
super eam bellum: confurgite, & ascenda
mus in meridie: vā nobis, quia declinauit
dies, quia longiores factā sunt vimbṛæ ve
speri. ⁵ Surgite, & ascendamus in nocte, &
dissipemus domos eius. ⁶ Quia hāc dicit
Dominus exercituum, Cædite lignum e
ius, & fundite circa Ierusalem aggerem: ^B
hāc est ciuitas visitationis, omnis calum
nia in medio eius. ⁷ Sicut frigidam facit
cisterna aquam suam, sic frigidā fecit ma
litiā suam: iniquitas & vastitas audie
tur in ea, coram me semper infirmitas &
plaga. ⁸ Erudire Ierusalem, ne fortē rece
dat anima mea à te, ne fortē ponā te de
fertam terram inhabitabilem. ⁹ Hāc dicit
Dominus exercituum, vsque ad racemū
colligent quasi in vinea reliquias Israël:
conuerte manum tuam, quasi vindemia
tor ad cattallum. ¹⁰ Cui loquar? & quem
contestabor, vt audiat? ecce, incircuncisā
aures eorum, & audire non possunt: ecce ^C
verbum Domini factum est eis in oppro
brium: & non suscipient illud. ¹¹ Idcirco
furore Domini plenus sum, laboraui su
stinens: effunde super paruulum fons, &
super cōsiliū iuuenum simul: vir enim
cum muliere capietur, senex cū pleno die
rum. ¹² Et trāsibūt domus eorū ad alteros,
agri

falsa.

- agri & vxores pariter: quia extendā manū
meā super habitantes terram, dicit Domi-
13 nus. ¶ A minore quippe vsque ad maiore *Isa. 56. e. 110.*
omnes auaritię student: & à propheta vs- *Inf. 8. c. 100.*
que ad sacerdotem cuncti faciunt dolū. *leui. 5. mone.*
- 14 ¶ Et curabāt contritiōē filiaē populi mei
D cum ignominia, dicētes, Pax, pax: & non
15 erat pax. ¶ Confusi sunt, quia abominatio-
nem fecerunt: quin potius confusione nō
sunt confusi, & erubescere nescierūt, quā
ob rem cadent inter ruentes: in tempore
visitationis suę corruent, dicit Dominus.
- 16 ¶ Hęc dicit Dominus, State super vias, &
videte, & interrogate de semitis anti-
quis, quæ sit via bona, & ambulate in ea:
¶ & inuenietis refrigerium animabus ve- *Mat. 11. d. 29.*
17 stris. Et dixerūt, Nō ambulabimus. ¶ Et cō *cognoscite.*
E stitui super vos speculatores. Audite vo-
cem tubæ. Et dixerunt, Non audiemus. *que in eis. i. qm res
eoz se habent.*
- 18 ¶ Ideò audite Gentes, & cognosce congre-
19 gatio, quanta ego faciam eis. ¶ Audi terra,
Ecce ego adducā mala super populū istū,
fructū cogitationū eius: quia verba mea
non audierunt, & legem meam proiece-
20 runt. ¶ Vt quid mihi thus de Saba affer- *Isa. 60. 110.*
tis, & calamum suaue olentem de terra
lōginqua? holocaustomata vestra nō sunt
accepta, & victimæ vestræ non placuerūt
21 mihi. ¶ Propterea hęc dicit Dominus, Ec-
F ce ego dabo in populum istum ruinas, &
ruent in eis patres & filij simul, vicinus
22 & proximus, & peribunt. ¶ Hęc dicit Do-
minus, Ecce populus venit de terra Aqū-
lonis, & gens magna consurget à finibus
terra.

terræ. Sagittam & scutum arripiet: crudelis est, & nō miserebitur. vox eius quasi mare sonabit: & super equos ascendent, preparati quasi vir ad prēlium, aduersum te filia Sion. Audiuius famam eius, dissolutæ sunt manus nostræ: tribulatio apprehendit nos, dolores vt parturientem. Nolite exire ad agros, & in via ne ambulatis: quoniam gladius inimici pavor in circuitu. Filia populi mei accingere cili- cio, & conspergere cinere: luctum vnigenti fac tibi planctum amarum, quia repente veniet vastator super nos. ¶ Probatorem dedi te in populo meo robustum: & scies, & probabis viam eorum. Omnes isti principes declinantes, ambulantes fraudulenter, * æs & ferrum: vniuersi corrupti sunt. ¶ Defecit sufflatorium, in igne consumptum est plumbum, frustra confluit conflator: malitiæ enim eorum non sunt consumptæ. ¶ Argentum reprobum vocate eos, quia Dominus proiecit illos.

CAP. VII.

Verbum quod factum est ad Ieremiã à Domino, dicens, Sta in porta domus Dñi, & prædica ibi verbum istud, & adic, Audite verbū Dñi omnis Iuda, qui ingredimini per portas has, vt adoretis Dominū. Hæc dicit Dñs exercituū Deus Israël, ¶ Bonas facite vias vestras, & studia vestra: & habitabo vobiscum in loco isto. ¶ Nolite confidere in verbis mendacij, dicentes, Templum Domini, templum Domini,

munitionesq.

munitionē in quā.

O vos

Supr. i. d. 18.

Infr. 15. d. 20

* vi 6.

vel quæ admodū miscetur et cū ferro. combustū est.

mali nō sūt auulsæ

vel opa

In. 26. d. 13.

habitate vos faciam et. j.

27. g. s. c. regū.

*deprecoris me.**miscat massa.**Inf. 44. d. 17.**8. 19.
vel stelle.**effunditur.**a
hac re.**quasi et non adue-
si. vel ibat retror-
sum et non antro-
sum.
voluntati-
bitis 2.*

stros vniuersum semē Ephraim. ¶ Tu ergo
noli orare pro populo hoc, nec assumes
pro eis laudem & orationem, & non ob-
fistas mihi: quia non exaudiam te. ¶ Non-
ne vides quid isti faciunt in ciuitatibus D-
Iuda, & in plateis Ierusalem? ¶ Filij colli-
gunt ligna, & patres succendunt ignem,
& mulieres conspergunt adipem, vt faci-
ant placentas regine celi, & libent diis a-
lienis, & me ad iracundiam prouocent.
¶ Nunquid me ad iracundiam prouocāt,
dicit Dominus? nonne semetiplos in con-
fusionem vultus sui? ¶ Ideò hæc dicit Do-
minus Deus, Ecce furor meus, & indig-
natio mea conflatur super locum istum,
super viros, & super iumenta, & super li-
gnum regionis, & super fruges terræ, &
succendetur, & non extinguetur. ¶ Hæc
dicit Dominus exercituum Deus Israël, E-
Holocaustomata vestra addite victimis
vestris, & comedite carnes. ¶ Quia non-
sum locutus cū patribus vestris, & non
precepi eis in die qua eduxi eos de terra-
Ægypti, de verbo holocaustomatū & vi-
ctimarum. ¶ Sed hoc verbum precepi eis,
dicens, Audite vocem meam, & ero vo-
bis Deus, & vos eritis mihi populus: &
ambulate in omni via quam madaui vo-
bis Deus, vt bene sit vobis. ¶ Et non audie-
runt, nec inclinauerunt aurem suam: sed
abierunt in voluptatibus, & in prauitate
cordis sui mali: factique sunt retrorsum
& non in antè, à die qua egressi sunt pa-
tres eorum de terra Ægypti, vsque ad diē
hanc

F hanc. Et misi ad vos omnes seruos meos
 prophetas per diem, consurgens dilucu-
 26 lo, & mittens. Et non audierunt me, nec
 inclinauerunt aurem suam: sed induraue-
 runt ceruicem suam: & peius operati *Inf. 16. c. 20.*
 27 sunt, quam patres eorum. Et loquēris ad
 eos omnia verba hæc, & non audient te:
 & vocabis eos, & non respondebunt ti-
 28 bi. Et dices ad eos, Hæc est gens quæ nō *vel veritas.*
 audiuit vocem Domini Dei sui, nec rece-
 pit disciplinam: perijt *sup loca excelsa*
 29 de ore eorum. Tonde capillum tuum &
 proijce, & sume *abominaciones*
 30 in directum planctum: quia proiecit Dominus, & reliquit gene-
 rationem furoris sui, quia fecerunt filij
 Iuda malum in oculis meis, dicit Domi-
 nus. Posuerunt offendicula sua in domo
 31 in qua inuocatum est nomen meum, vt
 polluerent eam: & ædificauerunt excel-
 sa Topheth, quæ est in valle filij Ennon:
 vt incenderent filios suos, & filias suas ig-
 ni: quæ non præcepi nec cogitavi in cor-
 32 de meo. Ideo ecce dies venient, dicit Do-
 minus, & non dicetur amplius, Topheth
 & vallis filij Ennon: sed vallis interfectio-
 nis: & sepelient in Topheth, eo quod non
 33 sit locus. Et erit morticinum populi hu-
 ius in cibos volueribus cæli & bestiis ter-
 34 ræ, & non erit qui abigat. Et quiescere *Exe. 26. c. 3*
 faciam de vrbibus Iuda, & de platéis Ieru-
 salem vocem gaudij, & vocem lætitię, vo-
 cem sponsi & vocem spōsæ: in desolatio-
 ne enim erit terra.

CAP. VIII.

K

In

Regum 8.

In illo tempore, ait Dominus, eicient
 ossa regis Iuda, & ossa principum eius. A
 & ossa sacerdotum, & ossa prophetarū,
 & ossa eorum qui habitauerunt Ierusa-
 lē, de sepulchris suis. Et expandent ea ad
 solem, & lunam, & omnem militiam cæ-
 li quæ dilexerunt, & quibus seruierunt,
 & post quæ ambulauerunt, & quæ quæ-
 fierunt & adorauerunt, non colligentur,
 & non sepelientur: in sterquilinum su-
 per faciem terræ erunt. Et eligent magis
 mortem quàm vitam omnes qui residui
 fuerint de cognatione hac pessima in v-
 niuersis locis quæ derelicta sunt ad quæ
 eieci eos, dicit Dominus exercituum. Et
 dices ad eos, Hæc dicit Dominus, Nun-
 quid qui cadit, non resurget? & qui auer-
 sus est, non reuertetur? Quare ergo auer-
 sus est populus iste in Ierusalem auersio-
 ne contentiosa? Apprehenderunt menda-
 cium; & noluerunt reuerti. Attendi, &
 auscultauit: nemo quod bonū est loqui-
 tur, nullus est qui agat pœnitentiam su-
 per peccato suo, dicens, Quid feci? Om-
 nes conuersi sunt ad cursum suum, quasi
 equus impetu vadens ad prælium. Mil-
 uus in cælo cognouit tempus suum: tur-
 tur, & hirundo, & cicōnia custodierunt
 tempus aduentus sui: populus autē meus
 non cognouit iudicium Domini. Quo-
 modo dicitis, Sapientes nos sumus, & lex
 Domini nobiscum est? verè mendacium
 operatus est stylus mendax Scribarum.
 Confusi sunt sapientes, perterriti & capti
 sunt

cādet

rebellis est populus
 iste de ierusalē re-
 bellione ppetua.

cicōnia
 gus.

iesus.io

an. 12. lu

19.

sunt: verbum enim Domini proiecerunt
 10 & sapientia nulla est in eis. ⁷ Propterea
 Dabo mulieres eorum exteris, agros eorū
 heredibus: quia à minimo vsque ad ma-
 ximum omnes auaritiā sequuntur: à
 propheta vsque ad sacerdotem cuncti fa-
 11 ciunt mendacium. ⁷ Et sanabant contri-
tionem filiae populi mei ad ignominiam,
 12 dicentes, Pax, pax: cum non esset pax. ⁷ Cō-
 fusi sunt, quia abominationem fecerunt:
 quinimo confusione non sunt confusi, &
 erubescere nescierunt, idcirco cadēt inter
 corruentes, in tēpore visitationis suae cor-
 13 ruent, dicit Dñs. ⁷ Congregans congrega-
bo eos, ait Dñs: non est vna in vitibus, &
 non sunt ficus in ficulnea, foliū defluxit:
 14 & dedi eis quae praeuergressa sunt. ⁷ Quare
 sedemus? cōuenite & ingrediamur ciuita-
 tem munitam, & silēam ibi: quia Do-
 minus Deus noster silere nos fecit, & po-
 tum dedit nobis aquam fellis: peccaui-
 15 mus enim Dño. ⁷ Expectauimus pacem,
 F & non erat bonum: tempus medelae, &
 16 ecce formido. ⁷ A Dan auditus est fremi-
 tus equotum eius, à voce hinnituum pu-
gnatorum eius commota est omnis terra.
 & venerunt, & deuorauerunt terram,
 & plenitudinē eius: urbem & habitato-
 17 res eius. ⁷ Quia ecce ego mittā vobis ser-
 pentes regulos, quibus nō est incantatio:
 18 & mordebunt vos, ait Dominus. ⁷ dolor
meus super dolore, in me cor meum mor-
 19 rens. ⁷ Ecce, vox clamoris filiae populi mei
 G de terra longinqua, Nunquid Dominus

Quia g. possent hie
 bere prudentiam

Isa. 56. d. 11
 Sup. 6. c. 13.

uisnus.

leui 160.

consumendo cō
 sumā.

ita g. nō remane
 bit.

Subnudi fructu
 quos inimici ta
 puerūt.

deficiamg.

Infr. 14. d. 39.

deficere.

Equorū fortinū.

nō admittūt in
 cantationē. cū
 volo cōsolari me

nego: qz sup cor
 meū infirmitas

non est in Sion: aut rex eius nō est in ea.
 Quare ergo me ad iracūdiā cōcitauerūt
 in sculptilibus suis, & in vanitatibus alie-
 nis? Trāsiit messis, finita est æstas: & nos
 saluati nō sum⁹. Super cōtritione filiꝝ po-
 puli mei cōtritus sum & cōtristatus, stu-
 por obtinuit me. Nūquid resina nō est in
 Galaad? aut medic⁹ nō est ibi? quare igitur
 nō est obducta cicatrix filiaꝝ populi mei?

CAP. IX.

Quis dabit capiti meo aquā, & oculis
 meis fontem lachrymarū: & plora-
 bo die ac nocte interfectos filiaꝝ populi
 mei? Quis dabit me in solitudine diuer-
soriū viatorū, & derelinquā populū meū,
 & recedam ab eis? quia omnes adulteri
 sunt, cētus prauaricatorū. Et extenderūt
 linguam suā quasi arcum mēdaciꝝ & non
 veritatis: cōfortati sunt in terra, quia de
 malo ad malū egressi sunt, & me non co-
 gnouerunt, dicit Dñs. Vnusquisque se à
 proximo suo custodiat, & in omni fratre
 suo non habeat fiduciā: quia omnis frater
 supplantans supplantabit, & omnis amicus
 fraudulēter incedet. Et vir fratrem suū de-
 ridebit, & veritatē non loquentur: docue-
 runt enim linguā suā loqui mendaciū: vt
 iniquè agerēt, laborauerūt. Habitatio tua
 in medio doli: in dolo reuenerūt scire me,
 dicit Dñs. Propterea hæc dicit Dñs exer-
 cituū, Ecce ego conflabo, & probabo eos.
 quid enim aliud faciā à facie filiaꝝ populi
 mei? Sagitta vulnerans lingua eorū, dolū
 locuta est. in ore suo pacem cum amico
 suo

^a
 euenta sanitas.

^c
 i. o vtinā aliquis
 det

⁷
 o vtinā haberē ca-
 sulā aliquā in de-
 sto vbi huerat
 pegrini:

decipiet.

vel cū filia.

vel acuta aut inci-
 dens.

- suo loquitur, & occultè ponit ei insidias. *Psal. 27. v. 3.*
 9 ¶ Nunquid super his non visitabo, dicit *Supr. 5. b. 9.*
 Dñs? aut in gentem huiusmodi non vici- *habitacula.*
 10 scetur anima mea? Super montes assumā *ita vt.*
 fletum ac lamentū, & super speciosa de- *pecudum.*
 ferti planctū: quoniā incēsa sunt, eo quòd
 non sit vir pertransiens: & non audierunt
 vocem possidentis: à volucre cæli vsque
 ad pecora transmigrauerūt & recesserūt.
 11 ¶ Et dabo Ierusalē in acervos arenæ, & cu- *ita vt.*
 bilia draconum: & ciuitates Iuda dabo in
 desolationem, eo quòd non sit habitator.
 12 ¶ Quis est vir sapiens qui intelligat hoc, &
 D ad quem verbum oris Domini fiat vt an-
 nuntiet istud, quare perierit terra, & exu- *ita vt.*
 sta sit quasi desertum, eo quòd nō sit qui
 13 pertranseat? Et dixit Dñs quia derelique-
 runt legē meā quam dedi eis, & nō audie-
 runt vocē meam, & nō ambulauerunt in
 14 ea: & abierūt post prauitatem cordis sui,
 & post Baalim, quod didicerunt à patri-
 15 bus suis. ¶ Idcirco hæc dicit Dñs exerci- *Inf. 23. c. 15.*
 tum Deus Israël, ¶ Ecce ego cibabo popu-
 lum istum absynthio, & potum dabo eis
 16 aquā fellis. ¶ Et dispergā eos in gentibus,
 E quas non nouerūt ipsi & patres eorū: &
 mittam post eos gladiū, donec cōsuman-
 17 tur. ¶ Hæc dicit Dñs exercituū*, Contem- **Deus Is-
raël 7.*
 plamini, & vocate lamentatrices, vt ve-
 niant: & ad eas quæ sapientes sunt, mitti-
 18 te, & properent. ¶ festinent, & assumant
 super nos lamentum: deducant oculi no-
 stri lachrymas, & palpebræ nostræ deflu-
 19 ant aquis. ¶ Quia vox lamētationis audita
 est

est de Sion, Quomodo vastati sumus & confusi vehementer? quia dereliquimus terram, quoniã deiecta sunt tabernacula nostra. ¹⁹ Audite ergo mulieres verbũ Domini: & ²⁰ assumat aures vestras sermonem foris eius: & docete filias vestras lamentũ: & vnaquæq; proximã suã planctũ: ²¹ quia ascēdit mors per fenestras nostras, ingresa est domos nostras, disperdere paruulos de foris, iuuenes de platēis. ²² Loquere, Hęc dicit Dñs, Et cadet morticinum hominis quasi stercus super faciem regionis, & quasi foenum post tergum metentis, & nõ est qui colligat. ²³ Hęc dicit Dominus, ¶ Non gloriatur sapiens in sapientia sua, & non gloriatur fortis in fortitudine sua, & non gloriatur diues in diuitiis suis: ²⁴ sed in hoc gloriatur, qui gloriatur, scire & G nosse me, quia ego sum Dñs qui facio misericordiã & iudiciũ & iustitiam in terra. hęc enim placēt mihi, ait Dñs. ²⁵ Ecce dies venient, dicit Dñs, & visitabo super omnẽ qui circuncisum habet præputium, ²⁶ super Ægyptum, & super Iudã, & super Edom, & super filios Ammon, & super Moab, & super omnes qui attonsi sunt in comã, habitantes in deserto: quia omnes gentes habent præputium, omnis autem domus Israël incircuncisi sunt corde.

CAP. X.

Audite verbũ quod locutus est Dñs super vos domus Israël. ¹ Hęc dicit Dñs, Iuxta vias Gētiũ nolite discere: & à signis ² A cœli nolite metuere, quæ timent gentes: ³ quia

*deserta**assumant
aures ve-
stra.**vtas.**manipul.**1. Cor. 2. d. 31**2. cor. 10. d. 17**dispersos ad extrema
mundi.*

3 ⁹ quia leges populorū vanæ sunt: quia lignū de saltu præcīdit opus manus artificis in ascia. ⁹ ¶ Argento & auro decorauit illud: clavis & malleis cōpegit, vt nō dissoluatur. ⁹ In similitudinē palmæ fabricata sunt, & non loquentur: portata tollentur, quia incedere non valent. nolite ergo timere ea, quia nec malè possunt facere, nec bene. ⁹ ¶ Non est similis tui Domine: magnus es tu, & magnum nomen tuū in fortitudine. ⁹ ¶ Quis non timebit te o rex gentium? tuum est enim decus: inter cunctos sapientes Gentium, & in vniuersis regnis eorū nullus est similis tui. ⁹ Pariter insipientes & fatui probābuntur: doctrina vanitatis eorum lignū est. ⁹ Argentum inuolutum de Tharsis affertur, & aurū de Ophaz: opus artificis, & manus ærarij: hyacinthus & purpura indumentum eorum. opus artificū vniuersa hæc. ⁹ Dominus autem Deus verus est: ipse Deus viuēs, & rex sempiternus. ab indignatione eius cōmouebitur terra: & nō sustinebunt Gentes comminationē eius. ⁹ Sic ergo dicetis eis, Dij qui cælos & terram nō fecerūt, pereāt de terra & de his quæ sub cælo sunt. ⁹ ¶ Qui facit terram in fortitudine sua, præparat orbem in sapientia sua, & prudentia sua extendit cælos. ⁹ Ad vocem suam dat multitudinem aquarū in cælo, & eleuat nebulas ab extremitatibus terræ: fulgura in pluuiam facit, & educit ventum de thesauris suis. ⁹ Stultus factus est omnis homo à scientia, confusus est artifex

^a
egrediantur e loco suo.

Sup. 13. c. 12.
14. a. 8.

plasmq.
qz tibi cōuenit regnū.

Mich. 7. d. 18

Apoc. 15. b. 4
cogūtur fieri.

Extensum.
ophir.

stabiliiuit.

Ge. 1. a. 1. b. 9
Iof. 51. b. 15.

Psal. 134. b. 7
Inf. 51. b. 16.

sun.

artifex omnis in sculptili: quoniã falsum
 est quod conflauit, & non est spiritus: in
 eis. ¶ Vana sunt & opus risu dignum: in
 tempore visitationis suæ peribunt. ¶ Non
 est his similis pars Iacob: qui enim for-
 mauit omnia, ipse est: & Israël virga hære-
 ditatis eius: Dominus exercituum nomẽ
 illi. ¶ Congrega de terra confusionem tu-
am, quæ habitas in obsidione. ¶ quia hæc
 dicit Dominus, Ecce, ego longè proiciã
 habitatores terræ in hac vice: & tribula-
 bo eos, ita vt non inueniantur. ¶ Væ mi-
 hi super contritione mea, peffima plaga
 mea. Ego autem dixi, Planè hæc infirmi-
 tas mea est, & portabo illam. ¶ Taberna-
 culum meum vastatum est, omnes funi-
 culi mei disrupti sunt: filij mei exierunt
 à me, & non subsistunt: non est qui exten-
 dat vltiã tentorium meum, & erigat
 pelles meas. ¶ Quia stultè egerunt pasto-
 res, & Dominum non quæsierunt: pro-
 ptereã non intellexerunt, & omnis grex
 eorum dispersus est. ¶ Vox auditionis ecce
 venit, & cõmotio magna de terra Aqui-
 lonis: vt ponat ciuitates Iuda solitudinẽ,
 & habitaculum draconum. ¶ Scio Domi-
 ne quia non est hominis. via eius: nec vi-
 ri est vt ambulet, & dirigat gressus suos.
 ¶ Corripe me Domine, veruntamen in
 iudicio: & non in furore tuo, ne fortè ad
 nihilum redigas me. ¶ Effunde indigna-
 tionem tuam super Gentes quæ non co-
 gnouerunt te, & super prouincias quæ
 nomen tuum nõ inuocauerunt: quia co-
 mede-

merces tuas.

*ita vt inueniantur
vt inueniant sub au-
di q̄ predixerim
me missurum.*

*indurata vel q̄
dolet mihi.*

Multi facti sũt

vel preparat.

Psal. 6. 4. 7.

Psal. 78. 6. 6.

mederunt Iacob, & deuorauerunt eum,
& consumpserunt illum, & decus eius
dissipauerunt.

CAP. XI.

1 **V**erbum quod factum est à Domino
2 ad Ieremiam, dicens, ^o Audite verba
A pacti huius, & loquimini ad viros Iuda,
3 & ad habitatores Ierusalem, ^o & dices ad
eos, Hæc dicit Dñs Deus Israël, Maledictus
vir qui non audierit verba pacti huius,
4 ^o quod præcepi patribus vestris in die qua
eduxi eos de terra Ægypti, de fornace fer
rea, dicēs, Audite vocē meā, & facite om
nia quæ præcipio vobis: & eritis mihi in
5 populū, & ego ero vobis in Deū. ^o Vt suf
citē iuramētum quod iuravi patribus ve
6 stris daturū me eis, terrā fluentē lacte &
melle, sicut est dies hæc. Et respōdi, & di
xi, Amen Dñe. ^o Et dixit Dñs ad me, Voci
ferate omnia verba hæc in ciuitatibus Iu
7 da, & foris Ierusalē, dicens: Audite verba
pacti huius, & facite illa: ^o quia contestans
contestatus sum patres vestros in die qua
eduxi eos de terra Ægypti vsque ad diem
hanc: manē cōsurgens cōtestatus sum, &
8 dixi, Audite vocē meā. ^o & non audierunt
B nec inclinauerunt aurem suā: sed abierūt
vnusquisq; in prauitate cordis sui mali:
& induxi super eos omnia verba pacti hu
ius, quod præcepi vt facerent, & non fece
9 rant. ^o Et dixit Dñs ad me, inuenta est cō
iuratio in viris Iuda, & in habitatoribus
10 Ierusalē. ^o Reuersi sunt ad iniquitates pa
trū suorū priores, qui noluerūt audire ver

^c
præcipio.

^a
præstem.

prædica.

⁷
duritiam.

ba mea. & hi ergo abierunt post deos alie-
 nos, vt seruiret eis: irritum fecerunt domus
 Israel & domus Iuda pactum meum quod pe-
 pigi cum patribus eorum. ¹¹ Quam ob rem hec
 dicit Dominus, Ecce, ego inducam super eos ma-
 la, de quibus exire non poterunt: & clama-
 bunt ad me, & non exaudiam eos. ¹² Et ibunt
 civitates Iuda, & habitatores Ierusalem,
 & clamabunt ad eos quibus libant, & non
 saluabunt eos in tempore afflictionis eo-
 rum. ¹³ Secundum numerum enim civi-
 tatum tuarum erant dii tui Iuda: & secun-
 dum numerum viarum Ierusalem posui-
 sti aras confusionis, aras ad libandum Baa-
 lim. ¹⁴ Tu ergo noli orare pro populo hoc,
 & ne assumes pro eis laudem & oratio-
 nem: quia non exaudiam in tempore cla-
 moris eorum ad me, in tempore afflictio-
 nis eorum. ¹⁵ Quid est quod dilectus me-
 us in domo mea fecit scelera multa? nun-
 quid carnes sanctae auferent a te malitias
 tuas in quibus gloriata es? ¹⁶ Oliuam hube-
 rem, pulchram, fructiferam, speciosam
 vocauit Dominus nomen tuum: ad vo-
 cem loquelae, grandis exarsit ignis in ea,
 & combusta sunt fruteta eius. ¹⁷ Et Do-
 minus exercituum qui plantauit te, locu-
 tus est super te malum: pro malis domus
 Israel & domus Iuda, quae fecerunt sibi
 ad irritandum me, libantes Baalim. ¹⁸ Tu
 autem Domine demonstraisti mihi, & cogno-
 uisti: tu ostendisti mihi studia eorum. ¹⁹ Et
 ego quasi agnus mansuetus, qui portatur ad
 victimam: & non cognoui quia cogi-
 tauerunt

Deos 4.

Sup. 2. f. 28.

*ИНАИМ

c. 9. scelerata. de cor.
d. 2.

Sup. 7. c. 16.

Lif. 14. b. 11.

a
 faceret dilectus meus
 ultra in domo mea
 a: cum fecerit ipsa tam
 multas abominati-
 ones cum multis.
 Et auferetur caro
 sua. i. deo oblata
 a te. ob malefici-
 a tua in quibus
 exultasti.

confregit ramos

et velut bos.

iesus.

tunc

tauerunt

1 trauerūt super me cōsilia, - dicētes, Mittā- - 6. CRUX
mus lignum in panem eius, & eradamus
 eum de terra uiuentium, & nomen eius
 20 non memoretur amplius. ¶ Tu autē Dñe
 Sabaoth, qui iudicas iuste, & probas re- Inf. 17. b. 106
 nes & corda, videā uisionem tuā ex eis: 20. c. 12.
 21 tibi enim reuelauī causam meam. ¶ Pro-
 pterea hęc dicit Dñs ad viros Anathoth,
 qui quærunt animā tuam, & dicunt, Nō
 prophetabis in nomine Dñi, & nō morie-
 22 ris in manibus nostris. ¶ Propterea hęc di-
 cit Dñs exercituum, Ecce, ego uisitato su-
 per eos: iuuenes morientur in gladio, filij
 eorum & filia eorum moriētur in fame.
 23 ¶ Et reliquiae non erunt ex eis: inducam e-
 nim malum super viros Anathoth, annū
 uisitationis eorum.

CAP. XII.

1 **I**ustus quidē tu es Dñe, si disputē tecū:
 A ueruntamē iusta loquar ad te. ¶ Quare Iob. 21. a. 70
 uimporū prosperatur: bene est omni- Habac. 1. 13
 bus qui præuaricantur, & iniquē agunt?
 2 ¶ Plantasti eos, & radicē miserūt: proficiūt
 & faciunt fructū: prope es tu ori eorū, &
 3 longē à renibus eorū. ¶ Et tu Domine no-
 sti me, uidisti me & probasti cor meū te- Euelle.
 cum: cōgrēga eos quasi gregē ad uictimā, preparato eos ad di-
 4 & sanctifica eos in die occisionis. ¶ Usque- em.
 quo lugebit terra, & herba omnis regio-
 nis siccabitur propter malitiā habitantiū
 in ea: cōsumptum est animal, & volucre:
 quoniam dixerunt, Non uidebit nouissi-
 ma nostra. ¶ Si cum peditibus currens la-
 B borasti: quomodo contendere poteris cū
 equis?

*Securus.**agns.**tumore vel altitu-
dine.**signific.***iesus***Sicut avis multi-
color.**in circuitu sup-
erum. i. circumgloriam
aliqui congregantur
ut ea comedat.*

equis? cūm autem in terra pacis securus
 fueris, quid facies in superbia Iordanis?
 Nam & fratres tui & domus patris tui,
 etiā ipsi pugnaverunt aduersum te, & cla-
 mauerunt post te plena voce: ne credas
 eis cūm locuti fuerint tibi bona. **Reli-**
 qui domum meam, dimisi hæreditatem
 meā: dedi dilectā animam meam in ma-
 num inimicorum eius. Facta est mihi
 hæreditas mea quasi leo in sylua: dedit
 contra me vocem, ideo odiui eam. Nun-
 quid avis discolor hæreditas mea mihi?
 nūquid avis tinctoria per totum? venite, cō-
 gregamini omnes bestię terræ, properate
 ad deuorandum. Pastores multi demo-
 liti sunt vineā meā, conculcauerunt par-
 tem meam: dederunt portionem meam
 desiderabilem in desertum solitudinis.
 Posuerunt eam in dissipationem, luxit-
 que super me. desolatione desolata est
 omnis terra: quia nullus est qui recogitet
 corde. Super omnes vias deserti venerūt
 vastatores, quia gladius Domini deuora-
 bit ab extremo terræ vsq; ad extremū e-
 ius: nō est pax vniuersæ carni. Seminaue-
 runt triticū, & spinas messuerūt: hæredi-
 tatē acceperunt, & nō eis proderit: cōfun-
 demini à fructibus vestris, propter irā fu-
 roris Domini. Hęc dicit Dominus aduer-
 sum oēs vicinos meos pessimos, qui tan-
 gūt hæreditatem, quam distribui populo
 meo Israël: Ecce, ego euellam eos de terra
 sua, & domū Iuda euellā de medio eorū.
 Et cūm euulsero eos, cōuertar & misere-
 bor

bor eorum: & reducā eos, virū ad hære-
ditatem suam, & virum in terram suam.

- 16 ^o Et erit: si eruditi didicerint vias populi
mei, vt iurēt in nomine meo, Viuit Dñs,
sicut docuerunt populū meum iurare in
Baal: ædificabūtur in medio populi mei.
17 ^o Quòd si non audierint, euellam gentem
illam euulsione & perditione, ait Dñs.

CAP. XIII.

fina cingulum

- 1 **H**Æc dicit Dominus ad me, Vade, &
A **H** posside tibi lūbare lineū, & pones il-
lud super lumbos tuos, & in aquam non
2 inferes illud. ^o Et possedi lumbare iuxta
verbum Dñi, & posui circa lūbos meos.
3 ^o Et factus est sermo Dñi ad me secundo,
4 dicens: ^o Tolle lumbare quod possedisti,
quod est circa lūbos tuos, & surgēs vade
ad Euphráten, & absconde ibi illud in
5 foramine petreæ. ^o Et abij, & abscondi il-
lud in Euphráte, sicut præceperat mihi
6 Dñs. ^o Et factū est post dies plurimos, di-
xit Dñs ad me, Surge, vade ad Euphrátē:
& tolle inde lūbare, quod præcepi tibi vt
7 absconderes illud ibi. ^o Et abij ad Euphrá-
ten, & fodi, & tuli lūbare de loco vbi ab-
scōderā illud: & ecce, cōputruerat lūbare,
8 ita vt nulli vsui aptū esset. ^o Et factum est
9 verbū Dñi ad me, dicens, ^o Hęc dicit Dñs,
Sic putrescere faciā superbiā Iuda, & su-
10 perbiā Ierusalē multam. ^o Populum istū
B **p**essimum, qui nolunt audire verba mea,
& ambulant in prauitate cordis sui: abie-
runtq; post deos alienos, vt seruirent eis,
& adorarent eos: & erunt sicut lumbare
istud,

istud, quod nulli vsui aptum est. ⁹ Sicut enim
 adhæret lumbare ad lumbos viri, sic agglutinaui mihi omnē domū
 Israël, & omnē domū Iuda, dicit Dñs: vt essent mihi in populū,
 & in nomē, & in laudē, & in gloriā: & non audierūt. ¹² Dices ergo
 ad eos sermonē istū, Hæc dicit Dñs Deus Israël, Omnis lagūcula
 implebitur vino. Et dicent ad te, Nūquid ignoramus quia omnis
 laguncula implebitur vino? ¹³ Et dices ad eos, Hæc dicit Dominus,
 Ecce ego implebo omnes habitatores terræ huius, & reges qui
 sedent de stirpe Dauid super thronū ei⁹, & sacerdotes, & prophetas,
 & oēs habitatores Ierusalē, ebrietate: ¹⁴ & dispergā eos
 virū à fratre suo, & patres & filios pariter, ait Dñs, nō
 parcā, & nō cōcedam: neque miserebor vt non disperdam
 eos. ¹⁵ Audite, & auribus percipite. Nolite eleuari, quia
 Dominus locutus est. ¹⁶ Date Domino Deo vestro gloriam,
 antequam cōtenebrescat, & antequā offendāt pedes vestri
 ad montes caliginosos: expectabitis lucem, & ponet eam
 in vmbra mortis, & in caliginē. ¹⁷ Quòd si hoc non audieritis,
 in abscondito plorabit anima mea à facie superbiæ: ¹⁸ plorans
 plorabit, & deducet oculus meus lachrymam, quia captus est
 grex Domini. ¹⁹ Dic regi & dominatrici, Humiliamini, sedete:
 quoniam descendit de capite vestro corona gloriæ vestre.
²⁰ Ciuitates Austri clausæ sunt, & non est qui aperiat:
 trāslata est omnis Iuda transmigratione perfecta. ²¹ Leuate
 oculos vestros,

alterū ad alterū.

Supbia vtriusq.

Ther. 2. 4. 2.

in terra.

descendet.

D stros, & videte qui venitis ab Aquilone: vbi est grex qui datus est tibi, pecus inclytum tuum? ¹ Quid dices cum visitauerit te? tu enim docuisti eos aduersum te, & erudisti in caput tuum: nunquid non dolores apprehendent te, quasi mulierem parturientem? ² Quod si dixeris in corde tuo, Quare venerunt mihi haec? Propter multitudinem iniquitatis tuae reuelata sunt ve recundiora tua, polluta sunt plantae tuae. ³ Si mutare potest aethiops pellem suam, aut pardus varietates suas: & vos poteritis benefacere, cum didiceritis malum. ⁴ Et disseminabo eos quasi stipulam quae vento raptatur in deserto. ⁵ Haec fors tua parsque mensurae tuae a me, dicit Dominus, quia oblita es mei, & confisa es in mendacio. ⁶ Unde & ego nudavi femora tua contra faciem tuam, & apparuit ignominia tua, ⁷ & adukeria tua, & hinnitus tuus scelus fornicationis tuae: super colles in agro vidi abominaciones tuas. Vae tibi Ierusalem, non mundaaberis post me: usquequo adhuc?

CAP. XIII.

Quod factum est verbum Domini ad Ieremiam de sermonibus siccitatis. ¹ Luxit Iudaea, & portae eius corruerunt, & obscuratae sunt in terra, & clamor Ierusalem ascendit. ² Maiores miserunt minores suos ad aquam: venerunt ad hauriendum, non inuenerunt aquam, reportauerunt vasa sua vacua: confusi sunt & afflicti, ³ & operuerunt capita sua. ⁴ Propter terrae vastitatem, quia non venit pluuia in terram, confusi

gloriae tuae.
assuefecisti.

apprehenderunt.
ut sint principes super.

Inf. 30. c. 24.

discoopte sunt fimbriae tuae, discoopte sunt.

sitis assueti mala facere.

fimbriis tuis.

cu adhuc subaudi sis immunda.

sup prohibitionibus subaudi pluuia.

cisternas.

et ruberunt.

confusi sunt agricolæ, operuerunt capita sua. Nam & cerua in agro peperit, & reliquit: quia non erat herba. Et onagri steterunt in rupibus, traxerunt ventum quasi dracones, defecerunt oculi eorum, quia non erat herba. Si iniquitates nostræ responderint nobis: Dñe fac propter nomē tuum, quoniam multæ sunt auersiones nostræ, tibi peccauimus. Expectatio Israël, saluator eius in tempore tribulationis: quare quasi colonus futurus es in terra, & quasi viator declinās ad manendū? Quare futurus es velut vir vāgus, vt fortis qui non potest saluare? tu autem in nobis es Domine & nomē tuum inuocatum est super nos, ne derelinquas nos.

Hæc dicit Dominus populo huic, qui dilexit mouere pedes suos, & non quieuit, & Dño non placuit, Nunc recordabitur iniquitatū eorum, & visitabit peccata eorum. Et dixit Dñs ad me, Noli orare pro populo isto in bonū. Cū ieiunauerint, non exaudiā preces eorum: & si obtulerint holocausta & victimas, non suscipiam ea: quoniam gladio & fame & peste consumam eos. Et dixi, A, a, a, Dñe Deus, Prophetæ dicunt eis, Non videbitis gladium, & fames non erit in vobis, sed pacem veram dabit vobis in loco isto. Et dixit Dominus ad me, Falsò propheta vaticinantur in nomine meo: non misi eos, & non præcepi eis, neque locutus sum ad eos: visionem mendacem, & diuinationem fraudulentam & seductionem

1
 iustificante fuerit
 tra nos:
 rebelliones
 peccatus.
 attonitus.

iesus.

Sup. 7. c. 16.
 II. c. 14.
 c. prædixerat
 de pnia. dist. 1.

Sup. 5. c. 12.
 Inf. 23. d. 17.
 Inf. 23. e. 21.
 27. c. 15. 29. b.
 9.
 fraudu-
 lentiam 4.

nihil

15 nem cordis sui prophetant vobis. [¶] Idcirco hæc dicit Dñs de prophetis qui prophetant in nomine meo, quos ego non misi, dicentes, Gladius & fames non erit in terra hac: In gladio & fame consumerentur propheta illi. [¶] Et populi quibus prophetant, erunt proiecti in viis Ierusalem præ fame & gladio, & nõ erit qui sepeliat eos: ipsi & vxores eorum, filij & filia eorũ, & effundã super eos malũ suũ. [¶] Et dices ad eos verbum istud, **¶** Deducãt oculi mei lachrymam per noctem & diem, & non taceant: quoniam cõtritione magna contrita est virgo filia populi mei, plaga pessima vehementer. [¶] Si egressus fuero ad agros: ecce, occisi gladio, & si introiero in ciuitatem: ecce attenuati fame. Propheta nanque & sacerdos abierunt in terram quam ignorabant. [¶] Nunquid proiciens abiecisti Iudam, aut Sion abominata est anima tua? quare ergo percussisti nos, ita vt nulla sit sanitas? **¶** expectauimus pacem, & non est bonum: & tempus curationis, & ecce turbatio. [¶] Cognouimus Domine impietates nostras, iniquitates patrum nostrorum, quia peccauimus tibi. [¶] Ne des nos in opprobrium propter nomen tuum, neque facias nobis contumeliam solij gloriae tuæ: recordare, ne irritum facias foedus tuum nobiscũ. [¶] Nunquid sunt in sculptilibus Gentium qui pluunt? aut cæli possunt dare imbres? nõne tu es Dominus Deus noster quem expectauim⁹? tu enim fecisti omnia hæc.

Thre. 1. f. 18.
2. f. 18.

quoque vel enim.

Sup. 8. c. 18.

deiciat solius.

inter inanitates.

*steterint.**volūtas.**eos quatuor pla-
gis**Zach. II. b. 9.**1
parcere graua-
bor.**4. Re. 21. b. 31**2
iuuenū. 1. cogre-
gationē optime-
vizilitatis.**Amis 8. c. 9.**4
quod.*

ET dixit Dominus ad me, Si steterit 1
 Moyses & Samuel coram me, nō est A
anima mea ad populū istum: eiice illos à
 facie mea, & egrediantur. ² Quòd si dixē-
 rit ad te, Quò egrediemur? dices ad eos,
 Hæc dicit Dominus, **||** Qui ad mortē, ad
 mortem: & qui ad gladium, ad gladium:
 & qui ad famē, ad famem: & qui ad cap-
 tiuitatē, ad captiuitatē. ³ Et visitabo super
eos quatuor species, dicit Dñs, Gladiū ad
 occisionē, & canes ad lacerandū, & vola-
 tilia cæli, & bestias terræ ad deuorandum
 & dissipandū: ⁴ & dabo eos in feruorem
 vniuersis regnis terræ: **||** propter Manassē
 filiū Ezechiaē regis Iuda, tuper omnibus
 quę fecit in Ierusalē. ⁵ Quis enim misere-
 bitur tui Ierusalē? aut quis contristabitur
 pro te? aut quis ibit ad rogandū pro pace
 tua? ⁶ Tu reliquisti me, dicit Dñs: retror-
 sum abiisti: & extendā manū meā super B
 te, & interficiā te: laboraui rogās. ⁷ Et dis-
 pergā eos vētilabro in portis terræ: inter-
 feci & disperdidi populū meū, & tamen
 à viis suis non sunt reuersi. ⁸ Multiplicatę
 sunt mihi viduæ eius super arenā maris:
 induxi eis super matrē adolecētis vasta-
 torē meridie: misi super ciuitates repente
 terrorē. ⁹ Infirmata est quæ peperit septē,
 defecit anima ei⁹, **||** occidit ei sol, cū ad-
 huc esset dies: confusa est, & erubuit: &
 residuos eius in gladiū dabo in cōspectu
 inimicorū eorū, ait Dominus. ¹⁰ Væ mihi
 mater mea: quare genuisti me virū rixæ, C
 virum

1059. **I**virum discordiæ in vniuersa terra? nõ fe-
 neraui nec fenerauit mihi quisquã: om-
 nes maledicunt mihi. ¹ Dicit Dñs, Si non
 reliquix tuæ in bonum, ² si nõ occurrerit tibi
 in tempore afflictionis, & in tempore tri-
 bulationis aduersus inimicũ. ³ Nunquid
 fœderabitur ferrũ ferro ab Aquilone, &
 æs? ⁴ Diuitias tuas & thesauros tuos in di-
 reptionẽ dabo gratis in omnibus peccatis
 tuis, & in omnibus terminis tuis. ⁵ Et ad-
 ducam inimicos tuos de terra quã nescis:
 quia ignis succensus est in furore meo,
 super vos ardebit. ⁶ Tu scis Domine, re-
 cordare mei, & visita me, & tuere me ab
 his qui persequuntur me, ⁷ noli in patien-
 tia tua suscipere me: scito quoniam susti-
 nui propter te opprobrium. ⁸ Inuẽti sunt
 sermones tui, & comedi eos, & factum
 est mihi verbum tuum in gaudium & in
 lætitiã cordis mei: quoniam inuoca-
 tum est nomen tuum super me Domi-
 ne Deus exercituum. ⁹ Non sedi in con-
 cilio ludentium, & gloriatus sum à fa-
 cie manus tuæ: solus sedebam, quoniam
 conminatione replesti me. ¹⁰ Quare fa-
 ctus est dolor meus perpetuus, & plaga
 mea desperabilis renuit curari? ¹¹ facta est
 mihi quasi mendacium aquarum infi-
 delium. ¹² Propter hoc hæc dicit Domi-
 nus, Si conuertẽris, conuertam te, &
 ante faciem meam stabis: & si separaue-
 ris pretiosum à vili, quasi os meum eris.
 conuertentur ipsi ad te, & tu non con-
 uertẽris ad eos. ¹³ Et dabo te populo

Subaudi altamõ

1. faciã quod inimicus rogabit te in tempore. et f.

2 occurrit.

4 putas qd ferrũ aliquod possit cõterere ferrũ

Rom. 10. d. 19

Deu. 32. d. 22

pp oia pita tuã qd sũt.

6 adducã te ad.

ad terram.

5 ne differas visitã meam.

c. gñolog. 139. 7.

Psal 14. 1.

25. 4. 4. 6

nec exultauit.

Infr. 30. c. 15.

furore.

fortis.

x
unde meũ agis
sicut fons fallax
cuig aquã sũt in
celesti.

D. greg. 4. li. mor

Sup. 2. d. 13.

c. 35.

6. g. 27.

L &

huic

huic in murum æreum, fortem, & bella-
bunt aduersum te, & non præualebunt:
quia ego tecum sum vt saluem te, & erua
te, dicit Dominus. Et liberabo te de ma- 22.
nu pessimorum, & redimam te de manu
fortium.

CAP. XVI.

ET factum est verbum Domini ad me, 1
Edicens, Non accipies vxorem, & non 2
erunt tibi filij & filia in loco isto. Quia 3
hæc dicit Dominus super filios & filias, A
qui generantur in loco isto: & super ma-
tres eorum quæ genuerunt eos: & super
patres eorum, de quorum stirpe sunt na-
ti in terra hac, Mortibus ægrotatio- 4
num morientur: non plangentur, & non
sepelientur, in sterquilinum super faci-
em terræ erunt: & gladio & fame con-
sumentur: & erit cadauer eorum in
escam volatilibus cæli, & bestiis terræ.
Hæc enim dicit Dominus, Ne ingredia- 5
ris domū conuiuij, neque vadas ad plan-
gendum, neque consoleris eos: quia ab-
stuli pacem meam a populo isto, dicit
Dominus, misericordiam & miseratio-
nes. Et morientur grandes, & parui in 6
terra ista: non sepelientur neque plangen- B
tur, & non se incident, neque caluitium
fiet pro eis. Et non frangent inter eos 7
lugenti panem ad consolandum super
mortuo: & non dabunt eis potum ca-
licis ad consolandum super patre suo
& matre. Et domum conuiuij non in- 8
grediaris, vt sedeas cum eis, & comedas,
& bibas. quia hæc dicit Dominus exer- 9
cituum

luctu.
cōdolens eis:

ditum Deus Israël, Ecce, ego auferam de loco isto in oculis vestris, & in diebus vestris vocem gaudij, & vocem lætitiæ, vocem sponsi & vocē sponsæ. ⁹ Et cūm annuntiaueris populo huic omnia verba hæc, & dixerint tibi, **¶** Quare locutus est Dominus super nos omne malum grande istud? quæ iniquitas nostra? & quod peccatum nostrū quod peccauimus Domino Deo nostro? ¹⁰ Dices ad eos, Quia dereliquerunt me patres vestri, ait Dominus, & abierunt post deos alienos, & seruierunt eis, & adorauerunt eos: & me dereliquerunt, & legem meam non custodierunt. ¹¹ Sed & vos peius operati estis, quàm patres vestri. ecce enim ambulat vnusquisque post prauitatem cordis sui mali, vt me non audiat. ¹² Et eiiciam vos de terra hæc, in terram quam ignoratis vos, & patres vestri: & seruietis ibi diis alienis die ac nocte, qui non dabunt vobis requiem. ¹³ Propterea ecce dies veniunt, dicit Dominus, & non dicetur vltra, Viuit Dominus qui eduxit filios Israël de terra Ægypti: ¹⁴ sed, Viuit Dominus qui eduxit filios Israël de terra Aquilonis, & de vniuersis terris ad quas eieci eos: & reducam eos in terram suam, quam dedi patribus eorum. ¹⁵ Ecce, ego mittam piscatores multos, dicit Dominus: & piscabuntur eos: & post hæc mittam eis multos venatores, & venabuntur eos de omni monte, & de omni colle, & de cauernis petrarum. ¹⁶ Quia oculi mei

Sup. 7. f. 26.

Sup. 5. c. 19.

duritiam.

4
quod non habeo vobis
misericordiam.5
venient

I. fr. 23. b. 7.

iesus. ma

t. 4. 10. luc

9. 10.

mei super omnes vias eorum : non sunt absconditæ à facie mea , & non fuit occultata iniquitas eorū ab oculis meis. ¹⁸ Et reddam primūm duplices iniquitates, & peccata eorum : quia contaminauerunt terram meam in morticinis idolorū suorum , & abominationibus suis impleuerunt hæreditatem meam. ¹⁹ Domine fortitudo mea , & robur meū, & refugium meum in die tribulationis : ad te Gentes venient ab extremis terræ, & dicent, Verè mendacium possederūt patres nostri, vanitatem quæ eis non profuit. ²⁰ Nunquid faciet sibi homo deos , & ipsi non sunt dij ? ²¹ Idcirco ecce ego ostendam eis per vicem hanc , ostendam eis manum meā, & virtutem meam : & scient quia nomen mihi Dominus.

iesus. 1.**cor. 1.**

CAP. XVII.

Peccatum Iuda scriptum est stilo ferreo in vngue adamantino, exaratum super latitudinē cordis eorum , & in cornibus ararum eorum. ¹ Cū recordati fuerint filij eorum ararum suarum , & lucorum suorum, lignorumque frōdentiū in montibus excelsis , ² sacrificantes in agro : fortitudinem tuam & omnes thesauros tuos in direptionem dabo, excelsa tua propter peccata in vniuersis finibus tuis. ³ Et relinquēris sola ab hæreditate tua, quam dedi tibi , & seruire te faciam inimicis tuis in terra quam ignoras: quoniam ignem succendisti in furore meo, vsque in æternum ardebit. ⁴ Hæc dicit Dominus, **Maledictus**

*virentiuz**succendisti.*Esa. 30. 4. 2.
31. 4. 1.

ctus

- ctus homo qui confidit in homine, & po- *Infr. 48. a. 7.*
 nit carnem brachium suum, & à Domino
 6 recedit cor eius. ¶ Erit enim quasi myri- *Infr. 48. a. 6.*
 cæ in deserto & non videbit cum vene-
 rit bonum: sed habitabit in siccitate in de-
 serto in terra falsuginis & inhabitabili.
 7 ¶ Benedictus vir qui confidit in Domino,
 8 & erit Dominus fiducia eius. ¶ Et erit qua- *Psal. 1. a. 3.*
 si lignum quod transplantatur super aquas, *secus riuum.*
 quod ad humorem mittit radices suas:
 & non timebit cum venerit æstus. Et erit *vel videbit.*
 folium eius viride, & in tempore siccita- *fraudulentum est*
 9 tis non erit sollicitum, nec aliquando de- *cor peccatoris et*
 sinet facere fructum. ¶ Prauum est cor *peruersum:*
 10 hominis & inscrutabile: quis cognoscet *omnium 7.*
 illud? ¶ Ego Dominus scrutans cor, & pro- *1. Reg. 11. b. 7.*
 bans renes: qui do unicuique iuxta viam *Psal. 7. b. 10.*
 suam, & iuxta fructum adinventionum *Sup. 11. d. 20.*
 11 suarum. ¶ Perdix fouit quæ non peperit: *Apoc. 2. f. 23.*
 fecit diuitias, & non in iudicio: in dimi- *quæ suorum.*
 dio dierum suorum derelinquet eas, & *sicut*
 12 in nouissimo suo erit insipiens. ¶ Solium *Sic qui.*
 gloriæ altitudinis à principio, locus san- *sublimitas.*
 13 ctificationis nostræ. ¶ Expectatio Israël *o spes.*
 Domine, omnes qui te derelinquunt,
 confundentur: recedentes à te, in terra
 scribentur: quoniam dereliquerunt ve- *elocui me*
 14 nam aquarum viuētium Dominū. ¶ Sana *ne tēpōris*
 C me Domine, & sanabor: saluum me fac, *tor post te.*
 & saluus ero: quoniam laus mea tu es.
 15 ¶ Ecce ipsi dicunt ad me, Vbi est verbum *doloris. d. gr. li.*
 16 Domini? veniat. ¶ Et ego non sum turba- *4. mor. c. 13. 1.*
tus, te pastorem sequens: & diem homi- *temporale pspi*
nis non desideravi, tu scis. Quod egres- *tatez. idē. 3. jo*
 sum *annes clyma*
eg. c. 2.

sum est de labiis meis, rectum in conspe-
 ctu tuo fuit. ¹⁷ Non sis tu mihi formidini,
 spes mea tu in die afflictionis. ¹⁸ Confun-
 dantur qui me persequuntur, & non con-
 fundar ego: paueant illi, & non paueam
 ego: induc super eos diem afflictionis, &
 duplici contritione contere eos. ¹⁹ Hæc di-
 cit Dominus ad me, Vade, & sta in porta
 filiorum populi per quam ingrediuntur
 reges Iuda, & egrediuntur, & in cunctis
 portis Ierusalem: ²⁰ & dices ad eos, Audi-
 te verbum Domini reges Iuda, & omnis
 Iuda, cunctique habitatores Ierusalem qui
 ingredimini per portas istas. ²¹ Hæc di-
 cit Dominus, Custodite animas vestras, **D**
 & nolite portare pondera in die sabba-
 thi: nec inferatis per portas Ierusalem.
²² Et nolite eicere onera de domibus ve-
 stris in die sabbathi, & omne opus non
 facietis: sanctificate diem sabbathi, si-
 cut præcepit patribus vestris. ²³ Et non au-
 dierunt, nec inclinauerunt aurem suam:
 sed indurauerunt ceruicem suam, ne au-
 dirent me, & ne acciperent disciplinam.
²⁴ Et erit: si audieritis me, dicit Dominus,
 vt non inferatis onera per portas ciuita-
 tis huius in die sabbathi: & si sanctifica-
 ueritis diem sabbathi, ne faciatis in eo
 omne opus: ²⁵ Ingredientur per portas ci-
 uitatis huius reges & principes, seden-
 tes super folium Dauid, & ascendentes
 in curribus & equis, ipsi & principes eo-
 rum viri Iuda, & habitatores Ierusalem,
 & habitabitur ciuitas hæc in sempiter-
 num.

iesus.

**& c. in. pre-
lati.**

16 num. Et venient de ciuitatibus Iuda, &
 de circuitu Ierusalem, & de terra Ben-
 iamin, & de campestribus, & de montuo-
 sis, & ab Austro, portantes holocaustum,
 & victimam, & sacrificium, & thus, &
 inferent oblationem in domum Domi-
 17 ni. Si autem non audieritis me, vt sancti-
 ficetis diem sabbathi, & ne portetis onus,
 & ne inferatis per portas Ierusalem in die
 sabbathi, succendam ignem in portis eius,
 & deuorabit domos Ierusalem, & non ex-
 tinguetur.

CAP. XVIII.

*audire te faci-
 am.*

1 V Erbum quod factum est ad Ieremiam
 2 à Domino, dicens, Surge & de-
 A scende in domum figuli, & ibi audies
 3 verba mea. Et descendi in domum figuli,
 & ecce, ipse faciebat opus super rotam.
 4 Et dissipatum est vas quod ipse faciebat
 è luto manibus suis: cõuersusque fecit il-
 lud, vas alterum sicut placuerat in oculis
 5 eius vt faceret. Et factum est verbum Do-
 6 mini ad me, dicens, Nūquid sicut figu-
 lus iste, non potero vobis facere, domus
 Israël? ait Dominus, ecce, sicut lutum in
 manu figuli, sic vos in manu mea, domus
 7 Israël. Repente loquar aduersum gentem
 & aduersum regnum, vt eradicem & de-
 8 struam & disperdam illud. Si pœniten-
 tiam egerit gens illa à malo suo quod lo-
 cutus sum aduersus eam: agam & ego pœ-
 9 nitentiam super malo quod cogitavi vt
 facerem ei. Et subito loquar de gente &
 10 de regno, vt adificē & plantem illud. Si
 L 5 fecerit

*Esa. 45. b. 9.
 Rom. 9. d. 20*

*Supr. lb. 10.
 c. incommutabilis
 22. g. 4.*

*c. si negamus. d. 2.
 de pnia.*

fecerit malum in oculis meis, vt non au- B
 diat vocem meam : pœnitentiam agâ su-
 per bono quod locutus sum vt facerem
 ei. ¶ Nunc ergo dic viro Iuda, & habita- 13
 toribus Ierusalem, dicens, Hæc dicit Do-
 minus, ¶ Ecce, ego fingo contra vos ma-
 lum, & cogito contra vos cogitationem.
 ¶ reuertatur vnusquisque à via sua mala,
 & dirigite vias vestras & studia vestra.
 ¶ Qui dixerunt, Desperauimus: post cogi- 12
 tationes enim nostras ibimus, & vnus-
 quisque prauitatem cordis sui mali fa-
 ciemus. ¶ Ideo hæc dicit Dominus, In- 13
 terrogate gentes, Quis audiuit talia hor-
 ribilia, quæ fecit nimis virgo Israël? ¶ Nun 14
 quid deficiet de petra agri nix Libani?
 aut euelli possunt aquæ erumpentes ^vfri-
 gidæ, & defluentes? ¶ Quia oblitus est 15
 mei populus meus, frustra libantes, & im- C
 pingentes in viis suis, in semitis seculi, vt
 ambularent per eas in itinere non trito:
 ¶ vt fieret terra eorum in desolationem, 16
 & in sibilum sempiternum : omnis qui
 præterierit per eam, obstupescet, & moue-
 bit caput suum. ¶ Sicut ventus uens di- 17
 spergam eos coram inimico : dorsum, &
 non faciem ostendam eis in die perditio-
 nis eorum. ¶ Et dixerunt, Venite, & cogi- 18
 temus contra Ieremianum ^vcogitationes: non
 enim peribit lex à sacerdote, neque consi-
 lium à sapiente, nec sermo à propheta. ve-
 nite, & percutiamus eum lingua, & non
 attendamus ad vniuersos sermones eius.
 ¶ Attende Domine ad me, & audi vocem 19
 aduersa-

Infr. 25. d. 5.

35. c. 15.

Ion. 3. c. 8.

cogitationes

et loco alieno.

antiquis

semitas vite non
teite:

vel orientalis.

Infr. 19. c. 8.

49. c. 13.

50. c. 13.

malas.

c. diaconi. 97. d.

20 aduersariorū meorum. ¹ Nunquid reddi-
tur pro bono malum, quia foderunt fo-
 D ueam animæ meæ? Recordare quòd stete-
 rim in conspectu tuo, vt loquerer pro eis
 bonū, & auerterem indignationē tuam
 21 ab eis. ² Propterea da filios eorū in famē,
 & deduc eos in manus gladij: fiant vxo-
 res eorum absque liberis, & viduæ: & vi-
 ri earū interficiantur morte: iuuenes co-
 22 rum confodiantur gladio in prælio. ³ Au-
 diatur clamor de domibus eorū, adduces
 enim super eos latronē repētē: quia fode-
 runt foucā, vt caperēt me, & laqueos ab-
 23 sconderūt pedibus meis. ⁴ Tu autē Domi-
 ne scis omne cōsiliū eorum aduersum me
 in mortem: ne propitieris iniquitati eo-
 rum, & peccatum eorum à facie tua non
 deleatur: fiant corruētes in conspectu tuo,
 in tempore furoris tui abutere eis.

CAP. XIX.

1 **H**Æc dicit Dominus, Vade, & accipe
 A lagunculam figuli testeam à seniori-
 2 bus populi, & à senioribus sacerdotū: ⁵ Et
 egredere ad vallem filij Ennom, quæ est
 iuxta introitum portæ ficilis: & prædica-
 3 bis ibi verba quæ ego loquar ad te. ⁶ Et di-
 ces, Audite verbū Domini reges Iuda, &
 habitatores Ierusalē: hæc dicit Dominus
 exercituū, Deus Israël, Ecce, ego inducam
 afflictionē super locum istū: ita vt omnis
 4 qui audierit illā, tinniant aures eius: ⁷ Et
 quòd dereliquerint me, & alienū fecerint
 locum istū: & libauerūt in eo diis alienis,
 quos nescierūt ipsi, & patres eorū, & reges
 Iuda:

exercitus.

condones eis iniquitatem.

facium.

Eme.

et duc tecum de senioribus.

orientalis

filiis

loquor.

venient

Iuda : & repleuerunt locū istum sanguine
innocentū. ¹ Et ædificauerūt excelsa Baa-
lim ad comburendos filios suos igni in
holocaustū Baalim: quæ non præcepi, nec
locutus sum, nec ascenderunt in cor meū.
² Propterea ecce dies veniūt, dicit Domi-
nus: & non vocabitur amplius locus iste, B
Topheth, & Vallis filij Ennom, sed Vallis
occisionis. ³ Et dissipabo cōsilium Iuda &
Ierusalem in loco isto: & subuertam eos
gladio in conspectu inimicorū suorū, &
in manu quærentiū animas eorū: & dabo
cadauera eorū escam volatilibus cæli, &
bestiis terræ. ⁴ Et ponā ciuitatem hanc, in
stuporem, & in sibilum: omnis qui præ-
terierit per eam, obstupescet, & sibilabit
super vniuersa plaga eius. ⁵ Et cibabo eos
carnibus filiorū suorum, & carnibus filia-
rum suarū: & vnusquisque carnē amici
sui comedet in obsidione & in angustia
in qua cōcludent eos inimici eorū, & qui
quærent animas eorū. ⁶ Et conteres lagun-
culam in oculis virorū qui ibunt tecum.
⁷ Et dices ad eos, Hæc dicit Dominus exer-
cituum, Sic conterā populū istum & ciui-
tatem istā, sicut cōteritur vas figuli quod
non potest vltra instaurari. & in Topheth
sepelientur, eo quòd nō sit alius locus ad
sepeliendū. ⁸ Sic faciā loco huic, ait Domi-
nus, & habitatoribus eius: & ponā ciuita-
tē istā sicut Topheth. ⁹ Et erūt domus Ie-
rusalem & domus regū Iuda sicut locus
Topheth, immūdæ: omnes domus, in qua-
rū domatibus sacrificauerūt omni mili-
tia

Sup. 18. c. 16.

Enfr. 49. c. 13.

Et 50. c. 13.

vniuersas

plagas 4.

tiæ cæli, & libauerunt libamina diis alienis.
 14 Venit autem Ieremias de Topheth, quò miserat eum Dominus ad prophetandum, & stetit in atrio domus Domini, & dixit ad
 15 omnem populũ. Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israël, Ecce ego inducã super ciuitatem hæc, & super omnes vrbes eius vniuersa mala quæ locutus sum aduersum eam: quoniã indurauerunt ceruicem suam, vt non audirent sermones meos.

CAP. XX.

1 ET audiuit Phasur filius Emmer sacerdos, qui constitutus erat princeps in domo Domini, Ieremiam prophetantem sermones istos. Et percussit Phasur Ieremiam prophetã, & misit eum in neruum, quod erat in porta Ben-iamin superiori, in domo Domini. Cumque illuxisset in crastinum, eduxit Phasur Ieremiam de neruo. & dixit ad eum Ieremias, Nõ Phasur vocauit Dominus nomen tuum, sed
 2 pauorem vndique. Quia hæc dicit Dominus, Ecce, ego dabo te in pauorem, te & omnes amicos tuos: & corruet gladio inimicorum suorum, & oculi tui videbunt, & omnem Iudã dabo in manũ regis Babylonis: & traducet eos in Babylonem, & percutiet eos gladio. Et dabo vniuersam substantiam ciuitatis huius, & omnem laborem eius, omneque pretium, & cunctos thesauros regũ Iuda dabo in manu inimicorum eorũ: & diripient eos, & tollent, & ducent in Babylonem. Tu autem Phasur, & omnes habitatores domus

¹ carcerem qui. Et. f.

^a vel tibi et oĩbus diligetibus te.

^c pretiosũ.

mus

tus est tibi puer masculus: & quasi gaudio
 16 lætificauit eum. ¶ Sit homo ille vt sunt ci-
 uitates quas subuertit Dominus, & non
 pœnituit eū: audiat clamorem manè, &
 17 vlulatū in tēpore meridiano: ¶ qui nō me ^{quia 2.}
 interfecit à vulua, vt fieret mihi mater
 mea sepulchrum, & vulua eius cōceptus
 18 æternus. ¶ Quare de vulua egressus sum, vt
 viderem laborem & dolorem, & consu-
 merentur in confusione dies mei?

CAP. XXI.

1 **V**erbū quod factum est ad Ieremiam
 A à Domino, quando misit ad eum rex
 Sedecias Phassur filium Melchiæ, & So-
 phoniam filium Maasæ sacerdotē, dicens,
 2 ¶ Interroga pro nobis Dominū, quia Nabu-
 chodonosor rex Babylonis præliatur ad-
 uersum nos: si fortè faciat Dominus no-
 biscum secundū omnia mirabilia sua, &
 3 recedat à nobis. ¶ Et dixit Ieremias ad eos.
 4 Sic dicetis Sedeciæ: ¶ Hæc dicit Dominus
 Deus Israël, Ecce, ego conuertā vāsa belli
 quæ in manibus vestris sunt, & quibus
 vos pugnatis aduersum regē Babylonis &
 Chaldæos, qui obsidēt vos in circuitu mu-
 5 torū: & congregabo ea in medio ciuitatis
 huius. ¶ Et debellabo ego vos in manu ex-
 B tenta, & in brachio forti, & in furore, &
 6 in indignatione, & in ira grandi. ¶ Et per-
 cutiam habitatores ciuitatis huius: homi-
 nes & bestię pestilētia magna morientur.
 7 ¶ Et post hoc, ait Dñs, dabo Sedeciā regem
 Iuda, & seruos eius & populum eius, &
 qui derelicti sunt in ciuitate hac à peste,
 &

ATMA.

ignoscet vel mor-
tuebitur.

& gladio, & fame, in manu Nabuchodonosor regis Babylonis, & in manu inimicorū eorū, & in manu quærentiū animā eorū: & percutiet eos in ore gladij, & non flectetur, neq; parceret, nec miserebitur. Et ad populū hūc dices, Hęc dicit Dñs, Ecce ego do corā vobis viā vitę, & viā mortis.

Isr. 38. 4. 2. ¶ Qui habitauerit in vrbe hac, morietur gladio, & fame, & peste: qui autē egressus fuerit, & transfugerit ad Chaldæos, qui obsidēt vos, viuet, & erit ei anima sua quasi spoliū. Posui enim faciem meā super ciuitatē hanc in malū, & nō in bonū, ait Dñs, in manu regis Babylonis dabitur, & exuret eā igni. Et domui regis Iuda, Audite verbū Dñi. Domus David, hęc dicit Dominus, Iudicate manē iudicium, & eruite vi oppressum de manu calumniātis: ne fortē egrediatur vt ignis indignatio mea, & succendatur, & non sit qui extinguat propter malitiā studiorum vestrorū. Ecce, ego ad te habitatricē vallis solidę atque cāpestris, ait Dñs: qui dicitis, Quis percutiet nos? & quis ingredietur domos nostras? Et visitabo super vos iuxta fructū studiorum vestrorum, dicit Dominus: & succendam ignē in saltu eius: & deuorabit omnia in circuitu eius.

CAP. XXII.

Hęc dicit Dominus: descende in domum regis Iuda, & loquēris ibi verbum hoc, & dices, Audi verbum Dñi rex Iuda, qui sedes super solium David: tu, & serui tui, & populus tuus, qui ingredimini.

Isr. 22. 4. 3.
opprimētis
opum. Et.

pe tēq

ascendet cōtra.

3 ni per portas istas. ⁹ Hæc dicit Dñs, ¹⁰ Facite iudiciũ & iustitiã: & liberate vi oppres-
 sum de manu calũniatoris: & aduenã, & pupillũ, & viduã nolite cõtristare, ¹¹ neque
 opprimatis iniquè: & sanguinẽ innocẽtẽ
 4 ne effundatis in loco isto. ⁵ Si enim facien-
 tes feceritis verbũ istud: ingredientur per
 portas domus huius reges sedentes de ge-
 nere David super thronum eius, & ascen-
 dẽtes currus & equos, ipsi & serui, & po-
 5 pulus eorum. ⁶ Quòd si nõ audieritis ver-
 ba hæc: in memetipso iuravi, dicit Do-
 minus, quia in solitudinem erit domus
 6 hæc. ⁷ Quia hæc dicit Dominus super do-
 mum regis Iuda, Galaad tu mihi caput
 Libani: si non posuero te solitudinẽ, vrbes
 7 inhabitabiles. ⁸ Et sanctificabo super te in-
 terficiẽtem vitum & arma eius: & suc-
 cident electas cedros tuas, & præcipita-
 8 bunt in ignem. ⁹ Et pertransibunt gentes
 multæ per ciuitatem hanc: & dicet vnus-
 quisque proximo suo: ¹⁰ Quare fecit Domi-
 nus sic ciuitati huic grandi? ¹¹ Et responde-
 C bunt, Eo quòd dereliquerint pactum Do-
 mini Dei sui, & adorauerint deos alienos,
 10 & seruierint eis. ¹¹ Nolite flere mortuũ, ne-
 que lugeatis super eũ fletu: plangite eum
 qui egreditur, quia non reuertetur vltra,
 11 nec videbit terram natiuitatis suæ. ¹² Quia
 hæc dicit Dominus ad Sellum filiũ Iosia
 regem Iuda, qui regnauit pro Iosia patre
 suo, qui egressus est de loco isto. Non re-
 12 uertetur huc amplius: ¹³ sed in loco ad quẽ
 transtuli eum, ibi morietur, & terrã istã

Sup. 21. d. 23

L
опрѣimate негъ
и вѣста.7
прѣрѣтѣво.

Deut. 29. d.

24.

3. Reg. 9. b. 3

M

NON

1 *proximū suū cōdu-
cit.* non videbit amplius. ¹ Væ qui ædificat do-
 2 *facit excindi.* mum suam in iniustitia, & cœnacula sua
 3 *vel t̄bulata.* non in iudicio: amicum suum opprimet
 4 *minio.* frustra, & mercedem eius non reddet ei.
 5 *et tunc* ² Qui dicit, Ædificabo mihi domum la-
 6 *hoc est cognoscere* ³ ram & cœnacula spaciōsa: qui aperit sibi
 7 *oppressionē* fenestras, & facit laquearia cedrina, pin-
 8 *ah vel heu.* gitque sinōpide. ⁴ Nūquid regnabis, quo-
 9 *plāget ū* niam confers te cedro? pater tuus nūquid
 10 *vel nobilis* non comēdit & bibit, & fecit iudicium
 11 *detraētus* & iustitiam tunc cū bene erat ei? ⁵ Iudi-
 12 *vel cū adhuc ha-
beres oēs saturi-
tatez* ⁶ cavit causam pauperis & egeni in bonum
 13 *quā grāz habu-
isti* ⁷ suum, nunquid non ideō quia cognouit
 14 me, dicit Dominus? ⁸ Tui verò oculi &
 15 cor ad avaritiam, & ad sanguinem inno-
 16 centem fundendum, & ad calumniam, &
 17 ad cursum mali operis. ⁹ Propterea hæc
 18 dicit Dominus ad Ioacim filium Iosæ re-
 19 gem Iuda, Non plangent eum, Væ frater
 20 & væ soror: non concrepabunt ei, Væ Do-
 21 mine, & væ inclyte. ¹⁰ Sepultura asini sepe
 22 lietur, putrefactus & proiectus extra por-
 23 tas Ierusalem. ¹¹ Ascende Libanum, & cla-
 24 ma: & in Basan da vocem tuam, & clama
 25 ad transeuntes, quia contriti sunt omnes
 26 amatores tui. ¹² Locutus sum ad te in abun-
 27 dantia tua: dixisti, Non audiam. hæc est
 28 via tua ab adolescentia tua, quia non au-
 29 disti vocē meam: ¹³ Omnes pastores tuos
 30 pascet ventus, & amatores tui in captivi-
 31 tatem ibunt: & tunc confundēris, & eru-
 32 besces ab omni malitia tua. ¹⁴ Quæ sedes
 33 in Libano, & nidificas in cedris, quomo-
 34 do congemuisti cū venissent tibi dolo-
 35 res,

- 24 res; quasi dolores parturientis? ⁹ Viuo
ego, dicit Dominus: quia si fuerit Iecho-
nias filius Ioacim regis Iuda, annulus in
manu dextera mea, inde euellam eum.
25 ⁹ Et dabo te in manu quærentiū animam
tuam, & in manu quorum tu formidas
faciem, & in manu Nabuchodonosor re-
gis Babylonis, & in manu Chaldæorum.
26 ⁹ Et mittam te & matrem tuam quæ ge-
guit te, in terram alienam, in qua nati
27 non estis, ibique moriemini: ⁹ & in terram
ad quam ipsi leuant animam suam, vt re-
uertantur illuc: non reuertentur. ⁹ Nun-
quid vas fictile atque conterritum vir iste
Iechonias? nunquid vas absque omni vo-
luptate? quare abiecti sunt ipse & semen
eius, & proiecti in terram quam ignora-
uerūt? ⁹ Terra, terra, terra, audi sermonem
30 Domini, ⁹ Hæc dicit Dominus, Scribe vi-
rum istum sterilem, virū qui in diebus
suis non prosperabitur, nec enim erit de
femine eius vir qui sedeat super foliū Da-
uid, & potestatem habeat vltra in Iuda.

CAP. XXIII.

- 1 **V** ⁹ Æ pastoribus qui disperdūt & dilā-
A cerant gregem pascuæ meæ, dicit Do-
2 minus. ⁹ Ideo hæc dicit Dominus Deus
Israël ad pastores qui pascūt populū meū,
Vos dispersistis gregē meū, & eiecistis eos,
& nō visitastis eos: ecce, ego visitabo su-
per vos malitiā studiorū vestrorū, ait Do-
3 minus. ⁹ Et ego congregabo reliquias gre-
gis mei de omnibus terris, ad quas eiecero
eos illuc; & conuertam eos ad rura sua, &

te

*vt idolū cōceptū cō-
territus est.**vt vas cōterritū in q̄
nō est volūtās. i.
quod dissipet.**Exec. 13. 4. 3a
34. 1. 2.
dissipat.*

* 1.

Isa. 4. 4. 2.

40. c. 11.

45. b. 2.

Infr. 33. c. 14.

Ezec. 34. c. 11

f. 24.

Dan. 9. f. 24

Iohā. 1. g. 45

Willius 1.

Sup. 16. c. 14

Deu. 33. d. 28

vel pp falsū iuram
entūq̄ desolata est.
nō recta.

adulteris.

creſcēt & multiplicabūtur. Et ſuſcitabo
ſuper eos paſtores, & paſcent eos: nō for-
 midabunt vltra, & nō pauebūt: & nullus
 queretur ex numero, dicit Dominus. Ec-
 ce, dies veniūt, dicit Dominus: & ſuſcita-
 bo Dauid germen iuſtū; & regnabit rex,
 & ſapiens erit: & faciet iudiciū & iuſtitiā
 in terra. In diebus illis ſaluabitur Iuda,
 & Iſraēl habitabit confidenter: & hoc eſt
 nomen quod vocabunt eum, Dominus
 iuſtus noſter. Propter hoc ecce dies ve-
 niunt, dicit Dñs, & non dicent vltra, Viuit
 Dominus, qui eduxit filios Iſraēl de terra
 Ægypti: Sed, Viuit Dominus qui eduxit
 & adduxit ſemen domus Iſraēl de terra
 Aquilonis, & de cunctis terris ad quas eie-
 ceram eos illuc: & habitabūt in terra ſua.
 Ad prophetas, Contritum eſt cor meum
 in medio mei, contremuerūt omnia oſſa
 mea: factus ſum quaſi vir ebrius, & qua-
 ſi homo madidus à vino, à facie Domi-
 ni, & à facie verborū ſanctorū eius. Quia
 adulteris repleta eſt terra, quia à facie ma-
 ledictionis luxit terra, arefacta ſunt arua
 deſerti: factus eſt curſus eorum malus, &
 fortitudo eorum diſſimilis. Propheta
 namque & ſacerdos polluti ſunt: & in do-
 mo mea inueni malum eorum, ait Domi-
 nus. Idcirco via eorum erit quaſi lubri-
 cum in tenebris: impellentur enim, & cor-
 ruent in ea: afferam enim ſuper eos mala,
 annum viſitationis eorum, ait Dominus.
 Et in prophetis Samariæ vidi fatuitatem:
 & prophetabant in Baal, & decipiebant
 popu-

- 14 populum meum Israël. ⁹ Et in prophetis
 Ierusalem vidi similitudinem ^{adulterium} adulteran-
 tium, & iter mendacij: & confortauerunt ^{15.}
 manus pessimorum, vt nō conuerteretur
 vnusquisque à malitia sua: facti sunt mihi
 omnes vt Sodoma, & habitatores eius
 15 quasi Gomorra. ⁹ Propterea hæc dicit
 Dominus exercituum ad prophetas, || Ecce
 ego cibabo eos absynthio, & potabo eos
 felle: à prophetis enim Ierusalē egressa est
 16 pollutio super omnem terram. ⁹ Hæc di-
 cit Dominus exercituum, || Nolite audire ^{Infr. 27. b. 9.}
 verba prophetarum, qui prophetāt vobis, ^{29. b. 8.}
 & decipiunt vos: visionem cordis sui lo-
 17 quuntur, non de ore Domini. ⁹ Dicūt his ^{Duritia.}
 qui blasphemant me, Locutus est Domi-
 nus || Pax erit vobis. & omni qui ambulat ^{Sup. 5. c. 12.}
 in prauitate cordis sui, dixerūt, Nō veniet ^{14. b. 13.}
 18 super vos malum. ⁹ Quis enim affuit in
consilio Domini, & vidit & audiuit ser- ^{secretis.}
 monem eius? quis considerauit verbum
 19 illius, & audiuit? || Ecce, turbo Dominicæ ^{Infr. 30. c. 14.}
 indignationis ^{egreditur 6.} egredietur, & tempestas
 erumpens: super caput impiorum veniet. ⁷
 20 ⁹ Non reuertetur furor Domini, vsque dū ^{in ea intelligētia}
 faciat, & vsq; dum cōpleat cogitationem ^{1. aduertētis 22}
 cordis sui. in nouissimis diebus intellige- ^{vera q̄ dico.}
 21 tis consiliū eius. ⁹ || Nō mittebam prophe- ^{Sup. 14. c. 14}
 Etas, & ipsi currebāt: non loquebar ad eos, ^{Infr. 27. c. 15}
 22 & ipsi prophetabant. ⁹ Si stetissent in con- ^{29. b. 9.}
silio meo & nota fecissent verba mea ^{secretis}
 populo meo: auertissem vtique eos à via ⁴
 sua mala, & à cogitationib⁹ suis pessimis. ^{ab oculis}
 23 ⁹ Putāsne Deus ē vicino ego sum, dicit Do-
 minus?

implebo

min⁹? & nō Deus délonge? Si occultabi- 24
 tur vir in absconditis: & ego nō videbo eū,
 dicit Dñs? nūquid non cælum & terram
 ego impleo, dicit Dominus? Audiui quæ 25
 dixerunt prophetae, prophetantes in no-
 mine meo mendacium, atque dicentes,
 Somniaui, somniaui. Vsq̄ue quo istud est 26
 in corde prophetarū vaticinantiū menda-
 cium & prophetātium seductiones cordis
 sui? Qui volūt facere vt obliuiscatur po- 27
 pulus meus nominis mei propter somnia
 eorū quæ narrat vnusquisq; ad proximū
 suū: sicut obliti sunt patres eorū nominis
 mei ppter Baal. propheta qui habet som- 28
 niū, narret somniū: & qui habet sermonē
 meum, loquatur sermonē meū verē. quid
 paleis ad triticū, dicit Dñs? Nunquid non 29
 verba mea sunt quasi ignis, dicit Domi-
 nus: & quasi malleus conterens petram?
 Propterea ecce ego ad prophetas, ait Do- 30
 minus: qui furantur verba mea vnusquis-
 que à proximo suo. Ecce ego ad prophe- 31
 tas, ait Domin⁹: qui assumūt linguas suas,
 & aiunt, Dicit Dominus. Ecce ego ad 32
 prophetas somniantes mendaciū, ait Do-
 minus: qui narrauerūt ea, & seduxerunt
 populum meum in mendacio suo, & in
miraculis suis: cū ego nō misissem eos,
 nec mādasssem eis, qui nihil profuerūt po- 33
 pulo huic, dicit Dominus. Si igitur in-
 terrogauerit te populus iste, vel propheta,
 aut sacerdos, dicēs, Quod est onus Domi-
 ni? dicēs ad eos, Vt quid vobis onus? proji-
ciam quippe vos, dicit Dominus. Et pro- 34
 pheta

aug. 4. l. de doc-
 trin. chris. c. 29

vel lenificant.

blanditijs.

ut quid onus. m
 dignatis vos.

35 Gpheta & sacerdos, & populus qui dicit,
 Onus Dñi: visitabo super virū illum, & su-
 36 per domū eius. [?]Hæc dicetis vnusquisque
 ad proximū & ad fratrem suū, Quid res-
 pondit Dñs? Et quid locutus est Dñs? [?]Et
 onus Dñi vltra non memorabitur: quia
 onus erit vnicuiq; sermo suus: & peruer-
 tistis verba Dei viuētis, Dñi exercituum
 37 Dei nostri. [?]Hæc dices ad prophetā, Quid
 respondit tibi Dñs? & quid loquutus est
 38 Dominus? [?]Si autē onus Dñi dixeritis: pro-
 pter hoc hæc dicit Dominus, Quia dixistis
 sermonē istū, Onus Dñi: & misi ad vos, di-
 39 cens, Nolite dicere Onus Domini: [?]pro-
 pterea ecce ego tollam vos portās, & dere-
linquā vos, & ciuitatē quā dedi vobis, &
 40 patribus vestris à facie mea. [?]Et dabo vos
 in opprobriū sempiternū, & in ignominiā
 aternā, quæ nūquā obliuione delebitur.

CAP. XXIII.

1 **A** Stendit mihi Dominus: & ecce duo
 2 calathi pleni ficis, positi ante tēplum
 Domini: postquā transtulit Nābuchodo-
 nosor rex Babylonis Iechoniā filium Ioa-
 cim regem Iuda, & principes eius, & fa-
 brū, & inclusorē de Ierusalem, & adduxit
 3 eos in Babylonem. [?]Calathus vnus, ficus
 bonas habebāt nimis: vt solent ficus esse
 4 primi temporis. & calathus vnus, ficus
 habebāt malas nimis, quæ comedi non
 5 poterant, eo quòd essent malæ. [?]Et di-
 6 xit Dominus ad me, Quid tu vides Iere-
 mia? Et dixi, ficus: ficus bonas, ^a bonas val-
 7 de: & malas, ^a malas valde: quæ comedi nō
 8 possunt,

Trinitas.**Micro, hic,***vel obliuiscat ve-
stri obliuiscēdo
st suellam.**Sup. 20. c. 11.**vel pragnature.
breuas hispane.**a a
monachi.
c. quātūlibet
47. dist.*

possunt, eo quòd sint malæ. Et factū est
 verbū Dñi ad me, dicēs, Hæc dicit Dñs
 De⁹ Israël, Sicut fic⁹ hæ bonæ: sic cogno-
 scā transmigratiōē Iuda, quā emisi de lo-
 co isto in terrā Chaldæorū, in bonū. Et
 ponā oculos meos super eos ad placādū
 & reducā eos in terrā hanc: & ædificabo
 eos, & nō destruā: & plātabo eos, & non
 euellā. Et dabo eis cor, vt sciant me, quia
 ego sum Dñs: & erunt mihi in populū, &
 ego ero eis in Deū: quia reuertētur ad me
 in toto corde suo. Et sicut ficus pessi-
 mæ, quæ comedi nō possunt eò quòd sint
 malæ: hæc dicit Dñs, sic dabo Sedeciā re-
 gem Iuda: & principes eius, & reliquos
 de Ierusalē, qui remanserunt in vrbe hac,
 & qui habitant in terra-Ægypti. Et da-
 bo eos in vexationem, afflictionemque
 omnibus regnis terræ: in opprobriū, & in
 parabolā, & in prouerbiū, & in maledi-
 ctionē in vniuersis locis ad quæ eieci eos.
 Et mittā in eis gladiū, & famē, & pestē:
 donec cōsumātur de terra, quā dedi eis, &
 patribus eorum.

CAP. XXV.

Verbum quod factū est ad Ieremiam
 de omni populo Iudæ in anno quar-
 to Ioacim filij Iosix regis Iuda, (ipse est
 annus primus Nabuchodonosor regis Ba-
 bylonis). Quod locutus est Ieremias pro-
 pheta ad omnē populū Iuda, & ad vniuer-
 sos habitatores Ierusalē dicēs, A tertio-
 cimo anno Iosix filij Amō regis Iuda vs-
 que ad diē hanc: isti tertius & vicesimus
 annus,

in bonuz.

Infr. 21. f. 33.

Infr. 29. d. 17.

Infr. 29. d. 17.

¶ Que 8.

annus, factū est verbū Domini ad me, &
 locutus sum ad vos de nocte confurgens
 4 & loquens & non audistis. ? Et misit Do-
 minus ad vos omnes seruos suos prophe-
 tas, confurgens diluculo, mittensque: &
 non audistis, neq; inclinastis aures vestras
 5 vt audiretis, ? cūm diceret, ¶ Reuertimini
 vnusquisque à via sua mala, & à pessimis
 cogitationibus vestris: & habitabitis in
 terra quam dedit Dominus vobis, & pa-
 6 tribus vestris, à seculo & vsque in secu-
 lum. ? Et nolite ire post deos alienos, vt
 B seruiatis eis, adoretisque eos: neq; me ad
 iracundiā prouocetis in operibus manuū
 7 vestrarū, & non affligā vos. ? Et non audi-
 stis me, dicit Dominus, vt me ad iracun-
 diam prouocaretis in operibus manuum
 8 vestrarum in malū vestrū. ? Propterea hæc
 dicit Dñs exercituum, Pro eo quòd non
 9 audistis verba mea, ? ecce ego mittam, &
 assumā vniuersas cognationes Aquilonis,
 ait Dominus, & Nabuchodonosor regem
 Babylonis seruum meū: & adducā eos su-
 per terram istā & super habitatores eius,
 & super omnes nationes quę in circuitu
 illius sunt: & interficiā eos, & ponā eos in
 10 stuporē & in sibilū, & in solitudines sem-
 piternas. ? Perdāque ex eis vocem gaudij
 & vocē lætitiæ, vocē sponsi & vocē spon-
 11 sę, vocē molæ, & lumē lucernæ. ? ¶ Et erit
 C vniuersa terra hæc in solitudinē & in stu-
 porē: & seruient omnes gētes istę regi Ba-
 12 bylonis septuaginta annis. ? ¶ Cumq; im-
 pleti fuerint septuaginta anni, visitabo su-

4. Re. 17. b. 13
 Supr. 18. b. 11
 Infr. 25. a. 5.
 35. c. 15.

Dan. 9. a. 20
 Inf. 26. c. 12.
 2. pa. 36. d. 22
 1. Esd. 1. a. 1.
 6. a. 3.

M s

per

3. Esd. l. g. 57 per regē Babylonis, & super gētē illā, dicit
 Dñs, iniquitatem eorum, & super terram
 Chaldæorum: & ponā illā in solitudines
 sempiternas. Et adducā super terrā illam
 omnia verba mea quę locutus sum cōtra
 eā, omne quod scriptum est in libro isto,
 quęcūq; prophetauit Ieremias aduersum
 omnes gentes: Quia serui erunt eis cū
 essent gētes multę & reges magni: & red-
 dam eis secundū opera eorū & secun-
 dū facta manū suarū. Quia sic dicit
 Dñs exercituū Deus Israël, Sume calicem
 vini furoris huius de manu mea: & pro-
 pinabis de illo cunctis gentibus ad quas
 ego mittā te. Et bibent, & turbabuntur
 & insanient à facie gladij quem ego mit-
 tam inter eos. Et accepi calicē de manu
 Dñi, & propinaui cūctis gentib⁹ ad quas
 misit me Dñs: Ierusalē & ciuitatibus Iu-
 da, & regibus eius & principibus eius: vt
 darem eos in solitudinē, & in stuporem,
 & in sibilum, & in maledictionē, sicut est
 dies ista. Pharaoni regi Ægypti, & seruis
 eius, & principibus eius, & omni populo
 eius, & vniuersis generaliter: cunctis re-
 gibus terrę Ausitidis, & cunctis regibus
 terrę Philisthiim, & Ascalonis, & Gazę,
 & Accarō, & reliquiis Azoti, & Idumęę,
 & Moab, & filiis Ammō: Et cunctis regi-
 bus Tyri, & vniuersis regibus Sidōnis: &
 regibus terrę insularū qui sunt trans ma-
 re. Et Dedan, & Thema, & Buz, & vni-
 uersis qui attonsi sunt in comā. Et cun-
 ctis regibus Arabiæ, & cūctis regibus Oc-
 cidentis,

p̄miscue.

*feminiis angu-
li mūdi.*

- 25 cidentis, qui habitāt in deserto, ¶ Et cunctis
 regibus Zābri & cunctis regibus Elā, & ³ quibuscūq; cū p
 26 cunctis regibus Medorū: ¶ cunctis quoque _{ximo sub.}
 regibus Aquilonis de prope & de longe,
unicuiq; contra fratrem suum: & omnibus
 regnis terræ, quæ super faciem eius sunt: &
 27 rex Sefach bibet post eos. ¶ Et dices ad
 eos, Hæc dicit Dominus exercituum Deus
 Israël, Bibite, & inebriamini & vomite:
 & cadite, neq; surgatis, à facie gladij quē
 28 ego mittam inter vos. ¶ Cumq; noluerint
 F accipere calicē de manu tua vt bibant, di-
 ces ad eos, Hæc dicit Dñs exercituum, Biben-
 29 tes bibetis: ¶ ¶ quia ecce, in ciuitate in qua ^{1. Pet. 4. d. 17}
 inuocatum est nomē meū, ego incipiam ^{puer. 11. Et. 7. c.}
 affligere, & vos quasi innocētes & immu- ^{49.}
 nes eritis? nō eritis immunes. gladiū enim
 ego voco super omnes habitatores terræ,
 30 dicit Dominus exercituum. ¶ Et tu prophe-
 tabis ad eos omnia verba hæc, & dices ad
 illos: ¶ Dominus de excelso rugiet, & de ^{Ioel 3. c. 16.}
 habitaculo sancto suo dabit vocem suā: ^{Amos 1. 4. 2.}
 rugiens rugiet super decōrē suum: celestis ^{habitu culuz.}
ma quasi calcantium cōcinetur aduersus
 31 omnes habitatores terræ. ¶ Peruēnit soni-
 tus vsq; ad extrema terræ: Quia iudiciū
 Domino cū gentibus: iudicatur ipse cum ⁷
omni carne, impios tradi gladio, dicit Do- ^{vel iudex istois}
 32 minus. ¶ Hæc dicit Dñs exercituum, Ecce, ^{armis.}
 afflictio egredietur de gente in gentē: &
 turbo magnus egredietur à summitati- ^{tradet vel tradi}
bus terræ. ¶ Et erunt interfecti Dñi in die ^{di.}
 33 illa à summo terræ vsq; ad summū eius: ^{diuersis lateribus}
 non plāgentur & non colligentur, neque
 sepelien-

cōplet⁹ sūt dissip⁹ ones. *1. nō poterūt pastores effugere.* *vel succisa sūt.* *vel quia pira inimici operimētis.*

sepelientur: in sterquiliniū super faciem
 terræ iacebunt. ³⁴ *?* Ululate pastores & cla-
 mate: & aspergite vos cinere optimates
 gregis: quia cōpleti sunt dies vestri, vt in-
 terficiamini: & dissipationes vestræ, & ca-
 detis quasi vasa pretiosa. ³⁵ *?* Et peribit fuga
à pastoribus, & saluatio ab optimatibus
 gregis. ³⁶ *?* Vox clamoris pastorū, & ulula-
 tus optimatum gregis: quia vastauit Dñs
 pascua eorū. ³⁷ *?* Et conticuērunt arua pācis
 à facie iræ furoris Dñni. ³⁸ *?* Dereliquit
 quasi leo umbraculum suum, quia facta
 est terra eorum in desolationem à facie
iræ columbæ, & à facie iræ furoris Dñi.

CAP. XXVI.

vel op²um

IN principio regni ioachim filij iosiæ re-
 gis Iuda, factum est verbū istud à Do-
 mino, dicens, *?* Hæc dicit Dñs, sta in atrio
 domus Dñi, & loqueris ad omnes ciuita-
 tes Iuda, de quibus veniunt, vt adorent in
 domo Dñi, vniuersos sermones quos ego
 mādauī tibi vt loquaris ad eos: noli sub-
 trahere verbū, *?* si fortè audiant & cōuer-
 tantur vnusquisq; à via sua mala: & pœ-
 niteat me mali quod cogito facere eis
 propter malitiā studiorū eorū. *?* Et dices
 ad eos, Hæc dicit Dñs, Si nō audieritis me
 vt ambuletis in lege mea quā dedi vobis,
? vt audiatis sermones seruatorū meorum
 Prophetarū, quos ego misi ad vos de no-
 ste confurgens, & dirigens, & non audi-
 stis. *?* Dabo domū istam sicut Silo, & vr-
 bem hanc dabo in maledictionē cunctis
 gentibus terræ. *?* Et audierunt sacerdotes
 &

1. Reg. 4. 4. 2
 6. 10.

B & prophetæ, & omnis populus Ieremiã
 8 loquentē verba hæc in domo Dñi. ¶ Cum-
 q̄; compleisset Ieremias loquēs omnia quę
 præceperat ei Dñs, vt loqueretur ad vni-
 uersum populū: apprehenderunt eū sacer-
 9 dotes & prophetæ, & omnis populus, di-
 cens, Morte moriatur. ¶ Quare propheta-
 uit in nomine Dñi, dicens, Sicut Silo erit
 10 domus hæc: & vrbs ista desolabitur: eo
 quod non sit habitator? Et cōgregatus est
 omnis populus aduersus Ieremiã in do-
 11 mo Dñi. ¶ Et audierūt principes Iuda ver-
 C ba hæc: & ascenderunt de domo regis in
 domū Dñi, & sederunt in introitu portæ
 12 domus Dñi nouæ. ¶ Et locuti sunt sacer-
 dotes & prophetę ad principes, & ad om-
 nem populū, dicentes, Iudiciū mortis est
 viro huic: quia prophetauit aduersus ciui-
 tatem istã, sicut audistis auribus vestris.
 13 ¶ Et ait Ieremias ad omnes principes, &
 ad vniuersum populū dicens, ¶ Dñs misit
 me vt prophetarē ad domū istã, & ad ci-
 14 uitatem hanc omnia verba quę audistis.
 ¶ Nunc ergo bonas facite vias vestras, &
 15 studia vestra, & audite vocē Domini Dei
 vestri: & pœnitebit Dñm mali quod lo-
 cutus est aduersum vos. ¶ Ego autē ecce
 in manibus vestris sum: facite mihi quod
 bonū & rectū est in oculis vestris. ¶ Verū-
 tamē scitote & cognoscite quod si occi-
 deritis me, sanguinē innocētē tradetis cō-
 tra vosmetipsos, & contra ciuitatē istã, &
 habitatores eius. in veritate enim misit
 me Dñs ad vos, vt loquerer in aurib⁹ ve-
 stris

¹ morietis.

pphetaſti.
vt.

Sup. 25. c. 2.
2. Par. 36.
d. 22.

1. Esd. 1. a. 2.

6. a. 3.

3. Esd. 1. g. 57

2. a. 1. 6

6. c. 24.

Sup. 7. a. 3.

stris omnia verba hæc. ¹⁶ Et dixerunt prin-
 cipes, & omnis populus ad sacerdotes & ^{E.}
 ad prophetas, Nō est viro huic iudicium
 mortis: quia in nomine Dñi Dei nostri lo-
 cutus est ad nos. ¹⁷ Surrexerunt ergo viri
 de senioribus terræ: & dixerunt ad omnē
 cœtū populi, loquētes: ¹⁸ Michæas de Mo-
 rashti fuit Propheta in dieb⁹ Ezechiaë re-
 gis Iuda, & ait ad omnē populū Iudæ, di-
 cens, Hæc dicit Dñs exercituū: ¹⁹ Siō quasi
 ager arabitur: & Ierusalē in aceruū lapi-
 dum erit: & mons domus* in excelsa syl-
 uarū. ²⁰ Nunquid morte condānauit eum
 Ezechias rex Iuda, & omnis Iuda? nun-
 quid non timuerunt Dominū, & depre-
 cati sunt faciē Domini: & pœnituit Do-
 minū mali quod loquutus fuerat aduer-
 sum eos? Itaque nos facimus malū gran-
 de contra animas nostras. ²¹ Fuit quoq; vir
 prophetans in nomine Domini Vrias fi-
 lius Semei de Cariath-iarim: & prophe-
 tauit aduersus ciuitatē istam, & aduersus
 terrā hanc iuxta omnia verba Ieremię. ²² Et
 audiuit rex Ioacim, & omnes potentes &
 principes eius verba hæc: & quæsiuit Rex
 interficere eū. Et audiuit Vrias, & timuit,
 fugitq; & ingressus est Ægyptum. ²³ Et
 misit rex Ioacim viros in Ægyptū, Elna-
 rhā filiū Achobor, & viros cū eo in Ægy-
 ptum. ²⁴ Et eduxerunt Vriam de Ægypto:
 & adduxerunt eum ad regem Ioacim, &
 percussit eum gladio: & proiecit cadauer
 eius in sepulchris vulgi ignobilis. ²⁵ Igitur
 manus Ahicā filij Saphan fuit cū Ieremia,

Mich. 3. d. 13.

*Domini

non facia-
mus

ut nō traderetur in manus populi, & interficerent eum.

CAP. XXVII.

vestes vel pticas.

A ¹ IN principio regni Ioachim filij Iosia regis Iuda, factum est verbū istud ad Ieremiā à Dño, dicens, ² Hæc dicit Dñs ad me, Fac tibi vincula & catenas: & pones ³ eas in collo tuo. ⁴ Et mittes eas ad regem Edom, & ad regē Moab, & ad regē filiorū Ammō, & ad regē Tyri, & ad regē Sidonis: in manu nuntiorū qui venerūt Ierusalē ad Sedeciā regem Iuda. ⁵ Et præcipies eis ut ad dominos suos loquātur. Hæc dicit Dñs exercituū Deus Israël, Hæc dicetis ad dominos vestros, ⁶ Ego feci terram, & homines, & iumēta quæ sunt super faciē terræ, in fortitudine mea magna, & in brachio meo extēto: & dedi eā ei qui placuit in oculis meis. ⁷ Et nunc itaq; ego dedi omnes terras istas. in manu Nabuchodonosor regis Babylonis serui mei: insuper & bestias agri dedi ei, ut seruiant illi. ⁸ Et seruiant ei omnes gentes, & filio eius, & filio filij eius: donec veniat tempus terræ eius & ipsius: & seruiant ei gētes multæ & reges magni. ⁹ Gens autē & regnum quod nō seruiert Nabuchodonosor regi Babylonis: & quicūq; nō curuauerit collum suū sub iugo regis Babylonis: in gladio, & in fame & in peste visitabo super gentē illā, ait Dñs: donec consumam eos in manu eius. ¹⁰ ¶ Vos ergo nolite audire prophetas vestros, & diuinos, & somniatores, & augures, & maleficos qui dicunt vobis;

c
iuga:

T. 50. 51.

Sup. 23. d. 11
Infra 29. b. 1

vobis: Nō seruietis regi Babylonis. ⁹ Quia ¹⁰
mendaciū prophetant vobis: vt longè vos
faciant de terra vestra, & eiiciant vos, &
pereatis. ¹¹ Porro gens quæ subiecerit cer-
uicē suā sub iugo regis Babylonis, & ser-
uierit ei: dimittā eā in terra sua, dicit Do-
minus: & colet eā, & habitabit in ea. ¹² Et
ad Sedeciā regē Iuda locutus sum secun- ^C
dū omnia verba hæc, dicēs, Subiicite col-
la vestra sub iugo regis Babylonis, & ser-
uite ei, & populo eius, & viuetis. ¹³ Quare
moriemini tu, & populus tuus gladio, &
fame, & peste, sicut locutus est Dñs ad gē-
tem quæ seruire noluerit regi Babylonis?
¹⁴ Nolite audire verba prophetarū dicen-
tium vobis, Nō seruietis regi Babylonis:
quia mendacium ipsi loquuntur vobis.
¹⁵ Quia non misi eos, ait Dñs: & ipsi pro-
phetāt in nomine meo mēdaciter: vt ei-
ciāt vos, & pereatis tā vos, quā prophe-
tæ qui vaticinantur vobis. ¹⁶ Et ad sacerdo-
tes, & ad populū istū locutus sum, dicēs,
Hæc dicit Dñs, Nolite audire verba pro-
phetarū vestrorū, qui prophetant vobis
dicentes, Ecce vasa Dñi reuertētur de Ba-
bylone nunc citò, mendaciū enim pro-
phetāt vobis. ¹⁷ Nolite ergo audire eos, sed
seruite regi Babylonis, vt viuatis. quare ^D
datur hæc ciuitas in solitudinē? ¹⁸ Et si pro-
phetæ sunt, & est verbū Dñi in eis: occur-
rāt Domino exercituū, vt nō veniāt vasa
quæ derelicta fuerant in domo Dñi, & in
domo regis Iuda, & in Ierusalē, in Baby-
lonē. ¹⁹ Quia hæc dicit Dominus exerci-
tuum

Sup. 14. c. 14.
23. c. 21.
29. b. 9.

occurrant nunc dñs.

tuū ad columnas, & ad mare, & ad Ba- 4. Re. 25. c. 7.
 ses, & ad reliqua vasorū, quæ remanserūt
 20 in ciuitate hac: quæ nō tulit Nabucho-
 donosor rex Babylonis, cū transferret Ie- 4. Reg. 24.
 choniā filiū Ioacim regē Iuda de Ierusalē d. 16.
 in Babylonē, & omnes optimates Iuda &
 21 Ierusalē. Quia hæc dicit Dominus exer-
 cituum Deus Israël ad vasa quæ derelicta
 sunt in domo Domini, & in domo regis
 22 Iuda & Ierusalē. In Babylonem transfe- 4. Re. 25. c. 3.
 rentur, & ibi erunt vsque ad diē visitatio-
 nis suæ, dicit Dominus: & afferri faciam
 ea, & restitui in loco isto. **s. est.**

CAP. XXVIII.

1 **E**T factum est in anno illo in principio
 A Regni Sedecię regis Iuda, in anno quar-
 to, in mēse quinto, dixit ad me Hananias
 filius Azur propheta de Gabaō, in domo
 Domini corā sacerdotib⁹ & omni popu-
 2 lo, dicens, Hęc dicit Dominus exercituū
 Deus Israël, Cōtriui iugū regis Babylonis.
 3 Adhuc duo anni dierū, & ego referri fa-
 ciam ad locū istū omnia vasa domus Do-
 mini quę tulit Nabuchodonosor rex Ba-
 bylonis de loco isto, & transtulit ea in Ba-
 4 bylonē. Et Iechoniā filiū Ioacim regem
 Iuda, & omnē transmigratiōē Iudæ, qui
 ingressi sunt in Babylonē, ego conuertā
 ad locū istum, ait Dominus: cōterā enim
 5 iugum regis Babylonis. Et dixit Ieremias
 B propheta ad Hananiā prophetā in oculis
 sacerdotū, & in oculis omnis populi qui
 6 stabat in domo Domini: & ait Ieremias
 propheta, Amen, sic faciat Dominus: fu-

N

sciret

scitet Dñs verba tua quæ prophetaſti : vt
 referantur vafa in domũ Domini, & om
 nis tranſmigratione de Babylone ad locum
 iſtũ. ¶ Veruntamẽ audi verbum hoc quod 7
 ego loquor in auribus tuis, & in auribus
 vniuerſi populi, ¶ Prophetæ qui fuerunt 8
 ante me & ante te ab initio, & propheta
 uerũt ſuper terras multas, & ſuper regna
 magna, de prælio & de afflictione & de
 fame. ¶ Prophetæ qui vaticinatus eſt pacẽ: 9
 cũ venerit verbũ eius, ſcietur propheta C
 quem miſit Dominus in veritate. ¶ Et tu- 10
 lit Hananias propheta catenam de collo
 Ieremiæ prophetæ, & confregit eã. ¶ Et ait 11
 Hananias in conſpectu omnis populi, di
 cens, Hæc dicit Dominus, Sic confringã
 iugum Nabuchodonofor regis Babylo
 nis poſt duos annos dierũ de collo om
 nium gentiũ. ¶ Et abiit Ieremias propheta 12
 in viã ſuam. Et factũ eſt verbum Domini
 ad Ieremiam, poſtquam confregit Hana
 nias propheta catenam de collo Ieremiæ
 prophetæ, dicẽs, ¶ Vade, & dices Hananię, 13
 Hęc dicit Dominus, Catenas ligneas con- D
 triuiſti, & facies pro eis catenas ferreas.
 ¶ Quia hæc dicit Dominus exercituum 14
 Deus Iſraël, Iugum ferreum poſui ſuper
 collum cunctarum Gentium iſtarum, vt
 ſeruiant Nabuchodonofor regi Babylo
 nis, & ſeruiant ei: inſuper & beſtias terræ
 dedi ei. ¶ Et dixit Ieremias propheta ad 15
 Hananiam prophetam, Audi Hanania: nõ
 miſit te Dominus, & tu confidere feciſti
 populum iſtum in mendacio. ¶ Idcirco 16
 hæc

veſte. p. ſicã.

hæc dicit Dominus : Ecce ego mittam te à facie terræ: hoc anno morieris . aduer-
 17 sum enim Dominũ locutus es. Et mor-
 tuus est Hananias propheta in anno illo,
 mense septimo.

CAP. XXIX.

1 **E**T hæc sunt verba libri quæ misit Ie-
 A Remias propheta de Ierusalẽ ad reli-
 quias seniorum transmigrationis , & ad
 sacerdotes, & ad prophetas , & ad omnẽ
 populũ quem traduxerat Nabuchodono-
 2 sor de Ierusalem in Babylonẽ: postquam
 egressus est Iechonias rex , & domina, &
 eunuchi, & principes Iuda, & Ierusalẽ, &
 3 faber, & inclusor de Ierusalem: in manu
 Elasa filij Saphã, & Gamariæ filiæ Helciæ,
 quos misit Sedecias rex Iuda ad Nabu-
 chodonosor regẽ Babylonis in Babylonẽ
 4 dicens, Hæc dicit Dñs exercituum Deus
 Israël omni transmigrationi quam tran-
 5 stuli de Ierusalem in Babylonem, Ædifi-
 cate domos, & habitate: & plantate hor-
 6 tos, & comedite fructum eorum. Acci-
 B pite vxores , & generate filios & filias: &
 date filiis vestris vxores , & filias vestras
 date viris, & pariãt filios & filias: & mul-
 tiplicamini ibi, & nolite esse pauci nume-
 7 ro. Et quærite pacem ciuitatis ad quam
 transmigrate vos feci : & orate pro ea ad
 Dominũ : quia in pace illius erit pax vo-
 8 bis. Hæc enim dicit Dñs exercituũ Deus
 Israël : Non vos seducãt prophetae vestri
 qui sunt in medio vestrum, & diuini ve-
 stri: & ne attẽdatis ad somnia vestra quæ

*hinc quas.**c
reginn.**Sup. 14. b. 23.
23. d. 16. 27.
b. 9.*

N 2

VOS

vos somniatis: ¹ Quia falsò ipsi prophetarunt
 vobis in nomine meo: - & nò misì eos,
 dicit Dñs. ² ¶ Quia hæc dicit Dñs, Cùm
 cœperint impleri in Babylone septuaginta
 anni, visitabo vos: & suscitabo super vos
 verbũ meũ bonũ, vt reducã vos ad locũ
 istum. ³ Ego enim scio cogitationes quas
 ego cogito super vos, ait Dñs, cogitatio-
 nes pacis, & nò afflictionis, vt dem vobis
 finẽ & pãtentiã. ⁴ Et inuocabitis me, &
ibitis: & orabitis me, & ego exaudiã vos.
⁵ Quæretis me, & inuenietis: cùm quæsie-
 ritis me in toto corde vestro. ⁶ Et inueniar
 à vobis, ait Dñs: & reducã captiuitatem
 vestrã: & cõgregabo vos de vniuersis gen-
 tibus, & de cunctis locis ad quẽ expuli vos,
 dicit Dñs: & reuerti vos faciã de loco ad
 quem transmigrare vos feci. ⁷ Quia dixi-
 stis, Suscitabit nobis Dñs prophetas in Ba-
 bylone, ⁸ Quia hæc dicit Dñs ad regẽ qui
 sedet super solium David, & ad omnẽ po-
 pulũ habitatorẽ vrbis huius, ad fratres ve-
 stros qui nò sunt egressi vobiscũ in trans-
 migrationem. ⁹ Hæc dicit Dñs exercituũ,
 ¶ Ecce, mittã in eos gladiũ, & famẽ & pe-
 stem: ¶ & ponã eos quasi ficus malas quæ
 comedi nò possunt, eo quòd pessime sint.
¹⁰ Et persequar eos in gladio, & in fame,
 & in pestilentia: & dabo eos in vexationẽ
 vniuersis regnis terræ: in maledictionẽ, &
 in stuporẽ, & in sibilũ, & in opprobrium
 cunctis Gentibus ad quas ego eieci eos.
¹¹ Eo quòd non audierint verba mea, dicit
 Dñs: quẽ misì ad eos per seruos meos pro-
 phetas

- 1.

Sup. 25. c. 12.

E. 26. c. 22.

2. Par. 36.

d. 21

1. Esd. 1. c. 1.

D. 11. 9. a. 2.

Et speram vel quæ
 expectetis
 viuetis.

3. Esd. 1. g. 47

suscitauit.

Sup. 24. d. 10

Sup. 24. c. 8.

phetas de nocte cōfurgens & mittens: &
 20 non audistis, dicit Dñs. ¹ Vos ergo audite
 E verbū Dñi omnis trāsmigratio, quā emisi
 21 de Ierusalē in Babylonē. ² Hęc dicit Dñs
 exercituū, Deus Israhel ad Achab filiū Co-
 lię, & ad Sedeciā filiū Maasię, qui prophe-
 tant vobis in nomine meo mēdaciter, Ec-
 ce ego tradā eos in manus Nabuchodo-
 nosor regis Babylonis: & percutiet eos in
 22 oculis vestris. ³ Et assumetur ex eis male-
 dictio omni trāsmigrationi Iudæ quæ
 est in Babylone, dicētū, Ponat te Dñs sicut
 Sedeciā, & sicut Achab quos frixit rex
 23 Babylonis in igne, ⁴ pro eo quòd fecerint
 stultitiā in Israhel, & mœchati sunt in vxo-
 res amicorū suorū, & locuti sunt verbū
 in nomine meo mendaciter quod non
 mandavi eis. ego sum iudex & testis, di-
 24 cit Dñs. ⁵ Et ad Semeiā Nehelamitē dices:
 25 ⁶ Hęc dicit Dñs exercituū, Deus Israhel, Pro
 eo quòd misisti in nomine tuo libros ad
 omnem populū qui est in Ierusalē, & ad
 Sophoniā filium Maasię sacerdotē, & ad
 26 vniuersos sacerdotes dicens, ⁷ Dñs dedit
 te sacerdotem pro Ioiade sacerdote: vt fis
 dux in domo Dñi super omnē virū arrep-
titiū & prophetantē, vt mittas eum in
 27 neruum & in carcerē. ⁸ Et nunc quare nō
 increpasti Ieremiā Anathothitē, qui pro-
 28 phetat vobis? ⁹ Quia super hoc misit in
 Babylonē ad nos, dicens, Longū est: edifi-
 cate domos & habitate: & plantate hor-
 29 tos, & comedite fructus eorū. ¹⁰ Legit ergo
 G Sophonias sacerdos librū istum in auri-

vel tota captiui-
 tas iuda q̄ est in
 babel. accipiet
 ab eis increpati-
 onē et dicet.

torruit
 qui cognosco

malac. c. 3.

meo

furio sum.

idcirco.

Epistolā hanc

bus Ieremiæ prophetæ. ¹Et factū est ver- 30
 bum Domini ad Ieremiam, dicens: ²Mitte 31
 ad omnē transmigrationem, dicens, Hæc
 dicit Dominus ad Semeiā Nehelamiten:
 Pro eo quòd prophetauit vobis Semeias,
 & ego non misi eū: & fecit vos confidere
 in mendacio: ³ Idcirco hæc dicit Domi- 32
 nus: Ecce, ego visitabo super Semeiā Ne-
 helamiten, & super semen eius: non erit
 ei vir sedens in medio populi huius, &
 non videbit bonū quod ego faciā populo
 meo, ait Dominus, quia præuaricationem
 locutus est aduersus Dominum.

CAP. XXX.

HOc verbū quod factū est ad Ieremiā 1
 à Domino, dicens, ² Hæc dicit Dñs 2
 Deus Israël, dicens: Scribe tibi omnia ver- A
 ba quæ loquutus sum ad te, in libro. ³ Ec- 3
 ce enim dies veniunt, dicit Dñs, & con-
 uertam conuersionē populi mei Israël &
 Iuda, ait Dñs, & conuertā eos ad terram
 quam dedi patribus eorū, & possidebunt
 eam. ⁴ Et hæc verba quæ locutus est Do- 4
 minus ad Israël & ad Iudā, ⁵ Quoniā hæc 5
 dicit Dñs, Vocē terroris audiuimus: for-
 mido, & non est pax. ⁶ Interrogate, & vi- 6
 dete si generat masculus? quare ergo vidi
 omnis viri manū super lumbū suū, quasi
 parturientis, & conuersæ sunt vniuersæ
 facies in auruginē? ⁷ ¶ Vē, quia magna dies 7
 illa, nec est similis eius: tempusque tribu-
 lationis est Iacob, & ex ipsa saluabitur.
⁸ Et erit in die illa, ait Dñs exercituū: con- 8
 teram iugū eius de collo tuo, & vincula B
 eius

defectionem.

captiuitatez.

Toel 2. d. 20.

e. 11.

Amos 5. e. 18.

Soph. 1. d. 15.

Esa. 13. a. 6.

eius dirumpam : & nō dominabuntur ei
 9 amplius alieni: sed seruiēt Dño Deo suo,
 & David regi suo quem suscitabo eis.
 10 ¶ Tu ergo non timeas serue meus Iacob,
 ait Dñs, neq; paucas Israēl: quia ecce ego
 saluabo te de terra longinqua, & semen
 tuū de terra captiuitatis eorū: & reuerte-
 tur Iacob, & quiescet, & cunctis affluet
 11 bonis, & non erit quē formidet: Quoniā
 tecum ego sum, ait Dñs, vt saluē te. faciā
 enim consummationē in cunctis Gētibus
 in quibus dispersi te: te autē non faciā in
 12 consummationem: sed castigabo te in iu-
 dicio, vt nō videaris tibi innoxius. Quia
 hęc dicit Dñs: Insanābilis fractura tua,
 13 peffima plaga tua. Non est qui iudicet iu-
 diciū tuū ad alligandū: curationū vti-
 14 litas nō est tibi. Omnes amatores tui obli-
 15 ti sunt tui, teq; non quærent. ¶ plaga enim
 inimici percussi te castigatione crudeli;
 ¶ propter multitudinē iniquitatis tuę dura
 16 facta sunt peccata tua. ¶ Quid clamas su-
 per contritione tua? Insanabilis est dolor
 tuus: ¶ propter multitudinem iniquitatis
 tuę, & propter dura peccata tua feci hęc
 17 tibi. Propterea omnes qui comedunt te,
 deuorabuntur: & vniuersi hostes tui in
 captiuitatē ducentur: & qui te vastant,
 vastabuntur, cunctosq; prædatores tuos
 18 dabo in prædā. ¶ Obducā enim cicatricē
tibi, & à vulneribus tuis sanabo te, dicit
 Dñs. Quia eiectā vocauerunt te Siō, Hęc
 est quæ non habebat requirentē. Hęc di-
 19 cit Dñs: Ecce, ego conuertam conuersio-

IESUS.

Isa. 43. a. 1.

44. a. 2.

Luc. 1. 8. 70.

πτεπνταλυσ εριτ

suicidēdo nō suc
 cidā te,

2
 vel desperata

sanitate: medici
 ne curatiue nō sūt
 tibi.

multiplicata.

Sup. 23. d. 19.

Sup. 13. d. 22.

Sup. 15. d. 18.

Sup. 13. d. 22.

et q⁴ multiplica
 ta sūt.

5
 curabo enim sa
 nitatē tibi.

sup' tumulu' suu' s'z dispositione' suam habitab'.

amplificabo

iesus.

se congregens.

niem tabernaculorum Iacob, & tectis eius
 miserebor, & ædificabitur ciuitas in ex-
 celso suo, & templum iuxta ordinem suu'
fundabitur. ¶ Et egredietur de eis laus, 19
 voxque ludentium: & multiplicabo eos,
 & non minuentur: & glorificabo eos: &
 non attenuabuntur. ¶ Et erunt filij eius si- 20
 cut à principio: & cœtus eius coram me
 permanebit: & visitabo aduersum omnes
 qui tribulāt eum. ¶ Et erit dux eius ex eo: 21
 & princeps de medio eius producetur:
 & applicabo eum, & accedet ad me. quis
 enim iste est, qui applicet cor suu', vt ap-
 propinquet mihi, ait Dominus? ¶ Et eritis 22
 mihi in populum: & ego ero vobis in
 Deum. ¶ Ecce, turbo Domini, furor egre- 23
 diens, procella ruens: in capite impiorum
 conquiescet. ¶ Non auertet iram indigna- 24
 tionis Dominus: donec faciat & cōpleat
 cogitatione' cordis sui. in nouissimo die-
 rum intelligetis ea.

CAP. XXXI.

IN tēpore illo, dicit Dñs, Ero Deus vni- 1
 uersis cognationibus Israël, & ipsi erūt A
 mihi in populū. ¶ Hæc dicit Dominus, in- 2
 uenit gratiā in deserto populus qui remā
ferat gladio: vadet ad requiē suam Israël.
 ¶ Lōgē Dominus apparuit mihi, Et in cha- 3
 ritate perpetua dilexi te, ideo attraxi te
 miserans. ¶ Rursumque ædificabo te, & 4
 ædificaberis virgo Israël, adhuc ornaberis
 tympanis tuis, & egredieris in choro lu-
 dentiu'. ¶ Adhuc plantabis vineas in mon- 5
 tibus Samariæ: plantabunt plantantes, &
 donec

euaserat a gladi

a longo tēpore.

iesus.

p̄phānabūt.

exultate in capite

*In montes
Samarie.

Esa. 2. a. 3.

Mich. 4. a. 2.

Zach. 8. d. 23.

nuditi vos facite
et laudate.

*precibus

redimūt.

p̄ frumētū et g

dolebūt valp̄nu
ebūt.

e. p̄cepta. 29

saturabitur.

N 5

dicit

- donec tempus veniat, nō vindemiabunt:
- 6 Quia erit dies in qua clamabunt custo-
des* in monte Ephraim, Surgite, & ascen-
damus in Sion ad Dominum Deum no-
strum. Quia hæc dicit Dñs, Exultate in
7 latitia Iacob, & hincite contra caput Gen-
tium: perfonate, & canite, & dicite: Salua
8 Dñe populū tuum reliquias Israël. Ecce,
B ego adducam eos de terra Aquilonis, &
congregabo eos ab extremis terræ: inter
quos erunt cæcus & claudus, & prægnās
& pariēs simul, cœtus magnus reuertenti-
9 tium huc. In fletu venient: & in "miseri-
cordia' reducam eos: & adducam eos per
torrentes aquarū in via recta, & non im-
pingent in ea: quia factus sum Israëlī pa-
ter, & Ephraim ptimogenitus meus est.
- 10 Audite verbū Domini gentes, & annun-
tiate in insulis quæ procul sunt, & dicite,
Qui dispersit Israël, congregabit eum: &
custodiet eum sicut pastor gregē suum.
- 11 Redem̄itenim Dominus Iacob, & libe-
12 rabit eum de manu potentioris. Et ve-
nient, & laudabunt in monte Sion: &
confluent ad bona Domini super frumē-
to, & vino, & oleo, & fœtu pecorum &
armetorū: eritque anima eorū quasi hor-
13 tus irriguus, & ultra non esurient. Tunc
C letabitur virgo in choro, iuuenes & senes
simul: & conuertā luctum eorū in gau-
dium, & consolabor eos, & lætificabo à
14 dolore suo. Et inebriabo animā sacerdo-
tum pinguedine: & populus meus bonis
15 meis adimplebitur, ait Dominus. Hæc

Mat. 2. d. 18.

admittere consolationes.

dicit Dominus, Vox in excelsis audita est
 lamentationis, luctus & fletus Rachel plorantis
 filios suos: & nolētis consolari super eis,
 quia non sunt. ¹⁶ Hæc dicit Dominus, Quiescat
 vox tua à ploratu, & oculi tui à lachrymis:
 quia est merces operi tuo, ait Dominus, & reuertentur
 de terra inimici. ¹⁷ Et est spes nouissimis tuis, ait
 Dominus, & reuertētur filij ad terminos suos.
¹⁸ Audiens audiui Ephraim transmi-
grantem, Castigasti me, & eruditus sum,
 quasi iuuenculus indomitus. cōuerte me,
 & conuertar: quia tu Dñs Deus meus.

plangentem
castigatus.

¹⁹ Postquã enim conuertisti me, egi pœnitentiã:
 & postquam ostendisti mihi, percussisti femur meũ.

nonne filij pretiosus est mihi Ephraim, nonne puer delectabilis.

Confusus sum, & erubui, quoniam sustinui opprobrium adolescentiã meã.
²⁰ Si filius honorabilis mihi Ephraim, si puer delicatus:

titulos, pone tibi cumulos altos.

quia ex quo locutus sum de eo, adhuc recordabor eius.
 Idcirco conturbata sunt viscera mea super eũ: miserans miserebor eius, ait Dominus.
²¹ Statue tibi speculã, pone tibi amaritudines:
 dirige cor tuũ in viam rectã, in qua ambulasti:
 reuere te virgo Israël, reuere te ad ciuitates tuas istas.

verte te huc et illuc filia rebellis

²² Usque quo deliciis dissoluëris filia vaga? quia creauit Dñs nouum super terrã. FOEMI-

Diug Berna. ho. 2. supmissus est

NA CIRCVDABIT VIRVM: ²³ Hæc dicit Dñs exercituum Deus Israël,

habitaculus

Adhuc dicent verbũ istud in terra Iuda, & in vrbibus eius,
 cùm conuertero captiuitatẽ eorũ, Benedicat tibi Dñs pulchritudo iustitiã,
 mons sanctus: ²⁴ & habitabunt

hant in eo Iudas, & omnes ciuitates eius
 25 simul: agricolæ & minâtes greges. ² Quia
 inebriauî animâ lassam: & omnē animâ
 26 esurientē fatûraui. ² Ideo quasi de somno
 suscitatus sum: & vidi, & somnus meus
 27 dulcis mihi. ² Ecce, dies veniunt, dicit Do-
 minus: & seminabo domū Israël & do-
 mum Iuda semine hominū, & semine iu-
 28 mentorū. ² Et sicut vigilaui super eos vt
 euellerem, & demolirer, & dissiparē, &
 disperderē, & affligerem: sic vigilabo su-
 per eos vt ædificem, & plantem, ait Do-
 29 minus. ² In diebus illis non dicent vltra,
 ¶ Patres comederūt vnam acerbā, & den-
 30 tes filiorū obstupuerunt. ² Sed vnusquis-
 que in iniquitate sua morietur: omnis ho-
 mo qui comederit vñā acerbā, obstupe-
 31 cent dentes eius. ² ¶ Ecce, dies venient, di-
 cit Dominus: & feriam domui Israël &
 32 domui Iuda fœdus nouū: ² non secundū
 pactum quod pepigi cū patribus¹ vestris
 in die qua apprehendi manū eorū, vt edu-
 cerem eos de terra-Ægypti: pactum quod
 irritū fecerunt, & ego dominatus sum
 33 eorum, dicit Dominus. ² Sed hoc erit pa-
 ctum quod feriā cū domo Israël post dies
 illos, dicit Dñs: ¶ Dabo legē meā in visce-
 ribus eorū, & in corde eorū scribam eam:
 & ero eis in Deum, ¶ & ipsi erunt mihi in
 34 populū. ² Et nō docebit vltra vir prox-
 imum suum, & vir fratrem suum, dicens,
 ¶ Cognosce Dñm. omnes enim cognos-
 cent me à minimo eorū vsque ad maxi-
 mū, ait Dominus: ¶ quia propitiabor ini-
 quitati

tristē implēui.

vel sollicitus fui.

Exec. 12. a. 20

Heb. 8. b. 8

IESUS.

eorum 60

*vel quāuis dñā
rez.*

Heb. 10. c. 18

Sup. 24. c. 70

*¶ Cognoscite
Deum. 9.*

Aa. 10. g. 43

Statuetur.

quitati eorum, & peccati eorum nō me- 35
 morabor amplius. [¶] Hæc dicit Dominus G
 qui dat solem in lumine diei, ordinē lu-
 næ & stellarū in lumine noctis: qui tur-
 bat mare, & sonāt fluctus eius. Dñs exer-
 cituum nomē illi. [¶] Si defecerint leges iste 36
 coram me, dicit Dominus: tunc & semen
 Israël deficiet, vt non sit gens coram me
 cunctis diebus. [¶] Hæc dicit Dominus, Si 37
 mensurari potuerint cæli fursum, & in-
 uestigari fundamenta terræ deorsum: &
 ego abiiciā vniuersum semen Israël, pro-
 pter omnia quæ fecerunt, dicit Dñs. [¶] Ec- 38
 ce, dies veniunt, dicit Dñs: & ædificabi-
 tur ciuitas Dño à turre Hananeel vsq; ad
 portā anguli. [¶] Et exhibit vltra ^{norma} mē- 39
 suræ in conspectu eius super collē Gareb:
 & circuibit Goátha, [¶] Et omnē vallem ca- 40
 dauerum, & cineres, & vniuersam regio-
nem mortis, vsque ad torrentem Cedrō,
 & vsque ad angulum portæ equorum
 Orientalis: sanctum Dñi non euelletur,
 & non destruetur vltra in perpetuum.

*venient***Eccia. hier.***hic,*
simul cū omni se-
*demoth.**sanctificabitur*
domino

CAP. XXXII.

Verbum quod factū est ad Ieremiā à 1
 Domino in anno decimo Sedecia A
 regis Iuda: ipse est annus decimus octauus
 Nabuchodonosor. [¶] Tunc exercitus regis 2
 Babylonis obsidebat Ierusalem: & Iere-
 mias propheta erat clausus in atrio carce-
 ris, qui erat in domo regis Iuda. [¶] Clause- 3
 rat enim eum Sedecias rex Iuda, dicens,
 Quare vaticinaris, dicēs, Hæc dicit Dñs, Ec-
 ce ego dabo ciuitatē istā in manu regis Ba-
 bylonis,

4 bylonis, & capiet eam? Et Sedecias rex Iuda
 non effugiet de manu Chaldaeorum: sed tra-
 detur in manus regis Babylonis: & loque-
 tur os eius cum ore illius, & oculi eius ocu-
 5 los illius videbunt. Et in Babylonem du-
 6 cet Sedeciam: & ibi erit donec visitet eum,
 ait Dominus. si autem dimicaueritis aduersum
 7 Chaldeos, nihil prosperum habebitis. Et
 dixit Ieremias, Factum est verbum Domini
 8 ad me, dicens, Ecce Hanameel filius Sellu
 patruelis tuus veniet ad te, dicens, Em-
 9 tibi agrum meum qui est in Anathoth:
 tibi enim competit ex propinquitate ut
 10 emas. Et venit ad me Hanameel filius
 patris mei secundum verbum Domini ad ve-
 stibulum carceris, & ait ad me, Posside a-
 grum meum qui est in Anathoth in terra
 Beniamin: quia tibi competit hereditas,
 & tu propinquus es ut possideas. Intelle-
 11 xi autem quod verbum Domini esset. Et emi
 agrum ab Hanameel filio patris mei qui est
 in Anathoth: & appendi ei argentum septem
 12 stateres, & decem argenteos. Et scri-
 ptum in libro, & signavi, & adhibui testes:
 13 & appendi argentum in statera. Et ac-
 cepi librum possessionis signatum, & stipu-
 14 lationes, & rata, & signa forinsecus. Et tri-
 dedi librum possessionis Baruch filio Ne-
 ri filij Maasiae in oculis Hanameel pa-
 truelis mei, & in oculis testium qui scripti
 erant in libro emptionis, in oculis omnium
 15 Iudaeorum qui sedebant in atrio carceris. Et
 16 praeci Baruch coram eis, dicens, Haec dicit
 C. Dominus exercituum Deus Israel, Sume libros
 istos,

¹
sicles.

²
emtionis

³
non est statuta si
mul cum exapla

simul cū exemplari istos, librū emptionis hunc signatū, & li-
pones. brū hunc qui apertus est: & pone illos in
aha. vase fictili, vt permanere possint diebus
impossibile quicq̃ multis. ¶ Hæc enim dicit Dñs exercituum
Exo. 34. 1. 7. Deus Israël, Adhuc possidebūtur domus,
multus opere & agri, & vineę in terra ista. ¶ Et orauī ad
 Dñm postquā tradidi librū possessionis
 Baruch filio Neri, dicens, ¶ Heu, heu, heu,
 Dñe Deus: ecce tu fecisti cælū & terrā in
 fortitudine tua magna, & in brachio tuo
 extento: non erit tibi difficile omne ver-
bum: ¶ Qui facis misericordiā in millib⁹,
 & reddis iniquitatē patrū in sinū filiorū
 eorū post eos, Fortissime, magne, & potēs:
 Dñs exercituū nomen tibi. ¶ Magnus cō-
 filio, & incomprehensibilis cogitatu: cu-
 ius oculi aperti sunt super omnes vias fi-
 liorū Adam: vt reddas vnicuiq; secundū
 vias suas, & secundū fructum adinuen-
 tionū eius. ¶ Qui posuisti signa & porten-
 ta in terra-Ægypti vsq; ad diem hanc, &
 in Israël, & in hominibus: & fecisti tibi
 nomē sicut est dies hæc. ¶ Et eduxisti popu-
 lum tuū Israël de terra-Ægypti, in signis,
 & in portentis, & in manu robusta, & in
 brachio extento, & in terrore magno. ¶ Et
 dedisti eis terrā hanc, quā iurasti patribus
 eorū vt dares eis terram fluentē lacte &
 melle. ¶ Et ingressi sunt, & possederūt eā:
 & nō obedierunt voci tuę, & in lege tua
 non ambulauerunt: omnia quæ mādasti
 eis vt facerent, nō fecerunt: & euenerunt
 eis omnia mala hæc. ¶ Ecce munitiones
 extractæ sunt aduersum ciuitatē, vt capia-
 tur:

tur: & vrbs data est in manus Chaldæo-
 rum, qui præliantur aduersus eam à fa-
 cie gladij, & famis, & pestilentie: & quæ-
 cunq; locutus es acciderunt, vt tu ipse cer-
 nis. Et tu dicis mihi Dñe Deus, Eme a-
 grum argento, & adhibe testes cùm vrbs
 data sit in manus Chaldæorū? Et factū est
 verbū Dñi ad Ieremiā, dicens, Ecce ego
 Dñs Deus vniuersæ carnis: nūquid mihi
 difficile erit omne verbū? Propterea hæc
 E dicit Dñs, Ecce, ego tradā ciuitatē istā in
 manus Chaldæorū, & in manus regis Ba-
 bylonis, & capient eā. Et venient Chal-
 dæi præliantes aduersum urbem hanc &
 succendent eā igni, & cōburent eā, & do-
 mos in quarum domatibus sacrificabant
 Baal, & libabant diis alienis libamina ad
 irritandū me. Erant enim filij Israēl & fi-
 lij Iuda iugiter facientes malū in oculis
 meis ab adolescentia sua: filij Israēl qui
 vsque nunc exacerbant me in opere ma-
 nuum suarū, dicit Dñs. Quia in furore,
 & in indignatione mea facta est mihi ci-
 uitas hæc, à die qua ædificauerunt eam,
 vsque ad diē istam, qua auferetur de con-
 spectu meo. Propter malitiā filiorū Isra-
 ēl & filiorum Iuda, quā fecerunt ad ira-
 cundiā me prouocantes, ipsi & reges eo-
 rum, principes eorū, & sacerdotes eorum,
 & prophetae eorum, viri Iuda & habita-
 tores Ierusalē. Et verterunt ad me terga
 & nō facies: cùm docerem eos diluculo
 & erudirem, & nōllent audire vt accipe-
 rent disciplinam. Et posuerunt idōla
 sua

* Et in me-
 nus Regie
 Babylonia

v
 nabuchodonosor

docerē eos: et eru-
 ditē diluculo.

n
 nollent.

Sup. 2. f. 26.

1. Reg. 21. 4. 4

sacrificantes

sua in domo, in qua inuocatum est nomē
 meum, vt polluerent eam. ³⁵ Et ædificaue-
 runt excelsa Baal, quæ sunt in valle filij
 Ennom: vt initiarent filios suos & filias
 suas Moloch: quod nō mandauī eis, nec
 ascendit in cor meum, vt facerent abomi-
 nationem hanc, & in peccatum deduce-
 rent Iudam. ³⁶ Et nūc propter ista, hæc di-
 cit Dñs Deus Israël ad ciuitatem hanc, de
 qua vos dicitis quod tradatur in manus
 regis Babylonis in gladio, & in fame, &
 in peste. ³⁷ Ecce, ego congregabo eos de
 vniuersis terris ad quas eieci eos in furo-
 re meo, & in ira mea, & in indignatione
 grandi: & reducam eos ad locum istum,
 & habitare eos faciam confidenter. ³⁸ Et
 erunt mihi in populum, & ego ero eis in
 Deum. ³⁹ Et dabo eis cor vnum, & viam
 vnam, vt timeant me vniuersis diebus: &
 bene sit eis, & filiis eorum post eos. ⁴⁰ Et
 feriam eis pactum sempiternum: & non
 desinam eis benefacere: & timorē meum
 dabo in corde eorum, vt non recedant à
 me. ⁴¹ Et letabor super eis, cum bene eis fe-
 cero: & plantabo eos in terra ista in veri-
 tate in toto corde meo & in tota anima
 mea. ⁴² Quia hæc dicit Dominus, Sicut ad-
 duxi super populum istū omne malum
 hoc grande: sic adducam super eos omne
 bonum quod ego loquor ad eos. ⁴³ Et pos-
 sidebuntur agri in terra ista: de qua vos
 dicitis quod deserta sit, eo quod non re-
 manserit homo & iumentum, & data sit
 in manus Chaldæorum. ⁴⁴ Agri ementur
 pecunia,

iesus.

Eze. II. d. 19
 26. f. 26.

ita vt

pecunia, & scribentur in libro, & imprimetur signum, & testis adhibebitur in terra Ben-iamin, & in circuitu Ierusalē, in ciuitatibus Iuda, & in ciuitatib⁹ montanis, & in ciuitatibus campestribus, & in ciuitatibus quæ ad Austrum sunt: quia conuertā captiuitatem eorum, ait Dñs.

CAP. XXXIII.

1 **E**T factū est verbū Domini ad Ieremiā
A secundò, cū adhuc clausus esset in
2 atrio carceris, dicens, ¹Hæc dicit Dominus qui facturus est: "&" formaturus illud, & paraturus, Dominus nomen eius.
3 ²Clama ad me, & exaudiā te: & annuntiabo tibi grandia, & firma quæ nescis.
4 ³Quia hæc dicit Dñs Deus Israël ad domos vrbs huius, & ad domos regis Iuda quæ destructæ sunt, & ad munitiones, & ad gladiū⁴uentiū vt dimicent cū Chaldeis, & impleant eas cadaueribus hominum, quos percussi in furore meo & in indignatione mea, abscondens faciē meā à ciuitate hac propter omnē malitiā eorum. ⁵Ecce, ego obducā "eis" cicatricē & sanitatem, & curabo eos: & reuelabo illis deprecationē pacis & veritatis. ⁶Et conuertā conuersionē Iuda, & conuersionē Ierusalē: & ædificabo eos sicut à principio. ⁷Et mundabo illos ab omni iniquitate sua, in qua peccauerūt mihi: & propitius ero cūctis iniquitatibus eorū in quibus deliquerunt mihi, & spreuerunt me.
8 ⁸Et erit mihi in nomē, & in gaudiū, & in
B laudē, & in exultationē cūctis gentibus terræ

¹rehire faciam.

²facit hoc quod cogitat.

³Dominus

⁴fortia

⁵quas.

⁶curo et sanitatem et medicinam.

⁷rei.

⁸multitudinem

⁹Israël.

¹⁰gloriam.

*audietur.**locis.**in planis.**ita ut nō sit hō
nec habitator nec
pecus.**laudem**captiuitate**vel curruum
greges.**Sap. 23. v. 5.**4
iste qui vocauit
eum, est**iesu
Israel
hoc est
quod voca-
bit eum 10.*

terræ quæ audierint omnia bona quæ ego
facturus sum eis: & pauebūt, & turbabū-
tur in vniuersis bonis, & in omni pace
quā ego faciā eis. ⁹Hæc dicit Dñs, Adhuc ¹⁰
audietur in loco isto (quē vos dicitis esse
desertū, eo quòd nō sit homo nec iumē-
tum: in ciuitatibus Iuda, & foris Ierusalē,
quæ desolatę sunt absq; homine & absq;
habitatore & absque pecore) ¹¹Vox gaudij
& vox lætitię, vox sponsi & vox sponsę,
vox dicentiū, Confitemini Dño exerci-
tuum, quoniā bonus Dñs, quoniā in æter-
num misericordia eius: & portantiū vo-
tā in domū Domini. reducā enim cōuer-
sionē terræ sicut à principio, dicit Domi-
nus. ¹²Hæc dicit Dominus exercituū, Ad-
huc erit in loco isto deserto absq; homi-
ne, & absque iumento, & in cunctis ciui-
tatibus eius, habitaculū pastorū accuban-
tium gregū. ¹³In ciuitatibus montuosis &
in ciuitatibus cāpestribus, & in ciuitati-
bus quæ ad Austrū sunt: & in terra Ben-
iamin, & in circuitu Ierusalē & in ciui-
tatibus Iuda adhuc transibunt greges ad
manū numerantis, ait Dñs. ¹⁴Ecce dies ve-
nient, dicit Dñs, & suscitabo verbū bonū
quod locutus sum ad domū Israēl & ad
domū Iuda. ¹⁵In diebus illis, & in tempore
illo germinare faciā Dauid germen iusti-
tię: & faciet iudiciū & iustitiā in terra.
¹⁶In diebus illis saluabitur Iuda, & Ieru-
salē habitabit cōfidenter, & ¹⁷hoc est no-
men quod vocabunt eum, Dominus iu-
stus noster. ¹⁷Quia hæc dicit Dominus,

NON

- Nō interibit de Dauid vir, qui sedeat su-
 18 per thronū domus Israël. Et de sacerdo-
 tibus & de Leuitis nō interibit vir à facie
 mea, qui offerat holocausta, & incen-
 dat sacrificiū, & cædat victimas omnibus
 19 diebus. Et factū est verbū Domini ad Ie-
 20 remiā, dicens, Hæc dicit Dominus, Si ir-
 ritum potest fieri pactū meū cum die, &
 pactum meū cum nocte, vt nō sit dies &
 21 nox in tēpore suo: Et pactum meū irri-
 tum esse poterit cū Dauid seruo meo, vt
 non sit ex eo filius qui regnet in throno
 ei⁹, & Leuitæ & sacerdotes ministri mei.
 22 Sicuti enumerari nō possunt stellæ cæli,
 & metiri arena maris: sic multiplicabo
 23 semen Dauid serui mei, & Leuitas mini-
 stros meos. Et factum est verbū Domini
 24 ad Ieremiā, dicens: Nunquid non vidisti
 quid populus hic loquutus sit, dicēs, Due
 cognationes, quas elegerat Dominus, ab-
 iectæ sunt: & populū meū despexerunt,
 25 eo quòd non sit vltra gens corā eis. Hæc
 dicit Dominus, Si pactū meum inter diē
 & noctē, & leges cælo & terræ nō posui:
 26 equidem & semen Iacob, & Dauid serui
 mei proiciam, vt non assumā de semine
 eius principes seminis Abraham, Isaac &
 Iacob. reducam enim conuersionē eorū,
 & miserebor eis.

c. recurrat.
 tūc. §. hisit
 n. 22. 9. 41.

potest exercit⁹

atq;

et

c
cæli

captiuitatez

CAP. XXXIII.

- 1 VErbum quod factū est ad Ieremiam à
 A Domino, quando Nabuchodonosor
 rex Babylonis, & omnis exercitus eius,
 vniuersaq; regna terræ quæ erant sub po-
 2 testate

testate manus eius, & omnes populi bel-
 labant contra Ierusalem, & contra omnes
 vrbes eius, dicens, ¹ Hæc dicit Dominus
 Deus Israël, Vade, & loquere ad Sedeciam
 regē Iuda: & dices ad eum, Hæc dicit Do-
 minus, Ecce, ego tradā ciuitatem hanc in
 manus regis Babylonis, & succendet eam
 igni. ² Et tu nō effugies de manu eius: sed
 cōprehensione capiēris: & in manu eius
 tradēris: & oculi tui oculos regis Baby-
 lonis videbunt, & os eius cū ore tuo lo-
 quetur, & Babylonē introibis. ³ Attamen
 audi verbum Domini Sedecia rex Iuda,
 Hæc dicit D^s ad te, Non moriēris in gla-
 dio, ⁴ sed in pace moriēris, & secūdū com-
 bustiones patrū tuorum regū priorū qui
 fuerunt ante te, sic comburent te: & Vx
Domine, plangent te: quia verbū ego lo-
 cutus sum, dicit D^s. ⁵ Et locutus est Iere-
 mias propheta ad Sedeciā regē Iuda vni-
 uersa verba hæc in Ierusalē. ⁶ Et exercitus
 regis Babylonis pugnabat cōtra Ierusalē,
 & contra omnes ciuitates Iuda quæ reli-
 quæ erant contra Lachis, & contra Azé-
 cha: hæc enim supererāt de ciuitatibus Iu-
 da vrbes munitæ. ⁷ Verbū quod factū est
 ad Ieremiā à Domino, postquā percussit
 rex Sedecias fœdus cum omni populo in
 Ierusalē prædicans, ⁸ Ut dimitteret vnus-
 quisque seruum suum & vnusquisque
 ancillam suam, Hebræum & Hebræam
 liberos: & nequaquā dominarentur eis, id
 est in Iudæo & fratre suo. ⁹ Audierunt er-
 go omnes principes, & vniversus popu-
 lus,

¹
*defleberis a dicā
 tibi ab dne.*

²
ut erentur ff. j.

lus, qui inierant pactū, vt dimitteret vnus-
 quisque seruum suum & vnusquisq; an-
 cillam suam liberos, & vltra non domi-
 narentur eis. audierunt igitur, & dimi-
 11 serunt. ¶ Et conuersi sunt deinceps: &
 retraxerunt seruos & ancillas suas quos
 dimiserant liberos, & subiugauerunt in
 12 famulos & famulas. ¶ Et factū est verbum
 13 Domini ad Ieremiam à Dño, dicens, ¶ Hęc
 C dicit Dñs Deus Israël, Ego percussi fœdus
 cum patribus vestris in die qua eduxi eos
 de terra-Ægypti, de domo seruitutis, di-
 14 cens, ¶ Cū cōpleti fuerint septē anni, di-
 mittat vnusquisq; fratrem suū Hebræū,
 qui venditus est ei, & seruiet tibi sex an-
 nis: & dimittes eū à te liberū. & non au-
 dierunt patres vestri me, nec inclinauerūt
 15 aurē suam. ¶ Et cōuersi estis vos hodie, &
 fecistis quod rectum est in oculis meis vt
 prædicaretis libertatē vnusquisq; ad ami-
 cū suū: & iniistis pactū in conspectu meo,
 in domo in qua inuocatū est nomē meū
 16 super eā. ¶ Et reuersi estis, & commacula-
 stis nomen meū: & reduxistis vnusquisq;
 seruum suū, & vnusquisq; ancillā suam
 quos dimiseratis vt essent liberi & suæ po-
 testatis: & subiugastis eos vt sint vobis
 17 serui & ancillæ. ¶ Propterea hęc dicit Dñs,
 D Vos nō audistis me, vt prædicaretis liber-
 tatem vnusquisq; fratri suo, & vnusquis-
 que amico suo: ecce ego prædico vobis li-
 bertatē, ait Dñs, ad gladiū, ad pestē, & ad
 famē: & dabo vos in commotionē cun-
 18 ctis regnis terræ. ¶ Et dabo viros qui præ-
 uari-

Exo. 21. 4. 2.

Deu. 15. c. 12.

migrauit iudns
 pp multitudinē
 afflictionis et sui-
 tudinis. thren. 1.

a in pacti confirmacione. vide pen. c. 15. qui m. b. s. in gentibz erat. *Orunt* in duas partes, & transierunt inter diuisiones eius, *Principes* Iuda & principes Ierusalem, eunuchi & sacerdotes, & omnis populus terre, qui transierunt inter diuisiones vituli: *Et* dabo eos in manus inimicorum suorum, & in manus quærentium animam eorum: & erit morticinum eorum in escam volatilibus cæli & bestiis terræ. *Et* Sedeciam regem Iuda & principes eius dabo in manus inimicorum suorum, & in manus quærentium animas eorum, & in manus exercituum regis Babylo nis, qui recesserunt à vobis. *Ecce*, Ego præcipio, dicit Dominus, & reducam eos in ciuitatem hanc, & præliabuntur aduersus eam, & capient eam, & incendet igni: & ciuitates Iuda dabo in solitudinem, eo quòd non sit habitator.

CAP. XXXV.

vnũ cubiculis. **V**erbum quod factum est ad Ieremiam à Domino in diebus Ioacim filij Iosia regis Iuda, dicens, *Vade* ad domum Rechabitarum: & loquere eis, & introduces eos in domum Domini in vnã exedrã thesaurorum, & dabis eis bibere vinum. *Et* assumpsi Iezoniam filium Ieremiæ filij Habaniæ, & fratres eius, & omnes filios eius, & vniuersam domum Rechabitarum. *Et* introduxi eos in domum Domini, ad gazo phylaciũ filiorum Hanan filij Iegedelie hominis Dei, quod erat iuxta gazophylaciũ prin-

cubiculũ. et. j.

principū, super thesaurū Maasīæ filij Sel-
 5 lū, qui erat custos vestibuli. ⁹ Et posui cor-
 rā filiis domus Rechabitarū scyphos ple-
 nos vino, & calices: & dixi ad eos, Bibite
 6 vinū. ⁹ Qui respōderūt, Nō bibem⁹ vinū:
 B quia Ionadab filius Rechab, pater noster,
 præcepit nobis, dicens, Non bibetis vinū
 vos & filij vestri vsque in sempiternum. *4. reg. 10.*
 7 ⁹ Et domū nō ædificabitis, & semētem nō
 feretis, & vineas nō plantabitis, nec habe-
 bitis: sed in tabernaculis habitabitis cun-
 ctis diebus vestris, vt viuatīs diebus mul-
 tis super faciē terræ in qua vos peregrina-
 8 mini. ⁹ Obediuimus ergo voci Ionadab fi-
 lij Rechab, patris nostri, in omnibus quæ
 præcepit nobis: ita vt nō biberemus vinū
 cūctis diebus nostris: nos & mulieres no-
 9 stræ, filij & filiæ nostræ: ⁹ & nō ædificare-
 mus domos ad habitandum: & vineam
 10 & agrū & sementē nō habuimus: ⁹ sed ha-
 bitauimus in tabernaculis, & obedientes
 fuimus iuxta omnia quæ præcepit nobis *fecimus 8.*
 11 Ionadab pater noster. ⁹ Cū autem af-
 cendisset Nabuchodonosor rex Babylo-
 nis ad terram nostram, diximus, Venite,
 & ingrediamur Ierusalem à facie exerci-
 tus Chaldæorum, & à facie exercitus Sy-
 12 riæ: & mansimus in Ierusalem. ⁹ Et factū
 C est verbum Domini ad Ieremiam, dicēs,
 13 ⁹ Hæc dicit Dominus exercituum Deus
 Israël, Vade, & dic vītis Iuda & habita-
 toribus Ierusalē, Nunquid non recipietis *custoditi sūt.*
 disciplinā, vt obediatis verbis meis, dicit
 14 Dominus? ⁹ Præualuerunt sermones Io-
 nadab

nadab filij Rechab, quos precepit filiis suis
 ut non biberent vinum: & non biberunt
 vsq; ad diem hanc, quia obedierunt pre-
 cepto patris sui: ego autē locutus sum ad
 vos, de mane confurgens & loquens, &
 nō obedistis mihi. ¹⁵ Misq; ad vos omnes
 feruos meos prophetas, confurgens dilu-
 culo, mittensq;, & dicens: **¶** Cōuertimini
 vnusquisque à via sua pessima, & bona fa-
 cite studia vestra: & nolite sequi deos alie-
 nos, neq; colatis eos, & habitabitis in ter-
 ra quā dedi vobis & patrib⁹ vestris: & nō
 inclinastis aurē vestrā, neque audistis me.
¹⁶ Firmauerūt igitur filij Ionadab filij Re-
 chab preceptū patris sui quod preceperat D
 eis: populus autē iste non obediuit mihi.
¹⁷ Idcirco hæc dicit Dñs exercituum, Deus
 Israel: Ecce, ego adducā super Iudā & su-
 per omnes habitatores Ierusalē vniuer-
 sam afflictionē quam locutus sum aduer-
 sum illos: eo quòd locutus sum ad illos,
 & non audierunt: vocaui illos, & non re-
 sponderunt mihi. ¹⁸ Domui autē Rechabi-
 tarū dixit Ieremias: Hæc dicit Dñs exer-
 cituū Deus Israël, Pro eo quòd obedistis
 precepto Ionadab patris vestri, & custo-
 distis omnia mādata eius, & fecistis vni-
 uersa quæ precepit vobis: ¹⁹ Propterea hæc
 dicit Dominus exercituū Deus Israël, Nō
 deficiet vir de stirpe Ionadab filij Rechab,
 stans in conspectu meo cunctis diebus.

CAP. XXXVI.

ET factū est in anno quarto Ioachim fi-
 lij Iosia regis Iuda: factū est verbū hoc A
 ad

Sup. 18. b. 11.

v 25. a. 5.

opera

adducā

nōte. mona
chi,

2 ad Ieremiã à Dño, dicens: ¶ Tolle volumẽ
 libri, & scribes in eo omnia verba quę lo-
 cutus sum tibi aduersum Israël & Iudã,
 & aduersum omnes gentes: à die qua lo-
 cutus sum ad te ex dieb⁹ Iosif vsq; ad diẽ
 3 hanc. ¶ Si fortẽ audiente domo Iuda vni-
 uersa mala quę ego cogito facere eis, re-
 uertatur vnusquisque à via sua pessima:
 & propitius ero iniquitati, & peccato eo-
 4 rum. ¶ Vocauit ergo Ieremias Baruch filiũ
 Nerix: & scripsit Baruch ex ore Ieremix
 omnes sermones Dñi, quos locutus est ad
 5 eũ, in volumine libri. ¶ & præcepit Iere-
 mias Baruch, dicens, Ego clausus sum, nec
 6 valeo ingredi domũ Domini. ¶ Ingredere
 B ergo tu, & lege de volumine in quo scrip-
 sisti ex ore meo verba Domini, audiente
 populo in domo Dñi in die ieiunij: insu-
 per & audiente vniuerso Iuda, qui veniũt
 7 de ciuitatibus suis, leges eis: ¶ Si fortẽ ca-
 dat oratio eorum in conspectu Domini,
 & reuertatur vnusquisq; à via sua pessi-
 ma: quoniam magnus furor & indigna-
 tio est, quã locutus est Dñs aduersus po-
 8 pulum hunc. ¶ Et fecit Baruch filius Ne-
 rix iuxta omnia quę præceperat ei Iere-
 mias propheta, legēs ex volumine sermo-
 9 nes Domini in domo Domini. ¶ Factũ est
 autem in anno quinto Ioacim filij Iosix
 regis Iuda, in mense nono: prædicauerunt
 ieiunium in conspectu Domini omni po-
 pulo in Ierusalẽ, & vniuersę multitudini
 quę confluxerat de ciuitatibus Iuda in
 10 Ierusalem. ¶ Legitque Baruch ex volumi-
 ne

cubiculo ff. j.

legente.

ne sermones Ieremiæ in domo Domini **C**
 in gazophylacio Gamariæ filij Saphã scri-
 bæ, in vestibulo superiori, in introitu por-
 tæ nouæ domus Dñi, audiente omni po-
 pulo. ¶ Cumq; audisset Michæas filius Ga-
 mariæ filij Saphan omnes sermones Dñi
 ex libro: ¶ descendit in domum regis ad
 gazophylaciũ scribæ: & ecce, ibi oēs prin-
 cipes sedebant, Elisama scriba, & Dalaias
 filius Semeiæ, & Elnathã filius Achobor:
 & Gamarias filius Saphan, & Sedecias fi-
 lius Hananiæ, & vniuersi principes. ¶ Et
 nuntiauit eis Michæas omnia verba quæ
 audiuit, legentem Baruch ex volumine
 in auribus populi. ¶ Miserunt itaque
 omnes principes ad Baruch, Iudi filium
 Nathaniæ filij Selemiç, filij Chusi, dicen-
 tes, Volumen ex quo legisti audiente po-
 pulo, sume in manu tua, & veni. Tulit
 ergo Baruch filius Neriæ volumen in ma-
 nu sua, & venit ad eos. ¶ Et dixerunt ad
 eum, Sede & lege hæc in auribus nostris.
 Et legit Baruch in auribus eorum. ¶ Igi-
 tur cū audissent omnia verba, obstupue-
 runt vnusquisq; ad proximũ suũ, & dixe-
 runt ad Baruch, Nuntiare debemus regi
 oēs sermones istos. ¶ Et interrogauerũt eũ
 dicentes, Indica nobis quomodo scripsisti
 oēs sermones istos ex ore eius. ¶ Dixit autẽ
 eis Baruch, Ex ore suo loquebatur quasi
 legēs ad me omnes sermones istos: & ego
 scribebã in volumine atramẽto. ¶ Et dixe-
 runt principes ad Baruch, Vade, & abscon-
 dere tu & Ieremias, & nemo sciat vbi si-
 tis.

20 tis. Et ingressi sunt ad regē in atriū: por-
 rō volumen cōmendauerunt in gazophy-
 lacio Elisamæ scribæ: & nuntiauerūt au-
 21 diente rege oēs sermones. Misitque rex
 E ludi, vt sumeret volumen: qui tollēs illud
 de gazophylacio Elisamę scribæ, legit au-
 diente rege, & vniuersis principibus qui
 22 stabāt circa regē. Rex autē sedebat in do-
 mo hyemali in mēse nono: & posita erat
 23 arula corā eo plena prūnis. Cumq; legis-
 set Iudi tres pagellas vel quatuor, scidit il-
 lud scalpello scribæ: & proiecit in ignem
 qui erat super arulā: donec cōsumeretur
 24 omne volumē igni qui erat in arula. Et
 nō timuerunt, neq; sciderunt vestimenta
 sua rex, & oēs serui eius qui audierunt v-
 25 niuersos sermones istos. Verūtāmē Elna-
 than, & Dalaias, & Gamarias cōtradixerūt
 regi ne cōbureret librū: & nō audiuit eos.
 16 Et præcepit rex Ieremiel filio Amélech,
 F & Saraia filio Ezriel, & Selemiæ filio Ab-
 deel, vt cōprehenderēt Baruch scribā, &
 Ieremiā prophetā. abscondit autē eos Dñs.
 17 Et factū est verbū Dñi ad Ieremiā pro-
 phetā postquā cōbusserrat rex volumē, &
 sermones quos scripserat Baruch ex ore
 18 Ieremiæ, dicēs: Rursum tolle volumē a-
 liud: & scribe in eo oēs sermones priores,
 qui erāt in primo volumine, quod cōbuf-
 19 sit Ioacim rex Iuda. Et ad Ioacim regem
 Iuda dices, Hæc dicit Dominus, Tu com-
 bustisti volumen illud, dicens, Quare scri-
 pūsti in eo annuntians, Festinus veniet
 rex Babylonis, & vastabit terram hanc:

et ardebat.

rogauerunt regem

c
istud

&

& cessare faciet ex illa hominem & iumentum? ¹Propterea hæc dicit Dominus ³⁰ contra Ioacim regē Iuda, Non erit ex eo qui sedeat super solium David: & cadauer eius proiicietur ad æstum per diem, & ad gelu per noctem. ³¹Et visitabo contra eum, & contra semen eius, & contra seruos eius iniquitates suas, & adducam super eos & super habitatores Ierusalē, & super viros Iuda omne malū quod locutus sum ad eos: & nō audierūt. ³²Jeremias autē tulit volumē aliud, & dedit illud Baruch filio Nerix scribæ: qui scripsit in eo ex ore Ieremix oēs sermones libri, quem combusserat Ioacim rex Iuda igni: & insuper additi sunt sermones multò plures, quàm antea fuerant.

CAP. XXXVII.

4. Re. 4. d. 17
2. p. 1. 36. b. 10
3. Esd. 1. f. 47

ET regnauit rex Sedecias filius Iosia ¹ pro Iechonia filio Ioacim: quē consti- A tuit regē Nabuchodonosor rex Babylo- nis in terra Iuda. ²Et non obediuit ipse, & serui eius, & popul⁹ terre verbis Dñi quē locutus est in manu Ieremix prophetæ. ³Et misit rex Sedecias Iuchal filium Sel- mia, & Sophoniã filiū Maasix sacerdotē ad Ieremiã prophetã, dicens, Ora pro nobis Dominū Deum nostrū. ⁴Jeremias autē liberè ambulabat in medio populi. nō enim miserant eū in custodiam carceris. Igitur exercitus Pharaonis egressus est de Ægypto: & audientes Chaldæi qui obsidebāt Ierusalē, huiuscemodi nuntiū, recesserunt ab Ierusalē. ⁵Et factum est verbum,
Domi-

venit et egressus est
in mediū.

6 Dñi ad Ieremiã prophetã, dicēs, ⁹Hæc di-
 cit Dñs Deus Israël, Sic dicetis regi Iuda,
 B qui misit vos ad me interrogandú : Ecce
 exercitus Pharaonis, qui egressus est vo-
 bis in auxilium, reuertetur in terrã suã in
 7 Ægyptũ. ⁹& rediēt Chaldæi, & bellabūt
 contra ciuitatē hanc, & capient eã, & suc-
 8 cendēt eã igni. ⁹Hæc dicit Dominus, No-
 lite decipere animas vestras, dicētes, Eun-
 tes abibunt, & recedent à nobis Chaldæi:
 9 quia non abibunt. ⁹Sed & si percussēritis
 omnem exercitum Chaldæorum qui præ-
 liãtur aduersum vos, & derelicti fuerint
 ex eis aliqui vulnerati: singuli de tentorio
 suo consurgent, & incendēt ciuitatem
 10 hanc igni. ⁹Ergo cū recessisset exercitus
 Chaldæorum ab Ierusalem propter exer-
 11 citũ Pharaonis, ⁹Egressus est Ieremias de
 Ierusalem vt iret in terram Ben-iamin, &
 diuideret ibi possessionē in ^aconspectu ci-
 12 uiũ. ⁹Cumq; peruenisset ad portã Ben-ia-
 C min, erat ibi custos portæ per vices, no-
 mine Ierias, filius Selmia filij Hanania:
 & apprehendit Ieremiam prophetam, di-
 13 cens, Ad Chaldæos profugis. ⁹Et respōdit
 Ieremias, Falsum est, non fugio ad Chal-
 dæos. Et non audiuit eum: sed compre-
 hendit Ierias Ieremiam, & adduxit eum
 14 ad principes. ⁹Quam ob rem irati princi-
 pes contra Ieremiam, cæsum eũ miserunt
 in carcerem qui erat in domo Ionathan
 scribæ. ipse enim præpositus erat super
 15 carcerem. ⁹Itaq; ingressus est Ieremias in ¹carcerem
 domum laci & in ergástulum: & sedit
 ibi

vel vt recederat e
 medio populi sui

1
 carcerem

¹ *1. dñe ne aliqd dñs.* ibi Ieremias diebus multis. ¹⁶ Mittens au-
 tem Sedecias rex tulit eum: & interroga-
 uit eum in domo sua absconditè, & dixit,
Subaudi ieremias. Putásne est sermo à Domino? Et dixit Ie-
dixit p̄terea remias, Est. Et ait, In manus regis Babylo-
 nis tradéris. ¹⁷ Et dixit Ieremias ad regem
 Sedeciam. Quid peccaui tibi & seruis
 tuis & populo tuo, quia misisti me in do-
 mum carceris? ¹⁸ Vbi sunt prophetae vestri
 qui prophetabant vobis, & dicebant,
grata sit Non veniet rex Babylonis super vos, &
 super terram hanc? ¹⁹ Nunc ergo audi obse-
 cro Domine mi rex, Valeat deprecatio
 mea in cōspectu tuo: & ne me remittas in
 domū Ionathā scribæ, ne moriar ibi. ²⁰ Præ-
 cepit ergo rex Sedecias vt traderetur Iere-
 mias in vestibulo carceris: & daretur ei
de vico pistox torta panis quotidie, excepto pulmento,
 donec cōsumerétur oēs panes de ciuitate:
 & mansit Ieremias in vestibulo carceris.

CAP. XXXVIII.

¹ *Sap. 21. c. 9.* **A** Vdiuit autē Saphatias filius Mathā, ¹
 & Gedelias filius Phassur, & Iuchal ^A
 filius Selemiæ, & Phassur filius Melchiæ,
 sermones quos Ieremias loquebatur ad
 omnem populum, dicēs, ² Hæc dicit Dñs,
 || Quicumq; manserit in ciuitate hac, mo-
 rietur gladio & fame & peste: qui autem
 profugerit ad Chaldæos, viuet, & erit a-
 nima eius sospes & viuēs. ³ Hæc dicit Do-
 minus, Tradendo tradetur ciuitas hæc in
 manu exercitus regis Babylonis; & capiet
 eā. ⁴ Et dixerunt principes regi, Rogamus
 vt occidatur homo iste: de industria e-
 nim

nim dissoluit manus virorū bellantium,
 qui remāserunt in ciuitate hac, & manus
 vniuersi populi, loquens ad eos iuxta ver- *vniuersi.*
 ba hæc, siquidē homo iste non quærit pa-
 5 cem populo huic, sed malū. Et dixit rex
 B Sedecias, Ecce ipse in manibus vestris est:
 nec enim fas est regem vobis quicquā ne-
 6 gare. Tulerunt ergo Ieremiam, & proie-
 cerunt eum in lacum Melchiæ filij Amé-
 lech qui erat in vestibulo carceris: & sub-
 miserunt Ieremiam in ^a funibus in la- *funibus &*
 cum in quo non erat aqua, sed lutum, *in lacu nō aqua.*
 7 descendit itaq; Ieremias in cœnum. Au- *infixus est*
 diuit autem Abde-mélech Æthiops vir
 eunuchus qui erat in domo regis, quòd
 miserunt Ieremiam in lacū: porrò rex se-
 8 debat in porta Ben-iamin. Et egressus est
 Abde-mélech de domo regis, & locutus
 9 est ad regem, dicens, Domine mi rex, ma-
 C lescecerunt viri isti omnia quæcunq; per-
 petrarunt contra Ieremiam prophetam,
 mittentes eum in lacum, vt moriatur ibi
 fame. non sunt enim panes vltra in ciui-
 10 tate. Præcepit itaque rex Abde-mélech
 Æthiopi, dicens, Tolle tecum hinc tri-
 ginta viros, & leua Ieremiam prophetam
 11 de lacu, antequā moriatur. Assumptis *thesauro.*
 ergo Abde-mélech secū viris ingressus est
 domū regis, quæ erat sub cellario: & tu-
 lit inde veteres pānos, & antiqua que cō- ** vestimēta;*
 putruerāt: & submisit ea ad Ieremiā in la-
 12 cū per funiculos. Dixitq; Abde-mélech
 Æthiops ad Ieremiam, Pone veteres pan-
 nos, & hæc scissa & putrida sub cubito
 ma-

Subter 4. manuū tuarū, & ^{super} funes. fecit ergo
 Ieremias sic. ^{Et} extraxerūt Ieremiā funi- 13
 bus, & eduxerūt eū de lacu. mansit autē D
 Ieremias in vestibulo carceris. ^{Et} misit 14
 rex Sedecias, & tulit ad se Ieremiam pro-
 phetā ad ostiū tertiū quod erat in domo
 Dñi: & dixit rex ad Ieremiā, Interrogo e-
 go te sermonē, ne abscondas à me aliquid.
^{Dixit} autē Ieremias ad Sedeciā, Si annun- 15
 tiauerō tibi, nunquid non interficies me?
 & si consiliū dederō tibi, non me audies.
^{Iurauit} ergo rex Sedecias Ieremiæ clām, 16
 dicēs, Viuit Dominus qui fecit nobis ani-
 mā hanc, si occidero te, & si tradidero te
 in manus virorū istorū qui quærunt ani-
 mam tuā. ^{Et} dixit Ieremias ad Sedeciam, 17
 Hæc dicit Dñs exercituū Deus Israël, Si
 profectus exieris ad principes regis Baby- E
 lonis, viuet anima tua, & ciuitas hæc nō
 succēdetur igni: & saluus eris tu^v, & do-
 mus tua. ^{Si} autē nō exieris ad principes 18
 regis Babylonis, tradetur ciuitas hæc in
 manus Chaldæorū, & succēdent eā igni:
 & tu nō effugies de manu eorū. ^{Et} dixit 19
 rex Sedecias ad Ieremiam, Solicitus sum
 propter Iudæos, qui trāsfigerūt ad Chal-
 dæos: ne fortè tradar in manus eorum, &
 illudent mihi. ^{Respondit} autē Ieremias, 20
 Non te tradēt. audi quæso vocē Dñi, quā
 ego loquor ad te, & bene tibi erit, & vi-
 uet anima tua. ^{Quod} si nolueris egredi: 21
 iste est sermo quem ostendit mihi Domi-
 nus. ^{Ecce} omnes mulieres quæ remanse- 22
 runt in domo regis Iuda, educentur ad F
 prin-

Y
st populus tuus.

timeo

- principes regis Babylonis: & ipsæ dicent, *in cenā et in lubrico*
Seduxerunt te, & prauauerunt aduersum *icūq;*
 te viri pacifici tui, demerserunt in cœno,
 & in lubrico pedes tuos, & recesserunt à
 23 te. Et omnes vxores tuæ, & filij tui edu-
 centur ad Chaldæos: & non effugies ma-
 nus eorum, sed in manu regis Babylonis
 capieris: & ciuitatē hanc comburet igni.
 24 Dixit ergo Sedecias ad Ieremiam, Nul-
 25 lus sciat verba hæc, & non morieris. Si
 G autem audierint principes quia locutus
 sum tecum: & venerint ad te, & dixerint
 tibi, Indica nobis quid locutus sis cū re-
 ge, ne celes nos, & non te interficiemus:
 26 & quid locutus est tecum rex? Dices ad
 eos, Prostravi ego preces meas coram re-
 ge, ne me reduci iuberet in domū Iona-
 27 than, & ibi morerer. Venerunt ergo om-
 nes principes ad Ieremiam, & interroga-
 uerunt eum: & locutus est eis iuxta om-
 nia verba quæ præceperat ei rex, & cessa-
 uerunt ab eo: nihil enim fuerat auditum.
 28 Mansit verò Ieremias in vestibulo car-
 ceris, vsque ad diem quo capta est Ierusa-
 lem: & factum est vt caperetur Ierusalē.

CAP. XXXIX.

- 1 **A** Nno nono Sedecię regis Iuda, men- *4. re. 25. d. 10.*
 A se decimo, venit Nabuchodonosor *Infr. 52. d. 4.*
 rex Babylonis, & omnis exercitus eius ad
 2 Ierusalem, & obsidebant eam. Undeci-
 mo autem anno Sedecię, mense quarto,
 3 quinta mensis aperta est ciuitas. Et in- *nona l.*
 gressi sunt omnes principes regis Babylo-
 nis, & sederunt in porta media: Neregel,
 P Seré-

Seréfer, Semegar-nabu, Sar-fachim, Rab-
 fares, Neregel, Seréfer, Reb-mag, & omnes
 reliqui principes regis Babylonis. ¶ Cum- 4
 que vidisset eos Sedecias rex Iuda, & om-
 nes viri bellatores, fugerunt: & egressi sunt
 nocte de ciuitate per viam horti regis, &
 per portam quæ erat inter duos muros,
 & egressi sunt ad viam deserti. ¶ Persecu- 5
 tus est autem eos exercitus Chaldæorû: B
 & comprehenderunt Sedeciã in campo
 solitudinis Ierichontinæ, & captum addu-
 xerunt ad Nabuchodonosor regem Babylo-
 nis in Reblátha, quæ est in terra-Emath:
 & locutus est ad eum iudicia. ¶ Et occidit rex 6
 Babylonis filios Sedeciæ in Reblátha, in
 oculis eius: & omnes nobiles Iuda occi-
 dit rex Babylonis. ¶ Oculos quoq; Sede- 7
 ciæ eruit: & vinxit eum cõpedibus, vt duce-
 retur in Babylonem. ¶ Domum quoq; re- 8
 gis, & domum vulgi succenderunt Chal-
 dæi igni: & murum Ierusalem subuerterunt.
 ¶ Et reliquias populi, qui remanserant in 9
 ciuitate, & perfugas qui transfugerant ad
 eum, & superfluos vulgi qui remãserant
 trãstulit Nabuzardã magister militum in
 Babylonem. ¶ Et de plebe pauperum, qui nihil 10
 penitus habebat, dimisit Nabuzardã ma- C
 gister militum in terra-Iuda: & dedit eis
 vineas & cisternas in die illa. ¶ Præceperat 11
 autem Nabuchodonosor rex Babylonis de
 Ieremia Nabuzardan magistro militum,
 dicens: ¶ Tolle illum, & pone super eum o- 12
 culos tuos, nihilque ei mali facias: sed vt
 voluerit, sic facias ei. ¶ Misit ergo Nabuzar 13
 dan

residuumq;

vel lanioꝝ st. j.

dā princeps militiæ, & "Nabusezbaz' & "Nabu & Rab-fares, & Neregel, & Seréfer, & Reb-
 mag, & omnes optimates regis Babylo-
 nis, ¹⁴ miserunt & tulerunt Ieremiã de ve-
 stibulo carceris, & tradiderunt eum Go-
 dolię filio Ahicam filij Saphã, vt intraret
 in domũ, & habitaret in populo. ¹⁵ Ad Ie-
 remiã autē factus fuerat sermo Domini,
 cū clausus esset in vestibulo carceris, di-
 cens, ¹⁶ Vade, & dic Abdemélech Æthiopi,
 dicens, Hęc dicit Dominus exercituum
 Deus Israël, Ecce, ego inducam sermones
 meos super ciuitatē hęc in malum, & nõ
 in bonum: & erunt in conspectu tuo in
 die illa. ¹⁷ Et liberabo te in die illa, ait Do-
 minus: & nõ tradēris in manus virorum
 quos tu formidas: ¹⁸ Sed eruēs liberabo te,
 & gladio non cades: sed erit tibi anima
 tua in salutem, quia in me habuisti fidu-
 ciam, ait Dominus.

¹
 Educerent.

CAP. XL.

¹ Sermo qui factus est ad Ieremiam à Do-
 Amino, postquã dimissus est à Nabuzar
 dan magistro militiæ de Rama, quando
 tulit eum vinctum catenis in medio om-
 nium qui migrabant de Ierusalem & Iu-
 da, & ducebantur in Babylonem. ² Tollēs
 ergo princeps militiæ Ieremiã, dixit ad eũ,
 Dominus Deus tuus locutus est malum
 hoc super locum istum, ³ & adduxit: & fe-
 cit Dominus sicut locutus est: quia pec-
 castis Domino, & non audistis vocem e-
 ius, & factus est vobis sermo hic. ⁴ Nunc
 ergo ecce solui te hodie de catenis quæ
 sunt

quē mali sa-
 cerdotes.
 et p̄phetę
 falsi. ligatũ
 t. nabuzar
 dā soluit.

sunt in manibus tuis: si placet tibi vt ve-
 nias mecum in Babylonem, veni: & po-
 nam oculos meos super te: si autem dis-
 plicet tibi venire mecum in Babylonem, re-
 scribe: ecce omnis terra in conspectu tuo est,
 quod elegeris, & quod placuerit tibi vt va-
 das, illuc perge. ⁷ Et meum noli venire:
sed habita apud Godoliam filium Ahicam fi-
 lij Sapha, quem praposuit rex Babylonis
 ciuitatibus Iudae: habita ergo cum eo in
 medio populi: vel quocunque placuerit
 tibi vt vadas, vade. Dedit quoque ei ma-
 gister militiae cibaria, & munuscula, &
 dimisit eum. ⁹ Venit autem Ieremias ad Go-
 doliam filium Ahicam in Masphath: &
 habitauit cum eo in medio populi qui
 relictus fuerat in terra. ⁹ Cumque audis-
 sent omnes principes exercitus, qui disper-
 si fuerant per regiones, ipsi & socij eorum,
 quod praefecisset rex Babylonis Godoliam
 filium Ahicam terrae: & quod commen-
 dasset ei viros, & mulieres, & paruulos,
 & de pauperibus terrae qui non fuerant
 translati in Babylonem: ⁹ Venerunt ad Go-
 doliam in Masphath & Ismahel filius Na-
 thaniae, & Iohanan, & Ionathan, filij Ca-
rece, & Sareas filius Thanehumeth, & filij
 Ophi qui erant de Nethophathi, & Iezo-
 nias filius Maachathi, ipsi & viri eorum.
¹¹ Et iurauit eis Godolias filius Ahicam fi-
 lij Saphan, & comitibus eorum, dicens,
 Nolite timere seruire Chaldaeis: habitate
 in terra, & seruite regi Babylonis, & bene-
 erit vobis. ¹² Ecce ego habito in Masphath,

quonia adhuc no
 reuersus fuerat
 et

filius carece et
 ionathan et sare
 as.

viris

4. 29. 25. f. 24.

Expellunt chaldeos qui veniet.

vt respondeã præcepto Chaldæorum, qui
 mittuntur ad nos: vos autē colligite vin-
 demiã, & messem & oleũ, & condite in
 vasis vestris: & manete in vrbibus vestris
 11 quas tenetis. Sed & oēs Iudæi qui erant
 in Moab, & in filiis Ammon, & in Idu-
 mæa, & in vniuersis regionibus, audito
 quòd dedisset rex Babylonis reliquias in
 Iudæa, & quod præposuisset super eos Godo-
 12 liã filiũ Ahicam filij Saphan: reuersi sunt
 D in quã oēs Iudæi de vniuersis locis ad quę
 profugerant, & venerunt in terrã Iuda ad
 Godoliã in Masphath: & collegerunt vinũ,
 13 & messem multã nimis. Iohanan autem
 filius Caree, & omnes principes exerci-
 tus, qui dispersi fuerat in regionibus, ve-
 14 nerunt ad Godoliã in Masphath. Et dixe-
 runt ei, Scito quòd Baalis rex filiorũ An-
 mon misit Ismahel filium Nathaniã per-
 cutere animam tuam. Et non credidit eis
 15 Godolias filius Ahicam. Iohanan autem
 filius Caree dixit ad Godoliam seorsum
 in Masphath loquens, Ibo, & percutiam
 Ismahel filium Nathaniã nullo sciente:
 ne interficiat animam tuam, & dissipen-
 tur omnes Iudæi qui congregati sunt ad
 16 te, & peribunt reliquiã Iuda. Et ait Go-
 dolias filius Ahicam ad Iohanan filium
 Caree, Noli facere verbum hoc: falsum
 enim tu loqueris de Ismahel.

CAP. XLI.

1 ET factum est in mense septimo, venit
 A Ismahel filius Nathaniã, filij Elisa-
 ma de semine regali, & optimates regis,

& decem viri cum eo, ad Godoliam fili-
 um Ahicam in Masphath : & comederūt
 ibi panes simul in Masphath. ² Surrexit au-
 tē Ismahel filius Nathaniæ, & decem vi-
 ri qui cum eo erant, & percusserunt Go-
 doliam filium Ahicam filij Saphan gla-
 dio, & interfecerunt eum, quem præfece-
 rat rex Babylonis terræ. ³ Omnes quoque
 Iudæos qui erant cum Godolia in Mas-
 phath, & Chaldæos qui reperti sunt ibi
 & viros bellatores percussit Ismahel. ⁴ Se-
 cundo autem die postquā occiderat Go-
 doliam nullo adhuc sciente, ⁵ Venerūt vi-
 ri de Sichem, & de Silo, & de Samaria o-
 ctoginta viri: rasi barba, & scissis vestibus,
 & squalentes: & munera & thus habebāt
 in manu, vt offerrent in domo Domini.
⁶ Egressus ergo Ismahel filius Nathaniæ
 in occursum eorum de Masphath, ince- ^B
 dens & plorans ibat: cū autem occur-
 risset eis, dixit ad eos, Venite ad Godoliā
 filium Ahicā. ⁷ Qui cū venissent ad me-
 diū ciuitatis, interfecit eos Ismahel filius
 Nathaniæ circa medium lacu, ipsi & viri
 qui erant cum eo. ⁸ Decē autē viri reperti
 sunt inter eos, qui dixerunt ad Ismahel,
 Noli occidere nos: quia habemus thesau-
 ros in agro, frumēti, & hordei, & olei, &
 mellis. Et cessauit: & nō interfecit eos cū
 fratribus suis. ⁹ Lacus autē in quem pro-
 iecerat Ismahel omnia cadauera virorum
 quos percussit propter Godoliā, ipse est
 quē fecit rex Asa, propter Baasa regem Is-
 raël: ipsum repleuit Ismahel filius Natha-
 niæ

*incisas¹ carnes
habentes*

10 niæ occisis. ⁹ Et captiuas duxit Ismahel
 C omnes reliquias populi, qui erāt in Mas-
 phath: filias regis, & vniuersum populū
 qui remanserāt in Masphath: quos cōmē-
 dauerat Nabuzardan princeps militiæ,
 Godoliæ filio Ahicā. Et cepit eos Ismahel
 filius Nathaniæ: & abiit, vt trāsiret ad fi-
 11 lios Ammon. ⁹ Audiuit autē Iohanan fi-
 lius Caree, & omnes principes bellatorū
 qui erant cum eo, omne malum quod fe-
 12 cerat Ismahel filius Nathaniæ. ⁹ Et assum-
 ptis vniuersis viris, profecti sunt vt bella-
 rent aduersum Ismahelem filium Natha-
 niæ, & inuenerunt eum ad aquas multas
 13 quæ sunt in Gabaon. ⁹ Cumque vidisset
 D omnis populus qui erat cū Ismahel, Ioha-
 nan filiū Caree, & vniuersos principes bel-
 14 latorum qui erant cum eo, lætati sunt. ⁹ Et
 reuersus est omnis populus, quem cepe-
 rat Ismahel, in Masphath: reuersusq; abiit
 15 ad Iohanan filium Caree. ⁹ Ismahel autem
 filius Nathaniæ fugit cum octo viris à fa-
 16 cie Iohanā, & abiit ad filios Ammō. ⁹ Tu-
 lit ergo Iohanan filius Caree, & omnes
 principes bellatorū qui erant cū eo, vni-
 uersas reliquias vulgi, quas reduxerant ab
 Ismahel filio Nathaniæ de Masphath,
 postquā percussit Godoliā filiū Ahicam:
 fortes viros ad præliū, & mulieres, & pue-
 17 ros, & eunuchos quos reduxerat de Ga-
 baon. ⁹ Et abierūt, & sederūt peregrinātes
 in Chamaam, quæ est iuxta Beth-lehem:
 18 vt pergerent, & introirent Ægyptum ⁹ à
 facie Chaldæorum. timebant enim eos,

quia percusserat Ismahel filius Nathaniz
Godoliam filium Ahicam, quem præpo-
fuerat rex Babylonis in terra Iuda.

CAP. XLII.

ET accesserunt omnes principes bella-
torum, & Iohanan filius Caree, & Ie-
zonias filius Ofaia, & reliquum vulgus
à paruo vsque ad magnum: Dixeruntque
ad Ieremiam prophetā, Cadat oratio no-
stra in conspectu tuo: & ora pro nobis ad
Dominū Deū tuū pro vniuersis reliquiis
istis, quia derelicti sumus pauci de pluri-
bus, sicut oculi tui nos intuentur: Et an-
nuntiet nobis Dominus Deus tuus viam
per quā pergamus, & verbū quod facia-
mus. Dixit autē ad eos Ieremias prophe-
ta, Audiui: ecce ego oro ad Dñm Deū ve-
strum secūdum verba vestra. omne ver-
bum quodcunq; respōderit mihi, indica-
bo vobis: nec celabo vos quicquā. Et illi
dixerūt ad Ieremiā, Sit Dominus inter nos
testis veritatis & fidei, si non iuxta omne
verbum in quo miserit te Dominus Deus
tuus ad nos, sic faciemus: Siue bonum
est, siue malum, voci Domini Dei nostri
ad quē mittimus te, obediemus: vt bene-
sit nobis cūm audierimus vocē Dñi Dei
nostri. Cūm autē cōpleti essent decē dies,
factum est verbū Domini ad Ieremiam.
Vocauitque Iohanan filiū Caree, & om-
nes principes bellatorū, qui erāt cum eo,
& vniuersum populū à minimo vsque ad
magnum. Et dixit ad eos, Hæc dicit Do-
minus Deus Israēl, ad quem misistis me,

*Uosia 8.
Osa 6.
vel grata sit.*

vt profternerem preces vestras in conspe-
 10 ctu eius, Si quiescentes manseritis in ter-
 ra hac, ædificabo vos, & non destruiam:
 plantabo, & nõ euellã: iam enim placatus
 11 sum super malo quod feci vobis. Noli-
 te timere à facie regis Babylonis, quẽ vos
 pauidi formidatis: nolite metuere eũ, di-
 cit Dñs: quia vobiscũ sum ego, vt saluos
 12 vos faciã, & eruã de manu eius, & dabo
 vobis misericordias, & miserebor vestri,
 13 & habitare vos faciam in terra vestra. Si
 C autẽ dixeritis vos, Nõ habitabimus in ter-
 ra ista, nec audiemus vocẽ Dñi Dei nostri,
 14 dicentes, Nequaquã, sed ad terram-Ægy-
 pti pergemus: vbi nõ videbimus bellum,
 & clangorem tubæ non audiemus, & fa-
 mem non sustinebimus: & ibi habitabi-
 15 mus. Propter hoc nunc audite verbum
 Domini reliquix Iuda, Hæc dicit Domi-
 nus exercituũ, Deus Israël: Si posueritis fa-
 ciem vestrã, vt ingrediamini Ægyptum,
 16 & intraueritis vt ibi habitetis: gladius
 quẽ vos formidatis, ibi comprehedet vos
 in terra-Ægypti: & fames pro qua estis
 solliciti, adhærebit vobis in Ægypto, &
 17 ibi moriemini. Omnesq; viri qui posue-
 rint faciẽ suã vt ingrediãtur Ægyptum,
 vt habitent ibi, morientur gladio, & fa-
 me, & peste: nullus de eis remanebit, nec
 effugiet à facie mali quod ego afferã super
 18 eos. Quia hæc dicit Dñs exercituũ, Deus
 D Israël, Sicut cõflatus est furor meus, & in-
 dignatio mea super habitatores Ierusalẽ:
 sic cõflabitur indignatio mea super vos,
 P s cam

posuerunt.

effusus.

vel locutus est dñs

vobis

yestrum 5.

cum ingressi fueritis Ægyptū: & eritis in
 iusiurādū, & in stuporē, & in maledictū,
 & in opprobriū: & nequaquā vltra vide- 19
 bitis locū istū. [¶] Verbū Dñi super vos reli-
 quia Iuda: nolite intrare Ægyptū: Sciētes
 scietis quia obtestatus sum vōs hodie,
[¶] quia decepistis animas vestras. vos enim 20
 misistis me ad Dñm Deū nostrū' dicen-
 tes, Ora pro nobis ad Dñm Deū nostrū.
 & iuxta omnia quæcūque dixerit tibi Do-
 minus Deus noster, sic annuntia nobis, &
 faciemus. [¶] Et annuntiaui vobis hodie, & 21
 non audistis vocem Dñi Dei vestri super
 vniuersis pro quibus misit me ad vos.
[¶] Nunc ergo sciētes scietis quia gladio & 22
 fame & peste moriemini in loco ad quē
 voluistis intrare vt habitaretis ibi.

CAP. XLIII.

FActum est autem, cūm compleisset Ie- 1
 remias loquens ad populum vniuer- A
 sos sermones Domini Dei eorū, pro qui-
 bus miserat eū Dominus Deus eorū ad il-
 los, omnia verba hæc: [¶] dixit Azarias filius 2
 Iosia', & Iohanan filius Caree, & omnes
 viri superbi, dicētes ad Ieremiā, Médaciū
 tu loqueris: nō misit te Dñs Deus noster, di-
 cens, Ne ingrediamini Ægyptū: vt habi-
 tetis illic. [¶] Sed Baruch filius Neria' incitat 3
 te aduersum nos, vt tradat nos in manus
 Chaldæorū vt interficiat nos, & traduci
 faciat in Babylonē. [¶] Et non audiuit Ioha- 4
 nan filius Caree, & omnes principes bella B
 torū, & vniuersus populus, vocē Domini
 vt manerēt in terra-Iuda: [¶] Sed tollēs Ioha 5
 nan

ⁿOsaia 4.
^Ozia 6.

1
 &

nan filius Caree, & vniuersi principes bel-
 latorum vniuersos reliquiarum Iuda, qui
 reuerſi fuerant de cunctis Gentibus ad
 quas fuerant ante diſperſi, vt habitarent
 6 in terra Iuda: ¶ viros & mulieres, & par-
 uulos, & filias regis: & omnē animā quā
 reliquerat Nabuzardā princeps militiæ cū
 Godolia filio Ahicā filij Saphan: & Iere-
 miam prophetā, & Baruch filiū Nerīæ.
 7 ¶ Et ingreſſi ſunt terram-Ægypti, quia nō
 C obedierūt voci Domini: & venerūt vſque
 8 ad Taphnis. ¶ Et factus eſt ſermo Domini
 9 ad Ieremiam in Taphnis, dicēs, ¶ Sume la-
 pides grandes in manu tua, & abscondes
 eos in crypta, quæ eſt ſub muro lateritio
 in porta domus Pharaonis in Taphnis: cer-
 10 nentibus viris Iudæis. ¶ Et dices ad eos,
 Hæc dicit Dominus exercituū De⁹ Iſraël:
 Ecce, ego mittam, & aſſumā Nabuchodo-
 noſor regē Babylonis ſeruū meum: & po-
 nam thronū eius ſuper lapides iſtos quos
 abscondi, & ſtatuet ſoliū ſuum ſuper eos.
 11 ¶ Veniensque percutiet terram Ægypti:
 D quos in mortē, in mortem. & quos in ca-
 ptiuitatem, in captiuitatē: & quos in gla-
 12 dium, in gladium. ¶ Et ſuccendet ignē in
 delubris deorū Ægypti, & comburet ea,
 & captiuos ducet illos: & amicitur ter-
 ra-Ægypti, ſicut amicitur paſtor pallio
 13 ſuo: & egredietur inde in pace. ¶ Et cōteret
 ſtatuas domus Solis quę ſunt in terra Æ-
 gypti: & delubra deorum Ægypti com-
 buret igni.

luto in fornace
 lateri.

Verbum quod factū est ad Ieremiam, & ad omnes Iudæos qui habitabant in terra Ægypti, habitantes in Magdalo, & in Taphnis, & in Memphis, & in terra Phatures, dicēs, ¹ Hæc dicit Dñs exercituū Deus Israël, Vos vidistis omne malū istud quod adduxi super Ierusalē, & super omnes vrbes Iuda: & ecce desertæ sunt hodie, & non est in eis habitator: ² Propter malitiam quam fecerunt, vt me ad iracundiam prouocarent, & irent, & sacrificarent, & colerēt deos alienos quos nesciebant & illi & vos & patres vestri. ³ Et misi ad vos omnes seruos meos prophetas de nocte cōsurgens, mittēsque & dicens, Nolite facere verbū abominationis huiuscemodi-quā odiui'. ⁴ Et non audierunt, nec inclinauerunt aurē suā vt cōuerterentur à malis suis, & nō sacrificarēt diis alienis. ⁵ Et cōflata est indignatio mea & furor meus: & succēsa est in ciuitatibus Iuda, & in platēis Ierusalē: & versæ sunt in solitudinem & vastitatē secundum diem hanc. ⁶ Et nūc hæc dicit Dñs exercituum Deus Israël, Quare vos facitis malū grande-hoc' contra animas vestras: vt intereat ex vobis vir & mulier, paruulus & lactēs de medio Iudæ, nec relinquatur vobis quicquā residuū? ⁷ Prouocātes me in operibus manūū vestrarū, sacrificādo diis alienis in terra-Ægypti, in quā ingressi estis vt habitetis ibi: & dispereatis, & sitis in maledictionē & in opprobriū cunctis gentibus terræ? ⁸ Nunquid oblitī estis mala patrum

- . 22 .

effusa

- . 2 .

- patrū vestrorū, & mala regū Iuda, & ma-
 la vxorū eius, & mala vestra, & mala vxo-
 rum vestrarū, quæ fecerūt in terra Iuda,
 10 & in regionibus Ierusalē? Nō sunt mūda-
 ti vique ad diē hāc: & nō timuerūt, & nō
 ambulauerūt in lege Dñi, & in præceptis
 meis, quæ dedi corā vobis & corā patri-
 11 bus vestris. Ideo hāc dicit Dñs exercituū
 C Deus Israël, Ecce ego ponā faciem meā
 in vobis in malū: & disperdā omnē Iudā.
 12 Et assumā reliquias Iudæ, qui posuerunt
 facies suas vt ingrederētur terrā-Ægypti,
 & habitarent ibi: & cōsumētur oēs in ter-
 ra Ægypti: cadent in gladio & in fame: &
 cōsumētur à minimo vsq; ad maximū, in
 gladio & in fame moriētur: & erūt in ius-
 iurandū & in miraculū, & in maledictio-
 13 nem, & in opprobriū. Et visitabo* habita-
 tores terræ Ægypti, sicut visitaui super Ie-
 14 rusalē: in gladio & fame, & peste. Et nō
 erit qui effugiat, & sit residuus de reliquiis
 Iudæorū qui vadūt vt peregrinētur in ter-
 ra-Ægypti: & reuertantur in terram Iuda
 ad quam ipsi eleuant animas suas, vt reuer-
 tantur & habitent ibi. non reuertētur nisi
 15 qui fugerint. Respōderunt autem Iere-
 D miæ omnes viri sciētes quòd sacrificarent
 vxores eorū diis alienis: & vniuersæ mu-
 lieres quarum stabat multitudo grādis: &
 omnis populus habitantium in terra-Æ-
 16 gypti in Phatures, dicentes, Sermonem
 quem loquutus es ad nos in nomine Do-
 17 mini nō audiemus ex te: sed facientes fa-
 ciemus omne verbū quod egredietur de
 ore

corum 6.

plateis.

affriti humilia

ti.

mea

Amos 9. 6. 8

Infr. 8. 27.

superam

*super 4.

Sup. 7. d. 28.

*indiguim**facim.**Sap. 7. d. 13.**libamina ad libam
sum.**2
vf.***A**

ore nostro, vt sacrificemus reginæ cæli, & libemus ei libamina, sicut fecimus nos & patres nostri, reges nostri & principes nostri in vrbib⁹ Iuda, & in platéis Ierusalé & saturati sumus panib⁹, & bene nobis erat, malumque non vidimus. ¹⁸ Ex eo autē tempore quo cessauimus sacrificare reginæ cæli, & libare ei libamina, indigemus omnibus, & gladio & fame consumpti sumus.

¹⁹ ¶ Quod si nos sacrificamus reginæ cæli, & libamus ei libamina: nunquid sine vris nostris fecimus ei placentas ad colendum eam, & libandū ei libamina? ²⁰ Et dixit Ieremias ad omnem populum, aduersum viros, & aduersum mulieres, & aduersum vniuersam plebem, qui responderant ei verbū, dicens, ²¹ Nunquid nō sacrificium quod sacrificastis in ciuitatibus Iuda & in platéis Ierusalé vos & patres vestri, reges vestri & principes vestri & populus terræ, horū recordatus est Dñs, & ascēdit super cor eius? ²² Et non poterat Dñs vltra portare propter malitiā studiorum vestrorum, & propter abominationes quas fecistis: & facta est terra vestra in desolationē, & in stuporē & in maledictū ²³ eō q^d nō sit habitator, sicut est dies hæc. ²⁴ Propterea q^d sacrificaueritis idólis, & peccaueritis Domino: & nō audieritis vocē Dñi, & in lege & in præceptis: & in testimoniis ei⁹ nō ambulaueritis: idcirco euenerūt vobis mala hæc, sicut est dies hæc. ²⁵ Dixit autē Ieremias ad omnem populū & ad vniuersas mulieres: Audite verbū Dñi omnis Iuda, qui

25 qui estis in terra-Ægypti: ¹Hæc inquit Do-
 minus exercituū Deus Israël dicens, Vos
 & vxores vestre locuti estis ore vestro, &
 manibus vestris implestis, dicētes, Facia-
 mus vota nostra quæ vouimus, vt sacrifi-
 cem⁹ reginæ cæli, & libemus ei libamina,
 implestis vota vestra, & opere perpetrastis
 26 ea. ²Ideo audite verbū Domini omnis Iu-
 da, qui habitatis in terra Ægypti, Ecce ego
 iuravi in nomine meo magno, ait Domi-
 nus, quia nequaquā vltra vocabitur no-
 men meum ex ore omnis viri Iudæi dicen-
 tis, Viuit Dñs De⁹, in omni terra-Ægypti. *festino.*
 27 ³Ecce ego vigilabo super eos in malū, & *Sup. c. xi.*
 non in bonū: & consumētur omnes viri
 Iuda qui sunt in terra-Ægypti, gladio &
 28 fame, donec penitus cōsumantur. ⁴Et qui
 fugerint gladium, reuertētur de terra-Æ-
 gypti in terram Iuda viri pauci: & scient
 omnes reliquiæ Iuda ingredientium ter-
 ram-Ægypti, vt habitent ibi, cuius sermo
 29 cōpleatur, meus, an illorū. ⁵Et hoc vobis
 signū, ait Dñs, quòd visitē ego super vos
 in loco isto: vt sciatis quia verè cōplebun-
 30 tur sermones mei cōtra vos in malū. ⁶Hæc
 dicit Dñs: Ecce ego tradam Pharaonem E-
 phree regem Ægypti in manu inimico-
 rū eius, & in manu quærētū animā illius:
 sicut tradidi Sedeciam regem Iuda in ma-
 nu Nabuchodonosor regis Babylonis ini-
 mici sui, & quærentis animam eius.

CAP. XLV.

1 **V**erbum quod loquutus est Ieremias
 A propheta ad Baruch filiū Nerix, cū
 scripsit-

¹
tristitiam.

scripsisset verba hæc in libro ex ore Ieremiam, anno quarto Ioacim filij Iosia regis Iuda, dicens: ¹ Hæc dicit Dominus Deus ² Israël ad te Baruch, ³ Dixisti, Væ misero mihi, quoniam addidit Dñs dolorem dolori meo: laboravi in gemitu meo, & requiem non inueni. ⁴ Hæc dicit Dñs: Sic dices ad eum: Ecce quos ædificaui, ego destruo: & B quos plantaui, ego euello, & vniuersam terram hanc. ⁵ Et tu quæris tibi grandia? noli quærere. quia ecce ego adducam malum super omnem carnem, ait Dominus: & dabo tibi animam tuam in salutem in omnibus locis ad quæcunque perrexeris.

CAP. XLVI.

Quod factum est verbum Dñi ad Ieremiam prophetam contra Gentes ad Ægyptum aduersum exercitum Pharaonis Necho regis Ægypti, qui erat iuxta fluvium Euphraten in Charcamis, quem percussit Nabuchodonosor rex Babylonis, in quarto anno Ioacim filij Iosia regis Iuda. ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰ ¹⁰⁰¹ ¹⁰⁰² ¹⁰⁰³ ¹⁰⁰⁴ ¹⁰⁰⁵ ¹⁰⁰⁶ ¹⁰⁰⁷ ¹⁰⁰⁸ ¹⁰⁰⁹ ¹⁰¹⁰ ¹⁰¹¹ ¹⁰¹² ¹⁰¹³ ¹⁰¹⁴ ¹⁰¹⁵ ¹⁰¹⁶ ¹⁰¹⁷ ¹⁰¹⁸ ¹⁰¹⁹ ¹⁰²⁰ ¹⁰²¹ ¹⁰²² ¹⁰²³ ¹⁰²⁴ ¹⁰²⁵ ¹⁰²⁶ ¹⁰²⁷ ¹⁰²⁸ ¹⁰²⁹ ¹⁰³⁰ ¹⁰³¹ ¹⁰³² ¹⁰³³ ¹⁰³⁴ ¹⁰³⁵ ¹⁰³⁶ ¹⁰³⁷ ¹⁰³⁸ ¹⁰³⁹ ¹⁰⁴⁰ ¹⁰⁴¹ ¹⁰⁴² ¹⁰⁴³ ¹⁰⁴⁴ ¹⁰⁴⁵ ¹⁰⁴⁶ ¹⁰⁴⁷ ¹⁰⁴⁸ ¹⁰⁴⁹ ¹⁰⁵⁰ ¹⁰⁵¹ ¹⁰⁵² ¹⁰⁵³ ¹⁰⁵⁴ ¹⁰⁵⁵ ¹⁰⁵⁶ ¹⁰⁵⁷ ¹⁰⁵⁸ ¹⁰⁵⁹ ¹⁰⁶⁰ ¹⁰⁶¹ ¹⁰⁶² ¹⁰⁶³ ¹⁰⁶⁴ ¹⁰⁶⁵ ¹⁰⁶⁶ ¹⁰⁶⁷ ¹⁰⁶⁸ ¹⁰⁶⁹ ¹⁰⁷⁰ ¹⁰⁷¹ ¹⁰⁷² ¹⁰⁷³ ¹⁰⁷⁴ ¹⁰⁷⁵ ¹⁰⁷⁶ ¹⁰⁷⁷ ¹⁰⁷⁸ ¹⁰⁷⁹ ¹⁰⁸⁰ ¹⁰⁸¹ ¹⁰⁸² ¹⁰⁸³ ¹⁰⁸⁴ ¹⁰⁸⁵ ¹⁰⁸⁶ ¹⁰⁸⁷ ¹⁰⁸⁸ ¹⁰⁸⁹ ¹⁰⁹⁰ ¹⁰⁹¹ ¹⁰⁹² ¹⁰⁹³ ¹⁰⁹⁴ ¹⁰⁹⁵ ¹⁰⁹⁶ ¹⁰⁹⁷ ¹⁰⁹⁸ ¹⁰⁹⁹ ¹¹⁰⁰ ¹¹⁰¹ ¹¹⁰² ¹¹⁰³ ¹¹⁰⁴ ¹¹⁰⁵ ¹¹⁰⁶ ¹¹⁰⁷ ¹¹⁰⁸ ¹¹⁰⁹ ¹¹¹⁰ ¹¹¹¹ ¹¹¹² ¹¹¹³ ¹¹¹⁴ ¹¹¹⁵ ¹¹¹⁶ ¹¹¹⁷ ¹¹¹⁸ ¹¹¹⁹ ¹¹²⁰ ¹¹²¹ ¹¹²² ¹¹²³ ¹¹²⁴ ¹¹²⁵ ¹¹²⁶ ¹¹²⁷ ¹¹²⁸ ¹¹²⁹ ¹¹³⁰ ¹¹³¹ ¹¹³² ¹¹³³ ¹¹³⁴ ¹¹³⁵ ¹¹³⁶ ¹¹³⁷ ¹¹³⁸ ¹¹³⁹ ¹¹⁴⁰ ¹¹⁴¹ ¹¹⁴² ¹¹⁴³ ¹¹⁴⁴ ¹¹⁴⁵ ¹¹⁴⁶ ¹¹⁴⁷ ¹¹⁴⁸ ¹¹⁴⁹ ¹¹⁵⁰ ¹¹⁵¹ ¹¹⁵² ¹¹⁵³ ¹¹⁵⁴ ¹¹⁵⁵ ¹¹⁵⁶ ¹¹⁵⁷ ¹¹⁵⁸ ¹¹⁵⁹ ¹¹⁶⁰ ¹¹⁶¹ ¹¹⁶² ¹¹⁶³ ¹¹⁶⁴ ¹¹⁶⁵ ¹¹⁶⁶ ¹¹⁶⁷ ¹¹⁶⁸ ¹¹⁶⁹ ¹¹⁷⁰ ¹¹⁷¹ ¹¹⁷² ¹¹⁷³ ¹¹⁷⁴ ¹¹⁷⁵ ¹¹⁷⁶ ¹¹⁷⁷ ¹¹⁷⁸ ¹¹⁷⁹ ¹¹⁸⁰ ¹¹⁸¹ ¹¹⁸² ¹¹⁸³ ¹¹⁸⁴ ¹¹⁸⁵ ¹¹⁸⁶ ¹¹⁸⁷ ¹¹⁸⁸ ¹¹⁸⁹ ¹¹⁹⁰ ¹¹⁹¹ ¹¹⁹² ¹¹⁹³ ¹¹⁹⁴ ¹¹⁹⁵ ¹¹⁹⁶ ¹¹⁹⁷ ¹¹⁹⁸ ¹¹⁹⁹ ¹²⁰⁰ ¹²⁰¹ ¹²⁰² ¹²⁰³ ¹²⁰⁴ ¹²⁰⁵ ¹²⁰⁶ ¹²⁰⁷ ¹²⁰⁸ ¹²⁰⁹ ¹²¹⁰ ¹²¹¹ ¹²¹² ¹²¹³ ¹²¹⁴ ¹²¹⁵ ¹²¹⁶ ¹²¹⁷ ¹²¹⁸ ¹²¹⁹ ¹²²⁰ ¹²²¹ ¹²²² ¹²²³ ¹²²⁴ ¹²²⁵ ¹²²⁶ ¹²²⁷ ¹²²⁸ ¹²²⁹ ¹²³⁰ ¹²³¹ ¹²³² ¹²³³ ¹²³⁴ ¹²³⁵ ¹²³⁶ ¹²³⁷ ¹²³⁸ ¹²³⁹ ¹²⁴⁰ ¹²⁴¹ ¹²⁴² ¹²⁴³ ¹²⁴⁴ ¹²⁴⁵ ¹²⁴⁶ ¹²⁴⁷ ¹²⁴⁸ ¹²⁴⁹ ¹²⁵⁰ ¹²⁵¹ ¹²⁵² ¹²⁵³ ¹²⁵⁴ ¹²⁵⁵ ¹²⁵⁶ ¹²⁵⁷ ¹²⁵⁸ ¹²⁵⁹ ¹²⁶⁰ ¹²⁶¹ ¹²⁶² ¹²⁶³ ¹²⁶⁴ ¹²⁶⁵ ¹²⁶⁶ ¹²⁶⁷ ¹²⁶⁸ ¹²⁶⁹ ¹²⁷⁰ ¹²⁷¹ ¹²⁷² ¹²⁷³ ¹²⁷⁴ ¹²⁷⁵ ¹²⁷⁶ ¹²⁷⁷ ¹²⁷⁸ ¹²⁷⁹ ¹²⁸⁰ ¹²⁸¹ ¹²⁸² ¹²⁸³ ¹²⁸⁴ ¹²⁸⁵ ¹²⁸⁶ ¹²⁸⁷ ¹²⁸⁸ ¹²⁸⁹ ¹²⁹⁰ ¹²⁹¹ ¹²⁹² ¹

& velut flumina mouebūtur fluctus eius,
 & dicet, Ascendens operiam terram: per-
 dam ciuitatē, & habitatores eius. Ascen-
 dite equos, & exultate in curribus, &
 procedant fortes, Æthiopia & Lybies te-
 nentes scutum, & Lydij arripientes, & ia-
 cientes sagittas. Dies autem ille Domini
 Dei exercituum dies ultionis, vt sumat vin-
 dictam de inimicis suis: deuorabit gladius
 & saturabitur, & inebriabitur sanguine
 eorum: victima enim Dñi Dei exercituum in
 terra Aquilonis iuxta flumen Euphráten.
 Ascende in Galaad, & tolle resinam vir-
 go filia Ægypti: frustra multiplicas me-
 dicamina, sanitas non erit tibi. Audierūt
 Gentes ignominiam tuā, & vlulatus tuus
 repleuit terram: quia fortis impegit in for-
 tem, & ambo pariter conciderūt. Ver-
 bum quod locutus est Dñs ad Ieremiam
 prophetam, super eo quod venturus esset
 Nabuchodonosor rex Babylonis, & per-
 cussurus terram Ægypti: Annūtiare Æ-
 gypto, & auditum facite in Magdalo, &
 resonet in Memphis, & in Taphnis, dici-
 te, Sta, & præpara te: quia deuorabit gla-
 dius ea quæ per circuitum tuum sunt.
 Quare compūtruit fortis tuus? non ste-
 tit: quoniam Dñs subuertit eum. Multi-
 plicauit ruentes, ceciditque vir ad proxi-
 mum suū, & dicent, Surge, & reuertamur
 ad populum nostrum, & ad terram nati-
 uitatis nostræ, à facie gladij columbæ.
 Vocate nomen Pharaonis regis Ægypti
tumultum, adduxit tēpus. Viuo ego (in-
 quit

impulsatus est.

vel impulsauit

*illuc pharaonē
regē Ægypti, regē
multitudinis in
aonq: nō adfuit
tēpore cōditto.*

*solitudine**exciso**fastium**omnes**Am. 1. 11. 8.**Est. 4. 1. 4. 1.**44. 1. 2.**sup. 30. 6. 10**tuq*

quit rex, Dominus exercituū nomē eius) E
 quoniam sicut Thabor in montibus, &
 sicut Carmelus in mari, veniet. ¹⁹ Vasa trāf-
 migrationis fac tibi habitatrix filia Ægy-
 pti: quia Memphis in solitudinem erit, &
 deseretur, & inhabitabilis erit. ²⁰ Vitula ele-
 gans atque formosa Ægyptus: stimulator
 ab Aquilone veniet ei. ²¹ Mercenarij quo-
 que eius qui versabantur in medio eius,
 quasi vituli saginati versi sunt, & fugerūt
 simul, nec stare potuerūt, quia dies inter-
 fectionis eorū venit super eos, tēpus visi-
 tationis eorū. ²² Vox eius quasi æris sonabit
 quoniā cū exercitu properabunt, & cum
 securibus venient ei, quasi cædentes ligna.
²³ Succiderunt saltum eius, ait Dominus,
 qui supputari nō potest: multiplicati sunt F
 super locustas, & non est eis numerus.
²⁴ Confusa est filia Ægypti, & tradita in ma-
 num' populi Aquilonis. ²⁵ Dixit Dominus
 exercituū Deus Israël, Ecce, ego visitabo
 super tumultū Alexādriæ, & super Pha-
 raonē, & super Ægyptum, & super deos
 eius, & super reges eius: & super Pharao-
 nem, & super eos qui confidunt in eo. ²⁶ Et
 dabo eos in "manum' quærentiū animam
 eorum, & in "manum' Nabuchodonosor
 regis Babylonis, & in "manum' seruorum
 eius: & post hæc habitabitur sicut diebus
 pristinis, ait Dominus. ²⁷ Et tu ne timeas
 serue me' iacob, & ne paueas Israël: quia G
 ecce ego saluū te faciā de longinquo, &
 semen tuū de terra captiuitatis sux: & re-
 uertetur iacob, & requiescet, & prospera-
 bitur,

bitur, & nō erit qui exterreat eum. Et tu noli timere serue meus Iacob, ait Dominus: quia tecum ego sum, quia ego consumā cunctas gentes ad quas eieci te: te vero non consumam, sed castigabo te in iudicio, nec quasi innocenti parcā tibi.

*excidendo exci-
dom te.*

CAP. XLVII.

Quod factum est verbum Domini ad Ieremiam prophetā contra Palæsthinos, antequā percuteret Pharaon Gazam, Hæc dicit Dominus, Ecce aquæ ascēdūt ab Aquilone; & erunt quasi torrens inundans: & operient terram & plenitudinem eius, urbē & habitatores eius: clamabūt homines, & ululabunt omnes habitatores terre, à strepitu pompæ armorum, & bellatorū eius, à cōmōtione quadrigarum eius, & multitudine rotarum illius. Non respexerunt patres filios manibus dissolutis, pro aduentu diei in quo vastabuntur omnes Philisthim, & dissipabitur Tyrus & Sidon cū omnibus reliquis auxiliis suis. depopulat⁹ est enim Dominus Palæsthinos, reliquias insulæ Capadociæ. Venit caluitium super Gazam: conticuit Ascalon, & reliquiæ vallis earū vsquequo concidēris, O mucro Domini? vsquequo nō quiesces? Ingredere in vaginam tuā: refrigerare, & sile. Quomodo quiescet cūm Dominus præceperit ei aduersus Ascalonē, & aduersum maritimas eius regiones, ibique condixerit illi.

ascēdet.

*strepitus vngularū
equorū fortium.*

*ululabit
omnis habitator.*

pp debilitatē manuum.

*S
succisa est*

quiescis

sily vs illie grassatur.

CAP. XLVIII.

Q

Ad

ciuitas in excelsis

sita.

vel gloriatio.

madmen succide
ris.7
opibus. i. pecudibus
et bobus.

Sup. 17. a. 6.

Sup. 17. a. 5.

4
alas moab qz volas

paccatur

no lo hā tras
egando.

sabe alama

Dre: 15
homines q iuua
but eā migrate

AD Moab. Hæc dicit Dominus exerci-
tuum Deus Israël, Væ super Nabo, A
quoniam vastata est & confusa: capta est
Cariathaim confusa est fortis, & tremuit.
Nō est ultrà exultatio in Moab cōtra He-
sebon: cogitauerūt malum, Venite, & di-
sperdamus eā de gente. ergo filens cōtice-
sces, sequeturque te gladius. Vox clamo-
ris de Oronaim: vastitas, & contritio ma-
gna. Contrita est Moab: annuntiate cla-
morem paruulis eius. Per ascēsum enim
Luith plorans ascendet in fletu: quoniam
in descensu Oronaim hostes vlulatū con-
tritionis audierūt, Fugite, saluate animas
vestras: & eritis quasi myricæ in deserto.
Pro eo enim quod habuisti fiduciam in
munitionibus tuis, & in thesauris tuis, tu
quoq; capiēris: & ibit Chamos in trāsmi-
grationē, sacerdotes eius, & principes eius
simul. Et veniet prædo ad omnē urbē, &
vrbs nulla saluabitur: & peribūt valles, &
dissipabūtur cāpestria, quoniā dixit Dñs,
Date florē Moab, quia flores egredietur:
& ciuitates eius desertæ erūt & inhabita-
biles. Maledictus qui facit opus Dñi frau-
dulenter: & maledictus qui prohibet gla-
diū suū à sanguine. Fertilis fuit Moab ab
adolescētia sua, & requieuit in fēcib⁹ suis:
nec trāsfusus est de vase in vas, & in trāsmi-
grationē non abiit: idcirco permansit
gustus eius in eo, & odor eius nō est im-
mutatus. Propterea ecce dies veniunt, di-
cit Dñs: & mittā ei ordinatorēs & strato-
rēs laguncularū, & sternerent eum: & vasa
eius

eius exhaurient, & lagunculas eorum col-
 lidet. ⁷ Et confundetur Moab à Chamos,
 sicut cōfusa est domus Israël à Beth-el, in
 qua habebat fiduciam. ⁷ Quomodò dici-
 tis, Fortes sumus, & viri robusti ad præ-
 liandū? Vastata est Moab, & ciuitates il-
 lius succēderūt: & electi iuuenes eius de-
 scenderunt in occisionē: ait rex, Dominus
 exercituum nomen eius. ⁷ Prope est in-
 teritus Moab, vt veniat: malum eius ve-
 lociter accurret nimis. ⁷ Cōsolamini eum
 omnes qui estis in circuitu ei⁹, & vniuersi
 qui scitis nomen eius: dicite, Quomodò
 contracta est virga fortis, baculus glorio-
 sus? Descende de gloria, & sede in siti ha-
 bitatio filia Dibon: quoniā vastator Mo-
 ab ascendet ad te, dissipabit munitiones
 tuas. ⁷ In via sta, & prospice habitatio A-
 roer: interroga fugiētem: & ei qui euasit,
 dic: Quid accidit? Confusus est Moab,
 quoniam victus est: vlulate, & clamate,
 annuntiate in Arnon quoniam vastata est
 Moab. ⁷ Et iudicium venit ad terram cam-
 pestrem: super Helon, & super Iasa, & su-
 per Mepháath, ⁷ & super Dibon, & super
 Nabo, & super domum Deblatháim, ⁷ &
 super Cariathaim, & super Beth-gamul,
 & super Beth-maon, ⁷ & super Carioth, &
 super Bosra: & super omnes ciuitates ter-
 ræ Moab, quæ lōgè & propè sunt. ⁷ Abscis-
 sum est cornu Moab, & brachiū eius con-
 tritum est, ait Dominus. ⁷ Inebriate eum,
 quoniam cōtra Dominum erectus est: &
 allidet manum Moab in vomitu suo, &

3. Re. 12. d. 18

g. 29.

Isa. 16. b. 6.

ascende-
runt 14. vel succide-
runt.

cōsolatē ei

ascendit

plaudet vel vor-
tet se alatere
in latus.

*condolui sti**elationē.**iram**nō fecerūt quod
iactabāt sē posse
facere, mētiti sūt**et
cix heres inge
miscam.**eadē plāctū q̄ te
deflēs iazer. de
flebo te.**Isai. 16. c. 10.
vel fructus tuos
estiuos**vel cationē vineq̄
in desolationes.**consteman
tem. vel tri
ennez.**cit heres.**eris.**residuo diuitiq̄
quod fecit.**Isai. 15. a. 2.**Ezec. 7. e. 18.*

erit in derisum etiam ipse: ¹⁷ fuit enim in
derisum tibi Israël: quasi inter fures reperis-
ses eum, propter verba ergo tua quæ ad-
uersum illum locutus es, captiuus ducē-
ris. ¹⁸ Relinquire ciuitates, & habitate in pe-
tra habitatores Moab, & estote quasi co-
lumba nidificans in summo ore forami-
nis. ¹⁹ Audi uimus superbiam Moab, super-
bus est valde: sublimitatem eius & arro-
gantiam, & superbiam, & altitudinē cor-
dis eius. ²⁰ Ego scio, ait Dominus, iactantiā
eius: & quod nō sit iuxta eam virtus eius,
nec iuxta quod poterat conata sit facere.

²¹ Ideo super Moab eiulabo, & ad Moab v-
niuersam clamabo, ad viros muri fictilis
lamentātes. ²² De planctu Iazer plorabo tibi
vineam Sabama: propagines tuę tranſierunt
mare, vsque ad mare Iazer peruenerunt:
super messem tuam, & vindemiam tuam
prædo intruit. ²³ Ablata est lætitia & exul-
tatio de Carmelo & de terra Moab, & vi-
num de torcularibus sustuli: nequaquam
calcator uix solitū celeusma cātabit. ²⁴ De
clamore Hesebon vsque Eleale & Iasa, de-
derunt vocem suā: à Segor vsq; ad Oro-
naim vitulā cōternātē: aquæ quoq; Ne-
rim peſsimā erant. ²⁵ Et auferam de Moab,
ait Dñs: offerentē in excelsis, & sacrifican-
tem diis eius. ²⁶ Propterea cor meum ad
Moab quasi tibia resonabit: & cor meum
ad viros muri fictilis dabit sonitum tibia-
rum: quia plus fecit quā potuit, idcirco
perierūt. ²⁷ Omne enim caput caluitium,
& omnis barba rafa erit in cunctis mani-
bus

bus colligatio, & super omne dorsum ci-
 18 licium. ¹ Super omnia recta Moab, & in
 plateis eius omnis planctus: quoniā con-

² res lūbas.
² quod nō delebit

39 ¹ Quomodo victa est, & vlulauerūt? quo-
 modo deiecit ceruicem Moab, & confu-
 sus est? eritq; Moab in derisum & in exē-
 40 plū omnibus in circuitu suo. ¹ Hæc dicit

³ formidinem.

Dominus, Ecce quasi Aquila volabit, &
 41 extēdet alas suas ad Moab. ¹ Capta est Ca-
 6 rioth, & munitiones cōprehensę sunt: &

⁷ magnificauit os
suūq.

erit cor fortiū Moab in die illa, sicut cor
 42 mulieris parturiētis. ¹ Et cessabit Moab es-
 se populus: quoniam contra Dominū glō-
 43 riatus est. ¹ Pauor & fouea & laqueus su-
 per te ō habitator Moab, dicit Dominus.

44 ¹ Qui fugerit à facie pauoris, cadet in fo-
 ueam: & qui conscenderit de fouea, ca-
 pietur laqueo: adducā enim super Moab
 45 annum visitationis eorū, ait Dominus. ¹ In

Isa. 24. c. 18.

umbra Hesebon steterunt de laqueo fu-
 giētes: quia ignis egressus est de Hesebon,
 & flāma de medio Siō: & deuorauit par-
 tem Moab, & verticē filiorū tumultus.

² pp violentiaz.
⁵ fines.

46 ¹ Væ tibi Moab, peristi popule Chamos:
 quia cōprehensi sunt filij tui, & filia tuæ
 47 in captiuitatē. ¹ Et conuertā captiuitatem
 Moab in nouissimis dieb⁹, ait Dominus.

Hucusque iudicia Moab.

CAP. XLIX.

1 **A**D filios Ammon. Hæc dicit Dñs, Nun
 A **A**quid nō filij sunt Israël? aut hæres nō
 est ei? Cur igitur hæreditate possedit Mel-
 chom, Gad: & popul⁹ eius in vrbibus eius

² rex eoz

Q 4

habita-

*venient**a
ville**etumulū 2.**rey 8024**rebellis**fugientes &**corrupta.**4
veniant sup te
nō relinquent.*

habitavit? Ideo ecce dies veniūt, dicit Do-
 minus: & auditū faciā super Rabbath fi-
 liorū Ammō fremitū praelij, & erit in tu-
 multū' dissipata, filiaq; eius igne succen-
 dentur, & possidebit Israēl possessores
 suos, ait Dñs. Vlula Hesebon, quoniā va-
 stata est Hai. clamate filiæ Rabbath, accin-
 gite vos cilicijs: plāgite & circuite per se-
 pes: quoniā Melchom in transmigratiōē
 ducetur, sacerdotes eius, & principes eius
 simul. Quid gloriaris in vallib? defluxit
 vallis tua filia delicata, quæ confidebas in
 thesauris tuis, & dicebas, Quis veniet ad
 me? Ecce ego inducā super te terrorē, ait
 Dñs Deus exercituum, ab omnibus qui
 sunt in circuitu tuo: & dispergemini sin-
 guli à cōspectu vestro, nec erit qui congre-
 get fugientes. Et post hæc reuerti faciam
 captiuos filiorum Ammon, ait Dñs. Ad
 Idumæam. Hęc dicit Dñs exercituū: Nun-
 quid non vltra est sapientia in Theman?
 Periit consilium à filiis: inutilis facta est
 sapientia eorum. Fugite & terga vertite,
 descēdite in voraginē habitatores Dedan;
 quoniā perditionē Esau adduxi super eū,
 tempus visitationis eius. Si vindemiato-
 res venissent super te, nō reliquissent race-
 mum: si fures in nocte, rapuissent quod
 sufficeret sibi. Ego verò discooperui E-
 sau, reuelauī abscondita eius, & celari non
 poterit: vastatū est semen eius, & fratres
 eius, & vicini eius, & non erit. Relinque
 pupillos tuos: ego faciā eos viuere: & vi-
 duæ tuæ in me sperabūt. Quia hæc dicit
 Dñs,

C Dñs; Ecce, quibus nō erat iudiciū vt bibe-
 rent calicē, bibentes bibent: & tu quasi in-
 nocēs relinqueris? nō eris innocēs, sed bi-
 13 bens, bibes. ¹ Quia per memetipsum iura-
 ui, dicit Dñs, q̄ in solitudinē & in oppro-
 briū, & in desertū, & in maledictionē erit
 Bosra: & omnes ciuitates eius erunt in so-
 14 litudines sempiternas. ² Auditū audiui à
 Dño, & legatus ad gentes missus est, Con-
 gregamini, & venite contra eam, & cōsur-
 15 gamus in preliū. ³ Ecce enim paruulū dedi-
 te in Gentibus, contemptibilē inter homi-
 16 nes. ⁴ Arrogātia tua decepit te, & superbia
 cordis tui: qui habitas in cavernis petrae,
 & apprehendere niteris altitudinē collis.
 llcūm exaltaueris quasi aquila nidū tuū,
 17 inde detrahā te, dicit Dñs. ⁵ Et erit Idumēa
 D deserta: omnis qui transibit per eā, stupe-
 bit & sibilabit super omnes plagas eius.
 18 ⁶ Sicut subuersa est Sodoma & Gomor-
 rha & vicinæ eius, ait Dñs: non habitabit
 ibi vir, & non incolet eā filius hominis.
 19 ⁷ Ecce quasi leo ascēdet de ³ superbia Iorda-
 nis ad pulchritudinē robustā: quia subito
 currere faciā eum ad illā: & quis erit ele-
 ctus quem præponā ei? quis enim similis
 mei? & quis sustinebit me? ⁸ & quis est
 20 iste pastor, qui resistat vultui meo? Pro-
 pterea audite consiliū Dñi quod iniit de
 Edom: & cogitationes eius, quas cogita-
 uit de habitatoribus Theman, Si non de-
 iecērunt eos paruuli gregis, nisi dissipauē-
 rint cū eis habitaculū eorū. ⁹ A voce rui-
 nę eorū cōmota est terra: clamor in Mari-
 rubro

p̄ uerb. 11. 11. p̄ 21
 4. sup̄ra. 25.

a
 immunis eris?
 nō eris immu-
 nis.

Abd. 1. a. 3.

Sūm

x
 turribz Edifica-
 tis sup̄ p̄ta.

Abd. 1. a. 4.

abiectū.

Gen. 19. c. 24

Inf. 50. f. 40

3

a timore

4
 habitaculū robu-
 stū

5
 cōstituet mihi tē-
 pus.

Iob 41. a. 7.

Inf. 50. g. 44

rubro auditus est vocis eius. ¹ Ecce quasi ²
 aquila ascēdet & auolabit: & expādet alas
 suas super Bosram: & erit cor fortiū Idu-
 mææ in die illa, quasi cor mulieris partu-
 rientis. ³ Ad Damascū. Confusa est Emath ²³
 & Arphad: quia auditū pessimū audierūt, E
 turbati sunt in mari: præ sollicitudine
 quiescere nō potuit. ⁴ Dissoluta est Dama- ²⁴
 scus, versa est in fugā, tremor apprehēdit
 eā: angustia & dolores tenuerunt eā quasi
 parturientē. ⁵ Quomodò dereliquerūt ci- ²⁵
 uitatē laudabilē, urbē lætitiæ? ⁶ Ideò cadēt ²⁶
 iuuenes eius in platēis eius: & omnes viri
 prælii conticescent in die illa, ait Dñs exer-
 cituū. ⁷ Et succendā ignē in muro Dama- ²⁷
 sci, & deuorabit mœnia Ben-adad. ⁸ Ad ²⁸
 Cedar, & ad regna Asor, quę percussit Na-
 buchodonosor, rex Babylonis, hæc dicit
 Dñs, Surgite, & ascendite ad Cedar, & va-
 state filios Orientis. ⁹ Tabernacula eorū, & ²⁹
 greges eorū capient: pelles eorū, & omnia F
 vasa eorū, & camelos eorū tollent sibi: &
 vocabūt super eos formidinē in circuitu.
¹⁰ Fugite, abite vehementer, in voragini- ³⁰
 bus sedete qui habitatis Asor, ait Dñs: iniit
 enim cōtra vos Nabuchodonosor rex Ba-
 bylonis consiliū, & cogitauit aduersum
 vos cogitationes. ¹¹ Cōsurgite, & ascendite ³¹
 ad gentē quietā, & habitantē cōfidenter,
 ait Dñs, non ostia, nec vectes eis: soli habi-
 tant. ¹² Et erunt cameli eorū in direptionē, ³²
 & multitudo iumentorū in prædā: & dis-
 pergā eos in omnem ventū, qui sunt at-
 tonsi in comam: & ex omni cōfīnio eorū
 addu-

*eius.

oā latg exulātēs
 in angulis ter-
 re.

33 adducam interitū super eos, ait Dñs. Et
 erit Aſor in habitaculū draconū, deſerta
 vſq; in æternum: non manebit ibi vir, nec
 34 incolet eā filius hominis. Quod factū eſt
 G verbū Dñi ad Ieremiā prophetā aduerſus
 Ælam in principio regni Sedecia, regis Iu-
 35 da, dicēs, Hæc dicit Dñs exercituum, Ecce *principiū fortitu-
dinis eorū.*
 36 tudinē eorū. Et inducā super Ælam qua-
 tuor vētos à quatuor plagis cæli: & vēti-
 labo eos in omnes vētos iſtos: & non erit
 gēs ad quā nō perueniāt profugi Ælam.
 37 Et pauere faciā Ælam corā inimicis ſuis,
 & in cōſpectu quærentiū animā eorū: &
 adducā super eos malū, irā furoris mei, dī-
 38 cit Dñs, & mittam poſt eos gladiū, donec
 conſumā eos. Et ponam ſolium meū in
 Ælam & perdam inde reges & principes,
 39 ait Dñs. In nouiſſimis autē diebus reuertī
 faciam captiuos Ælam, dicit Dominus.

CAP. L.

1 V^{er}bū quod locutus eſt Dñs de Baby-
 A lone, & de terra Chaldaeorū in manu
 2 Ieremiæ prophetæ. Annuntiate in Gēti-
 bus, & auditū facite, leuate ſignū: prædi-
 cate, & nolite celare: dicite, Capta eſt Ba-
 bylon, confuſus eſt Bel, victus eſt Mero-
 3 dach, cōfuſa ſunt ſculptilia eius, ſuperata
 ſunt idōla eorū. Quoniā ascendit cōtra
 eam gens ab Aquilone, quæ ponet terram
 eius in ſolitudinē: & non erit qui habitet
 in ea, ab homine vſque ad pecus, & moti
 4 ſunt, & abierūt. In diebus illis, & in tem-
 pore illo ait Dñs, venient filij Iſraël, ipſi &
 filij

c
 eorū
 aſcendet

1
venite et adherete
dño.

iesus . rom .

osee . 10 .
2 . pa
ral . 15 .

suscitabo.

6
lati fuistis qm ex
ultastis.

7
multiplicati estis
sicut vitula q pas
cit gaza
minna.

8
erubuit

9
et dñs

filij Iuda simul: ambulātes & flentes pro-
petabunt, & Dñm Deū suū quærent. ¶ In
Sion interrogabunt viā, huc facies eorū:
venient, & apponentur ad Dñm fœdere
tempiterno quod nulla obliuione delebi-
tur. ¶ Grex perditus factus est popul⁹ me⁹:
pastores eorū seduxerunt eos: feceruntq;
vagari in montibus: de monte in collem
transierūt, obliti sunt cubilis sui. ¶ Omnes
qui inuenerūt, comederunt eos: & hostes
eorum dixerunt, Nō peccauimus: pro eo
quòd peccauerunt Domino decori iusti-
tiæ, & expectationi patrum eorum Domi-
no. ¶ Recedite de medio Babylonis, & de
terra Chaldæorum egredimini: & estote
quasi hœdi ante gregem. ¶ Quoniam ecce
ego suscitō, & adducam in Babylonē con-
gregationem gentium magnarum de ter-
ra Aquilonis: & præparabuntur aduersus
eam, & inde capietur: sagitta eius quasi vi-
ri fortis interfectoris non reuertetur va-
cua: ¶ Erit Chaldæa in prædam: omnes
vastantes eam replebuntur, ait Dominus.
¶ Quoniam exultatis, & magna loquimi-
ni, diripientes hæreditatem meam: quo-
niam effusi estis sicut vitulus super her-
bam, & mugistis sicut tauri. ¶ Confusa est
mater vestra nimis, & adæquata pulueri
quæ genuit vos: ecce nouissima erit in Gē-
tibus, *deserta, inuia, & arens. ¶ Ab ira Do-
mini non habitabitur, sed redigetur to-
ta in solitudinē: omnis qui transibit per
Babylonem, stupebit, & sibilabit super v-
niuersis plagis eius. ¶ Præparamini contra
Babylō-

Babylonem per circuitum omnes qui in-
 tenditis arcum, debellate eam, non parcatis
 15 iaculis: quia Domino peccauit. ¶ Clama-
 te aduersus eam, vbique dedit manum, ce-
 ciderunt fundamenta eius: destructi sunt
 muri eius, quoniam ultio Domini est. ul-
 tionem accipite de ea: sicut fecit, facite ei.
 16 ¶ Disperdite satorē de Babylone, & tenen-
 tem falcem in tempore messis: a facie gla-
 dij columbæ vnusquisque ad populum
 suum conuertetur, & singuli ad terram
 17 suam fugient. ¶ Grex dispersus Israël, leo-
 nes eiecerunt eum: primus comedit eum
 rex Assur: iste nouissimus exossauit eum
 18 Nabuchodonosor rex Babylonis. ¶ Prop-
 terea hæc dicit Dominus exercituū Deus
 Israël, Ecce, ego visitabo regem Babylonis
 & terram eius: sicut visitaui regem Assur:
 19 ¶ & reducā Israël ad habitaculum suum:
 D & pascetur^a Carmelus & Basan & in mō-
 te Ephraim & Galaad saturabitur anima
 20 eius. ¶ In diebus illis & in tempore illo, ait
 Dominus, quæretur iniquitas Israël, & nō
 erit: & peccatum Iuda, & non inuenietur:
 quoniam propitiū^a ero eis quos relique-
 21 ro. ¶ Super terram dominantium ascende,
 & super habitatores eius visita, dissipa, &
 interfice quæ post eos sunt, ait Dominus,
 22 & fac iuxta omnia quæ præcepi tibi. ¶ Vox
 23 belli in terra, & contritio magna. ¶ Quo-
 modo confractus est, & cōtritus malleus
 vniuersæ terræ? quomodo versa est in de-
 24 sertum Babylon in gentibus? ¶ Illaqueaui
 te, & capta es Babylon, & nesciebas: inuen-
 ta es

opprimētis.

Carmelū &

parcam.

ta es & apprehensa: quoniam Dominum
 prouocasti. ¹ Aperuit Dominus thesaurū
 suum, & protulit vasa iræ suæ: quoniam
 opus est Domino Deo exercituū in terra
 Chaldæorū. ² Venite ad eam ab extremis fi-
 nibus, aperite vt exeat qui conculcēt eā:
 tollite de via lapides, & redigite in acervos
 & interficite eam: nec sit quicquam reli-
 quum. ³ Dissipate vniuersos fortes eius, de-
 scendant in occisionem: væ eis, quia venit
 dies eorum, tempus visitationis eorum.
 Vox fugientiū, & eorum qui euaserunt
 de terra Babylonis: vt annūtient in Sion
 ultionem Domini Dei nostri, ultionem
 templi eius. ⁴ Annūtiate in Babylonem
 plurimis omnibus qui tendunt arcū: con-
 sistite aduersus eam per gyrum, & nullus
 euadat: reddite ei secundum opus suum:
 iuxta omnia quæ fecit, facite illi: quia cō-
 tra Dominum erecta est, aduersum sanctū
 Israël. ⁵ Idcirco cadent iuvenes eius in pla-
 tēis eius: & omnes viri bellatores eius con-
 ticescent in die illa, ait Dominus. ⁶ Ecce
 ego ad te superbe, dicit Dominus Deus
 exercituum: quia venit dies tuus, tēpus vi-
sitationis tuæ. ⁷ Et cadet superbus, & cor-
 ruet, & non erit qui suscitet eum: & suc-
 cendam ignem in vrbibus eius, & deuorabit
 omnia in circuitu eius. ⁸ Hæc dicit
 Dominus exercituum, Calumniā sustinēt
 filij Israël & filij Iuda simul: omnes qui ce-
 perunt eos, tenent, nolunt dimittere eos.
⁹ Redemptor eorum fortis Dominus exer-
 cituum nomen eius, iudicio defender cau-
 sam

hoc est negotiū d
 mini dei

cū venerit sig finis

orantia sig calca
 te in sicut acer
 uos et p dicit in na
 sit residuū.

congregare cōtra
 babel sagittarios

quo te visitem

veniet

oppressi sūt.

sam eorum, vt ¹exterreat terram, & com-
 35 moueat habitatores Babylonis. ² Gladius
 ad Chaldaeos, ait Dominus, & ad habita-
 tores Babylonis, & ad principes, & ad sa-
 36 pientes eius. ³ Gladius ad diuinos eius, qui
 stulti erunt: gladius ad fortes illius, qui ti-
 37 mebunt. ⁴ Gladius ad equos eius, & ad cur-
 rus eius, & ad omne vulgus quod est in
 medio eius: & erunt quasi mulieres: gla-
 dius ad thesauros eius, qui diripientur.
 38 ⁵ Siccitas super aquas eius erit & arefcent:
 quia terra sculptilium est, & in portentis ^cbestie siluestres cu
 39 gloriantur. ⁶ propterea habitabunt dracō-
nes cum fatuis ficariis: & habitabunt in ea
 struthiones: & nō inhabitabitur vltra vs-
 que in sempiternum, nec extruetur vsque
 40 ad generationē & generationem. ⁷ || Sicut
 subuertit Dñs Sodomā & Gomorrhā, & ⁸Deus
 vicinas eius, ait Dominus: non habitabit ⁹Gen. 19. e. 24.
 ibi vir, & nō incolet eam filius hominis. ¹⁰Sup. 49. d. 8.
 41 ¹¹ Ecce populus venit ab Aquilone & gens
 magna, & reges ^xmulti consurgent à fini-
 42 bus terræ. ¹² Arcum & scutum apprehen-
 dēt: crudeles sunt & immisericordes: vox
 eorum quasi mare sonabit, & super equos
 ascendēt: sicut vir paratus ad præliū con-
 43 tra te filia Babylon. ¹³ Audiuit rex Babylo-
 nis famam eorū, & dissolutæ sunt manus
 eius: angustia apprehēdit eum, dolor qua-
 44 si parturientem. ¹⁴ Ecce quasi leo ascendet ¹⁵habitatulū robu
 de superbia Iordanis ad pulchritudinem
robustam. quia subito currere faciam eū
 ad illam: & quis erit electus quē præpo-
 nam ei? quis est enim similis mei? & quis
 sustine-

*quiescere faciat**bestie siluestres cu
vltis.**Deus
Gen. 19. e. 24.
Sup. 49. d. 8.**x
magni**7
tumore**3
habitatulū robu
sta*

Eob. 41. a. 1.

Su. 49. d. 20.

*constituet tempus
mihi?*

sustinebit me? & quis est iste pastor qui resistat vultui meo? Propterea audite consilium Domini quod mente concepit aduersum Babylonē: & cogitationes eius quas cogitauit super terram Chaldaeorū, Nisi detraxerint eos paruuli gregum, nisi dissipatum fuerit cum ipsis habitaculū eorum. A voce captiuitatis Babylonis commota est terra, & clamor inter gentes auditus est.

CAP. LI.

*Eos q̄ habitāt in ma-
dio aduersariorū
meorū chaldaeorū
vētū corrupētes.*

*malitiam.**cōfossi in ylateis.**pp̄ ea que fecit in
sitū israelis.**disperdi*** eius*

Isai. 21. c. 9.

Apoc. 18. b. 8.

Hæc dicit Dñs, ecce ego suscitabo super Babylonē & super habitatores eius, qui cor suū leuauerūt cōtra me: quasi ventum pestilentem. Et mittam in Babylonem ventilatores, & ventilabūt eam, & demolientur terram eius: quoniam venerūt super eam vndique in die afflictionis eius. Non tendat qui tendit arcum suum, & non ascendat loricator. nolite parcere iuuenibus eius, interficite omnē militiam eius. Et cadēt interfecti in terra Chaldaeorum, & vulnerati in regionibus eius. Quoniam non fuit viduatus Israël & Iuda à Deo suo Dño exercituū: terra autem eorū repleta est delicto à sancto Israël. Fugite de medio Babylonis, & saluet vnusquisq; animā suam. nolite tacere super iniquitatem eius: quoniā tempus vltionis est à Domino, vicissitudinem ipse retribuet ei. Calix aureus Babylon in manu Domini inebriās omnē terrā: de vino eius biberūt Gētes, & ideò cōmotæ sunt. Subito cecidit Babylon, & contrita est: vlulate

9 ululate super eam, tollite resinam ad do-
 10 lorem eius, si forte sanetur. ⁹ Curauimus
 Babylonē, & nō est sanata: derelinquam⁹
 eam, & eam⁹ vnusquisq; in terrā suā: quo-
 niā peruēnit vsque ad cælos iudiciū eius,
 & eleuatum est vsque ad nubes. ⁹ Protu-
 lit Dominus iustitias nostras: venite &
 11 narremus in Siō opus Dñi Dei nostri. ⁹ A-
B. cuite sagittas, implete pharetras: suscitauit *expolite*
 Dominus spiritū regū Medorum: & cōtra *cōgregate scuta*
 Babylonē mens eius est vt perdat eā, quo-
 12 niam ultio Dñi est, ultio tēpli sui. ⁹ Super *statuite*
 muros Babylonis leuate signum, augete
 custodiam: leuate custodes, præparate in-
 fidias: quia cogitauit Dñs, & fecit quæcū- *mensura uari-*
 que locutus est contra habitatores Baby- *tię tuę.*
 13 lonis. ⁹ Quæ habitas super aquas multas,
 locuples in thesauris: venit finis tuus pē-
 14 dalis præcisionis tuæ. ⁹ || Iurauit Dominus *Amos 6. c. 8.*
 exercituum per animam suam, Quoniam
 replebo te hominibus quasi bruchis, & su-
 15 per te celestima cātabitur. ⁹ || Qui fecit ter- *Ge. 1. a. 1. b. 9*
 ram in fortitudine sua, & præparauit or- *Sup. 10. b. 12.*
 bem in sapiētia sua, & prudētia sua exten- *x*
 16 dit cælos. ⁹ Dāte eo vocē multiplicantur *ventos.*
 aquę in cælo: || qui leuat nubes ab extremo *Psal. 134. b. 7*
 terræ, || fulgura in pluuiā fecit: & produ- *Sup. 10. b. 13.*
 17 xit uentūm de thesauris suis. ⁹ Stultus fa- *opn. 11024*
 ctus est omnis homo à scientia: confusus
 est omnis conflator in sculptili: quia men-
 dax est cōflatio eius, nec est spiritus in eis.
 18 ⁹ Vana sunt opera, & risu digna, in tempo-
 19 re uisitationis suę peribunt. ⁹ Non sicut
 hæc, pars Iacob: quia qui fecit omnia ipse
 R est,

*malleus est mihi
instrumentum bellicum*

est, & Israël sceptrum hereditatis eius: Dominus exercituum nomen eius. ²⁰ Collidis
^C tu mihi vasa belli, & ego collidam in te
 Gentes, & disperdam in te regna: ²¹ Et col-
 lidam in te equum, & equitem eius: &
 collidam in te currum, & ascensorem eius:
²² Et collidam in te virum & mulierem, &
 collidam in te senem & puerum, & colli-
²³ dam in te iuuenem & virginem: Et colli-
 dam in te pastorem & gregem eius, & col-
 lidam in te agricolam & iugales eius, &
 collidam in te duces & magistratus. ²⁴ Et
 reddam Babyloⁿi; & cunctis habitatori-
 bus Chaldææ omne malum suum quod
 fecerunt in Sion, in oculis vestris, ait Domi-
 nus. ²⁵ Ecce ego ad te mons pestifer, ait Do-
 minus, qui corrumpis vniuersam terram: &
 extendam manum meam super te, & euolu-
 uam te de petris, & dabo te in montem
 combustionis. ²⁶ Et non tollent de te lapi-
 dem in angulum, & lapidem in fundamen-
 ta, sed perditus in æternum eris, ait Domi-
 nus. ²⁷ Leuate signum in terra: clāgite buc-
 cina in ^{Gentibus}: sanctificate super eam
 Gentes: annuntiate contra illam regibus
 Ararat, Menni, & Ascenez: numerate con-
 tra eam Taphsar, adducite equum quasi bru-
 chum aculeatum. ²⁸ Sanctificate contra eam
 Gentes, reges Mediæ, duces eius, & vniuer-
 sos magistratus eius, cunctamque terram po-
 testatis eius. ²⁹ Et commouebitur terra, & con-
 turbabitur: quia euigilabit contra Babylo-
 nē cogitatio Dñi, vt ponat terram Babylo-
 nis desertam & inhabitabilem. ³⁰ Cessauerunt

noxia

*desolatus
preparata aduer-
sus est.*

*montibus
efficitur contra eam
principes
horripilantes
firmata est*

fortes

defecit.

D fortres Babylonis à prælio, habitauerunt in
 præfidiis: deuoratum est robur eorū, & fa-
 cti sunt quasi mulieres: incensa sunt taber-
 31 nacula eius, cōtriti sunt vectes eius. ¶ Cur-
 rens obuiam currenti veniet: & nuntius
 obuius nuntianti: vt annūtiat regi Babylo-
 nis quia capta est ciuitas eius à summo vs
 32 que ad summum: ¶ & vada præoccupata
 sunt, & paludes incensæ sunt igni, & viri
 33 bellatores cōturbati sunt. ¶ Quia hæc dicit
 Dominus exercituū, Deus Israël, Filia Ba-
 bylonis quasi arca, tēpus trituræ eius: ad-
 huc modicū, & veniet tempus messionis
 34 eius. ¶ Comēdit me, deuorauit me Nabu-
 chodonosor rex Babylonis: reddidit me
 quasi vas inane: absorbuit me quasi draco,
 35 repleuit vētrem suū teneritudine mea, &
 eiecit me. ¶ Iniquitas aduersū me, & caro
 mea super Babylonē, dicit habitatio Siō,
 & sanguis meus super habitatores Chal-
 36 dææ, dicit Ierusalem. ¶ Propterea hæc dicit
 Dñs, Ecce ego iudicabo causam tuam, &
 vlciscar vltionem tuam: & desertum fa-
 37 ciam mare eius, & siccabo venā eius. ¶ Et
 erit Babylō in tumulos, habitatio draco-
 num: stupor & sibilus, eo quòd nō sit ha-
 38 bitator. ¶ Simul vt leones rūgient, excūtiēt
 39 comas veluti catuli leonum. ¶ In calore eo-
 rum ponā potūs eorū: & inebriabo eos,
 vt sopiantur, & dormiant somnū sempi-
 ternum, & non confurgant, dicit Domi-
 40 nus. ¶ Deducam eos quasi agnos ad victi-
 41 mam* quasi arietes cum hœdis. ¶ Quomo-
 do capta est Sesach, & cōprehēsa est in cly-
pea

1. porte lacuum
 vel arbores iuxta
 lacus.

est calcandi ear-

delitijs meis.

1. q. mihi rapuit.
 et carnes soy q
 vulnerati subin-

me

vt
 rugient.

conuiuia
 tremant

exurgant

* & d.

gloria.

ra vniuersæ terræ? quomodo facta est in
 stuporem Babylon inter Gentes? Ascen- 42
 dit super Babylonē mare: multitudine flu-
 ctuum eius operta est. Factæ sunt ciuita- 43
 tes eius in stuporem: terra inhabitabilis
 & deserta, terra in qua nullus habitet, nec
 transiet 4. "transeat per eam filius hominis. Et visi- 44
 tabo super Bel in Babylone, & eiiciā quod
 absorbuerat de ore eius: & non confluēt
 ad eum vltra Gentes, siquidem & murus
 Babylonis corruet. Egredimini de medio 45
 eius populus meus: vt saluet vnusquisque
 animam suam ab ira furoris Domini. Et 46
 ne fortè mollescat cor vestrum, & timea-
 tis auditum qui audietur in terra: & ve-
 niet in anno auditio, & post hūc annū au-
 ditio: & iniquitas in terra, & dominator
 super dominatorem. Propterea ecce dies 47
 veniunt, & visitabo super sculptrilia Baby-
lonis: & omnis terra eius confundetur &
 vniuersi interfecti eius cadent in medio
 eius. Et laudabunt super Babylonem cæ- 48
 li & terra, & omnia quæ in eis sunt: quia
 ab Aquilone venient ei prædones, ait Do-
 minus. Et quomodo fecit Babylon vt ca- 49
 derent occisi in Israël: sic de Babylone ca-
 dent occisi in vniuersa terra. Qui fugistis 50
 gladium, venite, nolite stare: recordamini F
 rocul Domini, & Ierusalē ascendat super
 cor vestrum: Cōfusi sumus, quoniam au- 51
 diuimus opprobrium: operuit ignominia
 facies nostras: quia venerunt alieni super
 sanctificationē domus Dñi. Propterea ec- 52
 ce dies veniunt, ait Dñs: & visitabo super
 sculpti-

transiet 4.

eius

pp babylonē.
vel pp babel.

sculptilia eius, & in omni terra eius mu-⁴ *Babylonia*
 33 giet vulneratus. Si ascenderit Babylon
 in cælum, & firmauerit in excelsis robur
 suum: à me veniēt vastatores eius, ait Do-
 54 minus. Vox clamoris de Babylone, & cō-
 55 tritio magna de terra Chaldæorū: quonia
 vastauit Dominus Babylone, & per-
 didit ex ea vocem magnā: & sonabūt flu-
 ctus eorū quasi aquæ multæ: dedit sonitū ¹ *cōfractus est.*
 56 vox eorū: Quia venit super eā, id est su-
 per Babylone prædo, & apprehensi sunt
 fortes eius, & emarcuit arcus eorū: quia
 fortis vltor Dominus reddens retribuet.
 57 Et inebriabo principes eius & sapientes
 eius, & duces eius, & magistratus eius, & ⁷ *cōfringēdo cōf-*
 fortes eius: & dormient somnium sempi- *rigetur.*
 ternum, & non expergiscuntur, ait rex, Do-
 58 minus exercituū nomen eius. Hæc dicit
 G Dominus exercituū, Murus Babylonis il-
 le ⁷ *latissimus* suffossione suffodietur, & ⁷ *validissimus*
 portæ eius excellæ igne comburentur, &
 labores populorū ad nihilum, & gentiū
 59 in igne erunt & disperibūt. Verbū quod
 præcepit Ieremias propheta, Saraia filio
 Neria filij Maasia, cum pergeret cum Se-
 decia rege in Babylone, in anno quarto ⁷ *vel requiesci*
 regni eius: Saraia autē erat princeps pro-
 60 phetiæ. Et scripsit Ieremias omne malū
 quod venturū erat super Babylone in
 libro vno: omnia verba hæc quæ scripta
 61 sunt contra Babylone. Et dixit Iere-
 mias ad Saraia, Cum veneris in Baby-
 lone, & videris, & legeris omnia ver-
 62 ba hæc, dices, Domine tu locutus es

ut non sit

contra locum istum ut disperderes eum: ne sit qui in eo habitet ab homine usque ad pecus, & ut sit perpetua solitudo. ¶ Cū- que compleueris legere librum istum, ligabis ad eum lapidē, & proiicies illum in medium Euphraten: ¶ & dices, Sic submergetur Babylon, & nō consurget à facie afflictionis quā ego adduco super eā, & dissoluetur. Hucusq; verba Ieremiæ.

CAP. LII.

4. re. 24. d. 18
2. Pa. 36. b. 13

Sep. 39. 4. 1.
4. Re. 25. 4. 1

Filius viginti & unius anni erat Sedecias cū regnare cœpisset: & vndecim annis regnavit in Ierusalem: & nomen matris ei⁹ Amital, filia Ieremię de Lobna. ¶ Et fecit malum in oculis Domini, iuxta omnia quę fecerat Ioacim. ¶ Quoniā furor Dñi erat in Ierusalē & in Iuda, usquequo proiiceret eos à facie sua: & recessit Sedecias à rege Babylonis. ¶ Factū est autem in anno nono regni eius, in mense decimo, decima mensis: vñit Nabuchodono sor rex Babylonis, ipse, & omnis exercitus eius aduersus Ierusalem, & obsederunt eam, & ædificauerunt contra eam munitiones in circuitu. ¶ Et fuit ciuitas obsessa, usque ad vndecimum annum regis Sedecię. ¶ Mense autē quarto, nona mēsis, obtinuit fames ciuitatē: & non erant alimenta populo terrę. ¶ Et dirupta est ciuitas, & omnes viri bellatores eius fugerunt, exieruntque de ciuitate nocte per viam portę, quę est inter duos muros, & ducit ad hortum regis (Chaldæis obsidentibus urbē in gyro) & abierunt per viam quę ducit in erē-

que est iuxta

NUM.

8 mum. ⁹ Persecutus est autē Chaldæorum
 exercitus regem: & apprehenderunt Sede-
 9 ciam in deserto, quod est iuxta Iericho: &
 omnis comitatus eius diffugit ab eo. ¹⁰ Cū-
 que comprehendissent regem, adduxerūt
 eum ad regē Babylonis in Reblátha, quæ
 est in terra Emath: & locutus est ad eum
 20 iudicia. ¹¹ Et iugulauit rex Babylonis filios
 Sedeciæ in oculis eius: sed & omnes prin-
 11 cipes Iuda occidit in Reblátha. ¹² Et oculos
 Sedecię eruit, & vinxit eum compedibus,
 & adduxit eum rex Babylonis in Babylo-
 nem: & posuit eum in domo carceris vs-
 22 que ad diem mortis eius. ¹³ In mense autē
 C quinto, decima mensis, ipse est annus no-
 nusdecimus Nabuchodonosor regis Ba-
 bylonis: vênit Nabuzardá princeps mili-
 13 tiæ, qui stabat coram rege Babylonis in
 Ierusalem. ¹⁴ Et incendit domum Domini,
 & domum regis, & omnes domos Ierusa-
 lem, & omnem domum magnam igne
 14 combussit. ¹⁵ Et totum murum Ierusalem
 per circuitum destruxit cunctus exercitus
 Chaldæorum qui erat cum magistro mi-
 15 litia. ¹⁶ De pauperibus autem populi, & de
 reliquo vulgo quod remanserat in ciuita-
 te, & de perfugis qui transfugerant ad re-
 gem Babylonis, & cæteros de multitudine:
 16 transtulit Nabuzardan princeps mili-
 tici. ¹⁷ De pauperibus verò terrę reliquit Na-
 buzardan princeps militiæ in vinitores &
 17 agricolas. ¹⁸ Columnas quoque æreas, quę
 D erant in domo Domini, & bases, & mare
 æneum quod erat in domo Domini, con-
 frege-

*Exercitus.**Sanior est.*

1
 Scopas
 thuribula
 ollas.

fregerunt Chaldæi: & tulerunt omne æs
 eorum in Babylonem. ¹⁸ Et lebetes, & crea-
 gras, & psalteria, & phialas, & mortario-
 la, & omnia vasa area quæ in ministerio
 fuerant, tulerunt: ¹⁹ Et hydrias, & thymia-
 materia, & vrceos, & pelues, & candela-
 bra, & mortaria, & cyathos: quotquot au-
 rea, aurea: & quotquot argentea, argentea
 tulit magister militiæ, ²⁰ Columnas duas,
 & mare vnum, vitulos duodecim æreos,
 qui erant sub basibus quas fecerat rex Sa-
 lomon in domo Domini: non erat pon-
 dus æris omnium horum vasorum. ²¹ De
 columnis autem, decem & octo cubiti al-
 titudinis erant in columna vna: & funicu-
 lus duodecim cubitorum circuibat eam:
 porro grossitudo eius, quatuor digitorum:
 & intrinsecus caua erat. ²² Et capitella su-
 per vtramq; creta: altitudo capitelli vnus,
 quinque cubitorum: & retiacula, & malo-
 granata super coronam in circuitu, omnia
 area. ²³ Similiter columnæ secundæ & malo-
 granata. ²⁴ Et fuerunt malogranata nona-
 ginta sex dependentia: & omnia malogra-
 nata centum, retiaculis circundabantur. ²⁵ Et
 tulit magister militiæ Saraïam sacerdotem
 primum, & Sophoniã sacerdotem secundum:
 & tres custodes vestibuli. ²⁶ Et de ciuitate
 tulit eunuchum vnum, qui erat præposi-
 tus super viros bellatores: & septem viros
 de his qui videbant faciem regis, qui in-
 uenti sunt in ciuitate: & scribam principem
 militum, qui probabat tyrones: & sexa-
 ginta viros de populo terræ, qui inuen-
 ti

filium

capitellum.

Similiter
 erat columna
 secunda &
 malograna-
 ta. Et erant
 super capi-
 tellum in cir-
 cuitu omnia
 area, simili-
 ter columna
 alterius 5.

lustrabat popu-
 lum terræ

26 ti sunt in medio ciuitatis .⁹ Tulit autem
 eos Nabuzardan magister militiae: & du-
 xit eos ad regem Babylonis in Reblátha.
 27 ⁹Et percussit eos rex Babylonis: & interfe-
 cit eos in Reblátha in terra Emath: & trá-
 28 slatus est Iuda de terra sua.⁹ Iste est popu-
 lus quem transtulit Nabuchodonosor: In
 anno septimo, Iudæos tria millia & vigin-
 29 ti tres.⁹ In anno octauodecimo Nabucho-
 donosor de Ierusalem animas octingen-
 30 tas triginta duas.⁹ In anno vicesimotertio
 Nabuchodonosor, transtulit Nabuzardan
 magister militiae animas Iudæorum sep-
 tingentas quadragintaquinque. omnes er-
 31 go animæ, quatuor millia sexcentæ.⁹ Et fa-
 G ctum est in tricesimoseptimo anno transf-
 migrationis Ioachin regis Iuda, duodeci-
 mo mense, vicesima quinta mensis, eleua-
 uit Euil-merodach rex Babylonis ipso an-
 no regni sui, caput Ioachin regis Iudæ: &
 32 eduxit eum de domo carceris.⁹ Et locu-
 tus est cum eo bona: & posuit thronum
 eius super thronos regum qui erant post
 33 se in Babylone.⁹ Et mutauit vestimenta
 carceris eius, & comedebat panem coram
 34 eo semper cunctis diebus vitæ suæ.⁹ Et ci-
 baria eius, cibaria perpetua dabantur ei à
 rege Babylonis statuta per singulos dies,
 vsque ad diem mortis suæ cunctis die-
 bus vitæ eius.

4. regu. vlti.

R s

THRE-

THRENI, ID EST LAMEN-
TATIONES IEREMIAE, QVAE
HEBRAICE CINOOTH INSCRI-
BUNTUR. H3. 5. capitulum.

¶ Et factum est, postquam in captiuitate redactus est Israel, & Ierusalē deserta est, sedit Ieremias propheta flens, & planxit lamentatione hac in Ierusalē & amaro animo suspirans, & eiulans dixit:

Hae verba
apud lxx.
leguntur, non
autem apud

Hebraeos.

Aleph.

VOMODO sedet sola
ciuitas plena populo: fa-
cta est quasi vidua domi-
na Gentium? princeps pro-
uinciarum facta est sub
tributo.

Beth.

¶ Ploras plorauit in nocte, & lachryme
eius in maxillis eius: non est qui cōsoletur
eam ex omnibus charis eius: omnes amici
suis spreuerūt eā, & facti sunt ei inimici.

¶ Migravit Iudas propter afflictionē, &
multitudinē seruitutis: habitauit inter Gē
chardanicos parates, nec inuenit requiē: omnes persecuto-
phaster. vide hī res eius apprehēderūt eā inter angustias.

Daleth.

¶ Viæ Sion lugent, eo quòd non sint qui
veniant ad solēnitatem: Omnes portę eius
destructę: sacerdotes eius gementes: virgi-
nes eius squalidę, & ipsa oppressa amari-
tudine.

He.

¶ Facti sunt hostes eius in capite, inimici
eius locupletati sunt: quia Dñs locutus est
super eā propter multitudinē iniquitatū
eius: paruuli eius ducti sunt in captiuita-
tem ante faciem tribulantis.

Vau.

¶ Et egressus est à filia Sion omnis decor
eius: facti sunt principes eius velut aries C
non

c. 5. d. n. Hebraeos.
15. d. Aleph.
vel tributaria.
amatoribus
non de imu. scilicet

abijt iudas in cap-
tiuitate. 809. offe-
suxit pupillos et
duas Ghimel.
cu duritia traltau-
rūt suos hebreos
chaldaicos parates
phaster. vide hī
eremi Daleth.
e. 5. c. 34.
tristes.
inimicis sig oia
pe cedunt.

hostem
afflixit.

cerui

yscrutorem.
rebellionis.

non inueniētes pascua: & abierūt absque fortitudine ante faciem subsequēntis.

7 ^⁹Recordata est Ierusalē dierū afflictionis suæ, & præuariationis, omniū desydera- *Zais. a*
biliū suorū quæ habuerat à diebus anti- *scily. pacis sacer*
 quis cūm caderet populus eius in manu *dotij. regni. bñ die*
 hostili, & nō esset auxiliator: viderūt eam *tionis. fructuū, pro*
 hostes, & deriserunt sabbatha eius. *phetie, victorię. J.*

8 ^⁹Peccatum peccauit Ierusalem, propter- *Heth. pudibūda*
 ea instabilis facta est: omnes qui glorifica-
 bant eam, spreuerūt illam, quia viderunt *fimbrijs*
ignominiam eius: ipsa autē gemēs, & con- *deturbata*
 uersa est retrorsum. *Teth.*

9 ^⁹Sordes eius in pedibus eius, nec recor- *inualefcit*
 data est finis sui: deposita est vehementer, *6*
 nō habēs consolatorē: vide Dñe afflictio-
 nem meam, quoniā erectus est inimicus.

10 ^⁹Manū suā misit hostis ad omnia desy- *Iod.*
 derabilia eius: quia vidit Gentes ingressas
 sanctuariū suum, de quibus præceperas ne
 intrarent in ecclesiam tuam.

11 ^⁹Omnis populus eius gemēs, & querēs *Caph.*
 panē: dederūt preciosa quęque pro cibo ad
 refocillandam animam. vide Domine &
 considera, quoniam facta sum vilis. *qui factus est mi*
hi.

12 ^⁹O vos omnes qui transitis per viā, at- *Lamed.*
 tendite, & videte si est dolor sicut dolor
 meus: quoniā vindemiauit me, vt locutus *dolore affecit*
 est Dominus in die iræ furoris sui. *me. 10*

13 ^⁹De excelso misit ignē in ossibus meis, *Amor. bñ di 10*
 & erudiuit me: expādit rete pedibus meis, *vis*
 cōuertit me retrorsum: posuit me desola- *ligatum*
 tam, tota die mœre confectam.

14 ^⁹Vigilaui iugum iniquitatū mearum: *Nun,*
 in

vel impleat

cōculcavit oēs roba
stos

cōgregat Simech.
tionem

quiescere faciens.

Am.

Iere. 14. c. 17.

Infr. 2. f. 18.

phē.
pessit mora lugētū

Sadi.

Coph.

aias suas.

2 Res
viscera mea intu
muerūt

interfecit 9

Sin.
pauciter rebellis
fui.

in manu eius conuolutæ sunt, & impositæ
collo meo: infirmata est virtus mea: dedit
me Dominus in manum de qua non pote
ro surgere.

Abstulit omnes magnificos meos Dñs
de medio mei: vocauit aduersum me tem
pus, vt cōtereret electos meos: torcular cal
cauit Dominus virgini filiaē Iuda.

Idcirco ego plorās, & oculus meus de
ducens aquas: quia longè factus est à me F
cōsolator cōuertens animā meā: facti sunt
flij mei perditī, quoniā inualuit inimicus.

Expandit Sion manus suas, non est qui
consoletur eam: mandauit Dominus ad
uersum Iacob, in circuitu eius hostes
eius: facta est Ierusalē quasi polluta men
struis inter eos.

Iustus est Dominus, quia os eius ad ira
cundiam prouocauit. audite obsecro vni
uersi populi, & videte dolorem meum:
virgines meæ & iuuenes mei abierunt in
captiuitatem.

Vocauī amicos meos, ipsi deceperunt
me: sacerdotes mei & fenes mei in vrbe G
consumpti sunt: quia quæsierūt cibū sibi,
vt refocillarent animam suam.

Vide Domine quoniam tribulor, con
turbatus est venter meus: subuersum est
cor meū in memetipsa, quoniam amari
tudine plena sum: foris interficit gladius,
& domi mors similis est.

Audierunt quia ingemisco ego, & non
est qui consoletur me: omnes inimici mei
audierūt malum meum, lætati sunt, quo
niam

ad duces diem qu
em vocasti.

fac eis sicut fecis
tibi mihi.

niam tu fecisti: adduxisti diē consolatio-
nis, & fient similes mei.

22. [?] Ingrediatur omne malum eorū coram
te: & vindemia eos sicut vindemiaſti me
propter omnes iniquitates meas: multi
enim gemitus mei, & cor meū mœrens.

Thaw.

CAP. II.

~~in~~ ^c gloriam

1. ^A **Q**uomodo obtexit caligine in furo-
re suo Dominus filiā Sion: proiecit
de cælo in terram inclytam Israël, & non
est recordatus scabelli pedum suorum in
die furoris sui?

Aleph.

tabernacula

2. [?] Præcipitavit Dominus nec pepercit,
omnia speciosa Iacob: destruxit in furore
suo munitiones virginis Iuda, & deiecit
in terrā: polluit regnū, & principes eius.

Beth.

filię

3. [?] Confregit in ira furoris omne cornu
Israël: auertit retrorsum dexterā suā à fa-
cie inimici: & succendit in Iacob quasi
ignem flammę deuorantis in gyro.

Gimmel.

4. [?] Tetendit arcum suum quasi inimicus,
^B firmavit dexterā suā quasi hostis: & oc-
cidit omne quod pulchrum erat visu in
tabernaculo filiæ Sion, effudit quasi ignē
indignationem suam.

Daleth.

palatia

5. [?] Factus est Dñs velut inimicus: præci-
pitavit Israël, præcipitavit omnia mœnia
eius, dissipauit munitiones ei⁹, & repleuit
in filia Iuda humiliatū & humiliatam.

He. 4.

multiplicauit in
filia iuda mero
rem et luctū.

6. [?] Et dissipauit quasi ortū tentoriū suū,
demolitus est tabernaculū suū: obliuioni
tradidit Dominus in Sion festiuitatē &
sabbathū: & in opprobrium & in indi-
gnationem furoris sui regē & sacerdotē.

Vau.

10
trastulit

Situarij

[?] Repu-

*Piecit a corde vel destruxit
Situatio suū.*

CAP. II.

L A M E N T.

Zam.

7
C
? Repulit Dñs altare suū, maledixit san-
ctificationi suę: tradidit in manus inimi-
ci muros turrium eius: vocem dederunt
in domo Domini, sicut in die solenni.

*vel desolatio qd
est.*

Heth.

8
? Cogitavit Dñs dissipare murum filia
Sion: tetendit funiculum suum, & non a-
uertit manū suā à perditione: luxitq; an-
temurale, & murus pariter dissipatus est.

Teth.

9
? Defixæ sunt in terra portæ eius: perdi-
dit & cōtriuuit vectes eius: regē ei⁹ & prin-
cipes eius in Gentibus: nō est lex, & pro-
phetæ eius nō inuenerunt visionē à Dño.

Iad.

10
? Sederunt in terra, conticuerunt senes
filia Sion: cōsperserunt cinere capita sua,
accincti sunt ciliciis, abiecerunt in terram
capita sua virgines Ierusalem.

Saccis

intumuerunt.

ppter Caph.

11
D
? Defecerunt præ lachrymis oculi mei,
conturbata sunt viscera mea: effusum est
in terra iecur meum super contritionem
filia populi mei, cūm deficeret paruulus
& lactens in platēis oppidi.

sinum Lamed.

*quid opus est ut
adducā tibi testes*

12
? Matribus suis dixerunt, Vbi est triticū
& vinum? cūm deficerent quasi vulnerati
in platēis ciuitatis: cūm exhalaret animas
suas in sinū matrum suarum.

Mem.

13
? Cui cōparābo te? vel cui assimilabo te
filia Ierusalē? cui exæquabo te, & cōsola-
bor te virgo filia Siō? magna est enim ve-
lut mare cōtritio tua: quis medebitur tui?

c. sitzeitor. Ad.

*Nun.
pphetias*

14
E
? Prophetæ tui viderunt tibi falsa & stul-
ta: nec aperiebant iniquitatem tuam, vt te
ad pœnitentiā prouocarent, viderūt au-
tē tibi assumptiones falsas & eiectiones.

*i. q. eiciunt a via
men.*

Samech.

15
? Plauerunt super te manibus omnes
transcu-

- transcuntes per viam: sibilauerunt & mouerunt caput suum super filiã Ierusalẽ, Hæccine est vrbs, dicentes, perfecti decõ-
ris, gaudium vniuersæ terræ? *deuorauim.*
- 16 ⁹ Aperuerunt super te os suum omnes *Phœ.*
inimici tui: sibilauerunt & fremuerunt
dentibus, & dixerunt, Deuorabimus: en
ista est dies quam expectabamus, inueni-
mus, vidimus.
- 17 ⁹ Fecit Dominus quæ cogitauit, com- *Ain.*
pleuit sermonem suum quem præcepe- *Leu. 26. c. 26*
rat à diebus antiquis: destruxit, & nõ pe- *d. 25.*
percit, & lætificauit super te inimicum, & *Deu. 28. b. 15*
exaltauit cornu hostium tuorum. *o mure*
- 18 ⁹ Clamauit cor eorũ ad Dominũ super *Sadi.*
muros filia Sion: ^a Deduc quasi torrentẽ *Iere. 14. c. 17.*
lachrymas per diem & noctem: non des *Supr. 1. f. 16.*
requiẽ tibi, neq; taceat pupilla oculi tui. *clama*
- 19 ⁹ Consurge, lauda in nocte in principio *Coph.*
vigiliarum: effunde sicut aquã cor tuum
ante conspectum Dñi: leua ad eũ manus
tuas pro anima paruulorũ tuorũ qui de-
fecerũt in fame in capite omniũcõpitorũ. *fecisti sic.*
- 20 ⁹ Vide Domine, & cõsidera quem vin- *Res.*
demiaueris ita. ergõne comedent mulie- *vel qui educatũ*
res fructum suum paruulos ad mensurã *occidatur.*
palma? si occiditur in sanctuario Domini
sacerdos & propheta?
- 21 ⁹ Iacuerunt in terra foris puer & senex: *Sin.*
virgines meæ & iuuenes mei ceciderunt
in gladio, interfecisti in die furoris tui:
percussisti, nec misertus es.
- 22 ⁹ Vocasti quasi ad diem solennem: qui *Tha. 110.*
terrerent me de circuitu, & non fuit in
die

die furoris Domini qui effugeret & reliqueretur: quos educaui & enutriui, inimicus meus consumpsit eos.

CAP. III.

Aleph. **E**GO vir videns paupertatem meam in virga indignationis eius.

Aleph. ^{abduxit} ^{effecto contra me concus} ^{esit est.} ^{consumpsit.} ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰ ¹⁰⁰¹ ¹⁰⁰² ¹⁰⁰³ ¹⁰⁰⁴ ¹⁰⁰⁵ ¹⁰⁰⁶ ¹⁰⁰⁷ ¹⁰⁰⁸ ¹⁰⁰⁹ ¹⁰¹⁰ ¹⁰¹¹ ¹⁰¹² ¹⁰¹³ ¹⁰¹⁴ ¹⁰¹⁵ ¹⁰¹⁶ ¹⁰¹⁷ ¹⁰¹⁸ ¹⁰¹⁹ ¹⁰²⁰ ¹⁰²¹ ¹⁰²² ¹⁰²³ ¹⁰²⁴ ¹⁰²⁵ ¹⁰²⁶ ¹⁰²⁷ ¹⁰²⁸ ¹⁰²⁹ ¹⁰³⁰ ¹⁰³¹ ¹⁰³² ¹⁰³³ ¹⁰³⁴ ¹⁰³⁵ ¹⁰³⁶ ¹⁰³⁷ ¹⁰³⁸ ¹⁰³⁹ ¹⁰⁴⁰ ¹⁰⁴¹ ¹⁰⁴² ¹⁰⁴³ ¹⁰⁴⁴ ¹⁰⁴⁵ ¹⁰⁴⁶ ¹⁰⁴⁷ ¹⁰⁴⁸ ¹⁰⁴⁹ ¹⁰⁵⁰ ¹⁰⁵¹ ¹⁰⁵² ¹⁰⁵³ ¹⁰⁵⁴ ¹⁰⁵⁵ ¹⁰⁵⁶ ¹⁰⁵⁷ ¹⁰⁵⁸ ¹⁰⁵⁹ ¹⁰⁶⁰ ¹⁰⁶¹ ¹⁰⁶² ¹⁰⁶³ ¹⁰⁶⁴ ¹⁰⁶⁵ ¹⁰⁶⁶ ¹⁰⁶⁷ ¹⁰⁶⁸ ¹⁰⁶⁹ ¹⁰⁷⁰ ¹⁰⁷¹ ¹⁰⁷² ¹⁰⁷³ ¹⁰⁷⁴ ¹⁰⁷⁵ ¹⁰⁷⁶ ¹⁰⁷⁷ ¹⁰⁷⁸ ¹⁰⁷⁹ ¹⁰⁸⁰ ¹⁰⁸¹ ¹⁰⁸² ¹⁰⁸³ ¹⁰⁸⁴ ¹⁰⁸⁵ ¹⁰⁸⁶ ¹⁰⁸⁷ ¹⁰⁸⁸ ¹⁰⁸⁹ ¹⁰⁹⁰ ¹⁰⁹¹ ¹⁰⁹² ¹⁰⁹³ ¹⁰⁹⁴ ¹⁰⁹⁵ ¹⁰⁹⁶ ¹⁰⁹⁷ ¹⁰⁹⁸ ¹⁰⁹⁹ ¹¹⁰⁰ ¹¹⁰¹ ¹¹⁰² ¹¹⁰³ ¹¹⁰⁴ ¹¹⁰⁵ ¹¹⁰⁶ ¹¹⁰⁷ ¹¹⁰⁸ ¹¹⁰⁹ ¹¹¹⁰ ¹¹¹¹ ¹¹¹² ¹¹¹³ ¹¹¹⁴ ¹¹¹⁵ ¹¹¹⁶ ¹¹¹⁷ ¹¹¹⁸ ¹¹¹⁹ ¹¹²⁰ ¹¹²¹ ¹¹²² ¹¹²³ ¹¹²⁴ ¹¹²⁵ ¹¹²⁶ ¹¹²⁷ ¹¹²⁸ ¹¹²⁹ ¹¹³⁰ ¹¹³¹ ¹¹³² ¹¹³³ ¹¹³⁴ ¹¹³⁵ ¹¹³⁶ ¹¹³⁷ ¹¹³⁸ ¹¹³⁹ ¹¹⁴⁰ ¹¹⁴¹ ¹¹⁴² ¹¹⁴³ ¹¹⁴⁴ ¹¹⁴⁵ ¹¹⁴⁶ ¹¹⁴⁷ ¹¹⁴⁸ ¹¹⁴⁹ ¹¹⁵⁰ ¹¹⁵¹ ¹¹⁵² ¹¹⁵³ ¹¹⁵⁴ ¹¹⁵⁵ ¹¹⁵⁶ ¹¹⁵⁷ ¹¹⁵⁸ ¹¹⁵⁹ ¹¹⁶⁰ ¹¹⁶¹ ¹¹⁶² ¹¹⁶³ ¹¹⁶⁴ ¹¹⁶⁵ ¹¹⁶⁶ ¹¹⁶⁷ ¹¹⁶⁸ ¹¹⁶⁹ ¹¹⁷⁰ ¹¹⁷¹ ¹¹⁷² ¹¹⁷³ ¹¹⁷⁴ ¹¹⁷⁵ ¹¹⁷⁶ ¹¹⁷⁷ ¹¹⁷⁸ ¹¹⁷⁹ ¹¹⁸⁰ ¹¹⁸¹ ¹¹⁸² ¹¹⁸³ ¹¹⁸⁴ ¹¹⁸⁵ ¹¹⁸⁶ ¹¹⁸⁷ ¹¹⁸⁸ ¹¹⁸⁹ ¹¹⁹⁰ ¹¹⁹¹ ¹¹⁹² ¹¹⁹³ ¹¹⁹⁴ ¹¹⁹⁵ ¹¹⁹⁶ ¹¹⁹⁷ ¹¹⁹⁸ ¹¹⁹⁹ ¹²⁰⁰ ¹²⁰¹ ¹²⁰² ¹²⁰³ ¹²⁰⁴ ¹²⁰⁵ ¹²⁰⁶ ¹²⁰⁷ ¹²⁰⁸ ¹²⁰⁹ ¹²¹⁰ ¹²¹¹ ¹²¹² ¹²¹³ ¹²¹⁴ ¹²¹⁵ ¹²¹⁶ ¹²¹⁷ ¹²¹⁸ ¹²¹⁹ ¹²²⁰ ¹²²¹ ¹²²² ¹²²³ ¹²²⁴ ¹²²⁵ ¹²²⁶ ¹²²⁷ ¹²²⁸ ¹²²⁹ ¹²³⁰ ¹²³¹ ¹²³² ¹²³³ ¹²³⁴ ¹²³⁵ ¹²³⁶ ¹²³⁷ ¹²³⁸ ¹²³⁹ ¹²⁴⁰ ¹²⁴¹ ¹²⁴² ¹²⁴³ ¹²⁴⁴ ¹²⁴⁵ ¹²⁴⁶ ¹²⁴⁷ ¹²⁴⁸ ¹²⁴⁹ ¹²⁵⁰ ¹²⁵¹ ¹²⁵² ¹²⁵³ ¹²⁵⁴ ¹²⁵⁵ ¹²⁵⁶ ¹²⁵⁷ ¹²⁵⁸ ¹²⁵⁹ ¹²⁶⁰ ¹²⁶¹ ¹²⁶² ¹²⁶³ ¹²⁶⁴ ¹²⁶⁵ ¹²⁶⁶ ¹²⁶⁷ ¹²⁶⁸ ¹²⁶⁹ ¹²⁷⁰ ¹²⁷¹ ¹²⁷² ¹²⁷³ ¹²⁷⁴ ¹²⁷⁵ ¹²⁷⁶ ¹²⁷⁷ ¹²⁷⁸ ¹²⁷⁹ ¹²⁸⁰ ¹²⁸¹ ¹²⁸² ¹²⁸³ ¹²⁸⁴ ¹²⁸⁵ ¹²⁸⁶ ¹²⁸⁷ ¹²⁸⁸ ¹²⁸⁹ ¹²⁹⁰ ¹²⁹¹ ¹²⁹² ¹²⁹³ ¹²⁹⁴ ¹²⁹⁵ ¹²⁹⁶ ¹²⁹⁷ ¹²⁹⁸ ¹²⁹⁹ ¹³⁰⁰ ¹³⁰¹ ¹³⁰² ¹³⁰³ ¹³⁰⁴ ¹³⁰⁵ ¹³⁰⁶ ¹³⁰⁷ ¹³⁰⁸ ¹³⁰⁹ ¹³¹⁰ ¹³¹¹ ¹³¹² ¹³¹³ ¹³¹⁴ ¹³¹⁵ ¹³¹⁶ ¹³¹⁷ <

- 16 ¹ Et fregit ad numerum dentes meos, ^{Vau.} fortitudo ² cibavit me cinere. ^{Vau.} mea
- 17 ¹ Et repulsa est anima mea, oblitus sum ² bonorum. ² afflictionis et plae- ³ tus mei
- 18 ¹ Et dixi, Periit finis meus, & spes mea a ^{Vau.} Domino. ² hebreica et. 70
- 19 ¹ Recordare paupertatis & transgressio- ^{Zain.} et pagnin ² nis meae, absynthij & fellis. ³ us et copl ⁴ utensis la
- 20 ¹ Memoria memor ero, & tabescet in ^{Zain.} put ideo ² me anima mea. ³
- 21 ¹ Hoc recolens in corde meo, ² ideo spe- ^{Zain.} sut consump ³ rabo. ⁴ tin Deo ⁵
- 22 ¹ Misericordiae Domini quia non sumus ^{Heth.} mie guali ² consumpti: quia non defecerunt misera- ³ bet mane ⁴ magna est fides ⁵ tiones eius. ⁶ Non e. q. est deca
- 23 ¹ Novi, diluculo, multa est fides tua. ^{Heth.}
- 24 ¹ Pars mea Dominus, dixit anima mea: ^{Heth.} propterea expectabo eum.
- 25 ¹ Bonus est Dominus sperantibus in ^{Teth.} eum, animae quærenti illum. ² salutem.
- 26 ¹ Bonum est præstolari cum silentio sa- ^{Teth.} lutare Dei. ² Digreg. l. s. mo ³ tal. c. 6.
- 27 ¹ Bonum est viro cum portauerit iugum ^{Teth.} ab adolescentia sua.
- 28 ¹ Sedebit solitarius & tacebit: quia leua ^{Iod.} uit ² super se. ³ se.
- 29 ¹ Ponet in pulvere os suum, si forte sit ^{Iod.} spes. ²
- 30 ¹ Dabit percutienti se maxillam, satura- ^{Iod.} bitur opprobriis. ² 18 ³ si dolore affecit
- 31 ¹ Quia non repellet in sempiternum Dominus. ^{Caph.} afflicxit
- 32 ¹ Quia si abiecit, & miserebitur secun- ^{Caph.} dum multitudinem misericordiarum suarum.
- 33 ¹ Non enim humiliavit ex corde suo, & ^{Caph.}

IESUS. ioñ.

Luc. 19. vidēs civitatē flevit & isai abiecit
1. heu cōsolabor & et. c. 28. alienū opus
Big. 1. / zach. 1. isai. 51. et. 47.

abiecit filios hominum.

c Lamed. *ac sine sciret dñs.* ¶ Vt coteretur sub pedibus suis omnes 34
vinctos terræ,

r Lamed. *quod aliquid factu sit* ¶ Vt declinaret iudicium viri in con- 35
spectu vultus Altissimi,

n Lamed. *quis dixit iniqua* ¶ Vt peruerteret hominē in iudicio suo, 36
g ex. et g. Dominus ignoravit.

7 Mem. *quo fidi* *mar 3. b. 6.* ¶ Quis est iste qui dixit ut fieret, Do- 37
no viues. *Mem.* mino non iubente?

strenuo scilicet *Am 3. b. 6.* ¶ Ex ore Altissimi non egredientur nec 38
peccatis *gestis.* *Mem.* mala nec bona?

¶ Quid murmurauit homo viuens, vi- 39
pro peccatis suis?

2 Nun. *no percisti.* ¶ Scrutemur vias nostras, & quæramus, 40
& reuertamur ad Dominum.

Nun. ¶ Leuemus corda nostra, cum manibus 41
ad Dominum in celos.

Nun. ¶ Nos iniquè egimus, & ad iracundiam 42
prouocauim⁹: idcirco tu inexorabilis es.

Samech. ¶ Operuisti in furore, & percussisti nos: 43
occidisti, nec peperceisti.

Samech. ¶ Opposuisti nubē tibi, ne trāseat oratio. 44

Samech. ¶ Eradicationem & abiectionem posui- 45
sti me in medio populorum.

6 Phe. *vastatio.* ¶ Aperuerunt super nos os suum omnes 46
inimici.

5 Phe. *refluxit: et no co* ¶ Formido & laqueus facta est nobis *6* 47
stat. *Phe.* vicinatio & contritio.

¶ Diuisiones aquarum deduxit oculus 48
meus in contritione filiarū populi mei.

Am. ¶ Oculus meus afflictus est, nec tacuit, 49
cò quòd non esset requies,

Am. ¶ Donec respiceret & videret Dominus 50
de calis.

¶ Oculus

31. ¹ Oculus meus deprædatus est animam meam in cunctis filiabus vrbis meæ. *Aim. ræ re vitæ meæ*
32. ² Venatione ceperunt me quasi auem inimici mei gratis. *Sadi.*
33. ³ Lapsa est in lacum vita mea, & posuerunt lapidem super me. *Sadi.*
34. ⁴ Inundauerunt aquæ super caput meum: dixi: Perij. *Sadi.*
35. ⁵ Inuocaui nomen tuum Domine de lacu nouissimo. *Coph. a carere infimo alia hz lacis nouissimis.*
36. ⁶ Vocem meam audisti: ne auertas aures tuas a singultu meo & clamoribus. *Copl. iesus.*
37. ⁷ Appropinquasti in die quando inuocaui te: dixisti, Ne timeas. *Coph. puer sitatez meam*
38. ⁸ Iudicasti Domine causam anime meæ: redemptor vitæ meæ. *Res.*
39. ⁹ Vidisti Domine iniquitatem illorum aduersum me: iudica iudicium meum. *Res.*
40. ¹⁰ Vidisti omnem furorem, vniuersas cogitationes eorum aduersum me. *Res.*
41. ¹¹ Audisti opprobrium eorum Domine, omnes cogitationes eorum aduersum me. *Sin. retributionem*
42. ¹² Labia insurgentium mihi, & meditationes eorum aduersum me tota die. *Sin. 7 dolore cordis maledictione suaz*
43. ¹³ Sessionem eorum, & resurrectionem eorum vide, ego sum psalmus eorum. *Sin. suaz*
44. ¹⁴ Reddes eis vicem Domine, iuxta opera manuum suarum. *Thau.*
45. ¹⁵ Dabis eis scutum cordis labore tuum. *Thau.*
46. ¹⁶ Persequeris in furore, & conteres eos sub cælis Domine. *Thau. ne sint*

1. **Q**uomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersi sunt. *Alep. mutauit se aurum optimum.*

estimati auro sunt lapides sanctuarij in capite omnium platearum?

Beth.
Serpentes

¶ Filij Siō incljti, & amiecti auro primo: quomodo reputati sunt in vasa testea, opus manuum figuli?

Ghimel.

¶ Sed & lamia nudauerunt mammam, lactauerunt catulos suos: filia populi mei crudelis quasi struthio in deserto.

2
cocinno

Daleth.

¶ Adhæsit lingua lactentis ad palatum eius in siti: paruuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis.

in nemo admouebat ei manus.

4
mudiorum

He.

¶ Qui vescebantur voluptuose, interierunt in viis: qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercora.

corpore pennis tu
bess acst qent syei
si ex saphiro.

Vau.

¶ Et maior effecta est iniquitas filie populi mei peccato Sodomorū: quæ subuersa est in momento, & non ceperunt in ea manus.

Gen. 19. c. 24
Iere. 49. d. 18
plus q̄ nigredo

Zain.

¶ Candidiores Nazaræi eius, niue, niti- diiores lacte, rubicūdiores ebore antiquo, sapphiro pulchriores:

Heth.

¶ Denigrata est super carbones facies eorum, & non sunt cogniti in plateis: adhæsit cutis eorum ossibus: aruit, & facta est quasi lignum.

Teth.

¶ Melius fuit occisis gladio, quàm interfectis fame: quoniã isti extabuerunt consumpti à sterilitate terræ.

Iod.

¶ Manus mulierum misericordium coxerunt filios suos: facti sunt cibus earum in contritione filie populi mei.

Caph.

¶ Compleuit Dñs furorem suū, effudit irā indignationis sue: & succendit ignem in Sion, & deuorauit fundamenta eius.

¶ Non

- 12 [?] Non crediderunt reges terræ, & vni- *Lamed.*
uersi habitatores orbis quoniã ingredere-
tur hostis & inimic⁹ per portas Ierusalê:
- 13 [?] Propter peccata prophetarum eius, & *Memo.*
C iniquitates sacerdotũ eius qui effuderunt *mouerunt se ut*
in medio eius sanguinem iustorum. *caci*
- 14 [?] Errauerunt ¹ cæci in plateis, polluti sunt *Nun.* *adeo ut non*
sanguine: cumque non possent, tenuerunt *possant g tãg*
lacinias suas. *intrare voluisse*
ut cõtingeret
vestimenta
- 15 [?] Recedite polluti, clamauerunt eis, re- *Samech.* *Eay.*
cedite, abite, nolite tangere: iurgati quip- *inquinati*
pe sunt & commoti: dixerunt inter Gen- *habitabunt vltra ill*
tes, Non addet vltra vt habitet in eis. *ic* *ita*
- 16 [?] Facies Domini diuisit eos, non addet *Ain.*
vt respiciat eos: facies sacerdotũ non cru- *expectaremg*
buerunt, neque senum miserti sunt.
- 17 [?] Cũ adhuc substiteremus, defecerunt *Phe.* *expectaremg*
oculi nostri ad auxilium nostrum vanũ,
cũ respiceremus attenti ad gentem quæ
saluare* non poterat.
- 18 [?] Lubricauerunt vestigia ³ nostra in iti- *Sadi.* *3*
uestigijs nr̄is ita
instabili abũtur, vt
non ambularemg
secure in plateis
nostris.
Coph. *nostris.*
vultus
- iesu* 19 [?] Spiritus oris nostri, Christus Dñs ca- *Res.* *fouas quas*
ptus est in peccatis nostris: cui diximus, *foderunt de q*
Eusabig li. i. c. i. ecc
histo. de jesu dño
Sin. *nõ intelligit.*
in vmbra tua viuemus in Gentibus. *vel vomes*
- 20 [?] Gaude & lætare filia Edom quæ habi- *Th*
tas in terra Hus: ad te quoque perueniet
calix, inebriaberis atque nũdaberis.
- 21 [?] Completa est iniquitas tua filia Sion, *Th*
non

visitabit

discooperiet

minabatur

penas iniquita-
tums. cu discrimine
max max

ppter exustiones

afflixerunt.

10
glorificauerunt.11
vel adoleſcētes ad
molendūq̄ tulerunt.

non addet vltra vt transmigret te: visita-
uit iniquitatem tuam filia Edom, disco-
operuit peccata tua.

ORATIO IEREMIAE.

q̄ h̄r in hebraica cap. lxxv. et ap. 70.

Recordare Domine quid acciderit no-
bis: intuere & respice opprobriū no-
strū. ¹ Hæreditas nostra versa est ad alie-
nos: domus nostræ ad extraneos. ² Pupilli
facti sumus absque patre: matres nostræ
quasi viduæ. ³ Aquâ nostrâ pecunia bibi-
mus: ligna nostra pretio comparauimus.
⁴ Ceruicibus nostris minabamur, lassis
non dabatur requies. ⁵ Agypto dedimus
manum, & Assyriis: vt saturaremur pane.
⁶ Patres nostri peccauerunt, & non sunt:
& nos iniquitates eorū portauimus. ⁷ Ser-
ui dominati sunt nostri: nō fuit qui redi-
meret de manu eorū. ⁸ In animab⁹ nostris
afferebamus panē nobis, à facie gladij in
deserto. ⁹ Pellis nostra, quasi clibanus, exu-
sta est à facie tempestatum famis. ¹⁰ Mu-
lieres in Sion humiliauerunt, & virgines
in ciuitatibus Iuda. ¹¹ Principes manu sus-
pensi sunt: facies senum non erubuerunt.
¹² Adoleſcētibus impudicè abusi sunt: &
pueri in ligno corruerunt. ¹³ Senes defec-
runt de portis: iuuenes de choro psallen-
tiū. ¹⁴ Defecit gaudiū cordis nostri: versus
est in luctū chorus noster. ¹⁵ Cecidit coro-
na capitis nostri: væ nobis, quia peccaui-
mus. ¹⁶ Propterea mœsiū factū est cor no-
strum, ideo contenebrati sunt oculi no-
stri. ¹⁷ Propter montē Sion quia desperiit:
vulpes

19 vulpes ambulauerunt in eo. ⁹ Tu autem
 D. Dñe in æternū permanebis, soliū tuum in
 20 generatione & generationem. ⁹ Quare in
 perpetuū obliuiscēris nostri? derelinques
 21 nos in longitudine dierū? ⁹ Conuerte nos
 Dñe ad te, & conuertemur: innoua dies
 22 nostros, sicut à principio. ⁹ Sed proiciens
 repulisti nos, iratus es contra nos vehe-
 menter.

Iere. 31. 6. 126

PRÆFATIO IN LIBRVM
 BARUCH PROPHETE.

LIBER iste, qui Baruch nomine prænotatur, in
 Hebræo canone nō habetur; sed tātum in vulgata e-
 ditione: similiter & epistola Ieremie. Propter notitiā
 autem legentium hīc scripta sunt, quia multa de
 Christo, nouissimisque temporibus indicant.

PROPHEZIA BARUCH.

CAP. I.

1 **A**T hac verba libri quæ
 scripsit Baruch filius Ne-
 2 rix, filij Maasix, filij Se-
 decix, filij Sedei, filij Hel-
 cix in Babylonia, ⁹ in an-
 no quinto, in septimo
 die mensis in tēpore quo ceperunt Chal-
 3 dæi Ierusalē, & succenderunt eā igni. ⁹ Et
 legit Baruch verba libri huius ad aures
 Iechonix filij Ioacim regis Iuda, & ad au-
 4 res vniuersi populi venientis ad librū: ⁹ &
 ad aures potētū filiorū regū, & ad aures
 presbyterorū, & ad aures populi, à mini-
 mo vsq; ad maximū eorū omniū habitā-
 5 tium in Babylonia, ad flumen Sodi. ⁹ Qui
 audientes plorabant, & ieiunabāt, & ora-
 bant

Hunc librum bar-
 uch. nō hz hebrai-
 ca sed tm̄ in vulg-
 ata est et apud fo.
 Est tm̄ sacer et ca-
 nonicus vt in cōci-
 lio floret. Et in cō-
 cilio carthago. 3. c.
 47. quod cōciliū fu-
 it cōfirmatū. in 6
 sinodo gnali et u-
 llo celebrata et
 concilio tridentino
 sess. 4. c. 1. diffin-
 itur.

bant in cōspectu Dñi. Et collegerunt pecunia, secundum quod potuit vniuscuiusque manus: & miserunt in Ierusalē ad Ioacim filiū Helciae filij Salō sacerdotē, & ad sacerdotes, & ad omnē populū qui inuenti sunt cū eo in Ierusalē, cum acciperet vasa tēpli Dñi quæ ablata fuerant de tēplo, reuocare in terrā Iuda decima die mensis Sibān, vasa argentea quæ fecit Sedecias filius Iosia rex Iuda, postea quā cepisset Nabuchodonosor rex Babylonis Iechoniā, & principes, & vinctos, & potentes, & populū terræ ab Ierusalē, & duxit eos in Babylonē. Et dixerunt, Ecce misimus ad vos pecunias, de quibus emite holocausta, & thus, & facite manna, & offerete pro peccato ad arā Dñi Dei nostri: & orate pro vita Nabuchodonosor regis Babylonis, & pro vita Balthasar filij eius, vt sint dies eorū sicut dies cæli super terram: & vt det Dñs virtutem nobis, & illuminet oculos nostros, vt viuamus sub vmbra Nabuchodonosor regis Babylonis, & sub vmbra Balthasar filij eius, & seruiamus eis multis diebus, & inueniamus gratiā in conspectu eorū. Et pro nobis ipsi orate ad Dñm Deum nostrū: quia peccauimus Dño Deo nostro, & non est auersus furor eius à nobis vsque in hunc diem. Et legite librū istum quē misimus ad vos recitari in templo Dñi, in die solenni, & in die opportuno: & dicetis: Dño Deo nostro iustitia: nobis autē confusio faciei nostrę, sicut est dies hæc, omni

acciperent

vinctos

Infr. 2. b. 6.

ni

16 ni Iuda & habitantibus in Ierusalē, Regibus nostris, & principibus nostris, & sacerdotibus nostris, & prophetis nostris,
 17 & patribus nostris. ¶ Peccauimus ante Dñm Deū nostrum, & non credidimus,
 18 diffidentes in eū: ¶ & nō fuimus subiecti-
 D hiles illi, & non audiuius vocē Dñi Dei
 nostri, vt ambularem in mandatis eius
 19 quæ dedit nobis. ¶ A die qua eduxit patres
 nostros de terra-Ægypti, vsq; ad diē hāc
 eramus incredibiles ad Dñm Deū nostrū:
 & dissipati recessimus, ne audiremus vo-
 20 cem ipsius. ¶ Et adhæserunt nobis multa *Den. 22. b. 35*
 mala & maledictiones, quæ cōstituit Dñs
 Moyfi seruo suo: qui eduxit patres no-
 stros de terra-Ægypti, dare nobis terram
 21 fluentē lac & mel, sicut hodierna die. ¶ Et
 nō audiuius vocē Dñi Dei nostri secū-
 dūm omnia verba prophetarū quos mi-
 sit ad nos, & ad iudices nostros: ¶ & ab-
 iuim⁹ vnusquisque in sensum cordis no-
 stri maligni, operari diis alienis, facientes
 mala ante oculos Domini Dei nostri.

CAP. II.

1 **P**ropter quod statuit Dñs Deus noster
 A verbū suū quod locutus est ad nos, &
 ad iudices nostros qui iudicauerunt *II-ⁱⁿ*
 raël, & ad reges nostros, & ad principes *Jerusalem*
 2 nostros, & ad omnem Israel, & Iuda: ¶ vt
 adduceret Dñs super nos mala magna
 quæ non sunt facta sub cælo quæadmodū
 facta sunt in Ierusalē, ¶ secūdū quæ scripta *Den. 22. f. 3*
 3 sunt in lege Moyfi, ¶ vt māducaret homo
 4 carnes filij sui, & carnes filij suæ. ¶ Et dedit
 S. s. eos

eos sub manu regū omniū qui sūnt in cir-
 cuitu nostro in improperiū & in desola-
 tionem, & in omnibus populis in quibus
 nos dispersit Dñs. ¶ Et facti sumus subtus
 & non suprā: quia peccauimus Dño Deo
 nostro, nō obaudiendo voci ipsius. ¶ Dño
 Deo nostro iustitia: nobis autē & patri-
 bus nostris confusio faciei, sicut est dies
 hæc. ¶ Quia locutus est Dñs super nos
 omnia mala hæc quæ venerūt super nos:
 ¶ & non sumus deprecati faciem Dñi Dei
 nostri, vt reuerteremur vnusquisq; nostrū
 à viis nostris pessimis. ¶ Et vigilauit Dñs
 in malis, & adduxit ea super nos: quia iu-
 stus est Dñs in omnib⁹ operibus suis quæ
 mandauit nobis. ¶ & nō audiuimus vocē
 ipsius, vt iremus in præceptis Dñi quæ de-
 dit ante faciē nostrā. ¶ Et nunc Dñe Deus
 Israël, qui eduxisti populū tuū de terra
 Egypti in manu valida, & in signis, & in
 prodigiis, & in virtute tua magna, & in
 brachio excelso, & fecisti tibi nomē sicut
 est dies iste: ¶ peccauimus, impiè egimus,
 iniquè gessimus Dñe Deus noster, in om-
 nibus iustitiis tuis. ¶ Auertatur ira tua à
 nobis: quia derelicti sumus pauci inter
 gentes, vbi dispersisti nos. ¶ Exaudi Dñe
 preces nostras, & orationes nostras, & e-
 duc nos propter te: & da nobis inuenire
 gratiā ante faciē eorū qui nos abduxerūt:
 ¶ vt sciat omnis terra quia tu es Domin⁹
 Deus noster, & quia nomen tuū inuoca-
 tum est super Israël, & super genus ipsius. D
 ¶ Respice Dñe de domo sancta tua in nos,

&

- 17 & inclina aurē tuā; & exaudi nos. ⁹ Ape- *Isa. 63. d. 19.*
 ri oculos tuos; & vide: quia ¹⁰ non mortui *64. c. 9.*
 qui sunt in inferno, quorū spiritus acce- *Psal. 115. d. 29.*
 ptus est à visceribus suis, dabunt honorē
 18 & iustificationē Dño: ¹¹ sed anima quę tri-
 stis est super magnitudinē mali, & ince-
 dit curua & infirma; & oculi deficientes,
 & anima esuriens dat tibi gloriā & iusti-
 19 tiā Dño. ¹² Quia nō secundū iustitias pa-
 trum nostrorū nos fundimus preces, & *-. 10.*
 petimus misericordiā ante cōspectū tuū
 20 Dñe Deus noster: ¹³ sed quia misisti irā tuā:
 & furorē tuū super nos, sicut locutus es
 21 in manu puerorū tuorū prophetarū, ¹⁴ di-
 cens, Sic dicit Dñs, ¹⁵ Inclinate humerū ve- *Jer. 27. b. 3.*
 strum, & cervicē vestram, & opera facite *b. 11.*
 regi Babylonis: & sedebitis in terra quam
 22 dedi patribus vestris. ¹⁶ Quòd si nō ¹⁷ audie- **fecerit*
 ritis vocē Dñi Dei vestri operari regi Ba- *nec*
 byloniæ: defectiōnē vestrā faciā de ciuita-
 23 tibus Iuda, & áforis Ierusalē, ¹⁸ & auferā à
 vobis vocem iucunditatis, & vocē gaudij
 & vocē spōsi, & vocē sponsæ, & erit om-
 nis terra sine vestigio ab inhabitātib⁹ eā.
 24 ¹⁹ & nō audierūt vocē tuā, vt operarentur
 regi Babylonis: & statuisti verba tua quę
 locutus es in manibus puerorū tuorum
 prophetarū, vt transferrentur ossa regum
 nostrorum & patrum nostrorū de loco
 25 suo, ²⁰ & ecce proiecta sunt in calore solis,
 & in gelu noctis: & mortui sunt in dolo-
 ribus pessimis, in fame, & in gladio, & in
 26 emissionē. ²¹ Et posuisti templū, in quo in-
 uocatū est nomē tuum in ipso, sicut hæc
 dies,

Leu. 26. b. 14
Deu. 28. b. 15

dies, propter iniquitatē dom⁹ Israēl, & domus Iuda. ⁊ Et fecisti in nobis Dñe Deus 27
noster secūdū omnē bonitatē tuam, &
secundū omnē miserationē tuā illā ma-
gnā: ⁊ sicut locutus es in manu pueri tui 28
Moyſi in die qua p̄cepisti ei scribere le-
gem tuā corā filiis Israēl, ⁊ dicēs, || Si nō au 29
dieritis vocē meā, multitudo hęc magna
conuertetur in minimā inter Gētes, quo
ego eos dispergā: ⁊ quia scio quòd me nō 30
audiet populus. populus est enim dura
ceruice: & cōuertetur ad cor suū in terra
captiuitatis suæ: ⁊ scient quia ego sum 31
Dñs Deus eorū: & dabo eis cor, & intelli-
gent: & aures, & audient. ⁊ Et laudabunt 32
me in terra captiuitatis suæ, & memores G-
erunt nominis mei. ⁊ Et auertent se à dor- 33
so suo duro, & à malignitatib⁹ suis: quia
reminiscentur viā patrū suorū qui pecca-
uerunt in me. ⁊ Et reuocabo illos in terrā 34
quā iuravi patribus eorū Abraham, Isaac,
& Iacob, & dominabuntur eius: & mul-
tiplicabo eos, & non minorabuntur. ⁊ Et 35
statuā illis testamentū alterum sempiter-
nam, vt sim illis in Deū, & ipsi erūt mihi
in populū: & nō mouebo amplius popu-
lū meū filios Israēl à terra quā dedi illis.

CAP. III.

ET nunc Dñe omnipotens, Deus Israēl, 1
anima in angustiis, & spiritus anxius A-
clamat ad te: ⁊ audi Dñe, & miserere, quia 2
De⁹ es misericors, & miserere nostri: quia
peccauim⁹ ante te. ⁊ Quia tu sedes in sem 3
piterñū, & nos peribimus in æuū? Domi- 4
ne

iesus.

ne omnipotēs Deus Israël, audi nunc ora-
tionē mortuorū Israël, & filiorū ipsorum
qui peccauerūt ante te, & non audierunt
vocē Dñi Dei sui, & agglutinata sunt no-
5 bis mala. ¶ Noli meminisse iniquitatū pa-
trū nostrorū, sed memēto manus tuæ &
6 nominis tui in tēpore isto: ¶ quia tu es Do-
minus Deus noster, & laudabim⁹ te Do-
7 mine, ¶ quia propter hoc dedisti timorem
tuū in cordibus nostris, & vt inuocemus
nomen tuū, & laudemus te in captiuitate
nostra, quia cōuertimur ab iniquitate pa-
8 trū nostrorū qui peccauerunt ante te. ¶ Et
ecce nos in captiuitate nostra sumus ho-
die, qua nos dispersisti in improperiū, &
in maledictū, & in peccatū, secundū oēs
iniquitates patrū nostrorū qui recesserūt
9 à te Dñe Deus noster. ¶ Audi Israël man-
B data vitæ: auribus percipe, vt sciatis pru-
10 dentiā. ¶ Quid est Israël quòd in terra ini-
11 micorū es? ¶ inueterasti in terra aliena, co-
inquinatus es cū mortuis: deputatus es cū
12 descendētib⁹ in infernū. ¶ Dereliquisti
13 fontē sapientiæ. ¶ nam si in via Dei ambu-
lassēs, habitassēs vtiq; in pace super terrā.
14 ¶ Disce vbi sit prudentia, vbi sit virtus, vbi
sit intellectus. vt scias simul vbi sit longi-
turnitas vitæ & victus, vbi sit lumē ocu-
15 lorū & pax. ¶ Quis inuenit locum eius? &
16 quis intrauit in thesauros eius? ¶ Vbi sunt
principes Gētiū, & qui dominātur super
17 bestias quæ sunt super terrā? ¶ qui in aui-
18 bus cæli ludunt, ¶ qui argentum thesauri-
zant, & aurū in quo confidunt homines,
&

& nō est finis acquisitionis eorū? qui ar-
 gentū fabricāt & solliciti sunt, nec est in-
 uentio operū illorū? exterminati sunt, & 19
 ad inferos descenderūt, & alij loco eorū
 exurrexerunt. iuuenes viderūt lumen & 20
 habitauerūt super terrā: viā autē discipli- C
 nāe ignorauerunt, neq; intellexerunt se- 21
 mitas eius, neq; filij eorū susceperūt eā, à
 facie ipsorū lōgē facta est: nō est audita 22
 in terra-Chanaā, neq; visa est in Themā.
 Filij quoq; Agar qui exquirunt p̄fiden- 23
 tiā quæ de terra est, negotiatores terræ, &
Themā, & fabulatores, & exquisitores pru-
dentia & intelligētiæ: viā autē sapientiæ
 nescierūt: neq; cōmemorati sunt semitas 24
 eius. O Israël, quā magna est domus 24
 Dei, & ingēs locus possessionis eius! Ma- 25
 gnus est, & nō habet finē: excelsus & im-
 mensus. Ibi fuerūt gigantes nominati illi 26
 qui ab initio fuerunt, statura magna, scien-
 tes bellū. Non hos elegit Dñs, neq; viam 27
 disciplinæ inuenerunt: propterea perie-
 runt. Et quoniā nō habuerunt sapientiā, 28
 interierunt propter suā insipientiā. Quis 29
 ascendit in cælū, & accepit eā, & deduxit
 eā de nubib? Quis trās fretauit mare, & 30
 inuenit illā, & attulit illā super aurū ele- D
 ctum? Non est qui possit scire vias eius, 31
 neque qui exquirat semitas eius: sed qui 32
 scit vniuersa, nouit eā, & adinuenit eam
 p̄fidentia sua: qui pręparauit terrā in æ-
 terno tēpore, & repleuit eā pecudibus &
 quadrupedibus: qui emittit lumē, & va- 33
 dit: & vocauit illud, & obedit illi in tre-
 more.

a
 Luc. 16. filij huius
 seculi prudentiores
 filijs lucis in p̄nā
 one sunt sub.

Oculis illis 3

34 more. [?] Stellæ autē dederunt lumē in cui-
 35 stodiis suis, & lætatae sunt: [?] vocatae sunt,
 & dixerunt, Adsumus. & luxerunt ei cū
 36 iucunditate, qui fecit illas: [?] Hic est Deus
 noster, & nō æstimabitur alius aduersus
 37 eum. [?] Hic adinuenit omnē viā disciplinæ,
 & tradidit illā Iacob puero suo, & Israël
 38 dilecto suo. [?] Post hæc in terris visus est **iesus.**
 & cum hominibus conuersatus est.

CAP. IIII.

A [?] Hic liber mandatorū Dei, & lex quæ
 est in æternū: omnes qui tenent eā,
 perueniēt ad vitā: qui autē dereliquerunt
 2 eā, in mortē. [?] Cōuertere Iacob, & appre-
 hēde eā, ambula per viā & splēdorē eius
 3 contra lumē eius. [?] Ne tradas alteri glo-
 4 riā tuā, & dignitatē tuā gēti alienæ. [?] Bea-
 ti sumus Israël: quia quæ Deo placēt, ma-
 5 nifesta sunt nobis. [?] Animē quior esto po-
 6 pulus Dei, memorabilis Israël: [?] vānū dati
 estis Gentibus, non in perditionē: sed pro-
 pter quod in ira Dei ad iracundiā prouo-
 7 castis Dñm, traditi estis aduersariis. [?] Exa-
 B [?] cerbastis enim eū qui fecit vos, Deū æter-
 num, immolātes dæmoniis, & non Deo.
 8 [?] Obliti enim estis eū qui nutriuit vos, &
 9 cōtristastis nutricem vestrā Ierusalē. [?] Vi-
 dit enim iracūdiā, à Deo venientē vobis,
 & dixit: Audite [?] confines [?] Sion, adduxit [?] *Sciuitates Dñi*
 10 enim mihi De⁹ luctū magnū: [?] vidi enim
 captiuitatē populi mei, filiorū meorū &
 11 filiarum, quam superduxit illis æternus.
 12 [?] Nutriui enim illos cū iucūditate: dimisi
 autē illos cū fletu & luctu. [?] Nemo gau-
 deas

deat super me viduā & desolatam: à mul-
 ris derelicta sum propter peccata filiorū
 meorū, quia declinauerūt à lege Dei. ¹³ Iu-
 stitias autē ipsius nescierunt, nec ambula- ^C
 uerūt per vias mādatorū Dei, neq; per se-
 mitas veritatis ei⁹ cū iustitia ingressi sunt. ¹⁴
יְבִיאוּ ¹⁵ Veniāt cōfines Siō, & memorētur capti-
 uitatē filiorū & filiarū mearū, quā super-
 duxit illis æternus. ¹⁶ Adduxit enim super
 illos gentē de longinquo, gentem impro-
 bā, & alterius linguæ: ¹⁷ qui nō sunt reueri-
 ti senē, neq; puerorū miserti sunt, & addu-
 xerūt dilectos viduæ, & à filiis vnicā deso-
 lauerūt. ¹⁸ Ego autē quid possum adiuua-
 re vos? ¹⁹ Qui enim adduxit super vos ma-
 la, ipse vos eripiet de manibus inimicorū
 vestrorū. ²⁰ Ambulate filij, ambulate: ego
 enim derelicta sum sola. ²¹ Exui me stola pa-
 cis, indui autē me sacco obsecrationis, & ^D
 clamabo ad Altissimū in diebus meis. ²² A-
 nime quiores estote filij, clamate ad Dñm,
 & eripiet vos de manu principū inimico-
 rū. ²³ Ego enim speravi in æternū salutē ve-
 strā: & venit mihi gaudiū à sancto super
 misericordia, quæ veniet vobis ab æterno
 salutari nostro. ²⁴ Emisi enim vos cū luctu
 & ploratu: reducet autē vos mihi Dñs cū
 gaudio & iucūditate in sempiternū. ²⁵ Si-
 cut enim viderūt vicinē Siō captiuitatē ve- ^E
 strā à Deo: sic videbūt & in celeritate sa-
 lutē vestrā à Deo, quæ superueniet vobis
 cū honore magno, & splendore eterno. ²⁶ Fi-
 lij patienter sustinete irā, quæ superuenit
 vobis: persecut⁹ est enim te inimic⁹ tuus,
 sed

sed citò videbitis perditionē ipsius: & su-
 26 per ceruices ipsius ascendes. [?] Delicati mei
 ambulauerunt vias asperas: ducti sunt e-
 27 nim vt grex directus ab inimicis. [?] Ani-
 maquiores estote filij, & proclamate ad
 Dominum: erit enim memoria vestra ab
 28 eo qui duxit vos. [?] Sicut enim fuit sensus
 F vester vt erraretis à Deo: decies tantum
iterum conuertentes requiretis eum.

Rom. 6. sicut ex-
 hibuistis &c.

29 [?] Qui enim induxit vobis mala, ipse rur-
 sum adducet vobis sempiternam iucun-
 30 ditatē cū salute vestra. [?] Animæquior esto
 Ierusalē: exhortatur enim te qui te nomi-
 31 nauit. [?] Nocentes peribunt, qui te vexa-
 uerunt: & qui gratulati sunt in tua rui-
 32 na, puniētur. [?] Ciuitates quib⁹ seruerūt fi-
 lij tui, puniētur: & quę accepit filios tuos.
 33 [?] Sicut enim gauisa est in tua ruina, & læ-
 tata est in casu tuo: sic cōtristabitur in sua
 34 desolatione. [?] Et amputabitur exultatio
 multitudinis eius, & gaudimoniū ei⁹ erit
 35 in luctū. [?] Ignis enim superueniet ei ab æ-
 G terno in lōgiturnis diebus, & habitabitur
 36 à dæmoniis in multitudine tēporis. [?] Cir *Inf. 5. b. 5a.*
 cūspice Ierusalē ad Orientē, & vide iucū-
 37 ditatē à Deo tibi venientē. [?] Ecce enim ve-
 niūt filij tui quos dimisisti dispersos: ve-
 niūt collecti ^v ab Oriēte vsq; ad Occidentē,
 in verbo sancti gaudentes in honorē Dei.

v
 tibi

CAP. V.

1 **E**Xue te Ierusalē stola luctus & vexa-
 A tionis tuæ: & indue te decōre & ho-
 nore eius quæ à Deo tibi est sempiterna
 a gloria. [?] Circundato te diploide à Deo iu-
 T stitia.

Iesus.

ioa. 1. lu. 1.

a. sup. 4. g. 36.

Eccia. mat.

16. isa. 62.

lu. 2. ioa.

14.

stititæ, & impone mitrã capiti tuo hono-
 ris æterni. ¶ Deus enim ostendet splendo-
 rem suũ in te, qui sub celo est. ¶ Nomina-
 bitur enim tibi nomẽ tuũ à Deo in sem-
 piternum, Pax iustitiæ & honor pietatis.
 ¶ Exurge Ierusalẽ, & sta in excelsis: & cir-
 cunspice ad Orientẽ, & vide collectos fi-
 lios tuos ab Oriente sole vsq; ad Occiden-
 tem, in verbo sancti gaudẽtes Dei memo-
 ria. ¶ Exierunt enim abs te pedibus ducti
 ab inimicis: adducet autẽ illos Dñs ad te
 portatos in honorem sicut filios regni.
 ¶ Constituit enim Deus humiliare omnẽ
 montem excelsum, & rupes perennes, &
 conualles replere in æqualitatẽ terræ: vt
 ambulet Israël diligenter in honorẽ Dei.
 ¶ Obumbrauerunt autẽ & syluæ, & omne
 lignum suauitatis Israël mandato Dei.
 ¶ Adducet enim Deus Israël cum iucun-
 ditate in lumine maiestatis suæ cum mi-
 sericordia & iustitia quæ est ex ipso.

CAP. VI.

EXEMPLAR epistolæ quam misit Ieremias
 ad abducẽdos captiuos in Babyloniã à Rege Baby-
 loniorum, vt annuntiaret illis secundũ quod præ-
 ceptum est illi à Deo.

Iere. 25. b. 9.

¶ Propter peccata quæ peccastis ante
 Deum, abducemini in Babyloniã
 captiui à Nabuchodonosor rege Babylo-
 niorum. ¶ Ingressi itaque in Babylonem,
 eritis ibi annis plurimis & temporibus
 longis vsque ad generationes septem: post
 hoc autem educam vos inde cum pace.

Ise. 44. b. 10

46. b. 6. c. 7.

¶ Nunc autẽ videbitis in Babylonia deos
 aureos

hic. gna. 2. 10. annis poñz. gen. 15. 2.

aureos & argenteos, & lapideos & ligneos
 in humeris portari, ostentantes metum
 4 Gentibus. ¶ Videte ergo ne & vos similes
 efficiamini factis alienis, & metuatis, &
 5 metus vos capiat in ipsis. ¶ Visa itaque
 turba de retro & ab ante adorantes, di-
 cite in cordibus vestris: Te oportet ado-
 6 rari Dñe. ¶ Angelus enim meus vobis-
 cū est: ipse autē exquirā animas vestras.
 7 ¶ Nam lingua ipsorum polita à fabro, ipsa
 etiam inaurata & inargentata falsa sunt:
 8 & non possunt loqui. ¶ Et sicut virgini a-
 manti ornamenta: ita accepto auro fabri-
 9 cati sunt. ¶ Coronas certè aureas habent
 super capita sua dij illorum: vnde subtra-
 hunt sacerdotes ab eis aurū & argentum
 10 & erogāt illud in semetipsis. ¶ Dāt autem
 B & ex ipso prostitutis, & meretrices ornāt:
 & iterū cū receperint illud à meretricib⁹,
 11 ornāt deos suos. ¶ Hi autē non liberantur
 12 ab ærugine & tinea. ¶ Opertis autē illis ve-
 ste purpurea, extergunt faciem ipsorum
 propter puluerē domus, qui est plurimus
 13 inter eos. ¶ Sceptrū autē habet vt homo,
 sicut iudex regionis, qui in se peccantem
 14 nō interficit. ¶ Habet etiā in manu gladiū
 & securim: se autē de bello & à latronib⁹
 nō liberat. Vnde vobis notū sit quia non
 15 sunt dij. ¶ Non ergo "veneremini" eos. Sicut ^{innumeris}
 enim vas hominis confractū inutile effi-
 16 citur: tales sunt & dij illorū. ¶ Cōstitutis
 illis in domo, oculi eorū pleni sunt pul-
 17 uere à pedibus introeuntiū. ¶ Et sicut ali-
 cui qui regē offendit, circumseptæ sunt ia-

nuæ, aut sicut ad sepulchrū adductū mortuū: ita tutantur sacerdotes ostia clausuris & seris, ne à latronibus expolientur. ¹⁸
 Lucernas accendūt illis, & quidem multas, ex quibus nullā videre possunt: sunt autem sicut trabes in domo. ¹⁹ Corda verò eorū dicunt elingere serpentes qui de terra sunt, dū comedūt eos & vestimētū ipsorū, & non sentiunt. ²⁰ Nigræ sūt facies eorū à fumo, qui in domo fit. ²¹ Supra corpus eorū, & supra caput eorū volant noctuæ & hirundines, & aues etiā, similiter & cattæ. ²² Unde sciatis quia non sunt dii. Ne ergo timueritis eos. ²³ Aurum etiā quod habēt, ad speciē est. Nisi aliquis exterserit æruginē, non fulgebūt: neq; enim dū conflarentur, sentiebāt. ²⁴ Ex omni pretio empta sunt, in quibus spiritus non inest ipsis. ²⁵ Sine pedibus in humeris portantur, ostētantes ignobilitatē suā hominibus. Confundantur etiā qui colunt ea. ²⁶ Propterea si ceciderint in terrā, à semet ipsis nō cōsurgunt: neq; si quis eū statuerit rectum, per semetipsum stabit: sed sicut mortuis munera eorū illis apponentur. ²⁷ Hostias illorū vendūt sacerdotes ipsorum, & abutūtur: similiter & mulieres eorū decerpentes, neq; infirmo, neq; mendicanti aliquid impertiunt, ²⁸ de sacrificiis eorū foetæ & menstruatæ contingūt. Scientes itaq; ex his quia nō sunt dii, ne timeatis eos. ²⁹ Unde enim vocantur dii? Quia mulieres apponūt diis argenteis & aureis, & ligneis: ³⁰ & in domibus eorū sacerdotes

Isa. 46. 6. 6.

1. 7.

Sap. 6. 4. 3.

Abominis

cerdotes sedent, habētes tunicas scissas, &
 capita & barbā rasam, quorū capita nuda
 31 sunt. [?] Rugiūt autē clamantes cōtra deos
 32 suos, sicut in cœna mortui. [?] Vestimenta
 corū auferunt sacerdotes, & vestiunt vxo
 33 res suas & filios suos. [?] Neq; si quid mali
 D patiūtur ab aliquo, neq; si quid boni, po-
 terunt retribuere: neq; regem constituere
 34 possunt, neq; auferre. [?] Similiter neq; da-
 re diuitias possunt, neq; malū retribuere.
 Si quis illis votū vouerit, & non reddide-
 35 rit: neq; hoc requirūt. [?] Hominē à morte
 non liberāt, neq; infirmū à potētiori eri-
 36 piunt. [?] Hominē cæcū, ad visum non resti-
 tuunt: de necessitate hominē non libera-
 37 būt. [?] Viduę non miserebuntur, neque or-
 38 phanis benefaciēt. [?] Lapidibus de monte
 similes sunt dij illorū, lignei & lapidei, &
 aurei & argentei. Qui autē colunt ea, cōn-
 39 fundentur. [?] Quomodo ergo æstimandū
 40 est, aut dicendum illos esse deos? [?] Adhuc
 enim ipsis Chaldæis nō honorātibus eās:
 qui cū audierint mutū nō posse loqui, of-
 ferunt illud ad Bel, postulantes ab eo lo-
 41 qui: [?] quasi possint sentire quī non habent
 motū. & ipsi cū intellexerint, relinquent
 ea: sensum enim nō habent ipsi dij illorū.
 42 [?] Mulieres autē circūdatæ funibus, in viis
 43 sedent, succendētes ossa oliuarū. [?] Cūm
 E autem aliqua ex ipsis attracta ab aliquo
 transeunte dormierit cū eo, proximę suæ
 exprobrat quòd ea non sit digna habitā,
 sicut ipsa, neque funis eius disruptus sit.
 44 [?] Omnia autē quæ illis fiunt, falsa sunt.

Quomodo estimandū aut dicendū est il-
 los esse deos? A fabris autē & ab aurifici- 45
 bus facta sunt. Nihil aliud erunt, nisi id
 quod volūt esse sacerdotes. Aurifices e- 46
 tiam ipsi qui ea faciunt, nō sunt multi tē-
 poris. Nunquid ergo possunt ea quæ fa-
 bricata sunt ab ipsis, esse dij? Reliquerunt 47
 autē falsa & opprobrium postea futuris.
 Nam cū superuenerit illis prælium, & 48
 mala: cogitāt sacerdotes - post se, vbi se
 abscondāt cum illis. Quomodo ergo sen 49
 tiri debeāt, quoniā dij sunt, qui nec de bel-
 lo se liberāt, neq; de malis se eripiūt? Nā 50
 cū sint lignea, & inaurata, & inargēta-
 ta, sciatur postea quia falsa sunt, ab vni-
 uersis Gentibus & regibus: quæ manifesta
 sunt quia nō sunt dij, sed opera manuum
 hominū, & nullū Dei opus cū illis. Vnde 51
 ergo notū est, quia nō sunt dij, sed opera
 manū hominū, & nullū Dei opus in ip-
 sis est? Regē regioni nō suscitāt, neq; plu- 52
 uiā hominibus dabūt. Iudiciū quoq; nō 53
 discernēt, neq; regiones liberabunt ab in- F
 iuria: quia nihil possunt, sicut corniculæ
 inter mediū celi & terre. Etenim cū inci 54
 derit ignis in domū deorū ligneorū & ar-
 gēteorū, & aureorū, sacerdotes quidē ip-
 sorū fugiēt, & liberabūtur: ipsi verò sicut
 trabes in medio cōburentur. Regi autē 55
 & bello nō resistēt. Quomodo ergo æsti-
 mandū est, aut recipiendū quia dii sunt?
 Nō à furibus, neq; à latronibus se libera- 56
 bunt dij lignei, & lapidei & inaurati, &
 inargentati, quibus iniqui fortiores sunt.
 Aurum

57 ^o Aurū & argentū, & vestimentū quo o-
 perti sunt, auferēt illis, & abibunt, nec sibi
 58 auxiliū ferent. ^o Itaq; melius est esse regē
 ostentantē virtutē suā: aut vas in domo
 vtile, in quo gloriabitur qui possidet il-
 lud: vel ostium in domo, quod custodit
 59 quæ in pace sunt: quā falsi dij. ^o Sol quidē
 & luna, ac sydera cū sint splēdida & e-
 60 missa ad vtilitates, obaudiūt. ^o Similiter &
 fulgur cū apparuerit, perspicuū est: idip-
 sum autē & spiritus in omni regione spi-
 61 rat. ^o Et nubes quibus cū imperatū fuerit
 à Deo perambulare in vniuersum orbem,
 62 perficiunt quod imperatū est eis. ^o Ignis e-
 tiā missus de super vt consumat mōtes &
 sylvas, facit quod præceptū est ei. Hæc au-
 tem, neq; speciebus, neq; virtutibus vni-
 63 eorū similia sunt. ^o Vnde neq; existimādū
 G est, neq; dicendum illos esse deos, quādo
 nō possunt neque iudiciū iudicare neque
 64 quicquā facere hominibus. ^o Scientes ita-
 que quia non sunt dij, ne ergo timueritis
 65 eos. ^o Neq; enim regibus maledicēt, neq;
 66 benedicent. ^o Signa etiā in cælo Gentibus
 nō ostendunt, neq; vt sol lucebunt, neque
 67 illuminabunt vt luna. ^o Bestiæ meliores
 sunt illis, quæ possunt fugere sub rectū,
 68 ac prodesse sibi. ^o Nullo itaq; modo nobis
 est manifestū quia sunt dij: propter quod
 69 ne timeatis eos. ^o Nā sicut in cucumerario
 formido nihil custodit: ita sunt dij illorū
 70 lignei, & argētei, & inaurati. ^o Eodē mo-
 do & in horto spina alba, supra quā om-
 nis avis sedet. Similiter & mortuo proie-

T 4

hispane. es
pancio. o.
musarua
hispane.
cardo le
chero. Dio
Scor. li. 3. c.
.20.

vel murice. vel
splendore.

cto in tenebris similes sunt dij illorū lig-
nei, & inaurati, & inargētati. ⁷¹ A purpura
quoq; & marmore que supra illos teneāt,
scietis itaq; quia nō sunt dij. Ipsi etiā po-
stremo comedūtur, & erūt opprobriū in
regione. ⁷² Melior est homo iust⁹ q̄ nō ha-
bet simulachra: nā erit lōgè ab opprobriis.

HIERONYMI IN EZECHIE-
LEM PRAEFATIO. **tom. 5.**

EZechiel propheta cum Ioachim rege Iuda capti-
uus ductus est in Babylonē: ibiq; nis, qui cum eo
captiui fuerant, prophetauit, poenitentibus quod ad
Ieremie vaticinium se vltro aduersariis tradidif-
sent, & viderent adhuc urbem Ierosolymam stare,
quam ille casuram esse prädixerat. Tricesimo autem
ætatis suæ anno, & captiuitatis quinto, exorsus est ad
concaptiuos loqui. Et eodē tempore, licet posterior
hic in Chaldæa, Ieremias in Iudæa prophetauerunt.
Sermo eius nec satis disertus, nec admodum rusti-
cus est: sed ex vtroque, mediè temperatus. Sacerdos
& ipse fuit, sicut Ieremias: principia voluminis &
finem magnis habens obscuritatibus inuoluta. Sed
& vulgata eius æditio non multum distat ab He-
braico. Vnde satis miror quid causæ extiterit vt si
eosdem in vniuersis libris habemus interpretes: in
aliis eadem, in aliis diuersa transfulerint. Legite igitur
& hunc iuxta translationem nostram: quoniam
per cola scriptus & commata manifestiorem legen-
tibus sensum tribuit. Si autē amici mei & hunc sub-
fannauerint: dicite eis quòd nemo eos compollat vt
scribant. Sed vereor ne illud eis eueniat quod Græcè
significantius dicitur vt vocentur philolœdori.

**amatores conuisionis et am-
aruletiaz.** **PRO-**

PROPHETIA EZECHIELIS.

CAP. I. H³. 48. capita.

2
A **F**actum est in tricesimo
anno, in quarto, in quin-
ta mēsis: cū essem in me-
dio captiuorū iuxta flu-
uū Chobar, aperti sunt
cēli, & vidi visiones Dei.

¹ *Secus flumen.*

*Inf. 3. f. 23. v.
d. 20.*

3
In quinta mensis, ipse est annus quintus
transmigrationis regis Ioachin, factū est
verbū Dñi ad Ezechielem filium Buzi sa-
cerdotē in terra Chaldæorū, secus flumē
Chobar: & facta est super eū ibi manus

^c *1. prophetia.*

*Infr. 3. f. 23.
v. d. 20.*

4
Dñi. Et vidi, & ecce ventus turbinis ve-
niebat ab Aquilone: & nubes magna, &
ignis inuoluens, & splendor in circuitu
eius: & de medio ei⁹ quasi species electri,

5
id est, de medio ignis: & ex medio eius
similitudo quatuor animalū: & hic aspe-
ctus eorū, similitudo hominis in eis. Et

^o *fax.*

^v *quasi*

*d. greg. li. 6. mo
ral. c. 28.*

6
quatuor facies vni: & quatuor pennæ v-
ni. Et pedes eorum pedes recti, & planta
pedis eorum quasi planta pedis vituli, &

^a *politi*

7
scintillæ quasi aspectus eris candēntis. Et
manus hominis sub pennis eorū in qua-
tuor partibus: & facies & pēnas per qua-
tuor partes habebant. Iunctæque erant

*c. pennata st. c.
reuertebatur
de p̄na. d. 2.*

8
pennæ eorū alterius ad alterū. nō reuerte-
bantur cū incederent: sed vnumquodque
ante faciē suam gradiebatur. Similitudo

^s *1. directe p̄cede
bat. st. j.*

9
autē vultus eorum, facies hominis: & fa-
cies leonis à dextris ipsorum quatuor: fa-
cies autē bouis, à sinistris ipsorū quatuor:

*clēm. 1. desum-
timit.*

T s

&

. 6.

& facies aquilæ desuper ipsorum quatuor.

Et facies eorum, & pennæ eorum extentæ 11

desuper: duæ pennæ singulorum iungeban-

tur, & duæ tegebant corpora eorum: & v-

numquodq; eorum corâ facie sua ambula-

bat: vbi erat impetus spiritus, illuc gradie-

bantur: nec reuertebantur cū ambularet.

Et similitudo animalium, & aspectus eorum 13

quasi carbonum ignis ardentiū, & quasi aspe-

ctus lampadarum. Hæc erat visio discurrens

in medio animalium splendor ignis, & de ig-

ne fulgur egrediens. Et animalia ibat, & 14

reuertebantur in similitudinē fulguris co-

ruscantis. Cumq; aspicerent animalia, ap-

paruit rota vna super terram iuxta anima-

lia, habes quatuor facies. & aspectus rota-

rum, & opus earum quasi visio maris: & vna

similitudo ipsarum quatuor: & aspectus earum

& opera, quasi sit rota in medio rotæ.

Per quatuor partes earum eutes ibat: & non 17

reuertebantur cū ambularet. Statura quo-

que erat rotis, & altitudo, & horribilis a-

spectus: & totum corpus oculis plenum in

circuitu ipsarum quatuor. Cūq; ambula-

ret animalia, ambulabant pariter & rotæ E

iuxta ea: & cū eleuaretur animalia de ter-

ra, eleuabatur simul & rotæ. Quocunq;

ibat spiritus, illuc eute spiritu, & rotæ pã-

riter eleuabatur, sequentes eum. Spiritus enim

vitæ erat in rotis. Cū eutibus ibat, & cū 21

stantibus stabant: & cū eleuatis à terra pa-

riter eleuabatur & rotæ, sequentes ea: quia

spiritus vitæ erat in rotis. Et similitudo 22

super capita animalium, firmamenti, quasi F

aspectus

*quocunq; appelabat
eos**ioanes euange
lista. clem. 1.**de sum. trin.**c. penata. de
pna. d. 2.**et. c. no reue
tebatur. ibi:**.f. 10. c. apoc. 4.**apparebat sicut
lapis tharsis:**Dorsum**Dorsa eaz plenã
erant oculis.**Isr. 9. c. 12.**v
erat instar*

23 aspectus crystalli horribilis, & extēti sur-
 per capita corū dēsuper. [?] Sub firmamēto
 autē pennæ eorū rectē alterius ad alterū
 vnumquodq; duabus alis velabat corpus
 24 suū, & alterū similiter velabatur. [?] Et au-
 diebā sonū alarū, quasi sonū aquarū mul-
 tarū, quasi sonū sublimis Dei cū ambula-
 rēt, quasi sonus erat multitudinis vt sonus
 castrorū. cumq; statēt dimittebātur pen-
 25 næ eorū. [?] Nam cū fieret vox super firma-
 mentum quod erat super caput eorū, sta-
 26 bant, & submittebant alas suas. [?] Et super
 G firmamentum quod erat imminēs capiti
 eorum, quasi aspectus lapidis sapphiri si-
 militudo throni: & super similitudinem
 throni, similitudo quasi aspectus hominis
 27 dēsuper. [?] Et vidi quasi speciem electri, ve-
 lut aspectū ignis intrinsecus eius per cir-
 cuitū, à lūbis eius & dēsuper: & à lumbis
 eius vsq; deorsum, vidi quasi speciem ig-
 28 nis splendentis in circuitu. [?] Velut aspectū
 arcus cū fuerit in nube in die pluuiæ,
 hic erat aspectus splendoris per gyrum.

CAP. II.

2 **H**Æc visio similitudinis gloriæ Dñi.
 A & vidi, & cecidi in faciē meā, & au-
 diui vocem loquentis. Et dixit ad me, Fili
 hoīs sta super pedes tuos, & loquar tecū.
 3 [?] Et ingressus est in me spiritus postquā lo-
 cutus est mihi, & statuit me supra pedes
 4 meos: & audiui loquentē ad me, [?] & dicē
 tē, Fili hominis, mitto ego te ad filios Is-
 B raël, ad Gentes apostatrices, quæ recessē-
 rūt à me: ^{*} patres eorū præuaricati sunt pa-
 ctum

extēta stat

omnipotentis

vocat loquē

similis throno

iesus.

tanq̄ colorem

c. quid est. so. dis.

rebellas

v. ipse

Et ecce si audierint
Et cessauerint
quoniam domus
rebellis est

rebellas et sping
vel tribulis

rebellis

rebellis

rebellis

40. d. c. glibet.

27. q. 4. c. n. b. u. e.
hodonosor.

Apoc. 5. 4. 1.

gemitus.

vel comedat

vel complantur
pre dulcedine

Apoc. 10. 4. 9.
d. 10.

vel multiplicis lin
guis et difficilis.

Et tu meum usque ad diem hanc. Et filii dura
facie & indomabili corde sunt, ad quos
ego mitto te: & dices ad eos, Hæc dicit
Dñs Deus, Si fortè vel ipsi audiant, & si
fortè quiescāt, quoniā domus exasperans
est: & scient quia propheta fuerit in me-
dio eorū. Tu ergo fili hominis ne timeas
eos, neq; sermones eorū metuas: quoniā
increduli & subuersores sunt tecū, & cū
scorpionibus habitas. verba eorum ne ti-
meas, & vultus eorum ne formides: quia
domus exasperans est. Loquēris ergo ver-
ba mea ad eos, si fortè audiāt, & quiescāt:
quoniā irritatores sunt. Tu autē fili ho-
minis audi quæcunque loquor ad te: &
noli esse exasperans sicut domus exaspera-
rix est: aperi os tuū, & comede quæcun-
que ego do tibi. Et vidi, & ecce manus
missa ad me, in qua erat inuolutus li-
ber: & expādit illū coram me, qui erat
scriptus intus & foris: & scriptæ erant in
eo lamentationes, & cāmen, & vā.

CAP. III.

ET dixit ad me, Fili hoīs quodcūq; inue-
neris comede: comede volumē istud, &
& vadēs loquere ad filios Israēl. Et ape-
rui os meū, & cibavit me volumine illo:
& dixit ad me, Fili hoīs veter tuus come-
det, & viscera tua cōplebūtur volumine
isto, quod ego do tibi. Et comedi illud:
& factū est in ore meo sicut mel dulce.
& dixit ad me, Fili hominis vade ad do-
mū Israēl, & loquēris verba mea ad eos.
& Nō enim ad populū profundi sermonis,
&

- & ignotę linguę tu mitteris, ad domum
 6. Israël: neq; ad populos multos profundi
 sermonis & ignotę linguę quorū nō pos-
 sis audire sermones: & si ad illos mittere-
 7. ris, ipsi audirēt te. Domus autē Israël no-
 lunt audire te: quia nolūt audire me. om-
 nis quippe domus Israël attrita frōte est,
 & duro corde. Ecce dedi faciē tuā valen-
 8. tiorē faciebus eorū, & frontē tuā duriorē
 9. frontibus eorū. Vt adamantē & vt silicē
 dedi faciem tuā: ne timeas eos, neq; me-
 10. tuas à facie eorū: quia domus exasperans
 est. Et dixit ad me, Fili hominis, oēs ser-
 11. mones meos quos loquor ad te, assume
 in corde tuo, & auribus tuis audi. & va-
 12. de, ingredi ad transmigratiōē ad filios
 13. populi tui, & loquēris ad eos, & dices eis,
 Hęc dicit Dñs Deus: si fortē audiant &
 14. quiescant. Et assumpsit mē spiritus, &
 audiui post me vocē cōmotionis magnę,
 15. Benedicta gloria Dñi de loco suo. & vo-
 cē alarū animalium percutientium alterā ad
 alterā, & vocē rotarū sequētium anima-
 16. lia, & vocē commotionis magnę. Spiritus
 quoq; leuauit me, & assumpsit me: &
 17. abij amarus in indignatione spiritus mei:
 manus enim Dñi erat mecū, confortans
 18. me. Et veni ad transmigratiōē ad Acer-
 uum nouarū frugū, ad eos qui habitabāt
 iuxta flumen Chobar: & sedi vbi illi se-
 19. debant: & mansi ibi septē diebus mōrēs
 20. in medio eorū. Cū autē pertrāsissent se-
 21. ptem dies, factū est verbū Dñi ad me, di-
 22. cens: Fili hominis, speculatore dedi te
 domui

vel intelligas.

dura

rebellis

mei

26. q. 5. c. episcopi

sup me fortis

thelabib

admirans

Infr. 23. b. 70.

domui Israël: & audies de ore meo verbū,
 & annuntiabis eis ex me. ¹⁸ Si dicente me
 ad impiū, Morte morieris: non annuntia
 ueris ei, neq; locutus fueris vt auertatur
 à via sua impia, & viuat: ipse impius in
 iniquitate sua morietur, sanguinē autem
 eius de manu tua requirā. ¹⁹ Si autē tu an-
 nuntiaueris impio, & ille nō fuerit con-
 uersus ab impietate sua: & à via sua im-
 pia: ipse quidē in iniquitate sua morietur,
 tu autē animā tuam liberaſti. ²⁰ Sed & si
 conuersus iustus à iustitia sua fuerit, &
 fecerit iniquitatem: ponam offendiculum
 corā eo, ipse morietur: quia nō annuntia-
 ſti ei, in peccato suo morietur, & nō erūt
 in memoria iustitiæ eius quas fecit: san-
 guinem verò eius de manu tua requirā.
²¹ Si autem tu annuntiaueris iusto, vt non
 peccet iustus, & ille non peccauerit: viuēs
 viuet, quia annuntiaſti ei, & tu animam
 tuā liberaſti. ²² Et facta est super me manus
 Dñi, & dixit ad me, Surgens egredere in
 campū, & ibi loquar tecū. ²³ Et surgens e-
 gressus sum in cāpum: & ecce ibi gloria
 Dñi stabat, quasi gloria quam vidi iuxta
 fluuiū Chobar: & cecidi in faciem meā.
²⁴ Et ingressus est in me spiritus, & statuit
 me super pedes meos: & locutus est mi-
 hi, & dixit ad me, Ingredere, & include-
 re in medio domus tuæ. ²⁵ Et tu fili homi-
 nis, ecce data sunt super te vincula, & li-
 gabunt te in eis: & non egredieris in me-
 dio eorum. ²⁶ Et linguam tuam adhære-
 re faciam palato tuo, & eris mutus, nec
 quasi

impietate

En. I. A. 1. 4. 3

quasi vir obiurgans: quia domus exaspe-
 27 rans est. ¶ Cùm autem locutus fuero ti-
 bi, aperiã os tuum, & dices ad eos, Hęc
 dicit Dominus Deus, Qui audit, audiat:
 & qui quiescit, quiescat: quia domus exa-
 sperans est.

CAP. IIII.

1 **E**T tu fili hominis, sume tibi laterem,
 A & pones eum coram te: & describes
 2 in eo ciuitatē Ierusalē. ¶ Et ordinabis ad-
 uersus eam obsidionē, & ædificabis mu-
 nitiones, & cõportabis aggerem, & dabis
 contra eã castra, & pones arietes in gyro.

3 ¶ Et tu sume tibi sartaginē ferream, & po-
 nes eam * murum ferreũ inter te & inter
 ciuitatē: & obfirmabis faciē tuã ad eam,
 & erit in obsidionē, & circumdabis eã: si-
 gnum est domui Israēl. ¶ Et tu dormies su-

4 per latus tuũ sinistrum, & pones iniquita-
 tes domus Israēl super eo numero dierũ
 quibus dormies super illud, & assumes

5 "iniquitatē" eorũ. ¶ Ego autē dedi tibi an-
 nos iniquitatis eorũ, numero dierũ trecen-
 tos & nonaginta dies: & portabis iniqui-
 tate domus Israēl. ¶ Et cùm compleueris

6 hęc, dormies super latus tuum dextrũ se-
 cundò: & assumes "iniquitatē" domus Iu-
 da quadraginta diebus. diē pro anno, diē,

7 inquã, pro anno dedi tibi. ¶ Et ad obsidio-
 nem Ierusalē conuerteris faciē tuã, & bra-
 chiũ tuum erit "extentũ": & prophetabis

8 aduersus eã. ¶ Ecce, circumdedi te vinculis:
 & nõ te conuerteris à latere tuo in latus a-
 liud, donec cõpleas dies obsidionis tuæ.

¶ Et

J. c. 26.

*iniquitates
portabis et.*

Nu. 14. f. 34.

extertum 2.

9 Et tu sume tibi frumentū, & hordeū, & 2
 fabā, & lentē, & miliū, & viciam: & mit-
 tes ea in vas vnū, & facies tibi panes nu-
 4. 109. 25. mero dierū quibus dormies super latus
 tuū: trecentis & nonaginta diebus come-
 des illud. 7 Cibus autē tuus quo yescēris, 10.
 erit in pondere viginti stateres in die: à C
 tempore vsq; ad tēpus comedes illud. 9 Et 11
 aquā in mensura bibes sextā partē hin: à
 tēpore vsq; ad tēpus bibes illud. 9 Et quasi 12
 subcineritiū hordeaceū comedes illud: &
 stercore quod egreditur de homine, ope-
 ries illud in oculis eorū. 9 Et dixit Dñs, Sic 13
 comedent filij Israēl || panē suum pollutū
 inter gentes ad quas eiciam eos. 9 Et dixi, 14
 a a a. vel ah. ah. Ah, ah, ah, Dñe Deus, ecce anima mea nō
 est polluta, & morticinum, & laceratū à
 bestiis nō comedi ab infantia mea vsque
 nunc, & nō est ingressa in os meū omnis
 caro immūda. 9 Et dixit ad me, Ecce dedi 15
 tibi fimū boū pro stercorebus humanis: D
 & facies panē tuū in eo. 9 Et dixit ad me, 16
 Infr. 5. d. 16. Fili hoīs, || Ecce ego conterā baculū panis
 14. d. 13. in Ierusalē: & comedent panē in pōdere:
 & in solitudine: & aquā in mēsurā, &
 in angustia bibēt. 9 Vt deficiētibus pane & 17
 aqua, corruat vnusquisq; ad fratrem suum,
 & contabescant in iniquitatibus suis.

CAP. V.

nouāculā tōsoriā **E**T tu fili hominis sume tibi gladiū a- 1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614
 615
 616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629
 630
 631
 632
 633
 634
 635
 636
 637
 638
 639
 640
 641
 642
 643
 644
 645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688
 689
 690
 691
 692
 693
 694
 695
 696
 697
 698
 699
 700
 701
 702
 703
 704
 705
 706
 707
 708
 709
 710
 711
 712
 713
 714
 715
 716
 717
 718
 719
 720
 721
 722
 723
 724
 725
 726
 727
 728
 729
 730
 731
 732
 733
 734
 735
 736
 737
 738
 739
 740
 741
 742
 743
 744
 745
 746
 747
 748
 749
 750
 751
 752
 753
 754
 755
 756
 757
 758
 759
 760
 761
 762
 763
 764
 765
 766
 767
 768
 769
 770
 771
 772
 773
 774
 775
 776
 777
 778
 779
 780
 781
 782
 783
 784
 785
 786
 787
 788
 789
 790
 791
 792
 793
 794
 795
 796
 797
 798
 799
 800
 801
 802
 803
 804
 805
 806
 807
 808
 809
 810
 811
 812
 813
 814
 815
 816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838
 839
 840
 841
 842
 843
 844
 845
 846
 847
 848
 849
 850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000
 1001
 1002
 1003
 1004
 1005
 1006
 1007
 1008
 1009
 1010
 1011
 1012
 1013
 1014
 1015
 1016
 1017
 1018
 1019
 1020
 1021
 1022
 1023
 1024
 1025
 1026
 1027
 1028
 1029
 1030
 1031
 1032
 1033
 1034
 1035
 1036
 1037
 1038
 1039
 1040
 1041
 1042
 1043
 1044
 1045
 1046
 1047
 1048
 1049
 1050
 1051
 1052
 1053
 1054
 1055
 1056
 1057
 1058
 1059
 1060
 1061
 1062
 1063
 1064
 1065
 1066
 1067
 1068
 1069
 1070
 1071
 1072
 1073
 1074
 1075
 1076
 1077
 1078
 1079
 1080
 1081
 1082
 1083
 1084
 1085
 1086
 1087
 1088
 1089
 1090
 1091
 1092
 1093
 1094
 1095
 1096
 1097
 1098
 1099
 1100
 1101
 1102
 1103
 1104
 1105
 1106
 1107
 1108
 1109
 1110
 1111
 1112
 1113
 1114
 1115
 1116
 1117
 1118
 1119
 1120
 1121
 1122
 1123
 1124
 1125
 1126
 1127
 1128
 1129
 1130
 1131
 1132
 1133
 1134
 1135
 1136
 1137
 1138
 1139
 1140
 1141
 1142
 1143
 1144
 1145
 1146
 1147
 1148
 1149
 1150
 1151
 1152
 1153
 1154
 1155
 1156
 1157
 1158
 1159
 1160
 1161
 1162
 1163
 1164
 1165
 1166
 1167
 1168
 1169
 1170
 1171
 1172
 1173
 1174
 1175
 1176
 1177
 1178
 1179
 1180
 1181
 1182
 1183
 1184
 1185
 1186
 1187
 1188
 1189
 1190
 1191
 1192
 1193
 1194
 1195
 1196
 1197
 1198
 1199
 1200
 1201
 1202
 1203
 1204
 1205
 1206
 1207
 1208
 1209
 1210
 1211
 1212
 1213
 1214
 1215
 1216
 1217
 1218
 1219
 1220
 1221
 1222
 1223
 1224
 1225
 1226
 1227
 1228
 1229
 1230
 1231
 1232
 1233
 1234
 1235
 1236
 1237
 1238
 1239
 1240
 1241
 1242
 1243
 1244
 1245
 1246
 1247
 1248
 1249
 1250
 1251
 1252
 1253
 1254
 1255
 1256
 1257
 1258
 1259
 1260
 1261
 1262
 1263
 1264
 1265
 1266
 1267
 1268
 1269
 1270
 1271
 1272
 1273
 1274
 1275
 1276
 1277
 1278
 1279
 1280
 1281
 1282
 1283
 1284
 1285
 1286
 1287
 1288
 1289
 1290
 1291
 1292
 1293
 1294
 1295
 1296
 1297
 1298
 1299
 1300
 1301
 1302
 1303
 1304
 1305
 1306
 1307
 1308
 1309
 1310
 1311
 1312
 1313
 1314
 1315
 1316
 1317
 1318
 1319
 1320
 1321
 1322
 1323
 1324
 1325
 1326
 1327
 1328
 1329
 1330
 1331
 1332
 1333
 1334
 1335
 1336
 1337
 1338
 1339
 1340
 1341
 1342
 1343
 1344
 1345
 1346
 1347
 1348
 1349
 1350
 1351
 1352
 1353
 1354
 1355
 1356
 1357
 1358
 1359
 1360
 1361
 1362
 1363
 1364
 1365
 1366
 1367
 1368
 1369
 1370
 1371
 1372
 1373
 1374
 1375
 1376
 1377
 1378
 1379
 1380
 1381
 1382
 1383
 1384
 1385
 1386
 1387
 1388
 1389
 1390
 1391
 1392
 1393
 1394
 1395
 1396
 1397
 1398
 1399
 1400
 1401
 1402

ciuitatis, iuxta completionē dierum obfi-
 dionis: & assumestertiā partē & cōcides *nudabis.*
 gladio in circuitu eius: tertiā verò aliam
 disperges in ventū, & gladiū nudabo post
 3 eos. [?] Et sumes inde paruū numerū: & li-
 4 gabis eos in summitate pallij tui. [?] Et ex
 eis rursū tolles, & proiicies eos in me- *c*
 dio ignis, & combures eos igni: & ex eo *eis*
 egredietur ignis in omnē domū Israēl.
 5 [?] Hæc dicit Dñs Deus, Ista est Ierusalē, in
 medio Gētiū posui eā, & in circuitu eius
 6 terras. [?] Et cōtempfit iudicia mea, vt plus
 esset impia quā Gētes: & præcepta mea
 vltà quā terræ quæ in circuitu eius
 B sunt. iudicia enim mea proiecerunt, & in
 7 præceptis meis nō ambulauerunt. [?] Idcir-
 co hæc dicit Dñs Deus, Quia superastis
 gentes quæ in circuitu vestro sunt, & in
 præceptis meis nō ambulastis, & iudicia
 mea nō fecistis, & iuxta iudicia gentium
 quæ in circuitu vestro sunt, -non' estis *- .90*
 8 operati: [?] Ideo hæc dicit Dñs Deus, Ecce
 ego ad te, & ipse ego faciam in medio tui
 9 iudicia in oculis Gentiū: [?] & faciam in te
 quod nō feci, & quibus similia vltà nō
 faciā propter omnes abominationes tuas.
 10 [?] Ideo patres comedēt filios in medio tui,
 & filij comedent patres suos: & faciā in *o*
 te iudicia, & vtilabo vniuersas reliquias *omne latus*
 11 tuas in omnē ventū. [?] Idcirco viuo ego, di-
 C cit Dñs Deus, Nisi pro eo quòd sanctum
 meum violasti in omnibus offensionibus *cōfaminationibus*
 tuis, & in cunctis abominationibus tuis:
 ego quoq; confringā, & non parcet ocu-
 lus

lus meus, & non miserebor. ⁹ Tertia pars re-
 tui peste morietur, & fame cōsumetur in
 medio tui: & tertia pars tui in gladio ca-
 det in circuitu tuo: tertiā verò partē tuā
 in omnē ventū dispergā, & gladium eua-
 ginabo post eos. ⁹ Et cōplebo furorē meū, ¹²
 & requiescere faciā indignationem meā
 in eis, & consolabor: & scient quia ego
 Dominus locutus sum in zelo meo, cūm
 implevero indignationē meā in eis. ⁹ Et ¹⁴
 dabo te in desertū & in opprobriū genti-
 bus quæ in circuitu tuo sunt, in cōspectu
 omnis prætereuntis. ⁹ Et eris opprobrium ¹⁵
 & blāsphe-mia, exemplū & stupor in gen- ^D
 tibus quæ in circuitu tuo sunt, cūm fece-
 ro in te iudicia in furore & in indigna-
 tione, & in increpationibus iræ, Ego Dñs
 locutus sum. ⁹ Quādo misero sagittas fa- ¹⁶
 mis pessimas in eos quæ erunt mōrtifere,
 & quas mittam vt disperdam vos: & fa-
 mem congregabo super vos, || & contera
 in vobis baculum panis. ⁹ Et immittā in ¹⁷
 vos famem & bestias pessimas vsque ad
 internecionem: & pestilentia & sanguis
 transibunt per te, & gladium inducā su-
 per te. ego Dominus locutus sum.

CAP. VI.

ET factus est sermo Domini ad me, di-
 cens, ⁹ Fili hominis pone faciem tuam
 ad mōtes Israēl: & prophetabis ad eos, ⁹ & ³
 dices, || Mōtes Israēl audite verbū Domini ^A
 Dei. Hæc dicit Dñs Deus mōtibus & col-
 libus, rupibus & vallibus, Ecce, ego indu-
 cam super vos gladiū, & disperdā excelsa
 vestra,

¹
vel cōtempus

in destructione

Sup. 4. ad. 15.

Isf. 14. cl. 13.

Isf. 36. cl. 2.

4 vestra, ⁊ demoliar aras vestras, & con-
fringentur simulachra vestra: & deiiciam
5 interfectos vestros ante idola vestra. ⁊ Et
dabo cadauera filiorum Israël ante faciem si-
mulachrorum vestrorum: & dispergam ossa ve-
6 stra circum aras vestras ⁊ in omnibus habita-
tionibus vestris. Vrbes desertæ erunt, &
excelsa demolietur & dissipabuntur: & in-
teribunt aræ vestræ, & confringentur: &
B cessabunt idola vestra, & conterentur delu-
7 bra vestra, & delebuntur opera vestra. ⁊ Et
cadet interfectus in medio vestri: & scie-
8 tis quia ego sum Dominus. ⁊ Et relinquam
in vobis eos, qui fugerint gladium in Gen-
9 tibus, cum disperfero vos in terris. ⁊ Et re-
cordabuntur mei liberati vestri in Gen-
tibus ad quas captiui ducti sunt: quia cō-
10 triui cor eorum fornicans & recedens a
me, & oculos eorum fornicantes post i-
dola sua: & displicebunt sibi met super ma-
lis quæ fecerant in vniuersis abominatio-
11 nibus suis. ⁊ Et sciēt quia ego Dñs non fru-
C stra locutus sum vt facerem eis malum hoc.

12 Hæc dicit Dñs Deus, percutite manum
tuam, & allide pedem tuum, & dic, Heu, ad
oēs abominaciones malorum domus Israël:
quia gladio, fame, & peste ruituri sunt.

13 Qui longè est, peste morietur: qui autem
propè, gladio corruet: & qui relictus fue-
rit & obsessus, fame morietur: & cōple-
bo indignationem meam in eis. ⁊ Et scietis
D quia ego Dominus, cum fuerint interfe-
cti vestri in medio idolorum vestrorum
in circuitu ararum vestrarum, in omni

V a. collo

aliquos q̄ fugerint

contrinui me ppter

succi datur a fa-
cie eorum p mala

percuta pede tuo.

manu tua:

6.

Qui. 15.

colle excelso, & in cunctis summitatibus montium, & subtus omne lignum nemorosum, & subtus vniuersam quercum frondosam, locum vbi accenderunt thura redolentia vniuersis idólis suis. ¹⁴ Et extendam manum meam super eos: & faciam terram desolatam & destitutam à deserto Deblátha in omnibus habitationibus eorum: & scient quia ego Dominus.

CAP. VII.

ET factus est sermo Domini ad me, dicens: ¹ Et tu fili hominis, hæc dicit Dñs Deus terræ Israël, Finis venit, venit finis ² super quatuor plagas terræ. ³ Nunc finis super te, & immittā furorē meū in te: & iudicabo te iuxta vias tuas: & ponā cōtra te omnes abominationes tuas. ⁴ Et nō parceret oculus meus super te, & non miserebor: sed vias tuas ponā super te, & abominationes tuæ in medio tui erunt: & scietis quia ego Dñs. ⁵ Hæc dicit Dñs Deus, Afflictio vna, afflictio ecce venit. ⁶ finis venit, venit finis, euigilauit aduersum te: ecce ⁷ venit. ⁸ Venit contritio super te, qui habitas in terra: venit tempus, propè est dies occisionis, & non gloriæ montiū. ⁹ Nunc de propinquo effundā irā meā super te, & cōplebo furorē meū in te: & iudicabo te iuxta vias tuas, & imponam tibi omnia scelera tua, ¹⁰ Et nō parceret oculus me⁹, nec miserebor: sed vias tuas imponam tibi, & abominationes tuæ in medio tui erunt: & scietis quia ego sum Dñs percutiens. ¹⁰ Ecce dies, ecce venit: egressa est contritio,

Sententia matutina Et. f.

Acōfractio. in quo nō iubilabunt in montibus

Acōfractio 4

C tritio', floruit virga, germinauit superbia.
 11 [?] Iniquitas surrexit in virga impietatis:
 12 nō ex eis, & non ex populo, neq; ex soni-
 13 tu eorū: & nō erit requies in eis. [?] Venit tē-
 pus, appropinquauit dies: qui emit, nō læ-
 tetur: & qui vendit, nō lugeat: quia ira su-
 14 per omnē populū eius. [?] Quia qui vedit,
 ad id quod vendidit nō reuertetur: & ad-
 huc in viuētibus vita eorū: visio enim ad
 oēm multitudinē eius nō regredietur: &
 D vir in iniquitate vitæ suæ non conforta-
 14 bitur. [?] Canite tuba, præparentur omnes,
 & nō est qui vadat ad prælium: ira enim
 15 mea super vniuersum populū eius. [?] Gla-
 dius foris: & pestis & fames intrinsecus:
 qui in agro est, gladio morietur: & qui in
 16 ciuitate, pestilentia & fame deuorabun-
 tur. [?] Et saluabuntur qui fugerint ex eis:
 & erunt in montibus quasi columbæ cō-
 uallium oēs trepidi, vnusquisq; in iniqui-
 17 tate sua. [?] Omnes manus dissoluentur, &
 18 omnia genua fluent aquis. [?] Et accingent
 se ciliciis, & operiet eos formido: & in
 E omni facie confusio, & in vniuersis capi-
 19 tibus eorū caluitium. [?] Argētum eorū
 foras proiicietur, & aurum eorum in ster-
 quilinium erit. Argētum eorum: & au-
 rum eorum non valebit liberare eos in
 die furoris Domini. animam suam non
 saturabunt, & ventres eorum non im-
 plebuntur: quia scādālū iniquitatis eorū
 20 factū est. [?] Et ornamentum moniliū suo-
 rum in superbiam posuerunt, & imagines
 abominationum suarū & simulachrorū
 fece-

virgā impiam

fis ipsis

lāmētū. i. nullū
cōuertetur ex eisit in vita existē
te aia foris nō re-
uerteturvel nemo cōfidat
in iniquitate su-
a q̄ multa habe-
nt.omnē mul-
titudinem s̄
gementesIsa. 15. a. 2.
Ierc. 48. f. 37
Prou. 11. a. 4.
Soph. 1. d. 18.
Ecc. 5. b. 10.
c. 13.4
ruina hec pp
iniquitates eorū

adlytu. 1. s. d. u. z
Sitoze

divuantes

catenam

possuēt

precisione

4
cōtritiō sup cōtr
itione?

6
pncipes induet

7
iudicium
c. diaconi.
93. dist. 1

fecerunt ex eo: propter hoc dedi eis illud
in immunditiam; & dabo illud in ma- 21
nus alienorū ad diripiēdum, & impiis ter-
ræ in prædam, & contaminabunt illud. F
Et auertam faciē meam ab eis, & viola- 22
bunt arcā meū: & introibūt in illud e-
missarij, & contaminabunt illud. Fac cō 23
clusiōne: quoniam terra plena est iudicio
sanguinū, & ciuitas plena iniquitate. Et 24
adducā pessimos de gentibus, & posside-
bunt domos eorū: & quiescere faciam su-
perbiā potentiū, & possidebunt sanctua- 25
ria eorū. Angustia superueniente requi-
rent pacē, & non erit. Conturbatio super 26
conturbationem veniet, & auditus super
auditum: & quærent visionē de prophe- G
ta, & lex peribit à sacerdote, & consilium
à senioribus. Rex lugebit, & princeps in- 27
duetur moerore, & manus populi terræ
conturbabuntur. Secundum viam eorū
faciam eis, & secundum iudicia eorū iu-
dicabo eos: & scient quia ego Dominus.

CAP. VIII.

1. ppheticus spūs

iesus.

et.

Dei. 14. f. 35

ET factū est in anno sexto, in sexto mē- 1
se, in quinta mensis: ego sedebā in do- A
mo mea, & senes Iuda sedebāt corā me, &
cēcidit ibi super me manus Dñi Dei. Et 2
vidi, & ecce similitudo quasi aspectus ig-
nis: ab aspectu lumborū eius & deorsum,
ignis: & à lumbis eius, & sursum, quasi a-
spectus splendoris, vt visio electri. Et e- 3
missa similitudo manus apprehendit me
in cincinno capitis mei: & eleuauit me B
Spiritus inter terram & cælū: & adduxit
me

me in Ierusalē in visione Dei, iuxta ostiū
interius quod respiciebat ad Aquilonē, v-
 bi erat statutū idōlum zeli ad prouocan-
 dam amulationē. Et ecce ibi gloria Dei
 Israël secūdum visionē quā viderā in cā-
 po. Et dixit ad me, Fili hominis, leua o-
 culos tuos ad viā Aquilonis. Et leuauī o-
 culos meos ad viā Aquilonis: & ecce ab
 Aquilone portæ altaris idōlū zeli in ipso
 introitu. Et dixit ad me: Fili hominis pu-
 tāsne vides tu quid isti faciūt, abominatio-
 nes magnas, quas domus Israël facit hic,
 vt procul recedā à sanctuario meo? & ad-
 huc cōuersus videbis abominationes ma-
 iores. Et introduxit me ad ostiū atrij: &
 vidi, & ecce foramē vnū in pariete. Et di-
 xit ad me, Fili hominis fode parietē. Et cū
 fodissem parietē, apparuit ostiū vnū. Et
 dixit ad me: Ingredere, & vide abomina-
 tiones pessimas, quas isti faciūt hic. Et in-
 gressus vidi, & ecce omnis similitudo re-
 ptiliū, & animalīū, abominatio, & vniuer-
 sa idōla domus Israël depicta erant in pa-
 riete in circuitu per totū. Et septuaginta
 viri de senioribus dom⁹ Israël, & lezonias
 filius Saphā stabat in medio eorū, stantiū
 ante picturas: & vnusquisq; habebat thu-
 ribulū in manu sua: & vapor nebulae de
 thure confurgebat. Et dixit ad me: Certē
 vides fili hominis quæ seniores dom⁹ Is-
 raël faciūt in tenebris, vnusquisq; in ab-
scōdito cubilis sui: dicunt enim, Nō videt
 Dñs nos, dereliquit Dñs terrā. Et dixit ad
 me: Adhuc cōuersus videbis abominatio-

ad ostiū porta
 atrij interioris

s. ad iram

in cubiculis su-
 is pictis

thammuz nome
idoli

nes maiores quas isti faciunt. ¹⁴ Et introduxit me per ostiū portæ domus Dñi, quod respiciebat ad Aquilonem: & ecce ibi mulieres sedebāt plāgentes A'donidē. ¹⁵ Et dixit ad me: Certē vidisti fili hominis: adhuc cōuersus videbis abominationes maiores his. ¹⁶ Et introduxit me in atriū domus Dñi interius: & ecce in ostio templi Dñi inter vestibulū & altare, quasi vigin-
tiquinq; viri dōrsa habētes cōtra tēplum Dñi, & facies ad Orientē: & adorabāt ad ortū solis. ¹⁷ Et dixit ad me, Certē vidisti fili hominis: nūquid leue est hoc domui Iuda, vt facerēt abominationes istas quas fecerūt hic: quia replētes terrā iniquitate, cōuersi sunt ad irritādū me? & ecce applicāt ramū ad nares suas. ¹⁸ Ergo & ego faciam in furore: nō parceret oculus meus, nec miserebor: & cū clamauerint ad aures meas voce magna, non exaudiam eos.

CAP. IX.

vel p̄fecti. i. cō
struati ad de san
da vrbē.

instrumētū ad
p̄cedendū. st. f.
recessit a

ET clamauit in auribus meis voce magna, dicens: Appropinquauerunt uisitationes vrbis, & vnusquisq; vas interfectionis habet in manu sua. ¹ Et ecce sex viri veniebant de via portæ superioris, quæ respicit ad Aquilonē: & vnus cuiusq; vas interitus in manu eius: vir quoque vnus in medio eorum vestitus erat lincis, & atramentariū scriptoris ad renes eius: & ingressi sunt, & steterunt iuxta altare æreum. ² Et gloria Domini Israël assumpta est de cherub, quæ erat super eū ad limen domus: & vocauit virum qui indutus **erat**

dei

c. nōpt. 23. q. 4.
c. ecclesi. 11.
disa.

erat lineis, & atramentariū scriptoris ha-
 4 bebat in lumbis suis. ⁊ Et dixit Dominus
 ad eum: Transi per mediam ciuitatem in
 medio Ierusalē: ⁊ signa Thau super fron- Eua. 12. b. 7
Apo. 7. d. 3.
 tes virorum gementium & dolentium su-
 per cunētis abominationibus quæ fiunt
 5 in medio eius. ⁊ Et illis dixit audiente me
 transite per ciuitatem sequentes eum, &
 percutite: non parcat oculus vester, neque
 6 misereamini. ⁊ Senem, adolescentulum &
 C virginē, "paruulos" & mulieres interfici- "parvulum"
 te vsque ad interneccionem: omnem a-
 tem super quem videritis thau, ne occida- c. et purgabit. so
d.
 tis, & à sanctuario meo incipite. Cœpe-
 runt ergo à viris senioribus, qui erant an-
 7 te faciē domus. ⁊ Et dixit ad eos: Contami-
 nate domū, & implete atria interfectis: e-
 gredimini. Et egressi sunt, & percutiebant
 8 eos qui erant in ciuitate. ⁊ Et cæde com-
 pleta remansi ego: ruique super faciē meā,
 & clamās aio: Heu, heu, heu Dñe Deus, ex
 gōne disperdes oēs reliquias Israēl, effun-
 9 dens furorē tuum super Ierusalē? ⁊ Et dixit
 D ad me: Iniquitas dom⁹ Israēl & Iuda ma-
 gna est nimis valde, & repleta est terra
 sanguinibus, & ciuitas repleta est auersio-
 ne: dixerūt enim, Dereliquit Dñs terram,
 10 & Dñs nō videt. ⁊ Igitur & meus nō par-
 cet oculus, neq; miserebor: viā corū super
 11 caput eorū reddā. ⁊ Et ecce, vir qui erat in-
 ductus lineis, qui habebat atramentarium
 in dorso suo, respondit verbum, dicens:
 Feci sicut præcepisti mihi.

Signum

"parvulum"

c. et purgabit. so
d.

CRUX.

sabis suis.

CAP. X.

V s

Et

sum
cherub

ET vidi, & ecce in firmamento quod e-
 rat super caput cherubim, quasi lapis A
 sapphirus, quasi species similitudinis solij,
 apparuit super eam. Et dixit ad virum qui
 indutus erat lineis, & ait: Ingredere in me-
 dio rotarum quæ sunt subtus cherubim, &
 imple manum tuam prunis ignis quæ sunt
 inter cherubim, & effunde super ciuitatem.
 Ingressusque est in conspectu meo: cheru-
 bim autem stabant à dextris domus cum in-
 grederetur vir, & nubes impleuit atrium
 interius. Et eleuata est gloria Domini desu-
 per cherub ad limen domus: & repleta est
 domus nube, & atrium repletum est splen-
 dore gloriæ Domini. Et sonitus alarum cheru-
 bim audiebatur usque ad atrium exterius,
 quasi vox Dei omnipotentis loquentis.
 Cumque præcepisset viro qui indutus e-
 rat lineis, dicens: Sume ignem de medio ro-
 tarum quæ sunt inter cherubim: ingres-
 sus ille stetit iuxta rotam. Et extendit che-
 rub manum de medio cherubim, ad ignem
 qui erat inter cherubim: & sumpsit, & de-
 dit in manus eius qui indutus erat lineis:
 qui accipiens egressus est. Et apparuit in
 cherubim similitudo manus hominis sub
 tus penas eorum, & vidi, & ecce quatuor
 rotæ iuxta cherubim: rota vna iuxta che-
 rub vnum, & rota alia iuxta cherub vnum:
 species autem rotarum erat quasi visio lapidis
 chrysolithi. & aspectus earum similitudo
 vna quatuor: quasi sit rota in medio rotæ.
 Cumque ambularet, in quatuor partes gra-
 diebatur: & non reuertebatur ambulantes:

1
color
vel tharsis

res: sed ad locū ad quē ire declinabat quæ
 prima erat, sequebātur & cæteræ, nec cō-
 uertebātur. ¶ Et omne corp⁹ earū, & colla,
 C & man⁹, & pēnæ, & circuli plena erāt ocu-
 lis, in circuitu quatuor rotarū. ¶ Et rotas
 istas vocauit volūbiles, audiēte me. ¶ Qua-
 tuor autē facies habebat vñū: facies vna,
 facies cherub: & facies secūda, facies ho-
 minis: & in tertio facies leonis: & in quar-
 to facies aquilæ. ¶ Et eleuata sunt cheru-
 bim: ipsum est animal quod viderā iuxta
 fluiū Chobar. ¶ Cumq; ambularent che-
 rubim, ibāt pariter & rotæ iuxta ea: & cū
 eleuarēt cherubim alas suas, vt exaltaren-
 tur de terra, nō residēbāt rotæ, sed & ipse
 iuxta erāt. ¶ Stātibus illis, stabāt: & cū ele-
 uatis eleuabantur. spiritus enim vitæ erat
 in eis. ¶ Et egressa est gloria Dñi à limine
 tēpli: & stetit super cherubim. ¶ Et eleuan-
 tia cherubim alas suas, exaltata sunt à ter-
 ra corā me: & illis egrediētib⁹, rotæ quo-
 que subsecutæ sunt: & stetit in introitu
 portæ domus Dñi oriētalis, & gloria Dei
 Israël erat super ea. ¶ Ipsum est animal
 quod vidi subter Deū Israël iuxta fluiū
 Chobar: & intellexi quia cherubim es-
 sent. ¶ Quatuor vultus vni, & quatuor a-
 la vni: & similitudo manus hominis sub
 alis eorū. ¶ Et similitudo vultuum eorū,
 ipsi vultus quos videram iuxta fluium
 Chobar, & intuitus eorum, & impetus
singulorum ante faciem suam ingredi.

rotas.

vñū quodq; cherubim
Sup. i. c. 10

auertebāt se.

vctg. n. aīlis

Su. i. c. 10. 4. 3

*per quatuor

quos quodlibet di-
re se pte debant.

ETelevauit me spiritus, & introduxit
 me ad portā domus Dñi orientalem, A
 quæ respicit ad solis ortum: & ecce, in
 introitu portæ vigintiquinq; viri: & vi-
 di in medio eorū lezoniā filium Azur, &
 Pheltiam filium Bananiæ, principes popu-
 li. ¶ Dixitque ad me, Fili hominis, hi sunt
 viri qui cogitant iniquitatem, & tractant
 consiliū pessimū in vrbe ista: ¶ dicentes:
Nōne dudū ædificatæ sunt domus? hæc
est lebes, nos autē carnes. ¶ Idcirco vatici-
 nare de eis, vaticinare fili hominis. ¶ Et ir-
 ruit in me spiritus Dñi, & dixit ad me:
 Loquere, Hæc dicit Dominus: Sic locuti
 estis domus Israël, & cogitationes cordis
 vestri ego noui. ¶ Plurimos occidistis in
 vrbe hac, & implestis vias ei⁹ interfectis.
 ¶ Propterea hæc dicit Dñs Deus: Interfecti
 vestri, quos posuistis in medio eius, hi
 sunt carnes, & hæc est lebes: & educā vos
 de medio eius. ¶ Gladiū metuistis, & gla-
 diū inducā super vos, ait Dñs Deus. ¶ Et ei⁹
 ciā vos de medio eius, daboq; vos in ma-
 nū hostiū, & faciā in vobis iudicia. ¶ Gla-
 dio cadetis: in finibus Israël iudicabo vos,
 & scietis quia ego Dñs. ¶ Hæc nō erit vo-
 bis in lebetē, & vos nō eritis in medio e-
 ius in carnes: in finib⁹ Israël iudicabo vos.
 ¶ Et scietis quia ego Dñs: quia in præceptis
 meis nō ambulastis, & iudicia mea nō fe-
 cistis, sed iuxta iudicia gentiū, quæ in cir-
 cuitu vestro sunt, estis operati. ¶ Et factū
 est, cū prophetarē, Pheltias filius Banaia C
 mortuus est: & cecidi in faciē meam cla-
 mans

nōdū in p̄p̄quo sub
 nudi destructio quā
 p̄dicat ezechiel
 ædificem⁹ domos.

mans voce magna, & dixi: Heu, heu, heu
 Dñe De⁹: cōsummationē tu facis reliquia
 14 rū Israël? ⁹ Et factū est verbū Dñi ad me,
 15 dicens: ⁹ Fili hominis fratres tui viri pro-
 pinqui tui, & oīs domus Israël, vniuersi
 quibus dixerūt habitatores Ierusalē: Lon-
 gè recedite à Dño, nobis data est terra in
 16 possessionem. ⁹ Propterea hæc dicit Dñs
 Deus: Quia longè feci eos in Gétibus, &
 quia dispersi eos in terris: ⁹ ero eis in sãcti-
 ficationē modicā in terris ad quas vene-
 17 runt. ⁹ Propterea loquere, Hæc dicit Dñs
 Deus: Cōgregabo vos de populis, & adu-
 nabo de terris in quibus dispersi estis: da-
 18 boq; vobis humū Israël. ⁹ Et ingredientur
 illuc, & auferēt oēs offensiones, cūctasq; *abominaciones*
 19 abominaciones eius de illa. ⁹ Et dabo eis *Et. j.*
 cor vnū, & spiritū nouū tribuā in visceri-
 20 bus eorū: & auferā cor lapideū de carne
 corū, & dabo eis cor carneū: ⁹ Vt in prece- *Iere. 31. f. 33.*
 ptis meis ambulēt, & iudicia mea custo- *Infr. 18. g. 32.*
 diāt, faciātq; ea. ⁹ Et sint mihi in populū, *36. e. 26.*
 21 & ego sim eis in Deū. ⁹ Quorū cor post
 offendicula & abominaciones suas ambu-
 lat, horū viā in capite suo ponā, dicit Dñs
 22 Deus. ⁹ Et eleuauerūt cherubim alas suas,
 & rotæ cū eis: & gloria Dei Israël erat su-
 23 per ea. ⁹ Et ascēdit gloria Dñi de medio ci-
 uitatis, stetitq; super montē qui est ad O-
 24 rientē vrbis. ⁹ Et spiritus leuauit me, addu-
 xitq; ⁹ in Chaldæā ad transmigratiōē, in *me 4.*
 visione in spiritu Dei: & sublata est à me
 25 visio quam videram. ⁹ Et locutus sum
 ad transmigratiōem omnia verba Do-
 mini

fui

abominaciones
*Et. j.**Iere. 31. f. 33.*
Infr. 18. g. 32.
*36. e. 26.***iesus.***Infr. 24. d. 70*
Heb. 2. c. 10.
*autem

mini quæ ostenderat mihi.

CAP. XII.

ET factus est sermo Dñi ad me, dicens: **F**ili hominis in medio domus exasperatis tu habitas: qui oculos habet ad vi-
dedu, & non videt: & aures ad audiendum,
 & non audiunt: quia domus exasperans est.
Tu ergo fili hominis, fac tibi vasa trans-
 migrationis, & transmigrabis per diem
 coram eis: transmigrabis autem de loco tuo
 ad locum alterum in conspectu eorum, si for-
 te aspiciant: quia domus exasperans est. **E**t
 efferes foras vasa tua quasi vasa transmi-
grantis per diem in conspectu eorum: tu au-
 tem egredieris vespere coram eis, sicut egredi-
 tur migrans. **A**n-te oculos eorum perfo-
 de tibi parietem: & egredieris per eum. **I**n
 conspectu eorum in humeris portaberis,
 in caligine effereris: faciem tuam velabis,
 & non videbis terram: quia portentum de-
 di te domui Israël. **F**eci ergo sicut præce-
 perat mihi: vasa mea protuli quasi vasa
transmigrantis per diem: & vespere perfo-
 di mihi parietem manu: & in caligine e-
 gressus sum, & in humeris portatus in
 conspectu eorum. **E**t factus est sermo Do-
 mini manens ad me, dicens: **F**ili hominis
 nunquid non dixerunt ad te domus Israël do-
 mus exasperans, **Q**uid tu facis? **D**ic ad eos,
Hæc dicit Dominus Deus: Super ducem onus
 istud, qui est in Ierusalém, & super omnem
 domum Israël, quæ est in medio eorum. **D**ic:
Ego portentum vestrum: quomodo feci, sic
 fiet illis in transmigracione, & in captivi-

tatem

rebellis est. 1.

Transmigra-
 tionis 5.

portaberis
 efferes

Domini
 Transmigra-
 tionis 5.

12. ¹ carē ibunt. ² Et dux qui est in medio eo- ³ portabit
 D. rū, in humeris portabitur, in caligine egre-
 dietur: parietem perfodient, vt educant
 eum: facies eius operietur, vt non videat
 13. oculo terram. ⁴ Et extendam rete meū ⁵ Inf. 17. f. 200
 super eum, & capietur in sarena mea: & ⁶ Ec. 32. a. 1.
 adducam eum in Babylonē in terrā Chal- ⁷ -. 6.
 dæorum: & ipsam non videbit, ibiq; mo-
 14. rietur. ⁸ Et omnes qui circa eū sunt, præ-
 sidium eius & agmina eius dispergam in
 omnem ventum: & gladium euaginabo
 15. post eos. ⁹ Et scient quia ego Dominus,
 quando disperfero illos in Gentibus, &
 16. disseminauero eos in terris. ¹⁰ Et relinqūā
 E. ex eis viros paucos à gladio, & fame, &
 pestilētia: vt enarrent omnia scelera eorū
 in Gentibus ad quas ingrediētur: & sciēt
 17. quia ego Dominus. ¹¹ Et factus est sermo
 18. Domini ad me, dicens: ¹² Fili hominis, pa- ¹³ tremore
nem tuum in cōturbatione comede: sed
 & aquam tuam in festinatione & mæro ¹⁴ cōmōtione et tre-
 19. re bibe. ¹⁵ Et dices ad populum terræ: Hæc ¹⁶ mōre
 dicit Dominus Deus ad eos qui habitant
 in Ierusalē in terra Israēl, Panem suum in
solitudine comedēt, & aquā suā in de- ¹⁷ solitudine
 solatione bibēt: vt desoletur terra à mūl- ¹⁸ vel plēnitudine
titudine sua, propter iniquitatē omnium ¹⁹ sua.
 20. qui habitant in ea. ²⁰ Et ciuitates quę nunc
 habitātur, desolatæ erunt, terraque deser-
 21. ta: & scietis quia ego Dñs. ²¹ Et factus est
 22. sermo Dñi ad me, dicens: ²² Fili hominis,
 F. quod est prouerbiū istud vobis in terra
 Israēl, dicentiū: In longū differentur dies,
 23. & peribit omnis visio. ²³ Ideo dic ad eos:
 Hæc

blanda

Hęc dicit Dñs Deus: Quiescere faciã pro-
 uerbiũ istud, neque vulgo diceretur in Is-
 raël: & loquere ad eos quod appropinqua-
 uerint dies & sermo omnis visionis. ¶ Nō 24
 enim erit vltra omnis visio cassa, neq; di-
 uinatio ambigua in medio filiorũ Israël. G
 ¶ Quia ego Dominus loquar: & quodcun 25
 que locutus fuero verbum, & fiet, nō pro-
 longabitur amplius: sed in diebus vestris
 domus exasperans loquar verbum, & fa-
 ciam illud, dicit Dominus Deus. ¶ Et fa- 26
 ctus est sermo Domini ad me, dicens: ¶ Fi- 27
 li hominis, ecce domus Israël dicentium:
 Visio quam hic videt, in dies multos: &
 in tempora longa iste prophetat. ¶ Prop- 28
 terea dic ad eos, Hęc dicit Dñs Deus: Nō
 prolongabitur vltra omnis sermo meus:
 verbum quod locutus fuero, complebi-
 tur, dicit Dominus Deus.

c. sit rector. 47. d.

deserto

CAP. XIII.

ET factus est sermo Domini ad me, di- 1
 cens: ¶ Fili hominis, vaticinare ad pro- 2
 phetas Israël, qui prophetãt: & dices pro- A
 phetantibus de corde suo: Audite verbũ
 Dñi, ¶ Hęc dicit Dñs Deus: ¶ Væ prophetis 3
 insipientibus: qui sequũtur spiritũ suũ, &
 nihil vident. ¶ Quasi vulpes in desertis, 4
 prophetæ tui Israël erant. ¶ Non ascendi- 5
 stis ex aduerso, neq; opposuistis murum
pro domo Israël: vt staretis in prælio in
 die Domini. ¶ Vident vana, & diuinant 6
 mendacium, dicentes: Ait Dñs: cum Dñs
 non miserit eos: & perseuerauerũt confir-
mare sermonẽ. ¶ Nunquid nō visionẽ cas- 7
 sam

Jer. 23. a. 1.

Infr. 14. c. 9.

34. a. 2.

inrupturis neq; sapi-
 uistis spem ante
 domum.

7
 spem dederũt sub
 udi populo ad cõfir-
 mādũ

7. fam vidistis, & diuinationē mendacē lo-
 cuti estis? & dicitis, ait Dominus: cū ego
 8. nō sim locutus. Propterea hæc dicit Do-
 minus Deus: Quia locuti estis vana, & vi-
 distis mendaciū: ideo ecce ego ad vos,
 9. dicit Dñs Deus: Et erit manus mea super
 B. prophetas qui vidēt vana, & diuināt mē-
 daeiū: in concilio populi mei non erunt,
 & in scriptura domus Israël nō scribētur,
 nec in terrā Israël ingredientur: & scietis
 10. quia ego Dñs Deus. Et quod deceperint
 populum meum, dicētes: Pax, & non est
 pax: & ipse ædificabat parietem, illi autē
 11. linebant eū luto absq; paleis. Dic ad eos
 qui liniunt absq; temperatura, quod ca-
 surus sit: erit enim imber inūdās, & dabo
 lapides prægrandes desuper irruentes, &
 12. ventum procellæ dissipantē. Siquidem
 ecce cecidit paries: nunquid non dicetur
 13. vobis, Vbi est litura quam liniistis? Pro-
 pterea hæc dicit Dñs Deus, Et erumpere
 faciam spiritū tempestatū in indignatio-
 ne mea, & imber inūdās in furore meo
 erit: & lapides grandes in ira in cōsump-
 14. tionē. Et destruā parietē quæ liniistis abs-
 que temperamento: & adæquabo eū terræ,
 C. & reuelabitur fundamētū eius: & cadet,
 & consumetur in medio eius: & scietis
 15. quia ego sum Dñs. Et cōplebo indigna-
 tionē meā in pariete, & in his qui liniunt
 eum absq; temperamēto, dicamq; vobis:
 Non est paries, & non sunt qui liniunt
 16. eum. Prophetæ Israël qui prophetant ad
 Ierusalem, & vident ei visionem pacis: &

c. sub nōnulli. d.
 46.

firmitate

firmitate

gradinis, corru-
 te facient parie-
 tē, et vety turbi-
 nū scindet illuz

X
 cōplanatio quā
 complanastis.

gradinis
 firmitate et. j.

3
 disco opietur

c. plectuqz. n. g. z. non est pax, ait Dñs Deus. ¹⁷ Et tu fili ho-
velamina sup ca minis, pone faciē tuā contra filias populi
put oīs statue tui, quæ prophetant de corde suo: & va-
ad venādū. ticipinare super eas, ¹⁸ & dic, Hæc dicit Dñs
QHA I. Deus: Væⁿ quiⁿ consuūt puluillos sub om-
contaminabāt ni cubito manus: & faciūt cerviçalia sub
mori nō debēt capite vniuersæ ætatis ad capiēdas ani-
et sis quas viuē mas: & cūm caperēt animas populi mei,
te nō cōuenit viuificabāt animas eorum. ¹⁹ Et violabant
pmittēt vitæ me ad populū meū, propter pūillū hor-
Pūgillū dei & fragmen panis, vt interficerēt ani-
mas quæ non moriuntur, & viuificarent
animas quæ non viuunt, mentientes po-
pulo meo credenti mendaciis. ²⁰ Propter
hoc hæc dicit Dñs Deus, Ecce, ego ad pul-
uillos vestros quibus vos capitis animas
volantes: & dirumpā eos de brachiis ve-
stris: & dimittā animas quas vos capitis,
animas ad volandū. ²¹ Et dirumpā cervi-
çalia vestra, & liberabo populum meum
de manu vestra, neq; erunt vltra in ma-
nibus vestris ad prædandū: & scietis quia
ego Dominus. ²² Pro eo quòd mœrere fe-
cistis cor iusti mendaciter, quem ego nō
contristauī: & confortastis manus impii,
vt non reuerteretur a via sua mala, & vi-
ueret: propterea vana non videbitis, &
diuinationes non diuinabitis amplius, &
eruum populum meum de manu vestra:
& scietis quia ego Dominus.

CAP. XIII.

ET venerunt ad me viri seniorū Israēl, ¹
& sederūt corā me. ² Et factus est ser-
mo Dñi ad me, dicens: ³ Fili hominis, viri
isti

A isti posuerunt immunditias suas in cordibus suis, & scandalum iniquitatis suę statuerunt contra faciē suā: nunquid interrogatus respondebo eis? ^{idola sua et. j.} Propter hoc loquere ^{offendiculum. et.} eis, & dices ad eos, Hęc dicit Dñs Deus: Homo homo de domo Israēl, qui posuerit immunditias suas in corde suo, & scandalum iniquitatis suę statuerit contra faciem suam, & venerit ad prophetā interrogans ^{quicumqz et. j.} per eū me: ego Dñs respondebo ei in multitudine immunditiarum suarum: ² Vt capiatur domus Israēl in corde suo quo recesserunt à me in cūctis idólis suis. ³ Propterea dic ad domum Israēl, Hęc dicit Dominus Deus: Conuertimini & recedite ab idólis vestris, & ab vniuersis contaminationibus vestris auertite facies vestras. ⁴ Quia homo homo de domo Israēl, & de profelytis quicumque aduenauerit in Israēl, si alienatus fuerit à me, & ⁵ posuerit idóla sua in corde suo, & scandalum iniquitatis suę statuerit contra faciem suam, & venerit ad prophetam ut interroget per eum me: ego Dominus respondebo ei per me. ⁶ Et ponam faciem meam super hominem illum, & faciam eum in exemplum & in prouerbium, & disperdam eum de medio populi mei: & ⁷ scietis quia ego Dñs. ⁸ Et propheta cum errauerit & locutus fuerit verbum: ego Dñs decepi prophetam illum: & extendā manum meam super illum, & delebo eū de medio populi mei Israēl. ⁹ Et portabūt iniquitatem suam: iuxta iniquitatem in- ¹⁰

¹ vel facite ut alij
² conuertatur
³ si quispiam
⁴ pegrinis

²
 Signu

Sup: 13. 4. 30

interrogantis, sic iniquitas prophetæ erit:
 ¶ Ut nõ erret ultra domus Israël à me, ne- 11
 que polluatur in vniuersis præuaticatio- D
 nibus suis: sed sint mihi in populum, & e-
 go sim eis in Deum, ait Dominus exerci-
 tuũ. ¶ Et factus est sermo Domini ad me, 12
 dicens: ¶ Fili hominis, terra cum peccaue- 13
 rit mihi, vt præuaticetur præuaticans, ex-
 tendã manum meam super eam, ¶ & con-
 teram virgam panis eius: & immittam in
 eam famem, & interficiam de ea hominẽ
 & iumentum. ¶ Et si fuerint tres viri isti 14
 in medio eius, Noë, Daniel, & Iob: ipsi iu-
 stitia sua liberabunt animas suas, ait Dñs
 exercituum. ¶ Quòd si & bestias pessimas 15
 induxero super terrã, vt vastẽ eã: & fuerit E
 inuia, eo quòd non sit pertransiens prop-
 ter bestias: ¶ Tres viri isti si fuerint in ea, vi 16
 uo ego, dicit Dñs Deus, quia nec filios nec
 filias liberabunt: sed ipsi soli liberabuntur,
 terra autẽ desolabitur. ¶ Vel si gladiũ in- 17
 duxero super terram illam, & dixero gla-
 dio, Transi per terrã: & interfecero de ea
 hominẽ & iumentũ: ¶ Et tres viri isti fue- 18
 rint in medio eius: viuo ego, dicit Dñs
 Deus, nõ liberabunt filios neq; filias: sed
 ipsi soli liberabuntur. ¶ Si autẽ & pestilentiã 19
 immisero super terram illam, & effudero F
 indignationẽ meam super eã in sangui-
 ne, vt auferam ex ea hominẽ & iumentũ:
 ¶ Et Noë, & Daniel, & Iob fuerint in me- 20
 dio eius: viuo ego, dicit Dñs Deus, quia
 filiũ & filiam non liberabunt: sed ipsi iu-
 stitia sua liberabunt animas suas. ¶ Quo- 21
 niam.

Sup. 4. d. 16.

Is. 16.

81

niã hæc dicit Dñs Deus: Quòd & si qua-
 tuor iudicia mea pessima, gladium & fa-
 mem, ac bestias malas, & pestilentia im-
 misero in Ierusalem, vt interficiam de ea
 22 hominẽ & pecus: Tamen relinquetur in
 23 ea saluatio educentium filios & filias: ec-
 ce ipsi egredientur ad vos, & videbitis viã
 eorum & adinuentiones eorum: & con-
 solabimini super malo quod induxi in
 Ierusalem in omnibus quẽ importauì su-
 per eam. Et consolabuntur vos, cum vi-
 deritis viam eorum & adinuentiones eo-
 rum: & cognoscetis quòd nõ frustra fece-
 rim omnia quã feci in ea, ait Dñs Deus.

CAP. XV.

1 ET factus est sermo Dñi ad me, dicens,
 2 Fili hominis, quid fiet de ligno vitis
 A ex omnibus lignis nemorum, quæ sunt
 3 inter ligna syluarũ? Nunquid tolletur
 de ea lignũ, vt fiat opus, aut fabricabitur
 de ea paxillus, vt dependeat in eo quod-
 4 cũq; vas? Ecce, igni datũ est in escã, vtrã-
 que partẽ eius consumpsit ignis, & me-
 dietas eius redacta est in fauillam: nun-
 5 quid vtile erit ad opus? Etiam cum esset
 6 integrum, non erat aptum ad opus: quan-
 to magis cum illud ignis deuorauerit &
 cõbuserit, nihil ex eo fiet operis? Prop-
 B terea hæc dicit Dominus Deus, Quomo-
 do lignum vitis inter ligna syluarũ quod
 dedi igni ad deuorandum, sic tradã ha-
 7 bitatores Ierusalem. Et ponã faciem meã
 in eos: de igne egredientur, & ignis con-
 sumet eos: & scietis quia ego Dominus.

*palmitis in q̃z q̃
est*

ad cõsumẽduz

tradidi q̃

X 3

Cum

Cum posuero faciem meam in eos, & dederero terram inuiam & desolatam: eo quod preuaricatores extiterint, dicit Dominus Deus.

CAP. XVI.

ET factus est sermo Domini ad me, dicens, Fili hominis, notas fac Ierusalem abominationes suas, & dices, Hæc dicit Dominus Deus Ierusalem: Radix tua & generatio tua de terra Chanæan: pater tuus Amorrhæus, & mater tua Chetæa. Et quando nata es, in die ortus tui non est præcisus umbilicus tuus, & aqua non es lota in salutem, nec sale salita, nec inuoluta pannis. Non pepercit super te oculus, ut faceret tibi unum de his, misertus tui: sed proiecta es super faciem terræ in abiectioe animæ tuæ, in die qua nata es. Transiens autem per te, vidi te conculcari, in sanguine tuo: & dixi tibi cum esses in sanguine tuo: Viue. dixi, inquam, tibi: In sanguine tuo uiue. Multiplicatam quasi germen agri dedi tibi: & multiplicata es, & grandis effecta, & ingressa es, & peruenisti ad mundum muliebrem: hubera tua intumuerunt, & pilus tuus germinauit: & eras nuda, & confusione plena. Et transiui per te, & vidi te: & ecce tempus tuum, tempus amantiū: & expandi amictum meum super te, & operui ignominiam tuam. Et iuraui tibi, & ingressus sum pactum tecum, ait Dominus Deus: & facta es mihi. Et laui te aqua, & emundaui sanguinem tuum ex te: & unxi te oleo. Et vestiui te discoloribus, & calceauit te hyacintho: & cinsi te bysso, & indui te subtilibus. Et or-

habitationes
tuas.

conculcatam.

in sanguine tuo
uiue.

educaui te sicut
virgultum capi,
ut cresceres

ornamentum orn-
amentorum

discolora

Serico

naui

B naui te ornamento, & dedi armillas in ma
 12 nibus tuis, & torquē circa collū tuū. ^{circulū naribus} ^{tuis} ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰

*discoopta.**excelsa et .j.**excelsum.**Excelsu tuum**diminua statutum
cibu tibi.**voluntati.**iter tuu 10.**q̄ debile est**domina sui hnt
is.**speciēdo mercede
dem*

do eras nuda & cōfusione plena, cōculcata
 in sanguine tuo. ²³ Et accidit post omnem
 malitiā tuā (væ væ tibi, ait Dñs Deus) ²⁴ &
 ædificasti tibi lupanar, & fecisti tibi pro-
stibulū in cunctis plateis. ²⁵ Ad omne caput
 viæ ædificasti signū prostitutionis tuæ: &
 abominabilē fecisti decorem tuū: & diui-
 sisti pedes tuos omni trāscunti, & multi-
 plicasti fornicationes tuas. ²⁶ Et fornicata
 es cū filiis Ægypti vicinis tuis magnarum
 carniū: & multiplicasti fornicationē tuā
 ad irritandū me. ²⁷ Ecce, ego extendā ma-
 num meā super te, & aufferā iustificati-
onem tuā: & dabo te in animas odientū
 te filiarū Palæsthinarū, quæ erubescunt in
 via tua scelerata. ²⁸ Et fornicata es in filiis
 Assyriorū, eo quòd necdū fueris expleta:
 & postquā fornicata es, nec sic es satiata.
²⁹ Et multiplicasti fornicationē tuā in ter-
 ra-Chanaan cum Chaldæis: & nec sic sa-
 tiata es. ³⁰ In quo mundabo cor tuum, ait
 Dñs Deus: cūm facias omnia hæc opera
 mulieris meretricis & procacis. ³¹ Quia fa-
 bicasti lupanar tuū in capite omnis viæ, D
 & excelitum tuum fecisti in omni platea:
 nec facta es quasi meretrix fastidio angens
pretium, ³² sed quasi mulier adultera quæ
 super virum suū inducit alienos. ³³ Omni-
 bus meretricibus dantur mercedes: tu au-
 tem dedisti mercedes cunctis amatoribus
 tuis, & dona donabas eis vt intrarent ad
 te vndique ad fornicandū tecū. ³⁴ Factum-
 que est in te cōtra consuetudinē mulierū
 in fornicationibus tuis, & post te nō erit
 forni-

fornicatio: in eo enim quòd dedisti mer-
 cedes, & mercedes non accepisti, factū est
 35 in te contrariū. ⁹ Propterea meretrix audi
 36 verbum Domini. ⁹ Hæc dicit Dñs Deus, *1. discoppta tu
pituolo tua.*
 Quia effusum est æs tuum, & reuelata est
 ignominia tua in fornicationibus tuis su-
 per amatores tuos, & super idóla abomi-
 nationum tuarū in sanguine filiorū tuo- *iucū data*
 37 rum quos dedisti eis: ⁹ Ecce, ego congre-
 gabo omnes amatores tuos quibus com-
mista es, & omnes quos dilexisti cum vni-
 uersis quos oderas: & congregabo eos su-
 per te vndique, & nudabo ignominiam
 tuam coram eis, & videbunt omnem tur-
 38 pitudinem tuam. ⁹ Et iudicabo te iudiciis *Inf. 23. b. 10.
g. 45.*
 adulterarum & effudentiū sanguinem:
 & dabo te in sanguinem furoris & zeli.
 39 ⁹ Et dabo te in manus eorum, & destruet
 lupanar tuum, & demolientur prostibu-
 lum tuum: & denudabunt te vestimentis
 tuis, & auferent vasa decóris tui: & dere-
 linquent te nudam plenamque ignomi-
 40 nia: ⁹ Et adducent super te multitudinem,
 & lapidabūt te lapidibus, & trucidabunt
 41 te gladiis suis. ⁹ Et cōburent domos tuas *4. Re. 25. b. 9*
 igni, & facient in te iudicia in oculis mu-
 lierum plurimarū: & desines fornicari, &
 42 mercedes vltra non dabis. ⁹ Et requiescet
 indignatio mea in te: & auferetur zelus
 meus à te, & quiescā, nec irascar amplius.
 43 ⁹ Eo quòd nō fueris recordata dierū ado-
 lescentiæ tuæ, & prouocasti me in omni-
 bus his: quapropter & ego vias tuas in ca-
 pite tuo dedi, ait Dñs Deus, & non feci in *7
cogitasti su
p.*

xta scelera tua in omnibus abominationi-
 bus tuis. ⁴⁴ Ecce, omnis qui dicit vulgo pro-
 uerbum, in te assumet illud, dicens, Sicut
 mater, ita & filia eius. ⁴⁵ Filia matris tuæ
 es tu, quæ proiecit virum suum, & filios
 suos: & soror sororum tuarum es tu, quæ
 proiecerunt viros suos & filios suos: mater
 vestra Chetæa, & pater vester Amorrhæus.
⁴⁶ Et soror tua maior, Samaria, ipsa & filia
 eius quæ habitant ad sinistrâ tuam: soror
 autem tua minor te, quæ habitat à dextris
 tuis, Sodoma, & filia eius. ⁴⁷ Sed nec in viis
 earum ambulasti, neque secundum scelera
 earum fecisti paucillum minus: pene sce-
 leratiora fecisti illis in omnibus viis tuis.
⁴⁸ Vivo ego, dicit Dñs Deus, quia non fecit
 Sodoma soror tua ipsa, & filia eius, sicut
⁴⁹ fecisti tu & filia tua. ⁵⁰ Ecce hæc fuit ini-
 quitas Sodomæ sororis tuæ, superbia, sa-
 turitas panis & abundantia, & otium ip-
 sius & filiarum eius: & manum egeno &
 pauperi non porrigebat. ⁵¹ Et eleuata sunt,
 & fecerunt abominationes coram me: &
 abstuli eas sicut vidisti. ⁵² Et Samaria dimi-
 dium peccatorum tuorum non peccauit:
 sed vicisti eas sceleribus tuis, & iustificasti
 sorores tuas in omnibus abominationi-
 bus tuis, quas operata es. ⁵³ Ergo & tu por-
 ta confusionem tuam, quæ vicisti sorores
 tuas peccatis tuis, sceleratius agens ab eis:
 iustificatae sunt enim à te: ergo & tu con-
 fundere, & porta ignominiam tuam, quæ
 iustificasti sorores tuas. ⁵⁴ Et conuertam re-
 stituens eas conuersione Sodomorum cum
 filiabus
 tuarum.

imo.

c. dñi. 5. d.

Gen. 18. f. 19.

abundantia otij

iudic. 19.

c. dño scto. 50. d.

vidi 2.

c. nōne So
domite. 1. g.

1.

captiuitate ve-
 l preuaticati-
 onē sary capti-
 uitate scilicet so-
 dom & villarū
 sig & captiu-
 itatē samarie & villarū sig
 Et captiuitatē captiuitati
 tuarū.

filiabus

filiabus suis, & conuersione Samariæ &
 54 filiarum eius: & conuertam reuersionem
 tuam in medio earum, ? vt portes ignomi-
 55 niam tuam, & confundaris in omnibus
 G quæ fecisti, consolans eas. ? Et soror tua So-
 doma, & filia eius reuertentur ad antiqui-
 56 tate suam: - & Samaria, & filia eius reuer-
 tentur ad antiquitatem suã & tu, & filia
 57 tuæ reuertemini ad antiquitatem vestram.
 ? Non fuit autem Sodoma soror tua audita
 in ore tuo, in die superbiæ tuæ, ? antequã
 reuelaretur malitia tua: sicut hoc tempo-
 re in opprobriũ filiarũ Syriæ, & cuncta-
 rum in circuitu tuo filiarũ Palæstinarum,
 58 quæ ambiũt te per gyrum. ? scelus tuum
 & ignominiã tuam tu portasti, ait Domi-
 59 nus Deus. ? Quia hæc dicit Dominus Deus:
 Et faciam tibi sicut despexisti iuramentum,
 60 vt irritum faceres pactũ: ? & recordabor
 ego pacti mei tecũ in diebus adolescentiæ
 tuæ: & suscitabo tibi pactum sempiternũ.
 61 ? Et recordaberis viarum tuarum, & con-
 fundêris: cum receperis sorores tuas te
 maiores cum minoribus tuis: & dabo eas
 62 tibi in filias, sed non ex pacto tuo. ? Et su-
 scitabo ego pactum meum tecum: & scies
 63 quia ego Dñs, ? vt recorderis & confunda-
 ris, & non sit tibi ultra aperire os præ con-
fusione tua, cum placatus tibi fuero in
 omnibus quæ fecisti, ait Dominus Deus.

cōfēnūt.

quod pepigi

*Excusatio pp
pudorẽ tuũ*

CAP. XVII.

1 **E**T factum est verbum Domini ad me,
 2 Edicens: ? Fili hominis propone æni-
 A gma, & narra parabolam ad domum Is-
 raël,

*longis alis**novellarum planta-
tionum**trussit illud**ut solet vilis sa-
lix poni**4
conregavit vel
extendit**in cavis sulcorum
plantationis
sue**Quae**fructum 5.**x
sulcis**rebellem*

racl, & dices, Hæc dicit Dominus Deus: 3
 Aquila grandis magnarum alarum, longo
membraorū ductu, plena plumis & varie-
 tate, venit ad Libanū, & tulit medullam
 cedri. Summitatem frondium eius auul- 4
 sit: & transportavit eam in terram Cha-
 naan, in vrbe negotiatorū posuit illam.
 Et tulit de semine terræ, & posuit illud 5
 in terra pro semine: ut firmarēt radicem
super aquas multas, in superficie posuit il-
 lud. Cumque germinasset, crevit in vi- 6
 neam latiorē humili statura, respiciētibus B-
 ramis eius ad eam: & radices eius sub illa
 erāt, facta est ergo vinea, & fructificavit
 in palmites, & emisit propagines. Et facta 7
 est aquila altera grādis, magnis alis, mul-
 tisque plumis: & ecce vinea ista quasi mit-
tens radices suas ad eā, palmites suos extē-
 dit ad illā, ut irrigaret eā de areolis germi-
nis sui. * In terra bona super aquas mul- 8
 tas plātata est: ut faciat frondes, & portet C
 fructum, ut sit in vineam grandem. Dic, 9
 Hæc dicit Dominus Deus, Ergone prospe-
 rabitur? nōne radices eius euellet, & fru-
 ctus eius distringet, & siccabit omnes pal-
 mites germinis eius, & arefcet: & non in
 brachio grandi, neque in populo multo,
 ut euelleret eam radicibus? Ecce plantata 10
 est: ergone prosperabitur? nōne cūm teti-
 gerit eā vētus vrens siccabitur, & in areis
 germinis sui arefcet? Et factū est verbum 11
 Domini ad me, dicens, Dic ad domum 12
exasperantem, Nescitis quid ista signifi- D
 cent? Dic, Ecce, venit rex Babylonis in Je-
 rusalem:

12 iusalē : & assumet regē & principes eius,
 & adducet eos ad semetipsum in Babylo
 13 nem. Et tollet de semine regni, ferietque
 cū eo fœdus, & ab eo accipiet iusiurādū.
 14 sed & fortes terræ tollet : ? Vt sit regnum
 humile, & nō eleuetur, sed custodiat pactū
 15 eius, & seruet illud. ? Qui recedens ab eo,
 misit nuntios ad Ægyptum, vt daret sibi
 equos, & populum multū. Nunquid pro-
 sperabitur, vel consequetur salutem qui
 fecit hæc ? & qui dissoluit pactum, nun-
 16 quid effugiet ? Viuo ego, dicit Dominus
 Deus, quoniam in loco regis qui consti-
 tuit eum regem, cuius fecit irritum iura-
 mentum, & soluit pactum quod habebat
 cum eo, in medio Babylonis morietur.
 17 Et non in exercitu grandi, neque in popu-
 E lo multo faciet contra eum Pharaon præ-
 liū: in iactu aggeris, & in extructione val-
 18 lorū, vt interficiat animas multas. ? Spre-
 F uerat enim iuramentum, vt solueret fœ-
 dus, & ecce dedit manum suam, & cū
 19 omnia hæc fecerit, nō effugiet. ? Propter
 ea hæc dicit Dominus Deus, Viuo ego,
 quoniam iuramentū quod spreuit, & fœ-
 dus quod præuaricatus est, ponam in ca-
 20 put eius. ? Et expandam super eum rete
 meum, & cōprehendetur in sagena mea:
 & adducam eum in Babylonem, & iudi-
 cabo eum ibi in præuaricatione qua de-
 21 spexit me. ? Et omnes profugi eius cū vni-
 uerso agmine suo, gladio cadent: residui
 autem in omnem ventum dispergentur:
 & scietis quia ego Dominus loquutus
 sum.

rebellans contra
sum.

Euadet

Sup. 12. d. 17.
Infr. 32. d. 30.

pp. præuarica-
tionē

Sūmitate.

mat. 13. granū
sinapisvel instat cum
Eleuati.**IESUS.**parabolice loq
mini parabolice
istā

c. 13. de cōf. d. 4.

ut parabolice lo
quamini parabolice
istā.quēpiā nō cōtri
stauerit

Isa. 58. b. 7.

Mat. 25. c. 35

sum. ¹Hæc dicit Dominus Deus, Et sumā ²²
ego de medulla cedri sublimis, & ponā:
de vertice ramorum eius tenerum distrin
ligam, & plantabo super mōtem excelsum
& eminentem. ²³In monte sublimi Israēl ²³
plantabo illud, & erumpet in germen, & ^G
faciet fructum, & erit in cedrū magnam:
& habitabunt sub ea omnes volucres &
vniuersum volatile, sub vmbra frondium
eius nidificabit. ²⁴Et scient omnia ligna re- ²⁴
gionis, quia ego Dominus humiliavi li-
gnum sublime, & exaltaui lignum humi-
le: & siccaui lignum viride, & frondere fe-
ci lignum aridum. Ego Dominus loquu-
tus sum, & feci. CAP. XVIII.

ET factus est sermo Domini ad me di- ¹
cens, ²Quid est quod inter vos parabo ²
lam vertitis in prouerbiū istud in terra Is- ^A
raēl? dicētes, ³Patres comederūt vā acer- ³
bam, & dentes filiorum obstupescūt. ⁴Vi- ³
uo ego, dicit Dominus Deus, si erit vltra ⁴
vobis parabola hæc in prouerbiū in Israēl. ⁴
⁵Ecce omnes animæ meæ, sunt: vt anima ⁴
patris, ita & anima filij, mea est: anima quę ⁵
peccauerit, ipsa morietur. ⁶Et vir, si fuerit ⁵
iustus, & fecerit iudiciū & iustitiam, ⁶in ⁶
montibus nō comederit, & oculos suos ⁷
non leuauerit ad idōla domus Israēl: & ⁷
vxorē proximi sui non violauerit, & ad ⁸
mulierē menstruatā nō accesserit, ⁸Et ho- ⁷
minem non cōtristauerit: pignus debito- ^B
ri reddiderit, per vim nihil rapuerit, ⁸pa- ⁸
nem suum esurienti dederit, & nudū ope- ⁸
ruerit vestimento, ⁹Ad vsuram nō com- ⁸
moda-

modauerit, & amplius non acceperit: ab
 iniquitate auerterit manū suam, & iudi-
 9 cium verū fecerit inter virū & virum: ^{*E} in
 præceptis meis ambulauerit, & iudicia
 mea custodierit, vt faciat veritatē: hic iu-
 10 stus est, vita viuet, ait Dñs Deus. [?] Quòd si
 genuerit filium latronem effudentē san-
 11 guinem, & fecerit vnum de istis: [?] & hæc
C quidē omnia non facientem, sed in mon-
 tibus comedentem, & vxorē proximi sui ^{opprimētē}
 12 polluentem: [?] Egenum & pauperē contri-
stantē, rapientē rapinas, pignus non red-
 dentem, & ad idōla leuantē oculos suos,
 13 abominationē facientē: [?] Ad vsuram dan-
 tem, & amplius accipientē: nūquid viuet?
 non viuet. cūm vniuersa hæc detestanda
 fecerit, morte morietur, sanguis eius in
 14 ipso erit. [?] Quòd si genuerit filiū, qui vi-
 dēs omnia peccata patris sui quæ fecit ti-
 15 muerit, & non fecerit simile eis: [?] super
 mōtes non comederit, & oculos suos nō
 leuauerit ad idōla domus Israël, & vxorē
 16 proximi sui non violauerit: [?] Et virū nō
D contristauerit, pignus non retinuerit, & ^{quequā nō opp}
rapinam non rapuerit, panem suum esu- ^{stetit}
 rienti dederit, & nudum operuerit vesti-
 17 mento: [?] A pauperis iniuria auerterit ma-
 num suā, vsurā & superabundantiā non
 18 acceperit, ^{*E} iudicia mea fecerit, in præceptis ^{*E}
 meis ambulauerit: hic non morietur in ^{c. itaqz. st. c. ju}
 iniquitate patris sui, sed vita viuet. ^{dei. 1. 9. 4.} [?] Pater
 eius quia calumniatus est, & vim fecit fra-
 tri, & malū operatus est in medio populi
 sui: ecce, mortuus est in iniquitate sua.
[?] Et

19 Et dicitis, quare non portabit filius ini-
 quitatē patris? Videlicet, quia filius iudi-
 ciū & iustitiā operatus est, omnia præce-
 pta mea custodiuit, & fecit illa, viuet vi-
 ta. ¶ Anima quę peccauerit, ipsa morietur: 20
 filius non portabit iniquitatē patris, & pa-
 ter non portabit iniquitatem filij: iusti-
 tia iusti super eum erit, & impietas impij
 erit super eum. ¶ Si autē impius egerit pœ- 21
 nitentiam ab omnibus peccatis suis quę E
 operatus est, & custodierit omnia præce-
 pta mea, & fecerit iudicium & iustitiam:
 vita viuet, & non morietur. ¶ Omnium 22
 iniquitatum eius quas operatus est, non
 recordabor: in iustitia sua quam operatus
 est, viuet. ¶ Nunquid voluntatis meę est 23
 mors impij, dicit Dominus Deus, & non
 vt conuertatur à viis suis, & viuat? ¶ Si au- 24
 tem auerterit se iustus à iustitia sua, & fe- F
 cerit iniquitatem secundum omnes abo-
 minationes quas operari solet impius, nū-
 quid viuet? omnes iustitię eius quas fece-
 rat, non recordabuntur: in præuaricatione 25
 qua præuaticatus est, & in peccato suo
 quod peccauit, in ipsis morietur. ¶ Et dixi- 26
 stis, Non est æqua via Domini. Audite er-
 go domus Israël: Nunquid via mea non
 est æqua, & non magis vię vestrę prauę
 sunt? ¶ Cū enim auerterit se iustus à iu- 26
 stitia sua, & fecerit iniquitatem, morietur
 in eis: in iniustitia quam operatus est mo-
 rietur. ¶ Et cū auerterit se impius ab im- 27
 pietate sua quam operatus est, & fecerit
 iudicium & iustitiam: ipse animam suam
 viuifica-

Deu. 24. c. 16

4. Re. 14. b. 6

2. Pa. 25. a. 4

c. iniquit. 1. g.
4. 1

Psa. 29. a. 4.

Isr. 33. c. 11.

2. Pet. 3. b. 9.

pp præuaticati-
onemc. hęc societate de
pna. d. 4.

Isr. 33. d. 20

28 viuificabit. ^o Conſyderans enim, & auer-
tens ſe ab omnibus iniquitatib⁹ ſuis quas
operatus eſt, vita viuet & non morietur.

29 ^o Et dicunt filij Iſraël, Nō eſt æqua via Do-
G mini. Nunquid viæ meæ non ſunt æquæ,
domus Iſraël, & nō magis viæ veſtræ pra-
30 uæ? ^o Idcirco vnumquēque iuxta vias ſuas
iudicabo domus Iſraël, ait Domin⁹ Deus.

|| Conuertimini, & agite pœnitentiam ab Mat. 3. a. 2.
omnibus iniquitatibus veſtris: & non erit

31 vobis in rûinam iniquitas. ^o Proiicite à vo- iniquita-
bis omnes ^o prœuaricationes ^o veſtras in qui- tes.
bus prœuaricati eſtis, & facite vobis cor
nouum, & ſpiritum nouum: & quare mo-

32 riemini domus Iſraël? ^o || Quia nolo mor- Supr. c. 23.
tem morientis, dicit Dominus Deus, re- Infr. 33. c. 11.
uertimini, & viuite.

CAP. XIX.

1 **E**T tu ^o assume planctum ſuper princi- * fili homi-
2 **E**pes Iſraël, ^o & dices, Quare mater tua nis.
A leæna inter leones cubauit, in medio leon-
3 culorum enutriuit catulos ſuos? ^o Et edu-
xit vnum de leunculis ſuis, leo factus eſt:
& didicit capere prædam, hominemque retibus ſuis
4 comedere. ^o Et audierunt de eo Gentes, &
non absque vulneribus ſuis ceperunt eum:
& adduxerunt eum in catenis in terram- diu expectasset
5 Ægypti. ^o Quæ cum vidisset quoniam in-
firmata eſt, & periit expectatio eius: tulit
vnum de leunculis ſuis, leonem conſtituit
6 eum. ^o Qui incedebat inter leones, & fa-
B ctus eſt leo: & didicit prædam capere, &
7 homines deuorare. ^o Didicit viduas facere,
& ciuitates eorum in desertum adducere: &
Y ens desola-

desolata est terra & plenitudo eius à voce
 rugitus illius. ⁷ Et conuenerunt aduersus eum
 Gentes vndique de prouinciis, & expade-
 runt super eum rete suam, in vulneribus ea-
 rum captus est. ⁸ Et miserunt eum in caueam,
 in catenis adduxerunt eum ad regem Ba-
 bylonis: miseruntque eum in carcerem,
 ne audiretur vox eius ultra super montes
 Israël. ⁹ Mater tua quasi vinca in sanguine
 tuo super aquam plātata est: fructus eius, &
 frondes eius creuerunt ex aquis multis.
¹⁰ Et factę sunt ei virgę solidę in scepra do-
 minantium, & exaltata est statura eius in-
 ter frondes: & vidit altitudinem suam in
 multitudine palmitum suorum. ¹¹ Et euul-
 sa est in ira, in terramque proiecta: || & ven-
 tus vrēs siccauit fructum eius: marcuerunt,
 & arefactę sunt virgę roboris eius: ignis
 comedit eam. ¹² Et nūc transplantata est in
 desertum, in terra inuia & sitienti. ¹³ Et egres-
 sus est ignis de virga ramorum eius, qui
 fructum eius comedit: & non fuit in ea
 virga fortis, sceptrum dominantium. Plan-
ctus est, & erit in planctum. ¹⁴

CAP. XX.

ET factum est in anno septimo, in quin-
 to, in decima mensis: venerunt viri de
 senioribus Israël vt interrogaret Dominum,
 & sederunt coram me. ¹ Et factus est ser-
 mo Domini ad me, dicens, ² Fili hominis
 loquere senioribus Israël, & dices ad eos,
 Hęc dicit Dominus Deus: Nunquid ad
 interrogandum me vos venistis? viuo ego
 quia non respondebo vobis, ait Dominus
 Deus.

setibz
 copedes

vel munitionez

7
 cōspēta est in al-
 titudine sua.

Osee 13. d. 15.

x
 vel hoc est lamēta-
 bile et dignū la-
 mentatione

4. Deus. ¹ Si iudicas eos, si iudicas filii homi- *nunquid iudica-*
 nis? abominationes patrum eorū ostende *bis eos nunquid i-*
 5. eis. ² Et dices ad eos: Hæc dicit Dñs Deus, *dicobis.*
 in die qua elegi Israel, & leuauī manum
 meam pro stirpe domus Iacob: & appa-
 rui eis in terra-Ægypti, & leuauī manum
 meam pro eis, dicens, Ego Dominus Deus
 6. vester: ³ in die illa leuauī manum meam,
 pro eis, vt educerem eos de terra-Ægypti,
 in terram quam prouideram eis, fluētē
 lacte & melle, quæ est egregia inter omnes *desiderabilis.*
 7. terras. ⁴ Et dixi ad eos, Vnusquisque offen-
 siones oculorū suorum abiiciat, & in idó-
 lis Ægypti nolite pollui: ego Dominus
 8. Deus vester. ⁵ Et irritauerūt me, noluerunt *rebellauerūt cō-*
 B. que me audire: vnusquisq; abominatio- *tra 11. 7.*
 nes oculorū suorū non proiecit, nec idóla
 Ægypti reliquerūt. & dixi vt effunderem
 indignationē meā super eos, & implem
 iram meā in eis, in medio terræ-Ægypti.
 9. ⁶ Et feci propter nomen meū, vt non vio-
 laretur corā Gentibus, in quarum medio
 erant, & inter quas apparui eis, vt educerē *Scire feci eos*
 10. eos de terra-Ægypti. ⁷ Eieci ergo eos de
 11. terra-Ægypti, & eduxi eos in desertū. ⁸ Et *Leui. 18. 2. 5.*
 dedi eis præcepta mea, & iudicia mea *Rom. 10. 2. 5.*
ostendi eis, quæ faciens homo, viuet in eis.
 12. ⁹ Insuper & sabbatha mea dedi eis, vt es- *Exo. 20. 6. 8.*
 sent signū inter me & eos: & scirent quia *31. c. 13.*
 13. ego Dñs sanctificans eos. ¹⁰ Et irritauerunt *Deu. 5. 6. 10.*
 me domus Israël in deserto, in præceptis
 meis non ambulauerunt, & iudicia mea
 proiecerunt, quæ faciens homo viuet in *Galu. 3. 6. 12.*
 eis: & sabbatha mea violauerunt vehē- *Exo. 16. f. 28.*
 Y 2 *menter.*

menter. dixi ergo vt effunderem furorem
 meū super eos in deserto, & cōsumerem
 eos. ¹⁴ Et feci propter nomē meū, ne viola-
 retur corā Gentibus de quibus eieci eos,
 in conspectu earū. ¹⁵ Ego igitur leuavi ma-
 num meā super eos in deserto, ne induce-
 rem eos in terrā quam dedi eis fluentem
 lacte & melle, precipuanī terrarū omniū:
¹⁶ Quia iudicia mea proiecerunt, & in prę-
 ceptis meis non ambulauerūt, & sabbatha
 mea violauerunt: post idóla enim cor eo-
 rū gradiebatur. ¹⁷ Et pepercit oculus meus
 super eos, vt non interficerē eos: nec con-
 sumpsi eos in deserto. ¹⁸ Dixi autē ad filios
 eorū in solitudine: In pręceptis patrū ve-
 strorū nolite incedere, nec iudicia eorum
 custodiatis, nec in idólis eorū polluami-
 ni. ¹⁹ Ego Dñs Deus vester, in pręceptis
 meis ambulate, & iudicia mea custodite,
 & facite ea. ²⁰ Et sabbatha mea sanctificate,
 vt sint signū inter me & vos: & "sciatur"
 quia ego sum Dñs Deus vester. ²¹ Et exacer-
 bauerunt me filij, ²² in pręceptis meis non
 ambulauerūt: & iudicia mea non custo-
 dierunt, vt facerent ea: quæ cū fecerit
 homo, viuet in eis: & sabbatha mea vio-
 lauerunt: & comminatus sum vt effun-
 derem furore meū super eos, & implerē
 iram meā in eis in deserto. ²³ Auerti autem
 manū meā, & feci propter nomen meū, D
 vt non violaretur corā Gentibus, de qui-
 bus eieci eos in oculis earum. ²⁴ Iterum le-
 uavi manum meā in eos in solitudine, vt
 dispergerē illos in nationes, & ventilarem
 in

*desiderabiliore di-
 bus alijs terris:*

Sciatis 3.

*do

- 24 in terras : [?] eò quòd iudicia mea nò fecis-
 sent, & præcepta mea reprobassent, & sab-
 batha mea violassent, & post idola patrū
 25 suorum fuissent oculi eorū. [?] Ergo & ego
 dedi eis præcepta non bona, & iudicia in
 26 quibus non viuent: [?] Et pollui eos in mu-
 neribus suis cū offerrent omne quod
 aperit vuluā, propter delicta sua: & scient
 27 quia ego Dominus. [?] Quamobrē loquere
 ad domum Israēl fili hominis, & dices ad
 eos, Hæc dicit Dominus Deus, Adhuc &
 in hoc blasphemauerunt me patres vestri,
 28 cū spreuissent me contemnentes: [?] & in-
 duxissem eos in terram super quam leua-
 ui manum meam vt darem^{*} eis: viderunt
 omnē collem excelsum, & omne lignum
 nemorosum, & immolauerunt ibi vi-
 ctimas suas: & dederunt ibi irritationem
 oblationis suæ, & posuerunt ibi odorem
 suauitatis suæ, & libauerunt libationes
 29 suas. [?] Et dixi ad eos, Quid est excelsum
 E ad quod vos ingredimini? Et vocatum est
 nomen eius Excelsum vsque ad hāc diem.
 30 [?] Propterea dic ad domum Israēl, Hæc di-
 cit Dominus Deus, Certè in via patrum
 vestrorum vos polluimini, & post offen-
 31 dicula eorū vos fornicamini, [?] Et in obla-
 tione donorum vestrorū, cū traducitis
 filios vestros per ignē, vos polluimini in
 omnibus idōlis vestris vsq; hodie: & ego
 respondebo vobis domus Israēl? Viuo ego
 dicit Dominus Deus, quia nò respondebo
 32 vobis. [?] Neque cogitatio mētis vestræ fiet,
 dicentiū, Erimus sicut Gentes, & sicut co-
 gnatio-

pp gus

c
 trāsire faceret p
 ignē via p moge
 nita eorū, vnde
 affixi eor:

*illam 3-

abominaciones

gnationes terræ, vt colamus ligna & lapides. ³³ Viuo ego, dicit Dñs Deus, quoniam in manu forti, & in brachio extēto, & in furore effuso regnabo super vos. ³⁴ Et educā vos de populis: & cōgregabo vos de terris, in quib⁹ dispersi estis, in manu valida & in brachio extēto & in furore effuso regnabo super vos. ³⁵ Et adducam vos in desertum populorum, & iudicabor vobiscum ibi facie ad faciem. ³⁶ Sicut iudicio cōtendi aduersum patres vestros in deserto terra: ^F Egypti: sic iudicabo vos, dicit Dominus, ³⁷ Et subiiciam vos sceptro meo, & inducā vos in vinculis fœderis. ³⁸ Et eligā de vobis transgressores & impios, & de terra incolatus eorum educā eos, & in terrā Israēl non ingredientur. & scietis quia ego Dominus. ³⁹ Et vos domus Israēl, Hæc dicit Dominus Deus, Singuli post idōla vestra ambulate, & seruite eis. Quòd si & in hoc non audieritis me, & nomen meum sanctum pollueritis vltra in muneribus vestris, & in idōlis vestris: ⁴⁰ in monte sancto meo, in monte excelso Israēl, ait Dominus Deus, ibi seruiet mihi omnis domus Israēl: omnes, inquā, in terra in qua placebunt mihi, & ibi quæram primitias vestras, & inītiū decimarum vestrarū in omnibus sanctificationibus vestris. ⁴¹ In odorē suauitatis suscipiā vos, cū eduxero vos de populis, & congregauiero vos de terris in quas dispersi estis: & sanctificabor in vobis in oculis nationū. ⁴² Et scietis quia ego Dñs, cū induxero vos ad terram Israēl.

1. stabo ad iudicium vobiscum sicut iudicabor vobiscum

Deus 6.

*Eccia.
IESUS.*

primitias munerum vestrorum

induxero

43 raël, in terrā pro qua leuauī manū meā,
 vt darem eam patribus vestris. Et recor-
 dabimini ibi viarū vestrarū, & omnium
 scelerum vestrarū, quibus polluti estis in
 eis, & displicebitis vobis in conspectu ve-
 stro in omnibus malitiis vestris quas feci-
 44 stis. Et scietis quia ego Dñs, cū benefe-
 cero vobis, propter nomen meum, & non
 secundum vias vestras malas, neque secun-
 dum scelera vestra pessima domus Israël,
 45 ait Dñs Deus. Et factus est sermo Dñi ad
 46 me, dicēs, Fili hominis, pone faciem tuā
 contra viam Austri, & stilla ad Aphricū,
 47 & propheta ad saltum agri meridiani. Et
 dices saltui meridiano, audi verbum Dñi:
 hæc dicit Dominus Deus, Ecce, ego suc-
 cendam in te ignem, & comburam in te
 omne lignum viride, & omne lignum
 aridum: non extinguetur flamma suc-
 censionis; & cōburetur in ea omnis facies
 48 ab Austro vsque ad Aquilonē. Et videbit
 vniuersa caro quia ego Dominus succēdi
 49 eam, nec extinguetur. Et dixi, Ah, Ah,
 Ah, Domine Deus: ipsi dicūt de me: Nun-
 quid non per parabolas loquitur iste?

a. a. a. alia h3 h4
 h. a. h. a.

CAP. XXI.

1 ET factus est sermo Domini ad me, di-
 2 cens: Fili hominis, pone faciem tuam
 A ad Ierusalē, & stilla ad sanctuaria, & pro-
 3 pheta contra humum Israël, Et dices ter-
 ræ Israël, Hæc dicit Dominus Deus, Ecce
 ego ad te, & eiiciam gladium meū de va-
 gina sua, & occidam in te iustum & im-
 4 pium. Pro eo autem quod occidi in te

Y 4

iustum

iustū & impium , idcirco egredietur gla-
 dius meus de vagina sua ad omnem car-
 nem ab Austro vsque ad Aquilonem: ⁵ Vt
 sciat omnis caro quia ego Dominus edu-
 xi gladium meum de vagina sua irreuoca-
 bilem. ⁶ Et tu fili hominis ingemisce in cō-
 tritione lumborum , & in amaritudini-
 bus ingemisce coram eis. ⁷ Cumque dixe-
 rint ad te, Quare tu gemis? dices, Pro au-
 ditu, quia venit, & tabescet omne cor, &
 dissoluētur vniuersæ manus, & infirmabi-
tur omnis spiritus , & per cuncta genua
 fluent aquæ: ecce venit, & fiet, ait Domi-
 nus Deus. ⁸ Et factus est sermo Dñi ad me,
 dicens, ⁹ Fili hominis, propheta, & dices,
 Hæc dicit Dominus Deus, Loquere, Gla-
 dius gladius exacutus est & limatus. ¹⁰ Vt
 cædat victimas exacutus est, vt splendeat li-
 matus est: qui moues sceptrum filij mei,
succidisti omne lignum. ¹¹ Et dedi eum ad
 leuigandum, vt teneatur manu: iste exacu-
 tus est gladius, & iste limatus est, vt sit in
 manu interficientis. ¹² Clama , & vlula fili
 hominis, quia hic factus est in populo meo,
 hic in cūctis ducibus Israël qui fugerant:
gladio traditi sunt cum populo meo , id-
 circo plāude super femur. ¹³ quia probatu
est, & hoc cū sceptrū subuerterit , & non
erit, dicit Dñs Deus. ¹⁴ Tu ergo fili homi-
 nis propheta , & percute manu ad manū,
 & duplicetur gladius , ac triplicetur gla-
 dius interfectorū : hic est gladius occisio-
 nis magnæ, qui obstupescere eos facit, ¹⁵ &
corde tabescere, & multiplicat ruinas. In
 omni-

angustijs affici-
 etur.

terfus.

quomodo gaude-
 rem (subaudi-
 hoc gladio) tri-
 uisitorum. israel
 abiiciente, et oc-
 signū.

pauores gladij
 fuerunt in.

percutit.

ad probationē est
 et quid erit, si
 etiam tribu nō ab-
 iecerit.

percutiet eos in pe-
 netralibus, vt li-
 gescat cor: et m-
 ultiplicat offen-
 dicula.

*hœu q̄ refulgens
est comp̄at̄g.*

Sercede.

omnibus portis eorū dedi conturbationē
gladij acuti & limati ad fulgēdū, amicti
16 ad cædem. ⁹ Exacūere, vade ad dexterā si-
D ue ad sinistram, quocunq̄ faciei tuæ est
17 appetitus. ⁹ Quin & ego plaudā manu ad
manum, & implebo indignationē meā:
18 ego Dominus locutus sum. ⁹ Et factus est
19 sermo Domini ad me, dicēs, ⁹ Et tu fili ho-
minis pone tibi duas vias, vt veniat gla-
dius regis Babylonis: de terra vna egrediē-
tur ¹⁰ ambo: & manu capiet coniecturam,
20 in capite viæ ciuitatis coniciet. ⁹ Viam po-
E nes, vt veniat gladius ad Rabbath filiorū
Ammon, & ad Iudā in Ierusalem muni-
21 tissimā. ⁹ Stetit enim rex Babylonis in bi-
uio, in capite duarū viarū, diuinationem
quærens, cōmiscens sagittas: interrogauit
22 idōla, exta consuluit. ⁹ Ad dextrā eius facta
est diuinationo super Ierusalē, vt ponat arie-
tes, vt aperiat os in cede. ¹¹ vt eleuet vocem
in vlulatu, vt ponat arietes contra portas,
vt comportet aggerem, vt ædificet muni-
23 tiones. ⁹ Eritque quasi consulens frustra
oraculum in oculis eorum, & sabbatho-
rum otium imitans: ipse autem recorda-
24 bitur iniquitatis ad capiendum. ⁹ Idcirco
F hæc dicit Dñs Deus, Pro eo quòd recorda-
ti estis iniquitatis vestræ, & reuelastis pre-
uaricationes vestras, & apparuerūt pecca-
ta vestra in omnibus cogitationibus ve-
stris: pro eo, inquā, quòd recordati estis,
25 manu capiemini. ⁹ Tu autē prophane im-
pie dux Israël, cuius venit dies in tempo-
26 re iniquitatis præfinita: ⁹ Hæc dicit Dñs

*locū elipe, caput
viæ ciuitatis eli
ge.*

ter sit

Rabbath

Duces.

*12. 13. 0
cū diuinauerit
frustra in oculis
sorz. ac si iuras-
sent iuramētis
et hoc faciet re-
cordari iniquita-
tis vt impietur.*

*3.
pp quā venit fr
nis:*

*auferā cidari
tollā coronā:
Et q̄ modo est nō
erit: humilē
bleuabo, et sup
bū humiliabo.*

*Subuersionez.
subuersionē. sub
uersionē.*

IESUS.

*ioā. 5. 12.
act. 10. ps
al. 71.*

In locum

*artificiū ad des
trubionez*

Deus, Aufer cidarim, tolle coronam: nōne hęc est quę humilem subleuauit, & sublimem humiliauit? Iniquitatem, iniquitatem; iniquitatem, iniquitatem ponam eam: & hoc non factum est, donec veniret cuius est iudicium, & tradam ei. Et tu fili hominis, propheta, & dic, Hęc dicit Dominus Deus ad filios Ammon, & ad opprobrium eorum: & dices, Mutro mucro euagina te ad occidendum: lima te vt interficias, & fulgeas. Cū tibi viderentur vana, & diuinarentur mendacia, vt dareris super colla vulneratorū impiorum, quorum venit dies in tempore iniquitatis præfinita. Reuerte ad vaginam tuam: "in loco" in quo creatus es, in terra natiuitatis tuę iudicabo te, & effundam super te indignationē meam: in igne furoris mei sufflabo in te, daboq; te in manus hominum insipientium & fabricantium interitum. Igni eris cibus, sanguis tuus erit in medio terrę, obliuioni tradēris: quia ego Dñs locutus sum.

CAP. XXII.

*1. effusū est
guinā innox
suz.*

Factum est verbum Dñi ad me, dicens, Et tu fili hominis, nōne iudicas, nōne iudicas ciuitatē sanguinum: & ostendes ei omnes abominationes suas, & dices, Hęc dicit Dñs Deus, Ciuitas effundēs sanguinē in medio sui, vt veniat tempus eius: & quę fecit idōla contra semetipsam, vt pollueretur. In sanguine tuo qui à te effusus est, deliquisti: & in idōlis tuis quę fecisti, polluta es: & appropinquare

pinquare fecisti dies tuos, & adduxisti
 tempus annorū tuorum: propterea dedi
 te opprobrium Gētibus, & irrisionē vni- ¹ *vel ridebūt.*
 uersis terris. ² *Quæ iuxta sunt & que pro-*
 cul à te, triūphabunt de te: sordida nobi- ² *q̄ male fame est*
³ lis, grandis interitu. ⁴ *Ecce principes Israël*
 singuli in brachio suo fuerūt in te, ad ef- ³ *oppresserūt.*
 fundendū sanguinē. ⁵ *Patrē & matrē con-*
 tumeliis affecerunt in te, aduenā calum- ² *fraudulēti.*
 niati sunt in medio tui, pupillū & viduā
⁶ contristauerūt apud te: ⁷ *Sanctuarua mea*
 spreuisti, & sabbatha mea polluisti. ⁸ *Vi-*
 ri detractores fuerūt in te ad effundendū
 sanguinē, & super montes comederūt in
⁹ te, scelus operati sunt in medio tui. ⁹ *Ve-*
 recundiora patris discooperuerunt in te, ¹⁰ *Leui. 18. 17.*
immunditiā menstruata humiliauerunt ¹⁰ *turpitudinem*
¹¹ in te. ¹¹ *Et vnusquisque in vxorē proximi*
 sui operatus est abominationem, & focer- ¹¹ *tere. 5. 6. 8.*
 nurū suā polluit nefariē, frater sororē suā ¹² *14. 9. 7. c. put-*
 filiā patris sui oppressit in te. ¹² *nt.*
 Munera ac- ¹³ *immūdā mēstr-*
 ceperunt apud te ad effundendū sangui- ¹³ *uē afflixerūt.*
 nem: usurā & superabundantiā accepisti, ¹⁴ *fraudibus pxi-*
 & auarē proximos tuos calumniabaris: ¹⁴ *mos tuos cum*
¹⁵ meique oblita es, ait Dñs Deus. ¹⁵ *oppressione.*
 Ecce, cō-
 plosi manus meas super auaritiā tuam
 quam fecisti, & super sanguinē qui effu- ¹⁶ *stabit.*
 sus est in medio tui. ¹⁶ *Nunquid sustine-*
 bit cor tuum, aut praualebūt manus tuæ ¹⁷ *eris tibi ipsi he-*
 in diebus quos ego faciā tibi? ego Dñs lo- ¹⁷ *reditas.*
 cutus sum, & faciā. ¹⁸ *Et dispergā te in na-*
 tiones, & ventilabo te in terras, & defice-
 re faciam immunditiā tuam à te. ¹⁹ *Et pōs*
sidebo te in conspectu Gentium: & scies
 quia

quia ego Dñs. Et factū est verbū Dñi: ad 17
 me, dicens, Fili hominis, versa est mihi 18
 domus Israēl in scoriam: omnes isti æs, &
 stannum, & ferrū, & plumbū in medio
 fornacis, scoria argenti facti sunt. Prop- 19
 terea hæc dicit Dñs Deus, Eo quòd versi
 estis oēs in scoriā, propterea ecce ego con-
 gregabo vos in medio Ierusalē? congrega- 20
tionē argēti, & çris, stanni, & ferri, & plū-
bi in medio fornacis: vt succendam in ea
 ignem ad conflandū. sic congregabo in
 furore meo & in ira mea, & requiescam:
 & conflabo vos. Et congregabo vos, & 21
 succendā vos, in igne furoris mei, & con-
 flabimini in medio eius. Vt conflatur ar- 22
 gentū in medio fornacis, sic eritis in me- E
 dio eius: & scietis quia ego Dñs, cū effu-
 derim indignationē meam super vos. Et 23
 factū est verbum Dñi ad me, dicens, Fili 24
 hominis, dic ei, Tu es terra immunda, &
 nō compluta in die furoris. Coniuratio 25
 prophetarum in medio eius: sicut leo ru-
 giens rapiensq; prædā, animas deuoraue- F
 runt, opes & prætiū acceperunt, viduas
 eius multiplicauerūt in medio illius. Sa- 26
 cerdotes eius contempserunt legem meā,
 & polluerant sanctuaria mea: inter san-
 ctum & prophanū non habuerunt distā-
 tiam: & inter pollutū & mundū non in-
 tellexerūt: & à sabbathis meis auerterunt
 oculos suos, & coinquinabar in medio
 eorum. ¶ Principes eius in medio illius 27
 quasi lupi rapientes prædā: ad effunden- G
 dum sanguinē, & ad perdendas animas,
 &

Quēndā modū cō-
 gregatur argē-
 tūm &c.

gloriam.

Mich. 3. d. 12

Sopho. 3. d. 3.

- 28 & auarè sectanda lucra. [?] Prophetæ autē
eius linebant eos absque temperamento,
videntes vanā, & diuinantes ^{eis} menda-
cium, dicentes, Hæc dicit Dñs Deus: cūm
29 Dñs non sit locutus. [?] Populi terræ calū-
niabantur calumniā, & rapiebant violen-
ter: egenū & pauperē affligebāt, & adue-
nam opprimebant calūnia absq; iudicio.
30 [?] Et quæsiui de eis virum qui interponeret
sepem, & staret oppositus contra me pro
31 terra, ne dissiparē eam: & non inueni. [?] Et
effudi super eos indignationē meam, * in
igne iræ meæ consumpsi eos: viā eorum
in caput eorū reddidi, ait Dominus Deus.

* ei aliena bona
occupabāt.* populū ter-
re calumnia
bantur ca-
lumniā qdStatueret se in
rupturam.* m
jeremie. 5.
genef. 18.

CAP. XXIII.

- 1 ET factus est sermo Domini ad me, di-
2 Ecens, [?] Fili hominis, duæ mulieres fi-
3 liæ matris vnus fuerunt. [?] Et fornicatæ
A sunt in Ægypto, in adolescentia sua for-
nicatæ sunt: ibi subacta sunt hubera earū,
& fractæ sunt mammæ pubertatis earū.
4 [?] Nomina autem earum Oolla maior: &
Ooliba soror eius minor: & habui
eas, & pepererunt filios & filias. Porro ea-
rum nomina Samaria Oolla, & Ierusalē
5 Ooliba. [?] Fornicata est igitur super me
Oolla, & insaniuit in amatores suos, in
6 Assyrios propinquantes, [?] vestitos hyacin-
tho, principes & magistratus, iuuenes cū-
pidinis vniuersos, equites, ascēsores equo-
7 rum. [?] Et dedit fornicationes suas super
eos electos filios Assyriorū vniuersos: &
in omnibus in quos insaniuit, in immun-
8 ditiis eorū polluta est. [?] Insuper & forni-
cationes

2
virginitatis.

- 7.

adornauit. 2
7.a
desiderabiles.

Sua.

Sup. 16. d. 38

polluerunt se eodem modo abe.

amox.

recessit.

cationes suas quas habuerat in Ægypto, B
 non reliquit: nã & illi dormierunt cum
 ea in adolescentia eius, & illi confregerunt
 hubera pubertatis eius, & effuderunt for-
 nicationem suam super eam. ¶ Propterea tra-
 didi eam in manus amatorum suorum, in ma-
 nus filiorum Assur, super quorum insaniuit
 libidine. ¶ Ipsi discooperuerunt ignominiam
 eius, filios & filias eius tulerunt, & ipsam
 occiderunt gladio: & factæ sunt famosæ
 mulieres, & iudicia perpetraverunt in ea.
 ¶ Quod cum vidisset soror eius Ooliba,
 plus quam illa insaniuit libidine: & for-
 nicationem suam super fornicationem so-
 roris suæ ad filios Assyriorum præbuit im-
 pudenter, ducibus & magistratibus ad se
 venientibus indutis veste varia, equitibus
 qui vectabantur equis, & adolescentibus
 forma cunctis egregia. ¶ Et vidi quod pol-
 luta esset via vna ambarum. ¶ Et auxit for-
 nicationes suas: cumque vidisset viros de-
 pictos in pariete, imagines Chaldaeorum
 expressas coloribus, & accinctos balteis
 renes, & tiaras tinctas in capitibus eorum,
 formam ducum omnium, similitudinem filiorum
 Babylonis terræque Chaldaeorum in qua
 orti sunt: ¶ Insaniuit super eos concupis-
 centia oculorum suorum, & misit nuntios
 ad eos in Chaldaam. ¶ Cumque venissent ad
 eam filij Babylonis ad cubile mammaram,
 polluerunt eam stupris suis, & polluta est
 ab eis, & saturata est anima eius ab illis.
 ¶ Denudavit quoque fornicationes suas,
 & discooperuit ignominiam suam: & recessit.

fit

fit anima mea ab ea, sicut recesserat ani-
 19 ma mea à sorore eius. [?] Multiplicauit enim
 fornicationes suas, recordans dies a-
 dolescentiæ suæ, quibus fornicata est in
 20 terra-Ægypti. [?] Et insaniuit libidine super
 concubitum eorum, quorū carnes sunt vt
 carnes asinorū: & sicut fluxus equorum
 21 fluxus eorū. [?] Et visitasti scelus adolescen-
 tiæ tuæ, quando subacta sunt in Ægypto
 hubera tua, & contractæ sunt mammae
 22 pubertatis tuæ. [?] Propterea Ooliba, hæc
 D dicit Dominus Deus, Ecce ego suscitabo
 omnes amatores tuos contra te, de qui-
 bus fatiata² est anima tua; & congregabo
 23 eos aduersum te in circuitu. [?] Filios Baby-
 lonis & vniuersos Chaldaeos, nobiles, ty-
 rannosq; & principes omnes filios Assy-
 riorum, iuuenes formaegregia, duces &
 magistratus vniuersos, principes princi-
 24 [?] Et veniēt super te instructi curru & ro-
 ta, * multitudo populorū: lorica & clypeo
 & galea armabuntur contra te vndique:
 & dabo coram eis iudiciū, & iudicabunt
 25 te iudiciis suis. [?] Et ponam zelum meum
 in te, quem exercent tecum in furore: na-
 sum tuū & aures tuas præcident: & quæ
 remanserint, gladio concident: ipsi filios
 tuos & filias tuas capient, & nouissimum
 26 tuum deuorabitur igni. [?] Et denudabunt
 te vestimentis tuis, & tollent vasa gloriæ
 27 tuæ. [?] Et requiescere faciam scelus tuū de
 te, & fornicationem tuam de terra-Ægy-
 pti: nec leuabis oculos tuos ad eos, & Æ-
 gyp̄ti

¹
recedatn est fe
ditatis.

²
recessit

³
G

gypti non recordaberis amplius. ¹ Quia ²⁸
 hæc dicit Dñs Deus, Ecce ego tradam te E
 in manus eorum quos odisti, in manus
 de quibus satiata est anima tua, ²⁹ Et agent
 tecum in odio: & tollent omnes labores
 tuos, & dimittent te nudam & ignomi-
nia plenã, & reuelabitur ignominia for-
 nicationum tuarum, scelus tuũ & forni-
 cationes tuæ. ³⁰ Fecerunt hæc tibi quia for-
 nicata es post gentes, inter quas polluta
 es in idólis earũ. ³¹ In via sororis tuę ambu-
 lasti, & dabo calicem eius in manu tua.
³² Hæc dicit Dominus Deus, Calicem so-
 roris tuę bibes profundum & latũ: eris in
 derisum & in subsannationẽ quæ est ca-
pacissima. ³³ Ebrietate & dolore repleberis
 calicem ^{16.} "calice" mœroris & tristitiæ, "calice" so-
 roris tuæ Samariæ. ³⁴ Et bibes illũ, & epo-
stabis usque ad fæces & fragmẽta eius de-
vorabis, hubera tua lacerabis: quia ego lo-
cutus sum, ait Dñs Deus. ³⁵ Propterea hæc
 dicit Dominus Deus, Quia oblita es mei
 & proiecisti me post corpus tuũ, tu quo-
 que porta scelus tuum, & fornicationes
 tuas. ³⁶ Et ait Dominus ad me, -dicens, Fili
 hominis, nũquid iudicas Oollam & Oo-
 libam, & annuntias eis scelera earum?
³⁷ Quia adulteratæ sunt, & sanguis in ma-
 nibus earum: & cum idólis suis fornicatę
 sunt: insuper & filios suos, quos genuerũt
 mihi, obtulerunt eis ad deuorandum. ³⁸ Sed
 & hoc fecerũt mihi, Polluerunt sanctua-
 rium meum in die illa, & sabbatha mea
 prophanauerunt. ³⁹ Cumque immolarent
 filios

"
 hiscooptam.

o
 cayax multũ suba
 udi calix.

calicem 16.
 Solitudinis Et desola-
 tionis.

4.

filios suos idólis suis, & ingredérētur fan-
ctuarium meum in die illa vt polluerent
illud: etiam hæc fecerunt in medio do-
40 mus meæ. ¹Miserunt ad viros venientes
de longè, ad quos nuntium miserant, ita-
que ecce venerunt: quibus te lauisti, &
circumlinisti stibio oculos tuos, & ornata
41 es mundo muliebri. ²Sedisti in lecto pul-
cherrimo, & mensa ornata est ante te:
thymiana meum, & vnguentum meum
42 posuisti super eam. ³Et vox multitudinis
exultatis erat in ea: & in viris qui de mul-
titudine hominum adducebantur, & ve-
niebant de deserto: posuerunt armillas in
manibus eorum, & coronas speciosas in
43 capitibus eorum. ⁴Et dixi ei quæ attrita
est in adulteriis, Nunc fornicabitur in for-
44 nicatione sua etiã hæc. ⁵Et ingressi sunt
ad eam quasi ad mulierem meretricem: sic
ingrediebatur ad Oollam & ad Oolibam
45 mulieres nefastas. ⁶Viri ergo iusti sunt:
G || hi iudicabunt eas iudicio adulterarum,
& iudicio effudentium sanguinem: quia
adulteræ sunt, & sanguis in manibus ea-
46 rum*. ⁷Hæc enim dicit Dominus Deus,
Adduc ad eas multitudinem, & trade eas
47 in tumultum & in rapinam: ⁸Et lapiden-
tur lapidibus populorum, & confodian-
tur gladiis eorum: filios & filias earum in-
terficient, & domos earum igne succen-
48 dent. ⁹Et auferã scelus de terra, & discent
omnes mulieres ne faciant secundum sce-
49 lus earum. ¹⁰Et dabunt scelus vestrum su-
per vos, & peccata idolorum vestrorum

*ecce sic.**etiam.**vel pp quos.
lauasti.**sanctific.**7
Sabæi.**2
inueterata.**4
fædas.**Sup. 16. d. 38.**3
vel adducam.*** & cū idolis
suis fornicato-
re sunt.**5
comotienter**6
a multitudine**7
vel penas pp
idola vna.**2**portabi-*

portabitis : & scietis quia ego Dñs Deus.

CAP. XXIII.

*appropinquauit.**e. 15.**electis ossibus**ebullire fac ebullitiones fig et stia coquit**spuma et j.**cadat.**eminet et j.**ut.**cocti cohimetur aromatibus et ossa coburantur**Nah. 3. 1. 1**Isab. 2. c. 12.*

ET factum est verbum Domini ad me :
 In anno nono, in mense decimo, deci- A
 ma-die' mensis, dicens, Fili hominis, scri- B
 be tibi nomen diei huius, in qua confir-
matus est rex Babylonis aduersum Ieru-
 salem hodie. Et dices per prouerbiu ad :
 domum irritatricē parabolā, & loquēris
 ad eos, Hæc dicit Dominus Deus, pone
 ollam: pone inquam, & mitte in eam a-
 quam. Congere frusta eius in eam, omnē
 partem bonā, femur & armum, electa &
ossibus plena. Pinguissimum pecus assu-
 me, cōpone quoq; strues ossium sub ea: B
efferbuit coctio eius, & discocta sunt ossa
illius in medio eius. Propterea hæc dicit
 Dominus Deus, Væ ciuitati sanguinum,
 ollæ cui⁹ rubigo in ea est, & rubigo eius
 non exiuit de ea: per partes & per partes
 suas eiice eam, nō cēcidit super eam fors.
 Sanguis enim eius in medio eius est, su-
 per limpidissimam petram effudit illum:
 non effudit illū super terram, vt possit o-
 periri puluere. Vt superinducerem indi-
 gnationem meam, & vindicta vlciscerer:
 dedi sanguinē eius super petram limpi-
 dissimam ne operiretur. Propterea hæc
 dicit Dominus Deus, Væ ciuitati sangui- C
 num, cuius ego grandem faciam pyram.
 Congere ossa quæ igne succendam: con- 10
 fumentur carnes, & coquetur vniuersa
compositio, & ossa tabescēt. Pone quoq; 15
 eam super prunas yacuam, vt incalescat &
 lique-

liquefiat aseius: & confletur in medio eius inquinamentum eius, & cōsumatur ^{medatijs labora} ^{te facit seipsaz} ^{igni cōsumetur} ^{puma sig.} ^{veni.} ^{restrabo.} ^{pñitabit me.} ² ^{opa tua iudicabu} ^{nt.} ^{“mista. et. j.} ^{hoiaz. et. j.} ⁵ ^{idei ex nō par} ^{citis.}

12 rubigo eius. ¹ Multo labore sudatum est, & non exiuit de ea nimia rubigo eius, ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰

facietis sicut feci, Ora amictu non velabitis, & cibos lugentium non comedetis. ²³
¹ Coronas habebitis in capitibus vestris, & calceamenta in pedibus: non plangetis neque flebitis, sed tabescetis in iniquitatibus vestris, & vnusquisque gemet ad fratrem suum. ²⁴ ² Eritque Ezechiel vobis in portentum: iuxta omnia quæ fecit, facietis cum venerit istud: & scietis quia ego Dominus Deus. ²⁵ ³ Et tu fili hominis, ecce in die qua tollam ab eis fortitudinē eorum, & gaudiū dignitatis, & desiderium oculorum eorum super quo requiescunt animæ eorum, filios & filias eorū. ²⁶ ⁴ In die illa cum venerit fugiens ad te, vt annuntiet tibi. ²⁷ ⁵ In die inquam illa aperietur os tuum cum eo qui fugit, & loquēris, & non silebis vltra: erisque eis in portentū, & scietis quia ego Dominus.

CAP. XXV.

ET factus est sermo Domini ad me, dicens, ¹ Fili hominis, pone faciem tuam contra filios Ammon: & prophetabis de A eis. ² Et dices filiis Ammon, Audite verbū Dñi Dei: Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quòd dixisti euge euge super sanctuarium meū, quia pollutū est: & super terram Israël, quoniam desolata est: & super domū Iuda, quoniā ducti sunt in captiuitatem: ³ Idcirco ego tradā te filiis orientabilibus in hæreditatē, & collocabunt caualas suas in te, & ponent in te tentoria sua: ipsi comedent fruges tuas: & ipsi bibent lac tuū. ⁴ Daboq; Rabbath in habitaculū camelorum.

¹
*alter ad alterū.*²
*glorie eoz.
euzor.*³
*ad auditū au
ris. hebraism.*

camelorū, & filios Ammon in cubile pe-
 6 corū: & scietis quia ego Dñs. ¶ Quia hæc
 B dicit Dñs Deus: Pro eo quòd plauisti ma-
 nu, & percussisti pede, & gaudia es ex toto
 7 affectu super terrā Israel: ¶ idcirco ecce ego
 extendā manū meā super te, & tradā te
 in direptionem Gentiū, & interficiā te de
 populis, & perdā de terris, & conterā: &
 8 ¶ scietis quia ego Dñs. ¶ Hæc dicit Domi- *sciet 6.*
 nus Deus, Pro eo quòd dixerunt Moab *Deus.*
 & Seir: Ecce, sicut omnes Gentes, domus
 9 Iuda: ¶ idcirco ecce ego aperiam humerū *Intus moab ciui-*
 Moab de ciuitatibus, de ciuitatibus in quā *tatib9. c*
 eius, & de finib9 eius in cluyas terre Beth- *9 sunt in extremo*
 iesimoth, & Beel-meon, & Cariathaim, *sig. 9 sunt deside-*
 10 ¶ Filiis Orientis cū filiis Ammon, & da- *rabiles terre*
 C bo eā in hereditatē: vt nō sit vltra memo- *filiis 4. sig. ipp*
 11 ria filiorū Ammō in Gētib9. ¶ Et in Moab *versus orientale*
 12 faciā iudicia: & sciēt quia ego Dñs. ¶ Hæc *vt bellū perāt*
 dicit Dñs De9: Pro eo quòd fecit Idumęa *cora filiis.*
 vltionē vt se vindicaret de filiis Iuda, pec-
 cavitq; delinquens, & vindictā expetiuit
 23 de eis: ¶ Idcirco hæc dicit Dñs Deus: Ex-
 tendā manū meā super Idumęā, & aufe- *a themā st.*
 ram de ea hominē & iumentū, & faciam
 eam desertā ab Austro: & qui sunt in De-
 24 dan, gladio cadent: ¶ Et dabo vltionē meā
 super Idumęam per manum populi mei
 Israel: & facient in Edom iuxta irā meā
 & furorem meum: & scient vindictam
 25 meā, dicit Dñs Deus. ¶ Hæc dicit Dominus *cū contemptu*
 D Deus: Pro eo quòd fecerūt Palæsthini vin- *ad deuastatio-*
 dictam, & vlti se sunt toto animo, inter- *nē inimicitias*
 ficientes & implentes inimicitias veteres: *petuis.*

*chereteas.**portus maris.*

propterea hæc dicit Dñs Deus, Ecce ego
 extendam manū meam super Palæsthi-
 nos, & interficiam interfectores, & perdā
 reliquias maritimæ regionis: faciamque
 in eis vltiones magnas arguens in furore:
 & scient quia ego Dominus, cū dederō
 vindictam meam super eos.

CAP. XXVI.

*verram
 ut est sumitas
 petræ.*

Extensio.

*Et habitatores
 villarū. et. 5.*

*balistā contra
 eā ponet*

*n n
 machine su-
 t quibz mu-
 ri oppugna-
 tur. vadeti
 g. li. 4. de re militari. c. 13. / 14. / 15. /
 vide. 5. c. 41.*

ET factū est in vndecimo anno, prima
 mensis, factus est sermo Dñi ad me,
 dicens, Fili hominis, pro eo quod dixit
 Tyrus de Ierusalē: Euge, confractæ sunt
 portæ populorū, conuersa est ad me: im-
 plebor, deserta est. Propterea hæc dicit
 Dñs Deus: Ecce ego super te Tyre, & as-
 cendere faciā ad te gentes multas, sicut as-
 cendit mare fluctuans. Et dissipabūt mu-
 ros Tyri, & destruent turrez eius: & radā
 puluerem eius de ea, & dabo eam in lim-
 pidissimam petrā. Siccatio sagenarū erit
 in medio maris, quia ego locutus sum,
 ait Dñs Deus, & erit in direptionē Genti-
 bus. Filiæ quoq; eius quæ sunt in agro,
 gladio interficientur: & scient quia ego
 Dñs. Quia hæc dicit Dominus Deus, Ec-
 ce ego adducā ad Tyrū Nabuchodono-
 for regem Babylonis ab Aquilone regem
 regum, cū equis, & curribus, & equitibus,
 & cœtu, populoque magno. Filias tuas
 quæ sunt in agro, gladio interficiet: & cir-
 cundabit te munitionibus, & cōportabit
 aggerē in gyro: & eleuabit contra te cly-
 peum. Et vineas & arietes temperabit in
 muros tuos, & turrez tuas destruet in ar-
 g. li. 4. de re militari. c. 13. / 14. / 15. /
 matura

- 10 matura sua. ¹Inundatione equorum eius
 operiet te puluis eorū : à sonitu equitum
 & rotarū & curruum mouebūtur muri
 tui, cū egressus fuerit portas tuas quasi
 11 per introitum vr̄bis dissipatæ. ²Vngulis e-
 quorum suorū cōculcabit omnes plateas
 tuas: populū tuū gladio cædet, & statua
 12 tuæ nobiles in terrā corruent. ³Vastabunt
 opes tuas, diripient negotiationes tuas: &
 destruet muros tuos, & domos tuas præ-
 claras subuertent: & lapides tuos, & li-
 gna tua & puluerē tuū in medio aquarū
 13 ponent. ⁴Et quiescere factā multitudinē
 Canticorū tuorū, & sonitus cithararū tua-
 14 rum non audietur amplius. ⁵Et dabo te
 in limpidissimā petrā, ⁶ficcatio sagenarū
 eris, nec ædificaberis vltiā: quia ego lo-
 15 cutus sum, ait Dñs Deus. ⁷Hæc dicit Do-
 minus Deus Tyro, Nunquid non à soni-
 tu ruinae tuæ & gemitu interfectorum
 tuorum cū occisi fuerint, in medio tuī
 16 commouebuntur insulæ? ⁸Et descendent
 de sedibus suis omnes principes maris: &
 auferent exuias suas, & vestimenta sua
 varia abiicient, & induentur stupore, in
 terra sedebunt, & attoniti super repenti-
 17 no casu tuo admirabuntur? ⁹Et assumen-
 tes super te lamentū, dicent tibi, Quomo-
 do peristi quæ habitas in mari, vr̄bs in-
 cly-
 ta, quæ fuisti fortis in mari cū habitato-
 ribus tuis, quos formidabant vniuersi? ¹⁰habitatores in
 18 ¹¹Nunc stupebūt naues in die pauoris tui: ¹²solæ in die tui
 D & turbabuntur insulæ in mari, eo quod
 19 nullus egrediatur ex te. ¹³Quia hæc di-
 cit

¹fortitudinis tuæ.²prædabuntur.³ut sumitas præ.

Iere. 7. 34.

⁴expansio.⁵laudatis.⁶habitatores in
solæ in die tui
ne.

*Sepulchrum est.**Qui mortuus est
a seculo.**inferiori.**Qui fulsit a seculo.*

cit Dominus Deus. Cùm dederò te urbē desolatam sicut ciuitates quę nō habitantur: & adduxero super te abyssum, & operuerint te aquę multę: ¹⁹ Et detraxero te cum his qui descendunt in lacū ad populū sempiternum, & collocauero te in terra nouissima sicut solitudines veteres cum his qui deducuntur in lacum, vt nō habitēris, porrò cùm dederò gloriam in terra viuētium: ²⁰ In nihilum redigam te, ²¹ & non eris, & requisita nō inueniēris ultra in sempiternū, dicit Dominus Deus.

CAP. XXVII.

*negociatrid.**Edificauerunt tibi
naues.**Staud. nauis.**congregatio assy-
rioz.*

ET factum est verbū Domini ad me, dicens, ¹ Tu ergo fili hominis, assume super Tyrum lamentum: ² & dices Tyro, quę habitat in introitu maris, negotiationi populorū ad insulas multas, ³ Hęc dicit Dominus Deus, O Tyre, tu dixisti, Perfecti decōris ego sum, ⁴ & in corde maris sita. Finitimi tui qui te ædificauerūt, impleuerunt decōrē tuum: ⁵ abietibus de Sannir extruxerunt te cum omnibus tabulis maris: cedrum de Libano tulerunt, vt facerent tibi malum. ⁶ Quercus de Basan dolauerūt in remos tuos: & transtra tua fecerunt tibi ex ebore Indico, & pratoriola de insulis Italię. ⁷ Byssus varia de Ægypto texta est tibi in velum, vt poneretur in malo: hyacinthus & purpura de insulis Elisa, facta sunt operimētum tuū. ⁸ Habitatores Sidōnis & Aradij fuerunt remiges tui: sapientes tui, Tyre facti sunt ⁹ gubernatores tui. ¹⁰ Senes Giblij & prudentes

- dentes eius habuerunt nautas ad ministerium
 varia supellectilis tuæ / omnes nau-
 ues maris & nauç earum fuerunt in po-
 10 pulo negotiationis tuæ. ⁹ Persæ, & Lydij,
 & Libyes erant in exercitu tuo viri bella-
 tores tui: clypeū & galeā suspenderunt in
 21 te pro ornatu tuo. ⁹ Filij Aradij cum exer-
 citu tuo erāt super muros tuos in circui-
 tu: sed & Pigmæi qui erant in turribus
 tuis, pharētras suas suspenderunt in muris
 tuis per gyrum: ipsi compleuerūt pulchri-
 22 tudinē tuam. ⁹ Carthaginenses negotiato-
 res tui à multitudine cunctarū diuitiarū:
 argento, ferro, stāno, plumboq; repleue-
 23 runt nundinas tuas. ⁹ Græcia, Thubal, &
 C. Mosoch, ipsi institores tui: mancipia, &
 24 vasa ærea adduxerunt populo tuo. ⁹ De
 domo Thogornæ, equos, & equites, &
 25 mulos adduxerunt ad forum tuum. ⁹ Fi-
 lij Dedan negotiatores tui: insulæ multæ
 negotiatio manus tuæ: dētes eburneos &
 hebeninos commutauerūt in pretio tuo.
 26 ⁹ Syrus negotiator tuus, propter multitu-
 dinem operū tuorū, gemmā & purpurā,
 & scutulata, & byssum, & sericū, & chōd
 27 chōd proposuerunt in mercatu tuo. ⁹ Iu-
 da & terra Israël ipsi institores tui in fru-
 mento primo: balsamū, & mel, & oleum,
 & resinam proposuerūt in nundinis tuis.
 28 ⁹ Damascen⁹ negotiator tu⁹ in multitudine
 D ne operū tuorū, in multitudine diuersarū
 opū, in vino pingui, in lanis coloris opti-
 29 mi. ⁹ Dan, & Græcia, & Mosel in nūdinis
 tuis proposuerūt ferrū fabricatū: stacte,
 &

inscruuauerūt
 interimas tu
 as. 6

te ad exercēdā
 negotiationez
 tuam.

suo.

scuta sua.

thar senses.

gemmam ali
 a guttam al
 ia. tarbucubuz.

pnuones reddi
 derūt in donū
 tuuz.

vestes diuerso
 x color.

coralia.

uñiones

tarre mmitz

halbon

albis.

Intiduz.

in vestibg pretiosiss. & calamus in negotiatione tua. ¶ Dedant 20
 institores tui in tapetibus ad sedendum.
 ¶ Arabia & vniuersi principes Cedar, ipsi 22
 negotiatores manus tua: cū agnis & arietibus, & hœdis venerunt ad te negotiatores tui. ¶ Vēditores Saba & Reema ipsi ne- 23
 gotiatores tui: cum vniuersis primis aromati- E
 bus, & lapide pretioso & auro, quod
in volutribg. vel in pallijs. torques. proposuerunt in mercatu tuo. ¶ Haran, & 23
 Chenne, & Eden, negotiatores tui Saba:
pariter ad te ambulantes. Assur, & Chelma venditores tui. ¶ Ipsi ne- 24
 gotiatores tui multiphariam, in uolucris
 hyacinthi, & polymitorū, gazarumque
nū dinc tuę et negotiatio tua remiges tui et nauis tui instauratores fissuras tuas. et ex ceteris negotiatiōe tua. pretiosarū, quæ obuolutæ & astrictę erāt
 funibus: cedros quoque habebant in ne- 25
 gotiationibus tuis. ¶ Naues maris, princi-
mutaz. pes tui in negotiatione tua: & repleta es,
 & glorificata nimis in corde maris. ¶ In 26
 aquis multis adduxerunt te remiges tui:
 Ventus auster cōtriuuit te in corde maris.
 ¶ Diuitię tuę & thesauri tui, & multiplex 27
instrumentū tuū, nauæ tui & gubernatores F
tui qui tenebāt supellectilē tuam,
& populo tuo preerant: viri quoq; bella-
 tores tui qui erāt in te, cū vniuersa mul-
 titudine tua quæ est in medio tui: cadent
 in corde maris in die ruinae tuæ. ¶ A soni- 28
 tu clamoris gubernatorū tuorū cōturba-
 buntur clāsses, ¶ Et descendent de nauibus 29
 suis omnes qui tenebant remū: nauæ &
 vniuersi gubernatores maris in terra sta-
 bunt. ¶ Et eiulabunt super te voce magna, 30
 & clamabunt amare: & superiacient pul-
 uerē capitibus suis, & cinere conspergen-
 tur.

suburbana.

- 31 tur. ^oEt radent super te caluitiū, & accin-
 gentur ciliciis: & plorabunt te in amari-
 32 tudine animæ ploratu amarissimo. ^oEt af- *succisa est.*
 G sument super te carnē lugubre, & plan-
 gent te, Quæ est vt Tyrus, quæ obmutuit
 33 in medio maris? ^o Quæ in exitu negotia- *negotiationū tuarū*
 tionum tuarū de mari implesti populos *z.*
 multos: in multitudine diuitiarū tuarū,
 & populorum ^c tuorū ditasti reges terræ. *negotiatio tua.*
 34 ^o Nunc cōtrita es à mari, in profundis a-
 quarū opes tuæ, & omnis multitudo tua *formidauerūt fo-*
 35 quæ erat in medio tui, ceciderunt. ^o Vni- *midin & indigna-*
 uersi habitatores insularū obstupuerunt *ti sub vultu.*
 super te: & reges earū oēs tempestate per-
 36 cussi mutauerunt vultus. ^o Negotiatores *terror fuisti.*
 populorū sibilauerūt super te: ad nihilum
deducta es: & nō eris vsq; in perpetuum.

CAP. XXVIII.

- 1 **E**T factus est sermo Dñi ad me, dicēs,
 2 **F**ili hominis dic principi Tyri: Hæc
 A dicit Dñs Deus, Eo quòd eleuatū est cor
 tuū, & dixisti, Deus ego sum, & in cathe-
 dra Dei sedi in corde maris: cūm sis ho-
 mo, & non Deus: & dedisti cor tuū qua-
 3 si cor Dei. ^o Ecce sapientior tu es Daniele:
 4 omne secretū non est absconditū à te. ^o In
 sapientia & prudentia tua fecisti tibi for- *opes et. j.*
 titudinē: & acquisisti aurū & argentū in
 5 thesauris tuis. ^o In multitudine sapientiæ
 B tuæ, & in negotiatione tua multiplicasti
 tibi fortitudinē: & eleuatū est cor tuum
 6 in robore tuo. ^o Propterea hæc dicit Dñs
 Deus, Eo quòd eleuatū est cor tuū quasi
 7 cor Dei: ^o idcirco ecce ego adducā super te
 alienos

*morte.**e. pncipiū d. 2. de
pna.**lucet in tenebris.
aug. li. 2. de doct.
chr̄st. c. 16.**sigillas sumaz.**typanoz tuoz et
tibiaz tuaz into**2
occidā.**pp decōretuū.*

alienos robustissimos Gentiū: & nudabūt
gladios tuos super pulchritudinē sapien-
tiæ tuæ, & polluent decorē tuū. ¹Interfi- 3
cient & detrahent te: & morieris in inte-
ritū occisorū in corde maris. ²Nūquid di- 9
cens loquēris, Deus ego sum, corā inter-
ficientibus te: cū sis homo, & nō Deus,
in manu occidentiū te? ³Morte incircun- 10
cisorum morieris in manu alienorū: quia C
ego locutus sum, ait Dñs Deus. ⁴Et factus 11
est sermo Dñi ad me dicens, ⁵Fili hominis 12
leua planctū super regē Tyri: & dices ei,
Hęc dicet Dñs Deus, Tu signaculū simili-
tudinis plenus sapientia, & perfectus de- 13
core. ⁶In deliciis paradisi Dei fuisti: om-
nis lapis pretiosus operimentū tuū: sar- 13
dus, topazius & iaspis, chrysolithus, &
onyx, & berillus, sapphirus, & carbūcu-
lus, & smaragdus: aurū opus decōris tui: D
& foramina tua, in die qua conditus es
preparata sunt. ⁷Tu cherub extentus & 14
protegēs, & posui te in mōte sancto Dei,
in medio lapidū ignitorū ambulasti. ⁸Per- 15
fect⁹ in viis tuis à die cōditionis tuæ: do-
nec inuenta est iniquitas in te. ⁹In multi- 16
tudine negotiationis tuæ repleta sunt in-
teriora tua iniquitate, & peccasti: & ēieci
te de monte Dei, & perdidisti te o cherub
protegens, de medio lapidū ignitorū. ¹⁰Et 17
eleuatū est cor tuū in decōre tuo: perdi- E
disti sapientiā tuā in decōre tuo, in terrā
proieci te: ante faciē regum dedi te, vt cer-
nerent te. ¹¹In multitudine iniquitatum 18
tuarū, & iniquitate negotiationis tuę pol-
luisti

luiti sanctificationē tuam: producā ergo
 ignē de medio tui qui comedat te, & da-
 bo te in cinerē super terram in conspectu
 19 omniū videntiuū te. ¹Omnes qui viderint
 20 te in Gentibus, obstupescant super te: ni-
Fili factus es, & non eris in perpetuū. ²Et
 21 factus est sermo Dñi ad me, dicens, ³Fili
 hominis, pone faciē tuā contra Sidonē: &
 22 prophetabis de ea, ⁴ & dices, Hęc dicit
 Dñs Deus: Ecce ego ad te Sidon, & glōri-
ficabor in medio tui: & scient quia ego
 Dñs cūm fecero in ea iudicia: & sanctifi-
 23 catus fuero in ea. ⁵Et immittā ei pestilen-
 tiā & sanguinē in platēis eius: & corruēt
 interfecti in medio eius gladio per circui-
 24 tum: & scient quia ego Dñs. ⁶Et non erit
 G ultrā domui Israël offendiculū amaritu-
dinis, & spina dolorem inferens vndique
 per circuitum eorū qui aduersantur eis:
 25 & scient quia ego Dominus Deus. ⁷Hęc
 dicit Dñs Deus, Quando congrega-
 uero domum Israël de populis in quibus dis-
 persi sunt, sanctificabor in eis corā Genti-
 bus: & habitabunt in terra sua quam de-
 26 di seruo meo Iacob. ⁸Et habitabunt in ea
secūri: & ædificabunt domos, & planta-
 bunt vineas, & habitabunt confidenter,
 cūm fecero iudicia in omnibus qui ad-
 uersantur eis per circuitum: & sciēt quia
 ego Dominus Deus eorum.

*noverint.**terror fuisti.**gloriabor.**spina pūgens.**diripiūt eos.**vel cōfidēter.*

CAP. XXIX.

1 **I**N anno decimo, decimo mense, ¹ vnde-
 A ²cima die mensis, factū est verbū Dñi
 2 ad me dicens, ³Fili hominis, pone faciem
 tuam

*vnde-
duodeci-
ma l.*

tuá cōtra Pharaonē regē Ægypti: & propheta-
 bis de eo, & de Ægypto vniuersa.
 ¶ Loquere, & dices, Hæc dicit Dñs Deus, 3
 Ecce ego ad te Pharaon rex Ægypti dráco
 magne, qui cubas in medio fluminū tuo-
 rum, & dices, Meus est fluuius, & ego
 feci memetipsum. ¶ Et ponam fr̄num in 4
 maxillis tuis: & agglutinabo pisces flumi-
 num tuorū squamis tuis: & extrahā te de
 medio fluminū tuorū, & vniuersi pisces B
 tui squamis tuis adhærebunt. ¶ Et proiciā 5
 te in desertum, & omnes pisces fluminis
 tui: super faciem terrę cades, nō colligēris,
 neque congregaberis: bestiis terræ, & vo-
 latilibus cæli dedi te ad deuorandū. ¶ Et 6
 sciēt omnes habitatores Ægypti quia ego
 Dñs: pro eo quòd fuisti baculus arundi-
 neus domui Israēl. ¶ Quādo apprehende- 7
 runt te manu, & cōfractus es, & lacerasti
 omnē humerū eorum: & innitētibus eis
 super te, cōminutus es, & dissoluisti om-
 nes renes eorū. ¶ Propterea hæc dicit Dñs 8
 Deus: Ecce ego adducā super te gladiū: &
 interficiam de te hominē & iumentum.
 ¶ Et erit terra-Ægypti in desertum & in 9
 solitudinem: & scient quia ego Dñs: pro
 eo quòd ^{dixeris} 'Fluuius meus est, & ego
 feci eum.' Idcirco ecce ego ad te, & ad flu- 10
 mina tua: daboq; terram-Ægypti in solitu-
tudines, gladio dissipatā, à turre Syenes,
 vsq; ad terminos Æthiopiæ. ¶ Non pertrā 11
 sibi eam pes hominis, neque pes iumentum C
 gradietur in ea: & non habitabitur qua-
 draginta annis. ¶ Daboq; terram-Ægypti 12
 deser-

cete.

hamum.

statuas.

dixerit 3.

solitudinem.

desertam in medio terrarū desertarū, &
 ciuitates eius in medio vrbiū subuer-
 sarū, & erūt desolatæ quadraginta annis:
 & dispergā Ægyptios in nationes, & ven-
 13 tilabo eos in terras. ⁷ Quia hæc dicit Dñs
 Deus: Post finem quadraginta annorum
 congregabo Ægyptū de populis in qui- *7*
 14 bus dispersi fuerāt. ⁷ Et reducā captiuita- *habitationis eorū.*
 tē Ægypti, & collocabo eos in terra Pha-
 thures, in terra natiuitatis suæ: & erunt
 15 ibi in regnū humile: ⁷ inter cætera regna
 erit humillima, & nō eleuabitur vltra su-
 per nationes, & imminuā eos ne imperēt
 26 Gētibus. ⁷ Neq; erūt vltra domui Israël in
 confidentia, docentes iniquitatē, vt fugiāt
 D & sequantur eos: & scient quia ego Dñs
 17 Deus. ⁷ Et factū est in vicesimo & septi-
 mo anno, in primo, in vna mensis: factū
 18 est verbū Domini ad me, dicens, ⁷ Fili ho-
 minis, Nabuchodonosor rex Babylonis
 seruire fecit exercitū suū seruitute magna
 aduersus Tyrū: omne caput decaluatum,
 & omnis humerus depilatus est: & mer- *c. finali. 23. 9. 5.*
 ces nō est reddita ei, neque exercitui eius
 de Tyro, pro seruitute qua seruiuit mihi:
 19 aduersus eam. ⁷ Propterea hæc dicit Do-
 minus Deus: Ecce, Ego dabo Nabucho-
 donosor regem Babylonis in terra-Ægy-
 pti: & accipiet multitudinem eius, & de-
 prædabitur manubias eius, & diripiet spo- *vel pp opus.*
 20 lia eius: & erit merces exercitui illius. ⁷ Et
operi quo seruiuit aduersus eam, dedi ei
 terram-Ægypti: pro eo quòd laboraue-
 21 runt mihi, ait Dominus Deus. ⁷ In die illo
 pullula-

iesus. luc.

pullulabit cornu domui Israël, & tibi dabo apertum os in medio eorum, & sciēt quia ego Dominus.

CAP. XXX.

ET factū est verbū Dñi ad me, dicens, **F**ili hominis, propheta & dic, Hęc dicit Dñs Deus, Vlulate, vā vę diei: quia iuxta est dies, & appropinquat dies Dñi: dies nubis, tēpus Gentium erit. Et veniet gladius in Ægyptum: & erit pavor in Æthiopia, cūm ceciderint vulnerati in Ægypto, & ablata fuerit multitudo illius, & destructa fundamēta eius. Æthiopia, & Libya, & Lydi, & omne reliquū vulgus, & Chub, & filij terræ fœderis: cū eis gladio cadent. Hęc dicit Dñs Deus, Et corruent fulciētes Ægyptū, & destruetur superbia imperij eius: à turre Syenes gladio cadent in ea, ait Dñs Deus exercituū. & dissipabuntur in medio terrarū desolataram, & vrbes eius in medio ciuitatū desertarum erunt. Et scient quia ego Dominus, cūm dederō ignē in Ægypto, & attriti fuerint omnes auxiliares eius. In die illa egredientur nuntij à facie mea in triteribus ad conterendā Æthiopiæ confidentiā, & erit pavor in eis in die Ægypti: quia absq; dubio veniet. Hęc dicit Dñs Deus, Et cessare faciam multitudinē Ægypti in manu Nabuchodonosor regis Babylonis. Ipse & populus eius cum eo fortissimi Gentium adducentur ad disperendam terram, & euaginabunt gladios suos super Ægyptum, & implebunt terram interfectis.

*desolata-
ram 6.*

terrendam.

12 terfectis. ⁹ Et faciam alueos fluminum
 aridos, & tradam terram in manus pessi-
 morum, & dissipabo terram & plenu-
 dinem eius in manus alienorū. ego Domi-
 13 nus locutus sum. ¹⁰ Hæc dicit Dominus *Zach. 13. a. 2.*
 Deus, Et disperdam simulachra, & cessare
 faciam idola de Memphis, & dux de ter-
 ra-Ægypti nō erit amplius: & dabo terro-
 14 rem in terra-Ægypti. ¹¹ Et disperdā terram
 Phathures, & dabo ignem in Taphnis, &
 15 faciam iudicia in Alexandria. ¹² Et effundā
 indignationē meā super Pelusium robur
 Ægypti, & interficiam multitudinem A-
 16 lexandriæ, ¹³ & dabo ignē in Ægypto qua-
 si partūriens dolebit Pelusium, & Alexan-
 dria erit dissipata, & in Memphis angustic
 17 quotidianæ. ¹⁴ Iuuenes Heliopoleos, & Pu-
 E basti gladio cadent, & ipsæ captivæ du-
 18 centur. ¹⁵ Et in Taphnis nigrescet dies, cū
 cōttrihero ibi scepra Ægypti, & defecerit *habitatores autē*
 in ea superbia potentia eius: ipsam nubes *villax.*
 operiet, filia autē eius in captiuitatem du-
 19 centur. ¹⁶ Et iudicia faciam in Ægypto: &
 20 scient quia ego Dñs. ¹⁷ Et factum est in vn-
 decimo anno, in primo mēse, in septima
 21 mēsis, factū est verbū Dñi ad me, dicēs, ¹⁸ Fi-
 F li hominis, brachium Pharaonis regis Æ-
 gypti cōfregi: & ecce non est obuolutū, vt
 restitueretur ei sanitas, vt ligaretur pannis
 & fasciretur linteolis, & recepto robore
 22 possit tenere gladiū. ¹⁹ Propterea hæc dicit
 Dominus Deus, Ecce ego ad Pharaonem
 regē Ægypti, & comminuā brachiū eius
 forte, sed confractum: & deiiciam gladiū
 de

de manu eius, & dispergā Ægyptum in
 Gentibus, & ventilabo eos in terris. Et
 confortabo brachia regis Babylonis, da-
 boq; gladium meū in manu eius: & con-
 fringā brachia Pharaonis, & gement ge-
 mitib⁹ interfecti corā facie eius. Et con-
 fortabo brachia regis Babylonis, & bra-
 chia Pharaonis concident: & scient quia
 ego Dominus, cū dederō gladiū meum
 in manum regis Babylonis, & extenderit
 eum super terrā Ægypti. Et dispergam
 Ægyptū in nationes, & ventilabo eos in
 terras, & scient quia ego Dominus.

CAP. XXXI.

ET factum est in anno vndecimo, ter-
 tio mense, vna mēsis, factum est verbū
 Domini ad me, dicens, Fili hominis, dic
 Pharaoni regi Ægypti, & populo ei⁹, Cui
 similis factus es in magnitudine tua? Ec-
 ce Assur quasi cedrus in Libano pulcher
 ramis, & frondibus nemorosus, excelsus-
 que altitudine, & inter condensas fron-
 des eleuatū est cacumen eius. Aquæ nu-
 trierunt illum, abyssus exaltauit illū: flu-
 mina eius manabant in circuitu radicū
 ei⁹, & riuos suos emisit ad vniuersa ligna
 regionis. Propterea eleuata est altitudo
 eius super omnia ligna regionis: & mul-
 tiplicata sunt arbuſta eius, & eleuati sunt
 rami eius præ aquis multis. Cumq; ex-
 tendisset vmbra suā, in ramis eius fecerūt
 nidos omnia volatilia cæli, & sub frondi-
 bus eius genuerunt omnes bestię saltuū,
 & sub vmbaculo illius habitabat cœtus
 gen-

brachia

campi st. j.

7 gentium plurimarum. ⁷ Eratque pulcher-
 rimus in magnitudine sua, & in dilata-
 8 tione arbuſtorum ſuorum: erat enim ra-
 C 9 dix illius iuxta aquas multas. ⁹ Cedri non
 fuerunt altiores illo in paradiso Dei, abie-
 res non adæquauerunt ſummitatē eius, ¹⁰ & platani non fuerunt aquæ frondibus
 illius: omne lignum paradisi Dei non est
 11 aſſimilatum illi, & pulchritudini eius:
 12 ¹¹ Quoniã ſpecioſum feci eum, & multis
 condensisq; frondibus, & æmulata ſunt
 cum omnia ligna voluptatis, quæ erant
 13 in paradiso Dei. ¹² Propterea hæc dicit Do-
 D 14 minus Deus, Pro eo quòd ſublimatus eſt
 in altitudine, & dedit ſummitatē ſuã vi-
 rentē atque condensam, & eleuatū eſt cor-
 11 eius in altitudine ſua: ¹³ Tradidi eum in
 manus fortiffimi gentium, faciens faciet
 12 ei: iuxta impietatē eius eieci eum. ¹⁴ Et ſuc-
 cident eum alieni & crudeliſſimi natio-
 num, & proiicient eum ſuper montes, &
 in cunctis conuallibus corruēt rami eius,
 & confringentur arbūſta eius in vniuer-
 ſis rupibus terræ: & recedent de vmbra-
 culo eius omnes populi terræ, & relin-
 13 quent eum. ¹⁴ In ruina eius habitauerunt
 E omnia volatilia cæli, & in ramis eius fue-
 runt vniuerſæ beſtię regionis. ¹⁵ Quam ob
 rem non eleuabuntur in altitudine ſua
 omnia ligna aquarum, nec ponent ſubli-
 mitatē ſuã inter nemoroſa atq; frondosa,
 nec ſtabūt in ſublimitate ſua omnia quæ
 irrigātur aquis: quia omnes traditi ſunt
 in mortē ad terrā ultimã in medio filio-

^a
Æque.

castaneę arboreſ
no fuerunt ſicut ra-
mi fig.

idem.

inter cõdeſa.

fortes.

rami. ff. j.

infimam.

sepulchruz-

indixi.

obtenebratq.

fessa.

eden gladii. et

Irrigatur 5.

4
cete.

educebas flumi-
na sua.

Sup. n. d. 13.
27. f. 20.

rum hominum ad eos qui descendunt in lacum. ¹⁵ Hæc dicit Dñs Deus, In die quâ-
do descendit ad inferos, induxi luctû, ope-
rui eû abyssò : & prohibui flumina eius,
& coercui aquas multas : contritus est
super eum Libanus, & omnia ligna agri
concussa sunt. ¹⁶ A sonitu ruinæ eius com-
moui Gentes, cum deducere eû ad in-
fernum cum his qui descendebant in la-
cum : & consolata sunt in terra infima
omnia ligna voluptatis egregia atq; præ-
clara in Libano, vniuersa quæ irrigaban-
tur aquis. ¹⁷ Nã & ipsi cum eo descendunt
ad infernum ad interfectos gladio : & bra-
chium vniuscuiusq; fedebit sub vmbra-
culo eius in medio nationum. ¹⁸ Cui assi-
milatus es ô inclyte atque sublimis inter
ligna voluptatis ? Ecce, deductus es cum
lignis voluptatis ad terrâ vltimã : in me-
dio incircuncisorum dormies, cum eis
qui interfecti sunt gladio. ipse est Pharao,
& omnis multitudo eius : dicit Dñs Deus.

CAP. XXXII.

ET factû est, duodecimo anno, in men-
se duodecimo, in vna mensis, factum
est verbû Dñi ad me, dicens, ¹ Fili homi-
nis, assume lamentum super Pharaonem
regem Ægypti, & dices ad eum : Leoni
Gētium assimilatus es, & draconi qui est
in mari : & ventilabas cornu in flumini-
bus tuis, & conturbabas aquas pedibus
tuis, & cõculcabas flumina earum. ² Pro-
pterea hæc dicit Dñs Deus, Expandã su-
per te rete meû in multitudine populorû
multo-

- 4 multorū, & extrahā te in sarena mea. Et
 5 proiciā te in terrā, super faciem agri abii-
 6 ciam te: & habitate faciā super te omnia
 7 volatilia cæli, & satutabo de te bestias
 8 vniuersæ terræ. Et dabo carnes tuas su-
 9 per montes, & implebo colles tuos ^a sanie *inundatē sanguine*
 10 tua. Et irrigabo terram foetore sanguinis *tuos.*
 11 **B** tui super montes, & valles implebuntur
 12 ex te. Et operiam cū extinctus fueris, *Isa. 13. b. 10.*
 13 cælos: & nigrescere faciā stellas eius: solē *Ioël 2. b. 10.*
 14 nube tegā, & luna non dabit lumen suū. *3. c. 15.*
 15 Et **B** omnia luminaria cæli mœrere faciā su-
 16 per te: & dabo tenebras super terrā tuā,
 17 dicit Dñs Deus. Et irritabo cor populorū ** quum ceci-*
 18 multorū, cū induxero cōtritionē tuā in *derint vulne-*
 19 Gentibus super terras quas nescis. Et stu- *rati tui in*
 20 pescere faciā super te populos multos, & *medio terra,*
 21 reges eorū horrore nimio formidabunt *ait Dominus*
 22 super te, cū volare cœperit gladius *Deus.*
 23 meus super facies eorū: & obstupescent ** propter uni-*
 24 repentē singuli pro anima sua in die rui- *uersas iniqui-*
 25 næ suæ. Quia hæc dicit Dñs Deus, Gla- *tates quas o-*
 26 dius regis Babylonis veniet tibi, in gla- *peratus es.*
 27 diis fortiū deiiciā multitudinē tuā, inex- *1. 1.*
 28 pugnabiles omnes Gentes hæc: & vastabūt *1*
 29 superbiam Ægypti, & dissipabitur mul- *corruente.*
 30 titudo eius. Et perdam omnia iumenta *11*
 31 eius quæ erant super aquas plurimas: & *fortes.*
 32 non conturbabit eas pes hominis ultra, *1*
 33 neque vngula iumentorum turbabit eas. *in p̄ficiū descēd*
 34 Tunc purissimas reddam aquas eorum, *eze faciā.*
 35 & flumina eorū quasi oleum adducam,
 36 ait Dominus Deus. Cū dederō ter-
 37 ram Ægypti desolatā: deseretur autē ter-
 38 ra à

vel lamētabile. ra à plenitudine sua, quando percussero
 omnes habitatores eius: & sciēt quia ego
 Dñs. ¹⁶ Plāctus est, & plangēt eum: filia
 Gentiū plangent eū, super Ægyptū, & su-
 per multitudinē eius plangēt eum, ait Dñs
 Deus. ¹⁷ Et factū est in duodecimo anno, in
 quintadecima mensis, factū est verbū Dñi
 ad me dicens, ¹⁸ Fili hominis, cane lugubre
 super multitudinē Ægypti: & detrahe eā
 ipsam, & filiās gentiū robustarū ad terrā
 ultimam cū his qui descēdunt in lacum.
¹⁹ Quo pulchrior es? descēde, & dormi cū
 incircuncisis. ²⁰ In medio interfectorū gla-
 dio cadent: gladius datus est, attraxerunt
 eam, & omnes populos eius. ²¹ Loquentur
 ei potentissimi robustorum de medio in-
 ferni, qui cū auxiliatoribus eius descende-
 runt, & dormierunt incircuncisi, interfe-
²² cti gladio. ²³ Ibi Assur & omnis multitu-
 do eius: in circuitu illius sepulchra eius:
 omnes interfecti, & qui ceciderunt gla-
 dio. ²⁴ Quorum data sunt sepulchra in no-
 vissimis lacis: & facta est multitudo eius
 per gyrum sepulchri eius: vniuersi inter-
 fekti, cadentesque gladio, qui dederant
 quondam formidinem in terra viuentiū.
²⁵ Ibi Ælam, & omnis multitudo eius per
 gyrum sepulchri sui. omnes hi interfe-
 cti, ruentesque gladio, qui descenderunt
incircuncisi ad terram ultimam: qui po-
 suerunt terrorem suum in terra viuen-
 tium, & portauerunt ignominiam suam
 cum his qui descenderunt in lacum. ²⁶ In
 medio interfectorū posuerunt cubile eius
 in

1. villas.

gladio datus est.

v
 93
 n
 cū incircuncisis in
 terfectis q̄ et. j.
 qui sunt.

Ex.
 C
 lateribus.
 vel infimo
 sepulchri.

vel cū incircuncis-
 sis.
 inferiorem

in vniuersis populis eius: in circuitu eius
 sepulchrū illius. oēs hi incircūcisi, interfe-
 ctiq; gladio. dederūt enim terrorē suū in
 terra viuentiū, & portauerunt ignominiā
 suā cū his qui descendunt in lacū, in me-
 26 dio interfectoꝝ positi sunt. [¶]Ibi Mosoch,
 F & Thubal, & omnis multitudo eius: in
 circuitu eius sepulchra illius. oēs hi incir-
 cūcisi, interfecti q; & cadētes gladio: quia
 dederunt formidinē suā in terra viuen-
 27 tiū. [¶]Et nō dormient cū fortibus, caden-
 tibusq; & incircūcisis qui descēderūt ad
 infernū cū armis suis, & posuerūt gladios
 suos sub capitibus suis, & fuerunt iniqui-
 tates eorū in ossibus eorū: quia terror for-
 28 tium facti sunt in terra viuentium. [¶]Et tu
 ergo in medio incircuncisoꝝ cōtereris, &
 29 dormies cum interfectis gladio. [¶]Ibi Idu-
 G mæa & reges eius, & oēs duces eius, qui
 dati sunt cū exercitu suo cū interfectis gla-
 dio: & qui cū incircuncisis dormierūt, &
 30 cū his qui descenderūt in lacū. [¶]Ibi prin- ^{descendit}
 cipes Aquilonis omnes & vniuersi vena-
 tores: qui deducti sunt cum interfectis,
 pauentes, & in sua fortitudine cōfusi: qui
 dormierunt incircuncisi cum interfectis
 gladio, & portauerunt confusionem suā
 31 cum his qui descendunt in lacum. [¶]Vidit
 eos Pharaō, & cōsolatus est super vniuer-
 sa multitudinem suam, quæ interfecta est gla-
 dio, Pharaō & omnis exercitus eius, ait
 32 Dñs Deus: [¶]quia dedit terrorē suū in ter- ^{dedit 6.}
 ra viuentiū, & dormiuit in medio incir- ^{meum 4.}
 cūci soꝝ cū interfectis gladio, Pharaō &
 a 4 omnis

penē.

sidonijs.

descendit

dedit 6.
meum 4.

omnis multitudo eius : ait Dñs Deus.

CAP. XXXIII.

ET factum est verbū Dñi ad me, dicēs: **1**
 Fili hominis, loquere ad filios populi **2**
 tui, & dices ad eos: Terra cūm induxero **A**
 super eā gladiū, & tulerit populus terræ
 virum vnum de nouissimis suis, & cōsti-
 tuerit eum super se speculatorem: Et ille **3**
 viderit gladium veniētem super terram,
 & cecinerit buccina, & annuntiauerit
 populo: Audiens autem quisquis ille est, **4**
 sonitum buccinæ, & non se observaue-
 rit, veneritque gladius, & tulerit eum: san-
 guis ipsius super caput eius erit. Sonum **5**
 buccinæ audiuit, & nō se observauit, san-
 guis eius in ipso erit: si autem se custodie-
 rit, animam suā saluabit. Quod si spe- **6**
 culator viderit gladiū venientē, & nō in- **B**
 sonuerit buccina: & populus se non cu-
 stodierit, veneritque gladius, & tulerit de
 eis animā: ille quidē in iniquitate sua ca-
 ptus est, sanguinē autē eius de manu spe-
 culatoris requirā. Et tu fili hominis spe- **7**
 culatorē dedi te domui Israël: audies ergo
 ex ore meo sermonem, annūtiabis eis ex
 me. Si me dicente ad impiū, Impie, mor- **8**
 te morieris: nō fueris locutus vt se custo-
 diat impius à via sua: ipse impius in ini-
 quitate sua morietur, sanguinē autē eius
 de manu tua requirā. Si autē annūtiāte **9**
 te ad impiū vt à viis suis conuertatur, nō
 fuerit cōuersus à via sua: ipse in iniquita-
 te sua morietur: porrò tu animā tuam li-
 berasti. Tu ergo fili hominis dic ad do- **10**
 mum

saluauit 1.

pp iniquitate sua
et. 1.

Sup. 3. d. 17.

Cumm Israël: Sic locuti estis, dicentes, Iniquitates nostræ, & peccata nostra super nos sunt, & in ipsis nos tabescimus: quomodo ergo viuere poterimus? ¶ Dic ad eos, *Sup. 18. f. 24. & 32.*
 Viuo ego, dicit Dominus Deus: nolo mortem impij, sed vt cōuertatur impius à via sua, & viuat. Conuertimini* à viis vestris pessimis: & quare moriemini domus Israël? ¶ Tu itaque filii hominis dic ad filios populi tui: Iustitia iusti non liberabit eum in quacūq; die peccauerit: & impietas impij nō nocebit ei, *conuertimini do a sup. Et abros. Et m. vlti scilicet legitur in q. cūq; horn. Et ita habet. c. pōdaret. Et c. Ignouimq. Et c. Si aliquis. 50. d. Et. 26. q. 6. Et. d. bernardus in sm. 1. d. nicq. 1. post. epiph. aniam.*
 in quacūq; die cōuersus fuerit ab impietate sua: & iustus nō poterit viuere in iustitia sua, in quacūq; die peccauerit. ¶ Etiā si dixerō iusto quòd vita viuat, & cōfessus in iustitia sua fecerit iniquitatē: oēs iustitię eius obliuioni tradētur, & in iniquitate sua quā operatus est, in ipsa morietur. ¶ Si autē dixerō impio, Morte morieris: & egerit pœnitentiā à peccato suo, feceritq; iudiciū & iustitiā, ¶ & pignus restituerit ille impius, rapināq; reddiderit, in mādatis vitæ ambulauerit, nec fecerit quicquā iniustū: vita viuet, & non morietur. ¶ Omnia peccata eius quæ peccauit, nō imputabūtur ei: iudiciū & iustitiam fecit, vita viuet. ¶ Et dixerūt filij populi tui, Non est æqui ponderis via Domini, & ipsorum via iniusta est. ¶ Cū enim recesserit iustus à iustitia sua, fecerit quę iniquitates, morietur in eis. ¶ Et cū recesserit impius ab impietate sua, fecerit quę iudiciū & iustitiam: viuet in eis. ¶ Et dicitis, Non est recta via Domini. Vnum- *Sup. 18. f. 25.*
 a s quenque

c. finali. 27. q. 1.

o
Egna.

quenq; iuxta vias suas iudicabo de vobis
 domus Israël. ²¹ Et factū est in duodecimo
 anno, in decimo mense, in quinta mensis ^E
 transmigrationis nostræ, venit ad me qui
 fugerat de Ierusalē, dicens, Vastata est ci-
 uitas. ²² Manus autem Domini facta fue-
 rat ad me vespere, antequam veniret qui
 fugerat: aperuitque os meum donec ve-
 niret ad me manē, & aperto ore meo non
 filii amplius. ²³ Et factū est verbū Dñi ad
 me dicens: ²⁴ Fili hominis, qui habitant in
 ruinosis his, super humū Israël, loquentes
 aiunt: Vnus erat Abraham, & hæreditate
 possedit terrā: nos autē multi sumus, no-
bis data est terra in possessionē. ²⁵ Idcirco
 dices ad eos: Hæc dicit Dñs Deus: Qui in
sanguine comeditis, & oculos vestros le-
 uatis ad immunditias vestras, & sangui-
 nē funditis: nūquid terrā hæreditate pos-
 sidebitis? ²⁶ Stetistis in gladiis vestris, feci-
 stis abominationes, & vnusquisq; vxorē
 proximi sui polluit: & terram hæreditate
 possidebitis. ²⁷ Hæc dices ad eos: Sic dicit
 Dñs Deus: Viuo ego, quia qui in ruinosis
 habitāt, gladio cadent: & qui in agro est,
 bestiis tradetur ad deuorandū: qui autem
 in præsidiis & speluncis sunt, peste mori-
 entur. ²⁸ Et dabo terram in solitudinē & in
 desertū, & deficiet superba fortitudo ei⁹,
 & desolabuntur montes Israël, eo q̄ nul-
 lus sit qui per eos transeat. ²⁹ Et scient quia
 ego Dñs, cū dederō terrā eorū desolatā
 & desertā propter vniuersas abominatio-
 nes suas quas operati sunt. ³⁰ Et tu fili ho-
 minis:

vel idcirco pculdu
 bio dabitur nobis
 hec.

de sanguine.

idola vtra

minis : filij populi tui qui loquuntur de te
 G iuxta muros, & in ostiis domorū, & di-
 cunt vnus ad alterū, vir ad proximū suū,
 loquentes : Venite, & audiamus quis sit
 31 sermo egrediēs à Dño. Et veniunt ad te,
 quasi si ingrediatur populus, & sedent co- *subannationes*
 rā te populus meus: & audiunt sermones *orlsuo faciūt*
 tuos & non faciunt eos : quia in canticū
 oris sui vertunt illos, & auaritiam suam
 32 sequitur cor eorū. Et es eis quasi carmen
 musicum, quod suauī dulciq; sono cani-
 tur: & audiunt verba tua, & non faciunt
 33 ea. Et cūm venerit quod prædictum est
 (ecce enim venit) tunc scient quòd pro-
 phetes fuerit inter eos.

CAP. XXXIII.

1 ET factū est verbum Dñi ad me, dicēs:
 2 Fili hominis propheta de pastoribus
 A Israël: propheta, & dices pastoribus, Hæc *Iere. 23. d. 3.*
 dicit Dñs Deus: ¶ Væ pastoribus Israël: qui *Sup. 13. d. 3.*
 pascebant semetipfos: nōne greges à pasto-
 3 ribus pascuntur? Lac comedebatis, & la-
 nis operiebamini: & quod crassum erat,
 occidebatis : gregem autē meum non pa-
 4 scebatis. Quod infirmum fuit non con-
 solidastis, & quod egrotum, non sanastis:
 quod cōfractum est nō alligastis, & quod
 abiectum est non reduxistis, & quod pe-
 5 rierat non quæstis : sed cum austeritate
 imperabatis eis, & cū potētia. Et disper-
 6 sæ sunt oves meæ, eo q̄ nō esset pastor: &
 factę sunt in deuorationē omniū bestiarū
 B agri, & dispersæ sunt. Errauerunt greges
 mei in cunctis montibus, & in vniuerso
 colle

c. hoc h̄ p̄ pium
46. dist. Et. c. dis
plicuit. 27. q. 4.
Et. c. errauerunt
27. q. 6.

colle excelso: & super omnē faciem terræ
 dispersi sunt greges mei, & nō erat qui re-
 quireret, non erat, inquā, qui requireret.
 ¶ Propterea pastores audite verbum Dñi, 7
 ¶ Viuo ego, dicit Dñs Deus, quia pro eo 8
 quòd facti sunt greges mei in rapinam,
 & oves meæ in deuorationē omnium be-
 stiarū agri, eo quòd non esset pastor (neq;
 enim quæsierūt pastores mei gregē meū:
 sed pascebant pastores semetipsos, & gre- C
 ges meos nō pascebāt) ¶ propterea pastores 9
 audite verbū Dñi, ¶ Hæc dicit Dñs Deus: 10
 Ecce ego ipse super pastores, requirā gre-
 gem meum de manu eorū, & cessare fa-
 ciā eos vt vltra nō pascāt gregē, nec pascāt
 amplius pastores semetipsos: & liberabo
 gregem meū de ore eorum, & nō erit vl-
 trà eis in escā. ¶ Quia hæc dicit Dñs Deus, 18
 ¶ Ecce, ego ipse requirā oves meas, & visi-
tabo eas. ¶ Sicut visitat pastor gregem suū 12
 in die quando fuerit in medio ouiū sua-
 rum dissipatarum: sic visitabo oves meas,
 & liberabo eas de omnibus locis in qui-
 bus dispersæ fuerāt in die nubis & caligi-
 nis. ¶ Et educā eas de populis, & congrega 13
 bo eas de terris, & inducam eas in terrā
 suam: & pascam eas in montibus Israël,
 in riuis, & in cūctis sedibus terræ. ¶ In pa- 14
 scuis huberrimis pascā eas, & in mōtibus D
 excelsis Israël erunt pascua earū: ibi requi-
 escent in herbis virentibus, & in pascuis
 pinguibus pascentur super montes Israël.
 ¶ Ego pascam oves meas: & ego eas accu- 15
 bare faciam, dicit Dñs Deus. ¶ Quod perie 16
 rat,

dicitur
 quæram ff. j.

Inf. f. 23.

vel habitati-
 bus

- rat, requiram: & quod abiectum erat, re-
 ducam: & quod confractum fuerat, alli-
 gabo: & quod infirmum fuerat, consoli-
 dabo: & quod pingue & forte, custodiā:
 17 & pascam illas in iudicio. ¹ Vos autē gre-
 ges mei, hæc dicit Dñs Deus, Ecce ego iu-
 dico inter pecus & pecus, arietum & hir-
 18 corū. ² Nōne satis vobis erat pascua bo-
 E na depasci? insuper & reliquias pascuarū
 vestrarū cōculcastis pedibus vestris: & cū
 purissimā aquā biberetis, reliquā pedibus
 19 vestrīs turbabātis. ³ Et oves meæ his quæ
 conculcata pedibus vestris fuerant, pasce-
 bantur, & quæ pedes vestri turbauerant,
 20 hæc bibebant: ⁴ propterea hæc dicit Dñs
 Deus ad vos: Ecce, ego ipse iudico inter
 21 pecus pingue & macilentū, ⁵ Pro eo quòd
 laterib⁹, & humeris impingebatis, & cor-
 nibus vestris ventilabatis omnia infirma
 22 pecora, donec dispergerētur foras: ⁶ salua-
 F bo gregē meū, & nō erit ultra in rapinā,
 23 & iudicabo inter pecus & pecus. ⁷ ¶ E T
 S V S C I T A B O S V P E R E A S P A S T O
 R E M V N V M, qui pascat eas, ⁸ seruū meū
 David: ipse pascet eas, & ipse erit eis in
 24 pastore. ⁹ Ego autē Dñs ero eis in Deū: &
 seruus meus David princeps in medio eo
 25 rū: ego Dñs locutus sum. ¹⁰ Et faciā cū eis
 pactum pacis, & cessare faciā bestias pesti-
 mas de terra: & qui habitāt in deserto, se-
 26 cū dormiēt in saltib⁹. ¹¹ Et ponā eos in cir-
 cuitu collis mei benedictionē: & deducā
 imbrē in tēpore suo, ¹² pluuiæ benedictio-
 27 nis erūt. ¹³ Et dabit lignū agri fructū suū,
 &

*vel disperdā:**arietes et hircos**auri**turbastis.**corruptabatis
oes infirmas.**Ioh. 1. g. 45b**10. b. 11.**Isa. 40. c. 13.**Dan. 9. g. 23**25.**Os. 3. b. 3***1250**

vincula.

& terra dabit germē suū, & erūt in terra sua absq; timore: & scient quia ego Dñs, cū cōtriuero catēnas iugi eorū, & eruero eos de manu imperantiū sibi. ¶ Et nō erūt 28
 vltra in rapinā in Gentibus, neque bestia G
 terræ deuorabunt eos: sed habitabunt confidenter absque vllō terrore. ¶ Et susci 29
 tabo eis germen nominatum: & non e-
 runt vltra imminuti fame in terra, neque
 pottabunt vltra opprobrium Gentium.
 ¶ Et scient quia ego Dominus Deus eorū 30
 cum eis, & ipsi populus meus domus Is-
 rael: ait Dominus Deus. ¶ Vos autem 31
 greges mei, greges pascuæ meæ homines
 estis: & ego Dominus Deus vester, dicit
 Dominus Deus. CAP. XXXV.

Isa. 10. 6. 11.
 6. 14.

ET factus est sermo Domini ad me, 1
 edicens: ¶ Fili hominis pone faciem 2
 tuam aduersum montem Seir, & prophe A
 tabis de eo, ¶ & dices illi: Hęc dicit Domi- 3
 nus Deus: Ecce ego ad te mons Seir, &
 extendam manum meam super te, & da- 4
 bo te desolatum atque desertum. ¶ Vrbes 4
 tuas demoliar, & tu desertus eris: & scies
 quia ego Dñs. ¶ Eò quòd fueris inimicus 5
 sempiternus, & concluderis filios Israël in
 manus gladij in tempore afflictionis eo-
 rum in tempore iniquitatis extremae.

quo pp. iniquita
 tes eorū venit
 nis.

¶ Propterea viuo ego, dicit Dominus, quo 6
 niam sanguini tradā te, & sanguis te per- B
 sequetur: & cūm sanguinē oderis, sanguis
 persequetur te. ¶ Et dabo montem Seir de 7
 solatum atq; desertum: & auferam de eo
 euntem & redeuntē. ¶ Et implebo mōtes 8
 eius

eius occisorum suorum: in collibus tuis,
 & in vallibus tuis, atque in torrentibus
 9 interfecti gladio cadent. 7 In solitudines
 sempiternas tradam te, & ciuitates tuæ
 C non habitabuntur: & scietis quia ego Do-
 10 minus Deus. 7 Eo quòd dixeris, Duæ gen-
 tes, & duæ terræ meæ erunt, & hæredi-
 11 tate possidebo eas: cū Dñs esset ibi: 7 Prop-
 terea uiuo ego, dicit Dñs Deus, quia faciã
 iuxta irã tuã, & secundū zelum tuū quē
 fecisti odio habens eos: & notus efficiat
 12 per eos cū te iudicauero. 7 Et scies quia e-
 go Dñs audiui vniuersa opprobria tua
 quæ locutus es de mōtibus Israēl dicens:
 Deserti, nobis ad deuorandum dati sunt. *multiplicastis.*
 13 7 Et insurrexistis super me ore vestro, &
 derogastis aduersum me verba vestra: e-
 14 go audiui. 7 Hæc dicit Dñs Deus, Lætā-
 D te vniuersa terra, in solitudinē te redigã.
 15 7 Sicuti gauisus es super hæreditatē dom⁹
 Israēl, eo quòd fuerit dissipata, sic faciã ti-
 bi: dissipatus eris mons Seir, & Idumæa
 omnis, & scient quia ego Dominus.

CAP. XXXVI.

1 **T**V autē fili hominis, propheta super
 A mōtes Israēl, & dices, 7 Montes Israēl *Sup. 6. 2. 3.*
 2 audite verbū Dñi: 7 Hæc dicit Dñs Deus,
 Eo quòd dixerit inimicus de vobis, Euge,
 altitudines sempiternę in hæreditatē datę
 3 sunt nobis: 7 propterea vaticinare, & dic,
 Hæc dicit Dñs Deus: Pro eo quòd desola-
 ti estis, & conculcati per circuitū, & fa-
 cti in hæreditatē reliquis Gentibus, & as-
 cendistis super labium linguæ, & oppro-
 brium

briū populi: propterea à montes Israēl au- 4
 dite verbū Dñi Dei. Hæc dicit Dñs Deus,
 montibus, & collibus, torrentibus, valli-
 busq; desertis, & parietinis, & vrbib⁹ de-
 relictis quæ depopulatæ sunt & subsanna B
 te à reliquis gentibus per circuitum. Pro
 pterea hæc dicit Dñs Deus, Quoniam in
 igne zeli mei loquutus sum de reliquis
 gētibus, & de Idumæa vniuersa, quæ de-
 derunt terrā meā sibi in hæreditatē cum
 gaudio, & toto corde, & ex animo: & eie-
 cerunt eā vt vastarent: propterea vaticina- 6
 re super humū Israēl, & dices montibus
 & collibus, iugis & vallibus, Hæc dicit
 Dñs Deus: Ecce ego in zelo meo, & in fu-
 rore meo locutus sum, eo quòd confusio
 nē Gentium sustinueritis. Idcirco hæc di- 7
 cit Dñs Deus: Ego leuauī manū meā, vt
 Gentes quæ in circuitu vestro sunt, ipsæ
 cōfusionē suam portent. Vos autē mōtes 8
 Israēl ramos vestros germinetis, & fructū
 vestrum afferatis populo meo Israēl: pro-
 pe enim est vt veniat. Quia ecce ego ad
 vos, & conuertar ad vos, & arabimini, & C
 accipietis semētē. Et multiplicabo in vo- 10
 bis hoīes, omnemq; domū Israēl: & habi-
 tabūtur ciuitates, & ruinosæ instaurabun-
 tur. Et replebo vos hominibus, & iumen 11
 tis: & multiplicabūtur & crescēt: & habi-
 tare vos faciā sicut à principio, bonisque
 donabo maioribus, quā habuistis ab ini-
 cio: & scietis quia ego Dñs. Et adducam 12
 super vos homines populū meum Israēl,
 & hæreditate possidebūtur te: & eris eis in
 hæredi-

gladio.

torrentibus

Apostoli

Eccia. psal.
 86. / n. 2. u.
 2. 4. 6. 11.
 15.

Euāgelium. x.
 Sacramentum
 ore. Sacri
 ficiū misse. spūz s. hūz. x. p. i. i. hæredi-

hereditatē, & nō addes vltra vt absq; eis
 13 sis. ⁹Hæc dicit Dñs Deus: Pro eo quòd dē
 cūt de vobis, Deuoratrix hominum es, &
 14 suffocās gentem tuā: ⁹Propterea homines
 nō comedes amplius, & gentē tuā nō ne-
 15 cabis vltra, ait Dñs Deus, ⁹nec auditā fa-
 D ciam in te amplius confusionē Gentium,
 & opprobriū populorū nequaquā porta-
 bis, & gentē tuā non amittēs amplius, ait
 16 Dñs Deus. ⁹Et factū est verbum Dñi ad
 17 me, dicēs: ⁹Fili hominis, domus Israël ha-
 bitauerunt in humo sua, & polluerūt eā
 in viis suis, & in studiis suis: iuxta immū-
 ditiā mēstruatae facta est via eorū coram
 18 me. ⁹Et effudi indignationē meam super
 eos pro sanguine quē fuderunt super ter-
 19 ram, & in idólis suis polluerunt eam. ⁹&
 dispersi eos in Gentes, & ventilati sunt in
 terras: iuxta vias eorum, & adinuētiones
 20 eorum iudicaui eos. ⁹Et ingressi sunt ad
 gentes ad quas introierunt, & polluerunt
 nomen sanctū meū, cū diceretur de eis:
 Populus Dñi iste est, & de terra eius e-
 21 gressi sunt. ⁹Et peperi nomini sancto
 meo, quod polluerat domus Israël in Gē-
 22 tibus ad quas ingressi sunt. ⁹Idcirco dices
 E domui Israël, Hæc dicit Dñs Deus, Non
 propter vos ego faciā domus Israël, sed
 propter nomen sanctum meū quod pol-
 23 luitis in gentibus ad quas intraſtis. ⁹Et
 sanctificabo nomē meū magnum, quod
 pollutum est inter Gentes, quod pollui-
 ſtis in medio earum: vt ſciāt Gentes quia
 ego Dñs, ait Dñs exercituū, cum sanctifi-

b

catus

Isa. 52. b. 9.

Rom. 2. d. 24.

c. necquēq̄. de cō
sect. d. 4.

Inf. 39. g. 23.

cc. hoc my. vide catus fuero in vobis corā eis: ²⁴ Tollā quip
aug. li. 7. de doct. ch. c. 34 vos de Gentibus, & cōgregabo vos de

IESUS.

Supr. II. c. 19. Inf. 39. g. 29. vniuersis terris, & adducā vos in terrā ve-
 stram. ²⁵ Et effundā super vos aquā mun-
 dam, & mundabimini ab omnibus in-

quinamētis vestris, & ab vniuersis idōlis

vestris mūdabo vos. ²⁶ Et dabo vobis cor

nouū, & spiritū nouū ponā in medio ve-

stri, & auferam cor lapideū de carne ve-

stra, & dabo vobis cor carneū. ²⁷ Et spiritū

meū ponā in medio vestri: & faciam vt F

in præceptis meis ambuletis, & iudicia

mea custodiatis & operemini. ²⁸ Et habita

bitis in terra quā dedi patribus vestris: &

eritis mihi in populū, & ego ero vobis in

Deū. ²⁹ Et saluabo vos ex vniuersis inqui-

nantis vestris: & vocabo frumentū, &

multiplicabo illud, & non imponā vobis

famem. ³⁰ Et multiplicabo fructū ligni, &

genimina agri: vt nō portetis vltra oppro-

briū famis in Gētibus. ³¹ Et recordabimini

viarū vestrarū pessimarū, studiorumq; nō

bonorū: & displicebunt vobis iniquitates

vestræ & scelera vestra. ³² Nō propter vos

ego faciā, ait Dñs Deus, notum sit vobis:

confundimini & erubescite super viis ve-

stris, domus Israël. ³³ Hæc dicit Dñs Deus,

In die qua mundauero vos ex omnibus

iniquitatibus vestris, & inhabitari fecero

vrbes, & instaurauero ruinosas: ³⁴ & terra

deserta fuerit exculta, quæ quondam erat

desolata in oculis omnis viatoris, ³⁵ dicent:

Terra illa inculta facta est vt hortus volu

ptatis: & ciuitates desertæ, & destitute at-

que

a
 vel q. succisione
 digni estis iudi
 cabitis in conspec
 tu vtro. pp. iniqui
 tates et abomi
 nationes vras.

Eden.

destruenda.

36 que suffossæ, minutę sederūt. Et sciēt gē-
tes quæcunq; derelictæ fuerint in circui-
tu vestro, quia ego Dñs ædificaui dissipa-
ta, plantauiq; inculta, ego Dñs locutus
37 sim & fecerim. Hęc dicit Dñs Deus, Ad-
huc in hoc inuenient me domus Israël vt
faciam eis: Multiplicabo eos sicut gregem
38 hominum, vt gregem sanctum, vt gregē
Ierusalem in solennitatibus eius: Sic erūt
ciuitates desertæ, plenæ gregibus homi-
num: & scient quia ego Dominus.

CAP. XXXVII.

1 **F**Acta est super me manus Dñi, & edu-
A **F**ixit me in spiritu Dñi: & dimisit me in
2 medio campi qui erat plenus ossibus. Et
circunduxit me per ea in gyro: erant autē
multa valde super faciem campi, siccaq;
3 vehementer. Et dixit ad me, Fili hominis
putāsne viuet ossa ista? Et dixi, Dñe Deus,
4 tu nosti. Et dixit ad me: Vaticinare de os-
sibus istis: & dices eis, Ossa arida audite
5 verbū Dñi. Hęc dicit Dñs Deus ossibus
his, Ecce, ego intromittam in vos spiritū,
6 & viuetis. Et dabo super vos nervos, &
B succrescere faciam super vos carnes, & su-
perextendam in vobis cutem: & dabo vo-
bis spiritum, & viuetis: & scietis quia e-
7 go Dominus. Et prophetaui sicut præce-
perat mihi: factus est autem sonitus pro-
phetante me, & ecce commotio: & accē-
8 serunt ossa ad ossa, vnumquodq; ad iun-
cturam suam. Et vidi, & ecce super ea
nerui, & carnes ascenderunt: & extenta
est in eis cutis desuper, & spiritum non

b 2

habe-

eccia. psal.
86. / Actu. 2
4. 6. 11. 15.
17.

Resurrec
tio. Exo. 3.
Job. 19. / isa
26. / Dan.
12. / psal. 1.
2. mac. 7.
12. / 14.

habebant. Et dixit ad me: Vaticinare ad spiritum, vaticinare fili hominis, & dices ad spiritum, Hæc dicit Dñs Deus: A quatuor ventis veni spiritus: & insuffla super interfectos istos, & reuiuiscāt. Et prophetaui, sicut præceperat mihi: & ingressus est in ea spiritus, & vixerunt: steteruntq; super pedes suos exercitus grandis nimis valde. Et dixit ad me: Fili hominis, ossa hæc vniuersa, domus Israël est: ipsi dicūt, Aruerūt ossa nostra, & periit spes nostra, & abscissi sumus. Propterea vaticinare, & dices ad eos, Hæc dicit Dñs Deus, Ecce ego aperiam tumulos vestros, & educam vos de sepulchris vestris populus meus: & inducā vos in terrā Israël. Et scietis quia ego Dñs, cum aperuero sepulchra vestra, & eduxero vos de tumulis vestris popule meus: Et dederō spiritum meū in vobis, & vixeritis, & requiescere vos faciam super humum vestram: & scietis quia ego Dñs locutus sum & feci, ait Dñs Deus. Et factus est sermo Dñi ad me dicens: Et tu fili hominis, sume tibi lignum vnum: & scribe super illud Iudæ & filiorū Israël sociorū eius, & tolle lignum alterū, & scribe super illud Ioseph lignum Ephraim, & cunctæ domus Israël, sociorūque eius. Et adiunge illa vnum ad alterū tibi in lignum vnum: & erunt in vnionē E in manu tua. Cū autē dixerint ad te filij populi tui loquētes: Nōne indicas nobis quid in his tibi velis? loqueris ad eos, Hæc dicit Dñs Deus, Ecce, ego assumam

reuiuiscāt

ipsi ioseph.

mam lignum Ioseph, quod est in manu
 Ephraim, & tribus Israël quæ sunt ei ad-
 iunctæ: & dabo eas pariter cum ligno Iu-
 da, & faciã eas in lignũ vnum: & erunt v-
 10 nũ in manu eius. ¶ Erunt autẽ ligna super
 quæ scripseris in manu tua, in oculis eo-
 21 rum. ¶ Et dices ad eos: Hęc dicit Dominus
 F Deus: Ecce, ego assumam filios Israël de
 medio nationũ ad quas abierunt, & con-
 gregabo eos vndique, & adducam eos ad
 22 humum suam. ¶ Et faciam eos in gentem Ioh. 10. 6. 18
 vnã in terra in montibus Israël; & rex
 vnus erit omnibus imperans: & non erũt
 vltra duæ gentes, nec diuidentur amplius
 23 in duo regna. ¶ Neque polluentur vltra
 in idólis suis & abominationibus suis, &
 cũctis iniquitatibus suis: & saluos eos fa-
 ciam de vniuersis sedibus in quibus pec-
 cauerunt, & emũdabo eos: & erunt mihi
 24 populus, & ego ero eis Deus. ¶ Et seruus
 meus David rex super eos, & pastor vnus Sup. 34. f. 23.
Ioh. 1. g. 45.
10. b. 11.
Isa. 40. c. 11.
Iere. 23. a. 5.
Dan. 9. g. 24.
g. 25.
erit omnium eorum: in iudiciis meis am-
 bulabunt, & mandata mea custodient, &
 25 facient ea. ¶ Et habitabunt super terram
 G quam dedi seruo meo Iacob, in qua habi-
 tauerũt patres vestri: & habitabũt super
 eã ipsi, & filij eorũ, & filij filiorũ eorũ, vs-
 que in sempiternũ: & David seruus meus
 26 princeps eorum in perpetuum. ¶ Et percu-
 tiam illis fœdus pacis, ¶ pactũ sempiternũ
 erit eis: & fundabo eos, & multiplicabo,
 & dabo sanctificationẽ meã in medio eo-
 27 rũ in perpetuũ. ¶ Et erit tabernaculũ meũ
 in eis: & ero eis Deus, & ipsi erũt mihi po-
 pulus.

iesus.

Sic faciam eis,

Ioh. 12. e. 34.
Psa. 150. r. 4.
& 106. a. 2.

A pulus. Et sciēt Gentes quia ego Dñs san-
hieronymus sup. c. 10. gen. in gntibus hebraicis. ctificator Israël cum fuerit sanctificatio
 mea in medio eorum in perpetuum.

CAP. XXXVIII.

i. Enfr. 39. d. 2. b. 6. Apoc. 20. c. 8. 4. 2. 2. cōtorum. homos. oi armos gne 4. nouissimis. 5. cōtita.

ET factus est sermo Domini ad me, di-
 cens: Fili hominis pone faciem tuam
 contra Gog & terram Magog, principē
 capitis Mosoch & Thubal: & vaticinare
 de eo, & dices ad eum, Hæc dicit Dñs
 Deus: Ecce, ego ad te Gog principem capi-
 tis Mosoch & Thubal, & circumagā te,
 & ponam frænum in maxillis tuis, & e-
 ducā te & omnem exercitū tuū, equos &
 equites vestitos loricis vniuersos, multi-
 tudinē magnā hastam & clypeū arripien-
 tium & gladium. Persæ, Æthiopes, & Ly-
 bics cum eis, oēs scutati & galeati. Gomer,
 & vniuersa agmina eius, domus
 Thógormalatera Aquilonis, & totum ro-
 bur eius, populiq̄ue multi tecum. Præ-
 para & instrue te, & omnem multitudi-
 nem tuā quæ coaceruata est ad te: & esto
 eis in præceptum. Post dies multos visi-
 taberis: in noūissimo annorum venies ad
 terrā quæ reuerfa est à gladio, & cōgrega-
 ta est de populis multis, ad montes Israël,
 qui fuerunt deserti iugiter: hæc de popu-
 lis educta est, & habitabunt in ea cōfiden-
 ter vniuersi. Ascendēs autē quasi tempe-
 stas venies & quasi nubes, vt operias ter-
 ram tu & omnia agmina tua, & populi
 multi tecū. Hæc dicit Dñs Deus, In die
 illa ascendent sermones super cor tuum,
 & cogitabis cogitationem pessimā: & di-
 ces

ces, Ascendam ad terram absq; muro: ve-
 niã ad quiescentes habitantesque secure:
 hi oēs habitāt sine muro, vectes & portæ
 12 non sunt eis. ¹ Vt diripias spolia, & inua-
 das prædam, vt inferas manum tuam su-
 per eos qui deserti fuerant, & postea resti-
 tuti, & super populum qui est congreg-
 gatus ex Gentibus, qui possidere cœpit
 13 & esse habitator vmbilici terre. ² Saba, &
 D Dedã, & negotiatores Tharsis, & oēs leo-
 nes eius dicent tibi, Nunquid ad sumenda
 spolia tu venis? ecce ad diripiendam præ-
 dam congregasti multitudinẽ tuã, vt tol-
 las argentum & aurũ, & auferas supelle-
 ctile atq; substantiã, & diripias manubias
 14 infinitas. ³ Propterea vaticinare fili homi-
 nis, & dices ad Gog, Hęc dicit Dñs Deus:
 Nunquid non in die illo, cũ habitauerit
 15 populus meus Israël cõfidenter, scies? ⁴ Et
 E venies de loco tuo à lateribus Aquilonis
 tu & populi multi tecũ, ascensores equo-
 rum vniuersi, cœtus magnus, & exercitus
 16 vehemens. ⁵ Et ascendens super populum
 meum Israël quasi nubes, vt operias ter-
 ram. In nouissimis diebus eris, & adducã
 te super terram meã: vt sciant Gentes me,
 cũ sanctificatus fuero in te in oculis eo-
 17 rum ó Gog. ⁶ Hęc dicit Dñs Deus, Tu er-
 go ille es de quo locutus sum in diebus
 antiquis in manu seruatorum meorũ pro-
 phetarũ Israel, qui prophetauerũt in die-
 bus illorum temporum, vt adducerem
 18 te super eos. ⁷ Erit in die illa: in die ad-
 F uetus Gog super terrã Israel, ait Dominus

villaz vel aptaz.

vel habitati.

Deus, ascendet indignatio mea in furore meo. Et in zelo meo, in igne iræ meæ locutus sum. Quia in die illa erit commotio magna super terrā Israël: et commouebuntur à facie mea pisces maris, & volucres cæli, & bestię agri, & omne reptile quod mouetur super humum, cunctique homines qui sunt super faciem terræ, & subuertentur montes, & cadent sepēs, & omnis murus corruet in terra. Et conuocabo aduersus eum in cunctis montibus meis gladiū, ait Dñs Deus: gladius vniuscuiusque in fratrem suum dirigitur. Et iudicabo eum peste, & sanguine, & imbre vehementi, & lapidibus immēsis: ignem, & sulphur pluā super eū, & super exercitum eius, & super populos multos qui sunt cum eo. Et magnificabor, & sanctificabor: & notus ero in oculis multarum gentium: & scient quia ego Dominus.

CAP. XXXIX.

TV autem fili hominis, vaticinare aduersum Gog, & dices, Hæc dicit Dominus Deus, Ecce ego super te Gog principem capitis Mosoch & Thubal: & circumagam te, & seducam te, & ascendere te faciam de lateribus Aquilonis: & adducam te super montes Israël. Et percutiam arcum tuum in manu sinistra tua, & sagittas tuas de manu dextera tua deiiciam. Super montes Israël cades tu, & omnia agmina tua & populi tui qui sunt tecum: feris, auibus omni que volatili, & bestiis terræ dedi te

Mat. 24. c. 29

Luc. 21. c. 26

gradus.

Sup. 38. c. 1.

Apo. 20. c. 8

Deducam 8.

vel. Educam

aut. cōferam

desolata facias.

5 ad deuorandum. [?] Super faciem agri ca-
 B des: quia ego locutus sum, ait Dominus
 6 Deus. [?] Et immittam ignem in Magog, &
 in his qui habitant in insulis confidenter: &
 7 scient quia ego Dominus. [?] Et nomen san-
 ctum meum notum faciam in medio populi
 mei Israel, & non polluam nomen sanctum
 meum amplius: & scient Gentes quia ego
 8 Dominus sanctus Israel. [?] Ecce venit, & fa-
 ctum est, ait Dominus Deus, haec est dies
 9 de qua locutus sum. [?] Et egredientur ha-
 bitatores de ciuitatibus Israel, & succen-
 dent & comburent arma, clypeum & hastas,
 arcum & sagittas, & baculos, manus, & con-
 10 tos: & succendent ea igni septem annis.
 C [?] Et non portabunt ligna de regionibus, ne-
 que succident de saltibus: quoniam arma suc-
 cendent igne, & depraedabuntur eos quibus
 praedae fuerant, & diripient vastatores suos,
 11 ait Dominus Deus. [?] Et erit in die illa: da-
 bo Gog locum nominatum sepulchrum in
 Israel: ualle viatorum ad orientem maris, quae
 obstupescere faciet praetereuntes: & sepeliet
 ibi Gog & omnem multitudinem eius, &
 12 vocabitur Vallis multitudinis Gog. [?] Et
 sepelient eos domus Israel, ut mundent ter-
 13 ram septem mensibus. [?] Sepeliet autem eum om-
 nis populus terrae, & erit eis nominata dies
 in qua glorificatus sum, ait Dominus Deus.
 14 [?] Et viros iugiter constituet lustrantes ter-
 ram qui sepeliant & requirant eos qui re-
 manserant super faciem terrae, ut emundent eam:
 post menses autem septem querere incipient.
 15 [?] Et circuibunt peragrantes terram: cumque vi-
 derint

Sup. 38. a. 1.
 Apoc. 20. c. 3.

IESUS. ro
 ma. 10.

lancas.

ipsi.
 vel p^a quatuor.

derint os hominis, statuent iuxta illud D
 titulū, donec sepeliāt illud pollinētores in
 Valle multitudinis Gog. ¹⁶ Nomen autē ci-
 uitatis Amona, & mundabūt terram. ¹⁷ Tu
 ergo fili hominis, hęc dicit Dñs Deus, Dic
 omni volucri, & vniuersis auibus, cūctis-
 que bestiis agri, Cōuenite, properate, con- ^E
 currite vndique ad victimam meā quam
 ego immolo vobis, victimā grandē super
 montes Israēl: vt comedatis carnem, & bi-
 batis sanguinem. ¹⁸ Carnes fortiū comede-
 tis, & sanguinē principum terræ bibetis:
 arietū, agnorū, & hircorū taurorūque, &
 altilium, & pinguiū omnium. ¹⁹ Et come-
 detis adipem in saturitatem, & bibetis san-
 guinem in ebrietatē, de victima quā ego
 immolabo vobis: ²⁰ & saturabimini super
 mensam meā de equo, & equite forti, &
 de vniuersis viris bellatoribus, ait Domi-
 nus Deus. ²¹ Et ponam gloriam meam in
 Gentibus, & videbunt omnes gentes iudi-
 cium meum quod fecerim, & manum
 meam quā posuerim super eos. ²² Et scient
 domus Israēl quia ego Dominus Deus eo-
 rum à die illa & deinceps. ²³ Et scient Gen-
 tes quoniam in iniquitate sua capta sit do-
 mus Israēl: eo quòd dereliquerint me, &
 absconderim faciem meam ab eis, & tra-
 diderim eos in manus hostiū, & cecide-
 rint in gladio vniuersi. ²⁴ Iuxta immundi-
 tiam eorum & scelus feci eis, & abscondi
 faciem meā ab illis. ²⁵ Propterea hęc dicit
 Dñs Deus, Nunc reducam captiuitatē Ia-
 cob, & miserebor omnis domus Israēl: &
 assumam

propter.
 c. ieiuniū.
 76. d.

assumam zelum pro nomine sancto meo.

26 ⁹ Et portabunt confusionem suam, & omnem præuaricationem qua præuaricati sunt Et nō est h̄ exte
110202.

27 **G**in me cum habitauerint in terra sua confidenter neminem formidantes, ⁹ Et reduxero eos de populis, & congregauero de terris inimicorum suorum, & sanctificatus fuero in eis in oculis gentium plurimarum. ⁹ Et Sup. 36. e. 23.

28 scient quia ego Dñs Deus eorum, eo quod transtulerim eos in nationes, & congregauerim eos super terram suam, & non dereliquerim quenquam ex eis ibi. ⁹ Et non abscondam ultra faciem meam ab eis, Sup. 36. e. 28 ioele.
2. act. 2. joā
4. 15. 11. leo quod effuderim spiritum meum super omnem domum Israël, ait Dominus Deus.

iesus.

CAP. XL.

1 **I**N vicesimo quinto anno transmigratio-
2 **A**nis nostræ, in exordio anni, decima mensis, quartodecimo anno, postquam percussa est ciuitas: in ipsa hac die facta est super me manus Dñi, & adduxit me illuc.

3 ⁹ In visionibus Dei adduxit me in terram Israël, & dimisit me super montem excelsum nimis: super quem erat quasi edificium

3 ciuitatis vergentis ad Austrum. ⁹ Et introduxit me illuc: & ecce vir, cuius erat species quasi species æris, & funiculus lineus in manu eius, & calamus mensuræ in manu

4 eius: stabat autem in porta. ⁹ Et locutus est ad me idem vir, Fili hominis, vide oculis tuis, & auribus tuis audi, & pone cor tuum in omnia quæ ego ostendam tibi: quia ut ostendantur tibi adductus es huc: annuntia omnia quæ tu vides Domui Israël. ⁹ Et ecce

iesus.

⁴
postem.

Et postem alterū.

⁶
postes.⁴
postibus.²
ostij.⁵
marginem.

vel marginis.

⁷
postes sexaginta
cubitoy.⁶
vnicuiq; posti
atrij.⁷
vel altitudo.

vel principiū

angustas forin
secus.

ecce murus forinsecus in circuitu domus
 vndique, & in manu viri calamus mēsu-
 ræ sex cubitorū & palmo: & mensus est
 latitudinē ædificij calamo vno, altitudi-
 nem quoq; calamo vno. ⁶ Et venit ad por-
 tam quę respiciebat viā orientalē, & ascen-
 dit per gradus eius: & mensus est limen
 portę calamo vno latitudinē, id est, limen
vnū calamo vno in latitudine: ⁷ Et thala-
 mū vno calamo in longū, & vno calamo ^B
 in latum: & inter thalamos, quinque cu-
 bitos: ⁸ & limen portę iuxta vestibulum
 portę intrinsecus, calamo vno. ⁹ Et mēsus
 est vestibulum portę octo cubitorum, &
frontem eius duobus cubitis: vestibulum
 autē portę erat intrinsecus. ¹⁰ Porrò thala-
 mi portę ad viam orientalem, tres hinc &
 tres inde: mensura vna trium & mēsurā
 vna frontium ex vtraque parte. ¹¹ Et men-
 sus est latitudinem liminis portę decē cu-
 bitorum: & longitudinē portę tredecim
 cubitorū: ¹² Et marginē ante thalamos cu-
 biti vnus: & cubitus vnus finis vtrinque.
 thalami autem, sex cubitorū erant hinc
 & inde. ¹³ Et mēsus est portā à tecto thala-
 mi, vsque ad tectū eius, latitudinē vigin-
 tiquinque cubitorum: ostium cōtra ostiū.
¹⁴ Et fecit frontes per sexaginta cubitos: &
ad frontem atrium portę vndique per cir-
 cuitum. ¹⁵ Et ante faciem portę quę per-
 tingebat vsque ad faciem vestibuli portę
 interioris, quinquaginta cubitos. ¹⁶ Et
 fenestras obliquas in thalamis & in fron-
 tibus eorum quę erant intra portam vn-
 dique

dique per circuitū : similiter autem erant
 & in vestibulis fenestꝛę per gyrum intrin
 secus, & ante frontes pictura palmarum*.
 17 [?] Et eduxit me ad atrium exterius, & ecce
 gazophylacia, & pavementum stratum la
 18 pide in atrio per circuitum: triginta gazo
 phylacia in circuitu pavimēti. [?] Et pavimē
 tum in fronte portarum secūndum longi
 19 tudinem portarum erat inferius. [?] Et men
 sus est latitudinem à facie portę inferio
 ris vsque ad frontē atrij interioris extrin
 secus, centum cubitos ad Orientem & ad
 20 Aquilonem. [?] Portam quoque quę respi
 ciebat viā Aquilonis atrij exterioris, men
 sus est tam in longitudine quā in latitu
 21 dine. [?] Et thalamos eius tres hinc & tres
 inde : & frontem eius & vestibulum eius
 secundum mensuram portę prioris: quin
 quaginta cubitorum longitudinem eius
 & latitudinē viginti quinque cubitorum.
 22 [?] Fenestꝛę autem eius, & vestibulum, &
 sculpturę secundum mensurā portę quę
 respiciebat ad Orientem : & septē graduū
 erat ascensus eius, & vestibulū ante eam.
 23 [?] Et porta atrij interioris contra portam
 D Aquilonis, & Orientalem: & mensus est à
 porta vsque ad portam centum cubitos.
 24 [?] Et eduxit me ad viam australem, & ecce
 porta quę respiciebat ad Austrū: & men
 sus est frontem eius, & vestibulum eius
 25 iuxta mensuras superiores. [?] Et fenestras
 eius & vestibula in circuitu, sicut fene
 stras ceteras: quinquaginta cubitorū lon
 gitudine, & latitudine viginti quinque cu
 bitorum,

cubicula.

*calas.

ad latus.

2
limina.c
postes.a
tastudines.

postes.

bitorum. ⁹ Et in gradibus septem ascende- 26
 batur ad eā : & vestibulū ante fores eius:
 & cælatae palmae erant, vna hinc, & altera
 inde in frōte eius. ⁷ Et porta atrij interio- 27
 ris in via australi: & mensus est à porta vs-
 que ad portam in via australi, centum cu-
 bitos. ⁷ Et introduxit me in atrium inte- 28
 rius ad portam australem : & mensus est
 portam iuxta mensuras superiores. ⁹ Tha- 29
 lamam eius, & frontem eius, & vestibulum
 eius eisdē mēsuris : & fenestras eius,
 & vestibulum eius in circuitu quinquag-
 inta cubitos longitudinis, & latitudinis
 viginti quinque cubitos. ⁹ Et vestibulum 30
 per gyrum longitudine viginti quinque
 cubitorum, & latitudine quinque cubi-
 torum. ⁷ Et vestibulū eius ad atrium ex- 31
 terius, & palmas eius in fronte : & octo
 gradus erant quibus ascendebatur per eā.
⁷ Et introduxit me in atrium interius per 32
 viam orientalem : & mensus est portā se-
 cundum mensuras superiores. ⁹ Thalamū 33
 eius, & frontem eius, & vestibulum eius,
 sicut supra: & fenestras eius, & vestibula
 eius in circuitu, longitudine quinquagin-
 ta cubitorū, & latitudine viginti quinque
 cubitorum. ⁷ Et vestibulū eius, id est atrij 34
 exterioris: & palmae cælatae in fronte eius
 hinc & inde & in octo gradibus ascensus
 eius. ⁷ Et introduxit me ad portam quae 35
 respiciebat ad Aquilonē: & mensus est se-
 cūndum mensuras superiores. ⁹ Thalamū 36
 eius, & frontem eius, & vestibulum eius,
 & fenestras eius per circuitum, longitudi-
 ne

F ne quinquaginta cubitorum, & latitudi-
 17 ne viginti quinque cubitorum. [?] Et vestibulum eius respiciebat ad attriū exterius: - . 16.
 & cælatura palmarum in fronte eius hinc
 & inde: & in octo gradibus ascensus eius.
 38 [?] Et per singula gazophylacia ostium in
 frontibus portarum: ibi lauabant holo-
 39 caustum. [?] Et in vestibulo portæ duæ men-
 sæ hinc, & duæ mensæ inde: vt immole-
tur super eas holocaustum, & pro pecca-
 40 to, & pro delicto. [?] Et ad latus exterius
 quod ascendit ad ostium portæ quæ per-
 git ad Aquilonem, duæ mensæ: & ad la-
 tus alterum ante vestibulum portæ, duæ
 41 mensæ. [?] Quatuor mensæ hinc, & quatuor
 mensæ inde: per latera portæ octo mensæ
 42 erant super quas immolabant. [?] Quatuor
 autem mensæ ad holocaustum, de lapidi-
 bus quadris extructæ: longitudine cubiti
 43 vnus & dimidij & latitudine cubiti vnus
 & dimidij, & altitudine cubiti vnus su-
 per quas ponent vasa in quibus immola-
 44 tur holocaustum & victima. [?] Et lâbia ea-
 rum palmi vnus, reflexa intrinsecus per
 circuitum: super mensas autē, carnes obla-
 tionis. [?] Et extra portam interiorem ga-
zophylacia cantorum in atrio interiori,
 quod erat in latere portæ respicientis ad
 Aquilonem: & facies eorum contra viam
 australem, vna ex latere portæ orientalis
 45 quæ respiciebat ad viam Aquilonis. [?] Et di-
 46 xit ad me, Hoc est gazophylacium quod
 respicit viam meridianam, sacerdotū erit
 qui excubant in custodiis templi. [?] Porro
 gazophy-

*immolaretur.**vincini ferrei.**reflexi.**cubicula et. j.*

icōns. h.
eron. hic.

gazophylacium quod respicit ad viam Aquilonis, sacerdotum erit qui excubāt ad ministerium altaris. isti sunt filij Sādōc, qui accedunt de filiis Leui ad Dominum, vt ministrēt ei. Et mensus est atrium longitudine centum cubitorum & latitudine centum cubitorum per quadrum: & altare ante faciem templi. Et introduxit me in vestibulum templi, & mēsus est vestibulum quinque cubitis hinc, & quinque cubitis inde: & latitudinem portæ trium cubitorū hinc, & trium cubitorum inde. Longitudinem autem vestibuli, viginti cubitorum: & latitudinē vndecim cubitorum, & octo gradibus ascendebatur ad eam. Et columnæ erant in frontibus: vna hinc & altera inde.

²
iuxta postes.

Quam 2.

postes.

CAP. XII.

ET introduxit me in templum, & mēsus est frontes sex cubitos latitudinis hinc, & sex cubitos latitudinis inde, latitudinem tabernaculi. Et latitudo portæ, decem cubitorum erat: & latera portæ quinque cubitis hinc, & quinque cubitis inde: & mensus est longitudinē eius quadraginta cubitorum, & latitudinē viginti cubitorum. Et introgressus intrinsecus mensus est in fronte portæ, duos cubitos: & portā, sex cubitorum: & latitudinem portæ, septem cubitorum. Et mensus est longitudinem eius viginti cubitorum, & latitudinem viginti cubitorum ante faciem templi: & dixit ad me, Hoc est sanctum sanctorum. Et mensus est parietem domus

^a
vnius cuiusq; cubi
culi.

- domus sex cubitorum: & latitudinem lateris, quatuor cubitorum vndique per circuitum domus. ^o Latera autem, ^o latus ad latus, bis trigintatria: & erant eminentia quæ ingrederentur per parietem domus, in lateribus per circuitum vt continerent, & non attingerent parietem templi. ^o Et platea erat in rotundum, ascendens sursum per cochleam, & in coenaculū templi deferebat per gyrū: idcirco latius erat templū in superioribus: & sic de inferioribus ascendebatur ad superiora, in medium. ^o Et vidi in domo altitudinem per circuitum, fundata latera ad mensuram calami sex cubitorum spatio: & latitudinem per parietem lateris forinsecus quinque cubitorum: & erat interior domus in lateribus domus. ^o Et inter gazophylacia latitudinem viginti cubitorum in circuitu domus vndique, & ostiū lateris ad orationem: ostium vnum ad viam Aquilonis, & ostium vnū ad viam Australem: & latitudinem loci ad orationem, quinque cubitorum in circuitu. ^o Et ædificium quod erat separatum, versumque ad viam respicientem ad mare, latitudinis septuaginta cubitorum. paries autem ædificij, quinque cubitorū latitudinis per circuitum: & longitudo eius, nonaginta cubitorum. ^o Et mensus est domus longitudinem, centum cubitorum: & quod separatum erat ædificiū, & parietes eius, longitudinis centum cubitorum. ^o Latitudo autem ante faciē domus: & eius quod erat
- c   separa-

trabes autē trabes. sup trabem triū sē triginta pedū in grediētes
dilatabatur in testitiū muris p quod erat capitea trabiū.

¹
per.

²
domus.

⁴
fundamētū cubi-
culoz.

⁵
interstitiū de re-
lictū domus cubi-
culoz quod erat
extrinsecus.

⁷
ostia cubiculoz
tendebat ad in-
terstitiū relictū.

⁹
relictū.

⁵
corā solario

7
 et thalamos st. j. ⁷ separatim contra orientem, centum cubi-
 15 torum. ⁷ Et mensus est longitudinem ædi-
 ficij contra faciem eius quod erat separa-
 tum ad dorsum: ethecas ex vtraque parte
 centum cubitorū: & templū interius, &
 vestibula atrij. ⁷ Limina & fenestras obli- 16
quas, & ethecas in circuitu per tres partes,
 contra vniuscuiusque limen, stratumque
 ligno per gyrum in circuitu: terra autem
 vsque ad fenestras, & fenestræ clausæ
super ostia. Et vsque ad domū interio- 17
 rem, & forinsecus: "per omnem parietē in
 circuitu intrinsecus, & forinsecus ad
 mensurā. ⁷ Et fabrefacta cherubim & pal- 18
 mæ: & palma inter cherub & cherub, D
 duasque facies habebat cherub. ⁷ Faciem 19
 hominis iuxta palmam ex hac parte, & fa-
 ciem leonis iuxta palmam ex alia parte:
 expressam per omnem domum in circui-
 tu. ⁷ De terra vsque ad superiora portæ, 20
 cherubim & palmæ cælate erant in parie-
 te templi. ⁷ Limen, quadrangulum: & fa- 21
cies sanctuarij, aspectus contra aspectum.
 Altaris lignei trium cubitorū altitudo: 22
 & longitudo eius, duorum cubitorum: &
 anguli eius, & longitudo eius, & parie-
 tes eius lignei. Et locutus est ad me, Hæc
 est mensa coram Domino. ⁷ Et duo ostia 23
 erant in templo, & in sanctuario. ⁷ Et in 24
 duobus ostiis ex vtraque parte bina erant
 ostiola, quæ in seinuicem plicabantur: bi-
 na enim ostia erāt ex vtraque parte ostio-
 rum. ⁷ Et cælate erant in ipsis ostiis templi 25
 cherubim, & sculptura palmarū, sicut in
 parieti-

aspectus vtriusque
 postis sanctuarij
 erat sicut aspectus
 postis templi.

subaudi q̄ strata
 debet

16-2.

18
D

19

20

21

22

23

24

25

parietibus quoque expressa erant: quam-
obrem & grossiora erant ligna in vestibulo
26 li fronte forinsecus. [?] Super quæ fenestræ
obliquæ, & similitudo palmarum hinc at
que inde in humerulis vestibuli: secundum
latera domus, latitudinemque parietum.

lateribus.

CAP. XLII.

1 **E**T eduxit me in atrium exterius per
A **E**viam ducentem ad Aquilonē, & in-
trodixit me in gazophylaciū, quod erat
cōtra separatū ædificiū & contra ædem
2 vergentem ad Aquilonē. [?] In facie longitu-
dinis, centū cubitos ostij Aquilonis: & la-
3 titudinis quinquaginta cubitos: [?] cōtra vi-
ginti cubitos atrij interioris, & contra pa-
uimētum stratum lapide atrij exterioris,
ubi erat porticus iuncta porticui triplici.
4 [?] Et ante gazophylacia deambulatio decem
cubitorū latitudinis, ad interiora respiciēs
viæ cubiti vnus. Et ostia eorū ad Aqui-
5 lonem: [?] Vbi erant gazophylacia in supe-
rioribus humiliora: quia supportabāt por-
ticus quæ ex illis eminebant de inferiori-
6 bus, & de mediis ædificij. [?] Tristega enim
B erant, & non habebant columnas, sicut
erant columnæ atriorum: propterea emi-
nebant de inferioribus, & de mediis à ter-
7 ra cubitis quinquaginta. [?] Et peribolus ex-
terior secundum gazophylacia, quæ erant
in via atrij exterioris ante gazophylacia:
longitudo eius, quinquaginta cubitorū.
8 [?] Quia longitudo erat gazophylaciorum
atrij exterioris quinquaginta cubitorum:
& longitudo ante faciem templi, centum
cubito-

solariuz.

cubacula.

Enz

vel breuiora.

partes.

dū ingreditur.

et solarij.

cubitorum .⁹ Et erat subter gazophylacia
 hæc introitus ab Oriente ingredientium
 in ea de atrio exteriori .⁹ In latitudine pe- 10
 riboli atrij, quod erat contra viam orien-
 talem, in faciem ædificij separati, & erant
 ante ædificium gazophylacia .⁹ Et via an- 11
 tē faciem eorum iuxta similitudinem ga-
 zophylaciorum, quæ erant in via Aquil-
 lonis: secundum lōgitudinem eorū, sic &
 latitudo eorū: & omnis introitus eorum,
 & similitudines, & ostia eorum .⁹ secun- 12
 dum ostia gazophylaciorum quæ erant C
 in via respiciente ad Notum: ostium in ca-
 pite viæ, quæ via erat ante vestibulum se-
 paratum per viā orientalē ingrediētibus .
⁹ Et dixit ad me, Gazophylacia Aquilonis, 13
 & gazophylacia Austri, quæ sunt ante æ-
 dificium separatū: hæc sunt gazophylacia
 sancta, in quibus vescuntur sacerdotes qui
 appropinquāt ad Dñm in sancta sanctorū,
 ibi ponēt sancta sanctorū, & oblationem
 pro peccato, & pro delicto: locus enim
 sanctus est .⁹ Cū autē ingressi fuerint sa- 14
 cerdotes, nō egrediētur de sanctis in atriu
 exterius: & ibi reponēt vestimenta sua in
 quibus ministrant, quia sancta sunt: vesti-
 enturque vestimētis aliis, & sic procedent
 ad populū .⁹ Cūque compleisset mēsuras 15
 domus interioris, eduxit me per viam por- D
 tæ quæ respiciebat ad viam orientalem: &
 mensus est eā vndique per circuitū .⁹ Men 16
 sus est autem contra ventum orientalem
 calamo mēsuræ: quingētos calamos in ca-
 lamo mensuræ per circuitum .⁹ Et mensus 17
 est

& in excelsis. ⁷ Qui fabricati sunt limē suū 8
 iuxta limen meū, & postes suos iuxta po-
 stes meos: & murus erat inter me & eos:
 & polluerūt nomē sanctum meū in abo-
 minationibus quas fecerūt: propter quod
 cōsumpsi eos in ira mea. ⁹ Nunc ergo re-
 pellant procul fornicationē suam, & rui- C
 nas regū suorū à me: & habitabo in me-
 dio eorum semper. ¹⁰ Tu autem fili homi- 10
 nis, ostēde domui Israël templū, & cōfun-
 dantur ab iniquitatibus suis: & metiātur
fabricā, ¹¹ & erubescāt ex omnibus quæ fe- 11
 cerūt. Figurā domus, & fabricæ eius exi-
 tus & introitus, & omnē descriptionem
 eius, & vniuersa p̄cepta eius, cūctūque
 ordinē eius, & omnes leges eius ostende
 eis. & scribes in oculis eorū: vt custodiāt
 omnes descriptiones eius, & p̄cepta il-
 lius, & faciant ea. ¹² Ista est lex domus in 12
 summitate montis, "Oīs finis' eius in cir- D
 cuitu sanctū sanctorū est: hæc est ergo lex
 domus. ¹³ Ista autē mēsuræ altaris in cubi- 13
 to verissimo, qui habebat cubitum & pal-
 mum: in sinu eius erat cubitus, & cubitus
 in latitudine: & definitio eius vsque ad la-
 biū eius, in circuitu, palmus vnus, hæc
 quoque erat follā altaris. ¹⁴ Et de sinu terre 14
 vsq; ad crepidinē nouissimā duo cubiti,
 & latitudo cubiti vnus: & à crepidine mi-
 nore vsque ad crepidinē maiore quatuor
 cubiti, & latitudo cubiti vnus. ¹⁵ Ipse au- 15
 tem ariel quatuor cubitorum: & ab ariel E
 vsq; ad sursum, cornua quatuor. ¹⁶ Et ariel 16
 duodecim cubitorum in longitudine per
 duode-

Exemplar.

Omnes fi-
des.

in medio
a
altitudo.

ipsū autē alta-
re

altari. Et. j.

duodecim cubitos latitudinis : quadrangulatum æquis lateribus. ¹Et crépido quatuordecim cubitorum longitudinis per quatuordecim cubitos latitudinis in quatuor angulis eius : & corona in circuitu eius dimidij cubiti, & sinus eius vnus cubiti per circuitū : gradus autē eius versi ad orientē. ²Et dixit ad me, Fili hominis, hæc dicit Dominus Deus, Hi sunt ritus altaris, in quacunque die fuerit fabricatum : vt offeratur super illud holocaustum, & effundatur sanguis. ³Et dabis sacerdotibus **F** & **Leuitis**, qui sunt de semine Sadoc, qui accedunt ad me, ait Dominus Deus, vt offerant mihi vitulum de armento pro peccato. ⁴Et assumens de sanguine eius, pones super quatuor cornua eius, & super quatuor angulos crepidinis, & super coronā in circuitu : & mundabis illud & expiabis. ⁵Et tolles vitulum qui oblatus fuerit pro peccato : & combures eum in separato loco domus extra sanctuarium. ⁶Et in die secunda offeres hircum caprarum immaculatum pro peccato : & expiabunt altare, sicut expiauerūt in vitulo. ⁷Cumque compleueris expians illud, offeres vitulū de armento immaculatum, & arietem de grege immaculatū. ⁸Et offeres eos in conspectu Domini : & mittent sacerdotes super eos sal, & offerent eos holocaustum Domino. ⁹Septem diebus facies hircum pro peccato quotidie : & vitulum de armento, & arietem de pecoribus immaculatos offerent. ¹⁰Septem diebus expiabunt altare,

*atrium.**vel clausura.**loci vbi offerūt.**sc̄i p̄ceptū.**2 p̄fectū sine vitio st. j.**1. sacrificabis. j. 45. v. idē.*

Suam.

altare, & mundabunt illud: & implebunt manum eius. ¹ Expletis autem diebus, in ²⁷ die octaua & ultra, facient sacerdotes super altare holocausta vestra, & quæ pro pace offerunt: & placatus ero vobis, ait Dominus Deus.

CAP. XLIII.

*Maria.**iesus.*

ET conuertit me ad viam portæ sanctuarij exterioris, quæ respiciebat ad ¹ Orientem: & erat clausa. ² Et dixit Dominus ad me, Porta hæc, clausa erit: nō aperietur, & vir non transiet per eam: quoniam Dominus Deus Israël ingressus est per eam, eritque clausa ³ principi. Princeps ipse sedebit in ea, vt comedat panem coram Domino: per viam portæ vestibuli ingrediatur, & per viam eius egredietur. ⁴ Et adduxit me per viam portæ Aquilonis in conspectu domus: & vidi, & ecce impleuit gloria Domini domum Domini: & cecidi in faciem meam. ⁵ Et dixit ad me Dominus: Fili hominis, pone cor tuum, & vide oculis tuis, ⁶ & auribus tuis audi omnia quæ ego loquor ad te de vniuersis ceremoniis domus Domini, & de cunctis legibus eius: & pones cor tuum in viis templi, per omnes exitus sanctuarij. ⁷ Et dices ad exasperatē me domum Israël, Hæc dicit Dominus Deus, Sufficiāt vobis omnia scelera vestra domus Israël: ⁸ eo quod inducitis filios alienos incircūcisos corde & incircūcisos carne, vt sint in sanctuario meo, & polluant domum meam: & offertis panes meos, adipem & sanguinem: & dissoluitis pactum meum in

*statutis.**rebellē.*

8 in omnibus sceleribus vestris. Et non serua-
 C stis precepta sanctuarij mei: & posuistis cu-
 stodes obseruationum mearum in sanctuario
 9 meo vobismetipsis. Hæc dicit Dominus
 Deus: Omnis alienigena incircūcisus cor-
 de & incircūcisus carne, non ingredietur
 sanctuariū meū, omnis filius alienus qui
 10 est in medio filiorum Israël. Sed & Leui-
 tæ qui longè recesserunt à me in errore
 filiorum Israël, & errauerunt à me post
 idola sua, & portauerunt iniquitatē suam:
 11 Erunt in sanctuario meo ^aeditui, & iani-
 tores portarum domus, & ministri do-
 mus: ipsi mactabunt holocausta, & victi-
 mas populi: & ipsi stabunt in cōspectu eo-
 12 rum, vt ministrēt eis. pro eo quod mini-
 D strauerunt illis in conspectu idolorū suo-
 rum, & facti sunt domui Israël in offen-
 diculū iniquitatis: idcirco leuauī manum
 meā super eos, ait Dominus Deus, & por-
 13 tauerunt iniquitatem suam: & non appro-
 pinquabunt ad me, vt sacerdotio fungan-
 tur mihi, neq; accedēt ad omne sanctua-
 riū meū iuxta sancta sanctorū: sed porta-
 bunt confusionē suam, & scelera sua quæ
 14 fecerūt. Et dabo eos ianitores domus, in
 omni ministerio eius, & in vniuersis quæ
 15 fient in ea. Sacerdotes autem Leuitæ fi-
 E lij Sadoc, qui custodierunt ceremonias
 sanctuarij mei, cum errarent filij Israël à
 me: ipsi accedent ad me, vt ministrent mi-
 hi: & stabunt in cōspectu meo, vt offerant
 mihi adipē & sanguinē, ait Dominus Deus.
 16 Ipsi ingredientur sanctuarium meum, &

ministri.

portabunt ea

*custodiā precep-
ta st. j.*

et d.

IESUS. h

icto. hic.

ipsi accedent ad mensam meam, ut ministrent mihi, & custodiāt ceremonias meas.
 ¶ Cumque ingredientur portas atrij interioris, vestibus lineis induentur: nec ascendet super eos quicquā laneū, quando ministrant in portis atrij interioris & intrinsecus. ¶ Vittæ lineæ erūt in capitibus eorū, & feminalia lineæ erūt in lumbis eorum, & non accingentur in sudore. ¶ Cumque egredientur atrium exterius ad populū, exuent se vestimentis suis in quibus ministrauerant, & reponent ea in gazophylacio sanctuarij, & vestient se vestimentis alijs, & non sanctificabunt populum in vestibus suis. ¶ Caput autem suū non radent, neque comā nutriant: sed tondētes attondent capita sua. ¶ Et vinum non bibet omnis sacerdos, quando ingressurus est atrium interius. ¶ Et viduam, & repudiatā nō accipient vxores, sed virgines de semine domus Israël: sed & viduā, quæ fuerit vidua à sacerdote, accipient. ¶ Et populū meū docebunt quid sit inter sanctū & pollutum: & inter mundum & immundū ostendent eis. ¶ Et cū fuerit controuersia, stabūt in iudicijs meis, & iudicabunt: leges meas, & præcepta mea in omnibus solennitatibus meis custodiēt, & sabbatha mea sanctificabunt. ¶ Et ad mortuū hominē non ingredientur, ne polluantur: nisi ad patrem & matrē, & filiū & filiā, & fratrem & sororem, quæ alterum virum non habuerit: in quibus contaminabuntur. ¶ Et postquam fuerit emundatus, septem dies numerabuntur

tur

Leui. 21. c. 24

27 tur ei. ⁹ Et in die introitus sui in sanctua-
 rium ad atrium interius vt ministret mi-
 hi in sanctuario, offeret pro peccato suo,
 28 ait Dominus Deus. - Non⁹ herit autem eis
 hæreditas, ego hæreditas eorum: & posses-
 sionem non dabitiseis in Israël, ego enim
 29 possessio eorum. ⁹ Victimam & pro pecca-
 to & pro delicto ipsi comedent: & omne
 30 uotum in Israël, ipsorum erit. ⁹ Et primi-
 tiua omnium primogenitorum, & omnia
libamenta ex omnibus quæ offeruntur, sa-
 cerdotum erunt: & primitiua ciborū ve-
strorum dabitis sacerdoti, vt reponat be-
 31 nedictionem domui⁹ suæ. ⁹ Omne mor-
 ticinum, & captum à bestia de auibus &
 de pecoribus non comedent sacerdotes.

CAP. XLV.

3 **C**Umque cœperitis terrã diuidere sor-
 A tito, separate primitias Dño sancti-
 ficatũ de terra longitudine vigintiquin-
 que millia, & latitudine decẽ millia san-
 ctificatum erit in omni termino eius per
 3 circuitũ. ⁹ Et erit ex omni parte sanctifica-
 rum quingetos per quingentos, quadrifa-
riam per circuitum: & quinquaginta cu-
 3 bitis in suburbana eius per gyrũ. ⁹ Et à mē-
 sura ista mensurabis longitudinẽ viginti-
 quinque millium, & latitudinem decem
 4 millium, & in ipso erit templum, sanctũ-
 que sanctorũ. ⁹ Sanctificatũ de terra erit sa-
 B cerdotibus ministris sanctuarij, qui acce-
 dunt ad ministerium Dñi: & erit eis locus
 5 in domos, & in sanctuariũ sanctitatis. ⁹ Vi-
 gintiquinque autẽ millia longitudinis, &
 decem

- . 4 .

Deu. 18. 4. 9.

Nu. 18. c. 20.

dedicatur.

Exo. 22. d. 29

spontaneę oblati

pastorũ vraz.

Luei. 1.

Luei. 22. b. 3

7
 quingentim longitu-
 dine cũ quingē-
 tis in latitudinẽ
 e quadratũ;

*cubicula.**oblationē spōta
nem.**iuxta.**ante oblationē
longitudinis.**1
st.**5
tributa.**Exo. 30. b. 13
Leu. 27. c. 25
Num. 3. g. 47*

decē millia latitudinis erunt Leuitis, qui ministrāt domui: ipsi possidebunt viginti gazophylacia. ⁶ Et possessionē ciuitatis dabitis quinque millia latitudinis, & longitudinis viginti quinque millia, secūdu separationem sanctuarij omni domui Israël. ⁷ Principi quoque hinc & inde in separationem sanctuarij, & in possessionē ciuitatis, cōtra faciē separationis sanctuarij, & cōtra faciē possessionis vrbis: à latere Maris vsq; ad Mare, & à latere Oriētis vsque ad Orientē. Longitudinē autē iuxta vnam-
⁸ quanque partē à termino occidentali vsque ad terminū orientalem. ⁹ De terra erit ei possessio in Israël: & nō depopulabuntur vltra principes populum meū: sed terram dabunt domui Israël secūdu tribus eorum. ¹⁰ Hæc dicit Dñs Deus: Sufficiat vobis principes Israël: iniquitatē & rapinas intermittite, & iudiciū & iustitiā facite, separate confinia vestra à populo meo, ait Dñs Deus. ¹¹ Statera iusta, & ephi iustū, & batus iustus erit vobis. ¹² Ephi & batus æqualia, & vnus mēsuræ erunt: vt capiat decimam partē cori batus, & decimā partem cori ephi: iuxta mensurā cori erit æqua libratio eorum. ¹³ Siclus autē, viginti obolos habet: Porro viginti sicli, & viginti quinque sicli, & quindecim sicli, mnam faciunt. ¹⁴ Et hæ sunt primitiæ quas tollitis: sextā partem ephi de coro frumēti, & sextam partem ephi de coro hordei. ¹⁵ Mensura quoque olei, batus olei, decima pars cori est: & decē bati, eorum faciunt quia decem

15 decem bati implent corū . ? Et arietē vnū
 de grege ducētorum de his quæ nutriunt
 Israël in sacrificiū, & in holocaustū, & in
 16 pacifica, ad expiandum pro eis, ait Domi-
 nus Deus. ? Omnis populus terræ tenebi-
 17 tur primitiis his principi in Israël. ? Et su-
 per principē erūt holocausta, & sacrificiū,
 & libamina in solēnitatibus, & in Calen-
 dis, & in sabbathis, in vniuersis solēnitati-
 bus domus Israël . ipse faciet pro peccato
 sacrificium, & holocaustū, & pacifica: ad
 18 expiandum pro domo Israël. ? Hæc dicit
 F Dominus Deus. In primo mēse, vna men-
 sis sumes vitulū de armēto immaculatū:
 19 & expiabis sanctuariū. ? Et tollet sacerdos
 de sanguine quod erit pro peccato: & po-
 net in postibus domus, & in quatuor an-
 gulis crepidinis altaris, & in postibus por-
 20 tæ atrij interioris. ? Et sic facies in septima
 mensis pro vnoquoque qui ignorauit, &
 errore deceptus est, & expiabitur pro do-
 21 mo. ? In primo mense, quartadecima die
 mēsis erit vobis Paschæ solennitas: septē
 22 diebus azyma comedētur. ? Et faciet prin-
 G ceps in die illa pro se & pro vniuerso po-
 23 pulo terræ, vitulū pro peccato. ? Et in se-
 ptem dierū solennitate faciet holocaustū
 Domino septē vitulos, & septem arietes
 immaculatos quotidie septem diebus: &
 24 pro peccato hircum caprarū. ? Et sacrificiū
 ephi per vitulum, & ephi per arietem fa-
 25 ciet: & olei hin per singula ephi. ? Septimo
 mense, quintadecima die mēsis in solen-
 nitate faciet sicut suprā dicta sunt per se-
 ptem

nutriuit.

principis erit
 offerri.

expiabitur

domum.

p. sacrificab
 it. frequē he
 braisingst. &
 20. 29. leui.
 27. 15. 43 plu
 ce. 22. 1. cor
 11. hoc facite
 in meā cōme
 morationē.

ptem dies: tam pro peccato, quã pro holocausto, & in sacrificio, & in oleo.

CAP. XLVI.

HÆc dicit Dominus Deus, Porta atrij
 interioris, quæ respicit ad Orientem, A
 erit clausa sex diebus in quibus opus fit:
 die autem sabbathi aperietur, sed & in die
 Calendarum aperietur. ¹ Et intrabit prin-
 ceps per viam vestibuli portæ de foris, &
 stabit in limine portæ: & facient sacerdo-
 tes holocaustum eius, & pacifica eius: &
 adorabit super limen portæ, & egredietur:
 porta autem non claudetur vsq; ad vesperam.
² Et adorabit populus terræ ad ostium por-
 tæ illius in sabbathis & in Calendis coram
 Domino. ³ Holocaustum autem hoc of-
 feret princeps Dño: in die sabbathi sex ag-
 nos immaculatos, & arietem immacula-
 tum: ⁴ Et sacrificium ephi per arietem: in
 agnis autem sacrificium quod dederit ma-
 nus eius: & olei hin per singula ephi. ⁵ In
 die autem Calendarum vitulum de ar-
 mento immaculatum: & sex agni, & arie-
 tes immaculati erunt. ⁶ Et ephi per vitu-
 lum, ephi quoque per arietem faciet sacrifi-
 cium: de agnis autem, sicut inuenerit manus
 eius: & olei hin, per singula ephi. ⁷ Cum-
 que ingressurus est princeps, per viam ve-
 stibuli portæ ingrediatur, & per eandem
 viam exeat. ⁸ Et cum intrabit populus ter-
 ræ in conspectu Dñi in solennitatibus: qui
 ingreditur per portam Aquilonis, vt ado-
 ret, egredietur per viam portæ meridia-
 næ: porrò qui ingreditur per viam portæ
 meridia-

meridianæ, egrediatur per viam portæ Aquilonis: non reuertetur per viam portæ per quam ingressus est, sed e regione illius egredietur.⁹ Princeps autem in medio eorum cum ingredientibus ingredietur, & cum egredientibus egredietur.¹⁰ Et in nudinis, & in solennitatibus erit sacrificium ephi per vitulum, & ephi per arietem: de agnis autem erit sacrificium sicut inuenierit manus eius: & olei hin, per singula ephi.¹¹ Cùm autem fecerit princeps spontaneum holocaustum, aut pacifica voluntaria Domino: aperietur ei porta quæ respicit ad Orientem, & faciet holocaustum suum, & pacifica sua, sicut fieri solet in die sabbathi: & egredietur, claudeturq; porta postquam exierit.¹² Et agnum eiusdem anni immaculatum, faciet holocaustum quotidie Domino: semper mane faciet illud.¹³ Et faciet sacrificium super eo cata mane mane sextam partem ephi: & de oleo tertiam partem hin, vt misceatur similæ: sacrificium Domino legitimum, iuge atque perpetuum.¹⁴ Faciet agnum & sacrificium, & oleum cata mane mane: holocaustum sempiternum.¹⁵ Hæc dicit Dominus Deus, Si dederit princeps donum alicui de filiis suis: hæreditas eius, filiorum suorum erit, possidebunt eam hæreditariè.¹⁶ Si autem dederit legatum de hæreditate sua vni seruorum suorum: erit illius vsque ad annum remissionis, & reuertetur ad principem: hæreditas autem eius filiis eius erit.¹⁷ Et non accipiet princeps de hæreditate populi per violentiam,¹⁸

festiuitatibus.

in.

anniculus

Singulo.

Singulo. st. j.

Ad 11:10

tiam, & de possessione eorum, sed de possessione sua hæreditatem dabit filiis suis: vt nõ dispergatur populus meus vnusquisque à possessione sua. ¹⁹ Et introduxit me per ingressum qui erat ex latere portæ in gazophylacia sanctuarij ad sacerdotes, quæ respiciebāt ad Aquilonē: & erat ibi locus ²⁰ vergens ad Occidentem. Et dixit ad me, Iste est locus vbi coquent sacerdotes pro peccato, & pro delicto: vbi coquet sacrificiū, vt nõ efferant in atriū exterius, & sanctificetur populus. ²¹ Et eduxit me in atriū exterius, & circūduxit me per quatuor angulos atrij: & ecce, attriolū erat in angulo atrij, attriola singula per angulos atrij. ²² In quatuor angulis atrij attriola disposita quadraginta cubitorū per longū, & triginta per latū: mēsuræ vnus quatuor erāt. ²³ Et paries per circuitū ambiēs quatuor attriolarum: & culinæ fabricatæ erāt subter porticus per gyrū. ²⁴ Et dixit ad me, Hæc est domus culinarum in qua coquent ministri domus Domini victimas populi.

CAP. XLVII.

ET conuertit me ad portā domus, & ecce aquæ egrediebantur subter limen domus ad Orientem: facies enim domus respiciebat ad Orientem: aquæ autem descendebant in latus templi dextrum ad Meridiem altaris. ¹ Et eduxit me per viam portæ Aquilonis, & conuertit me ad viā foras portam exteriorem, viam quæ respiciebat ad Orientē: & ecce aquæ redun-

iesus. ioa. ¹ **an. 19.** **isa. 12.** **zach. 14.** **ioh. 4. 7.** vit
cat. 4.

^v
ad latus.

^v
Efferant in
atrio exte-
riori.

vir ad Orientem, qui habebat funiculum
 in manu sua, & mensus est mille cubitos:
 & traduxit me per aquam vsque ad ta-
 4 los. [?] Rursumque mensus est mille, & tra-
 5 duxit me per aquam vsque ad genua: [?] &
 mensus est mille, & traduxit me per aquam
 vsque ad renes. Et mensus est mille, torren-
 tem quem non potui pertransire: quonia
 intumuerant aquæ profundi torrētis qui
 6 non potest transuadari. [?] Et dixit ad me,
 Certè vidisti fili hominis. Et eduxit me,
 7 & conuertit ad ripam torrentis. [?] Cūque
 B me conuertissem, ecce in ripa torrentis
 8 ligna multa nimis ex vtraq; parte. [?] Et ait
 ad me, Aquæ istæ quæ egrediuntur ad tū-
 mulos sabuli oriētalis, & descēdūt ad pla-
 na deserti, intrabūt mare, & exhibunt, & sa-
 9 nabuntur aquæ. [?] Et omnis anima viuens
 quæ serpit, quocūq; venerit torrēs, viuet:
 & erunt pisces multi satis postquā vene-
 rint illuc aquæ istæ, & sanabuntur: & vi-
 10 uent omnia ad quæ venerit torrens. [?] Et
 stabunt super illa piscatores, ab Engaddi
 vsque ad En-gallim siccatio sagenarū erit:
 plurimæ species erūt piscium eius, sicut pi-
 11 sces maris magni, multitudinis nimie: [?] in
littoribus autē eius, & in palustribus non
 12 sanabuntur, quia in salinas dabuntur. [?] Et
 C super torrētē orietur in ripis eius ex vtra-
 que parte omne lignum [?] pomiferū: non
 defluet foliū ex eo, & nō deficiet fructus
 eius: per singulos menses afferet primiti-
 ua, quia aquæ eius de sanctuario egredien-
 tur: & erunt fructus eius in cibum, & fo-
 lia

gelila oriētale

*mg. iōā. 3.
 mat. 3. 28.
 mar. 16.*

*cenosa autē sig
 et palustris.*

iesus.

fructiferū 4

apocal. 22.

apostoli.

lia eius ad medicinā. ¶ Hæc dicit Domi- 13
nus Deus, Hic est terminus in quo posside-
bitis terram in duodecim tribubus Israël:

Ge. 48. d. 22. ¶ quia Ioseph duplicē funiculū habet. ¶ Pos- 14

Gen 12. b. 7.
22. c. 15. fidebitis autē eam singuli æquē vt frater
suus: ¶ super quā leuauī manū meā vt da-
rem patribus vestris: & cadet terra hæc
vobis in possessionē. ¶ Hic est autem termi- 15

nus terræ: ad plagā septentrionalē, à mari
magno via Hethalon, veniētibus Sedáda,
¶ Emath, Berotha, Sabarim, quæ est inter 16
terminum Damasci & cōfinium Emath,
domus Tichon quæ est iuxta terminum
Auran. ¶ Et erit terminus à Mari vsque ad 17

atrium Enon terminus Damasci, & ab A- D
quilone ad Aquilonē, * terminus Emath:
plaga septétrionalis. ¶ Porro plaga orienta 18

lis de medio Aurā & de medio Damasci,
& de medio Galaad, & de medio terrę Is-
raël, Iordanis disterminans ad mare orien-
tale, metiemini etiā plagā orientalē. ¶ Pla- 19

ga autē australis meridiana, à Thamar vs-
que ad aquas contradíctionis Cades: &
torrens vsque ad mare magnum: & hæc
est plaga ad Meridiem australis. ¶ Et plaga 20

Maris, mare magnū à confinio per dire-
ctum, donec venias Emath: hæc est plaga
Maris. ¶ Et diuidetis terrā istā vobis per tri 21

bus Israël: ¶ & mitteris eā in hæreditatem 22
vobis, & aduenis qui accesserint ad vos,
qui genuerint filios in medio vestrum: &
erunt vobis sicut indigenæ inter filios Is-
raël: vobiscū diuident possessionē in me-
dio tribuum Israël. ¶ In tribu autem qua- 23

cunque

* 2.

eūque fuerit aduena, ibi dabitis possessionem illi, ait Dominus Deus.

CAP. XLVIII.

A **E**T hæc nomina tribuum à finibus Aequilonis iuxta viam Hethalon pergentibus Emath atriū Enan terminus Damasci ad Aquilonē iuxta viā Emath. Et erit ei **2** plaga orientalis Mare, Dan vna. Et ad terminū Dan, à plaga orientali vsque ad plagam Maris, Aser vna: & super terminū Aser, à plaga orientali vsque ad plagā Maris, Nephthali vna. Et super terminum Nephthali, à plaga orientali vsq; ad plagā Maris, Manassē vna. Et super terminū Manassē, à plaga orientali vsq; ad plagā Maris, Ephraim vna. Et super terminum Ephraim, à plaga orientali vsq; ad plagam Maris, Rubē vna. Et super terminū Rubē, à plaga orientali vsq; ad plagā Maris, Iuda vna. Et super terminum Iuda, à plaga orientali vsq; ad plagā Maris, erūt primitiæ quas separabitis viginti quinque millibus latitudinis & longitudinis, sicuti singulæ partes à plaga orientali vsq; ad plagā Maris: & erit sanctuariū in medio ei. Primitiæ quas separabitis Dño longitudo viginti quinque millibus, & latitudo decē millibus. Hæ autē erunt primitiæ sanctuarij sacerdotū: ad Aquilonem lōgitudinis viginti quinque millia, & ad Mare latitudinis decē millia, sed & ad Orientē latitudinis decem millia, & ad meridiem longitudinis viginti quinque millia: & erit sanctuariū Dñi in medio eius. Sacerdotibus sanctuariū

ab aquilone

a termino.

iuxta.

^a
*precepta mea.***iesus.**

ſanctuariū erit de filiis Sadoc, qui custodie- B
 runt ceremonias meas, & non errauerunt
 cum errarent filij Iſraēl, ſicut errauerūt &
 Leuitæ. ¶ Et erunt eis primitiæ de primiti- 12
 uis terræ ſanctū ſanctorū, iuxta terminū
 Leuitarū. ¶ Sed & Leuitis ſimiliter iuxta fi- 13
 nes ſacerdotū viginti quinq; millia longi-
 tudinis, & latitudinis decē millia. Omnis
 longitudo, viginti & quinq; milliū, & la-
 titudo decem milliū. ¶ Et nō venundabūt 14
 ex eo, neq; mutabūt, neq; transferentur
 primitiæ terræ, quia ſanctificatæ ſunt Dño.
 ¶ Quinque millia autē quæ ſuperſunt in 15
 latitudine per viginti quinq; millia, pro-
 phana erūt vr̄bis in habitaculū, & in ſub-
 urbana: & erit ciuitas in medio eius. ¶ Et 16
 hæ menſuræ eius: Ad plagam ſeptentrio-
 nalē, quingenta & quatuor millia: & ad
 plagam meridianam, quingenta & qua-
 tuor millia: & ad plagam orientalem,
 quingenta & quatuor millia: & ad pla-
 gam occidentalem, quingenta & qua-
 tuor millia. ¶ Erunt autem ſuburbana 17
 ciuitatis, ad Aquilonem ducenta quin- C
 quaginta, & ad Meridiem ducenta quin-
 quaginta, & ad Orientē ducēta quinqu-
 aginta millia, & ad Mare ducēta quinqu-
 aginta. ¶ Quod autē reliquū fuerit in lōgi- 18
 tudine ſecundū primitias ſanctuarij, decē
 millia in Orientē, & decē millia in Occi-
 dentem, erunt ſicut primitiæ ſanctuarij:
 & erunt fruges eius in panes his qui ſer-
 uiunt ciuitati. ¶ Seruiētes autem ciuitati, 19
 operabuntur, ex omnibus tribubus Iſra-
 ēl.

^a
*E. regione.**que ſunt & regi-
one obla-
tionis.*

20 el. ^o Omnes primitiæ, viginti quinque mil-
 lium, per viginti quinque millia in qua-
 21 drū, separabuntur in primitias sanctuarij,
 & in possessionē ciuitatis. ^o Quod autem
 reliquum fuerit, principis erit ex omni
 parte primitiarū sanctuarij, & possessionis
 ciuitatis eregione viginti quinque milliū
 primitiarū vsque ad terminū orientalem:
 sed & ad Mare eregione viginti quinque
 milliū vsque ad terminū Maris, similiter
 in partibus principis erit: & erunt primi-
 tiæ sanctuarij, & sanctuariū tēpli in medio
 22 eius. ^o De possessione autē Leuitarū, & de
 possessione ciuitatis in medio partū prin-
 cipis erit: ^o in terminū Iuda, & ^o in terminū
 23 Ben-iamin, & ad principē pertinebit. ^o Et
 reliquis tribubus, à plaga orientali vsque
 24 ad plagā occidentalē, Ben-iamin vna. ^o Et
 D contra terminū Ben-iamin, à plaga orien-
 tali vsque ad plagā occidentalem, Simeon
 25 vna. ^o Et super terminū Simeonis à plaga
 orientali vsque ad plagam occidentalem,
 26 Issachar vna. ^o Et super terminū Issachar, à
 plaga orientali vsque ad plagā occidenta-
 27 lem, Zabulon vna. ^o Et super terminū Za-
 bulon, à plaga orientali vsque ad plagam
 28 maris, Gad vna. ^o Et super terminū Gad,
 ad plagā austri in Meridiem: & erit finis
 de Thamar, vsque ad aquas contradictio-
 nis Cades, hæreditas cōtra mare magnū.
 29 ^o Hæc est terra quam mittetis in sortem
 tribubus Israël: & hæc partitiones earum,
 30 ait Dñs Deus. ^o Et hi egressus ciuitatis: A
 plaga septentrionali quingentos & qua-

oblacionē. et. j.

a mari.

Winter 8.

iuxta

iuxta.

in homini-
bus tribu-
um 6.

* in part. e
nes 4.

iesus. israhel.

7. vocabit

nomen eius.

emanuel. 1. nobiscum deus.

us. mat. 1.

Et mat. 28.

Ecce ego vobis

biscum suum.

omnibus diebus

usque ad consummationem

seculi.

ioel. 2. in fine.

ne.

tuor millia mensurabis. ⁹ Et portæ ciuitatis ³¹
 omni-¹⁰bus tribubus' Israël, portæ tres
 à Septentrione, porta Ruben vna, porta
 Iuda vna, porta Leui vna. ⁹ Et ad plagam ³²
 orientalem, quingentos & quatuor millia:
 & portæ tres, porta Ioseph vna, porta Ben-
 iamin vna, porta Dan vna. ⁹ Et ad plagam ³³
 meridianam, quingentos & quatuor millia
 metieris: ⁹ porta Simeonis vna, porta Issa-
 char vna, porta Zabulon vna. ⁹ Et ad pla- ³⁴
 gâ occidentalem, quingentos & quatuor
 millia: & portæ eorû tres, porta Gad vna,
 porta Aser vna, porta Nephthali vna. ⁹ Per ³⁵
 circuitû decem & octo millia, & nomen
 ciuitatis ex illa die. Dominus ibidem. ³⁶

HIERONYMI IN DANIELEM PRAEFATIO. tom. 3. Et. 5.

DANIELEM prophetam iuxta septuaginta

interpretes, Domini Saluatoris ecclesie non legunt,

vtentes Theodotionis editione. Et hoc cur acciderit,

nescio. Siue enim quia sermo Chaldaicus est, & qui-

busdam proprietatibus à nostro eloquio discrepat,

noluerunt septuaginta interpretes easdem linguæ li-

neas in translatione seruare: siue sub nomine eorum

ab alio nescio quo non satis Chaldaicâ linguâ sciente,

editus est liber, siue aliud quid causæ extiterit igno-

rans: hoc vnû affirmare possum, quodd multû à veri-

tate discordet, & recto iudicio repudiatus sit. Scien-

dum quippe est Danielē maximè & Esdram Hebrai-

cis quidē literis, sed Chaldaeo sermone conscriptos:

& vnam Ieremiæ pericopen: Iob quoque cum Ara-

bica lingua plurimâ habere societatem. Denique &

ego adolescentulus post Quintiliani & Tullij lectio-

nem ac flores Rhetoricos, cum me in linguæ huius

pistrinum reclusissem: & multo sudore multoque

tempore vix cœpisssem anhelantia stridentiaque ver-

ba resonare, & quasi per cryptam ambulans, rarû dé-

super

super lumen aspicerem, impegit nouissimè in Danielem: & tanto tædio affectus sum, vt desperatione subita omnem laborem veterem voluerim contènerè. Verùm adhortante me quodam Hebræo, & illud mihi crebrius in sua lingua ingerente, Labor improbus omnia vincit: qui mihi videbar sciolus inter Hebræos, cõpi rursus discipulus esse Chaldaicus. Et vt verum fatear, vsque ad præsentem diem magis possum sermonem Chaldaicum legere & intelligere, quàm sonare. Hæc idcirco refero, vt difficultatem vobis Danielis ostèderem: qui apud Hebræos nec Susannæ habet historiã, nec hymnũ trium puerorũ, nec Belis draconisque fabulas: quas nos, quia in toto orbe dispersæ sunt, veru anteposito, easque iugulante subiecimus: ne videremur apud imperitos magnã partem voluminis detruncasse. Audiuì ego quendam de præceptoribus Iudæorũ, cum Susannæ derideret historiã, & à Græco nescio quo eam diceret esse confictam: illud opponere quod Origini quoque Africanus opposuit, etymologias has ἀπὸ τῆς σχίνης σχίσου, ἢ τῆς πείνης πείσου, de Græco sermone descendere. Cuius rei nos intelligentiam nostris hanc possumus dare: vt verbi gratia, dicamus de arbore ilice dixisse eum, ilicò pereas: & à lentisco, in lentem te cõminuat angelus: vel non lentè pereas: aut lentus, id est, flexibilis ducaris ad mortem: siue aliud quid ad arboris nomen conueniens. Deinde tantum fuisse otij tribus pueris cauillabatur, vt in camino æstuantis incendij metro luderent: & per ordinẽ ad laudem Dei omnia elementa prouocarent, aut quod miraculũ, diuinæque aspirationis iudiciũ, vel draconem interfectum offa picis, vel sacerdotũ Belis machinas deprehensas: quæ magis prudẽtia solertis viri quàm prophetali essent spiritu perpetrata? Cùm verò ad Habacuc veniret, & de Iudæa in Chaldæam raptum discophorum lætitarẽt, quærebat exemplũ vbi legissemus in toto Veteri Testamẽto quenquam sanctorum graui volasse corpore, & in puncto horæ tanta terrarũ spacia transisse. Cui cũ quidam è nostris satis ad loquendũ promptulus, Ezechielem adduxisset in medium, & diceret eum de Chaldæa in Iudæã fuisse trãssatum: derisit hominem, & ex ipso volumine demonstraui Ezechielẽ in spiritu se vidisse trãssatum.

ἀπό τῆς χίνης
σχίσαι καὶ ἀπό
τῆς πείνης πείσαι.

Ezech. 8.

2. COR. 12.

Scripturę diu-
sio scz hebreos.
vide. plogu ga
laetū. in prin-
cipio genesis.

positum. Denique & Apostolum nostrum, videlicet
vt eruditum virum, & qui legem ab Hebræis didicif-
set, non fuisse ausum affirmare se raptum in corpore,
sed dixisse, Siue in corpore, siue extra corpus, nescio:
Deus scit. His & talibus argumentis apocryphas in
libro ecclesię fabulas arguebat. Super qua re lectoris
arbitrio iudicium derelinquens, illud admoneo, non
haberi Daniele apud Hebræos inter prophetas: sed
inter eos qui hagiographa conscripserunt. In tres si-
quidem partes omnis ab eis scriptura diuiditur: in
Legem, in Prophetas, & in Hagiographa: id est, in
quinque, & octo, & in vndecim libros: de quo non
est huius temporis differere. Quę autem ex hoc Pro-
pheta, imò contra hunc librum Porphyrius obijciat:
testes sunt Methodius, Eusebius, & Apollinaris: qui
multis versuum millibus eius vesanię responden-
tes, nescio an curioso lectori satisfecerint. Vnde obse-
cro vos ò Paula & Eustochium, fundatis pro me ad
Dominum preces: vt quādiu in hoc corpusculo sum,
seribam aliquid gratum vobis, vtile ecclesię, dignum
posteris. Pręsentiu quippe iudicijs oblatrantiu non
satis moueor qui in vtrāque partem, aut amore la-
buntur, aut odio.

DANIELIS PROPHETIA.

Hę. 14. capita. CAP. I.

IN NO tertio regni Ioa- 1
cim regis Iuda, venit Na- A
buchodonosor rex Baby-
lonis in Ierusalē, & obse-
dit eam. 2 & tradidit Do-
minus in manu eius Ioa-
cim regem Iudę, & partē vasorū domus
Dei: & asportauit ea in terram Sennaar, in
domum Dei sui, & vasa intulit in domū
thesauri Dei sui. 3 Et ait rex Asphenez prę-
posito eunuchorū, vt introduceret de fi-
liis Israël, & de semine regio & tyranno-
rum,

incipium

- 4 rum, ¹ Pueros in quibus nulla esset macu-
 la, decoros forma, & eruditos omni sa- *vel ingeniosos*
 pientia, cautos sciētia, & doctos disciplina *et intelligentes.*
 na, & qui possent stare in palatio regis: vt
 doceret eos literas, & linguā Chaldæorū.
 5 ² Et constituit eis rex annonā per singulos
 dies de cibis suis, & de vino vnde bibebat
 ipse: vt enutriti tribus annis, postea starēt
 6 in cōspectu regis. ³ Fuerunt ergo inter eos
 B. de filiis Iudæ, Daniel, Ananias, Misael, &
 7 Azarias. ⁴ Et imposuit eis præpositus eu-
 nuchorū, nomina: Danieli Baltassar: Ana-
 nix, Sidrach: Misaeli, Misach: & Azaria,
 8 Abdenago. ⁵ Proposuit autē Daniel in cor-
 de suo, ne pollueretur de mensa regis, ne-
 que de vino potus eius: & rogauit eunu-
 chorum præpositum ne contaminaretur.
 9 ⁶ Dedit autem Deus Danieli gratiam & *quāq̄ de mensa*
 misericordiam in cōspectu principis eu- *27. dist.*
 10 nuchorum. ⁷ Et ait princeps eunuchorum
 ad Danielelem: Timeo ego Dominū meum
 regem, qui constituit vobis cibum & po-
 tum: qui si viderit vultus vestros macilen-
 tiores præ cæteris adolescentibus coæuis
 11 vestris, cōdemnabit caput meū regi. ⁸ Et
 C dixit Daniel ad Malasar, quem constitue-
 rat princeps eunuchorum super Danie-
 12 lem, Ananiam, Misaelē, & Azariam, ⁹ Ten-
 ta nos obsecro seruos tuos diebus decem,
 & dentur nobis legumina ad vescēdum,
 13 & aqua ad bibendū: ¹⁰ & contēplare vul-
 tus nostros, & vultus puerorū qui vescū- *motū gessit eis*
 tur cibo regio: & sicut videris, facies cum *in hoc, et*
 14 seruis tuis. ¹¹ Qui audito sermonē huiusce
 modi,

modi, tentauit eos diebus decē. Post dies autē decē apparuerūt vultus eorū meliores & corpulētiores præ omnibus pueris qui vescebātur cibo regio. Porro Malafar tollebat cibaria, & vinū potus eorū: dabatq; eis legumina. Pueris autē his dedit Deus scientiā & disciplinā in omni libro & sapientia: Danieli autē intelligentiam omniū visionū & somniorū. Completis itaq; diebus, post quos dixerat rex vt introducerētur: introduxit eos præpositus eunuchorū in cōspectu Nabuchodonosor. Cumque eis locutus fuisset rex, non sunt inuenti tales de vniuersis, vt Daniel, Ananias, Misaël, & Azarias: & steterūt in cōspectu Regis. Et omne verbū sapientiæ & intellectus quod sciscitatus est ab eis Rex, inuenit in eis decuplum super cunctos ariolos & magos qui erant in vniuerso regno eius. Fuit autē Daniel vsq; ad annum primum Cyri Regis.

Isafr. 6 . g. 28

CAP. II.

Ergo 15.

IN anno secūdo regni Nabuchodonosor vidit Nabuchodonosor somnium, & conterritus est spiritus eius, & somnium eius fugit ab eo. Præcepit autē rex, vt conuocarentur arioli, & magi, & malefici & Chaldæi: vt indicaret regi somnia sua: qui cum venissent, steterūt corā rege. Et dixit ad eos Rex, Vidi somniū: & mēte cōfusus ignoro quid viderim. Responderūtque Chaldæi regi Syriacè, Rex in sempiternū viue: dic somnium seruis tuis, & interpretationē eius indicabimus. Et respondens

deus

dens rex ait Chaldeis, Sermo recessit à me: nisi indicaueritis mihi somnium & coniecturam eius, peribitis vos, & domus vestrae publicabuntur.⁶ Si autem somnium & coniecturam eius narraueritis: præmia, & donna, & honorẽ multum accipietis à me. somnium igitur, & interpretationem eius indicate mihi.⁷ Responderunt secundo, atque dixerunt, Rex somnium dicat seruis suis, & interpretationem illius indicabimus.⁸ Respondit Rex, & ait, Certè noui quod tẽpus redimitis, scientes quod recesserit à me sermo.⁹ Si ergo somnium non indicaueritis mihi, vna est de vobis sententia, quod interpretationem quoque fallacem & deceptione plenam composueritis, vt loquamini mihi donec tẽpus pertrahat. Somnium itaque dicite mihi, vt sciam quod interpretationem quoque eius veram loquamini.¹⁰ Respondentes ergo Chaldaei coram rege, dixerunt, Non est homo super terram, qui sermonem tuum Rex, possit implere: sed neque regum quicumque magnus & potens, verbum huiusmodi sciscitatur ab omni ariolo, & mago, & Chaldaeo.¹¹ Sermo enim quem tu queris, Rex, grauis est: nec reperietur quisquam qui indiget illum in conspectu regis: exceptis diis, quorum non est cum hominibus conuersatio.¹² Quo audito, rex in furore & in ira magna præcepit vt periret omnes sapientes Babylonis.¹³ Et egressa sententia, sapientes interficiebantur: quærebanturque Daniel, & socij eius, vt periret.¹⁴ Tunc Daniel requisit de lege atque sententia ab Artioch principe

in frustra pone
mini.

in latrinas pon
entur.

responditqz.

hispane. el suo
no y la soltura

indicare.

in interficientiuz.

pe militiæ Regis, qui egressus fuerat ad interficiendos sapientes Babylonis. ⁷ Et interrogauit eum qui a rege potestatem acceperat, quam ob causam tam crudelis sententia a facie Regis esset egressa. Cum ergo rem indicasset Arioch Danieli, ⁸ Daniel ingressus rogauit Regem ut tempus daret sibi ad solutionem indicandam regi. ⁹ Et ingressus est domum suam: Ananiæque & Misaeli, & Azariæ sociis suis, indicauit negocium: ¹⁰ ut quærerent misericordiam a facie Dei cæli super sacramento isto, & non perirent Daniel & socij eius, cum cæteris sapientibus Babylonis. ¹¹ Tunc Danieli mysteriū per visionem nocte reuelatum est: & benedixit Daniel Deum cæli, ¹² & loquutus ait: Sit nomen Dni benedictum a seculo & usque in seculum: quia sapientia & fortitudo eius sunt. ¹³ Et ipse mutat tempora & ætates: transfert regna atque constituit: dat sapientiam sapientibus, & scientiam intelligentibus disciplinam: ¹⁴ Ipse reuelat profunda & abscondita: & nouit in tenebris constituta: & lux cum eo est. ¹⁵ Tibi Deus patrum meorum confiteor, teque laudo: quia sapientiam & fortitudinem dedisti mihi: & nunc ostendisti mihi quæ rogauimus te, quia sermonem Regis aperuisti nobis. ¹⁶ Post hæc Daniel ingressus ad Arioch quem constituerat Rex, ut perderet sapientes Babylonis, sic ei loquutus est: Sapientes Babylonis ne perdas: introduce me in conspectu Regis, & solutionem regi narrabo. ¹⁷ Tunc Arioch festinus introduxit Danielem ad Regem,

Secreto

Secretum.

Psal. 112. 4. 2

Nostrorum.

Regem, & dixit ei: Inueni hominem de filiis transmigrationis Iudæ, qui solutionem regi annuntiet. Respondit Rex, & dixit Danieli cuius nomē erat Baltassar, Putasne verè potes mihi indicare somnium quod vidi, & interpretationē eius? Et respōdēs Daniel corā rege, ait, Mysteriū quod rex interrogat, sapientes, magi, & arioli, & aruspices nequeunt indicare regi. Sed est Deus in cęlo reuelās mysteria, qui indica- uit tibi Rex Nabuchodonosor, quæ ventura sunt in nouissimis tēporibus. Sōniū tuū & visiones capitis tui in cubili tuo, huiusmodi sunt: Tu rex cogitare cœpisti in stratu tuo quid esset futurū post hęc: & qui reuelat mysteria, ostendit tibi quæ ventura sunt. Mihi quoque nō in sapientia quæ est in me plus quàm in cūctis viuentibus, sacramētū hoc reuelatum est: sed vt interpretatio regi manifesta fieret, & cogitationes mentis tuæ scires. Tu rex videbas, & ecce quasi statua vna grādis: statua illa magna & statura sublimis stabat contra te, & intuitus eius erat terribilis. Huius statuæ caput ex auro optimo erat, pectus autē & brachia de argēto, porrò venter & fœmora ex ære: tibiæ autē ferreæ, pedum quædam pars erat ferrea, quædam autem fictilis. Videbas ita, donec abscissus est lapis de monte sine manibus: & percussit statuam in pedibus eius ferreis & comminuit eos. Tunc cōtrita sunt pariter ferrum, testa, æs, argentū & aurū, & redacta quasi in fauillām æstiuę areæ, quæ

inducabit

pp sapientiam.

IESUS.

quæ squillas

rapta

rapta sunt vento: nullusq; locus inuentus
 est eis: lapis autē qui percussērat statuam,
 factus est mons magnus, & impleuit vni-
 uersam terram. ³⁶ hoc est somnium, Inter-
 pretationem quoque eius dicemus coram
 te rex, ³⁷ Tu rex regum es: & Deus cæli re-
 gnū & fortitudinē & imperiū & gloriā F
 dedit tibi: ³⁸ & omnia in quibus habitant
 filij hominū & bestiaē agri, volucres quo-
 que cæli dedit in manu tua, & sub ditio-
 ne tua vniuersa constituit: tu es ergo ca-
 put aureum. ³⁹ Et post te cōsurgēt regnum
 aliud minus te: & regnū tertium aliud creū,
 quod imperabit vniuersæ terræ. ⁴⁰ Et regnū
 quartū erit velut ferrū: quomodo fer-
 rum cōminuit & dōmat omnia: sic con-
 minuet & cōteret omnia hęc: ⁴¹ Porro quia
 vidisti pedū & digitorū partē testeam fi-
 guli, & partē ferream: regnū diuisum erit,
 quod tamen de plantario ferri orietur, se-
 cundum quod vidisti ferrū mistū testæ ex
 luto. ⁴² Et digitos pedū ex parte ferreos &
 ex parte fictiles: ex parte regnū erit solidū,
 & ex parte contritum. ⁴³ Quod autē vidisti
 ferrum mistum testæ ex luto, commisce-
 buntur quidem humano semine, sed non
 adhærebunt sibi, sicuti ferrū misceri non
 potest testæ. ⁴⁴ In diebus autem regnorum
 illorū suscitabit Deus cæli regnū quod in G
 æternū non dissipabitur, & regnum eius
 alteri populo nō tradetur, cōminuet autē,
 & consumet vniuersa regna hęc: & ipsum
 stabit in æternum. ⁴⁵ Secundum quod vi-
 disti, quod de monte abscissus est lapis si-
 ne

regnū chalde
 regnū medo
 regnū persarū
 regnū greco
 ferreum.
 regnū rom
 ano.

vest. 13.

5
 Regnū ch
 ristī. lu. 1.
 mat. 16.
 1. cor. 15.
 psal. 71.

ne manibus, & comminuit testam, & fer-
rum, & æs, & argentū, & aurū, Deus ma-
gnus ostendit regi quæ ventura sunt po-
stea. & verum est somnium, & fidelis in-
46 terpretatio eius: Tunc rex Nabuchodo-
nosor cecidit in faciem suā & Danielem
adorauit: & hostias, & incensum præcepit
47 vt sacrificarent ei. Loquens ergo rex, ait
Danieli, Verè Deus vester, Deus deorum
est, & Dominus regum, & reuelans my-
steria: quoniam tu potuisti aperire hoc
48 sacramentum. Tunc rex Daniele in su-
blime extulit, & munera multa & magna
dedit ei: & constituit eum principē super
omnes prouincias Babylonis: & præfe-
ctum magistratuum super cunctos sapien-
49 tes Babylonis. Daniel autem postulauit
à rege: & cōstituit super opera prouinciæ
Babylonis, Sidrach, Misach, & Abdenago:
ipse autem Daniel erat in foribus regis.

*Danieli incurran-
it se.*

Secretum.

magistratuum

*.i. manebat in cu-
ria apud regem.*

CAP. III.

1 **N** Abuchodonosor rex fecit statuā au-
A ream altitudine cubitorum sexaginta,
latitudine cubitorū sex, & statuit eam
3 in campo Dura prouincię Babylonis. Itaque
Nabuchodonosor rex misit ad cōgre-
gandos satrapas, magistratus, & iudices,
duces & tyrannos, & præfectos, omnes-
que principes regionum, vt conuenirent
ad dedicationem statuæ quam erexerat
3 Nabuchodonosor rex. Tunc congrega-
ti sunt satrapæ, magistratus & iudices, du-
ces & tyranni, & optimates qui erant in
potestatibus constituti, & vniuersi princi-
pes,

pes regionū, vt conuenirēt ad dedicationē
 statuæ quam erexerat Nabuchodonosor
 Rex. stabant autē in cōspectu statuæ quā
 posuerat Nabuchodonosor rex: & præco 4
 clamabat valenter: Vobis dicitur populis,
 tribubus, & linguis, In hora qua audieri- 5
 tis sonitum tubæ & fistulæ & citharæ,
 sambucæ & psalterij, & symphonix, &
 vniuersi generis musicorū: cadentes ado-
 rate statuā aureā quā cōstituit Nabucho-
 donosor rex. Si quis autem nō prostratus 6
 adorauerit, eadē hora mittetur in fornacē
 ignis ardentis. Post hæc igitur statim vt 7
 audierūt omnes populi sonitū tubæ, fistu-
 læ, & citharæ, sambucæ & psalterij, sym-
 phonię, & omnis generis musicorū: cadē-
 tes oēs populi, tribus & linguæ adoraue-
 rūt statuā aureā quam cōstituerat Nabu-
 chodonosor rex. Statimque in ipso tem- 8
 pore accedētes viri Chaldæi accusauerunt
 Iudæos, & dixeruntque Nabuchodonosor 9
 regi, Rex in æternū viue. tu rex, posuisti 10
 decretū, vt omnis homo qui audierit soni-
 tum tubæ, fistulę & citharæ, sambucæ &
 psalterij, & symphonie, & vniuersi generis
 musicorū, prosternat se, & adoret statuā
 aureā. si quis autē nō procidēs adoraue- 11
 rit, mittatur in fornacē ignis ardētis. Sūt 12
 ergo viri Iudæi, quos constituisti super B
 opera regionis Babylonix, Sidrach, Mi-
 sach, & Abdenago: viri isti cōtēpserūt, rex,
 decretū tuū: deos tuos nō colūt, & statuā
 aureā quā erexisti nō adorāt. Tunc Na- 13
 buchodonosor in furore & in ira præce-
 pit,

pit, vt adducerētur Sidrach, Misach, & Ab-
 denago: qui cōfestim adducti sunt in cō-
 14 spectu regis. ¶ Pronūtiāsq; Nabuchodono-
 sor rex ait eis, Verēne Sidrach, Misach, &
 Abdenago Deos meos nō colitis, & statuā
 auream, quam "constitui" non adoratis". *¶ rex 50*
 15 ¶ Nunc ergo si estis parati, quacunq; hora *¶ . 15.*
 audieritis sonitum tubæ, fistulæ, citharæ,
 sambucæ & psalterij & symphonix, om-
 nisq; generis musicorū, prosternite vos,
 & adorete statuā quā feci: quōd si nō ad-
 oraueritis, eadem hora mittemini in for-
 nacē ignis ardentis: & quis est Deus qui
 16 eripiet vos de manu mea? ¶ Respōdētes Si-
 drach, Misach & Abdenago, dixerūt regi
 Nabuchodonosor, Non oportet nos de
 17 hac re respondere tibi. ¶ Ecce enim Deus
 noster quē colimus, potest eripere nos de
 camino ignis ardētis, & de manibus tuis,
 18 ō rex, liberare. ¶ Quōd si noluerit, notum
 fit tibi, rex, quia deos tuos nō colimus, &
 statuā aureā quam erexisti nō adoramus.
 19 ¶ Tunc Nabuchodonosor repletus est fu-
 rore: & aspectus faciei illius immutatus
 est super Sidrach, Misach & Abdenago.
 & pręcepit vt succēderetur fornax septu-
 20 plū quā succendi cōsueuerat. ¶ Et viris
 fortissimis de exercitu suo iussit vt ligatis
 pedibus Sidrach, Misach & Abdenago
 21 mitterēt eos in fornacē ignis ardētis. ¶ Et
 cōfestim viri illi vinēti cū braccis suis, &
 tiatis, & calceamentis, & vestibus missi *¶ pallijs*
 22 sunt in mediū fornacis ignis ardētis. ¶ nā
 iussio regis vrgebat: fornax autē succensa
 erat,

erat nimis. Porro viros illos qui miserant Sidrach, Misach & Abdenago, interfecit flamma ignis. Viri autem hi tres, id est, Sidrach Misach & Abdenago ceciderunt in medio camino ignis ardentis, colligati.

Quæ sequuntur, in Hebræis voluminibus non reperi.

Et ambulabant in medio flammæ laudantes Deum, & benedicentes Dño. Stans autem Azarias orauit sic, aperiensq; os suum in medio ignis, ait, Benedictus es Domine Deus patrum nostrorum, & laudabile & gloriosum nomen tuum in secula: quia iustus es in omnibus quæ fecisti nobis, & vniuersa opera tua vera, & viæ tuæ rectæ, & omnia iudicia tua vera. Iudicia enim vera fecisti iuxta omnia quæ induxisti super nos & super ciuitatem sanctam patrum nostrorum Ierusalem: quia in veritate & in iudicio induxisti omnia hæc propter peccata nostra. Peccauimus enim, & iniquè egimus recedentes à te: & deliquimus in omnibus, & præcepta tua non audiuius, nec obseruauimus, nec fecimus sicut præceperas nobis vt bene nobis esset. omnia ergo quæ induxisti super nos, & vniuersa quæ fecisti nobis, vero iudicio fecisti: & tradidisti nos in manibus inimicorum nostrorum iniquorum & pessimorum, præuicatorumq; & regi iniusto & pessimo ultra omnem terram. Et nunc non possumus aperire os: confusio & opprobrium facti sumus seruis tuis, & his qui colunt te. Ne, quæsumus, tradas nos in perpetuum

Oratio.

Ierusalē. matth. 27.

**Luc. 22. dñy
hec est hora
iob. 1. 2. / pa
ulg. satana
neelo. 2. cor.
12.
colebant.**

Depetui propter nomē tuum, & ne dissipēs
 35 testamentum tuū, neq; auferas misericor-
 diā tuā à nobis propter Abrahā dilectum
 tuū, & Isaac seruū tuū, & Israël sanctum
 36 tuū: quibus locutus es, pollicens q̄ mul-
 tiplicares semen eorū sicut stellas cæli, &
 37 sicut arenā: quæ est in littore maris. quia
 Dñe imminuti sumus plus quàm omnes
 gētes, sumusq; humiles in vniuersa terra
 38 hodie propter peccata nostra. Et nō est in
 tēpore hoc princeps, & dux, & propheta,
 neq; holocaustū, neq; sacrificiū, neq; obla-
 tio, neq; incensum, neq; locus primitiarū
 39 corā te: vt possimus inuenire misericor-
 diā tuam, sed in animo cōtrito, & spiritu
 40 humilitatis suscipiamur. Sicut in holo-
 causto arietū & taurorū, & sicut in mil-
 libus agnorum pinguiū: sic fiat sacrificiū
 nostrum in conspectu tuo hodie, vt pla-
 ceat tibi: quoniā non est confusio confi-
 41 dentibus in te. Et nunc sequimur te in
 toto corde, & timemus te, & quærimus
 42 faciē tuam. Ne confundas nos: sed fac
 nobiscum iuxta mansuetudinem tuam,
 & secundū multitudinem misericordiæ
 43 tuæ. Et erue nos in mirabilib⁹ tuis, & da
 44 gloriā nomini tuo Dñe: & confundātur
 omnes qui ostendūt seruis tuis mala, con-
 fundantur in omni potētia, & robur eo-
 45 rum conteratur: & sciant quia tu es Dñs
 Deus solus, & gloriosus super orbem ter-
 46 rarū. Et non cessabant qui miserant eos
 ministri Regis succendere fornacē, naph-
 47 tha & stupa & pice & malleolis, & ef-
 funde-

gen. 12. 13. 15.
 17. 18. 22.
 27. 28.

psal. 50.

fundebatur flamma super fornacem cubitis quadraginta nouem; ⁊ erupit, ⁊ incendit quos reperit iuxta fornacem de Chaldæis. ⁊ Angelus autē Dñi descēdit cū Azaria & sociis eius in fornacē: ⁊ excussit flammā ignis de fornace, ⁊ fecit mediū fornacis quasi ventū roris flantem, ⁊ non tetigit eos omnino ignis, neq; cōtristauit, nec quicquam molestiæ intulit.

115. vicibꝫ laudant, cōfitebuntur, bñdicunt, ⁊ superexaltant deū in medio flammæ;

⁊ Tunc hi tres quasi ex vno ore laudabant ⁊ glorificabant ⁊ benedicebāt Deū in fornace, dicentes,

⁊ Benedictus es Domine Deus patrum nostrorum, ⁊ laudabilis, ⁊ superexaltatus in secula: ⁊ benedictū nomen gloriæ tuæ sanctū ⁊ laudabile ⁊ superexaltatum in omnibus seculis.

⁊ Bñdict⁹ es in tēplo sancto glorię tuę, ⁊ superlaudabilis ⁊ supergloriosus in secula.

⁊ Bñdict⁹ es in throno regni tui, ⁊ superlaudabilis ⁊ "super exaltat⁹" in secula.

⁊ Benedictus es qui intueris abyssos, ⁊ sedes super cherubim, ⁊ laudabilis ⁊ superexaltatus in secula.

⁊ Benedictus es in firmamento cæli, ⁊ laudabilis ⁊ gloriosus in secula.

⁊ || Benedicite omnia opera Dñi Dño, laudate ⁊ superexaltate eum in secula.

⁊ || Benedicite angeli Dñi Dño, laudate ⁊ superexaltate eum in secula.

⁊ || Benedicite cæli Domino, laudate ⁊ superexaltate eum in secula.

⁊ Benedicite aquę omnes quę super cælos sunt, Domino, laudate ⁊ superexal-

tate

⁊ supergloriosus 2.

Psal. 79. v. 2.

98. v. 1.

Psal. 144. b. 10.

Psal. 102. d. 20.

148. v. 2.

Psal. 68. d. 35.

148. v. 4.

- tate eum in secula.
- 61 [?] Benedicite omnes virtutes Dñi Dño,
laudate & superexaltate eum in secula.
- 62 [?] Benedicite sol & luna Domino, lau- *Psal. 148. v. 3*
date & superexaltate eum in secula.
- 63 [?] Benedicite stellæ cæli Domino, lauda-
te & superexaltate eum in secula.
- 64 [?] Benedicite omnis imber & ros Dño,
laudate & superexaltate eum in secula.
- 65 [?] Bñdicite omnis spiritus - Dei' Dño, *- . 7 .*
laudate & superexaltate eum in secula.
- 66 [?] Benedicite ignis & æstus Domino, lau-
date & superexaltate eum in secula.
- 67 [?] Benedicite frigus & "æstus" Domino, *Æstus 3.*
laudate & superexaltate eum in secula. *causa 4.*
- 68 [?] Benedicite rores & pruina Domino,
laudate & superexaltate eum in secula.
- 69 [?] Benedicite gelu & frigus Domino,
laudate & superexaltate eum in secula.
- 70 [?] Benedicite glacies & niues Domino,
laudate & superexaltate eum in secula.
- 71 [?] Benedicite noctes & dies Domino, lau-
date & superexaltate eum in secula.
- 72 [?] Benedicite lux & tenebræ Domino,
laudate & superexaltate eum in secula.
- 73 [?] Benedicite fulgura & nubes Domino,
laudate & superexaltate eum in secula.
- 74 [?] Benedicat terra Dominum, laudet &
superexaltet eum in secula.
- 75 [?] Benedicite montes & colles Domino,
laudate & superexaltate eum in secula.
- 76 [?] Benedicite vniuersa germinantia in
terra Domino, laudate & superexaltate
eum in secula.

⁹Benedicite fontes Domino, laudate & 77
superexaltate eum in secula.

⁹Benedicite maria & flumina Dño, lau 78
date & superexaltate eum in secula.

⁹Benedicite cete, & omnia que mouen- 79
tur in aquis Domino, laudate & superex-
altate eum in secula.

⁹Benedicite omnes volucres cæli Dño, 80
laudate & superexaltate eum in secula.

⁹Benedicite oēs bestia & pecora Dño, 81
laudate & superexaltate eum in secula.

⁹Benedicite filij hominum Domino, 82
laudate & superexaltate eum in secula.

⁹Benedicat Israël Dominum, laudet & 83
superexaltet eum in secula.

⁹Benedicite sacerdotes Dñi Domino, 84
laudate & superexaltate eum in secula.

⁹Benedicite serui Dñi Domino, lauda- 85
te & superexaltate eum in secula.

⁹Benedicite spiritus & animæ iustorū 86
Dño, laudate & superexaltate eū in secula.

⁹Benedicite sancti & humiles corde 87
Dño, laudate & superexaltate eū in secula.

⁹Benedicite Anania, Azaria, Misael Do- 88
mino, laudate & superexaltate eū in secu-
la: quia eruit nos de inferno, & saluos fe-
cit de manu mortis, & liberauit nos de
medio ardentis flāmæ, & de medio ignis
eruit nos.

⁹Confitemini Domino, quoniã bonus, 89
quoniam in seculum misericordia eius.

⁹Benedicite omnes religiosi Domino 90
Deo deorū, laudate & cōfitemini ei, quia
in omnia secula misericordia eius.

Hucusque

Hucusque in Hebræo nō habetur: & quæ posuimus,
de Theodotionis editione translata sunt.

- 91 ⁹ Tunc Nabuchodonosor rex obstu-
puit, & surrexit properè, & ait optimati-
bus suis, Nōne tres viros misimus in me-
diū ignis cōpeditos? Qui respondentes re-
92 gi, dixerunt, Verè rex. ⁹ Respōdit, * & ait,
Ecce ego video quatuor viros solutos, &
ambulantes in medio ignis, & nihil cor-
ruptionis in eis est, & species quarti simi-
93 lis filio Dei. ⁹ Tunc accessit Nabuchodo-
nosor ad ostiū fornacis ignis ardentis, &
ait, Sidrach, Misach, & Abdenago serui
Dei excelsi, egredimini, & venite. Statim-
que egressi sunt Sidrach, Misach, & Abde-
94 nago de medio ignis. ⁹ Et cōgregati satra-
pæ, & magistratus, & iudices, & potentes
regis, contēplabātur viros illos, quoniam
nihil potestatis habuisset ignis in corpo-
ribus eorum, & capillus capitis eorū non
esset adustus, etiā saraballa eorū non fuis-
95 set per eos. ⁹ Et erumpens Nabuchodono-
sor, ait, Benedictus Deus eorū, Sidrach vi-
delicet, Misach, & Abdenago, qui misit
angelū suū, & eruit seruos suos qui cre-
diderunt in eū: & verbū regis immuta-
uerunt, & tradiderūt corpora sua ne ser-
uirent & ne adoraret omnē Deum, exce-
96 pto Deo suo. ⁹ A me ergo positū est hoc
decretū, vt omnis populus, tribus, & lin-
gua quæcunq; locuta fuerit blasphemiā
contra Deū Sidrach, Misach & Abdena-
go, dispereat, & domus eius vastetur: ne-

*c. impatores.
g. d. / etc. impa-
tores. 11. g. 7.*

¹
vestimenta

*in latrinas pu-
natur.*

magnificauit que enim est alius Deus qui possit ita sal-
uare. Tūc rex promouit Sidrach, Misach 97
& Abdenago in prouincia Babylonis.
N A B U C H O D O N O S O R, rex, omni- 98
bus populis, gentibus, & linguis. qui ha-
bitant in vniuersa terra, pax vobis mul-
tiplicetur. Signa & mirabilia fecit apud 99
me Deus excelsus. Placuit ergo mihi pre-
dicare signa eius quia magna sunt: & 100
mirabilia eius, quia fortia: & regnū eius
regnum sempiternum, & potestas eius
in generatione & generationem.

*c. impatores. 9. d.
ff. c. impatores
11. 9. 7.*

*2.
Infr. 4. 8. 31.
7. d. 14.*

CAP. IIIII.

E Go Nabuchodonosor quietus eram in 1
Edomo mea, & florens in palatio meo. A
somnia vidi quod perterruit me: & 2
cogitationes meæ in stratu meo, & visio-
nes capitis mei cōturbauerūt me. Et per 3
me propositū est decretum, vt introdu-
cerētur in conspectu meo cuncti sapiētes
Babylonis, & vt solutionē somnij indica-
rent mihi. Tūc ingrediebātur arioli, ma- 4
gi, Chaldæi, & aruspices, & somniū nar-
raui in conspectu eorū: & solutionē eius
non indicauerunt mihi: donec collega 5
ingressus est in cōspectu meo Daniel, cui
nomen Baltassar secundū nomē Dei mei,
qui habet spiritū deorū sanctorum in se-
metipso: & somniū coram ipso locutus
sum. Baltassar princeps ariolorū, quoniā 6
ego scio quod spiritū sanctorum deorum
habeas in te, & omne sacramentū non est
impossibile tibi: visiones somniorū meo-
rum quas vidi, & solutionē earū narra.
Visio

*c.
semum.*

- 7 ⁹ Visio capitis mei in cubili meo, Videbā,
 B & ecce arbor in medio terræ, & altitudo
 8 eius nimia. ⁹ Magna arbor, & fortis: &
 proceritas eius contingens cælū: aspectus
 illius erat vsq; ad terminos vniuersæ ter-
 9 ræ. ¹⁰ Folia eius pulcherrima, & fruct⁹ eius
 nimius: & esca vniuersorum in ea: subter
 eam habitabant animalia & bestia, & in
 ramis eius conuersabātur volucres cæli:
 10 & ex ea vescebatur omnis caro. ¹¹ Videbā
 in visione capitis mei super stratū meū,
 & ecce vigil & sanctus de cælo descendit.
 11 ¹² Clamauit fortiter, & sic ait: Succidite ar-
 borem, & præcidite ramos eius: excutite
 folia eius, & dispergite fructus eius: fugiāt
 bestia quæ subter eā sunt, & volucres de
 12 ramis eius. ¹³ Verūtāme germē radicū eius
 in terra finite, & alligetur vinculo ferreo
 & æreo in herbis quæ foris sunt, & rore
 cæli tingatur, & cū feris pars eius in her-
 13 ba terræ. ¹⁴ Cor eius ab humano cōmute-
 tur, & cor feræ detur ei: & septē tempora
 14 mutantur super eū. In sententiā vigilum
decretū est, & sermo sanctorū, & petitio:
donec cognoscāt viuentes quoniā domi-
 natur Excelsus in regno hominū, & cui-
 cunq; voluerit, dabit illud, & humillimū
 15 hominē constituet super eum. ¹⁶ Hoc som-
 nium vidi ego Nabuchodonosor rex: tu
 ergo Baltassar interpretationē narra festi-
 nus: quia omnes sapientes regni mei non
 queunt solutionē edicere mihi: tu autem
 potes, quia spiritus deorū sanctorū in te
 16 est. ¹⁷ Tunc Daniel, cuius nomē Baltassar,
 cœpit

c. mizoz. 17. g. 4

Et. c. nabuchodo

nosoz. 27. g. 4

agri

in decreto vigilū

verbu, et in smon

e s etoz petitioni

et p. (1. tale in coll

oguo vigilū et s et

oz. no etoz q sitū

et cōclusū est. et.)

cepit intra semetipsum tacitus cogitare
 quasi vna hora: & cogitationes eius con-
 turbabant eū. Respondēs autē rex ait, Bal-
 tassar, somniū & interpretatio eius non
 conturbēt te. Respōdit Baltassar, & dixit: D
 Domine mi, somniū his qui te oderunt:
 & interpretatio eius hostib⁹ tuis sit. ⁊ Ar- 17
 borem quā vidisti sublimem atq; robu-
 stam, cuius altitudo pertingit ad cælum,
 & aspectus illius in omnē terrā: ⁊ rami 18
 eius pulcherrimi, & fructus ei⁹ nimius, &
 esca omniū in ea, subter eā habitantes be-
 stia agri, & in ramis eius commorantes
 aues cæli. ⁊ Tu es rex, qui magnificatus es, 19
 & inualuisti: & magnitudo tua creuit &
 peruēnit vsq; ad cælū, & potestas tua in
 terminos vniuersæ terræ. ⁊ Quòd autem 20
 vidit rex vigilē, & sanctū descendere de
 cælo, & dicere, Succidite arborē & dissi-
 pate illā, attamen germen radicū eius in
 terra dimittite, & vinciaturo ferro & aere
 in herbis foris, & rore cæli conspergatur,
 & cum feris sit pabulū eius, donec septē
 tempora mutētur super eū. ⁊ Hæc est in- 21
 terpretatio sententiæ Altissimi, quæ per-
 uenit super dñm meū regem, ⁊ Eiciet te 22
 ab hominibus, & cū bestiis ferisq; erit ha-
 bitatio tua, & fœnū vt bos comedes, &
 rore cæli infundēris: septē quoq; tempo-
 ra mutabūtur super te, donec scias quòd
 dominetur Excelsus super regnum homi-
 num, & cuiuscunq; voluerit det illud.
 ⁊ Quòd autem præcepit vt relinqueretur 23
 germē radicū eius, id est arboris: regnum
 tuum

agri.
 pars.
 et decretum
 quod
 agri
 lxx. 5. f. 21.

anni.

dixerunt

- tuū tibi manebit postquā cognoueris po
 24 testatē esse caelestē. ^{c. quā obrē. de pñ} Quā ob rē rex cōsiliū ^{itētia d. 1.}
 meū placeat tibi, & peccata tua eleemo- ^{Ecc. 3. d. 2.}
 synis redime, & iniquitates tuas miseri-
 cordiis pauperū: forsitan ignosceret delictis
 25 tuis. ^{*hae} Omnia ^{venerunt super Nabucho-}
 26 donosor regē. Post finem mensium duo-
 decim, in aula Babylonis deambulabat, ^{justitia.}
 27 Responditque rex, & ait, Nōne hęc est
 Babylon ^{*ciuitas} magna quā ego ædificaui in do-
 mum regni, in robore fortitudinis meæ,
 28 & in gloria decōris mei? Cumq; sermo
 adhuc esset in ore regis, vox de cælo ruit,
 Tibi dicitur Nabuchodonosor rex, Re-
 29 gnū transibit à te, & ab hominibus ei-
 cient te, & cū bestiis feris erit habitatio
 tua: fœnū quasi bos comedes, & septē tē-
 30 pora mutabuntur super te: donec scias
 quòd dominetur excelsus in regno homi-
 num, & cuiusq; voluerit det illud. Eadē
 hora sermo cōpletus est super Nabu-
 chodonosor, & ex hominib⁹ abiectus est,
 & fœnū vt bos comedit, & rore cæli
 31 corpus eius infectū est: donec capilli eius
 in similitudinē aquilarū crescerēt, & vn-
 gues eius quasi auiū. Igitur post finē die-
 rum ego Nabuchodonosor oculos meos
 ad cælum leuaui, & sensus meus redditus
 32 est mihi: & Altissimo benedixi, & viuen-
 tem in sempiternū laudaui, & glorifica-
 ui: ¶ quia potestas eius potestas sempiter-
 na, & regnū eius in generatione & gene-
 ratione. Et omnes habitatores terræ a-
 pud eum in nihilum reputati sunt: iuxta
 voluntate

plongabit tibi
pacem tuā deo

transijt

*iustitia

*gr
x
agri. 7. anni
hiero.
hic.

2. mac. 5.

Supr. 3. 80
100.

Infr. 7. d. 10

2
Ingr.

Exercitiis

Job. 9. / Eccl. 5.
8. / Sap. 12.

reversus sum.

voluntatē enim suam facit tam in virtutibus cæli quàm in habitatoribus terræ: & nō est qui resistat manui eius, & dicat ei, Quare fecisti? In ipso tempore sensus meus reuersus est ad me, & ad honorem regni mei, decorēque perueni: & figura mea reuersa est ad me: & optimates mei, & magistratus mei requisierunt me, & in regno meo restitutus sum: & magnificentia amplior addita est mihi. Nunc igitur ego Nabuchodonosor laudo, & magnifico, & glorifico regē cæli: quia omnia opera eius vera, & viæ eius iudicia, & gradientes in superbia potest humiliare.

CAP. V.

millenariis, Et cō
sā mille vinū bi
bebat.

Prorog. 4.
reg. 25. 24.

argen-
tea 14.

Isai. 21.

Balsasar rex fecit grande conuiuū optimatibus suis mille: & vnusquisq; secundum suā bibebat atatē. Præcepit ergo iam temulētus vt afferrentur vasa aurea & argentea quæ asportauerat Nabuchodonosor pater eius de tēplo quod fuit in Ierusalē: vt biberent in eis rex & optimates eius, vxoresque eius & concubinæ. Tunc allata sunt vasa aurea quæ asportauerat de templo quod fuerat in Ierusalē: & biberūt in eis rex & optimates eius, vxores & concubinæ illius. Bibebant vinum, & laudabāt deos suos aureos & argenteos, æreos, ferreos, ligneosq; & lapideos. In eadem hora apparuerunt digiti, quasi manus hominis scribētis contra candelabrum in superficie parietis aulae regiae: & rex aspiciebat articulos manus scribentis. Tunc facies regis commutata est,

B est, & cogitationes eius conturbabāt eū:
 & compagēs renum eius soluebantur, &
 7 genua eius ad seinuicē collidebātur. Ex-
 clamauit itaq; rex fortiter vt introduce-
 rēt magos, Chaldaeos & aruspices. Et pro-
 loquēs rex ait sapiētibus Babylonis: Qui-
 cunq; legerit scripturā hanc, & interpre-
 tationē eius manifestā mihi fecerit, pur-
 pura vestiatur, & torquē auream habebit
 8 in collo, & tertio in regno meo erit. Tūc
 ingressi omnes sapientes regis nō potue-
 runt nec scripturam legere, nec interpre-
 9 tationem indicare regi. Vnde rex Balsasar
 C satis cōturbatus est, & vultus illius immu-
 tatus est: sed & optimates eius turbaban-
 10 tur. Regina autē pro re quæ acciderat re-
 gi & optimatibus eius, domum conuiuij
 ingressa est: & proloquens ait, Rex in ater-
 num viue: non te conturbent cogitatio-
 11 nes tuæ, neq; facies tua immutetur. Est
 vir in regno tuo, qui spiritū deorum san-
 ctorum habet in se: & in diebus patris tui
 12 scientia & sapiētia inuentę sunt in eo: nā
 & rex Nabuchodonosor pater tuus prin-
 cipem magorū, incantatorum, Chaldaeo-
 rum, & aruspicum constituit eum, pater
 13 inquā tuus o rex: quia spiritus amplior,
 & prudentia, intelligentiaq; interpretatio
 somniorum, & ostensio secretorū, ac so-
 lutio ligatorum inuentę sunt in eo, hoc
 est in Daniele: cui rex posuit nomen Bal-
 tassar. nunc itaq; Daniel vocetur, & inter-
 pretationē narrabit. Igitur introductus
 est Daniel corā rege. Ad quē præfatus
 rex

cingula

n
 nuin balsa
 snt. ioseph
 mt. origin
 es. Scribūt
 hiero. hic

n
 pnuus. qua
 rtus scilicet
 e p̄r balsas
 ntis. p̄r dt.
 Sicut abra
 hā. iōā. 8.
 Et. dauid.
 2. par. 34.

adduxerat.

rex ait, Tu es Daniel de filiis captiuitatis D
Iudæ, quem adduxit pater meus rex de
Iudæa? Audiui de te quoniam spiritum 14
deorum habebas: & sciua intelligentiaq;
ac sapientia ampliores inuentę sunt in te.

scribi 16.

Et nūc introgressi sunt in cōspectu meo 15
sapientes magi, vt scripturam hanc lege-
rent, & interpretationem eius indicarent
mihi: & nequuerunt sensum huius ser-
monis edicere*. Porro ego audiui de te 16
quòd possis obscura interpretari, & ligata
dissoluere: si ergo vales scripturā legere, &
interpretationē eius indicare mihi, purpu-
ra vestiēris, & torquem auream circa col-
lum tuū habebis, & tertius in regno meo
princeps eris. Ad quæ respōdens Daniel, 17
ait corā rege, Munera tua sint tibi, & do-
na domus tuæ alteri da: scripturā autem
legam tibi, rex, & interpretationem eius
ostendā tibi. O rex, Deus altissimus re- 18
gnum & magnificentiā, gloriam & ho-
norē dedit Nabuchodonosor patri tuo.

*c. 2. de libo. sign.
1. p. auo.*

Et propter magnificentiam quam dede- 19
rat ei, vniuersi populi, tribus & linguæ tre-
mebant, & metuebāt eum. quos volebat,
interficiebat: & quos volebat, percutie-
bat: & quos volebat, exaltabat: & quos vo-
lebat, humiliabat. Quando autē eleuatū 20
est cor eius, & spiritus illius obfirmatus
est ad superbiā, depositus est de folio regni
sui, & gloria eius ablata est: & à filiis ho- 21
minū eiectus est, sed & cor eius cū bestiis
positū est, & cū onagris erat habitatio ei:
fœnum quoq; vt bos comedebat, & rore
cali

vel gregibus

Sup. 4. c. 22.

1 cæli corpus eius infectum est: donec co-
 2 gnosceret quòd potestaté haberet Altissi-
 3 mus in regno hominũ, & quemcunque
 4 voluerit suscitabit super illud. ¶ Tu quoq;
 5 filius eius Balsasar, nō humiliasti cor tuũ,
 6 cū scires hæc omnia: ¶ sed aduersum do-
 7 minatorẽ cæli eleuatus es: & vasa domus
 8 eius allata sunt corã te: & tu, & optima-
 9 tes tui, & vxores tuæ, & concubinæ tuæ
 10 vinum bibistis in eis: deos quoque argen-
 11 teos, & aureos, & æreos, ferreos, ligneos-
 12 que, & lapideos qui nō vident neque au-
 13 diunt, neq; sentiunt, laudasti: porrò Deũ
 14 qui habet flatum tuum in manu sua & omnes
 15 vias tuas, non glorificasti. ¶ Idcirco
 16 ab eo missus est articulus manus, qui scri-
 17 psit hoc quod exaratum est. ¶ Hæc est au-
 18 tem scriptura quæ digesta est: M A N E,
 19 T H E C E L, P H A R E S. ¶ Et hæc est in-
 20 terpretatio sermonis: M A N E, numera-
 21 uit Deus regnum tuum, & compleuit
 22 istud. ¶ T H E C E L: appensus es in statera,
 23 & inuentus es minus habens. ¶ P H A-
 24 R E S: diuisum est regnũ tuũ, & datum
 25 est Medis & Persis. ¶ Tunc iubente rege
 26 indutus est Daniel purpura, & circũdata
 27 est torques aurea collo eius: & prædica-
 28 tum est de eo quòd haberet potestatem
 29 tertius in regno*. ¶ Eadem nocte interfe-
 30 ctus est Balsasar rex Chaldæus. ¶ Et Darius
 31 Medus successit in regnum, annos natus
 32 sexagintaduos.

CAP. VI.

1 P lacuit Dario, & constituit super re-
 2 gnum satrapas centũ viginti, vt essent
 3 in

c. vestimenta
 de conf. d. 1.

job. 12. isai.
 42.

mane
 videlib. 2. bi
 bl. 5. 1. p. 140.

* suo

Infr. 9. 1. 1.

in toto regno suo. Et super eos, principes
 tres, ex quibus Daniel vnus erat: vt satra-
 pæ illis redderent rationē, & rex non su-
 stineret molestiā. Igitur Daniel supera-
 bat omnes principes & satrapas: quia spi-
 ritus Dei amplior erat in illo. Porro rex:
 cogitabat constituere eū super omne re-
 gnum: vnde principes & satrapæ quære-
 bant occasionē vt "inuenirent Danieli" ex
 latere"regni:" nullamq; causam, & suspi-
 cionē reperire potuerunt, eo quòd fidelis
 esset, & omnis culpa & suspicio nō inue-
 niretur in eo. Dixerunt ergo viri illi, Nō
 inueniemus Danieli huic aliquā occasio-
 nē, nisi fortè in lege Dei sui. Tunc prin-
 cipes & satrapæ surruperūt regi, & sic lo-
 cuti sunt ei, Dari rex, in æternū viue: con-
 siliū inierunt oēs principes regni, magi-
 stratus & satrapæ, senatores & iudices, vt
 decretū imperatoriū exeat, & edictum, Vt
 oīs qui petierit aliquā petitionem à quo-
 cunq; Deo & homine, vsque ad triginta
 dies, nisi à te rex, mittatur in lacū leonū.
 Nunc itaq; rex confirma sententiam, &
 scribe decretum: vt nō immutetur quod
 statutum est à Medis & Persis, nec præua-
 ricari cuiquam liceat. Porro rex Darius
 proposuit edictū, & statuit. Quòd cum
 Daniel comperisset, id est constitutam le-
 gem, ingressus est domum suam: & fene-
 stris apertis in cœnaculo suo, contra Ieru-
 salēm tribus temporibus in die flectebat
 genua sua & adorabāt, confitebaturque
 coram Deo suo sicut & antè facere con-
 sueuerat.

auferrent
 Daniele. 3.
 Regis 17.

corruptelam.

culpa et suspitio.
 vel error et corrup-
 tela.

Suascerunt

3. reg. 9. 2. p
 am. 6.

11 sueuerat. ⁹ Viri ergo illi curiosius inqui-
 rentes, inuenerunt Daniele[m] orantem,
 12 & obsecrantem Deum suum. ⁹ Et acce-
 dentes locuti sunt regi super edicto: Rex,
 nunquid non constituisti vt omnis ho-
 mo qui rogaret quenquam de diis & ho-
 minibus vsq; ad dies triginta, nisi te rex,
 mitteretur in lacu leonum? Ad quos re-
 13 spondens rex, ait, Verus est sermo iuxta
 decretum Medorum atq; Persaru[m], quod
 prauaricari non licet. ⁹ Tunc responde[n]tes
 dixerunt cora[m] rege: Daniel de filiis capti-
 uitatis Iudae, non curauit de lege tua &
 de edicto quod constituisti, sed tribus te-
 poribus per diem orat obsecratione sua.
 14 ⁹ Quod verbum cum audisset rex, satis *multu[m] displicuit*
co[n]tristatus est: & pro Daniele posuit cor *si.*
 vt liberaret eum, & vsq; ad occasum so- *contendebat.*
 15 lis laborabat vt erueret illum. ⁹ Viri autem *congregati ad regem*
 illi intelligentes regem, dixerunt ei: Scito, *vel p[er]suadent*
 rex quia lex Medorum atque Persaru[m] est, *es regi.*
 vt omne decretum quod constituerit rex,
 16 no[n] liceat immutari. ⁹ Tunc rex praecipit,
 E & adduxerunt Daniele[m], & miserunt eu[m]
 in lacum leonum. Dixitque rex Danieli,
 Deus tuus quem colis semper ipse libera-
 17 bit te. ⁹ Allatusq; est lapis vnus, & positus
 est super os laci: que[m] obsignauit rex annu-
 lo suo, & annulo optimatu[m] suorum, ne-
 18 quid fieret co[n]tra Danielē. ⁹ Et abiit rex in *n.*
 domum sua[m], & dormiuit incenatus, ci-
 biq; non sunt allati coram eo, insuper &
 19 somno recessit ab eo. ⁹ Tu[m] rex primo dilu-
 culo consurgēs, festinus ad lacu[m] leonum
 f perrexit:

perrexit: ¹ appropinquansq; lacui, Danielē ²⁰
 voce lachrymabili inclamauit, & affatus
 est cū, Daniel serue Dei viuētis, Deus tuus
 cui tu seruis semper, putāsne valuit te li- F
 berare à leonibus? ² Et Daniel regi respon- 21
 dens ait, Rex in eternū uiue, ³ ¶ Deus meus 22
 misit angelū suū, & cōclusit ora leonum,
 & non nocuerunt mihi: quia corā eo iu-
 stitia inuenta est in me: sed & corā te, rex,
 delictū non feci. ⁴ Tunc vehementer rex 23
 gauisus est super eo, & Danielē præcepit
 educi de lacu: eductusq; est Daniel de la-
 cu, & nulla læsio inuenta est in eo, quia
 credidit Deo suo. ⁵ Iubente autē rege ad- 24
 ducti sunt viri illi qui accusauerunt Da-
 nielē: & in lacū leonū missi sunt ipsi & fi-
 lij, & vxores eorū: & nō peruenerūt vsq;
 ad pauimētū laci, donec arriperēt eos leo-
 nes, & omnia ossa eorū comminuerunt.
⁶ Tunc Darius rex scripsit vniuersis popu- 25
 lis, tribubus, & linguis habitantib⁹ in vni- G
 uersa terra, P A X vobis multiplicetur. ⁷ A 26
 me constitutū est decretū, vt in vniuerso
 imperio & regno meo tremiscant, & pa-
 ueant Deum Danielis. ipse est enim Deus
 viuēs & æternus in secula: & regnū eius
 nō dissipabitur, & potestas eius vsque in
 æternū. ⁸ Ipse liberator atque saluator, fa- 27
 ciens signa & mirabilia in cælo & in ter-
 ra: qui liberauit Danielē de 'lacu' leonū.
⁹ ¶ Porro Daniel perseuerauit vsque ad re- 28
 gnum Darij, regnumq; Cyri Persæ.

Memor. 1.

Sup. l. d. 21.

Assensus est

1 Anno primo Belsasar regis Babylonis,
A Daniel somniū vidit: visio autē capi-
 tis eius in cubili suo: & somniū scribens,
 breui sermone cōprehendit: summamq;
2 perstringens, ait, ¹ Videbā in visione mea
 nocte, & ecce quatuor venti cæli pugna-
3 bant in mari magno. ² Et quatuor bestia
 grandes ascendebant de mari diuersa in-
4 ter se. ³ Prima quasi leona, & alas habebat
 aquilæ: aspiciebam donec euulsæ sunt alæ
 eius, & sublata est de terra, & super pedes
 quasi homo stetit, & cor hominis datum
5 est ei. ⁴ Et ecce bestia alia similis vrsō in
 parte stetit: & tres ordines erant in ore
 eius: & in dentibus eius, & sic dicebāt ei,
6 Surge, comede carnes plurimas. ⁵ Post hæc
B aspiciebā, & ecce alia quasi pardus, & alas
 habebat quasi auis, quatuor super se: &
 quatuor capita erāt in bestia, & potestas
7 data est ei. ⁶ Post hæc aspiciebā in visione
 noctis, & ecce bestia quarta terribilis atq;
 mirabilis & fortis nimis: dētes ferreos ha-
 bebat magnos, comedēs atq; cōminuens,
 & reliqua pedibus suis conculcās: dissimi-
 lis autem erat cæteris bestiis quas viderā
8 ante eā, & habebat cornua decē. ⁷ Cōsyde-
C rabā cornua, & ecce cornu aliud paruulū
 ortū est de medio eorū: & tria de corni-
 bus primis euulsā sunt à facie eius, & ecce
 oculi, quasi oculi hominis erant in cornu
9 isto, & os loquens ingētia. ⁸ Aspiciebā, do-
 nec throni positi sunt, & antiquūs dierū
 sedit: vestimentū eius cādīdum quasi nix,
 & capilli capitis eius quasi lana munda:

leo. rex babi-
lonie.

rex medozp
saryqz

rex alexander
macedo.

rex romano

Antichrō

allati
rex celi et te-
rræ.

D. greg. li. 17. mor.
c. 7. ff. 3.

Apoc. 5. c. 11.

Apoc. 20.

donec iob. 25.

S. tho. 1. p. 9.

50. ar. 2. ff. 9.

112. ar. 8. ad

2. m.

vide. li. 2. bib.

58. ff. pag. 134.

58. ff. pag. 134.

58. ff. pag. 134.

58. ff. pag. 134.

58. ff. pag. 134.

58. ff. pag. 134.

58. ff. pag. 134.

58. ff. pag. 134.

58. ff. pag. 134.

58. ff. pag. 134.

58. ff. pag. 134.

58. ff. pag. 134.

58. ff. pag. 134.

58. ff. pag. 134.

58. ff. pag. 134.

58. ff. pag. 134.

58. ff. pag. 134.

58. ff. pag. 134.

58. ff. pag. 134.

58. ff. pag. 134.

58. ff. pag. 134.

58. ff. pag. 134.

58. ff. pag. 134.

58. ff. pag. 134.

58. ff. pag. 134.

58. ff. pag. 134.

58. ff. pag. 134.

58. ff. pag. 134.

58. ff. pag. 134.

58. ff. pag. 134.

58. ff. pag. 134.

58. ff. pag. 134.

58. ff. pag. 134.

58. ff. pag. 134.

58. ff. pag. 134.

thronus eius, flammæ ignis: rotæ eius, ignis
accensus. ⁹Fluuius igneus rapidusq; egre- 10
diebatur à facie eius: ¹⁰millia milliū mini
strabant ei, & decies millia centena millia
assistebant ei: iudicium sedit, & libri aper-
ti sunt. ⁹Aspiciebam propter vocé sermo- 11
num grandium, quos cornu illud lo- D
quebatur: & vidi quoniã interfecta esset
bestia, & perisset corpus eius, & traditū
esset ad cōburendū igni. ⁹aliarū quoq; be 12
stiarum ablata esset potestas: & tēpora vi-
tæ constituta essent eis vsque ad tēpus &
tēpus. ⁹Aspiciebã ergo in visione noctis, 13
& ecce cū nubibus cæli quasi filius homi-
nis veniebat, & vsque ad antiquū dierum
peruenit: & in conspectu eius obtulerunt
eum. ⁹Et dedit ei potestatē, & honorē, & 14
regnū: & omnes populi, tribus, & linguæ
ipsi seruiēt: ¹⁰potestas eius, potestas æterna
quæ nō auferetur, & regnū eius quod nō
corrumpetur. ⁹Horruit spiritus meus, ego 15
Daniel territus sum in his, & visiones ca-
pitis mei conturbauerunt me. ⁹Accessi ad 16
vnum de assistentibus, & veritatē quære- E
bã ab eo de omnibus his. Qui dixit mihi
interpretationē sermonum, & docuit me,
⁹Hæ quatuor bestię magnæ: quatuor 17
sunt regna, quæ consurgēt de terra. ⁹Susci 18
piēt autē regnū sancti Dei altissimi: & obti-
nebūt regnū vsq; in seculū & seculū secu- 19
lorū. ⁹Post hoc volui diligēter discere de
bestia quarta, quæ erat dissimilis valde ab
oibus & terribilis nimis: dētes & vngues
eius ferrei: comedebat & cōminuebat, &
reliqua

Luc. 2. c. 33.

Mich. 4. b. 7

Sup. 3. g. 100.

4. g. 31.

medio corporis

vsq; quo suprem
i sancti potien
tur regno

fig ferrei.

ferrei

20 reliqua pedibus suis conculcabat. ⁊ de
 cornibus decē quæ habebat in capite: &
 de alio quod ortum fuerat, ante quod ce-
 F ciderāt tria cornua: & de cornu illo quod
 habebat oculos, & os loquens grandia,
 21 & maius erat cæteris. ⁊ Aspiciebam, & ec-
 ce cornu illud faciebat bellum aduersus
 22 sanctos, & præualebat eis: ⁊ donec venit
 antiquus dierum, & iudicium dedit san-
 ctis excelsis, & tempus aduenit, & regnū
 23 obtinuerunt sancti. ⁊ Et sic ait: Bestia quar-
 ta, regnum quartum erit in terra, quod
 maius erit omnibus regnis, & deuorabit
 vniuersam terrā, & conculcabit, & com-
 24 minuet eā. ⁊ Porro cornua decē ipsius reg-
 ni, decē reges erunt: & alius cōsurgit post
 eos, & ipse potērior erit prioribus, & tres
 25 reges humiliabit. ⁊ Et sermones contra ex-
 G cellsum loquetur, & sanctos Altissimi con-
 teret: & putabit quod possit mutare tem-
 pora & leges, & tradentur in manu eius
 vsque ad tempus & tempora & dimidiū
 26 tēporis. ⁊ Et iudiciū sedebit, vt auferatur
 potentia, & conteratur, & dispereat vsque
 27 in finem. ⁊ Regnum autem, & potestas, &
 magnitudo regni quæ est subter omne
 cælum, detur populo sanctorū altissimi:
 cuius regnum, regnū sempiternū est, &
 28 omnes reges seruient ei & obediēt. ⁊ Huc-
 usque finis verbi. Ego Daniel multum co-
 gitationibus meis conturbabar, & facies
 mea mutata est in me, verbum autem in
 corde meo conseruaui.

altissimi. Et. 7.

turbabit.

anichtg.

tres annis
dimidio. 1.

c. 12.

potestas

Isa. 9. a. 7.
Sup. d. 14.

Anno tertio regni Balsasar regis, visio
 apparuit mihi. Ego Daniel, post id
 quod videram in principio, & vidi in visio-
 ne mea, cum essem in Susan castro quod
 est in Ælam regione: vidi autem in visio-
 ne esse me super portam Vlai. & Eleuavi o-
 culos meos, & vidi: & ecce aries vnus
 stabat ante paludem, habens cornua excel-
 sa, & vnum excelsius altero atque succrescens.
 Postea vidi arietem cornibus ventilantem con-
 tra Occidentem, & contra Aquilonem, & con-
 tra Meridiem: & oes bestie non poterant re-
 sistere ei, neque liberari de manu eius: fe-
 citque secundum voluntatem suam, & mag-
 nificatus est. Et ego intelligebam: ecce autem
 hircus caprarum veniebat ab Occidente
 super faciem totius terre, & non tangebatur
 terram: porro hircus habebat cornu insi-
 gne inter oculos suos. Et venit usque ad a-
 rietem illum cornutum, quem videram
 stantem ante portam, & cucurrit ad eum in
 impetu fortitudinis sue. Cumque appro-
 pinquasset prope arietem, efferat est in eum
 & percussit arietem: & cominuit duo cor-
 nua eius, & non poterat aries resistere ei:
 cumque eum misisset in terram, conculcavit,
 & nemo quibat liberare arietem de ma-
 nu eius. Hircus autem caprarum magnus fa-
 ctus est nimis: cumque creuisset, fractum
 est cornu magnum, & orta sunt quatuor
 cornua subter illud per quatuor ventos
 celi. De vno autem ex eis egressum est cor-
 nu vnum modicum: & factum est grande con-
 tra Meridiem, & contra Orientem, & contra
 quatuor in sig regnum.

1 ^{de civitate vel}
 regin que. ^{quoniam}

val flumen
 iuxta flumen

2 ^{contra O-}
 Darius et
 cyrus.

3 ^{ad uentem}
 alexander.

4 visibile

5 fluvium.

6 eleuatus.

7 ^{psalmi}
 et
 medorum
 regna.

8 ad terram desin-
 rabile

9 alexandro
 quatuor in sig regnum.

10 ⁱⁿ
 alexandro
 quatuor in sig regnum.

11 ⁱⁿ
 alexandro
 quatuor in sig regnum.

10 fortitudinē. Et magnificatū est vsque ad
 fortitudinem cali: & deiecit de fortitudi
 11 ne & de stellis, & conculcauit eas. Et vs-
 que ad principē fortitudinis magnificatū
 est: & ab eo tulit iuge sacrificium, & de-
 12 iecit locum sanctificationis eius. Robur
 D autē datū est* contra iuge sacrificiū prop-
 ter peccata: & prosternetur veritas in ter-
 13 ra, & faciet, & prosperabitur. Et audiui
 vnū de sanctis loquentē, & dixit vnus san-
 ctus alteri nescio cui loquēti, Vsquequo
 visio, & iuge sacrificiū, & peccatū desola-
 tionis quę facta est: & sanctuariū, & forti-
 14 tudo cōculcabitur? Et dixit ei: Vsque ad
 vesperā & mane, * duo millia trecenti: &
 15 mundabitur sanctuariū. Factum est au-
 tem cū viderem ego Daniel visionem,
 & quærerem intelligentiam: ecce stetit in
 16 conspectu meo quasi species viri. Et au-
 diui vocē viri inter Vlai: & clamauit, &
 ait: || Gabriel fac intelligere istam⁴ visio-
 17 nem. Et venit, & stetit iuxtā vbi ego sta-
 E bam: cūque venisset, pauens corruī in
 faciem meam, & ait ad me: Intellige fili
 hominis, quoniam in tempore finis com-
 18 plebitur visio. Cūque loqueretur ad
 me, collapsus sum pronus in terrā: & teti-
 19 git me, & statuit me in gradu meo, Et di-
 xitque mihi: Ego ostendā tibi quę futura
 sunt in nouissimo maledictionis: quoniā
 20 habet tempus finem suū. Aries quē vidi-
 sti habere cornua, rex Medorum est atq;
 21 Persarum. Porro hircus caprarum: rex
 F Græcorum est. & cornu grande quod
 f 4 erat

Exercitū

Exercitu

Exercitus

creuit

* d. tempus

p^oreunatio stu-
penda.

ad me

* die

4
istum

Inf. 9. f. 28.

in ultimo tēpore

loco

erat inter oculos eius, ipse est rex primus.

Quòd autè fracto illo surrexerunt qua-

tam potens q̄ ipse tuor pro eo: quatuor reges de gente eius
 confurgent, sed nō in fortitudine eius. Et

*vel fortis Antix
 ignimata* post regnum eorū cū creuerint iniqui-
 tates, cōsurget rex impudens facie, & in-

*ex viribus suis p
 pijs* telligēs propositiones. & roborabitur for-
 titudo eius, sed non in viribus suis: & su-

*vel cū pax sperabit
 fortitudine* pra quam credi potest, vniuersa vastabit,
 & prosperabitur, & faciet. Et interficiet

y robustos, & populum sanctorum se-
 cundū voluntatem suā, & dirigetur do-

contitus sum lus in manu eius: & cor suum magnifica-
 bit, & in copia rerū omniū occidet pluri-

*D. p. reg. li. 4. mor
 c. 29.* mos: & contra principem principū con-
 surget, & sine manu conteretur. Et visio

vespere & mane, quæ dicta est, vera est: tu G
 ergo visionem signa, quia post multos

dies erit. Et ego Daniel languui, & agro-
 tau per dies: cumque surrexissem, facie-

bam opera regis, & stupebam ad visionē,
 & non erat qui interpretaretur.

C A P. I X.
 I N anno primo Darij filij Assueri de se-

*Sup. 6. a. 1.
 c. 29. c.* mine Medorū, qui imperauit super re-
 gnum Chaldæorū: Anno vno regni e-

*Iere. 25. c. 11.
 29. 52.
 bar. 6.* ius, ego Daniel intellexi in libris numerū
 annorū de quo factus est sermo Dñi ad

*c. dixerat de pñ
 itelia. d. 1.
 =. 4.* Ieremiā prophetā, vt cōplerentur desola-
 tionis Ierusalē septuaginta anni. Et posui

oro. faciē meā ad Dñm Deū meū rogare &
 deprecari in ieiuniis, sacco & cinere. Et
 oravi Dñm Deū meū, & cōfessus sum, &
 dixi: Obsecro Dñe Deus magne & ter-
 ribilis,

ribilis, custodiēs pactū & misericordiam
 diligentibus te, & custodientibus māda-
 3 ta tua. ¶ Peccauimus, iniquitatē fecimus,
 4 impiē egimus, & recessimus: & declinaui-
 5 mus à mandatis tuis ac iudiciis. ¶ Non o-
 6 bediuimus seruis tuis prophetis qui lo-
 7 cuti sunt in nomine tuo regibus nostris,
 principibus nostris, patribus nostris, om-
 8 niq; populo terræ. ¶ Tibi Dñe iustitia: no-
 9 bis autē cōfusio faciei, sicut est hodie viro
 Iuda, & habitatoribus Ierusalē & omni
 10 Israēl, his qui prope sunt, & his qui pro-
 11 cul in vniuersis terris ad quas eiecisti eos
 propter iniquitates eorū, in quibus pecca-
 12 uerunt in te. ¶ Dñe, nobis confusio faciei,
 regibus nostris, principibus nostris, & pa-
 13 tribus nostris qui peccauerunt. ¶ Tibi au-
 14 tē Domino Deo nostro misericordia &
 propitiatio, quia recessimus à te, ¶ & non
 15 audiuius vocē Dñi Dei nostri vtambu-
 16 larem in lege eius, quam posuit nobis
 17 per seruos suos prophetas. ¶ Et omnis Is-
 18 raēl præuaricati sunt legē tuā, & declina-
 19 uerunt ne audirent vocē tuā: & stillauit
 20 super nos maledictio & detestatio ¶ quæ
 21 scripta est in libro Moyſi serui Dei, quia
 22 peccauimus ei. ¶ Et statuit sermones suos
 quos locutus est super nos & super prin-
 23 cipes nostros qui iudicauerunt nos, vt su-
 perinduceret in nos magnū malū quale
 nunquam fuit sub omni cælo, secundū
 quod factum est in Ierusalem. ¶ Sicut scri-
 ptum est in lege Moyſi, omne malū hoc
 venit super nos: & non rogauimus faciē
 f s tuam

Baru. 1. d. 37

iusiurandū quod
scriptū

Deut. 27. 26

14.
impleuit

F ratione, ecce vir ¶ Gabriel quem videram
 in visione à principio, citò volans tetigit
 22 me in tēpore sacrificij vespertini. ¶ Et do-
 cuit me, & locutus est mihi, dixitq;: Da-
 niel, nūc egressus sum vt docerē te, & in-
 23 telligeres. ¶ Ab exordio precū tuarū egres-
 sus est sermo: Ego autē veni vt indicarem
 tibi, quia vir desyderiorum es: tu autem
 animaduerte sermonē, & intellige visio-
 24 nem. ¶ Septuaginta hebdomades abbre-
uiatæ sunt super populū tuum & super
 urbē sanctam tuā, vt consummetur pra-
 uaricatio, & finem accipiat peccatum,
 & deleatur iniquitas, & adducatur iusti-
 tia sempiterna, & impleatur visio & ¶ pro-
 phetia: ¶ & yngatur Sanctus sanctorum.
 25 ¶ Scito ergo & animaduerte: ab exitu ser-
 G monis vt iterū ædificetur Ierusalem, vsq;
 ad Christū ducem, hebdomades septem
 & hebdomades sexaginta duæ erunt: &
 rursum ædificabitur platēa, & muri in an-
 26 gustia temporum. ¶ Et post hebdomades
 sexagintaduas occidetur Christus: & non
 erit eius populus qui eum negaturus est.
 Et ciuitatem & sanctuarium dissipabit po-
 27 pulus cum duce⁷ venturo: & finis eius va-
 stitas, & post finem belli statuta desola-
 tio. ¶ Confirmauit autem pactum multis
 hebdomada vna: & in dimidio hebdo-
 28 madis deficiet hostia & sacrificium: ¶ &
 erit in templo abominatio⁵ desolationis:
 & vsque ad consummationem & finem
 perseuerabit desolatio.

Anno 76. q̄ faciunt
 Mos. 4. 90. leu. 25.

CAP. X.

Anno

Sup. d. d. 15.
 Symachy. desi-
 derabilis. q̄z oī
 s̄p̄p̄. nīq̄ pul-
 chritudine n̄
 matur. ad n̄o
 hieron. hic.

definitq; determi-
 nate

Ma. 24. 6. 19
 Ioan. 1. 9. 45

ierusalē. mat
 27.

¶ prophetas 6
 Exe. 37. f. 24

Si subaudi ierusa-
 lē verus sacer-
 os est

iesus.

ducis vāturi val
 p̄ncps veniens

pp̄ extensas abo-
 minationes q̄
 mirabitur hom

Ma. 24. 6. 29

¹
tempus loqui est

*et animadvertit quod
 sibi vellet ea visio*

pedes fig.

vis

ANno tertio* Cyri regis Persarū, verbū
 A reuelatū est Danieli cognomēto Bal-
 tassar, & verbum verū, & fortitudo ma-
 gna: intellexitq; sermonē, intelligentia e-
nim est op^o in visione. ¶ In dieb⁹ illis ego
 Daniel lugebā trium hebdomadarū die-
 bus, panē desyderabilē nō comedi, & ca-
 ro & vinū nō introierūt in os meum, sed
 neque vnguento vnctus sum: donec cō-
 plerentur trium hebdomadarū dies. ¶ Die
 autē vicesima & quarta mēsis primi eram
 iuxta fluuiū magnū, qui est Tigris. ¶ Et le-
 uavi oculos meos, & vidi: & ecce vir v-
 nus vestitus lineis, & renes eius accincti
 auro obrizo: ¶ & corpus eius quasi chryso-
 lithus, & facies eius velut species fulgu-
 ris, & oculi eius vt lāpas ardēs: & brachia
 eius, & quæ deorsum sunt vsq; ad pedes,
 quasi species aris candentis: & vox sermo-
 nū eius vt vox multitudinis. ¶ Vidi autem
 ego Daniel solus visionem: porrò viri qui
 B erant mecum non viderunt, sed terror
 nimius irruit super eos, & fugerunt in ab-
 sconditū. ¶ Ego autem relictus solus vidi
 8 visionem grandē hanc: & non remāsit in
 me fortitudo, sed & species mea immuta-
 ta est in me, & emarcui, nec habui quic-
 quā viriū. ¶ Et audiui vocē sermonū eius:
 & audiens iacebā cōsternatus super faciē
 meā, & vultus meus hærebat terræ. ¶ Et
 10 ecce manus tetigit me, & erexit me super
 genua mea, & super articulos manuum
 mearū. ¶ Et dixit ad me: Daniel vir desyde-
 11 riorū intellige verba quæ ego loquor ad
 te,

te, & sta in gradu tuo: nūc enim sum mis-
 sus ad te. Cumq; dixisset mihi sermonē
 12 istum, steri tremens. Et ait ad me: Noli
 C metuere Daniel: quia ex die primo quo
 posuisti cor tuū ad intelligendū, vt te af-
 fligeres in cōspectu Dei tui, exaudita sunt
 verba tua: & ego veni propter sermones
 13 tuos. Princeps autē regni Persarū restitit
 mihi viginti & vno dieb; & ecce Michaēl
 vn⁹ de principib; primis venit in adiuto-
 riū meū, & ego remāsi ibi iuxta regē Persa-
 14 rū. Veni autē vt docerē te quę vētura sunt
 populo tuo in nouissimis diebus, quoniā
 15 adhuc visio in dies. Cumq; loqueretur
 mihi huiuscemodi verbis, deieci vultum
 16 meū ad terrā, & tacui. Et ecce quasi simi-
 litudo filij hominis tetigit labia mea, &
 aperies os meū locutus sum, & dixi ad eū
 qui stabat cōtra me: Dñe mi, in visione
 tua dissolutæ sunt cōpages meæ, & nihil
 17 in me remāsit viriū. Et quomodo poterit
 D seruus Dñi mei loqui cū Dño meo? nihil
 in me remāsit viriū, sed & halitus meus
 18 intercluditur. Rursum ergo tetigit me
 19 quasi visio hominis & cōfortauit me, &
 dixit: Noli timere vir desyderiorū, pax ti-
 bi confortare, & esto robustus. Cumque
 loqueretur mecū, conualui, & dixi: Lo-
 20 quere Dñe mi, quia confortasti me. Et
 ait: Nunquid scis quare venerim ad te? &
 nunc reuertar, vt præliar aduersum prin-
 cipem Persarum, cū ergo egrederer, ap-
 21 paruit princeps Græcorum veniens. Ve-
 runtamen annuntiabo tibi quod expres-
 sum

D. greg. 4. li. mor
 c. 31. Et. 17. c. 7.

1
 cōuersi sūt dolor
 & mei in me.

illius
 illo.

x
 nō remāsit in
 me.

enim

qui mecum manent

sum est in scriptura veritatis: & nemo est adiutor meus in omnibus his, nisi Michael princeps vester.

EGO autem ab anno primo Darij Medij stabam ut confortaretur & roboraretur. A? Et nunc veritatem annuntiabo tibi. Ecce ad huc tres reges stabunt in Perside, & quartus ditabitur opibus nimis super omnes: & cum inuauerit diuitiis suis, concitabit omnes aduersum regnum Græciæ. Surget verò rex fortis, & dominabitur potestate multa: & faciet quod placuerit ei. Et cum steterit, cõte-

alexander. fig
Successores. i.
mac. 1. / 5. 9.

rex egypti pto
lomeg phi la
delphg.
berenice.

ut faciat similitudi
nes
Antiochum.

et genitor

sup basim fig
munitionem

principes

ipse 4
6it
annos sta

ptolomeg euergetes fig.

retur regnum eius, & diuidetur in quatuor vetos celi: sed non in posteros eius, neque secundum potentiam illius qua dominatus est. la cerabitur enim regnum eius etiam in externos, exceptis his. Et confortabitur rex Austri, & de principibus eius praeualebit super eum, & dominabitur ditissime. multa enim dominatio eius. Et post finem annorum federabuntur: filiaque regis Austri veniet ad regem Aquilonis facere amicitiam, & non obtinebit fortitudinem brachij, nec stabit semine eius: & tradetur ipsa, & qui adduxerunt eam, adulescentes eius & qui confortabant eam in temporibus. Et stabit de germine radicum eius platio: & veniet cum exercitu, & B ingredietur provinciam regis Aquilonis: & abutetur eis, & obtinebit. Insuper & deos eorum & sculptilia, vasa quoque pretiosa argenti & auri, captiua ducet in Aegyptum: ipse praeualebit aduersus regem Aquilonis. Et intrabit in regnum rex Austri, & reuertetur

10 uertetur ad terrā suā. ¹ Filij autē eius pro-
 uocabuntur, & congregabūt multitudi-
 nē exercituum plurimorū: & ueniet pro-
 perans & inundans: & reuertetur & con-
 11 citabitur, & cōgredietur cū robore ei⁹. ² Et
prouocatus rex Austri egredietur, & pu-
 gnabit aduersus regē Aquilonis, & prepa-
 rabit multitudinē nimīā, & dabitur mul-
 12 titudo in manus eius. ³ Et capiet multitu-
 dinem, & exaltabitur cor eius, & deiiciet
 13 multa millia: sed non praeualebit. ⁴ Con-
 uertetur enim rex Aquilonis, & prepara-
 bit multitudinem multo maiorē quā
 prius: & in fine temporum annorumque
 ueniet properans cum exercitu magno &
 14 opibus nimis. ⁵ Et in tēporibus illis mul-
 ti consurgent aduersus regem Austri: fi-
 lij quoque praeuaricatorū populi tui ex-
 tollentur ut impleant uisionem, & cor-
 15 ruent. ⁶ Et ueniet rex Aquilonis, & cōpor-
 tabit aggerem, & capiet vrbes munitissi-
 mas: & brachia Austri non sustinebunt,
 & consurgent electi eius ad resistendum,
 16 & non erit fortitudo. ⁷ Et faciet ueniens
 super eum iuxta placitum suum, & non
 erit qui stet contra faciem eius: & stabit
 in terra inclita, & consumetur in manu
 17 eius. ⁸ Et ponet faciem suam ut ueniat ad
 tenendum uniuersum regnum eius, & re-
 cta faciet cum eo: & filiam fœminarum
 dabit ei, ut euertat illud: & non stabit,
 18 nec illius erit. ⁹ Et conuertet faciem suam
 ad insulas, & capiet multas: & cessare fa-
 ciet principem opprobrij sui, & oppro-
 brium

Antiochi. Scitz.

ptolomeg phi
lopotor.

vsq ad munitionem

Antiochus ma
gnus.

iudei p̄fidi.

Antiochus.

Isa. 19. c. 16.

I. Ma. 1. b. 22.

desiderabili

quidā p̄ncps des-
truet eū ut exhi-
beat ei cōtumeli-
ā sup cōtumeliā

cleopatrā.

CAP. XI.
**Seleucus phila-
pator.**

*exigens gliaz regni
blanditijs*

**Antiochus Epiph-
anes. 1. m. a. 1.**

*inuidatione inu-
dabatur.*

*firmissima. vel
munitiones.*

P R O P H.

brium eius conuertetur in eum. ¹⁹ Et con-
uertet facie suam ad imperiū terræ suæ; D
& impinget, & corruet, & non inuenie-
tur. ²⁰ Et stabit in loco eius vilissimus, & in-
dignus decore regio: & in paucis diebus
conteretur, non in furore nec in pralio.
²¹ Et stabit in loco eius despectus, & non
tribuetur ei honor regius: & veniet clam
& obtinebit regnum in fraudulētia. ²² Et
brachia pugnantis expugnabuntur a facie
eius, & conterentur: insuper & dux fœde-
ris. ²³ Et post amicitias, cum eo faciet do-
lum: & ascendet, & superabit in modico
populo. ²⁴ Et abundantes & huberes vrbes
ingredietur: & faciet quæ non fecerunt
patres eius, & patres patrum eius rapinas
& prædam & diuitias eorum dissipabit,
& contra firmissimas cogitationes inibit:
& hoc vsque ad tempus. ²⁵ Et concitabitur
fortitudo eius & cor eius aduersum regē
Austri in exercitu magno: & rex Austri
prouocabitur ad bellum multis auxiliis
& fortibus nimis: & non stabunt, quia
inibunt aduersus eum consilia. ²⁶ Et come-
dentes panem cum eo, conterent illum, E
exercitusq; eius opprimetur: & cadēt in-
terfecti plurimi. ²⁷ Duorum quoque regū
cor erit vt malefaciant, & ad mensam v-
nam mendacium loquentur, & non pro-
ficient: quia adhuc finis in aliud tempus.
²⁸ Et reuertetur in terrā suam cum opibus
multis: & cor eius aduersum testamentū
sanctum, & faciet, & reuertetur in terrā
suam. ²⁹ Statuto tempore reuertetur, & ve-
niet

niet ad Austrū : & non erit priori simile naues cithium.
 30 nouissimum. ^{Et} venient super eum ^{triae} ^{grecoꝝ.}
 res, & Romani, & percutietur, & reuerte
 tur, & indignabitur contra testamentum
 sanctuarij, & faciet: reuerteturq; , & cogi
 31 tabit aduersum eos qui dereliquerunt te
 stamentum sanctuarij. ^{Et} brachia ex eo
 stabunt, & polluent sanctuariū fortitudi
 nis, & auferent iuge sacrificium: & dabūt
 32 abominationem in desolationem. ^{Et} im
 pij in testamentum simulabunt fraudu
 lenter: populus autem sciens Deum suū,
 33 obtinebit & faciet. ^{Et} docti in populo
 docebunt plurimos: & ruent in gladio &
 in Hamina & in captiuitate & in rapina
 34 dieꝝ. ^{Cumq;} corruerint, subleuabuntur
 auxilio ^m paruulo: & applicabuntur eis plu
 35 rimi fraudulēter. ^{Et} de eruditis ruent, vt
 conflentur: & eligantur & dealbentur
 vsq; ad tempus ^p ræfinitum: quia adhuc
 36 aliud tempus erit. ^{Et} faciet iuxta volun
 tatem suam rex, & eleuabitur & mag
 nificabitur aduersus omnem Deum: &
 aduersus Deum deorū loquetur magnifi
 ca, & dirigetur, donec cōpleatur iracūdia.
 37 perpetrata quippē est definitio. ^{Et} Deum
 patrum suorum non reputabit: & erit in
 concupiscentiis scēminatū, nec quenquā
 deorum curabit: quia aduersum vniuersa
 38 consurget. ^{Deū} autem Maozim in loco
 suo venerabitur: & Deū quem ignorave
 runt patres eius colet auro, & argento, &
 39 lapide pretioso, rebusq; pretiosis. ^{Et} fa
 G ciet vt muniat Maozim cum Deo alieno
 quem

fedis fragis adu
 labitur verbis
 blandis.

2
 diebus multis
 m
 mathatig et
 filioꝝ fig. 1.
 mac. 2. 7.

mudentur

Antichꝝ.

q̄ decisio facta
 est.

nā iudei quo
 x filig anti chr
 istꝝ deū celi,
 nō iouē colu
 erūt.

2. mac. 6. 8.
 1. mac. 2. 7.

2. 4511

1
 y ratio vel visi tri
 buto

de syderabilez

princeps

x
 palatij sui

mōtē oliuaz
 in quo spū otis
 chri occidetur

r. nichirg. isa. 11. / z. hes. CAP. XII.
 z hier. hic.

v
 angustie

iosue. s. 5. 10

2
 ad cōteptū sepis
 ternū.

Ms. 25. d. 46

Resurrec
 tio.

quē cognouit, & multiplicabit gloriā, & dabit eis potestatem in multis, & terram diuidet gratuito. Et in tempore præfinito præliabitur aduersus eū rex Austri, & quasi tempestas veniet contra illum rex Aquilonis in curribus & in equitibus & in classe magna: & ingreditur terras, & conteret & pertransiet. Et introibit in terram gloriosam, & multi corruent: hæc autem solæ saluabuntur de manu eius, Edom, & Moab, & principium filiorum Ammon. Et mittet manum suam in terras: & terra-Ægypti non effugiet. Et dominabitur thesaurorum auri, & argenti, & in omnibus pretiosis Ægypti: per Libyam quoque, & Æthiopiam transibit. Et fama turbabit eum ab Oriente & ab Aquilone: & veniet in multitudine magna vt conterat & interficiat plurimos. Et figet tabernaculum suum A- padno inter maria, super montem incli- rum & sanctum: & veniet vsque ad summitatem eius, & nemo auxiliabitur ei.

IN tempore autem illo consurget Michael princeps magnus, qui stat pro filiis populi tui: & veniet tempus quale non fuit ab eo ex quo gētes esse cœperūt vsq; ad tempus illud. Et in tempore illo saluabitur populus tuus, omnis qui inuentus fuerit scriptus in libro. Et multi de his qui dormiunt in terræ puluere, euigilabunt: alij in vitam æternam, & alij in opprobrium vt videant semper. Qui au-

tem

Sap. 3. b. 7.
Mat. 13. f. 48

tem docti fuerint, [¶]fulgebunt quasi splendor firmamēti: & qui ad iustitiā erudiūt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates. [¶]Tu autē Daniel claude sermones, & signa librum vsque ad tempus statutum: plurimi pertransibunt, & multiplex erit scientia. [¶]Et vidi ego Daniel, & ecce quasi duo alij stabant: vnus hinc super ripam fluminis, & alius inde ex altera ripa fluminis. [¶]Et dixi' viro qui erat indutus lineis, qui stabat super aquas fluminis, vsquequo finis horum mirabilium? [¶]Et audiui virum qui indutus erat lineis, qui stabat super aquas fluminis, [¶]cū cleuasset dexteram & sinistram suam in cælum, & iurasset per viuentem in æternū, quia in tempus ad tempora, & dimidiū temporis. Et cū completa fuerit dispersio manū populi sancti, cōplebuntur vniuersa hæc. [¶]Et ego audiui, & nō intellexi. [¶]Et dixi, Dñe mi, quid erit post hæc? [¶]Et ait: Vade Daniel: quia clausi sunt, signati que sermones vsq; ad præfinitum tempus. [¶]Eligētur & dealbabuntur, & quasi ignis probabuntur multi: & impiè agent impij, neq; intelligēt omnes impij, porro docti intelligent. [¶]Et à tempore cū ablatum fuerit iuge sacrificium, & posita fuerit abominatio in desolationem; dies mille, ducenti nonaginta. [¶]Beatus qui expectat & peruenit vsq; ad dies mille trecentos triginta quinque. [¶]Tu autem vade ad præfinitum: & requiesces, & stabis in sorte tua in finem dierum.

¹ multiplicabit

[¶] dixit

Apoc. 10. b. 3

⁷ tres añicū di
midio. 5. 4.
Et. 7. Apoc
11. 12. 17

dixit

purificabūt

^x vsq; quo finia
tur.

Non. hic. beato qui interfecto a Hucusque tichro dies. 5
meru præfinitu. 45. prestolatur. quib; est saluato
sua maiestate vebur. Quare autē post interfe
one atix. 45 dieru silētū sit. diuine sciētię
nisi forte dicam. dilatio regni 5 dō 3. pñictię
improbatio est.

Hucusque Daniele in Hebræo
volumine legimus.

Quæ sequuntur vsque ad finem Libri, de Theodo-
tionis æditione translata sunt.

CAP. XIII.

ET erat vir habitās in Babylone, & no-
men eius Ioacim: & accepit vxorē no-
mine Susannam filiā Helciæ, pulchram
nimis, & timentem Deum. parentes e-
nim illius cū essent iusti, etudierunt fi-
liam suā secundū Legē Moyfi. Erat au-
tem Ioacim diues valde, & erat ei poma-
rium vicinū domui suæ: & ad ipsum cō-
fluebant Iudæi, eo quōd esset honorabi-
lior omnium. Et constituti sunt duo se-
nes iudices in illo anno, de quibus loquu-
tus est Dñs, Quia egressa est iniquitas de
Babylone à senioribus iudicibus qui vide-
bantur regere populum. Isti frequenta-
bant domū Ioacim, & veniebant ad eos
omnes qui habebant iudicia. Cū autē
populus reuertisset per meridiem, ingre-
diebatur Susanna, & deambulabat in po-
mario viti sui. Et videbant eā senes quo-
tidie ingredientem & deambulantem: &
exarserunt in concupiscentiam eius: &
enerterunt sensum suū, & declinauerunt
oculos suos vt non viderent cælum, ne-
que recordarētur iudiciorum iustorum.
Erant ergo ambo vulnerati amore eius,
nec indicauerunt sibi vicissim dolorē su-
um: erubescabant enim indicare sibi cō-
cupiscentiam suam, volentes concūbere
cum ea. & obseruabant quotidie sollici-
tiūs videre eam. Dixitq; alter ad alterū,
Eamus

iere. 29.

2. reg. 11.

13 ¶ Eamus domū , quia hora prandij est. Et
 14 egressi recesserunt à se. ¶ Cumq; reuertif-
 sent, venerunt in vnum: & sciscitantes ab-
 inuicē causam confessi sunt concupiscen-
 tiam suā: & tunc in communi statuerunt
 tempus, quando eam possent inuenire so-
 15 lam. ¶ Factū est autem, cū obseruarent
 diem aptū, ingressa est aliquando sicut he-
 ri & nudiuertis, cū duab⁹ solis puellis,
 voluitq; lauari in pomario. estus quippe
 16 erat. & nō erat ibi quisquā pręter duos se-
 17 nes absconditos & contēplantes eā. ¶ Dixit
 ergo puellis, Afferte mihi oleum & smi-
 gmata, & ostia pomarij claudite, vt lauer:
 18 ¶ Et fecerūt sicut pręceperat: clausēruntq;
 ostia pomarij, & egressæ sunt per posticū
 vt afferrent quæ iusserat. nesciebantq; se-
 19 nes intus esse absconditos. ¶ Cū autē e-
 gressæ essent puellæ, surrexerunt duo se-
 C nes, & accurrerunt ad eam, & dixerunt,
 20 ¶ Ecce ostia pomarij clausa sunt, & nemo
 nos videt, & nos in concupiscētia tui su-
 mus: quam ob rem assentire nobis, & cō-
 21 miscere nobiscū. ¶ quod si nolueris, dice-
 mus contra te testimonium, quod fuerit
 tecum iuuenis, & ob hanc causam emise-
 22 ris puellas à te. ¶ Ingemuit Susanna, &
 ait: Angustia sunt mihi vndiq;. si enim
 hoc egero, mors mihi est: si autem non
 23 egero, non effugiam manus vestras. ¶ Sed
 melius est mihi absque opere incidere in
 manus vestras, quàm peccare in conspe-
 24 ctu Dñi. ¶ Et exclamauit voce magna Su-
 fanna: exclamauerunt autē & senes aduer-

1. par. 21.

hoiūq.

Seruū.

sus eam. ¹⁵ Et cucurrit vnus ad ostia poma-
 rij, & aperuit. ¹⁶ Cū ergo audissent clamo-
 rem famuli domus in pomario, irruerūt
 per posticum, vt viderent quidnam esset.
¹⁷ Postquam autem senes locuti sunt, eru-
 buerunt serui vehemēter: quia nunquam
 dictus fuerat sermo huiuscemodi de Su-
 fanna. Et facta est dies crastina. ¹⁸ Cumque
 venisset populus ad Ioacim virū eius, ve-
 nerunt & duo presbyteri pleni iniqua co-
 gitatione aduersus Susannam, vt interfi-
 cerent eā. ¹⁹ Et dixerunt corā populo, Mit-
 tite ad Susannam filiam Helciae vxorem
 Ioacim. Et statim miserunt. ²⁰ Et venit cū
 parentibus, & filiis, & vniuersis cognatis
 suis. ²¹ Porro Susanna erat delicata nimis,
 & pulchra specie. ²² At iniqui illi iusserunt
 vt discooperiretur (erat enim cooperta)
 vt vel sic fatiarentur decōre eius. ²³ Flebāt
 igitur sui, & omnes qui nouerant eam.
²⁴ Cōsurgentes autē duo presbyteri in me-
 dio populi, posuerunt mānus suas super
 caput eius. ²⁵ Quæ flens suspexit ad cælū,
 erat enim cor eius fiduciā habēs in Dño.
²⁶ Et dixerunt presbyteri: Cū deambula-
 remus in pomario soli, ingressa est hæc
 cum duabus puellis, & clausit ostia poma-
 rij: & dimisit à se puellas. ²⁷ Venitq; ad eā
 adolescens qui erat absconditus, & con-
 cubuit cum ea. ²⁸ Porro nos cū essemus
 in angulo pomarij, videntes iniquitatem,
 cucurrimus ad eos, & vidimus eos pariter
 commiseri. ²⁹ Et illum quidē non quiui-
 mus comprehendere, quia fortior nobis
 erat

Leu. 24.

12. 13.

12. 13.

40 erat, & apertis ostiis exiliuit: hanc autem *apertis ostiis.*
 cum apprehendissemus, interrogauimus
 quis nã esset adolescens, & noluit indica-
 41 re nobis. huius rei testes sumus. Credidit
 eis multitudo quasi senibus & iudici-
 bus populi, & condẽnauerunt eã ad mor-
 42 tem. Exclamauit autem voce magna Su-
 fanna, & dixit: Deus æterne, qui abscondi-
 torum es cognitor, qui nosti omnia ante-
 43 quã hiant, tu scis quoniã falsum testimo-
 niũ tulerunt cõtra me: & ecce morior, cũ
 nihil horũ fecerim quæ isti malitiosè cõ-
 44 posuerunt aduersum me. Exaudiuit autẽ
 45 Dominus vocem eius. Cumque duce-
 retur ad mortẽ, suscitauit Dñs spiritũ san-
 ctũ pueri iunioris, cuius nomen Daniel:
 46 Et exclamauit voce magna: Mundus ego
 47 sum à sanguine huius. Et conuersus om-
 nis populus ad eũ dixit: Quis est iste ser-
 48 mo quẽ tu locutus es? Qui cũm staret in
 medio eorũ, ait: Sic fatui filij Israël, non
 iudicantes, neq; quod verũ est cognoscen-
 49 tes, condemnastis filiã Israël? Reuertimini
 ad iudiciũ, quia falsum testimoniũ lo-
 50 cuti sunt aduersus eam. Reuersus est er-
 go populus cũ festinatione, & dixerunt ei
 fenes, Veni, & sede in medio nostrũ, & in-
 dica nobis: quia tibi Deus dedit honorẽ se- *Job. 42.*
 51 nectutis. Et dixit ad eos Daniel: Separate
 illos ab inuicẽ procul, & diiudicabo eos.
 52 Cũ ergo diuisi essent alter ab altero, vo-
 cavit vnum de eis, & dixit ad eum: inue-
 terate dierũ malorũ, nunc venerunt pec-
 53 cata tua quæ operabaris prius: iudicans
 iudicia

17. iudicia iniusta, innocentes opprimens, &
 Exo. 23. d. 7. dimittens noxios, & dicente Dño, Innocen-
 tem & iustū non interficies. ¶ Nunc ergo 54
 si vidisti eam, dic sub qua arbore videris
 eos colloquentes sibi. Qui ait: sub iehino.
 ¶ Dixit autem Daniel, Recte mentitus es 55
 in caput tuū: Ecce enim angelus Dei acce-
 pta sententia ab eo, scindet te mediū. ¶ Et 56
 amoto eo iussit venire aliū, & dixit ei:
 Semen Chanáan, & non Iuda, species
 decepit te, & concupiscentia subuertit cor
 tuū: ¶ sic faciebatis filiabus Israel, & illæ 57
 timentes loquebantur vobis: sed non filia
 Iuda sustinuit iniquitatem vestrā. ¶ Nunc 58
 ergo dic mihi sub qua arbore cōprehen-
 deris eos loquentes sibi. Qui ait: Sub pri-
 no. ¶ Dixit autem ei Daniel: Recte menti- 59
 tus es & tu in caput tuum: manet enim
 angelus Domini gladium habēs, vt secet
 te medium, & interficiat vos. ¶ Exclama- 60
 uit itaque omnis cœtus voce magna, &
 benedixerunt Deum qui saluat sperantes
 in se. ¶ Et consurrexerunt aduersus duos 61
 presbyteros (conuicerat enim eos Daniel
 ex ore suo falsum dixisse testimonium) fe-
 ceruntque eis sicut malè egerant aduer-
 sus proximum, ¶ vt facerent sicut secundum le- 62
 gem Moyfi: & interfecerunt eos, & salua-
 tus est sanguis innoxius in die illa. ¶ Hel- 63
 cias autem & vxor eius laudauerunt Deū
 pro filia sua Susanna cum Ioachim marito
 eius, & cognatis omnibus: quia non esset
 inuenta in ea res turpis. ¶ Daniel autem 64
 factus est magnus in conspectu populi à
 die

alterum.

vobiscū cōsuesce-
bant.Deut. 19. d. 19.
proximum.

65 die illa, & deinceps. ¹ Et rex Astyages appo-
 positus est ad patres suos, & suscepit Cy-
 rus Perses regnum eius.

CAP. XIII.

ERat autem Daniel conuiua regis, &
 A honoratus super omnes amicos eius.

² Erat quoq; idolum apud Babylonios no-
 mine Bel: & impendebatur in eo per dies
 singulos, similia artabæ duodecim, &
 oues quadraginta, viniq; amphoræ sex.

³ Rex quoq; colebat eum, & ibat per singu-
 los dies adorare eum: porro Daniel ado-
 rabat Deum suum. Dixitq; ei rex, Qua-

⁴ re non adoras Bel? ¹ Qui respondes, ait ei:
 Quia non colo idola manufacta, sed vi-
 uentem Deum qui creauit cælum & ter-
 ram, & habet potestatem omnis carnis.

⁵ Et dixit rex ad eum: Non videtur tibi esse
 Bel viuens Deus? An non vides quanta co-
 medat & bibat quotidie? ¹ Et ait Daniel

B arridens, Ne erres rex, iste est enim intrin-
 secus luteus & forinsecus areus, neq; co-
 medit aliquando. ¹ Et iratus rex vocauit

sacerdotes eius, & ait eis: Nisi dixeritis
 mihi, quis est qui comedat impensas has,
 moriemini. ¹ Si autem ostēderitis quoniã

Bel comedat hæc, morietur Daniel quia
 blasphemauit in Bel. Et dixit Daniel regi,
⁹ Fiat iuxta verbum tuum. ¹ Erant autē sa-
 cerdotes Bel septuaginta, exceptis vxori-

¹⁰ bus & paruulis & filiis. Et venit rex cum
 Daniele in templum Belis. ¹ Et dixerunt
 sacerdotes Belis, Ecce nos egredimur fo-

ras: & tu rex pone escas, & vinum miscé,
 &

egrediemur.

qu. 9.

& claude ostium, & signa annulo tuo: ¹⁷ &
 cum ingressus fueris manè, nisi inueneris C
 omnia comesta à Bel, morte moriemur,
 vel Daniel qui mentitus est aduersum
 nos. ¹⁸ Contemnebant autem, quia fece-
 rant sub mensa absconditum introitum,
 & per illum ingrediebatur semper, & de-
 uorabant ea. ¹⁹ Factum est igitur postquã
 egressi sunt illi, & rex posuit cibos ante
 Bel, præcepit Daniel pueris suis, & attule-
 runt cinerem, & cribrauit per totum tẽ-
 plum coram rege: & egressi clauerunt o-
 stium: & signantes annulo regis, abierunt.
²⁰ Sacerdotes autem ingressi sunt nocte, iu-
 xta consuetudinem suam, & vxores & fi-
 lij eorum: & comederunt omnia & bibe-
 runt. ²¹ Surrexit autem rex primo dilucu-
 lo, & Daniel cum eo. ²² Et ait rex: Saluãne
 sunt signacula Daniel? Qui respondit: Sal-
 ua, rex. ²³ Statimque cum aperuisset ostiũ,
 intuitus rex mēsam, exclamauit voce ma-
 gna: Magnus es Bel, & nõ est apud te do-
 lus quisquam. ²⁴ Et risit Daniel: & tenuit
 regem, ne ingrederetur intrò: & dixit, Ec-
 ce pauimentum, animaduerte cuius ve-
 stigia sint hæc. ²⁵ Et dixit rex, Video vesti-
 gia virorum & mulierum, & infantium.
 Et iratus est rex. ²⁶ Tunc apprehendit sacer-
 dotes: & vxores, & filios eorum: & osten-
 derunt ei abscondita ostiola per quã in-
 grediebantur, & consumeabant quę erant
 super mensam. ²⁷ Occidit ergo illos rex, &
 tradidit Bel in potestatem Danielis: qui
 subuertit eum, & templum eius. ²⁸ Et erat
 draco

criados. 1. reg.
 25. / genes.
 24. / Esth. 1.

2. reg.

draco magnus in loco illo , & colebant
 23 eum Babylonij. Et dixit rex Danieli, Ec-
 ce nunc non potes dicere quia iste nō sit
 24 Deus viuens: adora ergo eum. Dixitque
 E Daniel , Dominum Deum meum adoro:
 25 quia ipse est Deus viuēs: Tu autem rex
 da mihi potestatem, & interficiam draco-
 nem absq; gladio & fuste. Et ait rex, Do-
 26 tibi. Tulit ergo Daniel picem, & adipē,
 & pilos, & coxit pariter: fecitque massas,
 & dedit in os draconis , & diruptus est
 draco . Et dixit * : Ecce quem colebatis.
 27 Quod cum audissent Babylonij, indig-
 nati sunt vehementer : & congregati ad-
 uersum regem, dixerunt, Iudæus factus
 est rex: Bel destruxit , draconē interfecit,
 28 & sacerdotes occidit. Et dixerunt cum
 venissent ad regē , Trade nobis Danielē,
 alioquin interficiemus te & domum tu-
 29 am. Vidit ergo rex quod irruerent in eū
 F vehementer: & necessitate compulsus tra-
 30 didit eis Danielelem. Qui miserunt eum
 in lacum leonum, & erat ibi diebus sex.
 31 Porro in lacu erant leones septem, & da-
 bantur eis duo corpora quotidie, & duæ
 32 oues: & tunc non data sunt eis, vt deu-
 rant Danielē . Erat autem Haba-
 cuc propheta in Iudæa , & ipse coxerat
 pulmētum , & intriuerat panes in alueo-
 33 lo: & ibat in campum, vt ferret messori-
 bus . Dixitq; angelus Domini ad Haba-
 34 cuc, Fer prandiū quod habes, in Babylo-
 nem Danieli, qui est in lacu leonū. Et di-
 xit Habacuc, Domine, Babylonem nō vi-
 di,

**iste autem
 nō est Deus
 viuens.*

*Daniel

*hoiuz obcri
 mina. mort
 i adiudicat
 orū. hiero.
 dionisig car
 thusiang. h
 ugo cardin
 alig hic.*

di, & lacum nescio. [¶] Et apprehedit eum 35
 angelus Dñi in vertice ei⁹, & portauit eū
 capillo capitis sui, posuitque eum in Ba-
 bylonem super lacum in impetu spiritus
 sui. [¶] Et clamauit Habacuc, dicēs: Daniel⁹, 36
 tolle prandium quod misit tibi Deus. [¶] Et 37
 ait Daniel, Recordatus es enim mei De⁹, G
 & non dereliquisti 'diligentes' te. [¶] Sur- 38
 gensque Daniel comedit. Porro angelus
 Domini restituit Habacuc confestim in
 loco suo. [¶] Venit ergo rex die septimo, vt 39
 lugeret Danielelem: & venit ad lacum, &
 introspexit, & ecce Daniel sedens⁹. [¶] Et 40
 exclamauit voce magna rex, dicens: Ma-
 gnus es Domine Deus Danielis, Et extra-
 xit eū. [¶] Porro illos qui perditionis eius 41
 causa fuerant, intromisit in lacum, & de-
 uorati sunt in momento coram eo.

Exe. 8. 4. 3.
 11. 4. Et
 actu. 8.

* serue Dei.

c. syphtera. 27. 9.
 S.

Quaerentes 1

* in medio
 leonum

* de lacu
 leonum
 5. 6.

HIERONYMI IN XII. PRO- PHETAS PRAEFATIO *tom. 3.*

UNON idem ordo est duodecim prophetarum
 apud Hebræos, qui est apud nos. Vnde secundum id
 quod ibi legitur, hic quoque dispositi sunt. Osee cō-
 maticus est, & quasi per sententias loquens. Ioël pla-
 nus in principijs: in fine obscurior. Et vsque ad Ma-
 lachiam, habent singuli proprietates suas, quem Es-
 dram scribam, legisque doctorem Hebræi autu-
 mant. Et quia longum est nunc de omnibus dicere:
 hoc tantum vos o Paula & Eustochium admonitas
 volo, vnum librum esse duodecim prophetarum: Et
 Osee synchronum Isaia: Malachiam verò Aggai &
 Zachariae fuisse temporibus. In quibus autem tem-
 pus non praefertur in titulo: sub illis eos regibus pro-
 phetasse, sub quibus & hi qui ante eos habent titu-
 los prophetauerunt.

ALIVS

ALIVS PROLOGVS.

TREGVLAE sunt hæc sub quibus significatio-
 nibus nominum, ad quas tribus per prophetas sermo
 Domini dirigatur. Quotiescunque ad decem tribus
 renditur prophetia, sub his nominibus designantur,
 id est, Ephraim, Samaria, Israel, Ioseph, Iezrahel,
 Beth-el, Beth-auë, & interdum Iacob. Quando autè
 ad duas loquitur tribus, sub his nominibus sermo
 profertur: id est, Iuda, Ierusalem, Ben-iamin, Domus
 David: & interdum Iacob. Aliquoties Israel ad to-
 tas duodecim tribus refertur. Duplex est apud He-
 bræos sententia de his quatuor veribus, qui in ca-
 pite sunt prænotati. Plerique enim dicunt quòd ab
 Esdra scriba in omnibus prophetis sic fuerit titula-
 tum: vt præscripto vniuscuiusque nomine prophetia
 cuius sit sequens, noscatur. Ipse est autem Esdras qui
 vltimus Prophetarum Malachtæ nomine scribitur.
 Alij verò dicunt quòd ab ipsis prophetis, per spiritum
 sanctum, vt cætera, sunt conscripta.

PRÆFATIO IN OSEE

PROPHETAM. Tom. 6.

TEMPORIBVS Ozie, & Ioatham, Achaz,
 & Ezechie regum Iuda, & Ieroboam filij Ioas regis
 Israel: Osee filius Beer, ad prophetiam dicendam, spi-
 ritu sancto repletus est. De memorato itaque nume-
 ro regum, Achaz rex Iuda, & Ieroboam rex Israel Do-
 minum derelinquentes, vt historie Regum & Paral-
 ipoménon indicant: etiam Israel idololatriæ crimen
 imperio ac potestate sua admittere coegerunt. Pro-
 pter quod Deus ad Osee hæc loquutus est, dicens:
 Accipe tibi vxorem fornicariam siue fornicationum:
 & fac tibi filios fornicationis. Fornicariam itaque,
 non elocati corporis meretricem, sed gentilem Deum
 ignorantem appellat: quæ Dei creatoris sui amore
 cõtempo, simulachrorum se subiecit desyderijs. Sed
 cum Dei præcepto propheta in hac re paruisset, con-
 ceptum ex ea filium Iezrahel præcepit nominare: Deo
 pollicente, post breue tempus sanguinem Iezrahel in
 domo Iehu vindicare, cuius promissionis hæc causa
 est: Iehu per Eliseum in regem inuasto ad defenden-
 dum

dum sanguinem Naboth ciuis Iezrahel (quæ tunc tēporis metropolis erat) quem Iezabel Achab regis Israël vxor interemerat, sicut Regum historia exponit is cum grauitè iuxta diuinum præceptum vindicandi sanguinis causa, in omnem memorati domum deſcuiſſet, hoc peccato Dominū dereliquiſſe inuenitur, cuius pronepote Ieroboam (qui lectione comprehenſus eſt) originis ſuæ facta imitante, ac contra Dei præcepta & religionem cum populo Israël agente: ſanguis Naboth, qui in loco certè Iezrahel fuerat profuſus, in domo Iehu patris memorati Ieroboam pro peccato redundaturus ſignificatur. Hinc factum eſt vt ira Dei in populo Israël per denuntiationem prophetæ, proceſſura diceretur. Domui autem Iudæ miſericordia lectione comprehenſa, ob hoc promiſſa eſt, quia Ezechias rex Iuda filius Achaz ſublatis idolis quæ tam pater eius quàm cæteri reges conſecrauerant, templum Dei purgaſſe & purificaſſe monſtratur.

LIBER OSEE PROPHETÆ.

vel hac ſ^ama vice locutus eſt dñs ad
domini.

CAP. I.

nō elocati corporis
meretricæ. ſed qñ
ſe appellat. hie 10.

v. 6.

4. reg. 10.

VERBVM Domini quod
factū eſt ad Oſee filium
Beerī in diebus Ozīæ,
Ioathā, Achaz, Ezechīæ
regū Iuda, & in diebus
Ieroboam filij Ioas regis
Iſrahel. Principium loquēdi Dñō in Oſee:
& dixit Dñs ad Oſee, Vade, ſume tibi vxo
rē fornicationum, & fac' filios fornicatio
nū: quia fornicās fornicabitur terra à Do
mino. Et abiit, & accepit Gomer filiā De
belaim: & cōcepit, & peperit ei filiū. Et
dixit Dñs ad eū, Voca nomē ei⁹ Iezrahel:
quoniā adhuc modicum, & viſitabo ſan
guinē Iezrahel ſuper domū Iehu, & qui
eſcere faciam regnum domus Iſrahel. Et
in

in illa die conterā arcū Israël in valle Iezrahel. ⁶ Et concepit adhuc, & peperit filiā. Et dixit ei, Voca nomen eius Absque-misericordia: quia nō addā vltra misereri domui Israël, sed obliuione obliuiscat eorum. ⁷ Et domui Iuda miserebor & saluabo eos in Dño Deo suo: & nō saluabo eos in arcu & gladio & in bello & in equis & in equitibus. ⁸ Et ablauctauit eā quę erat Absque-misericordia. Et cōcepit, & peperit filium. ⁹ Et dixit: Voca nomen eius, Non populus-meus, quia vos non populus meus, & ego non ero vester. ¹⁰ Et erit numerus filiorum Israël quasi arena maris quę sine mensura est, & nō numerabitur. ¶ Et erit: in loco vbi dicetur eis, Non populus meus vos: dicetur eis, Filij Dei viuentis. ¹¹ Et congregabuntur filij Iuda, & filij Israël pariter: & ponent sibi met caput vnum, & ascendent de terra: quia magnus dies Iezrahel.

CAP. II.

A D ICI te fratribus vestris, Populus meus: & sorori vestrę, Misericordiam consecuta. ¹ Iudicāte matrem vestram, iudicāte: quoniam ipsa non vxor mea, & ego non vir eius. auferat fornicationes suas à facie sua, & adulteria sua de medio huberum suorum: ² Ne fortè expoliēcam nudam, & statuam eam secundum diem natiuitatis suę: & ponam eam quasi solitudinē, & statuam eā velut terram inuiam, & interficiam eā siti. ³ Et filiorū illius nō miserebor: quoniā filij fornicationum

iesus.

* Deus

Rom. 9. f. 26

iesus. ioā.

10. / etc. 37.

34. / zacharia

14.

corripite.

corripite.

1. adimō tibi facultate peccandi. c. va
sa ire. 27. 9. 4.
Ezech. 20.

tionū sunt, quia fornicata est mater eorū, cōfusa est quæ cōcepit eos. quia dixit: Vadā post amatores meos qui dāt panes mihi & aquas meas, lanam meā & linum meum, oleū meum & potū meū. Propter hoc ecce ego sepia viam tuā spinis, & sepia eam maceria, & semitas suas non inueniet. Et sequetur amatores suos, & non apprehendet eos: & quæret eos, & non inueniet: & dicet: Vadā, & reuertar ad vitū meum priorē: quia bene mihi erat tunc magis quān nunc. Et hæc nesciuit quia ego dedi ei frumentum, & vinum, & oleū, & argentum multiplicauī ei, & aurum quæ fecerunt Baal. Idcirco conuertar, & sumā frumentum meū in tēpore suo, & vinū meū in tēpore suo, & liberabo lanam meam & linum meum, quæ operiebant ignominia eius. Et nunc reuelabo stultitiam eius in oculis amatorum eius: & vir nō eruet eam de manu mea: & cessare faciā omne gaudiū eius, solennitatē eius, neomeniā eius, sabbathū eius, & omnia festa tempora eius. Et cor rumpā vineā eius, & ficū eius de quibus dixit, Mercedes hæ meæ sunt, quas dederunt mihi amatores mei. & ponā eam in saltum, & comedet eam bestia agri. Et visitabo super eā dies Baalim, quibus accendebat incensum, & ornabatur in aure sua, & molili suo, & ibat post amatores suos, & mei obliuiscabatur, dicit Dominus. Propter hoc, ecce ego lactabo eam, et ducam eam in solitudinem: & loquar

ad

2. par. 12

c
auferam.

quisquā

iere. 44

35 ad cor eius. ⁹ Et dabo ei vinitores eius ex
 eodem loco, & Vallem-Achor ad aperi-
endam spem: & canet ibi iuxta dies iuue-
 16 tutis suæ, & iuxta dies ascensionis suæ de
 terra-Ægypti. ⁹ Et erit in die illa, ait Do-
 17 minus: vocabit me Vir-meus, & non vo-
 cabit me ultrà Baálim. ⁹ Et auferam nomi-
 18 na Baálim de ore eius, & non recordabi-
 tur ultrà nominis eorum. ⁹ Et percutiam
 D cum eis fœdus in die illa cum bestia agri,
 & cum volucre cæli, & cum reptili terræ,
 & arcum & gladiū, & bellum conteram
 de terra: & dormire eos faciã fiducialiter.
 19 ⁹ Et sponsabo te mihi in sempiternum: &
 sponsabo te mihi in iustitia & iudicio, &
 20 in misericordia & in miserationibus. ⁹ Et
 sponsabo te mihi in fide: & scies quia
 21 ego Dominus. ⁹ Et erit in die illa, exau-
 diam, dicit Dominus, exaudiam cælos,
 22 & illi exaudient terram. ⁹ Et terra exau-
 diet triticum, & vinum, & oleum: & hæc
 23 exaudient Iezrahel. ⁹ Et seminabo eã mihi
 in terrã, & miserebor eius quæ fuit Absq;
 24 misericordia. ⁹ Et dicã non populo meo,
 Populus meus es tu: & ipse dicet: Deus
 meus es tu.

CAP. III.

1 **E**T dixit Dominus ad me, Adhuc va-
 A **E**de, ^{*} dilige mulierẽ dilectam amico &
 adulteram sicut diligit Dominus filios Is-
 raël, & ipsi respiciunt ad deos alienos, &
 2 diligunt vinacia vuarũ. ⁹ Et fodi eam mihi
 quindecim argenteis, & coro hordei, &
 3 dimidio coro hordei. ⁹ Et dixi ad eam,
 B Dies multos expectabis me: non fornica-
beris.

.i. blande isai. 40. ut
 2. par. 32.

iosue. 7. / isai. 63.
 ubi vide adamũ

isai. 11. a. d. 10.

.f. hac itaq; 35. 9.

Rom. 9. f. 29. **IESU**

2. Pet. 1. b. 20

c. penul. et ult.

2. Reg. 9. 1.

respiciunt.

dolia. i. lagenas
 plenas vini.

copulauit.

expecta me, ne
 forniceris, et no-
 sis viri alterig

Et si ego ad te.

vide. in die. 7.
Et d. hier. tom. 7.
ngino. 70.
paral. 19.

Exp. 34. r. 23
iesus. eze
34. 37.

destruxerat.
succidetur

uno cu bastijs a
si. et volueribus
egli. et pisces ma
ris morientur
nemo alterum.

cote aut cu sacer
dote.

sicut corruit. qd
nocte. et succidetur

succisus est.

c. oes. 38. d. 10.
nulli. 2. 9. 1.

1. sacrificia qd
populus offert p
patis comedit
et no curat eo
uersione popu
li.

beris, & non eris viro: sed & ego expecta-
bo te. ¹ quia dies multos sedebunt filij Is-
raël sine rege, & sine principe, & sine sa-
cificio, & sine altari, & sine ephod, & si-
ne theraphim, ² & post hæc reuertetur filij
Israël, & querent Dñm Deum suum, & Da-
uid Regem suum: & pauebunt ad Dñm, &
ad bonum eius nouissimo dierum.

CAP. IIII.

Audite verbum Dñi filij Israël, quia in
Adicium Domino cum habitatoribus
terre: non est enim veritas, & non est mi-
sericordia, & nõ est scientia Dei in terra.
¹ Maledictum & mendacium & homici-
dium & furtum & adulterium inun-
dauerunt, & sanguis sanguinem tetigit.
² Propter hoc lugebit terra, & infirmabi-
tur omnis qui habitat in ea, in bestia agri,
& in volucre cæli: sed & pisces maris con-
gregabuntur. ³ Veruntamen vnusquisque
non iudicet: & nõ arguatur vir: populus
enim tuus sicut hi qui contradicunt sa-
cerdoti. ⁴ Et corrues hodie, & corruet etiã
propheta tecum: nocte tacere feci matrẽ
tuã. ⁵ Conticuit populus meus, eo quod
non habuerit scientiam: quia tu scientiã
repulisti, repellam te, ne sacerdotio fun-
garis mihi: & oblita es legis Dei tui, obli-
uiscar filiorum tuorum & ego. ⁶ Secundũ
multitudinẽ eorum sic peccauerunt mi-
hi: gloriã eorum in ignominiã commu-
tabo. ⁷ Peccata populi mei comedent, &
ad iniquitatem eorum subleuabunt ani-
mas eorum. ⁸ Et erit sicut populus, sic sa-
cerdos:

- cerdos: & visitabo super eū vias eius, &
 10 cogitationes eius reddā ei. ¶ Et comedent
 & non saturabuntur: fornicati sunt, &
 C non cessauerunt: quoniā Dñm derelique-
 11 runt in nō custodiēdo. ¶ Fornicatio & vi-
 12 nū, & ebrietas auferūt cor. ¶ Populus me⁹
 in ligno suo interrogauit, & baculus eius
 annūtiavit ei: spiritus enim fornicationū
 decepit eos, & fornicati sunt à Deo suo.
 13 ¶ Super capita montiū sacrificabant, & su-
 per colles accendebant thymiama: subtus
 quercum & populū & terebinthū, quia
 bona erat vmbra eius: ideo fornicabuntur
 filiæ vestræ & spōsæ vestre adulterę erūt.
 14 ¶ Nō visitabo super filias vestras cū fuerit
 D fornicatæ, & super spōsas vestras cū adul-
 terauerint: quoniā ipsi cum meretricibus
 conuersabātur, & cū effœminatis sacrifica-
 bant, & populus nō intelligēs vapulabit.
 15 ¶ Si fornicaris tu Israēl, nō delinquat saltē
 Iuda: & nolite ingredi in Galgala, & ne
 ascenderitis in Beth-auen, neq; iuraueri-
 16 tis, Viuit Dñs. ¶ Quoniā sicut vacca lasciu-
 uens declinauit Israēl: nunc pascet eos
 17 Dñs, quasi agnū in latitudine. ¶ Particeps
 18 idolorū Ephraim, dimitte eū. ¶ Separatum
 est conuiuū eorū, fornicatione fornicati
 sunt: dilexerūt afferre ignominia prote-
 19 ctores eius. ¶ Ligauit eum spiritus in alis
 suis, & confundentur à sacrificiis suis.

CAP. V.

1 A Vdite hoc sacerdotes, & attendite do-
 2 A mus Israēl, & domus regis: ausculta-
 te: quia vobis iudiciū est, quoniā laqueus

h a

facti

Len. 26. d. 28

Mich. 6. c. 14

Aggei. 1. b. 60

fructificauerunt.

omiserunt respectu habere ad dñm

grāde ira de di

os. isa. 1. rom.

1. ps. 80. etc

16.

corrupt.

rebellis

fctuit vinū

afferte subnudi dicte ignomi-
nia est plectori-
bus sig

ipsi in syha.
 declinatē ipsi au-
 xerūt numerū sa-
 crificatiū i dolis.
 //
 corzeitor.

separauit se.

jubilata.
 certitudine
 tūq; transferetes.

vim
 4
 preceptū subaudi
 iacobonm.

ipsi.
 2
 plagam suam.
 iareb.

Sanctē

facti estis speculationi, & rete expansum
 super Thabor. ¹ Et victimas declinastis in
profundum: & ego erūditor omnium eo-
 rum. ² Ego scio Ephraim, & Israel non est
 abscōditus à me quia nūc fornicatus est
 Ephraim, contaminatus est Israel. ³ Non
 dabunt cogitationes suas vt reuertantur
 ad Deū suum: quia spiritus fornicationū
 in medio eorum, & Dominum non cog-
 nouerunt. ⁴ Et respondebit arrogancia Is-
 raël in facie eius: & Israel & Ephraim ru-
 ent in iniquitate sua, ruet etiam Iudas cū
 eis. ⁵ In gregibus suis & in armentis suis
 vadent ad quarendū Dominum, & non
 inuenient: ablatus est ab eis. ⁶ In Dominū
 prauaricati sunt, quia filios alienos ge-
 nuerunt: nunc deuorabit eos mensis cum
 partibus suis. ⁷ Clāgite buccina in Gabaa,
 tuba in Rama: vlulate in Beth-auen, post
 tergum tuū Ben-iamin. ⁸ Ephraim in de-
 solatione erit in die correptionis in tribu-
 bus Israel ostendi fidē. ⁹ Facti sunt princi-
 pes Iuda quasi assumētes terminū: super
 eos effundā quasi aquā irā meā. ¹⁰ Calum-
niā patiens est Ephraim, fractus iudicio:
 qm̄ cœpit abire post sordes. ¹¹ Et ego quasi
 tinea Ephraim: & quasi putredo domui
 Iuda. ¹² Et vidit Ephraim languorē suum,
 & Iudas vinculū suum: & abiit Ephraim
 ad Assur, & misit ad regem Ultorem: &
 ipse non poterit sanare vos, nec soluere
 poterit à vobis vinculū. ¹³ Quoniam ego
 quasi leæna Ephraim, & quasi catulus
 leonis domui Iuda, ego ego capiā & va-
dam:

15 dā: tollam, & non est qui eruat. ¶ Vādēns
reuertar ad locum meum: donec deficiatis,
& quæratis faciem meam.

CAP. VI.

1 **I**N tribulatione sua manē confurgēt ad
A me, Venite, & reuertamur ad Dñm:

2 ¶ quia ipse cepit, & sanabit nos: percutiet,

3 & curabit nos. ¶ Viuificabit nos post

duos dies: in die tertia suscitabit nos, &

B viuemus in conspectu eius. Sciemus, se-

quemurq; , vt cognoscamus Dñm: quasi

diluculū pręparatus est egressus eius, &

veniet quasi imber nobis tēporaneus &

4 serotinus terre. ¶ Quid faciā tibi Ephraim,

quid faciā tibi Iuda? misericordia vestra

quasi nubes matutina, & quasi ros manē

5 pertransiens. ¶ Propter hoc dolui in pro-

C phetis, & occidi eos in verbis oris mei: & iu-

6 dicia tua quasi lux egrediētur. ¶ Quia mi-

sericordiam volui, & non sacrificiū: || &

7 scientiam Dei plus quā holocausta. ¶ Ip-

si autē sicut Adā transgressi sunt pactū, ibi

8 pręuaricati sunt in me. ¶ Galaad ciuitas

9 operantiū idōlū, supplātata sanguine. ¶ Et

D quasi fauces virorum latronū, particeps

sacerdotū, in via interficientiū pergentes

10 de Sichē: quia scelus operati sunt. ¶ In do-

mo Israël vidi horrendum: ibi fornicatio-

11 nes Ephraim: cōtaminatus est Israël. ¶ Sed

& Iuda pone messem tibi, cū conuer-

tereto captiuitatem populi mei.

CAP. VII.

1 **C**Um sanare vellem Israël, reuelata est
A iniquitas Ephraim & malitia Sama-

1
rapuit.

1. Cor. 15. 28

3. 4. 4. **IESUS.**

locutus sū sepe
p. prophetas.

c. pōderet. 30. d.

4
fōdata.

* 6

1 Re. 15. e. 22

Mat. 9. b. 13

12. a. 7.

Eccl. 4. d. 17

4
Sicut lioner q.
Expedat aliquē
sic cōteonfio sa
cedōtū in via
interficiēbāt cō
sensu vno:

5
posuit plātariū
tibi subaudi.
a bral. cū vellē
te ducere.

nō cogitauerūt
opn sua.

a vigilando ab eo
tempore quo mis-
cuit massā donec
fermentaretur.
Egrotare.

Diei.
ad illusores.

calesfactū est cor
eorū ab insidijs.

istor eoz

castigabo eos quē
admodum nu-
diuit.

s. filijs de pnia
dist. 4

rię quia operati sunt mendaciū: & fur in-
gressus est spolians, latrunculus foris. Et
ne fortē dicāt in cordibus suis omnē ma-
litiam eorū me recordatū: nunc circun-
dederunt eos adinventiones suæ, corā fa-
cie mea factæ sunt. In malitia sua letifica-
uerūt regē: & in mēdacijs suis principes.
Omnes adulterantes, quasi clibanus suc-
census à coquēte: quieuit paululū ciuitas
à cōmitione fermēti, donec fermentare-
tur totū. Dies regis nostri, cœperūt prin-
cipes furere à vino: extendit manū suam
cū illusoribus. Quia applicauerūt quasi
clibanū cor suū, cū insidiaretur eis: tota
nocte dormiuit coquēs eos, manē ipse suc-
census quasi ignis flāmæ. Omnes calefa-
cti sunt quasi clibanus, & deuorauerunt
iudices suos: omnes reges eorū ceciderūt:
nō est qui clamet in eis ad me. Ephraim
in populis ipse commiscebatur: Ephraim
factus est subcineritius panis, qui non re-
uerfatur. Comederūt alieni robur eius, &
ipse nesciuit: sed & cani effusi sunt in eo,
& ipse ignorauit. Et humiliabitur super-
bia Israël in facie eius: nec reuersi sunt ad
Dñm Deū suū, & non quæsierunt eum in
omnibus his. Et fact⁹ est Ephraim quasi
columba seducta, non habēs cor: Ægyptū
inuocabant, ad Assyrios abierūt. Et cū
profecti fuerint, expandam super eos rete
meū: quasi volucrem cæli detraham eos,
cædam eos secundum auditionem cœtus
eorū. Væ eis, quoniam recesserunt à me:
vastabuntur, quia preuaticati sunt in me:
&

& ego redemi eos, & ipsi locuti sunt con-
 14 tra me mendacia. Et non clamauerunt ad
 15 me in corde suo, sed ululabant in cubili-
 bus suis: super triticum & vinum rumi-
 16 nabant, recesserunt à me. Et ego erudiui
 eos, & confortavi brachia eorum: & in
 me cogitauerunt malitiã. Reuersi sunt, vt
 essent absque iugo: facti sunt quasi arcus
 dolosus: cadent in gladio principes eorũ,
 à furore linguæ suæ. Ista subsannatio eo-
 rum in terra Aegypti.

CAP. VIII.

1 **I**N gutture tuo sit tuba quasi aquila su-
 A per domũ Dñi: pro eo quòd transgressi
 sunt fœdus meũ, & legẽ meã prauaricati
 2 sunt. Me inuocabũt Deus meus, cogno-
 3 uimus te Israël. Projecit Israël bonũ, ini-
 4 micus persequetur eum. Ipsi regnauerunt,
 & non ex me: principes extiterunt, & non
 cognoui: argentum suũ, & aurum suum
 5 fecerunt sibi idõla, vt interiret: proiectus
 B est vitulus tuus Samaria, iratus est furor
 meus in eos. vsquequò nõ poterunt emun-
 6 dari? Quia ex Israël & ipse est: artifex fe-
 cit illũ, & non est Deus: quoniam in ara-
 7 nearum telas erit vitulus Samariæ. Quia
 ventũ seminabunt, & turbinem metent:
 culmus stans non est in eo, germen non
 faciet farinã: quod & si fecerit, alieni co-
 medent eã. Deuoratus est Israël: nũc fa-
 ctus est in nationibus quasi vas immun-
 8 dum. Quia ipsi ascenderunt ad Assur,ona-
 C ger solitarius sibi: Ephraim munerã de-
 9 derunt amatoribus: Sed & cum mercede
 10 condu-

collagerunt se.

no ad excelsum
IESUS. ioh. 11.1. pp lingua for
minatrice.1. Annũtia hoste
imminere ad mreges constituerunt
constitueruntinuocao
bant 5.
c. nudat. 8. q. 1in mœcã subno
si custodite.

singula

in quo nihil expe
tendavt
conduxit sibi am
atores.

h 4

condu-

dolebunt

per omnes

scripsi ei honorabilia legis mee, sicut aliena reputata sunt ab eo.

oblationum mearum

c. scribam de presumpti.

contra indignos sacrificantes. iere. ii. / i. cor. xi. /

plus quam.

1. destituentur vino.

2. g. i. c. sigs

inguit.

datus est. et est sesus. Sues gula et sues

quidam volu ptati. hiero.

hic.

hic.

conduxerint nationes, nunc congregabo eos: & quiescet paulisper ab onere regis & principum. Quia multiplicauit Ephraim altaria ad peccandum: facta sunt ei aræ in delictum, Scribam ei multiplices leges meas quæ velut alienæ computatæ sunt. Hostias offerent, immolabunt carnes, & comedent, & Dominus non suscipiet eas: nunc recordabitur iniquitatis eorum, & visitabit peccata eorum, ipsi in Ægyptum conuertentur. Et oblitus est Israël factoris sui, & ædificauit delubra: & Iudas multiplicauit vrbes munitas, & mittam ignem in ciuitates eius, & deuorabit ædes illius.

CAP. IX.

Noli lætari Israël, noli exultare sicut populi: quia fornicatus es à Deo tuo, dilexisti mercedem super omnes areas tritici, Area & torcular non pascet eos, & vinum mentietur eis. Non habitabunt in terra Domini: reuersus est Ephraim in Ægyptum, & in Assyriis pollutum comedit. Non libabunt Domino vinum, & non placebunt ei sacrificia eorum quasi panis lugentium omnes qui comedent eum, contaminabuntur: quia panis eorum animarum ipsorum, non intrabit in domum Domini. Quid facietis in die solenni, in die festiuitatis Domini? Ecce enim profecti sunt à vastitate: Ægyptus congregabit eos, Memphis sepelet eos: desiderabile argentum eorum vertica hæreditabit, lappa in tabernaculis eorum. Venerunt dies visitationis, venerunt

dies

dies retributionis: scitote Israël stultum
 prophetā, insanum virum spiritualē pro-
 pter multitudinē iniquitatis tuæ & mul-
 titudo amētiæ. Speculator Ephraim cum
 Deo meo: propheta laqueus ruinae factus
 est super omnes vias eius, insania in do-
 mo Dei eius. Profundè peccauerunt, sicut
 in diebus Gabaa: recordabitur ini-
 quitatis eorum, & visitabit peccata eo-
 rū. Quasi vvas in deserto inueni Israël:
 C quasi prima poma ficulneæ in cacumine
 eius vidi patres eorū: ipsi autem intraue-
 runt ad Beel-phegor, & abalienati sunt
 in confusionē, & facti sunt abominabiles
 sicut ea quæ dilexerūt. Ephraim quasi auis
 auolauit, gloria eorū à partu & ab utero,
 & à cōceptu. Quòd & si enutrierint filios
 suos, absque liberis eos faciā in homini-
 bus: sed & vā eis, cum recessero ab eis. E-
 D phraim (vt vidi) Tyrus erat fundata in pul-
 chritudine: & Ephraim educet ad interfe-
 ctorē filios suos. Da eis Dñe. Quid dabis
 eis? Da eis vuluā sine liberis, & hubera a-
 rentia. Omnes nequitia eorū in Galgal,
 quia ibi exosos habui eos: propter malitiā
 adinventionū eorū de domo mea eiiciam
 eos: non addā vt diligam eos, omnes prin-
 cipes eorum recedentes. Percussus est E-
 phraim, radix eorū exiccata est, fructū ne-
 quaquā facient: Quòd & si genuerint, in-
 terficiam amantissima vteri eorum. Abi-
 ciet eos Deus meus, quia non audierunt
 eum: & erunt vagi in nationibus.

*Spiritus. i. v. etofu**multitudi-**nem. c**speculatore ipse
ephrain subau-
di posuit.**Iudi. 19. f. 28**1. Reg. 8.**4. Reg. 9.**4.
pphetā h. loquus
ad quem impi-
ngerat.**odium.**7
vros.**2
vt nō p veniat
ad virileq sta-
tem.**4
vt vidit.**1. regū. 3. ibi
petierat regē**70. cap. mea ex eis. CAP. X.**hebraica. incarnatio h
mea ex eis. lyra. in libro de differētis
in hoc loco. et in postilla. et hiero. hic.*

1 vncun. lu. 12.
vel metietur.

1 *mare. 11*
Vitis frondosa Israël, fructus adæquatus 1
est ei: secundum multitudinē fructus A

locuti sunt ver
ba iurando m
dacier, feriedo
fedus:

sui multiplicauit altaria, iuxta hubertatē
terre suæ exuberauit simulachris. 2 Diui-

7 cicutā
timebūt sibi.
Sacerdotes.

3 tum est cor eorū, nūc interibunt: ipse con-
fringet simulachra eorū, depopulabitur

v
ob.

4 aras eorū. 3 Quia nūc dicēt, Nō est rex no-
bis: non enim timemus Dominū: & rex

2 in 26.

5 quid faciet nobis? 4 Loquimini verba visio-
nis inutilis, & ferietis fœdus: & germina-

5 pp consiliū suū
succidit.

6 bitatores Samariæ: quia luxit super eum B
populus eius, & æditui eius super eū exul-

4 auen.
10 peccasti.

7 tauerunt in gloria eius, quia migravit ab
eo. 5 Siquidē & ipse in Assur delatus est, 6

Isai. 2. d. 19.

Apo. 6. b. 16.

9. b. 6.

Luc. 23. d. 30

Indi. 10. b. 6.

19. f. 23.

8 Transire fecit Samaria regem suum 7
quasi spumam super faciem aquæ. 8 Et di-

9 sperdentur excelsa idōli peccatum Israël:
Iappa & tribulus ascendet super aras eo-

10 rum: 9 & dicent montibus, Operite nos: &
collibus, Cadite super nos. 10 Ex diebus Ga

11 baa peccauit Israël, ibi steterunt: non com
prehēdet eos in Gabaa ptælium super fi-

12 lios iniquitatis. 11 Iuxta desyderium meum 10
corripiam eos: congregabuntur super eos

12 populi, cūm corripientur propter duas
iniquitates suas. 12 Ephraim vitula docta 11

11 vel tū quoq; ge
cebāt: Et nōn
pōtarāt vince
re prelio auda
ces filias in ga
baa.

Iere. 4. d. 3.

Vin veritate

12 iustitiā 14.

12 equitate faciam.

glebas.

&

S¹ignificam.

donec veniat

c. 1. de x^o signif.

IESUS.

vastavit salma
nassar ipsa sa
maritan.

Indic. 8. c. 11.

Indicatus

in victoria exced
endo exercitum

IESUS.

Math. 2. c. 33

ambulare feci sup
pedes ipsu.

SANAZEM.

hominu.

sicut gausus iu
gu a cetrice.pabulu. nutri
ui eum.

cadet.

sarculos.

pp^o consilia fig.

dubitatur an se ve

lit convertere ad

ma: et ad altissi

mu vocauerunt

Gen. 19. c. 24. eu pp

hete. Et ne unus

quide exaltat

subaudi caput

mea. 1. nullo curat.

tradam.

10

incensa.

& metite in ore misericordiarum, innouate vobis nouale: tempus autem requirendi Dominum, cum venerit qui docebit vos iustitiam. ¶ Arastris impietate, iniquitatem messuistis, comedistis frugem mendacii: quia confisus es in viis tuis, *in multitudine fortium tuorum. ¶ Consurget tumultus in populo tuo: & omnes munitiones tue vastabuntur sicut vastatus est Salmana a domo eius qui vindicauit Baal in die prelij, matre super filios allisa. ¶ Sic fecit vobis Bethel, a facie malitiarum nequitarum vestrarum.

CAP. XI.

Sicut mane transit, pertransit rex Israel. ¶ Quia puer Israel, & dilexi eum: & lex Aegypti vocaui filium meum. ¶ Vocauerunt eos, sic abierunt a facie eorum: Baalim immolabant & simulachris sacrificabant. ¶ Et ego quasi nutritius Ephraim, portabam eos in brachiis meis: & nescierunt quod curarem eos. ¶ In funiculis adu traham eos, in vinculis charitatis: & ero eis quasi exaltans iugum super maxillas eorum: & declinaui ad eum ut vesceretur. ¶ Non reuertetur in terram Aegypti, & Assur ipse rex eius: quoniam noluerunt conuerti. ¶ Coepit gladius in ciuitatibus eius, & consumet electos eius, & comedet capita eorum. ¶ Et populus meus pendebit ad reditum meum: iugum autem imponetur eis simul, quod non auferetur. ¶ Quomodo dabo te Ephraim, protegam te Israel? quomodo dabo te sicut Adama, ponam te ut Seboim? Conuersum est in me cor meum, pariter conturbata est poenitudo

Euch
nisi

mea. 1. nullo curat.

tradam.

10

incensa.

ab occidente.
vel formidabunt.

c. sed et continuo
de pnia dist. i.
mendatijs.

negotia-
tionc.

adhuc cognat vel
potens est.

X
luzum.

tenuit plāta fr
atris sui.
preualuit
preualuit.

Gen. 25. c. 25
Gen. 32. f. 28

conuertere

Dominum
vel mercatoris.
oppnere.

diuitias, robur.
in omnib; labo-
ribus meis.

neq; peccatuz.

mea. Non faciam furorē iræ meæ: non
conuertat vt disperdā Ephraim: quoniam
Deus ego, & non homo: in medio tui san-
ctus, & non ingrediar ciuitatē. Post Do-
minum ambulabūt, quasi leo rugiet: quia
ipse rugiet, & formidabunt filij maris. Et
auolabunt quasi auis ex Ægypto, & quasi
columba de terra Assyriorum: & colloca-
bo eos in domibus suis, dicit Dominus.
Circūdedit me in negatione Ephraim, &
in dolo domus Israël: Iudas autē testis de-
scendit cum Deo & cum sanctis, fidelis.

CAP. XII.

Ephraim pascit ventū, & sequitur aestū:
tota die mēdaciū & vastitatem multi-
plicat: & fœdus cū Assyriis iniit, & oleū
in Ægyptum ferebat. Iudiciū ergo Domi-
ni cum Iuda, & visitatio super Iacob: iux-
ta vias eius, & iuxta adinventiones eius
reddet ei. In vtero supplantauit fratrem
suum: & in fortitudine sua directus est
cum angelo. Et inualuit ad angelum &
confortatus est: fleuit, & rogauit eum: in
Beth-el inuenit eum, & ibi locutus est no-
biscum. Et Dominus Deus exercituum,
Dominus memoriale eius. Et tu ad Deū
tuum conuertēris: misericordiam & iudi-
cium custodi, & spera in Deo tuo semper.
Chanaan in manu eius statera dolosa, ca-
lumniam dilexit. Et dixit Ephraim, Ve-
runtamen diues effectus sum, inueni idō-
lū mihi: omnes labores mei non inueniēt
mihi iniquitatē quā peccaui. Et ego Do-
minus Deus tuus ex terra Ægypti, adhuc
scdere

sedere te faciam in tabernaculis, sicut in
10 diebus festiuitatis. ⁹ Et locutus super pro-
phetas, & ego visionem multiplicavi, &

D in manu prophetarum assimilatus sum.

11 ⁹ Si in Galaad idolum, ¹⁰ tame' frustra erant
in Galgal bobus immolantes: nam & al-
taria eorū quasi acerui super sulcos agri.

12 ⁹ Fugit iacob in regionem Syriæ, & serui-
uit Israël in uxorem, & in uxorem ¹⁰ serui-
uit. ⁹ In propheta autē eduxit Dominus

13 Israël de Ægypto: & in propheta seruatus

14 est. ⁹ Ad iracūdiā me prouocauit Ephraim
in amaritudinibus suis, & sanguis eius su-
per eum veniet, & opprobrium eius testi-
tuet ei Dominus suus.

CAP. XIII.

1 **L**oquente Ephraim, horror inuasit Is-
A rael: & deliquit in Baal, & mortuus

2 est. ⁹ Et nunc addiderunt ad peccandum:
feceruntque sibi conflatile de argento suo
quasi similitudinē idolorum, factura arti-
ficum totum est. his ipsi dicunt, Immola-

3 te homines vitulos adorātes. ⁹ Idcirco erūt
quasi nubes matutina, & sicut ros matuti-

B nus præteriēs, sicut puluis turbine raptus
4 ex area, & sicut fumus de fumario. ⁹ Ego

autem Dominus Deus tuus ex terra Æ-
gypti: & Deum absque me nescies, & sal-
uator nō est præter me. ⁹ Ego cognoui te

6 in deserto, in terra solitudinis. ⁹ Iuxta pa-
scua sua adimpleti sunt, & saturati sunt:
eleuauerunt cor suum, & obliui sunt mei:

7 ⁹ Et ego ero eis quasi leena, sicut pardus in
8 via Assyriorū. ⁹ Occurrā eis quasi vrsa

raptis

*pposui similitu-
dines. nōne gala-
ad cōcepit iniqui-
tatem. verūta-
men*

*ergo 8. c
p uxore custodi-
uit. subaudi pe-
cora. p propheta
Gen. 28. a. 5. am.*

*seruauit 7.
Exo. 14. c. 28
22.*

*1. hie iacob ad ier-
t de ephraim.*

*tremor subaudi-
fuit audienti d-
a vitulis. Eleua-
uit ipse subaudi-
caput. 1. factus est
dñs in israel.*

*ad
imolates sacrifi-
cia hoig vitulos
osculantur.*

Isa. 43. b. 20

fenestra.

*iesus. ad.
4.*

perdidisti te.

Aedi.

2. Reg. 8. v. 5.

*92 hora nō stare
in cōfractiōe
filiorū . i. eū mu-
lier Enititur.*

Excisio.

crescet.

siccabit

2. cor. 15. g. 54

Heb. 2. d. 14.

iesus.

Exe. 19. d. 12.

*desolabitur
rebellauit in
elidentur.*

diffundentur.

*vel appredite
ba ista ad vos.*

Isa. 2. c. 12.

Zach. 1. b. 4.

ad hebr. 17.

*psal. 50. he
bre. 17.*

raptis catulis, & dirumpā interiora ieco-
ris eorū, & consumā eos ibi quasi leo, be-
stia agri scindet eos. ⁹ Perditio tua Israël: ⁹
tantummodo in me auxilium tuum. ¹⁰ V-
bi est rex tuus: maximè nunc saluet te in C
omnibus vrbibus tuis: & iudices tui, Ide
quibus dixisti, Da mihi reges & princi-
pes. ¹¹ Dabo tibi regem in furore meo, & ¹¹
auferam in indignatione mea. ¹² Colligata ¹²
est iniquitas Ephraim, absconditum pec-
catum eius. ¹³ Dolores parturientis venient ¹³
ei, ipse filius non sapiens. nunc enim non
stabit in contritione filiorum. ¹⁴ De manu ¹⁴
mortis liberabo eos, de morte redimam D
eos: Iero mors tua o mors, morsus tuus
ero inferne, consolatio abscondita est ab
oculis meis. ¹⁵ Quia ipse inter fratres diui- ¹⁵
det: & adducet vrentē ventum Dominus
de deserto ascendentem: & siccabit venas
eius, & desolabit fontē eius, & ipse diri-
piet thesaurum omnis vasis desiderabilis.

CAP. XIII.

² Pereat Samaria, quoniam ad amaritu- ²
dinem concitauit Deum suum: in gla ²
dio pereat paruuli eorum, elidantur, & ³
foetæ eius discindantur. ³ Conuertere Is- ³
raël ad Dominum Deū tuū: quoniam cor-
ruisti in iniquitate tua. ⁴ Tollite vobiscum ⁴
verba, & conuertimini ad Dñm, & dicit-
te ei, Omnē aufer iniquitatē, & accipe bo-
num: & reddemus vitulos labiorum no-
strorū. ⁵ Assur nō saluabit nos, super equū ⁵
non ascendemus: nec dicemus ultra, Dij ⁶
nostri opera manuum nostrarū: quia eius ⁶
qui

1 qui in te est, misereberis pupilli. 2 Sanabo
 3 contritiones eorum, diligam eos sponta-
 4 nee: quia auersus est furor meus ab eis. 5 E-
 6 ro quasi ros 7 Israel, germinabit sicut liliū,
 7 & erumpet radix eius vt Libani. 8 Ibunt
 9 rami eius, & erit quasi oliua gloria eius:
 10 & odor eius vt Libani. 11 Cōuertētur seden-
 12 tes in vmbra eius: viuent tritico, & germi-
 13 nabūt quasi vinea: memoriale eius sicut
 14 vinum Libani. 15 Ephraim quid mihi vltra
 16 didōla? ego exaudiam, & dirigam eum ego
 17 vt abietem virentem: ex me fructus tuus
 18 inuentus est. 19 Quis sapiens, & intelliget
 20 ista? intelligens, & sciet hęc? quia recte vię
 21 Domini, & iusti ambulabunt in eis: p̄qua-
 22 ricatorēs verò corruent in eis.

PROLOGVS IN IOEL PRO-
 PHETIAM.

Ex principio commentariorum
 Hieronymi in Ioel. tom. 6.

SANCTVS Ioel apud Hebræos post Osee poni-
 tur. Et sicut ibi sub nomine Ephraim, ad decem tri-
 bus confertur vaticinium, quæ vel Samaria, vel Is-
 raël septem memorantur: sic in hoc propheta omne
 quod dicitur, ad tribum Iuda & ad Ierusalem perti-
 nere credendum est: & nullam omnino Israëlis, id est
 decem tribuū, in hoc fieri mentionem. Tēpora quo-
 que quibus prophetauit, eadem debemus accipere
 quæ in Osee legimus, In diebus Ozia, Ioatham, &
 Achat, & Ezechia regū Iuda, & in diebus Ieroboam
 filij Baas regis Israël. Porro factum esse sermonem
 Domini, ad meritum eius refertur cui fit, non ad
 conditionem illius qui feridicitur, vt alibi legimus,
 Dominus factus est mihi in salutem. Auditus autem
 in scripturis sanctis, non est iste qui ad aures sonat,
 sed qui in corde percipitur: iuxta illud quod Domi-

aus

in te minz coseq
 tur pupillus.

IESUS.

Et Israēl
 germina-
 bit 9.

putiet radices
 suas sicut liba-
 nus.

Subaudi dicit.

diligam.

abies virens.

Sacrificiū missę.

psal. no. 71.
 zach. 9.

nus loquitur in Euangelio, Qui habet aures audien-
di, audiat. Quod autē dicitur Hebraicē H A A Z I-
N V, Græcē, ἠκούσατε. Latinē sonat, auribus per-
cipite: propriē non aure, sed corde percipitur. Qui se-
nes sunt & cælestes, audiunt spiritualiter: qui autem
habitant in terra, appellanturque terreni, auribus per-
cipiunt. Vbiunque autem hæc duo verba iuncta po-
nuntur: non ad simplicem tātum verborum sonum,
sed ad reconditam quoque dictorum intelligentiam
pertinere intelligendum est. In Genesi Lamech lo-
quitur ad vxores suas Ada & Sella, Audite verbæ
mea vxores Lamech, auribus percipite sermones
meos: quia virum occidi in vulnus meū, & iuuenem
in liuorem meum: Et Isaias, Audite cæli, & auribus
percipite terra.

Hæc tria PROPHEZIA IOEL.
capita.

CAP. I.

VERBVM Domini quod
factū est ad Ioël filium A
Phathuel. Audite hoc
senes, & auribus percipi-
te omnes habitatores ter-
ra: si factum est istud in

diebus vestris, aut in diebus patrū vestro-
rum? Super hoc filiis vestris narrate, &
filij vestri filiis suis, & filij eorū generatio-
ni alteræ. Residuum erucæ comedit lo-
custa, & residuum locustæ comedit bruchus,
& residuū bruchi comedit rubigo.
Expergiscimini ebrij, & flete, & vlulate
omnes qui bibitis vinū in dulcedine: quon-
iam perit ab ore vestro. Cæs enim ascen-
dit super terram meā, fortis & innumera-
bilis: dentes eius vt dētes leonis: & mola-
res ei⁹ vt catuli leonis. Posuit vineā meā
in desertū, & ficū meā decorticauit: nu-
dans

*hæc. est genus
locustæ.*

*pp̄ vinū nouū
ascendet.*

8 dās spoliauit eā & proiecit, albi facti sunt
 9 rami eius. ¹Plāge quasi virgo accincta fac-
 10 co super virū pubertatis suæ. ²Periit sacri-
 11 ficiū & libatio de domo Dñi: luxerūt sa-
 12 cerdotes ministri Domini. ³Depopulata
 13 est regio, luxit humus: quoniā deuastatū
 14 est triticum, confusum est vinū, elanguit
 15 oleum. ⁴Cōfusi sunt agricolæ, vlulauerūt
 16 vinitores super frumēto, & hordeo, quia
 17 periit messis agri. ⁵Vinea confusa est, & fi-
 18 cus elanguit: malogranatum, & palma, &
 19 malū, & omnia ligna agri aruerunt: quia
 20 cōfusum est gaudium à filiis hominum.
 21 ⁶Accingite vos, & plangite sacerdotes, vlu-
 22 late ministri altaris: ingredimini, cubate
 23 in sacco ministri Dei mei: quoniā interiit
 24 de domo Dei vestri sacrificiū & libatio.
 25 ⁷Sanctificate ieiuniū, vocate cœtū, cōgre-
 26 gate senes, omnes habitatores terræ in do-
 27 mum* Dei vestri: & clamate ad Dominū,
 28 ⁸A, a, a, diei; quia prope est dies Domini,
 29 & quasi vastitas à potente veniet. ⁹Nun-
 30 quid non coram oculis vestris alimenta
 31 perierunt de domo Dei nostri, lætitia &
 32 exultatio? ¹⁰Computruerunt iumenta in
 33 stercore suo, demolita sunt horrea, dissipa-
 34 tæ sunt apothecæ: quoniam confusum
 35 est triticum. ¹¹Quid ingemuit animal, mu-
 36 gierūt greges armēti? Quia non est pascua
 37 eis: sed & greges pecorū disperierunt. ¹²Ad
 38 te Domine clamabo: quia ignis comedit
 39 speciosa deserti, & flāma succēdit omnia
 40 ligna regionis. ¹³Sed & bestia agri quasi
 41 area sitiens imbrem, suspexerūt ad te: quo-
 42 niam

desolata est.

aruit.

vino,

aruit.

succissa est.

prohibitū est n

Infr. 2. d. 15.

* Dominus

ab

ab oipotente.

4
grana sub glo-
bis suis.

aruit

3
confusi sunt.

clamabūt.

*pasca.**tormenta.*

niam exiccati sunt fontes aquarū, & ignis deuorauit speciosa deserti.

CAP. III.

*tenebrositatis**Eden**7
nigrescent ut
olla.**8
Suy gladiū de
iciēt se, Et nō
sedantur.**9
p orbem ince
dent.*

CAnite tuba in Sion, vlulate in monte sancto meo, cōturbentur omnes habitatores terræ: Quia venit dies Domini, quia prope est ⁹ dies tenebrarū & caliginis, dies nubis & tūrbinis: quasi mane expansum super montes populus multus & fortis: similis ei non fuit à principio, & post eū non erit vsq; in annos generationis & generationis. ⁹ Ante faciē eius ignis vorans, & post eū exurens flamma: quasi hortus voluptatis terra coram eo, & post eum solitudo deserti, neq; est qui effugiat eū. ⁹ Quasi aspectus equorū, aspectus eorum: & quasi equites sic current. ⁹ Sicut sonitus quadrigarū super capita mōtium exilient, sicut sonitus flammæ ignis deuorantis stipulā, velut populus fortis præparatus ad præliū. ⁹ A facie eius cruciabūtur populi: omnes vultus redigētur in ollam. ⁹ Sicut fortes currēt: quasi viri bellatores ascendent murū: viri in viis suis gradiētur, & non declinabunt à semitis suis. ⁹ Vnusquisque fratrem suum non coartabit, singuli in calle suo ambulabūt: sed & per fenestras cadent, & nō demolientur. ⁹ Vibē ingredientur: in muro current, domos conscendent, per fenestras intrabunt quasi fur. ⁹ A facie ei⁹ cōtremuit terra, moti sunt cæli: Sol & luna obtenebrati sunt, & stellæ retraxerūt splendorem suum. ⁹ Et Dominus dedit vocem suā ante faciē exercitus

*10
Esa. 13. b. 10.**11
Ezec. 32. b. 7**12
Infr. 3. c. 15.**13
Mat. 24. c. 29*

tus

tus sui: quia multa sunt nimis castra eius, Mar. 13. c. 24
 quia fortia & facientia verbū eius. || mag- Luc. 21. c. 25
 nus enim dies Dñi, & terribilis valde: & Isai. 13. a. 6.
 12 quis sustinebit eū? ⁴ Nunc ergo dicit Dñs, b. 9.
 Conuertimini ad me in toto corde ve- Iere. 30. a. 7.
 stro, in ieiunio, & in fletu & in planctu. Amos 5. c. 18
 13 ⁵ Et scindite corda vestra, & nō vestimen- Soph. 1. d. 15.
 ta vestra, & conuertimini ad Dominum c. scindite. de pñ
 Deū vestrū: ¶ quia benignus & misericors d. 1. miserator.
 est, patiens & multæ misericordiæ, & pre- Psa. 85. a. 9.
 14 stabilis super malitia. ¶ Quis scit si cōuer- Ion. 4. a. 2.
 tatur, & ignoscat*, & relinquat post se be- Ion. 3. d. 9.
 nedictionem, sacrificium & libamē Do- *Dicitur n
 15 mino Deo nostro? ¶ Canite tuba in Sion, pñtebit eū ma
 16 sanctificate ieiunium, vocate cœtū, ¶ Con- si
 dregate populum, ¶ sanctificate ecclesiam, vestro 4.
 coadunate senes: congregate paruulos, & Supr. 1. c. 14.
 fugentes hubera: egrediatur sponsus de ca- p̄parate cōmū
 17 bili suo, & sponsa de thalamo suo. ¶ Inter nitatem.
 vestibulum & altare plorabunt sacerdo- plorant.
 tes ministri Domini, & dicent, Parce Do- dicunt.
 mine, parce populo tuo: & ne des hēredi-
 tatem tuam in opprobrium, vt dominan-
 tur eis nationes. quare dicunt in populis,
 18 Vbi est deus eorum? ¶ Zelatus est Dñs ter-
 19 rā suā, & pepercit populo suo. ¶ Et respon-
 dit Dominus, & dixit populo suo, Ecce e-
 go mittam vobis frumentū, & vinum, &
 20 oleum, & replebimini⁶ eis: & non dabo vco 12.
 vos vltra opprobriū in Gentibus. ¶ Et eum
 qui ab Aquilone est, procul faciam à vo-
 bis: & expellam eum in terram inuiam &
 desertam, faciem eius contra mare orien-
 tale, & extremum eius ad mare nouissi-
 mum:

mum: & ascendet foetor eius, & ascendet
 putredo eius, quia superbè egit. ²¹ Noli ti-
 mere terra, exulta & letare: quoniam ma-
 gnificauit Dñs vt faceret. ²² Nolite time-
 re animalia regionis: quia germinauerunt
 speciosa deserti, quia lignum attulit fru-
 ctum suum, ficus & vinea dederunt virtu-
 tem suam. ²³ Et filij Sion exultate, & læta-
 mini in Domino Deo vestro: quia dedit
 vobis doctorem iustitiæ, & descendere fa-
 ciet ad vos imbrem matutinū & seroti-
 nū sicut in principio. ²⁴ Et implebuntur arce
 frumēto, & redūdabunt torcularia vino
 & oleo. ²⁵ Et reddā vobis annos quos come-
 dit locusta, bruchus, & rubigo, & eruca:
 fortitudo mea magna, quam misi in vos.
²⁶ Et comedetis vescentes, & saturabimini:
 & laudabitis nomē Dñi Dei vestri qui fe-
 cit mirabilia vobiscum, & non cōfunde-
 tur populus meus in sempiternū. ²⁷ Et scie-
 tis quia in medio Israël ego sum: & ego
 Dñs Deus vester, & nō est ampli⁹: & non
 confundetur populus meus in æternum.
²⁸ Et erit post hæc: effundā spiritū meum
 super omnē carnē: & prophetabūt filij ve-
 stri & filiæ vestre: senes vestri somnia som-
 niabūt, & iuuenes vestri visiones videbūt.
²⁹ Sed & super seruos meos & ancillas in
 dieb⁹ illis effundā spiritū meū. ³⁰ Et dabo
 prodigia in cælo, & in terra, sanguinem,
 & ignē, & vaporem fumi. ³¹ Sol conuerte-
 tur in tenebras, & luna in sanguinē: ante-
 quam veniat dies Dñi magnus & horri-
 bilis. ³² Et erit: omnis qui inuocauerit ho-
 men

filij

iesus.hasit locustę ge-
nus.trinitasioa.
7. Isa. 44. c. 3.
Act. 2. c. 17.

colūnas.

Inf. 2. b. 10.
 Inf. 3. c. 15.
 Mat. 24. c. 29
 Luc. 21. c. 25.
 Es. 10. c. 13.

c. adhuc instat. de pnia. dist. 3.

men

Eccin.

mē Dñi, saluus erit: quia in mōte Sion, & in Ierusalem erit saluatio, sicut dixit Dñs, & in residuis quos Dominus vocauerit.

CAP. III.

Quia ecce in diebus illis & in tempore illo cū conuertero captiuitatē Iuda & Ierusalem: Congregabo omnes gentes, & deducam eas in uallem Iosaphat: & disceptabo cum eis ibi super populo meo, & hæreditate mea Israël, quos disperferūt in nationibus, & terrā meam diuiserunt.

Et super populū meum miserūt sortem: & posuerunt puerū in prostibulum, & puellam vendiderūt pro uino ut biberēt.

Verūm quid mihi & uobis Tytus & Sidon, & omnis terminus Palæstinarum? nunquid ultionē uos reddetis mihi? & si uiscimini uos contra me, cito uelociter reddam uicissitudinem uobis super caput

uestrum. Argentum enim meum & aurum tulistis: & desiderabilia mea & pulcherrima intulistis in delubra uestra. Et filios Iuda, & filios Ierusalē uendidistis filiis Græcorū, ut lōgè faceretis eos de finibus suis.

Ecce ego suscitabo eos de loco in quo uendidistis eos: & cōuertā retributionē uestrā in caput uestrū. Et uendam filios uestros & filias uestras in manibus filiorum Iuda, & uenundabūt eos Sabæis genti longinquæ, quia Dominus locutus est.

Clamate hoc in Gētibus, sanctificāte bellū, suscite robustos: accedant, ascendant omnes uiri bellatores. Cōcidite aratra uestra in gladios, & ligones uestros in

iesus. ma
th. 24, 29

4. ribo. 111
4. isaie. 2.
2. mac. 4.
4. reg. 23.
retributionem

retributionē
mei causam facitis.

retributionē.
optima.

1. reg. 25.
die. 1.

hec
ppriate.
4
bidentes.

9. isa. 2. mi
che. 4.

*congregante vos.**hebraismy va
let multi popu
li.**Apo. 14. d. 15**Supr. 2. b. 10**E. 31.**Ier. 25. f. 30.**Amos 1. d. 2.***IESUS.***mustum.**Amos 9. d. 13**z Eccia
quos**cum*

lanceas. Infirmus dicat, Quia fortis ego
 sum. ¹² Eruimpite, & venite omnes gētes de
 circuitu, & congregamini: ibi occumbere
 faciet Dominus robustos tuos. ¹² Consur-
gant, & ascendāt Gētes in vallē Iosaphat:
 quia ibi sedebo, vt iudicē omnes gentes in
 circuitu. ¹³ Mittite falces, quoniā matura-
 uit messis: venite, & descēdite, quia plenū
 est torcular, exhuberant torcularia: quia
 multiplicata est mālitia eorū. ¹⁴ Populi po-
puli in valle concisionis: quia iuxta est
 dies Domini in valle concisionis. ¹⁵ Sol &
luna obtenebrati sunt: & stellæ retraxe-
 runt splendorem suum. ¹⁶ Et Dominus de
Sion rugiet, & de Ierusalem dabit vocem
 suam: & mouebuntur cæli & terra, & Do-
 minus spes populi sui & fortitudo filiorū
 Israël. ¹⁷ Et scietis quia ego Dñs Deus vester
habitans in Sion in monte sancto meo: & D-
 erit Ierusalem sancta, & alieni non trāsi-
 bunt per eā amplius. ¹⁸ Et erit in die illa:
stillabūt mōtes dulcedinē, & colles fluēt
 lacte: & per omnes riuos Iuda ibūt aquæ:
 & fons de domo Dñi egredietur, & irriga-
 bit torrentē spinarū. ¹⁹ Ægyptus in desola-
tionē erit, & Idumæa in desertū perditio-
 nis: pro eo quòd iniquè egerint in filios Iu-
 da, & effuderint sanguinē innocētē in ter-
 ra sua. ²⁰ Et Iudæa in eternū habitabitur, &
Ierusalē in generationē & generationē. ²¹ Et
mūdabo sanguinē eorū, quē non munda-
ueram: & Dñs commorabitur in Sion. *mat.*

z B. in fine + z ec. 48. in fine.

P. R. E.

PRÆFATIO IN AMOS
PROPHETIAM. tom. 6.

UOZIAS Rex cùm Dei religionẽ sollicitè æmularetur: nimio religionis amore prouocatus, contra præceptũ legis Moyſi arrepto thuribulo (vt in historia libri ſecundi Paralipoménon ostenditur) ſacerdotale officiũ præſumere conatus eſt. Ob eam rem terræmotũ in tẽplo Dei exortũ conſtat, cuius etiam Zachãrias propheta meminit. Ante hunc itaque terræmotum Amos propheta tẽporibus prædicti regis, & tẽporibus Ieroboã filij Ioas regis Iſraël: in eas gẽtes quæ lectione cõprehenſæ ſunt, iram Dei ob eas cauſas quas memorauit, affuturã denuntiat. Et quia idẽ propheta in ſequentibus ait, Super tribus impietatibus & ſuper quatuor non conuertã eum, tertio peccatorum indulgentiam Deum dare poſſe ſignificat: quem quarto eadem peccata admittentibus, nec poenitentiam, nec indulgentiam daturum annuntiat. Nam per ignis ſimilitudinẽ, quem in prædictas gẽtes immittendũ prædixit: grauẽ atque irreuocabilem Dei iram ad euerſionem earundem ciuitatum proceſſuram voluit demonſtrare.

ALIA PRÆFATIO.

Ex principio commentariorum
Hieronymi in Amos. tom. 6.

HIC Amos propheta & paſtor qui ſequitur Ioẽlem, & eſt tertius duodecim prophetarũ, non fuit pater Iſaiæ prophætæ: quanquam & ille, propheta extiterit. Nam aliis literis ille, aliis iſte apud Hebræos ſcribitur: quæ differentia literarũ apud Latinos non habetur: & ille fortis vel robuſtus, hic verò populus auulſus interpretatur, quia loquitur contra decem tribus, quæ per idololatriam à cultu Dei, & à regno Dauid erant auulſæ. Fuit autem cognatio eius ex oppido Thecũe, quod ſex milliaribus diſtat à Bethleem: curam gerens pecorũ in latitudine camporum qui ſunt proximi oppido Thecũe, in quibus humo arida atque arenofa nihil omnino frugum gignitur, ſed huberrimis paſcuibus abundant: & ideo cuncta ſunt plena paſtoribus, & ſterilitas terræ compensatur pe-

corum multitudine. Ex hoc numero pastorum fuit Amos, imperitus sermone, sed non scientia. Prophe-
tauit autem eisdem temporibus quibus Ioël, Nahû,
Jonas, Osee, Isaias. Sed aliquantulum exorsus est
prophetare antequam Isaias. Maxime autem contra
decem tribus locutus est: pauca de duabus interse-
rens. Hunc ablatum de numero pastorum misit Do-
minus, vt in Samaria prophetaret: quem Amasias sa-
cerdos frequenter plagis afflixit: tandem filius eius
Ozias veste per tempora transfixit. Post hæc semiui-
uus in terrâ suâ euectus, post aliquot dies dolore vul-
neris expirauit: sepultusque est cum patribus suis.

PROPHEZIA AMOS.

CAP. I.

ERBA Amos, qui fuit
in¹ pastoralibus Thecue: A
quæ vidit super Israël in
diebus Oziaë regis Iuda,
& in diebus Ieroboam
filij Ioas regis Israël, ante
duos annos terræmotus. ² Et dixit, ¶ Do-
minus de Sion rugiet, & de Ierusalem da-
bit vocem suam: & luxerunt speciosa pa-
storum, & exiccatus est vertex Carneli.
³ Hæc dicit Dominus, Super tribus scele-
ribus Damasci, & super quatuor nō con-
uertam eum: eo quòd triturerint in
plaustris ferreis Galaad. ⁴ Et mittā ignem
in domum Azaël, & deuorabit domos B
Ben-adad. ⁵ Et cōteram vestem Damasci:
& disperdam habitatorem de campō idó-
li, & tenentem sceptrum de domo volu-
ptatis: & transferetur populus Syriæ Cy-
renen, dicit Dominus. ⁶ Hæc dicit Domi-
nus: Super tribus sceleribus Gazæ, & super
quatuor

1
vel erat vng
Ex.

H3.9.
capita.

pastori-
bus 4.

disperdentur pascua.

V

Zach. 14. b. 5

Iere. 25. f. 30

Ioël 3. c. 16.

parcam ei fl. j.

valle auen.
betheden.

- quatuor non conuertam¹ eum²: eo quòd
 transfulerint captiuitatē perfectā, vt con-
 cluderent eam in Idumæa. ^{1. vniuersale et} ³ Et mittam ignem in murum Gazæ, & deuorabit ædes eius. ⁴ Et disperdam habitatorem de Azoto, & tenentem sceptrum de Ascalone: & conuertam manum meam super Accaron, & peribunt reliqui Philistinorum, dicit Dominus Deus. ⁵ Hæc dicit Dominus, Super tribus sceleribus Tyri, & super quatuor non cōuertam⁶ eum⁷: eo quòd concluderint captiuitatem perfectam in Idumæa, & non sint recordati fœderis fratrum. ⁶ Et mittam ignem in murum Tyri, & deuorabit ædes eius. ⁷ Hæc dicit Dominus, Super tribus sceleribus Edom, & super quatuor non conuertam eum: eo quòd persecutus sit in gladio fratrem suum, & violauerit miserericordiam eius, & tenuerit vltrà furorē suum, & indignationem suam seruauerit vsq; in finem. ⁸ Mittam ignem in Theman, & deuorabit ædes Bosræ. ⁹ Hæc dicit Dominus: Super tribus sceleribus filiorum Ammon, & super quatuor non conuertam eum: eo quòd dissecuerit prægnantes Galaad ad dilatandū terminū suum. ¹⁰ Et succēdam ignem in muro Rābba: & deuorabit ædes eius in vlulatu in die belli, & in turbine in die commotionis. ¹¹ Et ibit Melchom in captiuitatē ipse, & principes eius simul, dicit Dominus.

1. vniuersale et

c. sup tribus de
pna dist. 1.

1. vniuersale et

mittam.

mias suis.

in seculū vel se

in ppetuum.

2
montes.

Rabbath.

4
Hieron. hic. q. se
plus est impnia
qz ipsa est in ca
usa q. dñs nō cō
uertent.

1 CAP. II.
parca ti & j.
in calcem.

c
gitarre. n. fecerunt.

in pignus accep-
tis.

deoz suoz.

Nu. 21. e. 24.

Deut. 2. e. 24

f. 31.

desertum.

Exo. 24. e. 22

Deut. 8. a. 2.

Hæc dicit Dñs, Super tribus sceleri-
bus Moab, & super quatuor nō con- A
uertā eum: eo quòd incenderit ossa regis
Idumææ vsq; ad cinerem. Et mittā ignē
in Moab, & deuorabit ædes Carioth: &
morietur in sonitu Moab, in clāgore tu-
bæ: & disperdā iudicem de medio eius,
& omnes principes eius interficiam cum
eo, dicit Dominus. Hæc dicit Dñs, Super
tribus sceleribus Iuda, & super quatuor
non conuertā eum: eo quòd abiecerit le-
gem Domini, & mandata eius nō custo-
dierit. deceperūt enim eos idóla sua, post
quæ abierāt patres eorū. Et mittam ignē
in Iudam, & deuorabit ædes Ierusalem. B
Hæc dicit Dominus, Super tribus scele- 6
ribus Israēl, & super quatuor non con-
uertam eum: pro eo quòd vendiderit pro
argento iustū, & pauperē pro calceamen-
tis. Qui conterunt super puluerē terræ 7
capita pauperū, & viam humiliū decli-
nant: & filius ac pater eius ierūt ad puel-
lam, vt violarent nomen sanctū meum.
Et super vestimentis pignoratis accubue- 8
runt iuxta omne altare: & vinū damna- C
torum bibebant in domo dei sui. || Ego
autē exterminauī Amorrhæū à facie eo-
rum: cuius altitudo cedrorum, altitudo
eius, & fortis ipse quasi quercus: & con-
triui fructum eius desuper, & radices eius
subter. || Ego sum qui ascendere vos feci 10
de terra Ægypti: || & duxi vos in deserto
quadraginta annis, vt possideretis terram
Amorrhæi. Et suscitaui de filiis vestris in 11
prophe-

D prophetas, & de iuuenibus vestris Nazaraeos. nunquid non ita est filij Israël, dicit Dñs? ¹² Et propinabatis Nazaræis vinū & prophetis mā dabatis, dicentes, Ne prophetetis. ¹³ Ecce ego stridebo subter vos, ¹⁴ sicut stridet plaustrum onustū fœno. ¹⁵ Et peribit fuga à veloce, & fortis non obtinebit virtutem suam, & robustus non saluabit animam suam: ¹⁶ & tenens arcū non stabit, & velox pedibus suis non saluabitur, & ascensor equi non saluabit animā suam: ¹⁷ & robustus corde inter fortes nudus fugiet in illa die, dicit Dominus.

CAP. III.

¹ **A** Vidite verbū quod locutus est Dominus super vos, filij Israël: super omnē cognationem quā eduxi de terra-Ægypti, dicens, ² Tantummodo vos cognoui ex omnibus cognationibus terræ: idcirco visitabo super vos omnes iniquitates vestras. ³ Nunquid ambulabūt duo pariter, nisi conuenerit eis? ⁴ Nunquid rugiet leo in saltu, nisi habuerit prædam? nunquid dabit catulus leonis vocem de cubili suo, nisi aliquid apprehenderit? ⁵ nunquid cadet auis in laqueum terræ, absq; aucupe? nunquid auferetur laqueus de terra, antequā quid ceperit? ⁶ Si clanget tuba in ciuitate, & populus nō expauescet? si erit malum in ciuitate, quod Dominus non fecerit? ⁷ Quia non faciet Dominus Deus verbum, nisi reuelauerit secretū suum ad seruos suos prophetas. ⁸ Leo rugiet, quis non timebit? Dominus Deus locutus est, quis

visitabo vos in loco vtro, sicut arcatur plaustrum manipulis onustū.

super vos

laqueo.

¹ *audite facite id
c
contritiones*

^a
medio.

^o
*angulo
angulo grabati
in Damaf-
co grabati 9.*

⁷
basan

⁴
*tollat vos sub au-
di inimicos in spi-
ritu: et postertim
tem vna hamis
piscatoris.*

quis non prophetabit? ¹ Auditum facite in
aediibus Azoti, & in aediibus terræ-Aegy-
pti, & dicite, Congregamini super mōtes
Samarix, & videte insanias multas in me-
dio eius, & calumniam patientes in pēne-
tralibus eius. ² Et nescierunt facere rectum, ¹⁰
dicit Dñs, thesaurizantes iniquitatē, & ra- C
pinas in aediibus suis. ³ Propterea hæc di- 11
cit Dñs Deus, Tribulabitur & circuietur
terra: & detrahetur ex te fortitudo tua,
& diripientur aedes tuæ. ⁴ Hæc dicit Dñs, 12
Quomodo si eruat pastor de ore leonis
duo crura, aut extremum auriculæ: sic erue-
tur filij Israël qui habitant in Samaria, in
plaga lectuli, & in Damasci grabato. ⁵ Au 13
dite & cōtestamini in domo Iacob, dicit
Dominus Deus exercituum: ⁶ quia in die 14
cū visitare cōperero præuaricationes Is- D
raël, super eum visitabo & super altaria
Beth-el: & amputabuntur cornua altaris,
& cadent in terram. ⁷ Et percutiam domum 15
hycmalē cum domo æstiuā: & peribunt
domus eburneæ, & dissipabuntur aedes
multæ, dicit Dominus.

⁷
A Udite verbū hoc vaccæ pingues, quæ
estis in monte Samarix: quæ calum- A
niam facitis egenis, & confringitis pau-
peres: quæ dicitis dominis vestris: Affer-
te, & bibemus. ² Iuravit Dominus Deus
in sancto suo, quia ecce dies veniēt super
vos, & leuabūt vos in contis, & reliquias
vestras in ollis feruentibus. ³ Et per aper- 3
turas exhibitis altera contra alterā, & pro-
iiciemini

- 4 iiciemini in Armon, dicit Dñs. Venite ad Beth-el, & impiè agite: ad Galgalá, & multiplicare præuaricationē: & offerte manē victimas vestras, tribus diebus decimas vestras. Et sacrificare de fermentato laudem: & vocate voluntarias oblationes, & annuntiate: sic enim voluistis filij Israël, dicit Dominus Deus. Vnde & ego dedi vobis stuporem dentiū in cūctis vrbibus vestris, & indigētiā panū in omnib⁹ locis vestris: & non estis reuerſi ad me, dicit Dñs. Ego quoque prohibui à vobis imbrem, cū adhuc tres menses superessent vsq; ad messem: & plui super vnā ciuitatem, & super alterā ciuitatē nō plui: pars vna compluta est, & pars super quā non plui, aruit. Et venerūt duæ & tres ciuitates ad vnā ciuitatē vt biberent aquā, & non sunt satiatae: & nō redistis ad me, dicit Dñs. Percussi vos in vento vrente & in aurugine, multitudinē hortorū vestrorū, & vinearum vestrarū, oliueta vestra & ficeta vestra comedit eruca: & nō redistis ad me, dicit Dñs. Misi in vos mōrtē in via Ægypti, percussi in gladio iuvenes vestros, vsq; ad captiuitatē equorū vestrorū: & ascendere feci putredinem castrorū vestrorū in nares vestras: & non redistis ad me, dicit Dñs. Subuerti vos, sicut subuertit Deus Sodomā & Gomorram, & facti estis quasi torris raptus ab incendio: & nō redistis ad me, dicit Dñs. Quapropter hæc faciā tibi Israël: postquā autē hæc fecero tibi, præparare in occursum

subaudi ad solē
nitalem.

spote oblata cō
regare facite.

mūditiam.

c. grat hic. st. c. p.
sunt dñs de p.
dist. 7.

Agg 2. c. 18

pestilentiaz.

10
fftozem.

Gen. 19. c. 24

opus.

quiora et tenebrae

iesus.

sum Dei tui Israël. ¹ Quia ecce formans ² mōtes, & creans ventū, & annuntiās homini eloquium suum faciens matutinam nebulam, & gradiens super excelsa terrę: Dominus Deus exercituum nomen eius.

CAP. V.

c. si paulo. 32. 9. 5.

70. annuntias.

in hōie christi sui.

nihilum.

7
Subaudi inquiri te post dñm qui fr2
tenebre scere facit:3
robora vastatorem.4
diem nocte mutantem5
vastator sup munitionem vaniet.6
Ufr. 9. b. 6.**iesus. i. cor. 1.**9
cibum electu.

Seph. 1. c. 13.

Audite verbum istud quod ego leuo ¹ super vos planctum. Domus Israël ² cecidit, & nō adiciet vt resurgat. Virgo ³ Israël proiecta est in terrā suā, non est qui suscitet eam. ⁴ Quia hæc dicit Dñs Deus, ⁵ Vrbs de qua egrediebātur mille, relinquetur in ea centū: & de qua egrediebantur centū, relinquentur in ea decē in domo ⁶ Israël. ⁷ Quia hæc dicit Dñs domui Israël, ⁸

⁹ Quærite me, & viuetis. ¹⁰ Et nolite querere Beth-el, & in Galgalā nolite intrare, & in Ber-sabee non trāsibitis: quia Galgala ca- ¹¹ptiua ducetur, & Beth-el erit inutilis.

¹² Querite Dñm, & viuite: ne fortē cōbu- ¹³ ratur vt ignis domus Ioseph, & deuora- ¹⁴ bit, & nō erit qui extinguat Beth-el. ¹⁵ Qui ¹⁶ conuertitis in absynthiū iudiciū, & iusti- ¹⁷ tiam in terra relinquitis. ¹⁸ Facientem Ar- ¹⁹ cturum, & Orionē, & cōuertentē in ma- ²⁰ ne tenebras, & diem in noctē mutantem:

²¹ il qui vocat aquas maris, & effundit eas ²² super faciem terrę: Dñs nomen est eius.

²³ Qui subridet vastitatē super robustum, ²⁴ & depopulationē super potentem affert.

²⁵ Odio habuerunt corripientē in porta: & ²⁶ loquentem perfectē abominati sunt. ²⁷ Id- ²⁸ circo, pro eo quod diripiebatis pauperē: ²⁹ & prædam electā tollebatis ab eo: idomos

quadro

- quadro lapide ædificabitis, & nõ habita-
 bitis in eis: vineas plātabitis amātissimas,
 12 & non bibetis vinū earum. ¶ Quia cogno-
 ui multa scelera vestra, & fortia peccata
 vestra: hostes iusti accipientes munus, &
 13 pauperes deprimētes in porta. ¶ Ideo pru-
 D dens in tempore illo tacebit, quia tempus
 14 malum est. ¶ Quærite bonū, & non ma-
 lum, vt viuatis: & erit Dñs Deus exerci-
 15 tuum vobiscum, sicut dixistis. ¶ Odite Rom. 12. b. 9.
 malum, & diligite bonū, & constituite P sal. 96. d. 10
 in porta iudiciū: si fortè misereatur Dñs 33. c. 15. 36. 60
 16 Deus exercituū reliquiis Ioseph. ¶ Propte- 27.
 rea hæc dicit Dominus Deus exercituum
 dominator, in omnibus platéis planctus:
 & in cunctis quæ foris sunt, dicetur væ
 væ: & vocabunt agricolā ad luctum: &
 17 ad planctum eos qui sciunt plangere. ¶ Et
 E in omnibus vineis erit planctus: quia
 18 pertransibo in medio tui, dicit Dñs. ¶ Væ
 desiderātibus diem Domini: ad quid eā
 vobis: dies Domini ista, tenebræ, & non
 19 lux. ¶ Quomodo si fugiat vir à facie leo-
 nis, & occurrat ei versus: & ingrediatur
 domum, & innitatur manu sua super pā-
 20 rietem, & mordeat eū coluber. ¶ Nūquid
 F non tenebræ dies Domini, & non lux: &
 21 caligo, & non splendor in ea? ¶ Odi, &
 proieci festiuitates vestras: & nõ capiam
 22 odorē cœtuū vestrorū. ¶ Quòd si obtule-
 ritis mihi holocausta, & munera ve-
 23 strorum non respiciā. ¶ Aufer à me tumul
tum carminū tuorum: & cātica lyræ tuæ
 non

médicorū iudiciū
 puerentes.

Rom. 12. b. 9.
 P sal. 96. d. 10
 33. c. 15. 36. 60
 27.

¶ vs. 16.

Esa. 13. a. 6.

b. 9.

Iere. 30. b. 7.

1 cœl. 2. c. 11.

Soph. 1. d. 13.

c. odi. 24. 9. P.

¶ vs. 1. c. 10.

d. 14.

Iere. 6. e. 20.

Mala. 2. c. 13.

Sacrificia pacifi-
 corū.

¶ vs. 2. multitudinē

voluet se.

PROP H.

CAP. VI.

Sicuti nomē idoli
regem vrum
placētā
v. Ar. 7. r. 42.
tempnā figurat
quas fecistis vobis
adorare sas. 70.
Et cōphus Deo
tensit.

non audiā. Et reuelabitur quasi aqua iudicium, & iustitia quasi torrens fortis. Nunquid hostias & sacrificiū obtulistis mihi in deserto quadraginta annis, domus Israël? Et portastis tabernaculū Moloch vestro, & imaginem idolorum vestrorum, sydus Dei vestri, quę fecistis vobis. Et migrate vos faciam trans Damascum, dicit Dominus, Deus exercituū nomen eius.

CAP. VI.

aug. li. 4. de doct. chrs. c. 7.

quieti Luc. 6. d. 24.
nominati a pnci
pio gentiū. Et veng
ad eos domus
israel.
nūquid meliores
sūt regnis istis.
lōgiquam putant
ppinquā cogi
tant sedem.
extenditis vos.
Saginatij.
vel scientiā mu
sicorū instrumēto
rum.
nō condolebant
appropinqua bit
lultus exten dē
tiū sē in lectis.

Væ qui opulenti estis in Sion, & confiditis in monte Samarię: optimates capita populorum, ingredientiē pompatrice domū Israël. Tranſite in Chalāne, & videte, & ite inde in Emath magnam: & descendite in Geth Palestinorū, & ad optima quęque regna horū: si latior terminus eorū termino vestro est? Qui separati estis in diē malū: & appropinquatis folio iniquitatis. Qui dormitis in lectis eburneis, & lasciuitis in stratis vestris: qui comeditis agnum de grege, & vitulos de medio amenti. Qui canitis ad vocē psalterij: sicut David putauerunt se habere vasa cantici. Bibentes vinū in phialis & optimo vnguēto delibuti: & nihil patiebatur super cōtritione Ioseph. Quapropter nunc migrabūt in capite transmigratium: & auferetur factio lasciuientū. Iuravit Dñs Deus in anima sua, dicit Dñs Deus exercituū, Detestor ego superbiā Iacob, & domos eius odi, & tradā ciuitatē cum habitatoribus suis. Quod si reliqui fuerint

Iero. 51. b. 14

ⁱ pntinus eig et a
uuncul9 eig

1 fuerint decē viri in domo vna: & ipsi morientur. ² Et tollet eū propinquus suus, & cōburet eum, vt efferat ossa de domo: & dicet ei qui in penetralibus domus est,
 11 Nunquid adhuc est penes te? ³ Et respondet, Finis est. Et dicet ei, Tace, & nō recorderis nominis Dñi. ⁴ Quia ecce Dñs mandauit, & percutiet domū maiorem ruinis, & domum minorem scissionibus.
 13 ⁵ Nunquid currere queunt in petris equi, aut arari potest in bubalis, qm̄ conuertitis in amaritudinē iudiciū, & fructum iustitiæ in absynthiū? ⁶ Qui lætamini in nihili: qui dicitis, Nunquid nō in fortitudine nostra assumpsimus nobis cornua?
 15 ⁷ Ecce enim suscitabo super vos domus Israël, dicit Dominus Deus exercituum, gentem: & cōterent vos ab introitu Emath, vsque ad torrentem deserti.

^c q2 nō subaudi su
ing assuati cōme
motate nomen

^{oo} **IESUS. I. C.**

^a / . 5 . 5 .
venenū nuf fel

^o q germinabat ha
rba serotina. Et
ecce herba sero
na ascendit
ost tōnsiones
arbat quā Exc
derat rex.

CAP. VII.

1 **H**Æc ostendit mihi Dñs Deus: & ecce
 A ¹ **H**ictor locustæ in principio germinatiū serotini imbris, & ecce serotinus post
 2 ² **"tonforē gregis"**. ³ Et factū est: cū consummasset comedere herbam terræ, dixi, Dñe Deus propitius esto obsecro: quis suscitabit Iacob, quia paruulus est? ⁴ Misertus est Dñs super hoc: Nō erit, dicit Dñs. ⁵ Hęc ostendit mihi Dñs Deus: & ecce vocabat iudiciū ad ⁶ ignē Dñs Deus, & deuorauit abyssum multā, & comedit simul partē.
 5 ⁷ Et dixi, Domine Deus, quiesce obsecro: quis suscitabit Iacob, quia paruulus est?
 6 ⁸ **Misertus est Dñs super hoc:** Sed & istud

⁷ parce

⁴ tōnsionem
regis 2.

⁴ pmituit dñs it. j.

⁵ ad iuditiū cū igna

k

non

- . 4.
pendiculum
neum. Et. j.
ut ptra seam
sanctuarium
coniuravit
ppendiculum Et. j.

palatium.

v. greg. 2. mor
c. 41.

x
vel colligens sil
uestres ficus.

non erit, dicit Dñs Deus. ⁷ Hæc ostendit
mihi - Dñs⁸: & ecce Dñs stans super mu-
rum litū, & in manu eius trulla cæmen-
tarij. ⁸ Et dixit Dñs ad me, Quid tu vides
Amos? Et dixi, Trullā cæmentarij. Et dixit
Dñs, Ecce ego ponā trullam in medio po-
puli mei Israël: non adiiciā vltra superin-
ducere eum. ⁹ Et demolientur excelsa idó-
li, & sanctificationes Israël desolabuntur: C
& confurgā super domū Ieroboā in gla-
dio. ¹⁰ Et misit Amasias sacerdos Beth-el
ad Ieroboā regē Israël, dicens, Rebellauit
contra te Amos in medio domus Israël:
non poterit terra sustinere vniuersos ser-
mones eius. ¹¹ Hæc enim dicit Amos, In
gladio morietur Ieroboā, & Israël capti-
uus migrabit de terra sua. ¹² Et dixit Ama-
sias ad Amos, Qui vides, gradere, fuge in
terrā Iuda: & comede ibi panem, & pro-
phetabis ibi. ¹³ Et in Beth-el non adicies
vltra vt prophetes: quia sanctificatio re-
gis est, & domus regni est. ¹⁴ Responditq;
Amos, & dixit ad Amasiā, Non sum pro-
pheta, & non sum filius prophetæ: sed ar-
mentarius ego sum vellicans sycomoros.
¹⁵ Et tulit me Dñs cū sequerer gregē, &
dixit Dñs ad me, Vade, propheta ad po-
pulū meū Israël. ¹⁶ Et nunc audi verbum
Domini, Tu dicis, Nō prophetabis super
Israël, & non stillabis super domū idóli.
¹⁷ Propter hoc hæc dicit Dñs, Vxor tua in
ciuitate fornicabitur, & filij tui & filia
tua in gladio cadēt, & hum⁹ tua funicu-
lo metietur: & tu in terra polluta morie-

ris,

ris, & Israël captiu⁹ migrabit de terra sua.

CAP. VIII.

- 1 **H**Æc ostendit mihi Dñs Deus: & ecce *in ululatu vertetur cantica.*
- 2 **V**ncinus pomorū. Et dixit, Quid tu *absorbetis*
- A vides Amos? Et dixi, Vncinū pomorum. *rogitatis succi
dere.*
- Et dixit Dominus ad me, Venit finis super *mensis 3*
- populū meum Israël: nō adiciā ultra vt *7
Ephra*
- 3 pertranscā eū. Et stridebunt cardines tem- *proverb. 11.
vendamg*
- pli in die illa, dicit Dominus Deus: multi *superbiam*
- 4 morientur: in omni loco proicietur si- *4
p consuetudine sua
Est in iacob.*
- 5 lentium. Audite hoc qui contēritis pau- *5
vel absorbitur*
- perem, & deficere facitis egenos terræ, *Dent 2.
Iere. 15. b. 9.*
- 6 dicentes, Quando transibit 'messis', & *Tob. 2. b. 6.
1. Ma. 1. c. 44.*
- B vanundabimus merces: & sabbathum, & *1*
- aperiemus frumentum: vt imminua- *2*
- mus mensuram, & augeamus siclum, & *3*
- 6 supponamus statēras dolosas, Et possi- *4*
- deamus in argento egenos & pauperes, *5*
- 7 pro calceamētis, & quisquillas frumenti *6*
- 7 vendamus? Iuravit Dominus in 'super- *7*
- bia', Iacob, Si oblitus fuero vsq; ad finem *8*
- 8 omnia opera eorū. Nunquid super isto *9*
- non cōmouebitur terra, & lugebit omnis *10*
- habitor eius: & ascendet quasi fluuius *11*
- uniuersus, & eiicietur, & defluet quasi ri- *12*
- 9 uus Ægypti? Et erit in die illa, dicit Dñs *13*
- C occidet sol in meridie, & tenebrescere fa- *14*
- 10 ciam terrā in die luminis. Et conuertā *15*
- festiuitates vestras in luctū, & omnia can- *16*
- 11 tica vestra in planctum: & inducā super *17*
- omne dorsum vestrum saccum, & super *18*
- omne caput caluitiū: & ponam eā quasi *19*
- 12 luctū vnigeniti, & nouissima eius quasi *20*
- 13 diem amarum. Ecce, dies veniunt, dicit *21*
- 14 *22*
- Domi-

k a

Domi-

c. si paulg. 32. g. 1. Dominus, & emittā famem in terrā: non
 famē panis, neq; sitim aquæ, sed audiendi
 verbum Dñi. ¹ Et cōmouebuntur à Mari ¹²
 vsq; ad mare, & ab Aquilone vsq; ad Oriē ^D
 tem: circuibunt quærentes verbum Dñi,
 & non inuenient. ² In die illa deficient ¹³
 virgines pulchræ, & adolescentes in siti.
³ Qui iurant in delicto Samariæ, & dicūt, ¹⁴
 Viuit Deus tuus Dan: & viuit via Ber-
 bee. & cadent & non resurgent vltra.

¹
 Supl. *supl. in*
liminare.

postes: Et in frustra
coicidā for in capite
oes ipso.

eis qui fu-
gient 3.
Psal. 138. v. 8

tabescit

a *Her. 44. c. 11*
demergetur

iesus. hic
ro. hic,
5. c. 8.

CAP. IX.

Vidi Dominum stantem super altare: ¹
 & dixit, Percute cardinem, & com- ^A
 moueantur superliminaria: avaritia enim
 in capite omniū, & nouissimū eorum in
 gladio interficiam: non erit fuga ² eis: fu-
 gient, & non saluabitur ex eis qui fuge-
 rit. ³ Si descenderint vsq; ad infernū, inde
 manus mea educet eos: & si ascēderint vs-
 q; in cælū, inde detrahā eos. ⁴ Et si abscon-
 di fuerint in vertice Carmeli, inde scru-
 tās auferā eos: & si celauerint se ab oculis
 meis in profundo maris, ibi mandabo ser-
 penti & mordebit eos. ⁵ Et si abierint in
 captiuitatem coram inimicis suis, ibi mā-
 dabo gladio, & occidet eos: ⁶ & ponam o-
 culos meos super eos in malum, & non
 in bonū. ⁷ Et Dñs Deus exercituum qui
 tangit terrā, & tabescet: & lugebunt om- ^B
 nes habitantes in ea: & ascendet sicut ri-
 uus omnis, & defluet sicut fluuius Ægy-
 pti. ⁸ Qui ædificat in cælo ascensionem ⁶
 suam, & fasciculum suum super terram
 fundauit: ⁹ qui vocat aquas maris, & ef-
 fundit

fundit eas super faciem terrę, Dñs nomen
 7 eius. ¶ Nunquid non vt filij Æthiopũ vos
 estis mihi, filij Israël, ait Dñs? nunquid nõ
 Israël ascendere feci de terra-Ægypti: &
 Palæsthinos de Cappadocia, & Syros de
 8 Cyrene? ¶ Ecce oculi Domini Dei super
 C regnum peccans, & conteram illud à fa-
 cie terræ: veruntamen conterens nõ con-
 9 teram domũ Iacob, dicit Dñs. ¶ Ecce enim *comouete faciã*
 mandabo ego, & concutiam in omnibus
 gentibus domum Israël, sicut concutitur
 in cribro: & non cadet lapillus super ter-
 10 ram. ¶ In gladio morientur omnes pecca-
 tores populi mei: qui dicunt, Non appro-
 pinquabit, & non veniet super nos ma-
 11 lum. ¶ In die illa ¶ suscitabo tabernaculum. *As. 15. c. 15. tibi*
 David, quod cecidit: & reædificabo aper- *iesus. 13.*
 turas murorum eius, & ea quæ corruerāt
 instaurabo: & reædificabo eum sicut in
 12 diebus antiquis. ¶ Vt possideant reliquias
 Idumææ, & omnes nationes, eo quòd in- *Sup gans in uoca-*
 uocatum sit nomen meum super eos: di- *tum est nomen*
 13 cit Dominus faciens hæc. ¶ Ecce dies ve- *accedet arator*
 niunt, dicit Dominus: & comprehendet *cũ messor: Et cal-*
 arator mesforem, & calcator vugę mitten- *cator vugę cum*
 14 tem semẽ: ¶ & stillabunt montes dulcedi- *portate.*
 nem, & omnes colles culti erunt. ¶ Et con *Ioel 3. d. 18.*
 uertam captiuitatem populi mei Israël: & *mũstum*
 ædificabunt ciuitates desertas, & inhabi- *fluẽnt*
 tabunt, & plantabunt vineas, & bibent
 vinũ earũ: & facient hortos, & comedẽt
 15 fructus eorũ. ¶ Et plantabo eos super hu-
 mum suã: & non euellã eos vltra de terra
 sua quam dedi eis, dicit Dñs Deus tuus.

PROLOGVS IN ABDIÆ
PROPHETIAM. tom. 6.

IACOB patriarcha habuit fratrem Esau : qui ob coctionem rufam, propter quam vendidit primogenita, Edom Hebræa lingua appellatus est, quod Latine rufus dicitur. Is memoratum fratrem suum, qui Israël nomen accepit, graui odio commotus interire conatus est. Qua de causa omnes qui populū Israël: id est, filios patriarchæ Iacob, prædicti Esau odiū imitati, persequuti sunt, Esau & Edom appellati sunt : & quia populus Israel de captiuitate Chaldæorū per Cyrum regem Persarum nutu Dei reuocatus in Ierusalē ab alio regno grauiter afflictus atque oppressus est, ideo hoc regnum, quod more Esau, prædictum populū persequutum est, per denuntiationem Abdiæ prophætæ increpatur, quod non Dei indignatione sed sua virtute populū superatū gloriabatur, de quo regno olim per Dauid in psalmo centesimo trigesimo sexto dictum est, Memorare Domine filiorum Edom in die Ierusalem. Nam reliqua lectione comprehensa, futurū in Gentes iudicium ob causas lectione comprehensas: regnumque Dei in populo Israël significatur. Hebræi hunc dicunt esse, qui sub rege Samariæ Achab, & impiissima Iezabel, pauit centum prophetas in specubus, qui non curuauerūt genu ante Baal: & de septē millibus erat, quos Elias arguitur ignorasse. Sepulchrum quoque eius vsq; hodie cum mansolæo Elisei prophætæ & Baptistæ Iohannis, in Sebaste venerationi habetur, quæ olim Samaria dicebatur. Hanc Herodes rex Iudææ, Antipatri filius, in honorem Augusti Caesaris Græco nomine vocauit Augustam. Hic igitur quia centum prophetas pauerat, accepit gratiam prophetalem: & de duce exercitus, fit dux Ecclesiæ. Tunc in Samaria paruum gregem pauerat: nunc in toto orbe Christi pascit ecclesias. & *Φερώνυμος* sicut in Actis Apostolorum Stéphanus martyrio coronatus: ita & hic, seruus appellatus est Domini.

PRO-

PROPHETIA ABDIÆ. caput vnicuz.

1 I s i o Abdiæ. Hæc dicit
 A Dominus Deus ad Edō,
 2 || Auditum audiuimus à
 Dño, & legatū ad Gen-
 tes misit, Surgite, & con-
surgamus aduersus eum

Iere. 49. c. 14

trinitas.

2 in prælium. ¶ Ecce paruulum dedi te in
 Gentibus: contemptibilis tu es valde.

gen. 1. / mic
 hee. 5. / isa
 ie. 26. / hier
 on. hic.

3 ¶ Superbia cordis tui extulit te, habitan-
 tem in scissuris petrarum, exaltantem so-
 lium tuum: qui "dicis in corde tuo, Quis

¶ dicit in
 corde suo 14.

4 detrahet me in terram? ¶ Si exaltatus fue-
 ris vt aquila, & si inter sydera posueris ni-
 dum tuum: inde detrahã te, dicit Domi-

Iere. 49. c. 16

5 nus. ¶ Si fures introissent ad te, si latrones

B per noctem: quomodo conticuisses? nõn-
 ne furati essent sufficientia sibi? si vinde-
 miatores introissent ad te, nõquid saltem

6 racemũ reliquissent tibi? ¶ Quomodo ser-
 uati sunt Esau: inuestigauerũt abscondita

7 eius? ¶ Vsq̃ue ad terminũ emiserũt te om-
 C nes viri fœderis tui: illuserunt tibi: inua-

8 luerunt aduersum te viri pacis tuę: qui co-
 medũt tecũ, ponent insidias subter te: nõ

Isa. 29. e. 14.

9 est prudentia in eo. ¶ Nũquid non in die
 illa, dicit Dñs, perdam sapientes de Idu-
 mæa, & prudentiã de monte Esau? ¶ Et ti-

10 mebunt fortes tui à Meridie, vt intereat
 D vir de mōte Esau. ¶ Propter interfectionẽ,
 & ¶ propter iniquitatẽ in fratrem tuũ Iacob,

Ge. 27. g. 43

11 ¶ In die cũm stares aduersus-eum, quãdo
 capiebant alieni exercitũ eius, & extranei

- . 4.

k 4

ingre-

ingrediebantur portas eius, & super Ieru-
 salem mittebant sortem: tu quoque eras
 quasi vnus ex eis. ¹² Et non despicias in die
 fratris tui, in die peregrinationis eius: & ¹³
 non lætaberis super filios Iuda, in die per-
 ditionis eorum: & non magnificabis os
 tuum in die angustia. ¹³ Neque ingredieris
 portam populi mei in die ruinae eorū: ne-
 que despicias & tu in malis eius in die va-
 stitatis illius: & non emitteris aduersus
 exercitū eius in die vastitatis illius. ¹⁴ Ne-
 que stabis in exitibus, vt interficias eos
 qui fugerint: & non concludes reliquos
 eius in die tribulationis. ¹⁵ Quoniā iuxta
 est dies Dñi super omnes gentes: sicut fe-
 cisti, fiet tibi: retributionē tuā cōuertet in
 caput tuum. ¹⁶ Quomodo enim ¹⁶ "bibistis"
 super montē sanctū meū, bibent omnes
 Gētes iugiter: & bibent & absorbebunt,
 & erunt quasi nō sint: ¹⁷ Et in monte Sion
 erit saluatio, & erit sanctus: & possidebit
 domus Iacob eos qui se possederant. ¹⁸ Et
 erit domus Iacob ignis, & domus Ioseph
 flamma, & domus Esau stipula, & succen-
dentur in eis, & deuorabunt eos: & non
 erunt reliquiae domus Esau, quia Dñs lo-
 cutus est. ¹⁹ Et hæreditabunt hi qui ad Au-
 strum sunt, montem Esau, & qui in cam-
 pestribus Philisthiim: & possidebunt re-
 gionē Ephraim & regionem Samariae: &
 Ben-iamin possidebit Galaad. ²⁰ Et trans-
migratio exercitus huius filiorum Israël,
 omnia Chananeorū vsq; ad Sareptā: &
transmigratio Ierusalē, quæ in Bōsphoro
 est,

conuertam.

Abibisti

iesus.
succendent.

ij expulsī sūt de.

Hispania. chal
dagca.
vlace

est, possidebit ciuitates Austri. Et ascendent saluatores in montem Sion iudicare montem Esau: & erit Domino regnum.

*Apostoli. z.
Esd. 9.
Eccia. iudic
3. ge
n. 51.
Et dñs dī apo
stolus. heb. 3.*

PROLOGVS IN PRO-
PHETIAM IONAE.

Ex proœmio commentariorum Hie-
ronymi in Ionam.

IONAM sanctum Hebræi affirmant filium fuisse mulieris viduæ Sareptanæ, quem Elias propheta mortuum suscitauit: matre postea dicente ad eum, Nunc cognoui quia vir Dei es tu: & verbum Dei in ore tuo veritas est. Ob hanc etiam causam ipsum puerum sic vocauit Amathi. Amathi enim in nostra lingua veritatem sonat. Et ex eo quod verum Elias locutus est: ille qui suscitatus est filius esse dicitur veritatis. Ideo de veritate colūba nascitur: quia Ionas columbam sonat. In condemnationem autem Israël Ionas ad gētem mittitur: quod Ninive agente poenitentiam, illi in malitia perseuerant. Temporibus quippe Ieroboā filij Ioas regis Israël, qui Deo derelicto, cum populo suo in Samaria idolis sacrificabat, Ionam prophetā fuisse quartus liber Regum indicat. Is cum prophetia illumināte peccatores ciuitatis Ninive Dei misericordiam cōsecuturos videret: ne falsa prædicare videretur, ad denuntiandū interitum eiusdem ciuitatis ire volebat. Nam sicut Deus ad Abrahā de impietate Sodomorum & Gomorrhæorum locutus est, Clamor Sodomorū & Gomorrhæorum peruenit ad me: Ita & de Ninive dicitur, Eò quòd ascenderit clamor malitiæ eius ad Deum. Et quia sententia Dei de Sodomis facta, minime reuocata est: ita & Ionas aduersum Niniuem prolatam sententiam reuocari volebat: diuinæ dispensationis ignarus qui salutem hominū ad se conuertentium magis vult, quàm interitum. Hoc illi acciderat, quod & sancto Elisæo, qui filium Sunamidis mulieris, mortuum ignorauit. Ideo à conspectu Dei fugere se Ionas putabat, humanum aliquid passus, dicente Dauid, Quò ibo à spiritu tuo: & à facie tua quò fugiam?

k s

IONÆ

H. 4. ca
pita.

CAP. I.

c. nō exemplo etc.
non Ientim. 26. q.
2.

T factū est verbū Domini
ni ad Ionā filiū Amathi,
dicens, Surge, & vade in
Niniuen ciuitatē grandē,
& prædica in ea: quia as-
cendit malitia eius corā
me. Et surtexit Ionas, vt fugeret in Thai-
sis à facie Dñi, & descendit in Ioppen, &
inuenit nauē euntem in Tharsis: & de-
dit naulū eius, & descendit in eam, vt iret
cū eis in Tharsis à facie Domini. Dñs au-
tem misit ventū magnū in mare: & facta
est tēpestas magna in mari, & nauis peri-
clitābatur conteri. Et timuerūt nauē, &
clamauerunt viri ad Deū suū: & miserūt
vasa quæ erāt in nauī in mare, vt alleuia-
retur ab eis: & Ionas descēdit ad interio-
ra nauis, & dormiebat sopore graui. Et
accessit ad eum gubernator, & dixit ei,
Quid tu sopore deprimeris? surge inuoca
Deū tuū, si fortē recogitet Deus de nobis,
& non pereamus. Et dixit vir ad collegā
suū, Venite, & mittam⁹ sortes, & sciamus
quare hoc malū sit nobis. Et miserunt sor-
tes: & cecidit fors super Ionā. Et dixerūt
ad eum, Indica nobis: cuius causa malum
istud sit nobis, quod est opus tuum? quæ
terra tua? & quo vadis? velex quo po-
pulo es tu? Et dixit ad eos, Hebræus
ego sum, & Dominum Deum cæli ego
timeo, qui fecit mare & aridam. Et ti-
muerunt

proiecit

perstabatur

soporante.

vel placetur deo

vnusquisq; ad proxi-
mū

et unde venis?

C muerunt viri timore magno, & dixerunt ad eū, Quid hoc fecisti? Cognouerunt enim viri quòd à facie Domini fugeret: quia indicauerat eis. Et dixerunt ad eum, Quid faciem⁹ tibi, & cessabit mare à nobis? quia mare ibat, & intumescebat*. Et ^{*super eos.} dixit ad eos, Tollite me, & mittite in mare, & cessabit mare à vobis: scio enim ego quoniam propter me tempestas hæc grādis ^{*super vos.} Et remigabant viri, vt reuerterentur ad aridā, & non valebāt: quia mare ibat, & intumescebat super eos. Et clamauerūt ad Dñm, & dixerūt, Quæsumus Dñe, ne peream⁹ in anima viri istius, & ne des super nos sanguinē innocentē: quia tu Dñe, sicut voluisti fecisti. Et tulerunt Ionā, & miserunt in mare: & stetit mare à feruore suo. Et timuerunt viri timore magno Dñm, & immolauerunt hostias Domino, & vouerunt vota.

CAP. III.

ET præparauit Dominus piscem grandem vt deglutiret Ionam: & erat Ionas in ventre piscis tribus diebus & tribus noctibus. Et orauit Ionas ad Dñm Deum suum de ventre piscis. Et dixit, Clamaui de tribulatione mea ad Dominū: & exaudiuit me: de ventre inferi clamaui, & exaudisti vocem meam. Et proiecisti me in profundū in corde maris, & flumē circundedit me: oēs gurgites tui, & fluctus tui super me trāsierūt. Et ego dixi, Abiectus sum à conspectu oculotū tuorum: veruntamen rursus videbo

Mat. 12. c. 40

16. a. 4.

Luc. 11. d. 30.

1. Cor. 15. a. 4.

Psal. 3. a. 5.

17. a. 7. 117. a. 2.

5. 119. a. 10.

IESUS

aspiciam ad

Psal. 68. 2. 1.

vel alga alligata
est capiti meo

debo templum sanctum tuum.

¶ Circundederunt me aque vsq; ad ani-
mam, abyssus vallauit me, pelagus ope-
ruit caput meum.¶ Ad extrema montium descendi, terræ
vectes concluderunt me in æternum: &
subleuabis de corruptione vitam meam,
Domine Deus meus.¶ Cum angustiaretur in me anima mea,
Domini recordatus sum: vt veniat ad te
oratio mea ad templum sanctum tuum.¶ Qui custodiunt vanitates frustra, mi-
sericordiam suam derelinquunt.¶ Ego autem in voce laudis immolabo
tibi: quæcunque voui reddam pro salute
Domino.¶ Et dixit Dominus pisci: & euomuit
Ionam in aridam.

CAP. III.

ET factum est verbū Dñi ad Ionam se-
cundò, dicens, ¶ Surge, & vade in Ni-
niuen ciuitatem magnā: & prædica in ea
prædicationem quam ego loquor ad te.¶ Et surrexit Ionas & abiit in Niuiue iux-
ta verbū Domini: & Niniue erat ciuitas
magna itinere trium dierum.¶ Et cœpit
Ionas introire ciuitatē itinere diei vnus:
& clamauit, & dixit, Adhuc quadraginta
dies, & Niniue subuertetur.¶ Et credide-
runt viri Niniuitæ in Deū: & prædicaue-
runt ieiuniū, & vestiti sunt sacco à ma-
iore vsq; ad minorem.¶ Et peruēnit verbū
ad regē Niniue: & surrexit de solio suo, &
abiecit vestimentū suū à se, & indutus est
sacco, & sedit in cinere.¶ Et clamauit, &
dixit, ¶ Et clamauit, & dixit
dixit¶ Vtū quod voue-
rat in fine pmi
capitis4
in dominū:

Mat. 12. d. 41

Luc. 11. e. 32

70. tres dies
trāstulerūt

deo. hñt nri

qua exēpla

ria. hñt hic. Et 70. et hebraica. in

diuo hieronymo. tom. 6. deo. vel. dei.

dixit in Niniue ex ore regis & principum eius, dicens: Homines, & iumenta, & boves, & pecora nō gustent quicquam nec pascantur, & aquā non bibant. Et operiantur faccis homines & iumenta, & clament ad Dñm in fortitudine: & conuertatur vir à via sua mala & ab iniquitate quæ est in manibus eorum. Quis scit si conuertatur, & ignoscat Deus: & reuertatur à furore iræ suæ, & non peribimus? Et vidit Deus opera eorum quia cōuersi sunt de via sua mala: & misertus est Deus super malitia quam locutus fuerat vt faceret eis, & non fecit.

CAP. IIII.

ET afflicto est Ionas afflictione magna, & iratus est: & orauit ad Dñm, & dixit, Obsecro Dñe, nunquid non hoc est verbū meum, cū adhuc essem in terra mea? propter hoc præoccupauit vt fugerē in Tharsis. scio enim quia tu Deus clemens & misericors es, patiens & multæ miserationis, & ignoscens super malitia.

Et nunc Dñe tolle quæso animā meā à me quia melior est mihi mors quàm vita. Et dixit Dñs, Putasne bene irasceris tu? Et egressus est Ionas de ciuitate, & sedit contra Orientē ciuitatis: & fecit sibi met vmbraclum ibi, & sedebat subter illud in vmbra, donec videret quid accideret ciuitati. Et præparauit Dñs Deus hederā, & ascendit super caput Ionæ, vt esset vmbra super caput eius, & protegeret eū, laborauerat enim: & lætatus est Ionas super hederā, lætitia magna. Et parauit Deus

vermem

dorm

Iere. 2. b. 11

vnusquisqz

Ioel 2. c. 14

m pñteat deū

Ierem. 19. 20.

26. 30.

pñtuit deum

7

displicuit ione di

splicetia.

5

nōne vehemēs ira

Est tibi?

2

cucurbitam.

3

vt trueret suā ama

lo eius: o

Hieronimo Augu

stino. Epist. 11. in

lomo. 7. opuz au

gustini. ait se trā

tulisse hederā

cū vox hebraeā

qz hederā neqz

uucurbitā signif

icet sed aliud ge

nus herbe. qd dici

tur kikhon. la

ta hñs folia in

modū pāpini

cicniō pūnic

aliqua este

Iheroa.

na.
afflictio
me. is
11. 40.
mat.
11.

1
2
A

4
B

6
C

7

7

ascendente auro

vermem ascensu diluculi in crastinu : & C
 percussit hederam & exaruit. Et cum ortus
 fuisset sol, precepit Dominus vento ca- 8
 lido & vrenti : & percussit sol super ca-
 put Ionae, & aestuabat. & petiuit animae
 suae vt moreretur, & dixit, Melius est mi-
 hi mori quam viuere. Et dixit Dñs ad 9
 Ionam, Putasne bene irasceris tu super he-
 deram? Et dixit, Bene irascor ego vsq; ad 10
 mortem. Et dixit Dominus, Tu doles su- D
per hederam, in qua non laborasti, neque
 fecisti vt cresceret, quae sub vna nocte na-
 ta est, & sub vna nocte periit. Et ego no 11
 parcam Niniue ciuitati magnae, in qua
 sunt plusquam centum viginti millia ho-
 minum, qui nesciunt quid sit inter dexte-
 ram & sinistram suam, & iumenta multa?

deus

cucurbitae. 70. Et greci

c. nau. c. sicut
ait. de pnia.
dist. 3.

Deut. 1. que
12. Exo. 23.

hieron. hic. vel p. inno centiam et simplici-
tate vt lacte

tert. etate et
relinquati
ntell. et ui.

quid sit nu-
merus etatis

alberig. cu t
atq; sit parue

loze. vel qz
ate alia pni-

tetia io noza
bat quid est

et inter bo-
nu. et malu-
multi loze

PROLOGVS IN MICHAË
PROPHETIAM. tom. 6.

TEMPORIBVS Ioatham & Achaz & Eze-
 chiae regum Iuda, Michaeam prophetam ad hanc pro-
 phetiam Spiritu sancto repletum fuisse, lectio ipsa
 demonstrat. Sed de suprascripto numero regum, Ioa-
 tham & Ezechiam Deo ob religionem placuisse, hi-
 storia libri quarti Regum, & secundi Paralipome-
 non indicat. Achaz vero relicto Deo, idola Samarie,
 quibus etiam filios suos in sacrificium igni concre-
 mandos obtulerat, coluisse constat. Quam ob rem,
 Deus Samariam, quae reges Israël & Iuda memora-
 torum simulachrorum superstitione scellerat, in-
 crepans, indignationem suam in eam processuram
 comminatus est. Populo etiam Israël prauaricatori,
 & principibus eius, qui eundem populum fallaci
 suasione ad colenda idola impulerant, verbis inse-
 quentibus, captiuitatem & interitum affuturum de-
 nuntiat.

MI.

MICHÆÆ PROPHEZIA.

H3. 7. ca
pita.

CAP. I.

VERBUM Domini quod factum est ad Michæam Morasthitē, in dieb⁹ Iotham, Achaz & Ezechia regū Iuda: quod vidit super Samariā & Ierusalē.

1 ¶ Audite populi oēs: & attendat terra & plenitudo eius: & sit Dñs Deus vobis in

2 restē, Dñs de templo sancto suo. ¶ Quia

3 ecce Dñs egredietur de loco suo: & de-

4 scendet, & calcabit super excelsa terrę. ¶ Et

5 consumentur montes subtus eum: & val-

6 les scindētur sicut cera à facie ignis, sicut

7 aquæ quæ decurrūt in præceps. ¶ In scelere

8 Iacob omne istud, & in peccatis domus

9 Israël. quod scelus Iacob? nōne Samaria?

10 & quæ excelsa Iudæ? nōne Ierusalem? &

11 ponā Samariā quasi aceruum lapidum in

12 agro cū plātat^{ur} vinea: & detrahā in val-

13 lem lapides eius, & fundamenta eius re-

14 uelabo. ¶ Et omnia sculptilia eius conci-

15 dentur, & oēs mercedes eius cōburentur

16 igne, & omnia idōla eius ponam in perdi-

17 tionem: quia de mercedibus meretricis

18 cōgregata sunt, & vsq; ad mercedem mo-

19 reticis reuertentur. ¶ Super hoc plangā,

20 & vlulabo: vadam spoliatus & nudus:

21 faciam planctū velut draconum, & luctū

22 quasi struthionum: ¶ Quia desperata est

23 plaga eius, quia venit vsq; ad Iudā, tetigit

24 portā populi mei vsque ad Ierusalem. ¶ In

Geth

Egreditur.

liquefcent. v

Deut. 32. a. 3. ierem

Isa. 1. a. 2. 29. iob

Esa. 26. d. 21. 16. ma

a. 13.

pp preuaricationem

vel quis fuit cau

sa preuaricationem

is

in

4. reg. 27. 24
25.

pp domos ipsiq

in phra / n

transi habitatio

Saphit cu demuda

is puden dij.

Saanā ad plāctum

bet haesel: vnicui

qz vruq auferet

mā si vne suā.

pp bonū habita

trix maroth:

lign quādrions

ad equos v̄toci

ssimos o habita

trix. S

domn ipsi more

lōh.

domus nichib et

unt.

iniquitatem.

est facultas in mani

bus

dominum.

opprimebant

lamentebut lame

tū: in lamēto dice

tuz.

ironia

idcirco. prohibet lex. diuina. Exo. 20. deut. 5. mus:

ne cōcupisens. etc.

Geth nolite annūtiare, lachrymis ne plo-

retis: in domo Pulueris puluere vos con-

spergite. Et transite vobis habitatio Pul-

chra, confusa ignominia, non est egressa

quæ habitat In-exitu: planctum Domus-

vicinæ accipiet ex vobis, quæ stetit sibi-

met. Quia infirmata est in bonum quæ

habitat In-amaritudinibus: quia descen-

dit malū a Domino in portā Ierusalem.

Tumultus quadrigæ stuporis habitanti

Lachis: principium peccati est filia Sion,

quia in te inuēta sunt scelera Israël. Pro-

pterea dabit emissarios super hæreditatē

Geth: domos Mendacij in deceptionem

regibus Israël. Adhuc hæredē adducam

tibi quæ habitas in Maresa: vsq; ad Odol-

lam veniet gloria Israël. Decaluare, &

tondēre super filios deliciarum tuarum:

dilata caluitium tuum sicut aquila: quo-

niam captiui ducti sunt ex te.

CAP. III.

Væ qui cogitatis inutile & operamini

malū in cubilibus vestris: in luce ma-

rutina faciunt illud, quoniā contra Deū

est manus eorū. Et concupierunt agros,

& violēter tulerunt, & rapuerūt domos:

& calūniabantur virū & domū eius, virū

& hæreditatē eius. Idcirco hæc dicit Dñs,

Ecce ego cogito super familiā istā malū:

vnde non auferetis colla vestra, & non

ambulabitis superbi, quoniā tempus pes-

simum est. In die illa fumetur super vos

parabola, & cantabitur canticū cum sua-

uitate dicētū, Depopulatione vastati su-

mus:

remouebit a nobis: q̄s
 sperabam nobis de
 265 stitui diuisit sibi
 agros nostros.

mus: pars populi mei cōmutata est: quo-
 modo recedet à me, quum reuertatur, qui
 5 regiones nostras diuidat? Propter hoc nō
 erit tibi mittens funiculum sortis in cœ-
 6 tu Domini. ^b Ne loquamini loquentes,
Non stillabit super istos, non compreen-
 7 det confusio. Dicit domus Iacob, Nun-
 quid abbreviatus est spiritus Domini, aut
 tales sunt cogitationes eius? Nōne verba
 mea bona sunt cū eo qui recte graditur?
 8 Et econtrario populus meus in aduersa-
 9 rium confurrexit: de super tunicā palliū
sustulistis: & eos qui transibant simplici-
 9 ter, conuertistis in bellum. Mulieres po-
 puli mei eiecistis de domo deliciarū sua-
 rum: à paruulis earū tulistis laudē meā
 10 in perpetuum. Surgite, & ite, quia non
 habetis hīc requiem: propter immundi-
 tiam eius corrūpetur putredine pessima.
 11 Vtinam non essem vir habens spiritum,
& mendacium potius loquerer: stillabo
tibi in vinum, & in ebrietatem: & erit su-
 12 per quē stillatur populus iste. Congre-
 D gatione congregabo Iacob totum te: in
 vnum conducam reliquias Israel, pariter
 ponam illum quasi gregem in ouili, quasi
 pecus in medio caularum, tumultuabun-
 13 tur à multitudine hominum. Ascendet
 enim pandens iter ante eos: diuident, &
 transibunt portam, & ingredientur per
 14 eam: & transibit rex eorū coram eis, &
 15 Dñs in capite eorum. CAP. III.

ne stillate. i. p̄phe-
 tate p̄p̄ca nōn sti-
 llabunt sup̄ eos ne
 cōprehēdāt eos. i.
 *d̄ Isaiā nōm̄ina
 o dilta.

talīs sūt opa.

bñfaciunt ei.

1. vt inimici gal-
 er in alterū stab-
 nt. 7

Et cōtra eos q̄ cōfi-
 det et transibant
 exuistis tunica
 et pallio, ac si eff-
 ugissent ex p̄tel-

10. gloriā.

4
 corruptione.

c. eūc̄ p̄ncipes.

35. d. x

si fuerit quis piā
 q̄ ambulat p̄ sinz
 vti. i. inania. a
 nnutiet, et mē-
 datū mētus
 fuerit dicēdo st-
 llabo. i. p̄phetā
 bo tibi de vino
 et ebrietate: ta-
 lis erit cōueni-
 ns populo isti.

destruitor.

diuidet.

13
 esus

10. 14
 15. 67

4
 B

1 ET dixi, Audite principes Iacob, & du-
 A Eces domus Israel, nunquid non vestrū

est scire iudicium, ¹ qui odio habetis bo-
 num, & diligitis malū: qui violenter tol-
 litis pelles eorum deſuper eis, & carnem
 eorum deſuper offibus eorum? ² Qui co-
 mederunt carnem populi mei, & pellem
 eorū deſuper excoriauerunt: & oſſa eorū
 confregerunt & cōciderūt ſicut in lebete,
 & quali carnē in medio ollæ. ³ Tunc cla-
 mabunt ad Dominum, & non exaudiet ^B
 eos: & abſcondet faciem ſuam ab eis in
 tempore illo, ſicut nequiter egerunt in
 adinventionibus ſuis. ⁴ Hæc dicit Domi-
 nus ſuper prophetas qui ſeducunt popu-
 lum meum: qui mordent dentibus ſuis:
 & prædicant pacem: & ſiquis non dede-
 rit in ore eorum quippiam, ſanctificant
 ſuper eum prælium. ⁵ Propterea nox vo-
 bis pro viſione erit, & tenebrę vobis pro ^C
 diuinatione: & occumbet ſol ſuper pro-
 phetas, & obtenebrabitur ſuper eos dies.
⁶ Et confundentur qui vident viſiones, & ⁷
confundentur diuini: & operient omnes
 vultus ſuos, quia non eſt reſponſum Dei.
⁸ Veruntamen ego repletus ſum fortitu-
 dine ſpiritus Domini, iudicio & virtute:
 vt annuntiem Iacob ſcelus ſuum, & Iſ-
 raël peccatum ſuum. ⁹ Audite hoc princi-
 pes domus Iacob, & iudices dom⁹ Iſraël: ^D
 qui abominamini iudicium, & omnia
 recta peruertitis. ¹⁰ Qui ædificatis Sion in
 ſanguinibus, & Ieruſalem in iniquitate.
¹¹ Principes eius in muneribus iudicabāt,
 & ſacerdotes eius in mercede docebant,
 & prophetæ eius in pecunia diuinabant:
 &

vel opibus.

preparant

erubescunt.
 amos. 8. iere
 mic. 5.
 vel verbum.

Eze. 22. f. 27

Sopho. 3. a. 3.

& super Dominum requiescebant, dicentes: nunquid non Dominus in medio nostrum? non venient super nos mala.

12 ¹Propter hoc, causa vestri, ²Siō quasi ager arabitur, & Ierusalē quasi aceruus lapidū erit, & mons templi in excelsa sylvarum. ³Iere. 26. f. 18
⁴vel altior erit colibus.

CAP. IIII.

1 **E**T ²erit, in nouissimo dierū erit mons ³domus Domini præparatus in vertice montium, & sublimis super colles: & ⁴fluent ad eum populi. ⁵Et properabunt gentes multæ, & dicent, Venite, ascenda-
mus ad montem Domini & ad domum Dei Iacob: & docebit nos de viis suis, & ⁶ibimus in semitis eius: quia de Sion egredietur lex, & verbum Domini de Ierusalem. ⁷Et iudicabit inter populos multos, & corripiet gētes fortes vsque in longinquum: & concident gladios suos in vomeres, & hastas suas in ligones: non sumet gens aduersus gentem gladiū, & non ⁸discent vltra belligerare. ⁹Et sedebit vir subtus vineam suam, & subtus ficum suam, & non erit qui deterreat: quia os Domini exercituum locutum est. ¹⁰Quia omnes populi ambulabunt vnusquisque in nomine Dei sui: nos autem ambulabimus in nomine Domini Dei nostri in æternum & vltra. ¹¹In die illa, dicit Dominus, congregabo claudicantem: & eā quam eieceram, colligam, & quam afflixeram*. ¹²Et ponam claudicantem in reliquias: & eam quę laborauerat in gētem robustā. ¹³& regnabit Dominus super eos

Isaia 2. 2. 2a

Iesus.

Eccia.

vnusquisqz.

fiesta fuerat.

* consolabor

Soph. 3. d. 19o

Luc. 1. c. 35o

Dan. 7. d. 24o

vel dnuiz pmu.

in monte Sion, ex hoc nunc & vsque in æternum. Et tu turris gregis, nebulosa filie Sion vsq; ad te veniet: & veniet potestas prima regnum filie Ierusalé. Nunc quare mœrore contraheris? nunquid rex non est tibi, aut consiliarius tuus perit, quia cõprehedit te dolor sicut parturientem? Dole, & fatage filia Sion quasi parturiens: quia nunc egredieris de ciuitate, & habitabis in regione, & venies vsque ad Babylonem, ibi liberaberis: ibi redimet te Dominus de manu inimicorum tuorum. Et nunc congregatæ sunt super te gentes multæ quæ dicunt, Lapidetur: & aspiciat in Siõ oculus noster. Ipsi autem non cognouerunt cogitationes Domini, & non intellexerunt consilium eius: quia congregauit eos quasi foenũ aree. Surge, & tritura filia Sion: quia cornu tuũ ponam ferreum, & vngulas tuas ponam areas: & comminues populos multos, & interficies Domino rapinas eorum, & fortitueris eorum Domino vniuersæ terræ.

1
Oglia
vociferabis voci
feratione.
ingemisce.

2
peccauit.
aspiciat. i. iucud
u spectaculu vi
debim in sion.

11
manipulu ad
aram.

desyderium

4
cõiuges te exer
citus filia exer
citus. i. veniet ad
uer su te exercitu

CAP. V.

Nunc vastaberis filia latronis: obsidionem posuerunt super nos, in virga percipient maxillam iudicis Israël. Et TUBETH-LEHEM Ephrata, paruulus es in millibus Iuda: ex te mihi egredietur qui sit dominator in Israël: & egressus eius ab initio, à diebus æternitatis. Propter hoc dabit eos vsque ad tempus, in quo parturiens pariet: reliquiæ fratrum eius cõuertentur ad filios Israël. Et

Matt. 2. 4. 6.
Io. 11. 7. f. 42
iesus.

10.
manebunt.

4° Et stabit, & pascet in fortitudine Domi-
 B ni in sublimitate nominis Domini Dei *vel mittemq.*
 sui: & conuertentur, quia nunc magnifi-
 5 cabitur vsque ad terminos terræ. ^o Et erit
 iste ^o pax: Assyrius^o quum venerit in ter- ^o *pax Assyr-*
 ram nostram, & quādo calcauerit in do- ^o *ria 5.*
 mibus nostris: & fuscitabimus super eum *confrigent.*
 septem ^o pastores, & octo primates homi-
 6 nes. ^o Et pascēt terram Assur in gladio, & *gladijs suis*
 terram Nemrod in lanceis eius: & libera-
 bit ab Assur, quum venerit in terram no- *trinitas.*
 stram, & quum calcauerit in finibus no-
 7 stris. ^o Et erunt reliquiæ Jacob in medio *gen. 1. isaię.*
 C populorum multorum quasi ros à Do- *26. abdi. 1.*
 mino, & quasi stillæ super herbam quæ *7*
 8 non expectat virum, & non præstolatur *princeps & p-*
 filios hominum. ^o Et erunt reliquiæ Jacob *phete. hiero.*
 in Gentibus in medio populorum mul- *8*
 torum, quasi leo in iumentis sylvarum, & *uniuersi ab a-*
 quasi catulus leonis in gregibus pecorum: *postolis vsqz a*
 qui cūm transierit, & conculcauerit, & *hanc statet &*
 9 ceperit, non est qui eruat. ^o Exaltabitur *cele doctores.*
 D manus tua super hostes tuos, & omnes *o hiero.*
 10 inimici tui interibunt. ^o Et erit in die illa, *succidere faciã*
 dicit Dominus: auferã equos tuos de me-
 11 dio tui, & disperdam quadrigas tuas. ^o Et
 perdam ciuitates terræ tuæ, & destruam
 12 omnes munitiones tuas, ^o & auferam ma-
 leficia de manu tua, & diuinationes non
 13 erunt in te. ^o Et perire faciam sculptilia
 tua, & statuas tuas de medio tui: & non
 adorabis vltra opera manuum tuarum.
 14 ^o Et euellam lucos tuos de medio tui: &
 15 conteram ciuitates tuas. ^o Et faciã in furo-
 re

vult disputare. re & in indignatione ultionē in omnibus gentibus quæ non audierunt.

queso.

CAP. VI.

Audite quæ Dominus loquitur, Sur-
 Age, contende iudicio aduersum mon-
 tes, & audiant colles vocem tuā. Audiāt
 montes iudicium Domini, & fortia fun-
 damenta terræ: quia iudiciū Domini cum
 populo suo, & cum Israël diiudicabitur.
 ¶ Popule meo quid feci tibi, aut quid mo-
 lestus fui tibi? respōde mihi. ¶ Quia edu-
 xite te de terra Ægypti, & de domo ser-
 uientium liberaui te: & misi ante faciem
 tuam Moysen, & Aaron, & Mariam? Po-
 pule meus memento quæ solū quid cogita-
 uerit Balach rex Moab: & quid responde-
 rit ei Balaam filius Beor, de Setim vsque
 ad Galgalam, vt cognosceres iustitias Do-
 mini. ¶ Quid dignū offeram Domino, cur-
 uabo genu Deo excelso? nūquid offeram
 ei holocaustomata & vitulos anniculos?
 ¶ Nunquid placari potest Dominus in mil-
 libus arietum, aut in multis millibus hir-
corum pinguium? nunquid dabo primo-
 genitum meum pro scelere meo, fructum
 ventris mei pro peccato animæ meæ? In-
 dicabo tibi o homo quid sit bonum, &
 quid Dominus requirat à te, Vtique
 facere iudicium, & diligere misericor-
 diam, & solicitem ambulare cum Deo
 tuo. ¶ Vox Domini ad ciuitatem clamat, &
salus erit timentibus nomen tuū: audite
 tribus, & quis approbabit illud? ¶ Adhuc
 ignis in domo impij thesauri iniquitatis,
 &

per. 2. a. 4.

Exo. 14. c. 22

Num. 22. 23.

24. 25

delectabitur.

torretiu olei.

humiliare se
 bulando.

vir sapiens ti-
 mebit.

sciamus vel
 eius.

quisit viroa et ipso
 stituet ea.

vel none adhuc.

spina paruuulit detestabile
subaudi dno.

11 & mensura minor iræ plena. ⁹ Nunquid
iustificabo stateram impiam & faccelli
12 pondera dolosa? ⁹ In quibus diuites eius
repleti sunt iniquitate, & habitates in ea
loquebantur mendacium, & lingua eorū
13 fraudulenta in ore eorum. ⁹ Et ego ergo
coepi percutere te perditione super pecca-
14 tis tuis. ⁹ Tu comedes, & non saturabe-
ris: & humiliatio tua in medio tui: & ap-
prehendes, & nō saluabis: & quos salua-
15 ueris, in gladium dabo. ⁹ Tu seminabis,
D & non metes: tu calcabis oliuam, & non
vngēris oleo: & mustum, & non bibes
16 vinum. ⁹ Et custodisti præcepta Amri, &
omne opus domus Achab: & ambulasti
in voluptatibus eorum, vt darem te in
perditionē, & habitantes in ea in sibilum,
& opprobrium populi mei portabitis.

egrotare feci te de
solando.
et tages subaudi
vxore ad concepi
onem: et nō pari
et: et quē pepereri
gladio dabo.
Leu. 26. d. 28.

Deu. 28. d. 38
Agg. 1. b. 6.

volunta-
sibus
fructus qui colligū
tur in estate sicut
racemi:

CAP. VII.

1 **V**AE mihi, quia factus sum sicut qui
colligit in autumnno racemos vinde-
2 miæ: non est botrus ad comedendum,
præcoquas ficus desyderauit anima mea.
3 ⁹ Periit sanctus de terra, & rectus in homi-
nibus nō est: omnes in sanguine insidian-
tur, vir fratrem suum ad mortem vena-
4 tur. ⁹ Malum manuum suarū dicunt bo-
num: princeps postulat, & iudex in red-
dendo est: & magnus locutus est, desy-
derium animæ suæ, & conturbauerunt
5 eam. ⁹ Qui optimus in eis est, quasi paliu-
rus: & qui rectus quasi spina de sepe. ⁹ Dies
speculationis tuæ, visitatio tuā venit: nunc
6 erit vastitas eorum. ⁹ Nolite credere ami-

ibus
vel miseri-
coris.
cum reti
reputantq bona
si deberent fieri
pp malitia man-
uum suarū.
iudicat pp retribu-
tionē.
cōtritionē nō sup
et istud postea in-
tincat.
spina
vel visitatio tu
n veniet tibi in
die qua specula-
beris:

*dn̄z expectabo.**resurget.**Mat. 10. c. 21.**d. 35.**Mat. 10. d. 30**a
muri**tributu.**de**occidentale.**x
vt in silua egre
possint quiesce
re ac in medio
aruarz vt ipsi p
cantur.**diem.*

co: & nolite confidere in duce: ab ea que
 dormit in sinu tuo custodi claustra oris
 tui. ¶ Quia filius contumeliam facit pa- 6
 tri, & filia confurgit aduersus matrem B
 suam, nurus aduersus socrum suam: & 7
 inimici hominis domestici eius. ¶ Ego au- 7
 tem ad Dominum aspiciam, expectabo
 Deum saluatore meum: audiet me Deus
 meus. ¶ Ne leteteris inimica mea super me, 8
 quia cecidi: confurgam quum sedero in
 tenebris, Dominus lux mea est. ¶ Ira Do- 9
 mini portabo, quoniam peccaui ei: donec
 causam meam iudicet & faciat iudicium
 meum: educet me in lucem, videbo iusti-
 tiam eius. ¶ Et aspiciet inimica mea, & o- 10
 perietur confusione, que dicit ad me, Vbi
 est Dominus Deus tuus? Oculi mei vide- 11
 bunt in eam: nunc erit in conculcatione,
 vt lutum platearum. ¶ Dies vt ædificen- 12
 tur macerie tuæ: in die illa longè fiet lex.
 ¶ In die illa & vsque ad te veniet Affur, 13
 & vsque ad ciuitates munitas: & à ciui-
 tatibus munitis vsque ad flumen, & ad
 mare de mari, & ad montem de monte.
 ¶ Et terra erit in desolationem propter ha- 13
 bitatores suos, & propter fructum cogita-
 tionū eorum. ¶ Pasce populū tuum in vir- 14
 ga tua gregem hereditatis tuæ, habitātes
solos in saltu, in medio Carmeli: pascetur
Balan & Galaad iuxta dies antiquos. ¶ Se- 15
 cundum dies egressionis tuæ de terra Æ-
 gypti ostendam ei mirabilia. ¶ Videbunt 16
 gentes, & confundentur super omni for-
 titudine sua: ponent manum super os, au-
 res

res

17 res eorum surdæ erunt. [?] Lingent puluerē

D sicut [?]serpens, velut reptilia terræ protur-
babuntur de ædibus suis: Dominum De-

^{Serpentes}

formidabūt.

18 te. [?] Quis Deus similis tui, qui auferis ini-
quitatem, & transis peccatum reliquiarū
hæreditatis tuæ? non immitteret ultra furo-

Ier. 10. 2. 6.

A. 10. 8. 43.

Col. 2. 1. 33.

reseruat

reseruat

19 est. [?] Reuertetur, & miserebitur nostri, de-
ponet iniquitates nostras: & proiciet in
profundum maris omnia peccata nostra.

subiiciet.

20 [?] Dabis veritatem Jacob, misericordiam
Abraham: quæ iurasti patribus nostris à
diebus antiquis.

gen. 22. 15. 17.

21. 18. 22. 26.

28. 32.

PROLOGVS IN PROPHE-
TIAM NAHV M.

Ex præmio commentariorum Hiero-
nymi in Nahum.

NAHV M prophetam ante aduentū regis Assy-
riorum, qui populum Israël captiuum in suam re-
gionem transtulerat, fuisse, Hebræorum traditio cō-
firmat. Siquidem in fine huius lectionis prædicti re-
gis aduentum idem propheta annuntiare monstra-
tur. Sed cum habitatores Niniue, Iona interitum cī
uitatis prædicante ne diuina ira denuntiaturum inte-
ritum sustinerent, peccatorum & impietatis pœni-
tentiam egissent, accepta Dei misericordia, grauioribus se criminibus implicuerunt. Qua de causa
memoratus propheta spiritu sancto plenus iudiciū
Dei annuntians ita locutus est, Deus zelans & vlcif-
cens Dominus est, &c. Iam enim decem tribus ab
Assyriis deductæ fuerant in captiuitatem sub Eze-
chia rege Iuda: sub quo etiam nunc in consolatio-
nem populi transmigrati aduersum Niniuen visio
cernitur. Nec erat parua consolatio, tam his qui iam

4. reg. 17.

tobię. 14.

4. reg. 17.

Assyriis seruebant; quàm reliquis qui sub Ezechia de tribu Iuda & Ben-iamin ab iisdem hostibus obsidebantur, vt audirent Assyrios quoque à Chaldæis esse capiendos: sicut in sequentibus libri huius demonstrabitur. Sciendum autem est quod Niniue in nostra lingua de Hebræo speciosam sonat. Speciosus autem, hic mundus dicitur. Vnde & apud Græcos κόσμος ab ornatu nomen accepit. Et quicquid nunc aduersum Niniuen dicitur: de mundo figuraliter predicari sentiamus. Quam ob causam & assumptio quam septuaginta interpretatur λιμνα, & Aquila ἄρμα interpretatus est, apud Hebræos נשוא ponitur, id est graue onus: eo quòd eam aduersus quam videtur, premat, nec sinat eleuare ceruicem. Simulque hoc attendendum, quòd hæc ipsa vel assumptio, vel onus, vel pondus prophetæ, visio sit. Non enim loquitur propheta in ἐκστάσει, vt Mōtanus & Prisca, Maximillaq; delirant, sed quod prophetat, liber est visionis intelligentis vniuersa quæ loquitur: & pondus hostium facientis suo populo visionem. De summatione itaque mundi secundum ἀναγωγήν, ὁ Paula & Eustochium, in consolationem sancto-
 niue. dicit tobirum propheta texitur: vt quæcunque in mundo vi-
 as video. n. q. i dent, quasi prætereuntia & caduca contemnant, &
 niquitas eorum si præparent se ad iudicij diem, vbi vltor aduersum ve-
 ros Assyrios affuturus est Dominus.

tobie. 14. de mi-
 niue. dicit tobirum
 as video. n. q. i
 niquitas eorum si
 ne dabit ei.

Paula & Eustochium, in consolationem sancto-
 niue. dicit tobirum propheta texitur: vt quæcunque in mundo vi-
 as video. n. q. i dent, quasi prætereuntia & caduca contemnant, &
 niquitas eorum si præparent se ad iudicij diem, vbi vltor aduersum ve-
 ros Assyrios affuturus est Dominus.

D. 3. de pnia.
 c. nau.

iram reseruans.

1. namini parit
 vel punians ostē-
 dit nemine esse
 inno. cete:

PROPHETIA NAHVM.

Hætria
 capita.

CAP. I. Gen. 10.

NVS Niniue. Liber vi-
 sionis Nahum Elcesæi. A
 Deus emulor, & vici-
 scēs Dñs, vlciscēs Dñs &
 habēs furorē, vlciscēs Do-
 minus in hostes suos, &
 irascēs ipse inimicis suis. Deus patiens, &
 magn⁹ fortitudine & mūdās nō faciet in-
 nocentē. Dñs in tēpestate & turbine viæ
 eius, & nebula puluis pedum eius. Incre-
 pans

desolatus

pans mare & exiccans illud: & omnia flu-
 mina ad desertū deducens. Infirmatus est
 Basan, & Carmel⁹: & flos Libani elāguir.
⁵ Montes cōmoti sunt ab eo, & colles de-
⁶ solati sunt: & contremuit terra à facie e-
 ius, & orbis, & oēs habitātes in eo. ⁷ Ante
 facie indignationis ei⁹ quis stabit? & quis
 resistet in ira furoris eius? indignatio eius
 effusa est vt ignis: & petrae dissolutae sunt
⁷ ab eo. ⁸ Bonus Dñs, & confortās in die tri-
⁸ bulationis: & sciens sperantes in se. ⁹ & in
 diluuiio prætereunte, consummationē fa-
 ciet loci eius: & inimicos eius persequen-
⁹ tur tenebræ. ¹⁰ Quid cogitatis contra Do-
¹⁰ minū? consummationē ipse faciet: non cō-
¹¹ surget duplex tribulatio. ¹¹ Quia sicut spi-
 nae se inuicē cōplectuntur: sic conuiuium
¹² eorū pariter potantiū, consumētur quasi
¹² stipula ariditate plena. ¹³ Ex te exhibit cogi-
¹³ tans contra Dñm malitiā: mente pertra-
¹⁴ ctans prauaricationē. ¹⁴ Hæc dicit Dñs, Si
¹⁴ perfecti fuerint: & ita plures, sic quoq; ar-
¹⁵ tondentur, & ¹⁵ pertransibit: affixi te, &
¹⁵ non affligā te vltra. ¹⁶ Et nunc contera vir-
¹⁶ gam eius de dorso tuo, & vincula tua dis-
¹⁷ rumpā. ¹⁷ Et præcipiet super te Dñs, non
¹⁷ seminabitur ex nomine tuo amplius: de
¹⁸ domo Dei tui interficiam sculptile & cō-
¹⁸ flatile, ponam sepulchrū tuum, quia in-
¹⁹ honoratus es. ¹⁹ Ecce super montes pedes
¹⁹ euangelizantis & annuntiantis pacem: ce-
²⁰ lebra Iuda festiuitates tuas, & redde vota
²⁰ tua: quia non adiiciet vltra vt pertranscat
²¹ in te Belial, vniuersus interit.

stabit.

fortitudo

c. sūt plures. s. a
uthoritas de pñ.
d. 7.vsq; ad spinas cō-
plexas veniet,
et cū inebriatus
fuerit ebrū
nō erit in pace:
et qnto plures fue-
rint, tanto magis
excidentur.

iugum

pertransi-
bunt &

vocabitur semē

nihil reputat

Isa. 52. b. 7.
Rom. 10. e. 13. **iesq;**

impus.

* 70. nō punit deus bis in idipsum et CAP.

Ita legat. c. sūt plures. et. c. ignis. et. c. sceleratior et. c. qrat hic
de pñ. dist. 3. et. c. presb. 71. d. / et. c. qsitū. 14. q. 4. / et. c. quid
igitur. 23. q. 5.

coterit disspendo

rube factus
1. fortes.

intecti coccino sig
cut fasces ignis.

abietes pauefnib
sul. 1. sagite ubi
cone aut mag
nates

conturbata
sunt quadri
ga. 1.

insani et ascenso
res equoz. festi
nantez abulab
p. platen.

pimentum.

hussab nome re
gine captiuadu
ita est: iussa est
ascendere curru.

putientes corda
sun.

Isa. 2. b. 7.
a diebus. 1. multo
tempore

glia pre ois vase
desiderabili.

1. sic euacuabz
et deustabitur
rg deficient.
corda et genua
collidendur et
erit dolor, in
et legna

CAP. II.

Ascendit qui dispergat corā te, qui cu-
1 Astodiat obsidionem: cōtemplare viā, A
conforta lumbos, robora virtutē valde.

Quia reddidit Dñs superbiam Iacob, si-
2 cut superbiam Israēl: quia vastatores dis-
spauerunt eos, & propagines eorum cor-
ruperunt. Clypeus fortium eius ignitus,
3 viri exercitus, in coccineis: igneā habenā
currus in die preparationis eius, & agita-
tores cōsopiti sunt. In itineribus contur-
4 bati sunt, quadriga collisā sunt in pla-
teis: aspectus eorū quasi lampades, quasi
fulgura discurrentia. Recordabitur for-
5 tium suorum, ruent in itineribus suis: ve-
6 lociter ascendent muros eius, & prepara-
bitur vmbra culum. Portæ fluuiorum a-
7 pertæ sunt, & templum ad solum diru-
tum. Et miles captiuus abductus est: &
8 ancillæ eius minabantur, gementes vt co-
lumbæ, murmurantes in cordibus suis.

Et Niniue quasi piscina aquarum aqua
9 eius: ipsi verò fugerunt: state state, & non
est qui reuertatur. Diripite argentum, di-
10 ripite aurum: & non est finis diuitiarum
ex omnibus vasis desiderabilibus. Dissi-
11 pata est, & scissa, & dilacerata: & cor ta-
12 bescens, & dissolutio geniculorum, & de-
fectio in cunctis renibus: & facies omniū
13 eorū sicut nigredo ollæ. Vbi est habitacu-
lū leonum, & pascua catulorum leonū:
ad quā iuit leo, vt ingrederetur illuc: ca-
14 tulus leonis, & nō est qui exterreat? Leo
15 cepit sufficienter catulis suis, & necauit
leanis

leānis suis: & impleuit præda speluncas
 13 suas, & cubile suum rapina. ⁹Ecce ego ad
 D te, dicit Dominus exercituum: & suc-
 cendam vsque ad funū quadrigas "tuas",
 & leunculos tuos comedet gladius: & ex
 terminabo de terra prædam tuam, &
 non audietur vltra vox nuntiorum tuo-
 rum.

CAP. III.

1 **V**ellicuitas sanguinū, vniuersa médacij
 A dilaceratione plena: non recedet à te
 2 rapina. ⁹Vox flagelli, & vox impetus ro-
 te, & equi fremētis, & quadrigæ "feruētis,"
 3 & equitis ascēdētis: ⁹Et micātis gladij: &
 fulgurātis hastæ, & multitudinis interfe-
 ctæ, & grauis ruinae: nec est finis cadaue-
 4 rū, & corruēt in corporibus suis. ⁹Propter
 multitudinē fornicationū meretricis spe-
 ciosæ, & gratæ, & habentis maleficia, quæ
 vendidit gentes in fornicationibus suis,
 5 & familias in maleficiis suis: ⁹ || Ecce ego

B ad te, dicit Dominus exercituum: & reue-
 labo pueritiam tua in facie tua, & ostendā
 Gentibus nuditatem tuā, & regnis igno-
 6 miniam tuam. ⁹Et proiciam super te abo-
 minationes, & contumeliis te afficiam, &
 7 ponam te in exemplū. ⁹Et erit, omnis qui
 viderit te, resiliet à te, & dicet: Vastata est
 Niniue: quis commouebit super te caput?
 8 vnde quæram consolatorem tibi? ⁹Nun-
 quid melior es? Alexandria populorū, quæ
 habitat in fluminibus? aquæ in circuitu
 eius: cuius diuitie, mare: aquæ, muri eius.

9 ⁹Æthiopia fortitudo eius, & Ægyptus, &
 C non est finis: Africa & Libyes fuerunt

*Meron. hic in hebreo nō h̄r caput, sed in
 nos appo suing. vt Sensus manifestior fieret.*

9 esse &

*mendatio et impi-
 nis.
 a
 saluantis*

Eze. 24. b. 9.

Haba. 2. c. 13.

*multitudinis interfe-
 ctæ.*

feruentes

*& equites
 ascendentis*

*Et micantes
 gladij, &*

*fulgurantes
 haste &*

*multitudi-
 nes interfe-*

*ctæ, & gra-
 ues ruinae.*

Isa. 47. a. 13.

simbrins tuis.

turpitudinem.

tangquam sordes

condolebit ei

*multos h̄z popu-
 los.*

4 ad

antemurale.

*alligati.**abscondita.**a
munitionē forte
pp inimicū.**apicendo**fortifica**7
robora fornacē.**vel grassatus.**x
domini
principes**n
quiescēt fortes.**m
dissus est**curata**4
infirmata**5
id didici de te cō
ploserūt manus*

in auxilio tuo. Sed & ipsa in transmigra-
 tionem ducta est in captiuitatē: paruuli
 eius elisi sunt in capite omnium viarum,
 & super inclytos eius miserunt sortem,
 & omnes optimates eius confixi sunt in
 compedibus. Et tu ergo inebriaberis, &
 eris despecta: & tu quæres auxiliū ab ini-
mico. Omnes munitiones tuæ sicut ficus
 cum grossis suis: si concussæ fuerint, ca-
 dent in os comedētis. Ecce populus tuus
 mulieres in medio tui: inimicis tuis ad a-
percionem pandētur portæ terræ tuæ, de-
 uorabit ignis vinctes tuos. Aquam prop-
 ter obsidionē hauri tibi, extrue munition-
 es tuas: intra in lutum & calca, subigens
tene laterē. Ibi comedet te ignis: peribis
 gladio, deuorabit te vt bruchus: cōgrega-
 te vt bruchus, multiplicare vt locusta. Plu-
 res fecisti negotiationes tuas, quàm stellæ
 sint cæli: bruchus expansus est, & auola-
 uit. Custodes tui quasi locustæ: & paruuli
 tui quasi locustæ locustarum quæ con-
 sidunt in sepibus in die frigoris: sol ortus
 est, & auolauerūt, & non est cognitus lo-
 cus earū vbi fuerint. Dormitauerunt pa-
 stores tui rex Assur, sepelientur principes
 tui: latitauit populus tuus in montibus,
 & non est qui congreget. Non est obscu-
ra contritio tua, peffima est plaga tua: om-
 nes qui audierunt auditionē tuam, com-
presserūt manū super te: quia super quem
 non transit malitia tua semper?

P. R. O.

PROLOGVS IN PROPHE-
TIAM HABACVC.

Ex proœmio commentariorum Hiero-
nymi in Habacuc. *tom. 6.*

LO VATVOR Prophetę in duodecim prophe-
tarum volumine continentur: è quibus tres in prin-
cipio limma, id est pondus titulum habent, Nahum,
Habacuc, & Malachias. Porrò Zacharias in medio
& circa finē duos huiuscemodi ponit titulos: è qui-
bus vnus est, Onus verbi Domini in terra Adrach
& Damasci requiei eius. alter in fine, Onus ver-
bi Domini super (sraël). De Nahum, orationibus
tuis iam liber editus est: de Zacharia & Malachia, si
vita comes fuerit, differetur. Nunc Habacuc habe-
mus in manibus, qui vel ex eo quòd amabilis Do-
mini est, vocatur amplexatio, vel quòd in certamen
& luctam & (vt ita dicam) amplexum cum Deo con-
greditur: amplexantis, id est luctantis, sortitus est
nomen. Nullus enim tam audaci voce ausus est
Deum ad disceptationem iustitię prouocare, & di-
cere ei: Cur in rebus humanis, & in mundi istius po-
litia tãta rerum versatur iniquitas: Vociferabor ad
te vim patiens: & non saluabis? Quare ostendisti mi-
hi iniquitatem, & laborem videre? Lacerata est lex,
& non peruenit vsque ad finem iudicium: quia im-
pius præualet aduersum iustum: ideo egreditur iu-
dicium peruersum. Vides quòd temeraria vox sit, &
quodammodo blasphemantis, creatorem suum ad
iudicium prouocare: & vas fragile aduersum figulū,
cur tale vel tale factum sit disputare? Necnon & hoc
animaduertendum, quod assumptio vel pondus, quę
grauia esse iam diximus, prophetę visio est: & aduer-
sum Montani dogma peruersum, intelligit quod vi-
det: nec vt amens loquitur: nec more insipientium
fœminarum dat sine mente sonum. Vnde & Aposto-
lus iubet vt si prophetantibus alijs, alij fuerit reuela-
tum, taceant qui prius loquebantur. Et statim, Non
est inquit dissensionis Deus, sed pacis. Ex quo intel-
ligitur, cum quis voluntate reticet, & alteri locum
dat ad loquēdū, posse & loqui & tacere cū velit. qui
autē in ecstasi, id est inuitus loquitur, nec tacere nec
loqui

loqui in sua potestate habet. Illud quoque discere (quia
 semel à me violenter exigis, vt quasi quosdã gradus &
 scalas ad altiora nitenti, historiã tibi interpreter) pro
 phetiã esse contra Babylonem & Nabuchodonosor re
 gem Chaldæorum, vt quomodo prior propheta Na
 hum, quem Habacuc sequitur, vaticinium habuit
 contra Niniuen & Assyrios, qui vastauerunt decem
 tribus quæ vocantur Israël: ita Habacuc prophetiã
 habeat aduersus Babylonem & Nabuchodonosor: à
 quibus Iuda & Ierusalem, templumque subuersa
 sunt. Et vt scias eo tempore fuisse Habacuc, quo iã
 duæ tribus quæ vocabantur Iudas, ductæ erant in
 captiuitatem, Daniel docere te poterit: ad quem in
 lacum leonum Habacuc cum prandio mittitur:
 quanquam apud Hebræos hæc ipsa non legatur hi
 storia. Igitur siue quis recipiat scripturam illam,
 siue non recipiat, vtrunque pro nobis est. Aut enim
 recipit: & iam post factã rē, liber Habacuc texitur:
 aut non recipit, & quasi propheta scribit quæ vêtura
 cognoscit. Interim secundum literã causatur aduer
 sum Deum propheta: cur Nabuchodonosor templū
 Dei vastet & Iudam: cur Ierusalem quondam vrbs
 Domini, destruat: quare clamet populus, & non
 exaudiatur, vociferetur ad Dominum oppressus à
 Chaldæis, & non saluetur. quare etiam ipse propheta
 vel populus, ex cuius persona nunc loquitur, ad
 hoc vixerit & hucusque perductus sit, vt iniquitatē
 hostium & suū laborem videat: cur iniustitia præua
 leat aduersum se. Et hoc dicit præ mentis angustia,
 nesciens aurum in igne cōstari, & tres pueros de ca
 mino ignis puriores exisse, quàm intrauerant. Sed &
 hoc generaliter accipere possumus, quòd ex persona
 humanæ impatientiæ loquatur: vt in querulam vo
 cem & plenam doloris erumpat, dicens: Quare re
 spicis contemptores, & taces conculcante impio iu
 stio rem se? Hæc autem loquitur, nesciens iudicia
 Dei inuestigabilia, & profundum diuitiarum sapi
 entię & scientię eius, quòd non ita videat Deus, vt
 videt homo. homo tantum præsentia respicit: Deus
 futura & æterna cognoscit. Et quomodo si ægro
 rus & astuans febribus aquam frigidam postulet, &
 dicat ad medicum, Vim patior, crucior, vrer, exanimor,
 vsquequo medice clamabo, & non exaudies?

Istud ex
 principio
 cōmentario
 tum Hiero
 nymi in Ha
 bacuc.

Et

Et respondeat ei sapientissimus ac clementissimus
 medicus, Scio quo tempore dare debeam quod
 postulas: & non misereor modo, quia misericordia
 ista crudelitas est, & voluntas tua contra te petit. Ita
 & Deus noster sciens clementie suae pondera atque
 mensuras, interdum non exaudit clamantem: ut eum
 probet, & magis prouocet eum ad rogandum, & quasi
 igne excoctum iustiozem & puriozem faciat. Quod
 intelligens Apostolus secundum id quod misericor-
 dia consecutus est a Domino, ait: Sed non deficimus
 in tribulationibus. Et benedicit Dominum in omni
 tempore: & scit quod qui perseverauerit usque in finem,
 hic saluus erit: & gloriatur in labore & dolore. Et
 cum Ieremia dicit, Tribulationem & miseriam in-
 uocabo: ut quomodo alius inuocat Deum, sic san-
 ctus vir & bellator inuictus ad exercendum se &
 probandum, tribulationem & miseriam venire co-
 siderat.

PROPHETIA HABACUC.

Habet tria capita.

CAP. I.

Nus quod vidit Habacuc propheta. Usque
 quo Domine clamabo, & non exaudies? vocife-
 rabor ad te vim patiens, & non saluabis? Quare
 ostendisti mihi iniquitatem & laborem, vi-
 dere praedam & iniustitiam contra me? Quare
 respicis contemptores, & taces concul-
 cante impio iustiozem se? Et facies homi-
 nes quasi pisces maris, & quasi reptilia non
 habentia ducem? & factum est iudicium
 & contradictio poterior? Propter hoc la-
 cerata est lex, & non peruenit usque ad fi-
 nem iudicium: quia impius praeualet ad-
 uersus iustum, propterea egreditur iudi-

pp iniquitate
 na
 quersitate est p
 ateris me vide
 re vastatione
 et iniquitate ex
 a duerso mihi
 et contentio et zi
 xo in altu se to
 llit.

debilitata.

Seculu. i. pfecti
 onem.

zona cingit.

hoc totu non est in hebreo
 nec in biblijs nostris aliquis. lxx.

cium

An. 13. f. 41. **ci**um peruersum. ¶ Aspicite in gentibus
 & videte, & admiramini, & obstupescite:
 quia opus factum est in diebus vestris,
 quod nemo credet cū narrabitur. ¶ Quia
 ecce ego suscitabo Chaldaeos, gentem a-
 maram & velocem, ambulantem super
 latitudinē terræ, vt possideat tabernacula
 non sua. ¶ Horribilis & terribilis est: ex se-
 metipsa iudicium & onus eius egredie-
 tur. ¶ Leuiiores pardis equi eius, & velocio-
 res lupis vespertinis, & diffundentur equi
 tes eius: equites nanq; eius de longe veni-
 ent, volabunt quasi aquila festinās ad co-
 medendum. ¶ Omnes ad p̄radam veniēt,
 facies eorum ventus vrens: & congrega-
 bit quasi arenam, captiuitatem. ¶ Et ipse
 de regibus triūphabit, & tyranni ridiculi
 eius erūt: ipse super oēm munionē ride-
 bit, & comportabit aggerē, & capiet eam.
 ¶ Tunc mutabitur spiritus, & pertransibit,
 & corruet: hęc est fortitudo eius Dei sui.
 ¶ Nunquid non tu à principio Domine
 Deus meus, sancte meus, & non morie-
 mur? Domine in iudicium posuisti eum:
 & fortem vt corriperes, fundasti eum.
 ¶ Mundi sunt oculi tui, ne videas malum,
 & respicere ad iniquitatem non poteris. D
 quare non respicis super iniqua agentes,
 & taces deuorante impio iustio rem se? ¶ Et
 facies homines quasi pisces maris, & qua-
 si reptile non habens principem. ¶ Totum
 in hamo subleuauit, traxit illud in sagena
 sua, & congregauit in rete suam. Super
 hoc letabitur & exultabit, ¶ propterea im-
 molabit

1
actiores.

rapinam.

ridebit, et p̄ci-
pes

delinquet:

molabit fagenæ suæ, & sacrificabit reti suo: quia in ipsis incrassata est pars eius, & ¹⁷ cibus eius electus. ¹ Propter hoc ergo expandit fagenam suam, & semper interficere Gentes non "parcet".

CAP. II.

¹ **S**uper custodiam meam stabo, & figam ² gradum super munitionem: & contemplanbor, ut videam quid dicatur mihi, & quid ³ respondeam ad arguentem me. ⁴ Et respondit mihi Dominus, & dixit: Scribe visum, & explica eum super tabulas: ut percurrat qui legit eum. ⁵ Quia adhuc visus procul, & apparebit in fine, & non mentietur. si moram fecerit, expecta illum: quia veniens veniet, & non tardabit. ⁶ Ecce, qui incredulus est, non erit recta anima eius in semetipso: instus autem in fide sua vivet. ⁷ Et quomodo vinum potantem decipit: sic erit vir superbus, & non decorabitur: qui dilatauit quasi infernus animam suam: & ipse quasi mors, & non adimpletur: & congregavit ad se omnes gentes, & coaceruavit ad se omnes populos. ⁸ Nunquid non omnes isti super eum ⁹ parabolam sument, & loquelam ænigmatum eius: & dicetur, Vae ei qui multiplicat non sua? usquequo & aggrauat contra se densum lutum? ¹⁰ Nunquid non repente consurgent, qui mordeant te: & suscitabuntur ¹¹ lacerantes te, & eris in rapinam eis? ¹² Quia tu spoliasti gentes multas, spoliabunt te omnes qui reliqui fuerint de populis propter sanguinem hominis & iniquitatem terre civitatis, & omnium habitantium in ea. ¹³ Vae qui

*pinguis. nūquid p
pterea succu
bit fagenam suam
Et sēp interficer
e gentes nō par
cet.*

¶ cessat

Esa. 21. b. 8o. 3.

*vel statim legi
possit*

iesus.

*c. in domo. de p
ten. d. 4.*

Supbi.

Ioan. 3. d. 36.

Rom. 1. b. 17.

Gal. 3. b. 11.

Heb. 10. g. 38.

*verūm potator
vini q̄ prouari
tur. qui est vit su
pbis nō p̄mane
bit.*

*2
interpretationē*

*//
mouentes.*

*rapinas quas ex
ercuisti lega te
ram.*

concidendo. ¹ congregat auaritiā malā domui suā, vt
 sit in excelso nidus eius, & liberari se pu-
 tionem arboris ² sicut de manu mali. ³ Cogitasti confusionē
 ti. ⁴ domui tuā, concidisti populos multos, &
 p multa in ani ⁵ peccauit anima tua. ⁶ Quia lapis de parie-
 tatem. ⁷ te clamabi t: & lignum quod inter iuctu-
 Exe. 24. b. 9. ⁸ ras ædificiorū est, respondebit. ⁹ ¶ Væ qui
 Nah. 3. 4. 2. ¹⁰ ædificat ciuitatē in sanguinibus, & præpa-
 rat urbē in iniquitate. ¹¹ Nūquid non hæc
 sunt à Dño exercituū? Laborabunt enim
¹² populi in multo igne: & gentes in vacuū,
¹³ & deficient. ¹⁴ Quia replebitur terra, vt co-
 gnoscant gloriā Dñi, quasi aquæ operien-
 tes mare. ¹⁵ Væ qui potum dat amico suo,
¹⁶ mittens fel suum & inebrians, vt aspiciat
 nuditatē eius. ¹⁷ Repletus es ignominia pro
 gloria, bibe tu quoq;,, & cōsopire: circū-
 dabit te calix dexteræ Dñi, & vomitus ig-
 nominiæ super gloriā tuā. ¹⁸ Quia iniqui-
 tas Libani operiet te, & vastitas animalium
 deterrebit eos de sanguinibus hominis &
 iniquitate terræ, & ciuitatis, & omnium
 habitantium in ea. ¹⁹ Quid prodest sculp-
 tile, quia sculpsit illud fictor suus conflu-
 tile & imaginē falsam? quia sperauit in fi-
 gmento fictor eius, vt faceret simulachra
 muta. ²⁰ Væ qui dicit ligno, Expergiscere:
 Surge, lapidi tacenti. nunquid ipse doce-
 re poterit? Ecce, iste coopertus est auro &
 argento: & omnis spiritus nō est in visce-
 ribus eius: ²¹ ¶ Dominus autem in templo
 sancto suo: sileat à facie eius omnis terra.

⁷ Satiatus es for
 ignominia pro
 gloria qd
¹² Sicut conturbat
 animalia ob ra-
 pinas: pp sangui-
 ne hoīdū et impi-
 nam.

¹² Sicut conturbat
 animalia ob ra-
 pinas: pp sangui-
 ne hoīdū et impi-
 nam.

¹² Sicut conturbat
 animalia ob ra-
 pinas: pp sangui-
 ne hoīdū et impi-
 nam.

¹² Sicut conturbat
 animalia ob ra-
 pinas: pp sangui-
 ne hoīdū et impi-
 nam.

¹² Sicut conturbat
 animalia ob ra-
 pinas: pp sangui-
 ne hoīdū et impi-
 nam.

¹² Sicut conturbat
 animalia ob ra-
 pinas: pp sangui-
 ne hoīdū et impi-
 nam.

ORA-

ORATIO HABACVC PRO
IGNORANTIS.

CAP. III.

A Domine audiui auditionem tuam, & timui: Domine opus tuum in medio annorum, viuifica illud: in medio annorum notum facies: cum iratus fueris, misericordiae recordaberis.

2 Deus ab Austro veniet, & sanctus de monte Pharan. Semper operuit caelos gloria eius, & laudis eius plena est terra.

4 Splendor eius ut lux erit, cornua in manibus eius: ibi abscondita est fortitudo eius.

5 Ante faciem eius ibit mors, & egredietur diabolus ante pedes eius.

6 Stetit, & mensus est terram: aspexit, & dissoluit Gentes, & contriti sunt montes seculi: incuruati sunt colles mundi, ab itineribus aeternitatis eius.

7 Pro iniquitate vidi tectoria Aethiopiae, turbabuntur pelles terrae Madian.

8 Numquid in fluminibus iratus es Dñe? aut in fluminibus furor tuus? vel in mari indignatio tua, "qui ascendis super equos tuos, & quadrigae tuae saluatio?

9 Suscitans suscitabis arcum tuum, iuramenta tribubus quae locutus es. Semper Fluios scindes terrae.

10 Viderunt te, & doluerunt montes, gurgites aquarum transiit, dedit abyssus vocem suam, altitudo manus suas leuauit.

11 Sol & luna steterunt in habitaculo suo, in luce sagittarum tuarum ibunt, in splendore fulgurantis hastae tuae.

7
7o hñ in medio du
oz. animalium cogn
osceris. N

IESUS

Sela.

plēdores de loco
fig. p. cedebat:

pestis

pestis. oo

IESUS

vel transire fecit

sterni

logi temporis

mouerunt se cor

ting.

cōtra flumina.

ad salutē vel ut

adiuuent nos.

Sela.

ascendero

manifestatione

manifestabitur

arcus tuus scz

pmonē quem

iurasti tribubz

flubz scidi sti

D. greg. 17. mora

c. 14. s

vel locū suum

ira calcasti.

triturasisti

selā. **IESU.**

vel p̄fodisti b̄neu
lis sig caput exer
citus sig

c
aceruo

ad vocam

ingrassa est

exp̄nui: q̄debe
rem expectare
die tribulation

is. Et ascendere
ad populu q̄co
trans bellatu
is est

vel labor oleę
frustraneę erit

salute mea.

IESUS.

vt triuphē mu
sicis instrumē
tis.

¶ In fremitu conculcabis terram: in fu- 12
rore obstupēfacies Gentes.

¶ Egressus es in salutem populi tui, in sa- 13
lutem cum Christo tuo. percussisti caput
de domo impij, denudasti fundamentum
* vsque ad collum. Semper.

¶ Maledixisti sceptris eius, capiti bellato- 14
rum eius, venientibus vt turbo ad disper-
gendum me: exultatio eorum, sicut eius
qui deuorat pauperem in abscondito.

¶ Viam fecisti in mari equis tuis, in luto 15
aquarum multarum. **D**

¶ Audiui, & conturbatus est venter me- 16
us, à voce contremuerunt labia mea: in-
grediatur putredo in ossib⁹ meis, & sub-
ter me scateat: vt requiescam in die tribu-
lationis, vt ascendam ad populum accin-
ctum nostrum.

¶ Ficus enim non florebit, & non erit 17
germen in vineis: mentietur opus oliuę,
& arua non afferent cibum: abscindetur
de ouili pecus, & non erit armentum in
præsepibus.

¶ Ego autem in Domino gaudebo, & 18
exultabo in Deo Iesu meo.

¶ Deus Dominus fortitudo mea, & po- 19
net pedes meos quasi ceruorum: & super
excelsa mea deducet me victor, in psalmis
canentem.

PROLOGVS IN SOPHONIÆ
PROPHETIAM.

Ex principio commentatorum Hiero-
nymi in Sophoniam. **tom. 6.**

TRADVNT Hebræi, cuiuscunque prophetę
pater

pater aut auus ponatur in titulo, ipsos quoque prophetas fuisse. Vnde & Amos vnus de duodecim prophetis qui dixerat, Non sum propheta, nec filius prophetae, sed pastor caprarum vellicas sycomoros, patris nomen in titulo non habet. Hoc si verum est, Sophonias propheta, nomine (vt ita dicam) prophético, & gloriosa maiorum suorum stirpe generatus est: habuit enim patrem Chusi, auum Godoliam, proauum Amariam, attauum Ezechiam: & talem quadrigam ipse velut extremus auriga compleuit. Nomen Sophoniae, alij speculam, alij arcanum Domini transfulerunt. Siue igitur specula, siue absconditum Domini interpretetur: vtrunq; prophetae conuenit. Dicitur enim ad Ezechielem: Fili hominis, Speculator est te posui domui Israel. Iste ergo propheta qui erat in specula & in sublimibus constitutus, & nouerat mysteria Domini: filius erat Chusi qui interpretatur humilitas. Habebat quoq; auum Godoliam, qui dicitur magnitudo Domini: & proauum Amariam, qui & ipse vertitur in sermonem Domini: & attauum Ezechiam, qui sonat fortitudo Domini. De fortitudine itaq; Domini natus est sermo Domini: & de sermone Domini, nata est magnitudo Domini: & de magnitudine nata est humilitas: vt cum peruenerit aliquis ad perfectum, dicat: Quia non sum dignus vocari apostolus. Et illud in psalmis, Domine non est exaltatum cor meum: neq; elati sunt oculi mei. Iosias regem Iudae, cuius temporibus Sophonias prophetae inuenitur, Deo pra omnibus regibus Iudae placuisse, historia quarti libri regum & secundi paralipomenon demonstrat. Iosias simulachra quae pater suus Amon, vel auus Manasses in templo Dei collocauerat, deiecit comminuisse monstratur. In quibus etiam serpentem aureum a Moyses factum: quem errori inducus populus, superstitione idolorum detentus, admiserat. Idem custodisse pascha: & intermissum temporibus multis solus celebrasse monstratur. Ideo Deus per prophetam temporibus memorati regis quae prouentura erant, ostendens gentibus quidem lectione comprehensis affuturum iudicium: populo vero Israel salutem: & ciuitati Ierusalem restorationem tunc temporis tribuendam textu lectionis denuntiavit.

*Se
mi circulis inclusa. no hnt
in hieronymo. nec iofias
ostegit Serpente, sed Ezechias
regu. 18.*

SO.

deficiendo de SOPHONIAE PROPHECIA.
ficere faciō. Et. H³ tua capita.

CAP. I.

offendicula.

chemazim pe
culiare genus
sacerdotū ba
al

VERBUM Domini quod
factū est ad Sophoniam
filiū Chusi, filij Godolia,
filiij Amarię, filij Ezechię,
in diebus Iosia filij Amō
regis Iudæ. Congregans
congregabo omnia à facie terræ, dicit Do
minus: cōgregās hominem & pecus, con
gregans volatilia cæli & pisces maris: &
rūina impiorū erunt: & disperdā homi
nes à facie terrę, dicit Dominus. Et exten
dam manum meā super Iudam & super
omnes habitantes Ierusalē: & disperdam
de loco hoc reliquias Baal, & nomina edi
tuorū cum sacerdotibus: Et eos qui ado
rant super tecta militiā cæli, & adorāt, &
iurant in Domino, & iurāt in Melchom,
Et qui auertūtur de post tergum Domi
ni, & qui non quaesierunt Dominum, nec
inuestigauerūt eum. Silete à facie Domi
ni Dei: quia iuxta est dies Domini, quia
preparauit Dominus hostiam, sanctifica
uit vocatos suos. Et erit: in die hostię Do
mini visitabo super principes & super fi
lios regis, & super omnes qui induti sunt
veste peregrina: Et visitabo super omne
qui arroganter ingreditur super limen in
die illa, qui complent domum Domini
Der sui iniquitate & dolo. Et erit in die
illa, dicit Dominus, vox clamoris à porta
piscinū, & vlulatus à Secunda, & contritio

parauit imita
tos

dnōy suoy.

vel schola.

4. reg. 22. magna
2. p. 34

11 magna à collibus. ⁹ Ululate habitatores Chanaán, dis
 C lax: conticuit omnis populus Chanaán, dis
 12 perierunt omnes inuoluti argēto. ⁹ Et erit
 in tempore illo: scrutabor Ierusalem in lu
 cernis, & visitabo super viros defixos in
 facibus suis: qui dicunt in cordibus suis,
 Non faciet bene Dominus, & non faciet
 13 malè. ⁹ Et erit fortitudo eorū in direptio-
 nem, & domus eorū in desertum: & aedi-
 ficabunt domos, & non habitabūt: & plā-
 tabunt vineas, & non bibent vinū earum.
 14 ⁹ Iuxta est dies Domini magnus, iuxta est
 & velox nimis: vox diei Domini amara,
 15 tribulabitur ibi fortis. ⁹ Dies iræ dies illa,
 D dies tribulationis & angustiae, dies calami-
 tatis & miseriae, dies tenebrarum & cali-
 16 ginis, dies nebulę & turbinis: ⁹ dies tubę &
 clangoris super ciuitates munitas & super
 17 angulos excelsos. ⁹ Et tribulabo homines,
 & ambulabunt vt cæci, quia Domino pec-
 cauerunt: & effundetur sanguis eorum si-
 cut humus, & corpora eorū sicut sterco-
 18 ra. ⁹ Sed & argentum eorum, & aurum
 eorum non poterit liberare eos in die iræ
 Dñi: in igne zeli eius deuorabitur om-
 nis terra, quia cōsummationē cū festina-
 19 tione faciet cunctis habitantibus terram.

CAP. II.

1 Conuenite, congregamini gens non
 2 amabilis: ⁹ Priusquam pariat iussio
 A quali puluerem transeuntem diem, ante-
 quam veniat super vos ira furoris Domi-
 3 ni - antequam veniat super vos dies indi-
 4 gnationis Domini. ⁹ Quærite Dominum

m s

omnes

machthes succi-
 sus est
 ferentes argēto

substantia.

Amos 5. c. 10

iesus.

vociferabitur.

Iere 30. b. 7

Ioel. 2. c. 11.

Amos 5. c. 18

turres excelsas

Exec. 7. c. 19

Infr. 3. b. 8

congrètes cogri-
 te,

desiderata

4
 exeat decretum
 quo vos eritis vt
 gluma q̄ claro
 die abijt.

. 7
 5
 ita

2
quia
humiles
iustitiam
vel humilitate
confiniu.

7
ceretheor:

2
habitation
regio

iesus.

x
magnificau
erunt os suu. 1.
superbe locuti su

y
exitus vrticq. 1.
ibi crescet vrticq.

z
ybris affeceru

omnes mansueti terræ, qui iudicium eius
estis operati: quærite iustum, quærite man
suetum: si quomodo abscondamini in die
furoris Domini. ¶ Quia Gaza destructa
erit, & Ascalon in desertum, Azotum in
meridie eiicient, & Accaron eradicabi-
tur. ¶ Væ qui habitatis funiculum maris,
gens perditorum: verbum Domini: super
vos Chanáan terra Philisthinorum, & di-
spendam te, ita vt non sit inhabitator. ¶ Et
erit funiculus maris requies pastorum & B
caulæ pecorum: ¶ & erit funiculus eius
qui remanserit de domo Iuda, ibi pascen-
tur: in domibus Ascalonis ad vesperã re-
quiescēt: quia visitabit eos Dominus Deus
eorum, & auertet captiuitatem eorum.
¶ Audiui opprobrium Moab, & blasphemias
filiorum Ammon: quæ exprobrauerunt
populo meo, & magnificati sunt su-
per terminos eorū. ¶ Propterea viuo ego,
dicit Dominus exercituum Deus Israël:
quia Moab vt Sodoma erit, & filij Am-
mon quasi Gomorrha, siccitas spinarum,
& acerui salis, & desertum vsque in eter-
num: reliquie populi mei diripient eos, &
residui gentis meæ possidebūt illos. ¶ Hoc
eis eueniet pro superbia sua: quia blasphema-
uerunt, & magnificati sunt super po-
pulū Domini exercituū. ¶ Horribilis Dñs
super eos, & attenuabit omnes deos terre.
& adorabunt eum viri de loco suo, om-
nes insulæ Gentium. ¶ Sed & vos Athio-
pes interfecti gladio meo eritis. ¶ Et exten-
det manum suam super Aquilonē, & per-

des

det Assur: & ponet Speciosam in solitudi-
 14 nem & in inuium & quasi desertum. ¶ Et
 D accubabunt in medio eius greges, omnes
 bestia Gentiū: & onocrotalus & ericius
 in liminib⁹ eius morabuntur: vox cātantis
 in fenestra, coruus in super liminari, quo-
 15 niā attenuabo robur eius. ¶ Hæc est ciuitas
 glōriosa habitans in cōfidentia: quæ dice-
 bat in corde suo: Ego sum, & extra me nō
 est alia amplius. quomodo facta est in
 desertū cubile bestia? omnis qui trāsit per
 eam, sibilabit, & mouebit manum suam.

CAP. III.

1 VÆ prouocatrix & redēpta³ ciuitas, co-
 2 lumba. ¶ Non audiuit² vocē, & nō su-
 A scepit disciplinā: in Dño non est confisa,
 3 ad Deū suū non appropinquauit. ¶ Princi-
 pes eius in medio eius quasi leones rugien-
 tes: iudices eius lupi vespere, nō relinque-
 4 bant in mane. ¶ Prophetæ eius vesani, viri
 infideles: sacerdotes eius polluerunt san-
 5 ctū, iniuste egerunt cōtra legem. ¶ Dñs iu-
 stus in medio eius nō faciet iniquitatem:
 manè manè iudiciū suū dabit in lucem,
 & non abscondetur: nesciuit⁵ autē iniquus
 6 confusioē. ¶ Disperdidi Gētes, & dissipati
 sunt anguli earum: desertas feci vias eorū,
 dum non est qui transeat: desolatae sunt
 7 ciuitates eorū, non remanente viro, neq;
 villo habitatore. ¶ Dixi, Attamen timebis
 me, suscipies disciplinam: & non peribit
 habitaculū eius, propter omnia in quibus
 visitaui eam: verūtamen diluculo surgen-
 tes corruerūt omnes cogitationes suas.

¶ Qua-

Isai. 34. c. 80

vel noctua

nūis cātabit

desolatio erit in li-
 mine quoniā mud-
 auit cedra sig. vel
 tabulata dicitur
 ut, aut mudata erit
 & signa.

q̄ exultabat

sedate stinguinat
 ciuitati q̄ spoliat

vel attendit

vel vesp̄tini.

Eze. 22. f. 27

Mich. 3. d. 10

nihil reliquū fa-
 ciebat

D. xi. c. oportet.

singulomaneve
 l. quotidienō cessat prauig
 tamen nescit ex-
 ubescere.

vt nō sit quisq̄.

nec omne malū
 statui veni et sup-
 eam:

ad diē q̄ resurgam
in p̄petuū.

dābo

IESU.

nomen.

vel consensu.

cū filia vel atha-
ris filia.

exultātē supbia
tuā.

Apostoli.

iesus.

debilitentur.

pp̄ amorē suū in
te.

afflictos de cetū
auferam

remouebūtur

abste qui te opprobio afficiebāt.

Quapropter expecta me, dicit Dñs, in die resurrectionis meæ in futurū, quia iudicium meū vt congregē Gentes, & colligā regna: & effundā super eos indignationē meā, omnē irā furoris mei: ¶ In igne enim zeli mei deuorabitur omnis terra. ¶ Quia tunc reddā populis labiū electū, vt inuocent omnes in nomine Dñi, & seruiāt ei humero vno. ¶ Ultra flumina Æthiopiæ, inde supplices mei filij disperforū meorū deferent munus mihi. ¶ In die illa nō confundēris super cūctis adinuentionibus tuis, quibus præuaticata es in me: quia tunc auferā de medio tui magniloquos superbiæ tuæ, & non adicies exaltari amplius in monte sancto meo. ¶ Et derelinquam in medio tui populū pauperem & egenū: & sperabunt in nomine Dñi. ¶ Reliquiæ Israël non facient iniquitatē, nec loquētur mendaciū, & non inuenietur in ore eorū lingua dolosa: quoniā ipsi pascētur & acubabunt, & non erit qui exterreat. ¶ Lauda filia Sion, iubila Israël: lætare, & exulta in omni corde filia Ierusalē. ¶ Abstulit Dominus iudiciū tuū, auertit inimicos tuos: rex Israël Dñs in medio tui, non timebis malū vltra. ¶ In diē illa dicetur Ierusalem, Noli timere: Sion, non dissoluantur manus tuę. ¶ Dñs Deus tuus in medio tui fortis, ipse saluabit: gaudebit super te in lætitia, silebit in dilectione tua. * exultabit super te in laude. ¶ Nugas qui à lege recesserant, congregabo, quia ex te erant: vt non vltra habeas super eis opprobrium. ¶ Ecce ego

ego interficiã oēs qui affligerũt te in tem-
 pore illo: & saluabo claudicantẽ, & eam *Mich. 4. 6.*
 quæ eiecta fuerat congregabo: & ponam
 eos in laudẽ & in nomen, in omni terra
 20 cõfusionis eorũ. In tẽpore illo quo addu-
 cam vos, & in tẽpore quo cõgregabo vos:
 dabo enim vos in nomen, & in laudem
 omnibus populis terræ, cũ conuertero
 captiuitatem uestram corã oculis uestris,
 dicit Dominus.

PROLOGVS IN PROPHE-
 TIAM AGGAEI. *tom. 6.*

JEREMIAS propheta ob causam periurij Se-
 deciae regis (vt historia libri secũdi Paralipomenõ in-
 dicat) qui fidem promissam Nabuchodonosor regi
 Chaldæorũ non seruauerat, populũ Israël refert cum
 memorato rege Ierusalem, expugnata Ierusalem, ca-
 ptium in Babylonẽ fuisse perductum. Sed cũ me-
 moratus populus multis temporibus idõlis seruiẽdo,
 & effusione sanguinis innocentum se grauitèr impias-
 set: volens Deus generationẽ vniuersam eiusdem po-
 puli ob causas memoratas penitus deperire, septua-
 ginta annorũ captiuitatẽ eundem populum in regno
 Chaldæorum statuit sustinere: hac ratione, vt cõple-
 to numero annorũ, nouus populus à memoratis pec-
 catis immunis ad renouationem Ierusalem perueni-
 ret. Sexagesimo itaq; secũdo anno, regno Chaldæo-
 rũ subuerso, cui adhuc octo anni restabant ad regnan-
 dum, quod etiam sexta visio Danielis ostendit, cũ
 propter causam sacrilegij, quod in eadem visione cõ-
 tinetur, fuisset extinctum, Darius qui Medis impera-
 bat, vt septima visio Danielis ostendit, memoratorũ
 regno successit. Cuius primo anno regni, vt decima
 visio Danielis manifestat, Daniel supputatis annis vi-
 dens appropinquare tempus reuerfionis, quæ per Je-
 remiam fuerat promissa, orans tam pro se, quàm pro
 populo, eandem promissionem à Deo postulabat im-
 pleri. Cui per Gabrielem archangelum in eadem vi-
 sione

fione iuxta preces eiusdem, vniuersa completa esse, Deus dixit. Nam moriente supradicto Dario rege Medorum, & succedente in regno, Cyro rege Persarum: promissione Dei completa, per eundem regem, populū Israēl in Ierusalē reductū, historia secundi libri Paralipomenon, & initium Esdræ prophetæ confirmant. Cumq; à populo Israēl & senioribus tēplū Dei ædificari cœpisset: mortuo Cyro rege, ac regnate Dario rege Persarū, qui memorato Cyro succellerat: vicinæ gētes ciuitatis Ierusalē, (vt idē Esdras refert) restorationē templi & ciuitatis resistendo impedire cœperunt. Qua ratione deterritus populus Israel, reparationem supradicti templi Domini necdū iuxta promissionē cōcessam esse credebat. Propter quod in secundo anno regni memorati Darij regis Persarum, Aggæus propheta à Deo missus, Zorobabel qui de tribu erat Iuda, qui potestatem regni suscepturus erat, & Iesum filium Iosedec summum sacerdotem admonet, vt credant completo numero annorum tēpus restorationis Ierusalem aduenisse: hoc etiam addito, ne incredulitatem populi vellent imitari, de quo Deus per eum dixit, Populus hic dicit, Nondum venit tempus vt ædificetur domus Dei. Omnia autem quæ textu huius prophetiæ continentur, reuersionē populi, ædificationem templi, renouationem ciuitatis, obseruantiam sacerdotalem, & interitum regnorum gentium exterarum significant.

H3. 2. capitula.

A G G Æ I P R O P H E T I A.

C A P. I.

2. Esd. 6. 4. 1.
6. 17.

NUNUNO secūdo Darij regis in mēse sexto, in die AVNA mēsis: factum est verbū DŃi in manu Aggæi prophetæ ad Zorobabel filium Salathiel ducē Iuda, & ad Iesum filiū Iosedec sacerdotem magnum, dicens, ⁹Hæc ait Dominus exercituum, dicēs, Populus iste dicit, Nōdum venit

venit tempus domus Domini ædifican-
 3 dæ. Et factū est verbū Domini in manu
 4 Aggæi prophetae, dicens, Nūquid tempus
 B vobis est vt habitetis in domibus^{*vestris} laquea-
 5 tis, & domus ista deserta? Et nunc hæc di-
 cit Dominus exercituū, Ponite corda ve-
 6 stra super vias vestras. ¶ Seminaſtis multū, ^{Deu. 28. d. 38}
 & intulistis parū: comedistis, & non estis ^{Mic. 6. d. 15.}
 satiati: bibistis, & nō estis inebriati: operui-
 7 stis vos, & non estis calefacti: & qui mer-
 8 cedes cōgregauit, misit eas in sacculum
 9 pertusum. Hęc dicit Dominus exercituū,
 10 Ponite corda vestra super vias vestras, ¶ a-
 scendite in montem, portate ligna, & ædi-
 11 ficate domum: & acceptabilis mihi erit, &
 12 glorificabor, dicit Dominus. Respexistis
 C ad amplius, & ecce factum est minus: &
 intulistis in domū, & exufflaui illud: quā
 ob causam, dicit Dominus exercituū? quia
 domus mea deserta est, & vos festinatis
 10 vnusquisque in domum suam. ¶ Propter
 hoc super vos prohibiti sunt cæli ne da-
 rent rorem, & terra prohibita est ne daret
 11 germen suum, & vocaui siccitatem super
 terram, & super montes, & super triticū,
 & super vinum, & super oleum, & quæ-
 12 cunque profert humus, & super homi-
 nes, & super iumenta, & super omnem la-
 13 borem manuum. Et audiuit Zorobabel
 D filius Salathiel, & Iesus filius Iosedec sacer-
 dos magnus, & omnes reliquæ populi vo-
 cem^{* Dei sui}, & verba Aggæi prophetae, ^{* Domini &}
 sicut misit eū Domin⁹ Deus eorū ad eos:
 13 & timuit populus à facie Domini. Et di-
 xit

se locauit mercede.

* Domini &

20221

xix

Deus

xit Aggæus nūtius Domini de nuntiis Domini, populo dicēs: Ego vobiscum sum, dicit Dominus. Et suscitavit Dominus spiritū Zorobabel filij Salathiel ducis Iuda, & spiritum Iesu filij Iosedec sacerdotis magni, & spiritū reliquorū de omni populo: & ingressi sunt, & faciebant opus in domo Domini exercituum Dei sui.

CAP. II.

qualem,

IN die vicesima & quarta mensis in sexto mense, in anno secundo Darij regis. In septimo mēse, vicesima & prima mensis: factum est verbum Domini in manu Aggæi prophetæ, dicens, Loquere ad Zorobabel filium Salathiel ducem Iuda, & ad Iesum filium Iosedec sacerdotē magni, & ad reliquos populi, dicēs: Quis in vobis est derelictus qui vidit domum istam in gloria sua prima? & quid vos videtis hanc nunc? nūquid non ita est, quasi nō sit in oculis vestris? Et nūc cōfortare Zorobabel, dicit Dominus, & cōfortare Iesu fili Iosedec sacerdos magne, & cōfortare omnis populus terræ, dicit Dñs exercituum: & facite (quoniā ego vobiscū sum, dicit Dominus exercituum) verbum quod pepigi vobiscum cū egredere mini de terra Egypti: & spiritus meus erit in medio vestrū: nolite timere, Quia hæc dicit Dominus exercituum, Adhuc vnū modicum est, & ego cōmouebo calum & terram, & mare, & aridam. Et mouebo omnes gentes, ET VENIET DESYDERATUS cunctis Gentibus; & implebo domum

placui

Heb. 12. g. 26

iesus.

mū istā gloria, dicit Dominus exercituū,
 9 Meum est argentū: & meū est aurū, dicit
 10 Dominus exercituū. Magna erit gloria
 domus istius nouissimæ plus quā pri-
 mæ, dicit Dominus exercituū: & in loco
 isto dabo pacem, dicit Dominus exerci-
 11 tuū. In vicesima & quarta noni mensis,
 in anno secundo Darij regis, factū est ver-
 12 bū Dñi ad Aggæū prophetā, dicens, Hæc
 dicit Dominus exercituum, Interroga sa-
 13 cerdotes legem, dicens, Si rulerit homo
 carnem sanctificatam in ora vestimenti
 sui, & tetigerit de summitate eius panem,
 aut pulmentum, aut vinum, aut oleum,
 aut omnem cibum: nunquid sanctificabi-
 14 tur. Non, Et dixit Aggæus, Si tetigerit
 C. pollutus in anima, ex omnibus his, nun-
 quid cōtaminabitur? Et respōderunt sacer-
 15 dotes, & dixerūt, Contaminabitur. Et re-
 spondit Aggæus, & dixit, Sic populus iste,
 & sic gēs ista ante faciem meam, dicit Do-
 minus, & sic omne opus manuū eorum:
 & omnia quæ obtulerunt ibi, cōtaminata
 16 erunt. Et nūc ponite corda vestra, à die
 hac & suprā antequā poneretur lapis su-
 17 per lapidē in tēplo Domini. Cū accede-
retis ad aceruum viginti modiorum, &
fierent decem: & intraretis ad torcular, vt
 18 exprimeretis quinquaginta lagenas, & fie-
 & aurugine, & grādine omnia opera ma-
 nuum vestrarū: & non fuit in vobis qui
 19 reuerteretur ad me, dicit Dñs. Ponite cor-
 da

vel cū accederet
 quispiam ad acer-
 uū frumētī quæ
 putabat reditu-
 rū viginti modi-
 orū, et reddebat
 tantū decē:

c. si popul. 1. 9.
 nu. 9. leu. 20

Amos 4. 1. 9.

horreo

da vestra ex die ista & in futurū, à die vicesima & quarta noni mensis : à die qua fundamēta iacta sunt tēpli Dñi, ponite super cor vestrum. ¹⁹ Nunquid iam semen in ²⁰ germine est : & adhuc vinea , & ficus, & malogranatū & lignū oliuæ non floruit? ex die ista benedicam. ²¹ Et factū est verbū Domini secundo ad Aggæū, in vicesima & quarta mensis, dicens, ²² Loquere ad Zorobabel ducem Iuda, dicens, Ego mouebo cælum pariter & terram. ²³ Et subuertam soliu regnorū, & conteram fortitudinem regni Gentiū : & subuertam quadrigā & ascensorem eius : & descendent equi , & ascensores eorū, vir in gladio fratris sui. ²⁴ In die illa, dicit Dominus exercituum, assumam te || Zorobabel fili Salathiel ser-
Ecc. 49. c. 13 ue meus, dicit Dominus, & ponam te quasi signaculum, quia te elegi, dicit Dominus exercituum.

PROLOGVS IN ZACHARIAE PROPHETIAM. *tom. 6.*

SECUNDO, anno Darij regis Medorum Aggæum & Zachariā prophetasse, lectiones eorundem declarant. Sed hac de causa Aggæus Zachariæ in ordine prophetarum prælatus esse videtur, quòd eum duobus mensibus, vt prædictorū lectiones ostendūt, in prophetia præcessisse inuenitur, & ad reparationem tēpli præcepto Dei populū animasse, vt Esdras refert, dicens, In secundo anno Darij regis Persarū prophetauerunt Aggæus & Zacharias filius Addo propheta, super Iudæos qui erant in Iuda & Ierusalem, super Israël in nomine Dei Israël super eos. Tunc surrexerūt Zorobabel filius Salathiel, & Iesus filius Iosedec, & principes eius : inchoaueruntque ædificare domū Dei, quæ est in Ierusalem. Quibus cum

cum adessent prophetae, exhortatione sua adiuuerunt eos. Nam & populum Israël ab imitatione patrum delictorum, per suam admonitionem idem propheta cupiens reuocare, verbis lectione comprehensis usus est, Vidi nocte: & ecce vir ascenderat super equum rubeum &c. Vidit propheta virum equo rubeo sedentem, & stantem in medio myrteti umbrosi: cuius visionis hæc solutio est: Vir ascendens equum rubeum: licet angelus intelligatur: tamen quia prædicti coloris equum conscendere visus est, vindictam sanguinis in eam gentem significat afferendam, quæ populum Israël in captiuitatem redegerat. Nam & Isaias propheta, per ruborem vestimentorum, inter gentes vindictam cum sanguine à Deo proferendam demonstrans, his verbis usus est, dicens, Quis est iste qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bosra, &c. Stantem verò in medio myrteti umbrantis quod dixit, lætitiã populo affuturam, per myrteti significationem voluit designari. Eius ligni Moyses in Leuitico cum faceret mentionem, ait, Accipietis die prima fructus ligni speciosi, vt lætitiã populi per bene olentis ligni & speciosi umbraculum demonstraret. Sed hanc visionem quæ liberationem populi, & vindictam de aduersariis affuturam demonstrat, ob hoc noctu propheta se vidisse memorauit, quia populum Israël in prima liberatione de terra Aegypti noctu discelsisse constabat: cuius exempli quia præsens populus aliquam partem in se retinere videbatur, liberatio eiusdem ac reditus captiuitatis de terra Chaldæorum per noctem prophetae est reuelata. *H. 14. capita.*

PROPHETIA ZACHARIE.

CAP. I.

A N MENSE octauo in anno secundo Darij factum est verbum Domini ad Zachariam filium Barachia filij Addo prophetam, dicens, Iratus est Dominus super patres vestros iracundia. Et dices ad

2

cos,

*p. 52. vices. An
exercituum
in hoc pph
eta resp
ies.*

² operibus.

^c statuta.

Isai. 21. b. 8.

31. c. 6.

45. d. 22.

Isai. 3. c. 12.

15. d. 19.

31. c. 18.

Eze. 18. g. 30

20. d. 7.

33. c. 11.

Osee 14. d. 2

Isai. 2. c. 12.

eos, Hæc dicit Dñs exercituũ, ¶ **Conuertimini** ad me, ait Dñs exercituũ: & conuertat ad vos, dicit Dñs exercituum. ¶ Ne sitis sicut patres vestri, ¶ ad quos clamabant prophetae priores, dicentes, Hæc dicit Dñs exercituum, ¶ **Conuertimini** de viis vestris malis, & de **cogitationibus** vestris pessimis: & non audierunt, neque attenderunt ad me, dicit Dñs. ¶ Patres vestri ubi sunt? & prophetae nunquid in sempiternum uiuent? ¶ Veruntamen verba mea & **legitima** mea quæ mandauit seruis meis prophetis, nunquid non comprehenderunt patres vestros, & conuersi sunt, & dixerunt, Sicut cogitauit Dominus exercituũ facere nobis secundum vias nostras, & secundum adiuuaciones nostras fecit nobis. ¶ In die vicesima & quarta vndecimi mensis Sabath: in anno secundo Darij, factum est verbum Domini ad Zachariam filiũ Barachia filij Addo prophetam, dicẽs, ¶ Vidi per noctem, & ecce vir ascendens super equum rufum, & ipse stabat inter myrteta quæ erant in profundo: & post eum equi rufi, varij, & albi. ¶ Et dixi, **Quid** sunt isti Domine mi? & dixit ad me angelus qui loquebatur in me, Ego ostendam tibi **quid** sint hæc. ¶ Et respondit vir qui stabat inter myrteta, & dixit, Isti sunt quos misit Dñs, vt perambulent terram. ¶ Et responderunt angelo Dñi, qui stabat inter myrteta & dixerunt: Perambulauimus terrã, & ecce omnis terra habitatur & quiescit. ¶ Et respondit angelus Domini,

1. Januarij:

⁴ vel qui.

⁵ qui sunt hi

^a Domini castanos.

houeros.

^c blacos.

ni, & dixit, Domine exercituū vsquequo
 tu non misereberis Ierusalem & urbium
 Iuda, quibus iratus es, iste - iam septua-
 gesimus annus est? Et respondit Domi-
 nus angelo qui loquebatur in me verba
 bona, verba consolatoria. Et dixit ad me
 angelus qui loquebatur in me, Clama, di-
 cēs, Hęc dicit Dñs exercituū, Zelatus sum
 Ierusalem & Sion zelo magno, Et ira ma-
 gna ego irascor super gentes opulētas quia
 ego iratus sum parum, ipsi verò adiuue-
 runt in malū. Propterea hęc dicit Do-
 minus, reuertar ad Ierusalem in misericor-
 diis: domus mea ædificabitur in ea, ait Do-
 minus exercituum: & perpendiculum ex-
 tendetur super Ierusalem. Adhuc clama
 dicēs, Hęc dicit Dominus exercituū, Ad-
 huc affluent ciuitates meæ bonis: & con-
 solabitur adhuc Dominus Sion, & eliget
 adhuc Ierusalē. Et leuauī oculos meos,
 & vidi: & ecce quatuor cornua. Et dixi
 ad angelum qui loquebatur in me, Quid
 sunt hęc? Et dixit ad me, Hęc sunt cornua
 quæ ventilauerūt Iudā, & Israēl, & Ierusa-
 lem. Et ostendit mihi Dominus quatuor
 fabros. Et dixi, Quid isti veniunt facere?
 Qui ait dicēs, Hęc sunt cornua quæ ven-
 tilauerunt Iudam per singulos viros, &
 nemo eorum leuauit caput suum: & ve-
 nerunt isti deterrere eā, vt deiiciant cor-
 nua gentiū quæ leuauerunt cornu super
 terram Iuda vt dispergerent eam.

Angeli orāt
 p nobis. Et m
 .6. ortui. 2
 mac. 15.
 baruc. 7.

quictas:

Infr. 8. 4. 20

vide thre. 3.
 isai. 47. 11
 si. // Et. 10.

dispergentur.

pre multitudi-
 ne bonorū:

ita q nemo
 debet leuare.

7
 eos,

CAP. II.

¶ 3

Et

D. Greg. 4. lib.
moral. c. 31.

ET leuavi oculos meos, & vidi: & ecce vir & in manu eius funiculus mensurum. Et dixi, quò tu vadis? Et dixit ad me, Ut metiar Ierusalem, & videam quanta sit latitudo eius, & quanta longitudo eius. Et ecce angelus qui loquebatur in me, egrediebatur, & angelus alius egrediebatur in occursum eius. Et dixit ad eum, Curte, loquere ad puerum istum, dicens, Absque muro habitabitur Ierusalem præ multitudine hominum & iumentorum in medio eius. Et ego ero ei, ait Dominus, murus ignis in circuitu: & in gloria ero in medio eius. O, o fugite de terra Aquilonis, dicit Dominus, quonia in quatuor ventos caeli dispersi vos, dicit Dominus. O Sion fuge quæ habitas apud filiam Babylonis, quia hæc dicit Dominus exercituum, Post gloriam misit me ad gentes quæ spoliauerunt vos: qui enim tegerit vos, tangit pupillam oculi mei: quia ecce ego leuo manum meam super eos, & erunt prædæ his qui seruibant sibi: & cognoscetis quia Dominus exercituum misit me. Lauda, & lætare filia Sion: quia ecce ego venio, & habitabo in medio tui, ait Dominus. Et applicabuntur gentes multæ ad Dominum in die illa, & erunt mihi in populum, & habitabo in medio tui: & scies quia Dominus exercituum misit me ad te. Et possidebit Dominus Iudam partem suam in terra sanctificata: & eliget adhuc Ierusalem. Sileat omnis caro à facie Domini: quia consurrexit de habitaculo sancto suo.

n
c. accusatio. Et
3. 1. q. 7.
exua te. vel
fugite.
vel ut potantur
gloriam. vel post
gloriam subnudi
vobis pollicita.

Quis 2.

4
dñi sed in corre
ctis est sui. i. si
bi magis nocet
q̄ vobis.

iesus.

CAP. III.

1 **E**T ostendit mihi Dominus Iesum sa- .70. c. iesus. d. 50
 A cerdotem magnum stantem corā an- c. si. n. Hic. iesus
 gelo Domini: & satan stabat à dexteris de pnia. d. 2.
 2 eius, vt aduersaretur ei. Et dixit Dominus
 ad satan, Increpet Dominus in te satan: &
 increpet Dominus in te, qui elegit Ierusa-
 3 lem: nunquid non iste turris est, erutus
 de igne? Et Iesus erat indutus vestibus
 4 sordidis: & stabat ante faciē angeli. Qui
 respondit, & ait ad eos qui stabant coram
 se, dicēs, Auferte vestimēta sordida ab eo.
 Et dixit ad eum, Ecce, abstuli à te iniqui-
 5 tatem tuā, & indui te mutatoriis. Et di-
 B xit, Ponite cidarim mundam super caput
 eius. Et posuerunt cidarim mūdā super ca-
 put eius, & induerūt eū vestibus: & ange-
 6 lus Dñi stabat. Et contestabatur angelus
 7 Domini Iesum, dicens, Hæc dicit Domi-
 C nus exercituū, Si in viis meis ambulaueris,
 & custodiā meā custodieris: tu quoque
 iudicabis domū meam, & custodies atria
 mea, & dabo tibi ambulantes de his qui
 8 nunc hīc assistunt. Audi Iesu sacerdos
 magne, tu & amici tui qui habitant corā
 te, quia viri portendentes sunt. ecce enim
 ego **A D D V C A M S E R V V M M E V M** *Inf. 6. d. 12.*
 9 **O R I E N T E M.** Quia ecce lapis quem *Luc. 1. g. 78.*
 D dedi corā Iesu: super lapidem vnū septem **I E S U S.**
 oculi sunt. ecce ego cælabo *sculpturā* eius, *sculpturam*
 ait Dñs exercituū: & auferā iniquitatem
 10 terræ illius in die vna. In die illa, dicit
 Dominus exercituū, vocabit vir amicum
 suum subter vineam, & subter ficum.

via inter illos

germen.

Inf. 6. d. 12.

Luc. 1. g. 78.

I E S U S.

sculpturam

lenticula

CAP. IIII.

lenticula.

ET reuersus est angelus qui loqueba-
 tur in me: & suscitauit me, quasi virum
 qui suscitatur de somno suo. Et dixit ad
 me, Quid tu vides? Et dixi, Vidi & ecce
 candelabrum aureum totum, & lampas
 eius super caput ipsius: & septem lucernæ
 eius super illud: & septem infusoria lu-
 cernis quæ erant super caput eius. Et duæ
 oliuæ super illud: vna à dextris lapadis, &
 vna à sinistris eius. Et respondi, & aio
 ad angelum qui loquebatur in me: dicens,
 Quid sunt hæc, Domine mi? Et respondit
 angelus qui loquebatur in me, & dixit ad
 me, Nunquid nescis quid sunt hæc? Et di-
 xi, Non Domine mi. Et respondit, & ait
 ad me, dicēs, Hoc est verbū Domini ad Zo-
 robabel, dicens, Non in exercitu, nec in ro-
 bore: sed in spiritu meo, dicit Dñs exerci-
 tum. Quis tu mons magne coram Zo-
 robabel: in planum: & educet lapidem pri-
 marium, & exæquabit gratiā gratiæ eius.
 Et factum est verbum Domini ad me,
 dicēs, Manus Zorobabel fundauerūt do-
 mū istā, & manus eius perficient eam: &
 scietis quia Dominus exercituum misit
 me ad vos. Quis enim despexit dies par-
 uos? & iurabuntur, & videbunt lapidem
 stanneū in manu Zorobabel. Septē isti o-
 culi sunt Domini, qui discurrūt in vniuer-
 sam terram. Et respondi, & dixi ad eum,
 Quid sunt duæ oliuæ istæ ad dexterā can-
 delabri, & ad sinistram eius? Et respondi
 secundo, & dixi ad eū, Quid sunt duæ spi-
 cæ

oēs dicēt grā
 illi. vel hęc grā
 chex est ille.

o
 paruarū sub
 iudicō solationū

o
 i. ppendiculū

o
 illis. vel septies
 maiore. oculi
 dñi ipsi pstru-
 nt.

*in medio duarum
fistularum aurearum
quae euacuatur ex se
ipsis olei plucet
nis aureas.*

ca^a oliuarū, quae sunt iuxta duo rostra au-
rea, in quibus sunt suffusoria ex auro? Et
ait ad me, dicens, Nunquid nescis quid
sunt haec? Et dixi, Non Domine mi. Et di-
xit, Isti sunt duo filij olei-splendoris, qui
assistunt dominatori vniuersae terrae.

CAP. V.

*70. h3 falce volan-
tem.*

ET conuersus sum, & leuavi oculos
meos: & vidi, & ecce volumē volans.

2 Et dixit ad me, Quid tu vides? Et dixi, E-
go video volumē volans. longitudo eius
viginti cubitorum, & latitudo eius decē
cubitorū. **3** Et dixit ad me, Haec est male-
dictio quae egreditur super faciem omnis
terræ: quia omnis fur, sicut ibi scriptū est,
iudicabitur: & omnis iurans, ex hoc simi-
liter iudicabitur. **4** Educā illud, dicit Do-
minus exercituum: & veniet ad domum
furis & ad domū iurantis in nomine meo
mendaciter: & commorabitur in medio
domus eius, & cōsumet eū, & ligna eius,

succidetur et. j.

& lapides eius. **5** Et egressus est angelus qui
loquebatur in me: & dixit ad me, Leua
oculos tuos, & vide quid est hoc quod
egreditur. **6** Et dixi, Quid nā est? Et ait, Hęc
est amphora egrediēs, Et dixit, Hęc est

*1
Ephā. et. j.*

oculus eorū in vniuersa terra. **7** Et ecce ta-
lentū plumbi portabatur, & ecce mulier
vna sedēs in medio amphoræ. **8** Et dixit,
Haec est impietas. Et proiecit eā in medio
amphoræ, & misit massam plumbeam in
os eius. **9** Et leuavi oculos meos, & vidi: &
ecce duæ mulieres egredientes, & spiritus
in alis earū, & habebāt alas quasi alas mil-

ciconiq.

ui: & leuauerunt amphoram inter terrā
& cælum. ⁹ Et dixi ad angelum qui lo-
quebatur in me, Quò istę deferūt amphi-
ram? ⁹ Et dixit ad me, Vt ædificetur ei do-
mus in terra Sennáar, & stabiliatur, & po-
natur ibi super basem suam.

C A P. V I.

ET conuersus sum, & leuauí oculos
meos, & vidi: & ecce quatuor quadri-
gæ egredientes de medio duorū mōtium:
& montes, montes ærei. ² In quadriga pri-
ma equi rufi, & in quadriga secunda equi
nigri: ³ & in quadriga tertia equi albi, & in
quadriga quarta equi varij fortes. ⁴ Et re-
spondi, & dixi ad angelum qui loqueba-
tur in me, Quid sunt hæc Dñe mi? ⁵ Et re-
spondit angelus, & ait ad me, Isti sunt
quatuor venti cæli, qui egrediuntur vt stēt
coram dominatore omnis terræ. ⁶ In qua
erant equi nigri, egrediebantur in terram
Aquilonis: & albi egressi sunt post eos: &
uarij egressi sunt ad terram Austri. ⁷ Qui
autē erāt robustissimi, exierūt, & quære-
bant ire & discurrere per omnē terrā. Et
dixit, Ite perambulate terrā, & perambu-
lauerunt terrā. ⁸ Et vocauit me, & loquu-
tus est ad me, dicens, Ecce, qui egrediun-
tur in terrā Aquilonis, requiescere fecerūt
spiritū meū in terra Aquilonis. ⁹ Et factū
est verbū Dñi ad me, dicēs, ¹⁰ Sume à trans-
migratione ab Holdai, & à Tobia, & ab
Idaia: & venies tu in die illa, & intrabis
domū Iosix filij Sophoniæ, qui venerunt
de Babylone. ¹¹ Et sumes aurū & argētū, &
facies

mor zillo
s. *

*aloco¹ ubi stete
runt.*

facies coronas: & pones in capite Iesu filij
 12 Iosedec sacerdotis magni, & loqueris
 D ad eum, dicens, Hæc ait Dominus exerci-
 tuum dicēs, **HECCE VIR ORIENS**
 N O M E N E I V S: & subter eum **orie-**
 13 **tur**, & ædificabit templū Domino. & ipse
 se extruet templum Domino: & ipse por-
 tabit gloriam, & sedebit, & dominabitur
 super folio suo: & erit sacerdos super so-
 lio suo, & consilium pacis erit inter illos
 14 duos. & coronæ erunt Heleni, & Tobie,
 & Idaiæ, & Hen filio Sophoniæ, memo-
 15 riale in templo Dñi. & Et qui procul sunt,
 venient, & ædificabunt in templo Domi-
 ni, & scietis quia Dominus exercituum
 misit me ad vos. Erit autem hoc, si auditu
 audieritis vocem Domini Dei vestri.

CAP. VII.

1 **E**T factum est in anno quarto Darij re-
 A **E**gis, factū est verbum Domini ad Za-
 chariam, in quarta mēsis noni, qui est Ca-
 2 sleu. & Et miserunt ad domum Dei Sará-
 far & Rogom-melech, & viri qui erant
 3 cum eo, ad deprecādam faciē Dñi: & vt di-
 cerent sacerdotibus domus Domini exer-
 cituum & prophetis, loquētes, Nunquid
 4 flendū est mihi in quinto mēse, vel **sancti-**
 ficare me debeo: sicut iam feci multis an-
 5 nis? & Et factum est verbū Domini exerci-
 6 tuum ad me, dicēs, & Loquere ad omnem
 B populum terræ, & ad sacerdotes, dicens,
 7 **Cūm** ieiunaretis, & plangeretis in quin-
 8 to & septimo per hos septuaginta annos:
 9 **et nunquid** ieiuniū ieiunastis mihi? & cūm
 10 **ieiuniū quarti. 76. dist.** comedi-

^a
 germen
 Sup. 3. c. 8. **iesg.**
 Luc. 1. g. 78.
 germinabit

¹
 eis

^c
 Separare subau-
 di a cibis.

Esa. 58. 4. 5.

*vel quiata.**opprimere.*

Exo. 22. d. 22.

Isai. 1. f. 23.

Levit. 5. g. 28.

*sum**spens**post eos ita qd*

comedistis & bibistis : nūquid non vobis
 comedistis, & vobismetipsis bibistis? Nū-
 quid nō sunt verba, quæ loquutus est Do-
 minus in manu prophetarū priorū, cū
 adhuc Ierusalem habitaretur, & esset opu-
 lenta, ipsa & vrbes in circuitu eius, & ad
 Austrum, & in campestribus habitaretur?
 Et factum est verbum Domini ad Zacha-
 riam, dicens, Hæc ait Dominus exerci-
 tum, dicens, Iudicium verum iudicate: C
 & misericordiam & miserationes facite
 vnusquisque cū fratre suo. Et viduam
 & pupillum, & aduenam, & pauperem
 nolite calumniari: & malum vir fratri
 suo non cogitet in corde suo. Et nolue-
 runt attendere, & auerterūt scapulam re-
 cedentes: & aures suas aggrauauerunt, ne
 audirent. Et cor suum posuerunt vt ada-
 mantem, ne audirēt legem & verba quæ D
 misit Deus exercituum in spiritu suo per
 manum prophetarum priorum: & facta
 est indignatio magna à Domino exerci-
 tum. Et factum est sicut locutus est, &
 *non audierunt: sic clamabūt, & nō exau-
 diam, dicit Dominus exercituum. Et di-
 spersi eos per omnia regna quæ nesciunt:
 & terra desolata est ab eis, eò quòd non
 esset transiens & reuertens: & posuerunt
 terram desyderabilem in desertum.

CAP. VIII.

Sup. 1. c. 14.

ET factum est verbum Domini exerci-
 tum, dicens, Hæc dicit Dominus ex-
 ercitus, Zelatus sum Sion zelo mag- A
 no, & indignatione magna zelatus sum
 eam.

3 eam. [?] Hæc dicit Dominus exercituum,
 Reuersus sum ad Siō: & habitabo in me-
 dio Ierusalem: & vocabitur Ierusalem Ci-
 uitas veritatis, & Mons Dñi exercituum,
 4 mons sanctificatus. [?] Hæc dicit Dñs exerci-
 tum. Adhuc habitabunt senes, & anus
 in plateis Ierusalē: & viri baculus in ma-
 5 nu eius præ multitudine dierū. [?] Et plateę
 ciuitatis cōplebuntur infantibus & puel-
 6 lis ludentibus in plateis eius. [?] Hæc dicit
 Dominus exercituū, Si videbitur difficile
 in oculis reliquiarū populi huius in die-
 7 bus illis, nunquid in oculis meis difficile
 erit, dicit Dñs exercituū? [?] Ecce ego salua-
 bo populum meū de terra Orientis, & de
 8 terra Occasus solis. [?] Et ad lucam eos, & ha-
 bitabunt in medio Ierusalem: & erūt mi-
 hi in populum, & ego ero eis in Deū in
 9 veritate & in iustitia. [?] Hæc dicit Domi-
 10 nus exercituū, Confortentur manus ve-
 stræ qui auditis in his diebus sermones
 istos per os prophetarum in die qua fun-
 data est domus Domini exercituū, vt tem-
 11 plum ædificaretur. [?] Siquidē ante dies il-
 los merces hominū non erat, nec merces
iumētorū erat, neque introeunti neq; ex-
 eunti erat pax præ tribulatione: & dimisi
 omnes homines vnumquemque contra
 12 proximum suum. [?] Nunc autem non iux-
 ta dies priores ego faciā reliquiis populi
 huius, dicit Dominus exercituum, [?] sed se-
 men pacis erit: vinea dabit fructū suum,
 & terra dabit germen suum, & cæli da-
 bunt rorem suum: & possidere faciam re-
 liquias

*Eccia. mat.
 28. ioel. 3.
 Ezech. 48.
 - 6.*

iesus.

*ois labore et
 conatus ir-
 ritus fuit et
 inanis. hi
 ero. hic.*

liquias populi huius vniuersa hæc. Et erit: 13
 sicut eratis maledictio in Gentibus, do- C
 mus Iuda & domus Israël: sic saluabo vos,
 & eritis benedictio: nolite timere, confor-
 tentur manus vestræ. Quia hæc dicit 14
 Dominus exercituum, Sicut cogitavi vt
 affligerem vos, cum ad iracundiam pro-
 uocassent patres vestri me, dicit Domi-
 nus*, & non sum misertus: sic conuersus 15
 cogitavi in diebus istis vt benefaciã do-
 mui Iuda & Ierusalé: nolite timere. Hæc 16

*exerci-
 tum 5.

Eph. 4. f. 25 sunt ergo verba quæ facietis, ¶ Loquimini
 veritatem vnusquisque cum proximo suo:
 veritatem & iudicium pacis iudicate in
 portis vestris. Et vnusquisque malum 17
 contra amicum suum ne cogitetis in cor-
 dibus vestris: & iuramentum mendax ne
 diligatis. omnia enim hæc sunt quæ odi,
 dicit Dominus. Et factum est verbũ Do- 18
 mini exercituum ad me dicens, Hæc di- 19
 cit Dominus exercituum, Ieiunium quar-

c. ieiunium. 7. di. ti, & ieiunium quinti, & ieiunium septi-
 mi, & ieiunium decimi erit domui Iudæ
 in gaudium & lætitiã & in solēnitates
 præclaras: veritatem tantum & pacē dili- D
 gite. Hæc dicit Dñs exercituũ, Vsq̃ue quo 20
veniant populi, & habitent in ciuitatibus
multis, & vadant habitatores vnus ad al- 21
terũ, dicentes, Eamus & deprecemur faciẽ
Dñi, & queramus Dñm exercituũ, vadam
etiam ego. Et veniẽt populi multi, & gẽ- 22
 tes robustæ ad quærendum Dñm exerci-
 tum in Ierusalem, & deprecandã faciem
 Dñi. Hæc dicit Dominus exercituum, In 23
 diebus

adhuc tẽpus quo
 venient populi
 habitatores vrbũ
 magnarũ ibũt

diebus illis, in quibus apprehendent decem homines ex omnibus linguis Gentium, & apprehendent fimbriam viri Iudæi, dicentes, Ibimus vobiscum: audiuimus enim quoniam Deus vobiscum est,

iesus. isai

CAP. IX.

A Nus verbi Domini in terra Hadrach & Damasci requiei eius: quia Domini est oculus hominis, & omniū tribuum Israël. ¹ Emath quoque in terminis eius, & Tyrus, & Sidon assumpserunt quippe sibi sapientiā valde. ² Et ædificauit Tyrus munitionem suam, & coaceruauit argentum quasi humū, & aurum vt lutum platarum. ³ Ecce Dominus possidebit eam, & percutiet in mari fortitudinem eius, & hæc igni deuorabitur. ⁴ Videbit Ascalon, & timebit: & Gaza, & dolebit nimis: & Accaron, quoniam confusa est spes eius: & peribit rex de Gaza, & Ascalon non habitabitur. ⁵ Et sedebit separator in Azoto, & disperdam superbiam Philistinorum. ⁶ Et auferam sanguinem eius de ore eius, & abominationes eius de medio dētium eius: & relinquetur etiā ipse Deo nostro, & erit quasi dux in Iuda, & Accarō quasi Iebusæus. ⁷ Et circundabo domū meam ex his qui militant mihi eūtes & reuer- tentes, & non trāsibit super eos vltra exactor: quia nunc vidi in oculis meis. ⁸ Exultate satis filia Sion, Iubila filia Ierusalem:

ad dñz respiciet vel. dñs est.

expellet

spurius abseng.

Ero castri domui mee colm exercitu transeuntē et reuertentem.

Isa. 62. d. 11.

Mat. 21. d. 5.

humilis iesu

asinam

ECCEREX TVVS veniet tibi iustus & saluator: ipse pauper & ascendens super asinum & super pullum filiū asinæ. ⁹ Et disper-

disper-

¹ *Subaudi Sannabesis.* ² *disperdam* ³ *disperdam* quadrigam ex Ephraim, & C
⁴ *emissi* equum de Ierusalem, & dissipabitur arcus
⁵ *qui iacetis in magna expectatione.* belli: & loquetur pacem Gentibus, & po-
⁶ *extendi sicut sagitta ipsa Ephraim.* testas eius à mari vsque ad mare, & à flu-
⁷ *ut turbo venti australis.* minibus vsque ad fines terræ. ⁸ Tu quo-
⁹ *tumultuabit.* que in sanguine testamēti tui emifisti vin-
¹⁰ *inhostia et colica consecratis pretiosi p̄sa. 71.* ctos tuos de lacu in quo non est aqua.
¹¹ *o q̄ bonū et pulchrū erit id frumētum q̄d letos faciet iuvenes, et vinū noua virgines.* ¹² Conuertimini ad mutationem vincti
¹³ *in hostia et colica consecratis pretiosi p̄sa. 71.* spei, hodie quoque annuntians duplicia reddam tibi. ¹⁴ Quoniam extendi mihi Iu-
¹⁵ *o q̄ bonū et pulchrū erit id frumētum q̄d letos faciet iuvenes, et vinū noua virgines.* dam quasi arcum, impleui Ephraim: & sci-
¹⁶ *in hostia et colica consecratis pretiosi p̄sa. 71.* tabo filios tuos Sion super filios tuos
¹⁷ *o q̄ bonū et pulchrū erit id frumētum q̄d letos faciet iuvenes, et vinū noua virgines.* Gracia, & ponam te quasi gladium for-
¹⁸ *in hostia et colica consecratis pretiosi p̄sa. 71.* tium. ¹⁹ Et Dominus Deus super eos vide-
¹⁹ *o q̄ bonū et pulchrū erit id frumētum q̄d letos faciet iuvenes, et vinū noua virgines.* bitur, & exhibit, vt fulgur iaculum eius: &
²⁰ *in hostia et colica consecratis pretiosi p̄sa. 71.* Dominus Deus in tuba canet, & vadet in
²¹ *o q̄ bonū et pulchrū erit id frumētum q̄d letos faciet iuvenes, et vinū noua virgines.* turbine Austri. ²² Dominus exercituum
²² *in hostia et colica consecratis pretiosi p̄sa. 71.* proteget eos: & deuorabunt, & subiicient D
²³ *o q̄ bonū et pulchrū erit id frumētum q̄d letos faciet iuvenes, et vinū noua virgines.* lapidibus fundæ: & bibentes inebriabun-
²⁴ *in hostia et colica consecratis pretiosi p̄sa. 71.* tur quasi à vino, & replebuntur vt phia-
²⁵ *o q̄ bonū et pulchrū erit id frumētum q̄d letos faciet iuvenes, et vinū noua virgines.* læ, & quasi cornua altaris. ²⁶ Et saluabit eos
²⁶ *in hostia et colica consecratis pretiosi p̄sa. 71.* Dominus Deus eorum in die illa, vt gre-
²⁷ *o q̄ bonū et pulchrū erit id frumētum q̄d letos faciet iuvenes, et vinū noua virgines.* gem populi sui: quia lapides sancti eleua-
²⁸ *in hostia et colica consecratis pretiosi p̄sa. 71.* buntur super terrā eius. ²⁹ Quid enim ³⁰ bo-
²⁹ *o q̄ bonū et pulchrū erit id frumētum q̄d letos faciet iuvenes, et vinū noua virgines.* num ei⁹ est, & quid pulchrū eius nisi fru-
³⁰ *in hostia et colica consecratis pretiosi p̄sa. 71.* comētū electorū, & vinū germinās virgines?

CAP. X.

¹ *nubes*

¹ **P**Etite à Domino pluuiam in tempore serotino, & Dominus faciet riues, & A pluuiā imbris dabit eis, singulis herbam in agro. ² Quia simulachra locuta sunt, inutile, & diuini viderunt mendacium, & somnatores locuti sunt frustra: vanè consolabantur. idcirco abducti sunt quasi gregi:

- grex: affligentur, quia non est eis pastor.
 3 Super pastores iratus est furor meus, &
 super hircos visitabo: quia visitauit Domi- **isai. 22**
 nus exercituū gregem suum domum Iu-
 da, & posuit eos quasi equum gloriæ suæ
 4 in bello. Ex ipso angelus, ex ipso paxil- **populus. legit**
 lus, ex ipso arcus prælij, ex ipso egredietur **Hiero. et in tunc**
 5 omnis exactor simul. Et erunt quasi for- **vel pfectus**
 tes, conculcantes lutum viarum in præ- **tur et aliq. Et**
 lio: & bellabunt, quia Dominus cum eis **corre. et. in.**
 6 & confundentur ascensores equorum. Et **c. 19. isai. et**
 confortabo domum Iuda, & domum Ioseph **hic. mt. idio**
 saluabo; & conuertam eos, quia nui- **ma scriptu**
 7 serebor eorum: & erunt sicut fuerunt quan- **ray. esse. a**
 do non proieceram eos: ego enim Domi- **populu. p. regn**
 8 nus Deus eorum, & exaudiam eos. Et **ponant. to**
 9 erunt quasi fortes Ephraim, & lætabitur **q. populos. cot**
 cor eorum quasi à vino: & filij eorum vi- **inent. et for**
 debunt, & lætabuntur, & exultabit cor co- **tissimu. dom**
 10 rum in Domino. Sibilabo eis, & congre- **us sit.**
 gabo illos, quia redemi eos: & multiplica- **IESUS.**
 11 bo eos sicut antè fuerant multiplicati. Et **vel in lo. g. quis**
 seminabo eos in populis, & délonge recor- **locis post.**
 dabuntur mei: & uiuent cum filiis suis, &
 12 reuertentur. Et reducam eos de terra-Æ-
 gypti, & de Assyriis congregabo eos: &
 ad terram-Galaad & Libani adducam
 11 eos: & non inuenietur eis locus. & tran-
 12 sibat in maris freto, & percutiet in mari
 fluctus, & confundentur omnia profun-
 da fluminis: & humiliabitur superbia As-
 sur, & sceptrum Ægypti recedet. **robora. bo.**
 Confortabo eos in Domino, & in nomine eius
 ambulabunt: dicit Dominus.

A Peri Libane portas tuas, & comedat :
 A ignis cedros tuas. ¶ Vlula abies, quia
 cecidit cedrus, quoniam magnifici vasta-
 ti sunt: vlulate quercus Basan, quoniam
 succifus est saltus munitus. ¶ Vox vlula-
 tus pastorum, quia vastata est magnificen-
 tia eorum: vox rugitus leonū, quoniam
 vastata est superbia Iordanis. ¶ Hæc dicit
 Dominus Deus meus, Pasce pecora occi-
 sionis? quæ qui possederant, occidebant,
 & non dōlebant: & vendebant ea, dicen-
 tes, Benedictus Dominus, diuites facti su-
 mus: & pastores eorum non parcebant
 eis. ¶ Et ego non parcam ultra super habi-
 tantes terram, dicit Dominus: ecce ego tra-
 dam homines, vnumquemque in manu
 proximi sui, & in manu regis sui: & con-
 cident terram, & non eruam de manu
 eorum. ¶ Et pascam pecus occisionis pro-
 pter hoc o pauperes gregis: & assumpsi
 mihi duas virgas, vnā vocaui Decorem,
 & alteram vocaui Funiculum: et pavi gre-
 gem. ¶ Et succidi tres pastores in mense
 vno, & contracta est anima mea in eis: si-
 quidem & anima eorum variauit in me.
 ¶ Et dixi, Non pascam vos: quod mori-
 tur, moriatur: & quod succiditur, succi-
 datur, & reliqui deuorent vnusquisque
 carnem proximi sui. ¶ Et tuli virgā meam
 quæ vocabatur Decus, & abscidi eam vt
 irritum facerem fœdus meum quod per-
 cussi cum omnibus populis. ¶ Et in irri-
 tum deductum est in die illa: & cogno-
 uerunt

cecidit.

pr filio iesu.

delinqbnt. i. diceb
 ant se no peccare
 ioh. 16. ois qui
 interficit v
 os, arbitretur
 se obsequiu se
 prestare deo

veliucū ditatē et

Deus statorem. ff

afflietn.

Isac. 15. a. 2.

abominabilis futu-
 rit mihi

abscondi

uerunt sic pauperes gregis qui custodiunt
 12 mibi, quia verbum Domini est. Et dixi ad ^{me.} iesus,
 eos, Si bonum est in oculis vestris, afferte
 mercedem meam: & si non, quiescite. Et
 appenderunt mercedem meam triginta
 13 argenteos. Et dixit Dominus ad me, Proii-
 ce illud ad statuarium decorum pretium
 quo appretiatum sum ab eis. Et tuli trigin-
 ta argenteos: & proieci illos in domum Do-
 14 mini, ad statuarium. Et praescidi virgam
 meam secundam, quae appellabatur Funi-
 culus, ut dissoluerem germanitatem inter
 15 Iudam & Israel. Et dixit Dominus ad
 me, Adhuc fume tibi vasa pastoris stulti.
 16 Quia ecce ego suscitabo pastorem in ter-
 ra, qui derelicta non visitabit, dispersum
 non quaeret, & contritum non sanabit, &
 id quod stat non enutriet, & carnes pin-
 guium comedet, & vngulas eorum dissol-
 17 uet. O pastor & idolum, derelinquens gre-
 gem: gladius super brachium eius, & su-
 per oculum dextrum eius: brachium eius
 ariditate siccabitur, & oculus dexter eius
 tenebescens obscurabitur.

CAP. XII.

1 **O** Nus verbi Domini super Israel. Di-
 2 cit Dominus extendens caelum, &
 fundans terram, & fingens spiritum ho-
 3 minis in eo, ecce ego ponam Ierusalem
superliminare ^s crapulae omnibus populis
 in circuitu: sed & Iuda erit in obsidione
 4 contra Ierusalem. Et erit in die illa, po-
 nam Ierusalem lapidem oneris cunctis po-
 5 pulis: omnes qui leuabunt eum, concisio
^{incisendo incidet} ut

osee. 9. deut. 28. ne lacerabuntur: & colligentur aduersus
roboraū me. eam omnia regna terræ. In die illa, dicit
synde ardet sub Dominus, percutiam omnem equum in B
feno. stuporem, & ascensorem eius in amen-
ascem 4. tiam: & super domum Iuda aperiam ocu-
magnificetur glo los meos, & omnem equum populorum
ria. percutiam cæcitate. Et dicent duces Iu-
o da in corde suo, Confortentur mihi habi-
infirmitas fuerit. tates Ierusalē in Domino exercituum
vel dij Deo eorum. In die illa ponam duces Iu-
diuis. da sicut caminum ignis in lignis, & sicut
~ facem ignis in fœno: & deuorabunt ad
eccia. dexteram & ad sinistram omnes popu-
iesus. los in circuitu: & habitabitur Ierusalem
Ioh. 19. 8. 17 rursus in loco suo in Ierusalem. Et salua-
luc. 23. bit Dominus tabernacula Iuda, sicut in
mat. 27. principio: vt non magnificè gloriatur do-
2. Pa. 35. d. 22 mus David, & gloria habitantiū Ierusa-
x lem contra Iudam. In die illa proteget
singule familie Dominus habitatores Ierusalem, & erit C
Et. 3. qui offenderit ex eis in die illa, quasi Da-
 uid: & domus David quasi Dei, sicut an-
 gelus Domini in cōspectu eorū. Et erit
 in die illa: quærā contere omnes gentes
 quæ veniūt contra Ierusalem. Et effun-
 dam super domū David, & super habita-
 tores Ierusalem spiritum gratiæ & pre-
 cum: & aspiciēt ad me, quem cōfixerunt:
 & plangent eum planctu quasi super vni-
 genitū, & dolebunt super eum vt doleri
 solet in morte primogeniti. In die illa
 magnus erit planctus in Ierusalem, sicut
 planctus Adadremmon in campo Maged D
 don. Et planget terra: familiæ & familiæ
 seorsum:

seorsum: familię domus David seorsum,
 13 & muliereseorum seorsum: familię do-
 mus Nathã seorsum, & mulieres eorum
 seorsum: familię domus Leui seorsum, &
 mulieres eorum seorsum: familię Semei
 14 seorsum, & mulieres eorũ seorsum. Om-
 nes familię reliquę, familię & familię
 seorsum, & mulieres eorum seorsum.

CAP. XIII.

1 **I**N die illa erit fons patens domui Da-
 A luid & habitantibus Ierusalem: in ablu-
 2 tionem peccatoris & mēstruatę. Et erit
 in die illa, dicit Dominus exercituum,
 Disperdam nomina idolorum de terra, &
 non memorabuntur vltra: & pseudopro-
 phetas, & spiritũ immundum auferam de
 3 terra. Et erit: cũ prophetauerit quispiam
 vltra, dicent ei pater eius & mater eius
 qui genuerunt eum, Non viues, quia men-
 daciũ locutus es in nomine Domini. &
 configent eum pater eius & mater eius,
 4 genitores eius cũ prophetauerit. Et erit
 B in die illa, confundentur prophete vnus-
 quisque ex visione sua cũ prophetauerit,
 nec operientur pallio sacco, vt mētiantur:
 5 sed dicet, Non sum propheta, homo
 agricola ego sum: quoniã Adam exem-
 6 plum meum ab adolescentia mea. Et di-
 C cetur ei, Quid sunt plagę istę in medio
 manuũ tuarũ? Et dicet, His plagatus sum
 7 in domo eorum qui diligebãt me. Phra-
 mea suscitare super pastorem meum, &
 super virum cohærentem mihi, dicit Do-
 minus exercituum: percute pastorem, &

vel vena
IESUS,

Exe. 30. d. 31

p̄ti tt mēstrui

pphetauerit.

o
 filoso

7
 vt essem pastor edo-
 cuit me.

IESUS. ioan

20.

Luc. 24

o. gladius surge
 vel sociũ meũ.

Mat. 26. e 31
 Mar. 14. e 27

dispersen-
tur.
ut
ut eos sicut vritur
conflabo eos sicut
flatur

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

dispergentur oves: & conuertam manum meam ad paruulos. Et erunt in omni terra, dicit Dominus, partes duae in ea disperdentur & deficiet: & tertia pars relinquetur in ea. Et ducam tertiam partem per ignem, & vram eos sicut vritur argētum: & probabo eos sicut probatur aurū. Ipse vocabit nomen meum, & ego exaudiam eū. Dicā, Populus meus es, & ipse dicet, Dominus Deus meus.

CAP. XIII.

a
venit.
succidetur
vallis magna
Exodi. 14. h
ieron. hic.
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Ecce venient dies Domini, & diuidentur spolia tua in medio tui. Et congregabo omnes gentes ad Ierusalem in praelium, & capietur ciuitas, & vastabuntur domus, & mulieres violabuntur: & egredietur media pars ciuitatis in captiuitatem, & reliquum populi non auferetur ex vrbe. Et egredietur Dominus, & praeliabitur contra gentes illas sicut praelatus est in die certaminis. Et stabunt pedes eius in die illa super Montē oliuarum qui est contra Ierusalem ad Orientem, & scindetur Mons oliuarum ex media parte sui ad Orientem & ad Occidentem preruptu grandi valde, & separabitur mediū montis ad Aquilonem, & medium eius ad Meridiem. Et fugietis ad vallem montium eorum, quoniam coniungetur valis montiū vsque ad proximum: & fugietis sicut fugistis à facie terremotus in diebus Ozia regis Iuda: & veniet Dominus Deus meus omnesque sancti cum eo. Et erit in die illa: nō erit lux, sed frigus & gelu.

10
pretiosa et nō te-
nebrosa.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19

7 lu. Et erit dies vna que nota est Domino, *mar. 17. mat*
 non dies neque nox: & in tēpore vesperi *24.*
 8 erit lux. Et erit in die illa: exhibunt aqua
 viua de Ierusalē: mediū earum ad mare
 orientale, & mediū earum ad mare nouis-
 9 simum: in aestate & in hyeme erunt. Et
 erit Dñs rex super omnē terrā: in die illa
 10 erit Dñs vnus, & erit nomē eius vnū. Et
 reuertetur omnis terra vsque ad desertū,
 de colle Remmō ad Austrū Ierusalem: &
 11 exaltabitur, & habitabit in loco suo, à
 porta Ben-iamin vsque ad locum portæ
 prioris vsque ad portam angulorum: & à
 12 turre Hananeel vsq; ad torcularia regis.
 Et habitabunt in ea, & anáthema nō erit
 13 amplius: sed sedebit Ierusalē secura. Et
 hæc erit plaga qua percutiet Dominus
 omnes gentes quæ pugnaverūt aduersus
 Ierusalem, Tabescet caro vniuscuiusque
 stantis super pedes suos, & oculi eius con-
 14 tabescent in foraminibus suis, & lingua
 eorum contabescet in ore suo. In die illa
 erit tumultus Domini magnus in eis: &
 apprehendet vir manum proximi sui, &
 conferetur manus eius super manū proxi-
 15 mi sui. Sed & Iudas pugnabit aduersus
 Ierusalem: & cōgregabūtur diuitiæ om-
 16 nium gentium in circuitu, aurum & ar-
 gentum & vestes multæ satis. Et sic erit
 ruina equi & muli & cameli & asini, &
 omnium iumētorū quæ fuerint in castris
 illis, sicut ruina hæc. Et omnes qui reli-
 qui fuerint de vniuersis gētibus quæ vene-
 runt contra Ierusalem, ascendēt ab anno
 in

*in circuitu erit.**valuti planities.**IESUS. IONN.**10. 37**CC. 34. 37. 58**habita-**phonis**1. 7.**occisio.**habita-**bitur hie-**ru**salē cō-**fidentes.**colitio dñi mag-**na.*

atque impietatibus maculati Deo offerre cœperunt: Ideo per Malachiã prophetam Deus populum suum Israël increpat. Nomen autem Malachi septuaginta transtulerunt τὸ ἀγγέλου αὐτοῦ id est, angelus eius, dicentes, Assumptio verbi Domini super Israël in manu angeli eius pro quo in Hebræo legitur Malachi: quod rectius & expressius dicitur, angelus, id est, nuntius meus. Nec putandum est iuxta quorundam opinionem, angelum venisse de cælo & assumpsisse corpus humanum, vt Israël. quæ à Domino sunt mandata loqueretur. Si enim interpretanda sunt nomina, & ex nominibus non spiritualis intelligenti, sed historię ordo texendus est: ergo & Osee, qui Saluator dicitur: & Ioël, qui interpretatur Dominus Deus, siue incipiens: & cæteri prophete non erunt homines, sed vel angeli vel Dominus atque Saluator, quia hoc eorum nomina resonant. Denique exceptis Septuaginta, alij interpretes nomen Malachi ita vt in Hebræo legitur transtulerunt Malachi autem Hebræi Esdras existimant sacerdotem: quia omnia quæ in libro illius continentur, etiam hic propheta commemorat, dicens, Labia sacerdotis custodient scientiam & legem requirent ex ore eius, quia angelus Domini exercituum est. Tempus quoque ac titulus conueniunt quod & in Psalmis diximus, eos qui titulos non habent, eorum esse credendos, quorum priores Psalmi nominibus prænotati sunt. Igitur & Malachi, id est Esdras post Aggæum & Zachariam qui sub Dario prophetauerunt, fuisse credendus est: & propterea titulum non habere quod liber eius pro titulo sit: in quo discimus quod in regno Artaxerxis regis Persarum Esdras filius Saraix & cæterorum vsque ad eum locum vbi dicitur, filius Aaron sacerdotis, ab initio ascenderit de Babylone, & dederit ei rex secundum manum Domini Dei sui bonam omnem petitionem eius: ascenderintque cum illo de filiis Israël, & de filiis sacerdotum, & de filiis Leuitarum, & de cantoribus & de ianitoribus, & de Nathinæis in Ierusalem, anno. 7. Artaxerxis regis: & venerunt in Ierusalem mense. 5. ipse est annus septimus regis: quia in primo die mensis primi cœpit ascendere de Babylone, & in primo mensis quinti venit in Ierusalem.

Huc Malachiam hebrei affirmant Esdra scribam fuisse hieronimo in
prefatione in. 12. prophetas.
CAP. I.

PROPHETIA MALACHIAE.

CAP. I.

27. vicibus. de
u. dnz exerc
ituu vocat.

Hi. 4. capita.

propheta.
gen. 25. 27.
abdi. 1. v
ipsi

in destu draconis

Rom. 9. 13.

Scir

paupes facti

c. qntilibz 47. disti

quem detestatg.

c. eccia. 1. 9. 4.

oportet
c. sacerdotas. 49.
dist

Deut. 32.

ppulrali pa
nzs ppositio
nis. exo. 25.
leui. 24.

vel vilis
leui. 22. deu.
15. 11

c. 1. 24. 9. 1.

Exaudiat be
gnine aspiciat.

N v s verbi Domini ad
Israël in manu Malachie
*Dilexi vos, dicit Domi-
nus: & dixistis, In quo di-
lexisti nos? Nonne frater
erat Esau Jacob, dicit Do-
minus, & dilexi Jacob, Esau autem odio
habui? & posui montes eius in solitudi-
nem, & hæreditatem eius in dracones de-
ferti. Quod si dixerit Idumæa, Destructi
sumus, sed reuertentes ædificabimus quæ
destructa sunt: hæc dicit Dominus exerci-
tuum, Isti ædificabunt, & ego destruam:
& vocabuntur termini impietatis, & po-
pulus cui iratus est Dominus vsque in
æternū. Et oculi vestri videbunt: & vos
dicetis, Magnificetur Dominus super ter-
minum Israël. Filius honorat patrem, &
seruus dominū suum: si ergo pater ego
sum: vbi est honor meus? & si dominus
ego sum vbi est timor meus: dicit Domi-
nus exercituum ad vos o sacerdotes, qui de-
spicitis nomē meū, & dixistis: In quo de-
speximus nomē tuum? Offertis super al-
tare meum panem pollutū: & dicitis, In
quo polluimus te? In eo quod dicitis,
Mensa Domini despecta est. Si offeratis
cæcum ad immolandū, nonne malū est?
& si offeratis claudū & languidū, nonne
malum est? offer illud duci tuo, si placue-
rit ei, aut si susceperit faciem tuā, dicit Do-
minus

icri.
49

9 minus exercituum. Et nunc deprecamini
 vultum Dei, vt misereatur v^{est}ri (de ma-
 nu enim vestra factū est hoc) si quō mo-
 10 do suscipiat facies vestras, dicit Dominus
 exercituū. Quis est in vobis qui claudat
 ostia, & incēdat altare meū gratuito? non
 est mihi voluntas in vobis, dicit Domi-
 11 nus exercituū: & munus non suscipiam
 de manu vestra. Ab ortu enim solis vs-
 que ad Occasum, magnū est nomē meum
 in Gentibus, & in omni loco sacrificatur,
 & offertur nomini meo oblatio munda:
 quia magnū est nomen meum in Genti-
 12 bus, dicit Dominus exercituū. Et vos pol-
 luistis illud in eo quōd dicitis, Mensa Do-
 mini cōtaminata est: & quod superponi-
 tur, cōtemptibile est cum igne qui illud
 13 deuorat. Et dixistis, Ecce de labore, &
exufflastis illud, dicit Dominus exerci-
 tuum, & intulistis de rapinis claudum &
 languidum, & intulistis munus. nunquid
 suscipiam illud de manu vestra, dicit Do-
 14 minus? Maledictus dolosus, qui habet in
 grege suo masculū, & votum faciens im-
 molat debile Domino: quia rex magnus
ego, dicit Dominus exercituū, & nomen
meum horribile in Gentibus.

gusto.
 nostri
 putatis ipse inspa
 durgit personā ve
 stram?

Psal. 112. 63
 incensū
 et
 fructus eius cōtēpti-
 bilis est ad mēda-
 candū

quantus labor: quā-
 tum tñ hostia
 flatu poteratis de-
 iicere.
 Ilegē. deu. 15.
 leuit. 22.

apoc. 19.

CAP. II.

1 ET nunc ad vos mandatū hoc o sacer-
 2 Edotes. Si nolueritis audire, & si no-
 A lueritis ponere super cor vt detis gloriam
 nomini meo, ait Dñs exercituū, mittam
 in vos egestatem, & maledicam benedi-
 ctionibus vestris, & maledicam illis: quo-
 niam

Leu. 26. b. 14
 Deu. 28. b. 35
 maledictionē.
 et maledixi

1 corrūpā vobis semē

✓
Stercus.

c. maledictū. Et. c. m.
ult. 1. q. 1. Et. c. 51
quisiūt. 79. dist.

✓
Eas ob

vide in decreto. 37
distinctionem. Et
sit veltor. 5
hinc p. 47. dist.
Sacerdotib
5. 11. q. 1.

Mat. 23. b. 9.

Eph. 4. a. 5.

vestrum.

conuicio assūpsit
sibi
habuerūt.

taberna-
culo.

Amos. 5. f. 22

Operiunt vxores
vestre.

3 niam non posuistis super cor. ¶ Ecce ego
4 proiciam vobis brachiū, & dispergam su-
per vultum vestrū stercus solennitatū ve-
5 strarum, & assumet vos secum. ¶ Et scietis
6 quia misi ad vos mādatum istud: vt esset
7 pactum meū cum Leui, dicit Dñs exerci-
8 tum. ¶ Pactum meū fuit cum eo vitæ &
9 pacis: & dedi ei timorem: & timuit me,
10 & à facie nominis mei pauebat. ¶ Lex ve-
11 ritatis fuit in ore eius, & iniquitas nō est
12 inuenta in labiis eius: in pace & in æqui-
13 tate ambulauit meū, & multos auertit
ab iniquitate. ¶ Labia enim sacerdotis cu-
todient scientiam, & legem requirent ex
ore eius: quia angelus Dñi exercituū est.
¶ Vos autē recessistis de via, & scandaliza-
stis plurimos in lege: irritum fecistis pa-
ctū Leui, dicit Dñs exercituum. ¶ Propter
quod & ego dedi vos contemptibiles, &
humiles omnibus populis, sicut non ser-
uastis vias meas, & accepistis faciē in le-
ge. ¶ Nunquid non pater vnus omnium
nostrū? nunquid non Deus vnus creauit
nos? quare ergo despicit vnusquisq; no-
strum fratrē suū, violans pactū patrū ve-
strorū? ¶ Transgressus est Iuda, & abomi-
natio facta est in Israël & in Ierusalē: quia
contaminauit Iudas sanctificationem Do-
mini, quam dilexit, & habuit filiam Dei
alieni. ¶ Disperdet Dñs virum qui fecerit
hoc, magistrū & discipulū de tabernacu-
lis Iacob, & offerentē munus Dño exer-
cituū. ¶ Et hoc rursus fecistis, operieba-
tis lachrymis altare Dñi, fletu & mugitu,
ita

ita vt non respiciam vltra ad sacrificium,
nec accipiam placabile quid de manu ve-
14 stra. Et dixistis, Quam ob causam? quia
Dominus testificatus est inter te & vxorē
pubertatis tuæ, quam tu despexisti: & hæc
15 particeps tua, & vxor fœderis tui. Non-
D ne vnus fecit, & residuū spiritus eius est?
Et quid vnus quærit, nisi semen Dei? Cu-
stodite ergo spiritum vestrū, & vxorē ado-
16 lescentiæ tuæ noli despiciere. Cū odio
habueris, dimitte, dicit Dñs Deus Israël:
operiet autē iniquitas vestimentū eius, di-
cit Dñs exercituum. custodite spiritū ve-
17 strū, & nolite despiciere. Laborare fecistis
Dominum in sermonibus vestris. Et dixi-
stis, In quo eum fecimus laborare? In eo
quòd dicitis, Omnis qui facit malū, bonus
est in conspectu Domini, & tales ei pla-
cent: aut certè vbi est Deus iudicij?

CAP. III.

1 **E**ccellego mitto angelum meū, & præ-
A parabit viam ante faciem meā. Et sta-
tim veniet ad templum suum Domina-
tor quem vos quæritis, & angelus testa-
menti, quem vos vultis. Ecce venit, dicit
2 Dominus exercituum: & quis poterit co-
gitare diem aduentus eius? & quis stabit
ad videndum eum? Ipse enim quasi ignis
3 conflans, & quasi herbam fullonum: &
sedebit conflans & emundans argentum,
& purgabit filios Leui, & colabit eos quasi
aurum & quasi argentum, & erunt Do-
4 mino offerentes sacrificia in iustitia. Et
placebit Domino sacrificium Iuda & Ieru-
salem

Sacrificiū missæ

hostiā placētem.

vel socia.

subaudi abrahā.

Excellens spiritus
fuit illi.

vnus fecit. q̄siuit.

vel aliqui.

nantium.

Mat. II. b. 10 **IOHES.**

Marc. I. a. 2.

Luc. I. b. 17. **IESUS.**

7. d. 27.

Psa. 131. d. 17

6

Expurgabit.

sedebit

ferre c. purga

6. 50. d.

cū appāruerit.

borith. quidā sapo

nē vocant

conflabit

y

munus.

ab initio et sicut
annos antiquos.

vi, retinent

tere. 19

ab insti-
tutis. ^x ^o humili-
ant vel.
opprimunt.

debet ne rapere hōg
dei sūt q. vos capitis
mea? et dixistis in
quo rapuimus tua.

Zach. 1. 1. 3.

propterea maledicti
sunt.

confixi-
m 6.

de predamini

domū thesauri

exercituum.

donec sufficiat

e. decimas quā
5. 16. 9. 7.

Iob. 21. b. 14.

Esa. 58. a. 2.

saalem sicut dies seculi & sicut anni anti-
qui. Et accedam ad vos in iudicio, & ero
testis velox maleficis & adulteris, & per-
iuris, & qui calumniantur mercedē mer-
cenarij, viduas & pupillos, & opprimūt
peregrinum, nec timuerunt me, dicit Do-
minus exercituum. Ego enim Dominus,
& non mutor: & vos filij Iacob non estis
consumpti. A diebus enim patrum ve-
strorū recessistis à legitimis meis, & non
custodistis. Reuertimini ad me, & re-
uertar ad vos, dicit Dñs exercituum. Et di-
xistis: In quo reuertemur? Si affigēt ho-
mo Deum, quia vos configitis me? Et di-
xistis, In quo configimus te, In decimis,
& in primitiis. Et in penuria vos maledi-
cti estis, & me vos configitis gens tota.
Inferte omnem decimam in horreū: &
sit cibus in domo mea, & probate me su-
per hoc, dicit Dominus: si non aperuero
vobis cataractas celi, & effudero vobis be-
nedictionem vsque ad abundantiam,
& increpabo pro vobis deuorantē, & nō
corrumpet fructū terræ vestræ: nec erit
sterilis vinea in agro, dicit Dñs exercituū.
Et beatos vos dicēt omnes gentes: eritis
enim vos terra desyderabilis, dicit Dñs
exercituū. Inualuerunt super me verba
vestra, dicit Dñs. Et dixistis, Quid locuti
sumus contra te? Dixistis, Vanus est qui D
seruit Deo: & quod emolumentum quia
custodiimus præcepta eius, & quia am-
bulauimus tristes coram Dño exercituū?
ergo nunc beatos dicimus arrogantes: 15
siqui-

liquidē edificati sunt facientes impietatē,

& tentauerunt Deum & salui facti sunt. *vel pbauerūt.*

16 ⁹ Tunc locuti sunt timentes Dominum vnusquisq; cum proximo suo: Et attēdit

Dominus, & audiuit: & scriptus est liber

monimenti coram eo timentibus Domi-

17 num, & cogitantibus nomen eius. ⁹ Et

erunt mihi, ait Dominus exercituum, in

die qua ego facio, in peculium: & parcā

eis, sicut parcit vir filio suo seruienti sibi. *i. reuertimini. 16. 9*

18 ⁹ Et conuertemini, & videbitis quid sit in-

ter iustum & impium: & inter seruiente

Deo, & non seruientem ei. *2. paral. 12. osee. 2*

CAP. IIII

1 ¹ Ecce enim dies veniet succensa quali

2 ^A ecaminus: & erunt omnes superbi, &

omnes faciētes impietatem stipula: & in-

flammabit eos dies veniens, dicit Domi-

nus exercituum, quæ non derelinquet eis

3 ³ radicem & germen. ⁹ Et orietur vobis

timentibus nomen meum Sol iustitiæ, &

sanitas in pennis eius: & egrediemini, &

4 ³ saliētis sicut vituli de armento. ⁹ Et calca-

5 ^B bitis impios, cū fuerint cinis sub planta

pedum vestrorum in die qua ego facio,

6 ⁴ dicit Dominus exercituum. ⁹ Memento-

te legis Moyse serui mei, quam mandavi

ei in Horeb ad omnem Israël præcepta &

7 ⁵ iudicia. ⁹ Ecce ego mittam vobis Eliam

prophetam, antequam veniat dies Do-

8 ⁶ mini magnus & horribilis. ⁹ Et conuertet

cor patrum ad filios, & cor filiorum ad

patres eorum: ne fortē veniam, & percu-

9 tiam terram anathemate.

P R A-

1. reuertimini. 16. 9

2. paral. 12. osee. 2

in li. quia de

fol. 82

202.

clibanus

tanum

Zach. 3. c. 8.

6. d. 11.

Luc. 1. g. 72.

cresecetis impinguabi

mini

Exod. 20.

Deut. 4. 5. 6.

mitto

Mat. 11. b. 14.

17. b. 10.

Mar. 9. b. 11.

Luc. 1. b. 17. Eccl. 4. 8.

9. a. 8.

occisione

Sixtus Senēsis. li. 1. bibl. sctę. pag. 47. quare hi libri
machabeorę cognomine n̄ tūr. Ex cōmētarijs
rabbi-isnac bē scola. hr. idita schābet. iudas
mathias filij cū aduersus antiochū iudeorū hostē
preliū inting. PRÆFATIO IN LIBROS

adedit militibꝯ suis MACHABAEORVM.
Seu belli tēsētā s̄nias illāstom. 3.

Exod. 15. quis sicut tu in fortibꝯ dñe q̄h
MACHABAEORVM libri licet non habeā-
tur in canone Hebręorum, tamen ab ecclesia
ebraicę scribuntur inter diuinorum voluminum historias.

mi chemocha Notant autem prælia inter Hebręorum duces, gen-
baesim iehou tesque Persarum, pugnam quoque sabbathorum, &
a- q̄ Siowis or nobiles Machabæi, à quo hi libri nomen acceperunt,

dinū Sexillis triumphos: fœdus quoque amicitiarum cum Ro-
tālę certe vic manorum ducibus, atque legationū. Machabæi, septē

forte omē in fratres ab vna matre Machabæa nomine geniti, cu-
scribi p̄bas q̄ stodientes legem, patris traditionem, non mandu-
lras initiales. scantantes carnem porcina, ob hoc ab Antiocho rege

scantissimo in Antiochia martyrij gloria coronati
sunt cum matre sua: atque sepulti cum magna veneratione, ibi quiescunt.

וַיְהִי. hoc est. m. c. b. i. sed cū vulgę militi
quatuor hasti N PRIMVM LIBRVM MA-
teras breuitatis gratia pronūtiare cepisset, n̄

iuxta integrā quę HABAEORVM ARGV-
ā referat s̄cētę, sed secundū unicā dūtaxat
dictionē q̄ primę ex eorū combinatione resultat

videlicet. m. a. PRIMVS liber Machabæorum de impietate
Antiochi in populum Iudęorum, quem ad sacrile-

ccabei. paulatim os Ethnicorum ritus voluit inducere primū edifi-
m mili taris cōerit: de zelo quoque Mathathie resistentis regis

suetudo obtin conatibus, & filios ad defensionem legis Dei exhor-
uit. ut huic te tantis: de Iuda Machabæo, præclarisque eius gestis

serę author, & crebris victorijs, ac templo per ipsum à spurcitia
iudas et eorę idolorum purificato textit historiam. Agit quoque

posterij. Machabæi. de morte Iudæ Machabæi, de Ionatha fratre eius suc-
cedēte illi in principatu, belli que per ipsum gestis:

abiei. cogno demissis à Ionatha legatis ad Romanos & Spartiatas
mine Appella pro pacis confœderatione, atque de morte Ionathę

retur. substituto in principatu & sacerdotio Iudęorum,
ac gestis eius. Demum de nece Simonis cum filiis in
conuiuio, ac de Iohanne filio eius patri in gubernatione
populi succedente pertractat.

LIBER

LIBER PRIMVS MACHA-

BAEORVM. *H3. 16. capita.*

CAP. I.

Dani. c. 2. ff. 7. ff. 11.

A Factum est, postquam percussit Alexander Philippi Macedo, qui primus regnavit in Græcia, egressus de terra Cethim, Darium regē Persarum & Medorū: ¶ constituit prælia multa, & obtinuit omnium munitiones, & interfecit reges terræ: ¶ & pertransiit vsque ad fines terræ, & accepit spolia multitudinis Gentium: & siluit terra in conspectu eius. ¶ Et congregavit virtutem, & exercitū fortem nimis: & exaltatum est & eleuatum cor eius: ¶ & obtinuit regiones Gentium, & tyrānos: & facti sunt illi in tributū. ¶ Et post hæc decidit in lectum, & cognouit quia moreretur. ¶ Et vocauit pueros suos nobiles, qui secū erant nutriti à iuuetute: & diuisit illis regnū suū, cū adhuc viueret. ¶ Et regnavit Alexander annis duodecim & mortu⁹ est. ¶ Et obtinuerūt pueri eius regnum, vnusquisque in loco suo: ¶ & imposuerunt omnes sibi diademata post mortem eius, & filij eorum post eos annis multis, & multiplicata sunt mala in terra. ¶ Et exiit ex eis radix "peccatrix" Antiochus illustris, filius Antiochi regis qui fuerat Romæ obses: & regnavit in anno centesimo tricesimo septimo regni Græcorum. ¶ In diebus illis exierunt ex Israël

Peccat⁹ / Daniel. c. 7.

P

filij

filij iniqui, & suaserunt multis, dicentes,
 Eamus, & disponamus testamētum cum
 Gentibus quæ circa nos sunt: quia ex quo
 recessimus ab eis, inuenerunt nos multa
 mala. ¹³ Et bonus visus est sermo in oculis
 eorum. ¹⁴ Et destinauerunt aliqui de popu-
 lo, & abierunt ad regem: & dedit illis po-
 testatem, vt facerent iustitiã Gentium. ¹⁵ Et
 ædificauerunt gymnasiũ in Ierosolymis
 secundũ leges Nationum: ¹⁶ & fecerunt sibi
 præputia, & recesserunt à testamēto san-
 cto, & iuncti sunt Nationibus, & vanun-
 dati sunt vt facerent malum. ¹⁷ Et paratũ
 est regnũ in conspectu Antiochi, & cœpit
 regnare in terra-Ægypti, vt regnaret su-
 per duo regna. ¹⁸ Et intrauit in Ægyptum
 in multitudine graui, in curribus & ele-
 phantis, & equitibus, & copiosa nauium
 multitudine: ¹⁹ & cõstituit bellũ aduersus
 Ptolemæũ regem Ægypti, & veritus est
 Ptolemæus à facie eius, & fugit, & ceci-
 derunt vulnerati multi. ²⁰ Et comprehen-
 dit ciuitates munitas in terra-Ægypti: &
 accepit spolia terræ-Ægypti. ²¹ Et cõuertit
 Antiochus, postquã percussit Ægyptũ in
 centesimo & quadragesimo & tertio an-
 no: & ascēdit ad Israēl, ²² & ascēdit Ieroso-
 lymam in multitudine graui. ²³ Et intra-
 uit in sanctificationẽ cum superbia, & ac-
 cepit altare aureũ, & candelabrũ luminis,
 & vniuersa vasa eius, & mensam propo-
 sitionis & libatoria, & phialas, & mortu-
 riola aurea, & velum, & coronas, & or-
 namentum aureum quod in facie templi
 erat:

14 erat: & comminuit omnia. Et accepit ar-
 gentum & aurum & vasa concupiscibi-
 lia: & accepit thesauros occultos quos
 D inuenit: & sublatis omnibus abiit in ter-
 15 ram suam. Et fecit caedem hominum, &
 16 locutus est in superbia magna. Et factus
 est planctus magnus in Israel, & in omni
 17 loco eorum: & ingemuerunt principes
 & seniores, & iuuenes, & virgines infir-
 18 mati sunt; & speciositas mulierum immu-
 rata est. Omnis maritus sumpsit lamen-
 tum: & quae sedebant in thoro maritali,
 19 lugebant: & commota est terra super ha-
 bitantes in ea, & vniuersa domus Iacob
 20 induit confusionem. Et post duos annos
 dierum misit rex principem tributorum in
 ciuitates Iuda, & venit Ierusalē cum tur-
 21 ba magna. Et locutus est ad eos verba
 22 pacifica in dolo: & crediderunt ei. Et irruit
 super ciuitatem repente, & percussit eam pla-
 ga magna, & perdidit populū multum ex
 23 Israel. Et accepit spolia ciuitatis: & suc-
 cendit eam igni, & destruxit domos eius,
 24 & muros eius in circuitu: & captiuas du-
 xerunt mulieres, & natos, & pecora pos-
 25 sederunt. Et aedificauerunt ciuitatem Da-
 uid muro magno, & firmo, & turribus
 26 firmis, & facta est illis in arcem: & posue-
 runt illic gentem peccatricem viros iniquos,
 27 & conualuerunt in ea. & posuerunt ar-
 E ma, & escas, & congregauerunt spolia Ie-
 rusalē, & reposuerunt illic: & facti sunt in
 28 laqueum magnū. Et factum est hoc ad insi-
 dias sanctificationis, & in diabolū malū

alio hō magnū.

in Israël : ? & effuderunt sanguinẽ inno- 39
 centẽ per circuitũ sanctificationis, & con-
 taminauerunt sanctificationẽ. ? Et fuge- 40
 runt habitatores Ierusalẽ propter eos, &
 facta est habitatio exterorum, & facta est
 extera semini suo, & nati eius reliquerũt
 eam. ? Sanctificatio eius desolata est sicut 41
 solitudo, ¶ dies festi eius cõuersi sunt in lu-
 ctum, sabbatha eius in opprobriũ, hono-
 res eius in nihilũ. ? Secundũ gloriã eius 42
 multiplicata est ignominia eius: & subli-
 mitas eius conuersa est in luctũ. ? Et scri- 43
 psit rex Antiochus omni regno suo, vt
 esset omnis populus, vnus: & relinqueret
 vnusquisq; legẽ suã. ? Et cõsenserunt om- 44
 nes gentes secundũ verbũ regis Antiochi:
 ? & multi ex Israël consenserunt seruituti 45
 eius, & sacrificauerunt idólis, & coinqui-
 nauerunt sabbathum. ? Et misit rex libros 46
 per manus nũtiorũ in Ierusalẽ & in om- F
 nes ciuitates Iudæ: vt sequerentur leges
 Gentiũ terræ, ? & prohiberẽt holocausta 47
 & sacrificia, & placationes fieri in templo
 Dei, ? & prohiberẽt celebrari sabbathum, 48
 & dies solẽnes. ? & iussit coinquinari san- 49
 cta, & sanctũ populũ Israël. ? Et iussit ædi- 50
 ficari aras, & tẽpla, & idóla, & immolari
 carnes suillas, & pecora cõmunia, ? & re- 51
 linquere filios suos incircũcisos, & coin-
 quinari animas eorũ in omnibus immun-
 ditiis & abominationibus, ita vt obliuif-
 cerentur legẽ, & immutarẽt omnes iusti-
 ficationes Dei. ? Et quicunq; non fecissent 52
 secundũ verbũ regis Antiochi, moreren-
 tur.

Tob. 2. b. 6.
 Amos 8. c. 10

53. tur. ⁹ Secundū omnia verba hæc scripsit
 omni regno suo : & præposuit principes
 54. populo qui hæc fieri cogerēt. ⁹ Et iusserūt
 55. ciuitatibus Iudæ sacrificare. ⁹ Et cōgregati
 sunt multi de populo ad eos qui dereli-
 querant legē Dñi : & fecerunt mala super
 56. terrā : ⁹ & effugauerunt populū Israēl in
 G. abditis, & in absconditis fugitiuorū locis.
 57. ⁹ Die quintadecima mensis Casleu, quinto
 & quadagesimo & -centesimo anno æ- . 10.
 dificauit rex Antiochus abominādū idō-
 lum desolationis super altare Dei, & per
 vniuersas ciuitates Iudæ in circuitu ædi-
 58. ficauerūt aras : ⁹ & ante ianuas domorū, &
 in platéis incēdebāt thura, & sacrificabāt.
 59. ⁹ & libros legis Dei cōbussērunt igni, scin-
 60. dentes eos : ⁹ & apud quemcūq; inuenie-
 bantur libri testamenti Domini, & qui-
 cūq; obseruabat legem Domini, secun-
 61. dūm edictū regis trucidabant eū. ⁹ In vir-
 tute sua faciebant hæc populo Israēl qui
 inueniebatur in omni mense & mense in
 62. ciuitatibus. ⁹ Et quinta & vicesima die
 mensis sacrificabant super aram quæ erat
 63. contra altare. ⁹ Et mulieres quæ circunci-
 debant filios suos, trucidabantur secun-
 64. dūm iussū regis Antiochi, ⁹ & suspēde-
 bant pueros à ceruicib⁹ per vniuersas do-
 mos eorum : & eos qui circunciderant il-
 65. los, trucidabant. ⁹ Et multi de populo Is-
 raēl definierunt apud se, vt non mandu-
 carent immunda : & elegerūt magis mo-
 66. ri, quàm cibus coinquinari immundis : ⁹ &
 noluerūt infringere legem Dei sanctam,

idiom a hebra
 icū est amino
 ri numero in
 cipe. quod ali
 quoties inter
 pres obsunt
 hic. et Ezech.
 48. latini qu
 ogz aliqui i
 de obsunt
 hieron. sup. e
 g. danielis.

1
 vel supra.

& trucidati sunt, & facta est ira magna
super populum valde.

CAP. III.

IN diebus illis surrexit Mathathias
filius Iohannis filij Simeonis, sacerdos ex
filiis Ioarim ab Ierusalem, & confedit in
monte Modin: & habebat filios quin-
que, Iohannē, qui cognominabatur Gad-
dis: & Simōnem, qui cognominabatur
Thasi: & Iudam, qui vocabatur Macha-
bæus: & Eleazarū, qui cognominabatur
Abaron: & Ionathā, qui cognominabatur
Apphus. hi viderūt mala quæ fiebant in
populo Iuda & in Ierusalē. Et dixit Ma-
thathias, Væ mihi, vt quid natus sum vi-
dere contritionē populi mei, & cōtritio-
nem ciuitatis sanctæ, & sedere illic, cū
datur in manibus inimicorū? Sancta in
manu extraneorū facta sunt: templū eius
sicut homo ignobilis. Vasa gloriæ eius
captiua abducta sunt: trucidati sunt senes
eius in platéis, & iuuenes eius ceciderunt
in gladio inimicorū. Quæ gens non hæ-
reditauit regnū eius, & nō obtinuit spo-
lia eius? Omnis cōpositio eius ablata est.
Quæ erat libera, facta est ancilla. Et ecce
sancta nostra, & pulchritudo nostra, &
claritas nostra desolata est, & coinquina-
uerunt ea gētes. Quò ergo nobis adhuc
viuere? Et scidit vestimenta sua Matha-
thias, & filij eius: & operuerunt se ciliciis,
& planxerunt valde. Et venerunt illuc
qui missi erāt à rege Antiocho, vt cog-
rent eos qui confugerant in ciuitatē Mo-
din,

16 din, immolare, & accendere thura, & à
 lege Dei discedere. Et multi de populo
 Israël cōsentientes accesserunt ad eos: sed
 Mathathias & filij eius cōstāter steterūt.
 17 Et respondentes qui missi erāt ab Antio-
 cho, dixerūt Mathathiaē, Princeps & cla-
 rissimus & magnus es in hac ciuitate, &
 18 ornatus filiis & fratribus. Ergo accede
 prior, & fac iussum regis, sicut fecerunt
 omnes gentes, & viri Iuda, & qui remā-
 serunt in Ierusalē: & eris tu, & filij tui in-
 ter amicos regis, & amplificatus auro &
 19 argento, & muneribus multis. Et respon-
 dit Mathathias: & dixit magna voce, Etsi
 omnes gentes regi Antiocho obediunt, vt
 discedāt vnusquisque à seruitute legis pa-
 20 trū suorū, & cōsentiāt mādati eius: ego
 & filij mei, & fratres mei obediemus le-
 21 gi patrum nostrorū. Propitius sit nobis
 C. Deus: non est nobis vtile relinquere legē,
 22 & iustitias Dei. Nō audiemus verba regis
 Antiochi, nec sacrificabimus transgrediē-
 tes legis nostræ mādata, vt eamus altera
 23 via. Et vt cessauit loqui verba hæc, acces-
 sit quidā Iudæus in omniū oculis sacrifi-
 care idōlis super aram in ciuitate Modin
 24 secundum iussum regis: & vidit Matha-
 thias, & doluit, & contremuerunt renes
 eius, & accensus est furor eius secundum
 iudiciū legis, & insiliens trucidauit eum
 25 super arā: sed & virū quē rex Antiochus
 miserat, qui cogebat immolare, occidit in
 26 ipso tēpore, & arā destruxit, & zelatus est
 legē, sicut fecit Phinees Zamri filio Salo-

iuxta præceptū le-
 gis deut. 17. fecit
 Mathathias sicut
 prius li. 1. de ex-
 hosta. martirij. c.
 5. Et h. m. c. si an-
 tioris. 27. 9. 5.

Num. 25. b. 7
 c. 3.

mi. ¹⁷ Et exclamauit Mathathias voce magna in ciuitate dicens, Omnis qui zelum habet legis statuēs testamentū, exeat post me. ¹⁸ Et fugit ipse, & filij eius in mōtes, & reliquerunt quæcūq; habebāt in ciuitate. ¹⁹ Tunc descenderunt multi quærentes iudiciū & iustitiā, in desertum: ²⁰ & sederunt ibi ipsi, & filij eius, & mulieres eorū, & pecora eorū: quoniā ²¹ inundaauerunt super eos mala. ²² Et renuntiatum est viris regis, & exercitui qui erant in Ierusalem D ciuitate David, quoniam discessissent viri quidam, qui dissipauerūt mandatum regis in loca occulta in deserto, & abiissent post illos multi. ²³ Et statim perrexerūt ad eos, & constituerunt aduersus eos prælium in die sabbathorum, ²⁴ & dixerūt ad eos, Resistitis & nunc adhuc? exite, & facite secundū verbum regis Antiochi, & viuetis. ²⁵ Et dixerunt, Non exhibimus, neque faciemus verbū regis, vt polluamus diem sabbathorū. ²⁶ Et concitauerūt aduersus eos præliū. ²⁷ Et non responderunt eis, nec lapidē miserunt in eos, nec oppilaauerunt loca occulta: ²⁸ dicentes, Moriamur omnes in simplicitate nostra: & testes erunt super nos cælū & terra quòd iniuste perditis nos. ²⁹ Et intulerunt illis bellum sabbathis: & mortui sunt ipsi & vxores eorū, & filij eorum, & pecora eorum vsq; ad mille animas hominū. ³⁰ Et cognouit Mathathias & amici eius, & luctum habuerūt super eos valde. ³¹ Et dixit vir proximo suo: Si omnes fecerimus sicut fratres

Indurauerunt. 20.

tres nostri fecerunt, & nō pugnauerimus
 aduersus gentes pro animabus nostris &
 iustificationibus nostris: nunc citius dis-
 41 perdent nos à terra. [¶] Et cogitauerunt in
 E die illa, dicentes, Omnis homo quicumq;
 venerit ad nos in bello die sabbathorum,
 pugnemus aduersus eū: & nō moriemur
 omnes, sicut mortui sunt fratres nostri in
 42 occultis. [¶] Tūc congregata est ad eos syna-
 goga [¶] Iudæorum fortis viribus ex Israël,
 43 omnis volūtarius in lege: [¶] & omnes qui
 fugiebant à malis, additi sunt ad eos, &
 44 facti sunt illis ad firmamentū. [¶] Et colle-
 gerunt exercitū, & percusserunt peccato-
 res in ira sua, & viros iniquos in indigna-
 tione sua: & cæteri fugerūt ad nationes,
 45 vt euaderent. [¶] Et circuiuit Mathathias, &
 46 amici eius, & destruxerūt aras: [¶] & circun-
 ciderunt pueros incircuncisos quotquot
 inuenerunt in finibus eorū: & in fortitu-
 47 dine. [¶] Et persecuti sunt filios superbix, &
 prosperatū est opus in manibus eorum:
 48 [¶] & obtinuerunt legem de manibus gen-
 tium, & de manibus regum: & non de-
 49 derūt cornu peccatori. [¶] Et appropinqua-
 F uerunt dies Mathathix moriendi, & di-
 xit filiis suis, Nunc confortata est super-
 bia, & castigatio, & tempus euerfionis, &
 50 ira indignationis: [¶] Nunc ergo o filij æmu-
 latores estote legis, & date animas vestras
 51 pro testamento patrum vestrorū, [¶] & me-
 mentote operum patrum, quæ fecerunt
 in generationibus suis: & accipietis glo-
 52 riam magnam, & nomen æternum. [¶]

de regulis iuris
regula. 4.

Asidiorū 30

de mathathia
et filijs
et adiunctis
dixit daniel
11. cumq; corr-
uerit scilicet in
dei subleu-
buntur auxi-
lio paruul-
o. scilicet ma-
thathie et
suoꝝ.

Gen. 22. a. 3.

A. 6. 9.

P s braham

braham nonne in tentatione inuentus est
fidelis, & reputatum est ei ad iustitiam?

Gen. 41. e. 40 ¶ Ioseph in tempore angustia suæ custo- 13
diuit mandatum: & factus est dominus
Num. 25. b. 7 Ægypti. ¶ Phinees pater noster, zelando 14
e. 13. zelum Dei, accepit testamentum sacerdo-
Eccl. 45. d. 28 tij æterni. ¶ Iesus dum impleuit verbum, 15
Ios. 1. a. 2. factus est dux in Israël. ¶ Caleb dū testi- 16
Num. 14. a. 6 catur in ecclesia, accepit hereditatē. ¶ Da- 17
Ios. 14. d. 14. uid in sua misericordia consecutus est se- 18
2. reg. 2. d. 4. dem regni in secula. ¶ Elias dum zelat ze- 19
4. reg. 2. b. 11 lum legis receptus est in cælum. ¶ Ana- 20
Dan. 3. b. 16. nias & Azarias & Misaël, credentes, libe- 21
e. 24. rati sunt de flamma. ¶ Daniel in sua sim- 22
Dan. 6. f. 22. plicitate liberatus est de ore leonum. ¶ Et 23
ita cogitate per generationem & genera-
tionem: quia omnes qui sperant in eum,
non infirmantur. ¶ Et à verbis viri pecca- 24
toris ne timueritis: quia gloria ei, stercus
& vermis est: hodie extollitur, & cras nō 25
inuenietur: quia conuersus est in terram G
suam, & cogitatio eius periit. ¶ Vos ergo 26
filij confortamini, & viriliter agite in le- 27
ge: quia in ipsa gloriosi eritis. ¶ Et ecce 28
Simon frater vester, scio quòd vir consi- 29
lij est: ipsum audite semper, & ipse erit vo- 30
bis pater. ¶ Et Iudas Machabæus fortis vi- 31
ribus à iuuentute sua, sit vobis princeps 32
militiæ, & ipse aget bellū populi. ¶ Et ad- 33
ducetis ad vos omnes factores legis: &
vindicate vindictam populi vestri. ¶ Re- 34
tribuite retributionem Gentibus, & in- 35
tendite in præceptum legis. ¶ Et benedi- 36
xit eos, & appositus est ad patres suos. 37

*¶ cum feceri-
tis que vobis
præcepta
sunt in lege
à Domino
Deo vestro,*

*mat. 5. rom
2.*

¶ Et

70. Et defunctus est anno centesimo & quadragesimo sexto: & sepultus est à filiis suis in sepulchris patrum suorum in Modin, & planxerunt eum omnis Israël planctu magno.

CAP. III.

1. ET surrexit Iudas qui vocabatur Machabæus filius eius pro eo: & adiuvabant eum omnes fratres eius, & universi qui se coniunxerant patri eius, & præliabantur prælium Israël cum lætitia.

2. Et dilatauit gloriã populo suo, & induit se loricã sicut gigas, & succinxit se arma bellica sua in præliis, & protegebat castra

3. gladio suo. Similis factus est leoni in operibus suis, & sicut catulus leonis rugiens in venatione. Et persequutus est

4. iniquos perscrutans eos: & qui conturbabant populum suum, eos succendit flammis: & repulsi sunt inimici eius præ timore eius, & omnes operarii iniquitatis cõturbati sunt: & directa est salus in manu eius.

5. Et exacerbat reges multos, & lætificabat Iacob in operibus suis, & in seculum memoria eius in benedictione.

6. Et perambulabat ciuitates Iuda, & perdidit impios ex eis, & auertit irã ab Israël.

7. Et nominatus est vsq; ad nouissimũ terræ, & congregauit pereuntes. Et congregauit Apollonius Gêtes, & à Samaria virtutem multã & magnã, ad bellandũ contra Israël.

8. Et cognouit Iudas, & exiit obviam illi: & percussit, & occidit illum, & ceciderunt vulnerati multi, & reliqui fugerunt.

9. & accepit spolia eorũ, & gladium

Zach. 10.

Sicut in iustorum officii.

Sic David. 1. Apollo. reg. 17. 21.

Apollonij abstulit Iudas, & erat pugnans
 in eo omnibus diebus. ⁹Et audiuit Seron 13
 princeps exercitus Syriæ quod congrega-
 uit Iudas congregationē fidelium & eccle-
 siam secum, ⁹& ait, Faciā mihi nomen, & 14
 glorificabor in regnō, & debellabo Iudā,
 & eos qui cum ipso sunt, qui spernebant
 verbum Regis. ⁹Et præparauit se: & ascen- 15
 derunt cum eo castra impiorū fortes au-
 xiliarij, vt facerēt vindictā in filios Israēl.
⁹Et appropinquauerunt vsq; ad Beth-ho- 16
 ron: & exiuit Iudas obuiam illi cum pau-
 cis. ⁹Vt autē viderunt exercitum venien- 17
 tem sibi obuiam, dixerūt Iudæ, Quomo- C
 do poterimus pauci pugnare contra mul-
 titudinem tātam, & tam fortē, & nos fa-
 tigati sumus ieiunio hodie? ⁹Et ait Iudas: 18
 Facile est concludi multos in manu pau-
 corum: & non est differētia in conspectu
 Dei cæli liberare in multis & in paucis:
⁹quoniā non in multitudine exercitus vi- 19
 ctoria belli, sed de cælo fortitudo est. ⁹Ip- 20
 si veniunt ad nos in multitudine contu-
 maci & superbia, vt disperdant nos, &
 vxores nostras, & filios nostros, & vt spo-
 lient nos. ⁹nos verò pugnabimus pro a- 21
 nimabus nostris, & legibus nostris: ⁹& 22
 ipse Dñs conteret eos ante faciē nostram.
 vos autē ne timueritis eos. ⁹Vt cessauit 23
 autē loqui, insiluit in eos subito: & con-
 tritus est Seron, & exercitus eius in con-
 spectu ipsius: ⁹& persecutus est eū in de- 24
 scensu Beth-horō vsque in campū, & ce-
 ciderunt ex eis octingēti viri, reliqui autē
fugerunt

illis.

2. par. 14.

1. reg. 14.

iudicū. 7.

Exod. 17.

25 fugerunt in terrā Philisthiim. ⁹ Et cecidit
 timor Iudæ ac fratrum eius, & formido su-
 26 per omnes gentes, in circuitu eorum: ⁹ &
 peruenit ad regem nomē eius, & de præ-
 27 liis Iudæ narrabant omnes gentes. ⁹ Vt
 audiuit autē rex Antiochus sermones
D istos, iratus est animo: & misit, & congre-
 gavit exercitum vniuersi regni sui, castra
 28 fortia valde: ⁹ & aperuit granarium suum, &
 dedit stipendia exercitui in annum: &
 mādauit illis, vt essent parati ad omnia.
 29 ⁹ Er vidit quōd defecit pecunia de the-
 sauris suis, et tributa regionis modica
 propter dissensionem & plagam quā fe-
 cit in terra, vt tolleret legitima quæ erāt
 30 à primis diebus. ⁹ & timuit ne non habe-
 ret vt semel & bis in sumptus & dona-
 ria quæ dederat antē larga manu: & abū-
 dauerat super reges qui ante eum fuerāt.
 31 ⁹ Et consternatus erat animo valde, &
 cogitauit ire in Persidem, & accipere tri-
 buta regionū, & cōgregare argentū mul-
 32 tum. ⁹ Et reliquit Lysiam hominē nobile
 de genere regali, super negotia regia, à
 flumine Euphrate vsq; ad flumen Ægy-
 33 pti: ⁹ & vt nutriret Antiochū filium suū,
 34 donec rediret. ⁹ Et tradidit ei mediū exer-
 citū et elefantos: & mandauit ei de om-
 nibus quæ volebat, et de inhabitantibus
 35 Iudæā et Ierusalem: ⁹ et vt mitteret ad eos
E exercitum, ad conterendam et extirpandā
 virtutē Israël, & reliquias Ierusalē, & au-
 36 ferendam memoriā eorum de loco: ⁹ &
 vt constitueret habitatores filios alienige-
 nas

nas in omnibus finibus eorum, & forte
 distribuere terram eorum. Et rex assum- 37
 psit partem exercitus residui, et exiit ab
 Antiochia ciuitate regni sui anno cente-
 simo & quadragesimo septimo: et trans-
 fretauit Euphraten flumen, et perambula- 38
 bat superiores regiones. Et elegit Lyfias
 Ptolemæum filium Dorymini, et Nicano-
 rem & Gorgiam, viros potentes ex ami-
 cis regis: et misit cum eis quadraginta 39
 millia virorum, et septem millia equi-
 tum: vt venirent in terram Iuda, et dis-
 perderent eam secundum verbum regis.
 Et processerunt cum vniuersa virtute sua, 40
 & venerunt, et applicuerunt Emmaum
 in terra campestri. Et audierunt merca- 41
 tores regionum nomen eorum: et acce-
 perunt argentum & aurum multum val-
 de, et pueros: et venerunt in castra, vt ac-
 ciperent filios Israël in seruos, et additi 42
 sunt ad eos exercitus Syriæ, et terræ alie-
 nigenarum. Et vidit Iudas, et fratres e- 43
 ius, quia multiplicata sunt mala, et exerci-
 tus applicabant ad fines eorum, & cogno-
 uerunt verba regis quæ mandauit popu-
 lo facere in interitum & consummatio-
 nem: et dixerunt vnusquisque ad proxi- 44
 mum suum, Erigamus deiectionem po-
 puli nostri, & pugnemus pro popu-
 lo nostro, & sanctis nostris. Et congre- 45
 gatus est conuentus, vt essent parati in
 prælium: & vt orarent & peterent mise-
 ricordiam & miserationes. Et Ierusalem 46
 non habitabatur, sed erat sicut desertum:

NON

*criados. gen.
 24. 1. reg. 25.
 esther. 1.*

nō erat qui ingrederetur & egrederetur
 de natis eius: & sanctū cōculcabatur: & fi
 lij alienigenarū erāt in arce, ibi erat habi-
 ratio Gentium: & ablata est voluptas à
 46 Jacob, & defecit ibi tibia & cithara. ¶ Et
 congregati sunt, & venerunt in Maspha
 contra Ierusalē: quia locus orationis erat
 47 in Maspha antè in Israēl. ¶ Et ieiunauerūt
 illa die, & induerūt se ciliciis, & cinerem
 imposuerūt capiti suo: & disciderunt ve-
 48 stimenta sua, ¶ & expāderunt libros legis,
 de quibus scrutabātur Gentes similitudi-
 49 nem simulachrorū suorū: ¶ & attulerunt
 ornamenta sacerdotalia, & primitias &
 decimas, & suscitauerunt Nazaræos, qui
 50 impleuerant dies: ¶ & clamauerunt voce
 51 magna in cælū dicentes, Quid faciemus **Oratio.**
 istis, & quò eos ducemus? ¶ & sancta tua
 conculcata sunt, & contaminata sunt, &
 sacerdotes tui facti sunt in luctū & in hu-
 52 militatē: ¶ & ecce Nationes conuenerunt
 aduersum nos, vt nos disperdant: tu scis
 53 quæ cogitant in nos. ¶ Quomodo poterim-
 us subsistere ante faciem eorum, nisi tu **nū. 10.**
 54 Deus adiuues nos? ¶ Et tubis exclamaue-
 55 runt voce magna. ¶ Et post hæc constituit
 Iudas duces populi, tribunos & centu-
 riones, & pentacūtarchos, & decuriones.
 56 ¶ Et dixit his qui ædificabant domos, & **Deut. 20. 4. 3**
 sponsabant vxores, & plantabant vineas, **b. 6.**
 & formidolosis, vt redirent vnusquisque **Iudic. 7. 4. 3.**
 57 in domum suam secundū legem. ¶ Et
 mouerunt castra, & collocauerūt ad Au-
 58 strum Emmaum. ¶ Et ait Iudas, Accingi **job. 40. 38.**
 mini,

Judicū. 20. Et. 1.
 regū. 7.

alia hī librū.

Oratio.

nū. 10.

Deut. 20. 4. 3
 b. 6.
 Iudic. 7. 4. 3.

job. 40. 38.

mini, & estote filij potentes, & estote parati in manè: vt pugnetis aduersus nationes has quæ conuenerunt aduersus nos disperdere nos & sancta nostra: ¶ quoniã melius est nos mori in bello, quàm videre mala gentis nostræ & sanctorum. ¶ Sicut autem fuerit voluntas in cælo, sic fiat.

CAP. IIII.

ET assumpsit Gorgias quinque millia virorum, & mille equites electos: & Amouerunt castra nocte, ¶ vt applicarent ad castra Iudæorum, & percuterent eos subito. & filij qui erant ex arce, erant illis duces. ¶ Et audiuit Iudas, & surrexit ipse & potentes percutere virtutē exercitiū regis, qui erant in Emmaū. ¶ Adhuc enim dispersus erat exercitus à castris. ¶ Et venit Gorgias in castra Iudæ noctu, & neminem inuenit, & querebat eos in montibus: quoniam dixit, Fugiunt hi à nobis. ¶ Et cū dies factus esset, apparuit Iudas in campo cum tribus millibus virorum tantum: qui tegumenta & gladios non habebant: ¶ & viderunt castra Gentium valida, & loricatedos, & equitatus in circuitu eorum, & hi docti ad prælium. ¶ Et ait Iudas viris qui secum erāt, Ne timueritis multitudinem eorum, & impetum eorū ne formidētis. ¶ Memētote qualiter salui facti sunt patres nostri in mari rubro, cū sequeretur eos Pharao cum exercitu multo. ¶ Et nunc clamemus in cælum: & miserabitur nostri Dñs, & memor erit testamenti patrū nostrorum, & cōteret exercitum

¶ vt volebat.

Exo. 14. b. 9.

c. 22.

11 tū istum, ante faciem nostram hodie: &
 scient omnes gentes quia est qui redimat
 12 & liberet Israël. Et eleuauerunt alienige-
 nae oculos suos, & viderūt eos venientes
 13 ex aduerso. Et exierunt de castris in præ-
 lium, & tuba cecinerūt hi qui erant cum
 14 Iuda. Et congressi sunt: & contritæ sunt
 15 Gentes, & fugerunt in campū. Nouissi-
 mi autem omnes ceciderunt in gladio, &
 persecuti sunt eos vsque Gezeron, & vs-
 que in cāpos Idumææ: & Azoti, & Iam-
 niæ: & ceciderunt ex illis vsq; ad tria mil-
 16 lia virorū. Et reuersus est Iudas, & exerci-
 17 tus eius, sequens eum. Dixitque ad popu-
 lum: Non concupiscatis spolia: quia bel-
 18 lū contra nos est, et Gorgias & exercitus
 eius prope nos in monte: sed state nunc
 cōtra inimicos nostros, & expugnae eos,
 19 & sumetis postea spolia securi. Et adhuc
 loquēte Iuda hæc, ecce apparuit pars que-
 20 dam prospiciens de mōte. Et vidit quod ^{*Gorgias}
 in fugā cōuersi sunt * & succenderunt ca- ^{*ms}
 21 stra. fumus enim qui videbatur, declara-
 bat quod factum est. Quibus illi conspe-
 22 ctis timuerunt valde aspicientes simul &
 Iudam & exercitū in campo paratum ad
 23 prælium. Et fugerunt omnes in cāpum
 alienigenarum: & Iudas reuersus est ad
 spolia castrorū, & acceperunt aurū mul-
 tum, & argentum, & hyacinthū, & pur-
 24 purā marinam, & opes magnas. Et con-
 uersi hymnū canebant, & benedicebant
 Deū in cælum, quoniam bonus est, quo-
 25 niam in seculū misericordia eius. Et facta

est salus magna in Israël, in die illa. ¶ Qui- 26
 cunque autē alienigenarum euaserunt, ve-
 nerunt & nuntiauerunt Lysie vniuersa
 quæ acciderant. ¶ Quibus ille auditis, con- 27
 sternatus animo deficiebat: quòd nō qua-
 lia voluit, talia contigerunt in Israël, &
 qualia mandauit rex. ¶ Et sequenti anno 28
 congregauit Lysias virorū electorū sexa-
 ginta millia, & equitum quinque millia,
 vt debellaret eos. ¶ Et venerunt in Iudæā, 29
 & castra posuerūt in Beth-horon, & oc-
 currit illis Iudas cum decem millibus vi-
 ris. ¶ Et viderunt exercitum fortem, & o- 30
 rauit, & dixit, Benedictus es saluator Is- D
 raël, ¶ qui contriuiti impetum potētis in
 manu serui tui Dauid, ¶ & tradidisti ca-
 strā alienigenarum in manu Ionathæ filij
 Saul, & armigeri eius. ¶ Conclude exerci- 31
 tū istū in manu populi tui Israël, & con-
 fundatur in exercitu suo & equitibus.
 ¶ Da illis formidinē, & tabefac audaciam 32
 virtutis eorū, & cōmoueantur contritio-
 ne sua. ¶ Deice illos gladio diligētium te. 33
 & collaudent te oēs qui nouerunt nomē
 tuum in hynnis. ¶ Et commiserunt præli- 34
 um: & ceciderunt de exercitu Lysie quin-
 que millia virorum. ¶ Vidēs autem Lysias 35
 fugam suorum, & Iudæorum audaciam,
 & quod parati sunt aut viuere aut mori
 fortiter, abiit Antiochiā, & elegit milites,
 vt multiplicati rursus venirent in Iudæā.
 ¶ Dixit autem Iudas, & fratres eius: Ecce 36
 contriti sunt inimici nostri: ascendamus
 nunc mundare sancta, & renouare. ¶ Et cō 37
 gregatus

orat 1. re. 17. f. 50.

10.

2. re. 14. b. 13.

gregatus est omnis exercitus, & ascende-
 38 runt in montem Sion. Et viderunt san-
 E ctificationem desertam, & altare prophana-
 tum, & portas exultas, & in atriis virgula
 nata sicut in saltu vel in montibus, &
 39 pastophoria diruta. Et sciderunt vestimen-
 ta sua, & planxerunt planctu magno, &
 40 imposuerunt cinerem super caput suum: & ex-
 ceciderunt in faciem super terram, & ex-
 clamauerunt tubis signorum, & clamaue-
 41 runt in celum. Tunc ordinauit Iudas vi-
 ros, vt pugnarent aduersus eos qui erant
 42 in arce, donec emundarent sancta. Et ele-
 git sacerdotes sine macula, voluntatem
 43 habentes in lege Dei: & mundaue-
 runt sancta, & tulerunt lapides conta-
 44 minationis in locum immundum. Et
 cogitauit de altari holocaustorum quod
 prophatum erat, quid de eo faceret.
 45 Et incidit illis consilium bonum, vt de-
 struerent illud: ne forte illis esset in op-
 probrium, quia contaminauerunt il-
 46 lud Gentes, & demoliti sunt illud. Et re-
 F posuerunt lapides in monte domus in lo-
 co apto, quoadusque veniret propheta, &
 47 responderet de eis. Et acceperunt lapides
 integros secundum legem, & edificau-
 erunt altare nouum secundum illud quod
 48 fuit prius: & edificauerunt sancta, & quae
 intra domum erant intrinsecus: & edem,
 49 & atria sanctificauerunt. Et fecerunt va-
 sa sancta noua, & intulerunt candelabrum,
 & altare incensorum, & mensam in templum.
 50 Et incensum posuerunt super altare, & ac-
 cende-

q. 2

ccende-

vox greca. the-
 lami vel exe-
 dre leuitar
 u.

nu. 10.

leu. 21.

deut. 27.

cenderunt lucernas que super candelabrū
 erant, & lucebāt in tēplo. Et posuerūt su-
 per mensam panes, & apprehenderunt ve-
 la, & cōsummauerunt omnia opera que
 fecerant. Et ante matutinū surrexerunt
 quinta & vicesima die mensis noni (hic
 est mensis Casleu) cētesimi quadragēsimi
 octaui anni: & obtulerunt sacrificium se-
 cundū legem super altare holocaustorū
 nouum quod fecerunt. Secundum tem-
 pus & secundū diem in qua contamina-
 uerunt illud gentes, in ipsa renouatū est
 in cāticeis, & citharis, & cinyris, & in cym-
 balis. Et cecidit omnis populus in faciē,
 & adorauerunt & benedixerunt in cælū
 cum, qui prosperauit eis. Et fecerunt de-
 dicationem altaris diebus octo, & obtu-
 lerunt holocausta cum lætitia, & sacrifi-
 cium salutaris & laudis. Et ornauerunt
 faciē templi coronis aureis & scutulis: &
 dedicauerūt portas & pastophoria, & im-
 posuerunt eis ianuas. Et facta est lætitia
 in populo magna valde, & auersum est
 opprobriū Gentiū. Et statuit Iudas & fra-
 tres eius & vniuersa ecclesia Israēl, vt aga-
 tur dies dedicationis altaris in tēporibus
 suis ab anno in annū per dies octo à quin-
 ta & vicesima die mēsis Casleu, cū lætitia
 & gaudio. & edificauerunt in tēpore il-
 lo montē Sion, & per circuitū muros al-
 tos & turres firmas: nequādo venirēt Gē-
 res, & cōculcarent eū sicut antea fecerūt.
 Et collocauit illic exercitū, vt seruarent
 eū, & muniuit eū ad custodiendā Beth-
 suram,

3. Mach. 10. 4.

1. Joh. 10. e. 22.

1. Joh. 10. e. 22.

2. mach. 10.

joann. 10.

suram, vt haberet populus munitionem
 contra faciem Idumææ.

CAP. V.

1 **E**T factum est, vt audierunt Gentes in
 A circuitu quia edificatum est altare &
 sanctuariū sicut prius, iratæ sunt valde:
 2 & cogitabāt tollere gen⁹ Iacob qui erāt
 inter eos, & cœperunt occidere de popu-
 3 lo, & persequi. Et debellabat Iudas filios
Esau in Idumæa, & eos qui erāt in Araba-
thane: quia circūsedebāt Israelitas & per-
 4 cussit eos plaga magna. Et recordatus est
 malitiam filiorum Bean, qui erant popu-
 lo in laqueum & in scandalū, insidiantes
 5 ei in via: & conclusi sunt ab eo in turri-
 bus, & applicuit ad eos, & anathematiza-
 uit eos, & incendit turres eorū igni cum
 6 omnibus qui in eis erant. Et transiuit ad
 filios Ammon, & inuenit manum for-
 tem, & populū copiosum, & Timótheum
 7 ducē ipsorū: & cōmisit cū eis prēlia mul-
 ta, & cōtriti sunt in conspectu eorum, &
 8 percussit eos: & cepit Gazer ciuitatē, et fi-
 9 lias eius, & reuersus est in Iudæā. Et con-
gregatæ sunt Gentes quæ sunt in Galaad,
 aduersus Israelitas qui erāt in finibus eo-
 rū, vt tollerēt eos: & fugerūt in Dathemā
 10 munitionē, & miserunt literas ad Iudā
 & fratres eius, dicentes: Congregatæ sunt
 aduersum nos gentes per circuitū, vt nos
 11 auferāt: & parāt venire, & occupare mu-
 nitionē in quā cōfugimus: et Timótheus
 12 est dux exercitus eorū. Nunc ergo veni,
 et eripe nos de manibus eorū, quia ceci-

q 3

dit

villas. scilicet.

est multitudo de nobis .⁹ Et oēs fratres
 nostri qui erant in locis Tubin, interfecti
 sunt: & captiuas duxerūt vxores eorum,
 & natos, & spolia, & peremerūt illic ferē
 mille viros.⁹ Et adhuc epistolæ legeban-
 tur, et ecce alij nuntij venerūt de Galilæa
 cōscissis tunicis, nuntiātes secundū verba
 hæc:⁹ dicentes conuenisse aduersum se à
 Ptolemaida, et Tyro, et Sidone: & repleta
 est omnis Galilæa alienigenis, vt nos con-
 sumāt.⁹ Vt audiuit autē Iudas & populus
 sermones istos, cōuenit ecclesia magna co-
 gitare quid facerent fratribus suis qui in
 tribulatione erāt, & expugnabātur ab eis.
⁹ Dixitq; Iudas Simóni fratri suo, Elige ti-
 bi viros, & vade, & libera fratres tuos in
 Galilæa: ego autē & frater meus Ionathas
 ibimus in Galaaditim.⁹ Et reliquit Iose-
 phū filiū Zachariæ, & Azariā duces popu-
 li cū residuo exercitu in Iudæa ad custo-
 diā,⁹ & præcepit illis dicēs: Præstote po-
 pulo huic: & nolite bellū cōmittere ad-
 uersum gētes, donec reuertamur.⁹ Et par-
 titi sunt Simóni viri tria millia, vt iret in
 Galilæā: Iudæ autē octo millia in Gala-
 aditim.⁹ Et abiit Simon in Galilæā, & com-
 misit prælia multa cū gentibus: & cōtri-
 tæ sunt gentes à facie eius, & persecutus
 est eos vsq; ad portā Ptolemaidis. & ce-
 ciderūt de gētibus ferē tria millia virorū,
 & accepit spolia eorum,⁹ & assumpsit eos
 qui erāt in Galilæa & in Arbatis cū vxo-
 ribus & natis, & omnibus quæ erāt illis, et
 adduxit in Iudæā cū letitia magna.⁹ Et

Iudas

cōciliū.

Iudas Machabæus & Ionathas frater eius
 trāsierūt Iordanē, & abierūt viā triū die-
 25 rū per desertū. Et occurrerūt eis Nabu-
 thæi, & susceperūt eos pacificè, & narra-
 uerūt eis omnia quæ acciderāt fratribus
 26 eorū in Galaaditide, & quia multi ex eis
 cōprehensi sunt in Barasa, & Bosor, & in
 Alimis, & in Casphor, & Mageth, & Car-
 naim. hęc oēs ciuitates munitę, & magnę.
 27 Sed & in cæteris ciuitatibus Galaaditi-
 dis tenetur cōprehensi, & in crastinū con-
 stituerunt admouere exercitū ciuitatibus
 his, & cōprehendere, & tollere eos in vna
 28 die. Et cōuertit Iudas & exercit⁹ eius viā
 in desertū Bosor repētē, & occupauit ciui-
 tatē: et occīdit oēm masculum in ore gla-
 dij, et accepit oīa spolia eorū, & succēdit
 29 eā igni. Et surrexerūt inde nocte, & ibāt
 30 vsq; ad munionē. Et factum est dilucu-
 D lo, cū eleuassent oculos suos, & ecce popu-
 lus multus, cuius non erat numerus, por-
 tātes scalas & machinas, vt comprehende-
 31 rēt munionē: & expugnabāt eos. Et vi-
 dit Iudas quia cœpit bellū, & clamor bel-
 li ascendit ad cælum sicut tuba, & clamor
 32 magn⁹ de ciuitate: et dixit exercitui suo;
 33 Pugna hodie pro fratribus vestris. Et
 venit tribus ordinibus post eos, et excla-
 mauerūt tubis, et clamauerunt in oratio-
 34 ne. Et cognouerūt castra Timóthei quia
 Machabæus est, & refugerūt à facie eius:
 & percusserūt eos plaga magna, et cecide-
 rūt ex eis in die illa ferè octo millia viro-
 35 rū. Et diuertit Iudas in Maspha, & expu-
 gnauit,

nū. 10.,
 2. para. 20.

gnauit, et cepit eā: et occidit oēm masculū eius, et assumpsit spolia eius, & succendit eā igni. ³⁶ Inde perrexit, et cepit Casbō, & Mageth, et Boior, et reliquas ciuitates Galaaditidis. ³⁷ Post hæc autē verba, congregauit Timótheus exercitū alium, & castra posuit contra Raphon trās torrentē. ³⁸ Et misit Iudas speculari exercitum: & renuntiauerūt ei dicētes: Quia conuenerūt ad eū oēs gentes quæ in circuitu nostro sunt, & exercitus multus nimis: ³⁹ et Arabas conduxerūt in auxilium sibi, et castra posuerunt trans torrentē, parati ad te uenire in præliū. Et abiit Iudas obuiā illis. ⁴⁰ Et ait Timótheus principibus exercitus sui, Cūm appropinquauerit Iudas et exercitus eius ad torrentem aquæ: si transierit ad nos prior, non poterimus sustinere eū: quia potens poterit aduersum nos. ⁴¹ si uero timuerit transire, et posuerit castra extra flumē, transfretemus ad eos, et poterimus aduersus illū. ⁴² Ut autē appropinquauit Iudas ad torrentem aquæ, statuit scribas populi secus torrentem, et mandauit eis, dicēs: Neminem hominū reliqueritis, sed ueniant omnes in prælium. ⁴³ Et transfretauit ad illos prior, & omnis populus post eum, & contritæ sunt omnes gentes à facie eorum, & proiecerunt arma sua, et fugerūt ad phanum quod erat in Carnaim. ⁴⁴ Et occupauit ipsam ciuitatē, et phanum succendit igni cum omnibus quæ erant in ipso: & oppressa est Carnaim, & non potuit sustinere contra faciem Iudæ. ⁴⁵ Et

omē. i. regū
14. genēs.
24. iudi. 7.

316

45 [?]Et congregauit Iudas vniuersos Israëlitas
 qui erant in Galaaditide, à minimo vsq;
 46 ad maximū, et vxores eorū et natos, & ex-
 ercitū magnū valde, vt venirent in terrā
 Iudæ. [?]Et venerunt vsq; Ephrō: et hæc ci-
 uitas magna in ingressū posita, munita
 valde. et non erat declinare ab ea dextera
 47 vel sinistra, sed per mediā iter erat. [?]Et in-
 cluserunt se qui erant in ciuitate, & ob-
 struxerūt portas lapidibus: et misit ad eos
 48 Iudas verbis pacificis, [?]dicēs, **||** Transeamus Num. 20. 9.
 per terrā vestram, vt eamus in terrā no-
 stram: & nemo vobis nocebit, tantum pe-
 dibus trāsibimus. Et nolebant eis aperire.
 49 [?]Et præcepit Iudas prædicari in castris, vt
applicarent vnusquisq; in quo erat loco.
 50 [?] et applicuerunt se viri virtutis, et op-
 pugnavit ciuitatem illā tota die & tota
 nocte. et tradita est ciuitas in manu eius:
 51 [?] et peremerunt omnē masculū in ore gla-
 dij, & eradicauit eā, & accepit spolia eius,
 & transiuit per totā ciuitatē super inter-
 52 fectos. [?] Et trāsgressi sunt Iordanē in cam-
 53 po magno, contra faciem Beth-san. [?] Et e-
 rat Iudas congregās extremos, et exhorta-
 batur populū per totā viā, donec veniret
 54 in terrā Iuda: [?] et ascenderūt in montem
 Sion cum lætitia & gaudio, et obtulerūt
 holocausta, quòd nemo ex eis cecidisset
 55 donec reuerterētur in pace. [?] Et in diebus
 quibus erat Iudas et Ionathas in terra Ga-
 laad, et Simō frater eius in Galilæa contra
 56 faciē Ptolemaidis, [?] audiuit Iosephus Za-
 chariæ filius, et Azarias principes virtutis

Num. 20. 9.

haziendo cada
 vno lo q pue
 de dios haz
 e lo q n adie
 pue de si el.
 Jerem. 48
 nec iuxta q
 uod poterat
 conata sit fa-
 cere.

nū. 71.

presumptio vana res bene gestas, & praelia quæ facta sunt,
 et dixit, Faciamus & ipsi nobis nomē, et
 eamus pugnare aduersus gentes quæ in
 circuitu nostro sunt. Et præcepit his qui
 erāt in exercitu suo, et abierunt Iamniā.
 Et exiuit Gorgias de ciuitate, et viri eius
 obuiā illis in pugnā. Et fugati sunt Iose-
 phus et Azarias vsq; in fines Iudææ: et ce-
 ciderunt illo die de populo Israël ad duo
 millia viri, & facta est plaga magna in po-
 pulo: quia non audierunt Iudam et fra-
 tres eius, existimātes fortiter se facturos.
 Ipsi autē nō erāt de semine virorū illorū
 per quos salus facta est in Israël. Et viri
 Iuda, magnificati sunt valde in cōspectu
 omnis Israël, et gentiū omniū vbi audie-
 batur nomē eorum. Et conuenerunt ad
 eos fausta acclamātes. Et exiuit Iudas &
 fratres eius, & expugnabant filios Esau in
 terra quæ ad Austrū est, & percussit Che-
 bron, et filias eius: et muros eius et turre-
 succendit igni in circuitu. Et mouit ca-
 stra, vt iret in terram alienigenarum, &
 perambulabat Samariam. In die illa ce-
 ciderunt sacerdotes in bello, dum volūt
 fortiter facere, dum sine consilio exeunt
 in praelium. Et declinavit Iudas in Azó-
 tum in terram alienigenarum, & diruit
 aras eorum, & sculptilia deorum ipsorū
 succendit igni: et cepit spolia ciuitatum,
 et reuersus est in terram Iuda.

Vir Iudas
 & fratres
 eius.

. 3. villas.

vult
 Exiit 20.

CAP. VI.

x. ma. **E**T rex Antiochus perambulabat su-
 periores regiones, et audiuit esse ciui-
 tatem

tatem Elymaidem in Perside nobilissimã,
 2 & copiosam in argēto et auro, tēplumq;
 in ea locuples valde: & illic velamina au-
 rea, & loricæ, et scuta, quæ reliquit Alex-
 3 ander Philippi rex Macedo qui regnavit **5.1.**
 primus in Græcia. Et venit, & quærebat
 capere ciuitatē, & deprædari eam, & non
 4 potuit: quoniam innotuit sermo his qui
 erant in ciuitate. & insurrexerunt in præ-
 5 lium, & fugit inde, et abiit cum tristitia
 magna, et reuersus est in Babyloniã. Et
 venit qui nuntiaret ei in Perside, quia fu-
 gata sunt castra quæ erant in terra Iuda:
 6 et quia abiit Lysias cū virtute forti in præ-
 mis, et fugatus est à facie Iudæorum, et
 inualuerūt armis et virib⁹, et spoliis mul-
 7 tis quæ ceperunt de castris quæ excide-
 runt: et quia diruerunt abominationem
 quam ædificauerant super altare quod e-
 rat in Ierusalem: et sanctificationem, sicut
 prius circumdederunt muris excelsis: sed
 8 & Bethsurã ciuitatem suam. Et factum
 est, vt audiuit rex sermones istos, expauit
 et commotus est valde: et decidit in le-
 ctum, et incidit in languorem præ tristi-
 tia, quia nō factum est ei sicut cogitabat.
 9 Et erat illic per dies multos: quia renoua-
 B ta est in eo tristitia magna, & arbitratus
 10 est se mori. Et vocauit oēs amicos suos,
 et dixit illis, Recessit somnus ab oculis
 11 meis, et concidi et corruui corde præ soli-
 tudine: et dixi in corde meo, In quan-
 tam tribulationē deueni, & in quos fluct⁹
 tristitiæ in qua nunc sum: qui iucundus
 eram,

nd. x. pnia.

erā, et dilectus in potestate mea? ¹³ Nunc
 verò reminiscor malorū quæ feci in Ieru-
 salē, vnde & abstuli omnia spolia aurea
 & argentea quæ erant in ea, & misi au-
 ferre habitantes Iudeā, sine causa. ¹³ Cogno-
 ui ergo quia propterea inuenerunt me
 mala ista: & ecce pereō tristitia magna in
 terra aliena. ¹⁴ Et vocauit Philippū vnū de
 amicis suis, & præposuit eū super vniuer-
 sum regnū suū: ¹⁵ & dedit ei diadema, &
 stolā suā, & annulū, vt adduceret Antio-
 chū filiū suū, & nutrirēt eū, & regnaret.
¹⁶ Et mortuus est illic Antiochus rex anno
 cētesimo quadragésimo nono. ¹⁷ Et cogno-
 uit Lysias quoniā mortuus est rex, & cō-
 stituit regnare Antiochū filiū eius, quem
 nutriuit adolescentem: & vocauit nomen
 eius Eupatorē. ¹⁸ Et hi qui erāt in arce, con-
 cluserant Israël in circuitu sanctorum: &
 quærebant eis mala semper & firmamen-
 tū Gentium. ¹⁹ Et cogitauit Iudas disperse
 re eos: & conuocauit vniuersum populū, C
 vt obsiderēt eos. ²⁰ Et conuenerūt simul, &
 obsederunt eos anno centesimo quinquā-
 gesimo, & fecerunt balistas & machinas.
²¹ Et exierunt quidā ex eis qui obsideban-
 tur: & adiunxerunt se illis aliqui impij ex
 Israël, ²² & abierunt ad regem, & dixerunt,
 Quousq; non facis iudicium & vindicas
 fratres nostros? ²³ Nos decreuimus seruire
 patri tuo, & ambulare in præceptis eius,
 & obsequi edictis eius: ²⁴ & filij populi
 nostri propter hoc alienabant se à nobis,
 & quicumque inueniebantur ex nobis,
 interfici-

*gen. machi
 ne bellice.*

*de quibz de
 etig. li. 4. de*

re militari.

c. 17. 14. 15.

22. balistis

spicula inci-

untur ex m-

uris. vel ex turribz ligneis.

interficiebantur, & hæreditates nostræ
 15 diripiebantur. Et non ad nos tantum
 extenderunt manū, sed & in omnes fines
 16 nostros. & ecce applicuerūt hodie ad ar-
 cem in Ierusalē occupare eam, & muni-
 17 tionē in Beth-suram munierunt. & nisi
 præueneris eos velocius, maiora, quā hæc
 18 facient, & non poteris obtinere eos. Et
 14 iratus est rex ut hæc audiuit: & conuoca-
 uit oēs amicos suos, & principes exerci-
 15 tus sui, & eos qui super equites erāt. sed
 D & de regnis aliis, & de insulis maritimis
 10 venerunt ad eum exercitus cōductitij. Et
 erat numerus exercitus eius, centū millia
 17 peditū, & viginti millia equitū, & elephā-
 11 ri trigintaduo docti ad præliū. Et vene-
 runt per Idumęā, & applicuerūt ad Beth-
 suram, & pugnaverunt dies multos, & fe-
 cerunt machinas: & exierunt, & succen-
 derunt eas igni & pugnaverunt viriliter.
 18 Et recessit Iudas ab arce, & mouit castra
 19 ad Bethzacharam contra castra regis. Et
 20 surrexit rex ante lucem, & cōcitauit exer-
 citus in impetum contra viā Bethzacha-
 ram: & cōparauerunt se exercitus in præ-
 24 liū, & tubis cecinerunt: & elephantis o-
 stenderunt sanguinē vuę & mori, ad acu-
 25 endos eos in præliū. & diuiserūt bestias
 per legiones: & astiterūt singulis elephan-
 tis mille viri in loricis concatenatis, & ga-
 leæ æreæ in capitibus eorū: & quingenti
 equites ordinati vnicuique bestię electi
 26 erant. Hi ante tempus vbicunq; erat be-
 stia, ibi erant: & quocunq; ibat, ibant, &
 non

elephāti nā et vi-
 res. job. c. 40.

non discedebant ab ea. Sed & turres lig- 37
 neæ super eos firmæ protegētes super sin- 38
 gulas bestias: & super eas machinæ: & su-
 per singulas, viri virtutis trigintaduo, qui
 pugnabant de super: & intus magister be-
 stia. Et residuū equitatū hinc & inde sta- 38
 tuit in duas partes, tubis exercitum com- E
 mouere, & perurgere constipatos in legio-
 nibus eius. Et vt refulsit sol in clypeos au- 39
 reos, & æreos, resplenduerunt montes
 ab eis, & resplenduerunt sicut lampa-
 des ignis. Et distincta est pars exercitus 40
 regis per montes excelsos, & alia per loca
 humilia: & ibāt cautē & ordinatē. Et cō 41
 mouebantur oēs inhabitantes terrā à vo-
 ce multitudinis eorū, & incessu turbæ, &
 collisione armorum. erat enim exercitus
 magnus valde & fortis. Et appropiauit 42
 Judas, & exercitus eius in præliū: & ceci-
 derunt de exercitu regis sexcenti viri. Et 43
 vidit Eleazar filius Saūra, vnā de bestiis
 loricatā loricis regis, & erat eminēs super
 cæteras bestias. & visum est ei quod in ea
 esset rex: & dedit se vt liberaret populū 44
 suū, & acquireret sibi nomē æternū. Et 45
 cucurrit ad eā audacter in medio legionis
 interficiens à dextris, & à sinistris, & cade-
 bant ab eo huc atq; illuc. Et iuit sub pe- 46
 des elephantis, & supposuit se ei, & occi-
 dit eum: & cecidit in terrā super ipsum,
 & mortuus est illic. Et vidētes virtutem 47
 regis, & impetū exercitus eius, diuerterūt F
 se ab eis. Castra autem regis ascenderunt 48
 contra eos in Ierusalem, & applicuerunt
 castra

a
 græca legunt. qua
 ran vnā.

iosepho. libro
 dit huc elea
 zarū frater su
 isse iude in
 achab. 5. 2
 e-
 sub elephatum.

castra regis ad Iudæam & montem Sion.
 49 [¶] Et fecit pacem cū his qui erant in Beth-
 sura: & exierunt de ciuitate, quia non e-
 rant eis ibi alimenta conclusis, quia sab- *leui. 25.*
 50 batha erant terræ. [¶] Et comprehendit rex
 Bethsuram: & constituit illic custodiam
 51 seruare eam. [¶] Et conuertit castra ad lo-
 cum sanctificationis dies multos: et sta-
 tuit illic balistas, et machinas, et ignis ia- *2. par. 26.*
 cula, et tormenta ad lapides iactandos, et
 spicula et scorpiones ad mittendas sagittas
 52 et fundibula. [¶] Fecerunt autem et ipsi ma-
 chinas aduersus machinas eorum, et pu-
 53 gnauerunt dies multos. [¶] Escæ autem nõ
 erant in ciuitate, eo quòd septimus annus
 esset: & qui remanserant in Iudæa de Gē-
 tibus, consumperant reliquias eorū quæ
 54 repositæ fuerant. [¶] Et remanserunt in san-
 ctis viri pauci, quoniam obtinuerat eos
 fames: & dispersi sunt vnusquisque in lo-
 55 cum suum. [¶] Et audiuit Lysias quòd Phi-
 G lippus quē cōstituerat rex Antiochus cū
 adhuc viueret, vt nutrirer Antiochum
 56 filium suum, et regnaret, [¶] reuersus esset à *est.*
 Perside & Media, & exercitus qui abierat
 cū ipso, & quia quærebat suscipere regni
 57 negotia: [¶] & festinauit ire, & dicere ad re-
 gem & duces exercitus. Deficimus quoti-
 die, & esca nobis modica est, & loc⁹ quē
 obsidemus est munitus, & incūbit nobis
 58 ordinare de regno. [¶] Nūc itaq; demus dex-
 tras hominibus istis, & faciamus cū illis
 59 pacē, & cū omni gēte eorū. [¶] & constitua-
 mus illis vt ambulent in legitimis suis si-
 cut

cut prius . propter legitima enim ipsorum,
 9. 7. 2. mac. 11. quæ despeximus, irati sunt, & fecerunt om-
 11. nia hæc. Et placuit sermo in cōspectu re- 60
 gis & principū: & misit ad eos pacē face- 61
 re: & receperūt illā. Et iurauit illis rex et 62
 principes: & exierunt de munitione. Et 63
 intrauit rex montē Siō, & vidit munitionē
 loci: & rupit citius iuramētū quod iu-
 rauit, & mādauit destruere murū in gy-
 ro. Et discessit festināter, & reuersus est 64
 Antiochiā, & inuenit Philippum domi-
 nantē ciuitati: & pugnauit aduersus eum
 & occupauit ciuitatem.

CAP. VII.

ANno centesimo quinquagesimo pri- 1
 mo exiit Demetrius Seleuci filius ab A
 vrbe Roma, & ascendit cū paucis viris in
 ciuitatē maritimā, & regnauit illic. Et fa- 2
 ctū est: vt ingressus est domū regni patrū
 suorū, cōprehendit exercitus Antiochum
 & Lysiā, vt adducerent eos ad eū. Et res 3
 ei innotuit: & ait, Nolite mihi ostendere
 faciē eorū. Et occidit eos exercitus. Et se 4
 dit Demetrius super sedem regni sui, & 5
 venerunt ad eum viri iniqui & impij ex
 Israël: & Alcimus dux eorum, qui vole-
 bat fieri sacerdos. Et accusauerūt popu- 6
 lum apud regē, dicētes: Perdidit Iudas &
 fratres eius omnes amicos tuos, & nos di-
 sperdidit de terra nostra. Nunc ergo mit 7
 te virum cui credis, vt eat & videat exter-
 miniū omne quod fecit nobis & regio-
 nibus regis: & puniat omnes amicos eius
 & adiutores eorum. Et elegit rex ex ami- 8
 cis

60 B cis suis Bacchidē, qui dominabatur trans
 flumen magnum in regno, & fidelem re-
 61 gi: & misit eum, & Alcimum impiū con-
 62 stituit in sacerdotium, & mandauit ei fa-
 10 cere ultionem in filios Israël. Et surrexe-
 runt, & venerūt cum exercitu magno in
 terrā Iuda. & miserunt nuntios, & locuti
 sunt ad Iudam & ad fratres eius verbis
 11 pacificis in dolo. Et non intenderūt ser- *Inf. 10. d. 46*
 monibus eorum: viderunt enim quia ve-
 12 nerunt cum exercitu magno. Et conue-
 nerunt ad Alcimū & Bacchidem congre-
 13 gatio scribarum requirere quę iusta sunt:
 14 & primi, Affidei qui erant in filiis Israël: *2. mac. 14.*
 & exquirebant ab eis pacem. Dixerunt
 enim, Homo sacerdos de semine Aaron
 15 venit, non decipiet nos. Et locutus est
 cum eis verba pacifica: & iurauit illis, di-
 cens: Non inferemus vobis malum, neq;
 16 amicis vestris. Et crediderunt ei. Et com-
 prehendit ex eis sexaginta viros, & occi-
 dit eos in vna die secundum verbū quod
 17 scriptum est. *Psal. 78. 4. 2-3.*
 C & sanguinem ipsorum effuderunt in cir-
 18 cuitū Ierusalē, & nō erat qui sepeliret. Et
 incubuit timor & tremor in omnē popu-
 lum: quia dixerunt: non est veritas & iu-
 19 dicium in eis: transgressi sunt enim consti-
 tutum, & iusiurandū quod iurauerunt.
 20 Et mouit Bacchides castra ab Ierusalem,
 & applicuit in Bethzecha: & misit, & cō-
 21 prehendit multos ex eis qui ad se refuge-
 rant, & quosdam de populo mactauit, &
 22 in puteum magnum proiecit. Et commi-
 sit

fit regionem Alcimo, & reliquit cum eo
 auxiliū in adiutoriū ipsi. Et abiit Bacchi-
 des ad regē: & satis agebat Alcimus pro
 principatu sacerdotij sui, & conuenerunt
 ad eum omnes qui perturbabant popu-
 lum suum, & obtinuerunt terram Iuda,
 & fecerunt plagam magnam in Israël. Et
 vidit Iudas omnia mala quæ fecit Alci-
 mus & qui cū eo erant, filiis Israël, mul-
 to plus quàm Gentes. & exiit in omnes
 fines Iudææ in circuitu, & fecit vindictā
 in viros desertores, & cessauerunt ultra
 exire in regionem. Vidit autem Alcimus
 quòd prauauit Iudas & qui cum eo e-
 rant: & cognouit quia non potest sustine-
 re eos, & regressus est ad regem, & accusa-
 uit eos multis criminibus. Et misit rex
 Nicanorem, vnum ex principibus suis no-
 bilioribus, qui erat inimicitias exercens
 contra Israël: & mandauit ei euertere po-
 pulum. Et venit Nicanor in Ierusalem
 cum exercitu magno, & misit ad Iudam
 & ad fratres eius verbis pacificis cum do-
 lo, dicēs: Non sit pugna inter me & vos:
 veniam cum viris paucis, vt videā facies
 vestras cū pace. Et venit ad Iudam, & sa-
 lutauerunt seinuicem pacificè: & hostes
 parati erant rapere Iudā. Et innotuit ser-
 mo Iudæ quoniā cū dolo venerat ad eū:
 & cōterritus est ab eo, & amplius noluit
 videre faciē eius. Et cognouit Nicanor
 quoniā denudatū est consiliū eius: & exi-
 it obuiā Iudæ in pugnā iuxta Capharsā-
 lama. Et ceciderunt de Nicanoris exerci-

1.9. pēdit.

2. Ma. 15. 4. 1.

1. 2. 8. 1. 1. 1.

tu, ferè quinq; millia viri, & fugerunt in
 33 ciuitatē Dauid. Et post hæc verba ascēdit
 Nicanor in montē Sion: & exierunt de sa-
 cerdotibus populi salutare eū in pace, &
 demōstrare ei holocaustomata quæ offerre
 34 bantur pro rege. Et irridēs spreuit eos, &
 35 polluit: & locutus est superbe, & iurauit
 cū ira, dicēs, Nisi traditus fuerit Iudas, &
 exercitus eius in manus meas: continuo
 cum regressus fuero in pace, succendā do-
 36 mū istam. Et exiit cum ira magna: & in-
 trauerūt sacerdotes, & steterūt ante faciē
 37 altaris & templi: & flentes dixerunt, **Tu oratio.**
 Domine elegisti domū istā ad inuocandū
 nomē tuū in ea, vt esset domus orationis
 38 & obsecrationis populo tuo. fac vindi-
 ctā in homine isto, & exercitu eius, & ca-
 dant in gladio: memento blasphemias eo-
 39 rum, & ne dederis eis vt permaneāt. Et
 exiit Nicanor ab Ierusalem, & castra ap-
 plicuit ad Beth-horō: & occurrit illi exer-
 40 citus Syriæ. Et Iudas applicuit in Adarfa
 cū tribus millibus viris: & orauit Iudas, **oratio.**
 41 & dixit: Qui missi erant à rege Senna-
 cherib, Domine, quia blasphemauerūt te,
 42 llexiit angelus, & percussit ex eis centū o-
 ctogintaquinq; millia: sic cōtere exerci-
 tum istum in conspectu nostro hodie, &
 43 sciant cæteri quia malè locutus est super
 sancta tua, & iudica illū secundū malitiā
 illius. Et commiserunt exercitus præliū
 tertiadecima die mensis Adar: & contrita
 sunt castra Nicanoris, & cecidit ipse pri-
 44 mus in prælio. Vt autem vidit exercitus
 eius

alia h² quingēti vi
 ti

y
 Ex sanctis et a
 senioribg.

oratio.

oratio.

4. Re. 19. g. 33

Tob. 1. d. 21.

Ecc. 48. d. 23

Esa. 37. g. 36.

2. Ma. 8. c. 39.

35. c. 22.

eius quia cecidisset Nicanor, proiecerunt G
 arma sua, & fugerunt: ? & persecuti sunt 45
 eos viam vnius diei ab Adazer, vsquequo
 veniatur in Gazara, & tubis cecinerunt
 post eos cum significationibus: ? & exie- 46
 runt de omnibus castellis Iudææ in cir-
 cuitu, & ventilabant eos cornibus, & con-
 uertebantur iterum ad eos, & ceciderunt
 omnes gladio, & nō est relictus ex eis nec
 vnus. ? Et acceperūt spolia eorū in prædā: 47
 & caput Nicanoris amputauerunt, & de-
 xteram eius quam extenderat superbe, &
 attulerunt, & suspenderunt contra Ierusa-
 lem. ? Et lætatus est populus valdè, & ege 48
 runt diem illam in lætitiā magnā. ? Et 49

*Esther. 7. / 2. ma
 chab. 15. 92. 14
 dies adar erat so
 lennior. Esth. 8.
 Et. 9.*

constituit agi omnibus annis diem istam
 tertiadecima die² mensis Adar. ? Et siluit 50
 terra Iuda dies paucos.

CAP. VIII.

*Antiquoz. ro
 manoz. vir
 tutes et pōn*

ET audiuit Iudas nomē Romanorum
 quia sunt potentes viribus, & acquiescunt
 ad omnia quæ postulantur ab eis: &
 quicumque accesserunt ad eos, statuerunt
 cum eis amicitias, & quia sunt potentes
 viribus. ? Et audierunt prælia eorū, & vir-
 tutes bonas quas fecerūt in Galatia, quia
 obtinuerunt eos & duxerunt sub tribu-
 tum: ? & quanta fecerunt in regione Hi-
 spaniæ, & quod in potestatem redegerūt
 metalla argenti & auri quæ illic sunt, &
 possederunt omnem locū consilio suo &
 patientia: ? locaq; quæ longè erant valde 4
 ab eis, & reges qui superuenerāt eis ab ex-
 tremis terræ, contriuerunt, & percusse-
 runt

Hispania.

runt eos plaga magna: cæteri autem dant
 eis tributum omnibus annis. ⁊ Philip-
 pum & Perfen Ceteorum regem, & cæ-
 teros qui aduersum eos arma tulerant cõ-
 triuerunt in bello, & obtinuerunt eos. ⁊
 Antiochum magnum regem Asiæ, qui eis
 pugnam intulerat, habens centum vigin-
 ti elephantes & equitatum, & currus, &
 exercitum magnum valde, contritum ab
 eis: ⁊ quia ceperunt eum viuum, & sta-
 tuerunt ei vt daret ipse & qui regnarent
 post ipsum, tributum magnum, & daret
 obsides, & constitutum ⁊ regionẽ Indo-
 rum, & Medos, & Lydos de optimis re-
 gionibus eorũ: & acceptas eas ab eis, de-
 derunt Eumeni regi. ⁊ quia qui erant
 apud Helladam, voluerunt ire, & tol-
 lere eos: & innotuit sermo his, ⁊ mise-
 runt ad eos ducem vnũ, & pugnaverunt
 contra illos, & ceciderunt ex eis multi, &
 captiuas duxerunt vxores eorũ, & filios,
 & diripuerunt eos, & terram eorum pos-
 sederunt, & destruxerunt muros eorum,
 & in seruitutem illos redederunt vique in
 hũc diẽ: ⁊ residua regna, & insulas quæ
 aliquãdo restiterant illis, exterminauerunt,
 & in potestatem redederunt. Cũ amicis
 autẽ suis, & qui in ipsis requiem habebãt,
 conseruauerunt amicitiam, & obtinue-
 runt regna quæ erant proxima, & quæ e-
 rant longè: quia quicunq; audiebant no-
 men eorũ, timebant eos. quibus verò vel-
 lent auxilio esse vt regnarent, regnabant:
 quos autẽ vellent, regno deturbabant: &
 exaltati

2. mach. 8.

exaltati sunt valde. Et in omnibus istis
 nemo portabat diadema, nec induebatur
 purpura, ut magnificaretur in ea. Et quia
 curiam fecerunt sibi, & quotidie consulebant
 trecentos viginti consilium agentes semper
 de multitudine, ut quae digna sunt, gerant.
 & committunt uni homini magistratum
 suum per singulos annos dominari vniuersae
 terrae suae & omnes obediunt uni, & non
 est invidia, neque zelus inter eos. Et ele-
 git Iudas Eupolemum filium Iohannis filij Ia-
 cob, & Iasonem filium Eleazari, & misit eos
 Romam constituere cum illis amicitiam & so-
 cietatem: & ut auferret ab eis iugum Grae-
 corum, quia viderunt quod in seruitutem
 premerent regnum Israel. Et abierunt Ro-
 mam viam multam valde, & introierunt cu-
 riam, & dixerunt, Iudas Machabeus, & fra-
 tres eius, & populus Iudaeorum miserunt
 nos ad vos statuere vobiscum societatem
 & pacem, & conscribere nos socios & ami-
 cos vestros. Et placuit sermo in conspectu
 eorum. Et hoc rescriptum est quod rescripse-
 runt in tabulis aereis, & miserunt in Ieru-
 salam, ut esset apud eos ibi memoriale pacis
 & societatis. **BENEFIT ROMANIS**
 & genti Iudaeorum in mari & in terra in æ-
 ternum: gladiusque & hostis procul sit ab
 eis. Quod si institerit bellum Romanis
 prius, aut omnibus sociis eorum in omni
 dominatione eorum: auxilium feret gens Iu-
 daeorum, prout tempus dictauerit, corde ple-
 no: & preliantibus non dabunt, neque sub-
 ministrabunt triticum, arma, pecuniam, na-
 ues,

a
 erubescere populus
 christi.

14 ues, sicut placuit Romanis: & custodient
 27 mandata eorū, nihil ab eis accipiētes. ¶ Si-
 15 militer autem & si genti Iudæorū prius
 C acciderit bellum, adiuuabunt Romani ex
 28 animo: prout eis tēpus permiserit: ¶ & ad-
 iuuantibus nō dabitur triticum, arma, pe-
 16 cunia, naues, sicut placuit Romanis: & cu-
 29 stodient mandata eorū absque dolo. ¶ se-
 cundūm hæc verba constituerunt Roma-
 17 30 ni populo Iudæorum. ¶ Quod si post hæc
 29 verba hi aut illi addere, aut demere ad
 hæc aliquid voluerint, facient ex proposi-
 to suo: & quæcunque addiderint vel dē-
 18 31 pserint, rata erunt. ¶ Sed & de malis quæ
 Demetrius rex fecit in eos, scripsimus ei,
 19 dicentes: Quare grauasti iugum tuū su-
 32 per amicos nostros: & socios Iudæos? ¶ Si
 ergo iterum adierint nos aduersum te,
faciemus illis iudiciū, et pugnabimus te-
 cum mari terraque.

CAP. IX.

21 **I**Nterea ut audiuit Demetrius quia ce-
 22 **A**lcidit Nicanor & exercitus eius in præ-
 lio, apposuit & Bacchidem & Alcimum
 rursus mittere in Iudæā, et dextrū cor-
 23 nu cum illis. ¶ Et abierunt viā quæ ducit
 in Galgala, & castra posuerunt in Masa-
 24 loth, quæ est in Arbellis: & occupauerunt
 eam, et peremerunt animas hominū mul-
 25 tas. ¶ In mense primo anni centesimi &
 26 quinquagesimi secundi applicuerunt ex-
 ercitu ad Ierusalē: ¶ & surrexerunt, & abie-
 rūt in Bereā viginti millia virorū, & duo
 millia equitū. ¶ Et Iudas posuerat castra in

Laifa, et tria millia viri electi cū eo: et vi-
 derunt multitudinē exercitus quia mul-
 ti sunt, & timuerunt valde: et multi sub-
 traxerunt se de castris et non remanserūt
 ex eis nisi octingenti viri. Et vidit Iudas
 quod defluxit exercitus suus, & bellū per-
 urgebat eū, et contractus est corde: quia
 non habebat tempus congregādi eos, &
 dissolutus est. Et dixit his qui residui e-
 rant: Surgamus, & eamus ad aduersarios
 nostros, si poterimus pugnare aduersus
 eos. Et auertebant eum, dicētes: Non po-
 terimus, sed liberem⁹ animas nostras mo-
 dō, & reuertamur ad fratres nostros, &
 tunc pugnabimus aduersus eos: nos autē
 pauci sumus. Et ait Iudas, Absit istam rē
 facere, vt fugiamus ab eis: et si appropia-
 uit tēpus nostrum, moriāmur in virtute
propter fratres nostros, et non inferamus
crimē gloriæ nostræ. Et mouit exercitus
 de castris, et steterūt illis obuiā: & diuisi
 sunt equites in duas partes, et fundibula-
 rij et sagittarij præibāt exercitū, et primi
 certaminis oēs potētes. Bacchides autem
 erat in dextro cornu, et proximauit legio
 ex duabus partibus, & clamabant tubis:
 exclamauerūt autē et hi qui erant ex par-
 te Iudæ etiā ipsi, et cōmota est terra à vo-
 ce exercitū: et cōmissum est prælium à
 manē vsque ad vespēram. Et vidit Iudas
 quod firmior est pars exercitus Bacchidis
 in dextris, et cōuenerūt cum ipso omnes
 cōfrātes corde: et cōtita est dextera pars
 ab eis, & persecutus est eos vsque ad mō-
 tem

legio. nō acci-
 pitur hic ppi-
 e. vt mat.
 26. sed p mu-
 ltitudine. vt
 mar. 5. lu. 8.

16 tem Azoti. Et qui in sinistro cornu erant
 17 viderunt quod contritum est dextrum cor-
 18 nu, & secuti sunt post Iudam et eos qui
 19 cum ipso erant a tergo: et ingrauatum est
 20 praelium, et ceciderunt vulnerati multi
 21 ex his & ex illis. Et Iudas cecidit, et caeteri
 22 fugerunt. Et Ionathas, et Simon tulerunt
 23 Iudam fratrem suum, et sepelierunt
 24 eum in sepulchro patrum suorum in ci-
 25 uitate Modin: Et fleuerunt eum omnis
 26 populus Israel planctu magno: & luge-
 27 bant dies multos, & dixerunt: Quomodo
 28 cecidit potens, qui saluum faciebat popu-
 29 lum Israel? Et caetera verba bellorum Iu-
 30 dae, & virtutum quas fecit, & magnitudi-
 31 nis eius non sunt descripta, multa enim e-
 32 rant valde. Et factum est: post obitum Iuda
 33 emerferunt iniqui in omnibus finibus Is-
 34 rael, & exorti sunt omnes qui operabatur ini-
 35 quitatem. In diebus illis facta est fames
 36 magna valde, & tradidit se Bacchidi om-
 37 nis regio eorum cum ipsis. Et elegit Bac-
 38 chides viros impios, & constituit eos do-
 39 minos regionis: & exquirebant & perseru-
 40 tabantur amicos Iudae, & adducebant eos
 41 ad Bacchidem, & vindicabat in illos, & il-
 42 ludebat. Et facta est tribulatio magna in
 43 Israel, qualis non fuit ex die qua non est
 44 visus propheta in Israel. Et congregati
 45 sunt omnes amici Iudae, & dixerunt Ionathae,
 46 Ex quo frater tuus Iudas defunctus est,
 47 vir similis ei non est qui exeat contra ini-
 48 micos, Bacchidem & eos qui inimici sunt
 49 gentis nostrae. Nunc itaque te hodie elegimus
 50 esse

notandum quot
 ies. s. maiora
 et fortiora ce-
 ritamina vi-
 cerunt confide-
 tes in deum et
 ipsum orantes.
 nunc vero cum
 timetis, et ad o-
 rationis pre-
 sidium non con-
 fugiunt, vinc-
 untur. num.
 14. / math.
 14. /
 hic scilicet sunt
 ty scripta in
 2. li. sequenti.
 vel non dum et
 at descripta q
 in. 2. libro
 hinc qm hic li-
 ber pmo scr-
 iptus est. vel
 non sunt uniu-
 ersa precla-
 ra iudae ges-
 ta scripta.

esse pro eo nobis in principē & ducē ad
 bellandū bellū nostrū. ³¹ Et suscepit Iona- ³²
 thas tēpore illo principatū, & surrexit lo- ³³
 co Iudæ fratris sui. ³⁴ Et cognouit Bacchi- ³⁵
 des, & quærebat eū occidere. ³⁶ Et cogno- ³⁷
 uit Ionathas & Simon frater eius, & oēs ³⁸
 qui cū eo erāt: & fugerūt in desertū The- ³⁹
 aux, & cōsederūt ad aquā lacus Asphar. ⁴⁰
⁴¹ Et cognouit Bacchides, & die sabbatho- ⁴²
 rū venit ipse & omnis exercitus eius trās ⁴³
 Iordanē: ⁴⁴ & Ionathas misit fratrem suū du- ⁴⁵
 cem populi, & rogauit Nabuthæos ami- ⁴⁶
 cos suos, vt cōmodarēt illis apparatus suū ⁴⁷
 qui erat copiosus. ⁴⁸ Et exierūt filij Iambri ⁴⁹
 ex Madaba, & cōprehenderunt Iohannē ⁵⁰
 & omnia quæ habebat, & abierūt haben- ⁵¹
 tes ea. ⁵² Post hæc verba renuntiatū est Iona- ⁵³
 thas & Simóni fratri ei⁹ quia filij Iam- ⁵⁴
 bri faciūt nuptias magnas, & ducūt spon- ⁵⁵
 sam ex Madaba filiā vni⁹ de magnis prin- ⁵⁶
 cipibus Chanáan cū ambitione magna. ⁵⁷
⁵⁸ Et recordati sūnt sanguinis Iohannis fra- ⁵⁹
 tris sui: & ascenderūt, & absconderunt se ⁶⁰
 sub tegumento montis. ⁶¹ Et eleuauerunt ⁶²
 oculos suos, & viderunt: & ecce tumul- ⁶³
 tus, & apparatus multus: & sponsus pro- ⁶⁴
 cessit, & amici eius, & fratres eius obuiā ⁶⁵
 illis cum tympanis, & musicis, & armis ⁶⁶
 multis. ⁶⁷ Et surrexerūt ad eos ex insidiis, & ⁶⁸
 occiderunt eos, & ceciderunt vulnerati ⁶⁹
 multi, & residui fugerūt in montes: & ac- ⁷⁰
 ceperunt omnia spolia eorū, ⁷¹ & cōuersæ ⁷²
 sunt nuptiæ in luctū, & vox musicorum ⁷³
 ipsorū in lamentū. ⁷⁴ Et vindicauerunt vin- ⁷⁵
 dictam

p. 18.

comment-
 daret 19.

adu. 25.
 i. multo.
 apparatus

pu. 14.

dictā sanguinis fratris sui: & reuerſi ſunt
 43 ad ripā Iordanis. ⁊ Et audiuit Bacchides,
 & venit die ſabbathorū vſq; ad oram Ior
 44 danis in virtute magna. ⁊ Et dixit ad ſuos
 E Ionathas: Surgamus, & pugnemus cōtra
 inimicos noſtros, nō eſt enim hodie ſicut
 45 heri, & nudiuſtertius. ⁊ ecce enim bellū
 ex aduerſo, aqua verò Iordanis hinc &
 inde, & ripæ, & paludes, & ſaltus: & non
 46 eſt locus diuertendi. ⁊ Nunc ergo clama- 2. p. 17. 20. 43
 te in cælū, vt liberemini de manu inimi-
 corū veſtrorū. Et commiſſum eſt bellū.
 47 ⁊ Et extendit Ionathas manū ſuā percutere
 48 Bacchidem, & diuertit ab eo retro: ⁊
 diſſiliit Ionathas & qui cum eo erant in
 Iordanē, & tranſnatauerunt ad eos Iorda-
 49 nē: ⁊ ceciderunt de parte Bacchidis die
 illa mille viri: & reuerſi ſunt in Ierusalē,
 50 ⁊ ædificauerūt ciuitates munitas in Iu-
 dæa, munitiōē quę erat in Iericho, & in
 Ammaū, & in Beth-horon, & in Beth-el,
 & Thānata, & Phara, & Thopo muris ex-
 51 celſis & portis & ſeris. ⁊ Et poſuit cuſtodiā
 in eis, vt inimicitias exercerent in Iſraël:
 52 ⁊ muniuit ciuitatē Beth-ſurā, & Gaza-
 ram, & arcē, & poſuit in eis auxilia, & ap-
 53 paratū eſcarū: ⁊ accepit filios principum
 regionis obſides, & poſuit eos in arce in
 54 Ierusalē in cuſtodiā. ⁊ Et anno centeſimo
 E quinquageſimotertio, menſe ſecūdo præ-
 cepit Alcimus deſtrui muros domus ſan-
 ctę interioris, & deſtrui opera propheta-
 55 rum: & cœpit deſtruere. ⁊ In tempore illo
 percuffus eſt Alcimus: & impedita ſunt
 opera

opera illius, & occlusum est os eius, &
 dissolutus est paralyti, nec ultra potuit lo-
 qui verbum & mandare de domo sua. Et
 mortuus est Alcimus in tempore illo cum
 tormento magno. Et vidit Bacchides quo-
 niam mortuus est Alcimus: & reuersus est
 ad regem, & siluit terra Iudæa annis duobus.
 Et cogitauerunt omnes iniqui, dicentes: Ecce
 Ionathas & qui cum eo sunt, in silentio ha-
 bitant confidenter: nunc ergo adducamus
 Bacchidem, & comprehendet eos omnes vna
 nocte. Et abierunt & consilium ei dederunt.
 Et surrexit ut veniret cum exercitu multo:
 & misit occulte epistolas sociis suis qui e-
 rant in Iudæa, ut comprehenderet Ionatham
 & eos qui cum eo erant: sed non potuerunt,
 quia innotuit eis consilium eorum. Et appre-
 hendit de viris regionis, qui principes erant
 militiae quinquaginta viros, & occidit
 eos. & secessit Ionathas, & Simon, & qui
 cum eo erant in Beth-bessen, quæ est in
 deserto: & extruxit diruta eius, & firma-
 uerunt eam. Et cognouit Bacchides, &
 congregauit uniuersam multitudinem suam:
 & his qui de Iudæa erant denuntiauit. Et
 venit, & castra posuit desuper Beth-bes-
 sen: & oppugnauit eam dies multos, & fecit
 machinas. Et reliquit Ionathas Simonem
 fratrem suum in ciuitate, & exiit in regio-
 nem, & venit cum numero, & percussit
 Odaren & fratres eius, & filios Phaseron
 in tabernaculis ipsorum, & cepit cadere &
 crescere in virtutibus. Simo vero, & qui
 cum ipso erant, exierunt de ciuitate, & suc-
 cenderunt

malitia 3.

68 cēderūt machinas, et pugnauerunt con-
tra Bacchidem, et contritus est ab eis, &
afflixerunt eū valde, quoniam consilium
69 eius et congressus eius erat inanis. Et ita-
tus cōtra viros iniquos qui ei consilium
dederant vt veniret in regionem ipsorū,
multos ex eis occidit: ipse autem cogita-
uit cū reliquis abire in regionem suam.
70 Et cognouit Ionathas: & misit ad eum
legatos componere pacem cū ipso, et red-
71 dere ei captiuitatem. Et libenter accepit,
& fecit secūdum verba eius, & iurauit se
nihil facturū ei mali omnibus diebus vi-
72 tæ eius. Et reddidit ei captiuitatem quā
prius erat prædatus de terra Iuda: & con-
uersus abiit in terram suam, & non appo-
73 suit amplius venire in fines eius. Et cessa-
uit gladius ex Israël: & habitauit Ionathas
in Machmas, & cœpit Ionathas ibi iudi-
care populum, & exterminauit impios ex
Israël.

CAP. X.

1 **E**T anno centesimo sexagesimo ascēdit
A Alexander Antiochi filius, qui cogno-
minatus est Nōbilis: & occupauit Ptole-
maidam, & receperunt eum, & regnauit
2 illic. Et audiuit Demetrius rex, & con-
gregauit exercitum copiosum valde, &
3 exiit obuiā illi in præliū. Et misit Deme-
trius epistolā ad Ionathā verbis pacificis,
4 vt magnificaret eū: dixit enim, Anticipe
mus facere pacē cum eo, priusquā faciat
5 cū Alexandro aduersum nos: recordabi-
tur enim omniū malorū quæ fecimus in
6 eum, & in fratrem eius, & in gentē eius. Et
dedit

*p. Anticipation
e. dnr. q. j. lati
us. explicatu
r. hoc. tod. c.
Sicut iudiciū
20. numerus
inter se stoy
ex bēiamin.*

dedit ei potestatem congregandi exercitū,
 & fabricare arma, et esse ipsum socium e-
 ius, et obsides qui erant in arce iussit tra-
 di ei. Et venit Ionathas in Ierusalem, et le-
 git epistolas in auditu omnis populi et
 corū qui in arce erant. Et timuerunt ti-
 more magno, quoniā audierunt quod de-
 dit ei rex potestatem cōgregādi exercitū. Et
 traditi sunt Ionathæ obsides, et reddi-
 dit eos parētibus suis: & habitauit Iona-
 thas in Ierusalē, & cœpit ædificare & in-
 nouare ciuitatē. Et dixit facientibus ope-
 ra, vt extruerent muros, & montem Sion
 in circuitu lapidibus quadratis ad muni-
 tionē: & ita fecerunt. Et fugerunt alieni-
 genæ qui erāt in munitionibus quas Bac-
 chides ædificauerat: & reliquit vnusquis
 que locū, & abiit in terrā suā: tantum in
 Beth-sura remanserunt aliqui ex his qui
 reliquerant legē & præcepta Dei. erat e-
 nim hæc eis ad refugiū. Et audiuit Ale-
 xander rex promissa quæ promisit Deme-
 trius Ionathæ: & narrauerunt ei prælia,
 & virtutes quas ipse fecit, & fratres eius,
 & labores quos laborauerūt, & ait: Nū-
 quid inueniemus aliquē virum talem? &
 nunc faciemus eū amicum, & socium no-
 strū. Et scripsit epistolā, & misit ei secun-
 dū hæc verba, dicens: R E X Alexander
 fratri Ionathæ salutē. Audiuimus de te
 quod vir potens sis viribus, et aptus es vt
 sis amicus noster: & nunc constituimus
 te hodie summū sacerdotē gentis tuæ, vt
 amicus voceris regis (& misit ei purpurā,
 &

q̄ sera ser am
 igos de dios.
 idannis. 15.

& coronã aureã) & quæ nostra sunt sen-
 tias nobiscũ, & cõserues amicitias ad nos.
 21 ¶ Et induit se Ionathas stola sancta septi-
 mo mense, anno centesimo sexagesimo in
 die solenni scenopegiæ: & cõgregauit ex-
 22 ercitũ, & fecit arma copiosa. ¶ Et audiuit *tabernaculoꝝ*
 Demetrius verba ista, & contristatus est *Leui. 27.*
 23 nimis, & ait: ¶ Quid hoc fecimus, quod
 præoccupauit nos Alexãder apprehende-
 re amicitiam Iudæorum ad munimẽ suũ.
 24 ¶ Scribam & ego illis verba deprecatoria,
 & dignitates, & dona: vt sint mecum in
 25 adiutorium. ¶ Et scripsit eis in hæc verba,
 Rex Demetrius genti Iudæorum salutẽ. *Gen. 47. 1. 4. 5. 6.*
 26 ¶ Quoniã seruastis ad nos pactum, & mā- *7. 1. 25.*
 sistis in amicitia nostra, & non accessistis
 ad inimicos nostros, audiuimus, & gauisi
 27 sumus. ¶ Et nũc perseuerate adhuc conser-
 uare ad nos fidem, & retribuemus vobis
 28 bona pro his quæ fecistis nobiscũ. ¶ Et re-
 C mittemus vobis præstationes multas, &
 29 dabimus vobis donationes. ¶ Et nũc absol-
 uo vos & oēs Iudæos à triburis, & pretia
 falis indulgeo, & coronas remitto, & ter-
 30 tias seminis: ¶ & dimidiã partẽ fructus li-
 gni quod est portionis meæ relinquo vo-
 bis ex hodierno die & deinceps, ne acci-
 piatur à terra Iuda & à tribus ciuitatib⁹
 quæ additæ sunt illi ex Samaria & Gali-
 31 læa ex hodierna die & in totũ tẽpus: ¶ &
 Ierusalẽ sit sancta & libera cũ finibus suis:
 32 & decimę & tributa, ipsius sint. ¶ Remitto
 etiã potestatẽ arcis quæ est in Ierusalẽ: &
 do eã summo sacerdoti, vt constituat in
 ca

ea viros quoscūq; ipse elegerit, qui custo-
 diāt eam. Et oēm animā Iudæorū, quę ca- 33
 priua est à terra Iuda in omni regno meo
 relinquo liberam gratis, vt oēs à tributis
 soluātur, etiā pecorū suorum. Et omnes 34
 dies solēnes, & sabbatha, & neomeniæ, et
 dies decreti, et tres dies ante diē solennē,
 et tres dies post diē solennē sint omnes im-
 munitatis & remissionis omnibus Iudæis
 qui sunt in regno meo: et nemo habebit 35
 potestaté agere aliquid, et mouere nego-
 tia aduersus aliquē illorū in omni causa.
 Et ascribātur ex Iudæis in exercitu regis 36
 ad triginta millia virorū, & dabūtur illis
 copiæ vt oportet omnib⁹ exercitiis re-
 gis, et ex eis ordinabuntur qui sint in mu-
 nitionib⁹ regis magni: et ex his cōstituē- 37
 tur super negotia regni quę agūtur ex fi-
 de, et principes sint ex eis, et ambulent in
 legibus suis, sicut præcepit rex in terra Iu-
 da. Et tres ciuitates quę additæ sunt Iu- 38
 dææ ex regione Samariæ, cū Iudæa repu-
 tētur: vt sint sub vno, & nō obediāt alie-
 næ potestati, nisi summi sacerdotis. Ptole- 39
 maida & cōfines eius, quas dēdi donū san-
 ctis qui sunt in Ierusalem ad necessarios
 sumptus sanctorū. Et ego do singulis an- 40
 nis quindecim millia siclorū argēti de ra-
 tionibus regis, quę me cōtingūt: et om- 41
 ne quod reliquū fuerit, quod nō reddide-
 rāt qui super negotia erāt annis priorib⁹,
 ex hoc dabūt in opera domus. Et super 42
 hæc quinq; millia siclorū argēti, quę ac-
 cipiebāt de sanctorū ratione per singulos
 annos:

¹
 Summo Sacerdoti
 dabo.

annos: et hæc ad sacerdotes pertineant, qui
 43 ministerio funguntur. [¶] Et quicumque confu-
 gerint in templum quod est Ierosolymis, et
 in omnibus finibus eius, obnoxij regi in
 44 omni negotio dimittantur, & vniuersa
 quæ sunt eis in regno meo, libera habeant.
 ¶ Et ad ædificanda vel restauranda opera san-
 45 ctorum sumptus dabuntur de ratione regis:
 ¶ et ad extruendos muros in Ierusalém &
 cõmuniendos in circuitu, sumptus dabun-
 46 tur de ratione regis, et ad cõstruendos mu-
 ros in Iudæa. ¶ Ut audiuit autem Ionathas
 & populus sermones istos, non credide-
 runt eis, nec receperunt eos: quia recorda-
 ti sunt malitiæ magnæ quã fecerat in Is-
 47 raël, et tribulauerat eos valde. ¶ Et cõpla-
 cuit eis in Alexandrũ, quia ipse fuerat eis
 princeps sermonũ pacis, et ipsi auxiliũ fe-
 48 rebant omnibus diebus. ¶ Et cõgregauit rex
 Alexandr exercitũ magnũ, & admouit ca-
 49 stra contra Demetriũ. ¶ Et cõmiserunt præ-
 liũ duo reges, et fugit exercitus Demetrii,
 et insecutus est eũ Alexandr, & incubuit
 50 super eos. ¶ Et inualuit præliũ nimis, do-
 nec occidit sol: & cecidit Demetrius in die
 51 illa. ¶ Et misit Alexandr ad Ptolemæũ re-
 gẽ Egypti legatos secundũ hæc verba di-
 52 cēs: ¶ Q V O N I A M regressus sum in reg-
 E nũ meum, & sedi in sede patrũ meorũ, et
 obtinui principatũ, et cõtrihui Demetriũ,
 53 & possedi regionẽ nostrã, ¶ et cõmisi pug-
 nã cũ eo, & cõtritus est ipse, & castra eius
 54 à nobis, & sedemus in sede regni eius: ¶ &
 nũc statuam adinuicẽ amicitia: & da mi

n. s. violatores
 ecclesie immuni-
 tatis., Et. 2. m.
 ac. 3. q. accide-
 rit heliodor-
 o violatori t-
 epli.

Supr. 7. b. m.

Alexandro.

hi filiã tuã vxorẽ, & ego ero gener tuus,
 & dabo tibi dona, & ipsi dignitatem. ⁵⁴ Et
 respondit rex Ptolemęus, dicens: **FELIX**
 dies in qua reuersus es ad terrã patrum
 tuorũ, & sedisti in sede regni eorum. ⁵⁵ Et
 nũc faciã tibi quod scripsisti: sed occurre
 mihi Ptolemaidã, vt videamus inuicem
 nos, & spondeã tibi sicut dististi. ⁵⁶ Et exiuit
 Ptolemęus de Ægypto, ipse & Cleopatrã
 filia eius, & venit Ptolemaidã anno cente
 simo sexagesimo secundo. ⁵⁷ Et occurrunt
 ei Alexander rex, & dedit ei Cleopatram
 filiam suam: et fecit nuptias eius Pto-
 lemaidæ, sicut reges in magna gloria.
⁵⁸ Et scripsit rex Alexander Ionathæ, vt ve-
 niret obuiã sibi. ⁵⁹ Et abiit cum gloria Pto-
 lemaidã, & occurrunt ibi duobus regibus,
 & dedit illis argentum multũ, & aurũ, et
 dona: & inuenit gratiã in cõspectu eorũ.
⁶⁰ Et conuenerunt aduersus eum viri pesti-
 lentes ex Israël, viri iniqui interpellantes
 aduersus eum: & non intendit ad eos rex.
⁶¹ Et iussit spoliari Ionathan vestibus suis,
 et indui eum purpura: et ita fecerunt. Et
 collocauit eum rex sedere secũ. ⁶² Dixitq;
 principibus suis: Exite cum eo in mediũ
 ciuitatis, et prædicate vt nemo aduersus
 eum interpellat de vllõ negotio, nec quis
 quam ei molestus sit de vlla ratione. ⁶³ Et
 factum est vt viderunt qui interpellabãt
 gloriam eius quæ prædicabatur, & oper- **F**
 tum eum purpura, fugerunt omnes: ⁶⁴ Et
 magnificauit eum rex, et scripsit eũ inter
 primos amicos, et posuit eum ducem, et
 partici-

66 participē principatus. ⁹ Et reuersus est Io-
 nathas in Ierusalem cum pace & lætitia.
 67 ⁹ In anno centesimo sexagesimo quinto, ve-
 nit Demetrius filius Demetrii à Creta in
 68 terram patrum suorū. ⁹ Et audiuit Alexā-
 der rex, et contristatus est valde, et reuer-
 69 sus est Antiochiam. ⁹ Et constituit Deme-
 trius rex Apollonium ducem, qui præerat
 Cœlesyrię: et congregauit exercitum ma-
 gnum, & accessit ad Iamniā: et misit ad Io-
 70 nathan summum sacerdotem, ⁹ dicens: Tu
 solus resistis nobis, ego autē factus sum in
 derisum & in opprobriū, propterea quia
 tu potestate aduersum nos exeres in mō-
 71 tibus. ⁹ Nūc ergo si confidis in virtutibus
 tuis, descēde ad nos in campū, & compa-
 remus illic inuicem: quia mecum est vir-
 72 tus bellorū. ⁹ Interroga & discce quis sum
 ego & ceteri qui auxilio sunt mihi, qui &
 dicūt quia nō potest stare pes vester ante
 faciem nostrā, quia bis in fugam conuersi
 73 sunt patres tui in terra sua: ⁹ & nunc quo-
 modo poteris sustinere equitatū & exer-
 citū tantum in campo, vbi non est lapis,
 74 neque saxū, neque locus fugiendi? ⁹ Vt au-
 diuit autē Ionathas sermones Apollonij,
 motus est animo: & elegit decem millia
 virorū, & exiit ab Ierusalē, & occurrit ei
 75 Simon frater eius in adiutoriū: ⁹ & appli-
 cuerunt castra in Ioppen, & exclusit eum
 à ciuitate: quia custodia Apollonij Ioppe
 76 erat & oppugnauit eam. ⁹ Et exterriti qui
 G erant in ciuitate, aperuerūt ei, & obtinuit
 77 Ionathas Ioppē. ⁹ Et audiuit Apollonius,

*3. reg. 20. /
 iudith. 7.*

& admouit tria millia equitum, & exer-
 citum multū. Et abiit Azotum tanquam
 iter faciens, & statim exiit in campum: eo
 quòd haberet multitudinē equitū, & con-
 fideret in eis. Et insecutus est eum Iona-
 thas in Azotum, & commiserunt præliū.
 Et reliquit Apollonius in castris mille
 equites post eos occultè. Et cognouit Io-
 nathas quoniam insidiæ sunt post se, &
 circuierunt castra eius, & iecerunt iacula
 in populum à mane vsque ad vesperam.
 Populus autem stabat, sicut præceperat
 Ionathas: & laborauerunt equi eorum.
 Et eiecit Simon exercitum suū, & com-
 misit contra legionem. equites enim fati-
 gati erant, & contriti sunt ab eo, & fuge-
 runt. Et qui dispersi sunt per campū, fu-
 gerūt in Azotum, & intrauerūt in Beth-
 dagon idōlum suum, vt ibi se liberarent.
 Et succendit Ionathas Azotum, & ciuita-
 tes quæ erant in circuitu eius, & accepit
 spolia eorum, & templum Dagon: & om-
 nes qui fugerunt in illud, succendit igni.
 Et fuerunt qui ceciderūt gladio cum his
 qui succensi sunt, ferè octo millia virorū.
 Et mouit inde Ionathas castra, & appli-
 cuit ea Ascalonem: & exierunt de ciuitate
 obuiam illi in magna gloria. Et reuersus
 est Ionathas in Ierusalem cum suis, haben-
 tibus spolia multa. Et factū est: vt audiuit
 Alexander rex sermones istos, addidit ad-
 huc glorificare Ionathan. Et misit ei si-
 bulam auream, sicut consuetudo est dari
 cognatis regum. Et dedit ei Accaron &

omnes

1. domū vel
 tēplū dagon.
 1. 11.

omnes fines eius in possessionem.

C A P. X I.

1 **E**T rex Ægypti congregauit exercitum,
 A sicut arenam quæ est circa oram maris, & naues multas: & quærebat obtinere regnum Alexandri dolo, & addere illud
 2 regno suo. Et exiit in Syriam verbis pacificis, & aperiebant ei ciuitates, & occurrebant ei: quia mandauerat Alexander rex exire ei obuiam, eo quòd socer suus esset.
 3 Et cum introiret ciuitatem Ptolemæus, ponebat custodias militum in singulis ciuitatibus. Et ut appropiauit Azoto, ostenderunt ei templum Dagon succensum igni, & Azotum, & cætera eius demolita, & corpora proiecta, & eorum qui cæsi erant in bello tumulos quos fecerant secus
 4 viam. Et narrauerunt regi quia hæc fecit Ionathas: ut inuidiam faceret ei: & tacuit
 5 rex. Et occurrit Ionathas regi in Ioppen cum gloria, & inuicem se salutauerunt, & dormierunt illic. Et abiit Ionathas cum rege usque ad fluuium qui vocabatur Eleutherus: & reuersus est in Ierusalem. Rex autem Ptolemæus obtinuit dominium ciuitatum usque Seleuciam maritimam, & cogitabat in Alexandrum consilia mala. Et
 6 misit legatos ad Demetrium, dicentes, **V E N I,** componamus inter nos pactum, & dabo tibi filiam meam quam habet Alexander, & regnabis in regno patris tui. Et
 7 pœnitet enim me quòd dederim illi filiam meam: quæsiuit enim me occidere. Et vituperauit eum,
 8 propterea quòd concupierat regnum eius.

f 3

Et

Dan. 11.

¶ Et abstulit filiam suam , & dedit eam De 12
 metrio , & alienauit se ab Alexandro , &
 manifestatae sunt inimicitiae eius . ¶ Et in- 13
 trauit Ptolemæus Antiochiam , & impo-
 suit duo diademata capiti suo , Ægypti &
 Asiæ . ¶ Alexander autem rex erat in Cilicia 14
 illis temporibus : quia rebellabant qui
 erant in locis illis . ¶ Et audiuit Alexander , 15
 & venit ad eum in bellum : & produxit
 Ptolemæus rex exercitum , & occurrit ei
 in manu valida , & fugauit eum . ¶ Et fu- 16
 git Alexander in Arabiam , vt ibi prote-
 geretur : rex autem Ptolemæus exalta-
 tus est . ¶ Et abstulit Zabdiel Arabs ca- 17
 put Alexandri , & misit Ptolemæo . ¶ Et 18
 rex Ptolemæus mortuus est in die tertia:
 & qui erant in munitionibus perierunt
 ab his qui erant intra castra . ¶ Et regnauit 19
 Demetrius anno centesimo sexagesimo-
~~septimo~~ septimo . ¶ In diebus illis congregauit Io- 20
 nathas eos qui erant in Iudæa , vt expu-
 gnarent arcem quæ est in Ierusalem : &
 fecerunt contra eam machinas multas .
 ¶ Et abierunt quidam qui oderant gen- 21
 tem suam viri iniqui ad regem Demetrium ,
 & renuntiauerunt ei quod Ionathas obsi-
 deret arcem . ¶ Et vt audiuit , iratus est : & 22
 statim venit ad Ptolemaidam , & scripsit
 Ionathæ ne obsideret arcem , sed occurre-
 ret sibi ad colloquium festinatò . ¶ Vt audi 23
 uit autem Ionathas , iussit obsidere : & ele- C
 git de senioribus Israël , & de sacerdotibus ,
 & dedit se periculo . ¶ Et accepit aurum & 24
 argētum , & vestem , & alia xenia multa , &
 abiit

abiit ad regem Ptolemaidam, & inuenit
 25 gratiã in cõspectu eius. Et interpellabant
 26 aduersus eũ quidã iniqui ex gente sua. Et
 fecit ei rex sicut fecerant ei qui ante eum
 fuerant: & exaltauit eum in cõspectu om-
 27 nium amicorum suorum, & statuit ei
 principatum sacerdotij, & quacũque alia
 habuit prius pretiosa, & fecit eum princi-
 28 peni amicorum. Et postulauit Ionathas
 à rege ut immunem faceret Iudæam, &
 tres toparchias, & Samariam, & confines
 29 eius: & promisit ei talẽta trecenta. Et con-
 sensit rex: & scripsit Ionathas epistolas de
 his omnibus, hũc modum continentes.
 30 Rex Demetrius fratri Ionathæ salutem.
 31 Et genti Iudæorumq; Exemplum episto-
 læ, quam scripsimus Laskheni patri nro-
 stro de uobis, misimus ad uos ut sciretis:
 32 Rex Demetrius Laskheni patri salutem.
 33 Genti Iudæorum amicis nostris, & con-
 seruantibus quæ iusta sunt apud nos, de-
 creuimus benefacere, propter benignita-
 34 tem ipsorũ quam erga nos habent. Statuimus
 ergo illis omnes fines Iudææ, & tres ciuitates,
 Lydã & Ramathã, quæ ad-
 ditæ sunt Iudææ ex Samaria, & omnes
 confines eorum sequestrari omnibus sacri-
 ficantibus in Ierosolymis pro his quæ ab
 eis prius accipiebat rex per singulos an-
 nos, & pro fructibus terræ & pomorum.
 35 Et alia quæ ad nos pertinebant decima-
 rum & tributorũ, ex hoc tempore remit-
 timus eis: & areas salinarũ, & coronas quæ
 36 nobis deferebãtur, omnia ipsis concedi-
 mus,

Gen. 47. 1.
 Esdr. 7. 5. 10.

mus, & nihil horū irritum erit ex hoc &
 in omne tēpus. ¶ Nunc ergo curate facere 37
 horum exēplū, & detur Ionathæ, & po-
 natur in mōte sancto, & in loco celebri.
 ¶ Et vidēs Demetrius rex quod siluit terra 38
 in cōspectu suo, & nihil ei resistit, dimisit
 totum exercitum suū, vnumquemque in
 locū suū, excepto peregrino exercitu quē
 traxit ab insulis Gētiū: & inimici erāt ei 39
 omnes exercitus patrū eius. ¶ Tryphon au-
 tem erat quidā partiū Alexādrī prius: &
 vidit quoniā omnis exercitus murmura-
 uit cōtrā Demetriū, & iuit ad Eualchuel
 Arabē, qui nutriebat Antiochū filiū Ale-
 xandri: ¶ & assidebat ei, vt traderet euni 40
 ipsi, vt regnaret loco patris sui: & enuntia-
 uit ei quāta fecit Demetrius, & inimici-
 tias exercituū eius aduersus illū. Et man-
 sit ibi diebus multis. ¶ Et misit Ionathas ad 41
 Demetriū regem vt eiiceret eos qui in ar- E
 ce erāt in Ierusalē, & qui in p̄sidiis erāt:
 quia impugnabāt Israhēl. ¶ Et misit Deme- 42
 trius ad Ionathan, dicēs, Nō hęc tantum 43
 faciam tibi & gēti tuæ, sed gloria illustra-
 bo te & gētem tuam cum fuerit opportu-
 num. ¶ Nunc ergo rectē feceris, si miseris 43
 in auxiliū mihi viros: quia discessit om-
 nis exercitus meus. ¶ Et misit ei Ionathas 44
 tria millia virorū fortiū Antiochiam: &
 venerunt ad regē, & delectatus est rex in
 aduentu eorum. ¶ Et cōuenerūt qui erant 45
 de ciuitate, centū viginti millia virorum,
 & volebant interficere regē. ¶ Et fugit rex 46
 in aulā: & occupauerūt qui erant de ciui-
 tate

tate itinera ciuitatis, & cœperunt pugna-
47 re. Et vocauit rex Iudæos in auxilium, &
conuenerunt omnes simul ad eum, & dis-
48 persi sunt omnes per ciuitatē: & occide-
runt in illa die centum millia hominū, &
succenderūt ciuitatem, & cœperūt spolia
multa in die illa, & liberauerūt regem.
49 Et viderunt qui erant de ciuitate quòd
obtinuissent Iudæi ciuitatem sicut vole-
bāt: & infirmati sunt mēte sua, & clama-
50 uerunt ad regem cum precibus, dicen-
tes, Da nobis dextras, & cessent Iudæi op-
51 pugnare nos & ciuitatem. Et proiecerūt
F arma sua, & fecerunt pacē: & glorificati
sunt Iudæi in conspectu regis, & in con-
spectu omnium qui erant in regno eius,
& nominati sunt in regno: & regressi
sunt in Ierusalem, habentes spolia multa.
52 Et sedit Demetrius rex in sede regni sui:
53 & siluit terra in conspectu eius. Et men-
titus est omnia quæcūque dixit, & aba-
lienauit se à Ionatha, & non retribuit ei
secūdum beneficia quæ sibi tribuerat, &
54 vexabat eum valde. Post hæc autem re-
uersus est Tryphon, & Antiochus cū eo
puer adolescēs, & regnauit, & imposuit
55 sibi diadema. Et congregati sunt ad eum
omnes exercitus quos disperferat Deme-
trius, & pugnauerūt contra eū: & fugit,
56 & terga vertit. Et accepit Tryphō bestias,
57 & obtinuit Antiochiā: & scripsit Antio-
chus adolescens Ionathæ, dicēs, Consti-
tuo tibi sacerdotium, & cōstituo te super
quatuor ciuitates, vt sis de amicis Regis.

f s

Et

3. Esd. 3. 5. 10.

¶ Et misit illi vasa aurea in ministerium, & 52
 dedit ei potestatem bibendi in auro & esse
 in purpura, & habere fibulam auream:
 ¶ & Simonem fratrem eius constituit du- 53
 cem à terminis Tyri vsque ad fines Ægy-
 pti. ¶ Et exiit Ionathas, & perambulabat 60
 trans flumen ciuitates: & congregatus est
 ad eum omnis exercitus Syriæ in auxilium,
 & venit Ascalonem, & occurrerunt ei
 honorificè de ciuitate. ¶ Et abiit inde Ga- 61
 zam: & concluderunt se qui erant Gazæ, &
 obsedit eam, & succedit quæ erant in circui-
 tu ciuitatis & prædatus est eam. ¶ Et roga- 62
 uerunt Gazenses Ionatham, & dedit illis dex-
 tram: & accepit filios eorum obfides, &
 misit illos in Ierusalem, & perambulauit
 regionem vsque Damascum. ¶ Et audiuit 63
 Ionathas quod præuaricati sunt principes
 Demetrii in Cades quæ est in Galilæa cum
 exercitu multo, volentes eum remouere à
 negotio regni: ¶ & occurrit illis; fratrem 64
 autem suum Simonem reliquit intra provin-
 ciam. ¶ Et applicuit Simon ad Bethsuram, 65
 & expugnabat eam diebus multis, & con-
 clusit eos. ¶ Et postulauerunt ab eo dextras 66
 accipere, & dedit illis: & eiecit eos inde,
 & cepit ciuitatem, & posuit in ea præsi-
 dium. ¶ Et Ionathas & castra eius applicue- 67
 runt ad aquam Genesar, & ante lucem vi-
 gilauerunt in campo Asor. ¶ & ecce castra 68
 alienigenarum occurrebant in campo, & ten-
 debant ei insidias in montibus: ipse autem oc-
 currit ex aduerso. ¶ Insidia verò exurrexe- 69
 runt de locis suis, & commiserunt prælium.

¶ Et

- 70 ^o Et fugerunt qui erant ex parte Ionathæ omnes : & nemo relictus est ex eis , nisi Mathathias filius Absolomi , & Iudas filius Calphi princeps militia exercitus.
- 71 ^o Et scidit Ionathas vestimēta sua , & posuit terram in capite suo , & orauit. ^o Et reuersus est Ionathas ad eos in prælium , & conuertit eos in fugam , & pugnauerunt.
- 73 ^o Et viderunt qui fugiebāt partis illius , & reuersi sunt ad eum , & insequēbātur cum eo omnes vsque Cades ad castra sua , & peruenerunt vsque illuc : ^o & ceciderunt de alienigenis in die illa tria millia virorum : & reuersus est Ionathas in Ierusalē.

CAP. XII.

- 1 **E**T vidit Ionathas quia tempus eum iu-
 A **E**uat , & elegit viros , & misit eos Ro-
 mam statuere & renouare cum eis amici-
 2 tiam : ^o & ad Spartiatis , & ad alia loca mi-
 3 sit epistolas secundū eandē formā , ^o & a-
 bierunt Romam , & intrauerunt curiam ,
 & dixerūt , Ionathas summus sacerdos , &
 gens Iudæorū miserunt nos , vt renouare-
 mus amicitia & societate secundum pri-
 4 stinum. ^o Et dederunt illis epistolas ad ip-
 sos per loca , vt deducerent eos in terram
 5 Iuda cū pace. ^o Et hoc est exēplum episto-
 larum quas scripsit Ionathas Spartiatis.
- 6 **I**ONATHAS summus sacerdos , & senio-
 res gentis , & sacerdotes , & reliquus popu-
 lus Iudæorū , Spartiatis fratribus salutem ,
 7 ^o lampridē misit epistola ad Oniam
 summū sacerdotem à Dario qui regnabat
 apud vos , quoniam estis fratres nostri , si-
 cut

alia hq fugerunt.

*vide .h. z. bibl
 sag. pag. 101.*

cut scriptū cōtinet quod subiectū est. ⁹ Et suscepit Onias virum qui missus fuerat, ^B cum honore: & accepit epistolas, in quibus significabatur de societate & amicitia. ⁹ Nos* cum nullo horum indigeremus ⁹ habentes solatio sanctos libros qui sunt in ⁹ manibus nostris, ⁹ maluimus mittere ad ¹⁰ vos renouare fraternitatē & amicitia, ne forte alieni efficiamur à vobis: multa enim tēpora transierunt, ex quo misistis ad nos. ⁹ Nos ergo in omni tempore sine in- ¹¹ termissione in diebus solennibus, & cæteris quibus oportet, memores sumus vestri in sacrificiis quæ offerimus, & in obseruationibus, sicut fas est & decet meminisse fratrum. ⁹ Lætatur itaque de gloria vestra. ⁹ Nos autē circundederūt multę tribulationes, & multa prælia, & impugnaverūt nos Reges qui sunt in circuitu nostro. ⁹ Noluimus ergo vobis molesti esse, neque cæteris sociis, & amicis nostris in his præliis. ⁹ habuimus enim de cælo auxiliū, & liberati sumus nos, & humiliati sunt inimici nostri. ⁹ Elegimus itaque ¹⁶ Numenium Antiochi, & Antipatrem Iasonis-filiū, & misimus ad Romanos renouare cum eis amicitiam & societatem pristinam. ⁹ Mādauimus itaque eis vt veniāt ¹⁷ etiam ad vos, & salutent vos, & reddant vobis epistolas nostras de innouatione fraternitatis nostræ. ⁹ Et nunc benefacietis ¹⁸ respondētes nobis ad hæc. ⁹ Et hoc rescriptum est epistolarum, quod miserat ¹⁹ Onias. ⁹ R E X Spartiatarū Onias, Ionathæ' ²⁰ sacer-

*enim,

B

p. 4.

missit

Oniaves
Rex Spartiatarum
Onie.
sic Græc.

- 21 sacerdoti magno salutē. ¶ Inuentum est in
 scriptura^a de Spartiatis & Iudæis quoniā
 sunt fratres, & quòd sunt de genere Abra- *q̄ non extat.*
 22 ham. ¶ Et nūc ex quo hæc cognouimus,
 benefacitis scribētes nobis de pace uestra.
 23 ¶ Sed & nos rescripsimus vobis, Pecora no- *3. reg. 22.*
 stra & possessiones nostræ, uestræ sunt: &
 uestræ nostræ. mandauimus itaque hæc
 24 nuntiari vobis. ¶ Et audiuit Ionathas quo-
 D niam regressi sunt principes Demetrii cū
 exercitu multo supra quam prius pugna-
 25 re aduersus eum: ¶ & exiit ab Ierusalem, &
 occurrit eis in Amathite regione: nō enim
 dederat eis spatium vt ingrederentur re-
 26 gionem eius. ¶ Et misit speculatores in ca-
 stra eorum, & reuersi renūtiauerūt quòd
 27 constituunt superuenire illis nocte. ¶ Cū
 occidisset autem sol, præcepit Ionathas
 suis vigilare, & esse in armis paratos ad pu-
 gnam tota nocte, & posuit custodes per
 28 circuitum castrorū. ¶ Et audierūt aduersa-
 rij quòd paratus est Ionathas cum suis in
 bello: & timuerūt, & formidauerūt in cor-
 de suo: & accēderūt focos in castris suis.
 29 ¶ Ionathas autē & qui cū eo erāt, non co-
 gnouerunt vsque mane: videbāt autē lu-
 30 minaria ardētia, ¶ & secutus est eos Iona-
 thas & non cōprehendit eos: transierant *transierunt*
 31 enim flumen Eletherum. ¶ Et diuertit Iona-
 thas ad Arabas, qui vocabantur Zaba-
 E dæi: & percussit eos, & accepit spolia eo-
 32 rum. ¶ Et iunxit, & venit Damascū, & per-
 33 ambulabat omnem regionem illam. ¶ Si-
 mon autē exiit, & venit vsque ad Ascalo-
 nem,

nem, & ad proxima præsidia, & declina-
 uit in Ioppen, & occupauit eam. ³⁴ (audi-
 uit enim quòd vellèt præsiðiũ tradere par-
 tibus Demetrii) & posuit ibi custodes, vt
 custodirèt eam. ³⁵ Et reuersus est Ionathas,
 & conuocauit seniores populi, & cogita-
 uit cum eis ædificare præsidia in Iudæa,
 & ædificare muros in Ierusalem, & exal-
 tare altitudine magna inter medium arcis
 & ciuitatis, vt separaret eam à ciuitate, vt
 esset ipsa singulariter, & neq; emãt, neque
 vendant. ³⁶ Et conuenerunt vt ædificarent
 ciuitatem: & cecidit murus qui erat super
 torrentem ab ortu solis, & reparauit eum
 qui vocatur Caphetetha: ³⁷ & Simon ædi-
 ficauit Adiada in Sepheia, & muniuit eam,
 & imposuit portas & seras. ³⁸ Et cùm co-
 gitaßet Tryphõ regnare Asiæ, & assumere
 diadema, & extendere manum in An-
 tiochum regem: ³⁹ timès ne fortè non per-
 mitteret eum Ionathas, sed pugnaret ad-
 uersus eum, querebat comprehendere
 eum, & occidere. Et exurgens abiit in
 Bethsan. ⁴⁰ Et exiuit Ionathas obuiam illi
 cum quadraginta millibus virorum ele-
 ctorum in prælium, & venit Bethsan.
 & vidit Tryphon quia venit Ionathas
 cum exercitu multo, vt extenderet in
 eum manus: & timuit, ⁴¹ & excepit eum
 cum honore, & commendauit eum om-
 nibus amicis suis, & dedit ei munera: &
 præcepit exercitibus suis vt obedirèt ei, si-
 cut sibi. ⁴² Et dixit Ionathæ, Vt quid vexa-
 sti vniuersum populũ, cùm bellum nobis
 non

45 nō sit? Et nūc remitte eos in domos suas,
 34 A elige autē tibi viros paucos qui tecū sint,
 46 & veni mecū Ptolemaidā, & tradā eam
 35 tibi, & reliqua præsidia & exercitum &
 46 vniuersos præpositos negotij & cōuersus
 abibo: propterea enim veni. Et credidit
 36 ei, & fecit sicut dixit, & dimisit exerci-
 47 tum, & abierunt in terram Iuda, retinuit
 37 G autem secum tria millia virorum: ex qui-
 bus remiit in Galilæam duo millia, mil-
 48 lo autem venerunt cum eo. Ut autem
 37 intrauit Ptolemaidam Ionathas, clausere-
 runt portas ciuitatis Ptolemenses: & com-
 38 prehenderunt eum: & omnes qui cum
 49 eo intrauerant, gladio interfecerunt. Et
 39 misit Tryphon exercitum & equites in
 Galilæam, & in campū magnum, vt per-
 40 derēt omnes socios Ionathæ. At illi cū
 cognouissent quia comprehensus est Io-
 40 nathas & perit, & omnes qui cum eo
 erant: hortati sunt semetipsos, & exierunt
 41 parati in prælium. Et videntes hi qui in-
 sequuti fuerant, quia pro anima res est il-
 41 lis, reuersi sunt: illi autem venerunt om-
 nes cum pace in terram Iuda. Et planxe-
 runt Ionatham, & eos qui cum ipso erant
 42 valde: & luxit Israël luctu magno. Et
 43 quæsierunt omnes gentes quæ erant in
 44 circuitu eorum, contere eos: dixerunt
 enim, Non habent principem & adiuuan-
 tem: nunc ergo expugnemus illos, & tol-
 lamus de hominibus memoriam eorum.

ET audiuit Simon quòd congregauit
 Tryphon exercitum copiosum, vt ve- A
 niret in terram Iuda, & attereret eam. ¶ Vi- 2
 dens quia in tremore populus est & in ti-
 more, ascendit Ierusalem, & congregauit
 populum: ¶ & adhortans dixit, Vos scitis 3
 quanta ego & fratres mei, & domus pa-
 tris mei fecimus pro legibus & pro san- 4
 ctis praelia, & angustias quales vidimus:
 ¶ horum gratia perierunt fratres mei om- 4
 nes propter Israël, & relictus sum ego sol- 5
 lus. ¶ Et nunc non mihi contingat parcere
 animæ meæ in omni tēpore tribulationis:
 nō enim melior sum fratribus meis. ¶ Vin- 6
 dicabo itaque gentem meam & sancta,
 natos quoq; "nostros", & vxores: quia con- 7
 gregatæ sunt vniuersæ gentes contere-
 re nos inimicitia gratia. ¶ Et accensus est spi- 7
 ritus populi simul vt audiuit sermones
 istos: ¶ & responderunt voce magna dicen- 8
 tes, Tu es dux noster loco Iudæ & Iona-
 the fratris tui. ¶ pugna praelium nostrum: 9
 & omnia quæcunque dixeris nobis, facie-
 mus. ¶ Et congregans omnes viros bella- 10
 tores, accelerauit consummare vniuersos B
 muros Ierusalem, & muniuit eā in gyro.
 ¶ Et misit Ionathan filium Absalomi, & 11
 cum eo exercitum nouum in Ioppen, &
 eiectione his qui erant in arce, remansit illic
 ipse. ¶ Et mouit Tryphon à Ptolemaida 12
 cum exercitu multo, vt veniret in terram
 Iuda, & Ionathas cum eo in custodia. ¶ Si- 13
 mon autem applicuit in Addus contra
 faciem campi. ¶ Et vt cognouit Tryphon 14
 quia

"I. mortui sūt.
 1. 16. / isai. 57.

¶ vestros 13.

quia surrexit Simon loco fratris sui Iona-
 thæ : & quia commissurus esset cum eo
 15 prælium , misit ad eum legatos, ⁊ dicens,
 Pro argento quod debebat frater tuus Io-
 nathas in ratione Regis, - propter negotia - . 180
 16 quæ habuit, detinuimus eum. ⁊ Et nunc
 mitte argenti talenta centum, & duos fi-
 lios eius obsides, vt non dimissus fugiat
 17 à nobis, & remitemus eum. ⁊ Et cogno-
 C. uit Simon quia cum dolo loqueretur se-
 cum, iussit tamen dari argentum & pue-
 ros : ne inimicitiam magnam sumeret ad
 18 populum Israël, ⁊ dicentem: Quia non mi-
 sit ei argentum & pueros, propterea pe-
 19 riit. ⁊ Et misit pueros, & centum talenta:
 & mentitus est, & nõ dimisit Ionatham.
 20 ⁊ Et post hæc venit Tryphon intra regio-
 nem, vt contereret eam, & gyrauerunt per
 viam quæ ducit Ador, & Simon & castra
 eius ambulabant in omnem locum quo-
 21 cunque ibant. ⁊ Qui autem in arce erant,
 miserunt ad Tryphonem legatos, vt festi-
 naret venire per desertum, & mitteret il-
 22 lis alimonias. ⁊ Et parauit Tryphon om-
 nem equitatum, vt veniret illa nocte: erat
 autem nix multa valde, & nõ venit in Ga-
 23 laaditim. ⁊ Et cum appropinquasset Basca-
 man, occidit Ionathan & filios eius illic.
 24 ⁊ Et cõuertit Tryphon, & abiit in terram
 25 suam. ⁊ Et misit Simõ, & accepit ossa Iona-
 D thæ fratris sui, & sepeliuit ea in Modin ci-
 26 uitate patrum eius. ⁊ Et planxerunt eum om-
 nis Israël planctu magno, & luxerunt eum
 27 dies multos. ⁊ Et ædificauit Simon super
 sepul-

sepulchrum patris sui & fratrum suorum ædi-
 ficiū altū visu, lapide polito retrò & antè:
 ⁊ statuit septem pyramidas, vnā cōtra 28
 vnā patri & matri, & quatuor fratribus:
 ⁊ his circumposuit colūnas magnas: & 29
 super colūnas arma, ad memoriam æter-
 nam: & iuxta arma naues sculptas, quæ
 viderētur ab omnibus nauigantibus ma-
 re. ⁊ hoc est sepulchrū quod fecit in Mo- 30
 din vsque in hunc diem. ⁊ Tryphon autē 31
 cū iter faceret cū Antiocho rege adole-
 scente, dolo occidit eū: ⁊ Et regnauit loco 32
 eius, & imposuit sibi diadema Asiæ, & fe-
 cit plagam magnam in terra. ⁊ Et ædifica- 33
 uit Simon præsidia Iudææ, muniens ea E-
 turribus excelsis, & muris magnis, &
 portis, & seris: & posuit alimenta in mu-
 nitionibus. ⁊ Et elegit Simon viros, & 34
 misit ad Demetrium regem vt faceret
 remissionem regioni: quia actus omnes
 Tryphonis per direptionem fuerant ge-
 sti. ⁊ Et Demetrius rex ad verba ista re- 35
 spondit ei, & scripsit epistolam talem,
 ⁊ Rex Demetrius Simóni summo sacer- 36
 doti, & amico regum, & senioribus, &
 Genti Iudæorum salutem. ⁊ Coronam au- 37
 ream, & bahem quam misistis, suscepi-
 mus: & parati sumus facere vobiscum pa-
 cem magnam, & scribere præpositis regis
 remittere vobis quæ indulsimus. ⁊ Quæ- 38
 cunque enim constituimus vobis con-
 stant. Munitiones quas ædificastis, vobis
 sint: ⁊ remittimus quoque ignorantias, & 39
 peccata vsque in hodiernum diem, & co-
 ronam

ronam quam debebatis: & siquid aliud
 erat tributarium in Ierusalem, iam non
 40 sit tributarium. Et si qui ex vobis apti
 sunt conscribi inter nostros, conscribamur,
 41 & sit inter nos pax. Anno centesimo
 septuagesimo ablatum est iugum Gentium
 42 ab Israël. Et coepit populus Israël scribe-
 F re in tabulis & gestis publicis, anno pri-
 mo sub Simone summo sacerdote, ma-
 43 gno duce & principe Iudæorum. In die-
 bus illis applicuit Simon ad Gazam, &
 circumdedit eam castris: & fecit machinas,
 & applicuit ad ciuitatem, & percussit tur-
 44 rem vnã, & cõprehendit eam. Et eruperant
 qui erant intra machinã, in ciuitate: & fa-
 45 ctus est motus magnus in ciuitate. Et a-
 scenderunt qui erant in ciuitate cum vxori-
 bus & filiis supra murum scissis tunicis
 suis, & clamauerunt voce magna postulã-
 46 tes à Simone dextras sibi dari, & dixe-
 runt, Nõ nobis reddas secundum malitias no-
 47 stras, sed secundum misericordias tuas. Et <sup>Et seruis-
tibus sibi.</sup> flexus Simo non debellauit eos: eiecit ta-
 men eos de ciuitate, & mudauit ædes in
 quibus fuerat simulachra, & tunc intrauit
 48 in eam cum hymnis benedicens Dñm: & eie-
 cta ab ea omni immunditia, collocauit in
 ea viros qui legem facerent: & muniuit eam,
 49 & fecit sibi habitationem. Qui autem erant
 G in arce Ierusalem, prohibebantur egredi &
 ingredi regionem, & emere, & vendere: &
 esurierunt valde, & multi ex eis fame pe-
 50 rierunt, & clamauerunt ad Simonem vt de-
 xtras acciperet. & dedit illis: & eiecit eos
 inde,

inde, & mūdauit arcē à contaminationi-
 bus, & intrauerūt in eā tertia & uicesima
 die secūdi mēsis, anno cētesimo septuagesi-
 mo primo, cū laude & ramis palmarū, &
 cinnyris, & cymbalis, & nablis, & hymnis
 & canticis, quia contritus est inimicus
 magnus ex Israël. Et cōstituit ut omni-
 bus annis agerentur dies hi cū lætitia. Et
 nuniuit mōtē tēpli, qui erat secus arcem,
 & habitauit ibi ipse, & qui cū eo erant.
 Et uidit Simon Iohannē filiū suū quod
 uir esset: & posuit eū ducem virtutū uni-
 uersarum, & habitauit in Gazaris.

CAP. XIII.

ANno centesimo septuagesimo secun-
 do congregauit rex Demetrius exer-
 citum suū, & abiit in Mediam ad contra-
 hēda sibi auxilia, ut expugnaret Trypho-
 nem. Et audiuit Arfaces rex Persidis &
 Mediæ, quia intrauit Demetrius confines
 suos, & misit unū de principibus suis, ut
 comprehenderet eum uiuum. Et abiit, &
 percussit castra Demetrii: & cōprehendit
 eum, & duxit eum ad Arfacem, & posuit
 eum in custodiam. Et siluit omnis terra
 Iuda omnibus diebus Simōnis, & quæsi-
 uit bona gēti suæ, & placuit illis potestas
 eius & gloria eius omnibus diebus. Et
 cum omni gloria sua accepit Ioppen in
 portum, & fecit introitum in insulis ma-
 ris. Et dilatauit fines gentis suæ, & obti-
 nuit regionē. Et cōgregauit captiuitatem
 multā, & dominatus est Gazaræ & Beth-
 suræ, & arci: & abstulit inmunditias ex

3 ea, & non erat qui resisteret ei. ⁹ Et vnus
 B quisque colebat terrā suā cum pace: & ter-
 ra Iuda dabat fructus suos, & ligna cam-
 9 porū fructū suum. ⁹ Seniores in plateis se-
 debāt omnes, & de bonis terre tractabāt,
 & iuuenes induebāt se gloriam, & stolas
 10 belli. ⁹ Et ciuitatibus tribuebat alimonias,
 & cōstituebat eas vt essent vasa munitio-
 nis quoadusque nominatum est nomen
 11 gloriæ eius vsque ad extremū terrę. ⁹ Fecit
 pacē super terram, & lætatus est Israël læ-
 12 titia magna. ⁹ Et sedit vnusquisque sub vi-
 te sua, & sub ficulnea sua: & non erat qui
 13 eos terreret. ⁹ Defecit impugnās eos super
 terram: reges cōtriti sunt in diebus illis.
 14 ⁹ Et confirmauit omnes humiles populi
 sui, & legem exquisiuit & abstulit omnē
 15 iniquum & malum: ⁹ sancta glorificauit,
 16 & multiplicauit vasa sanctorū. ⁹ Et audi-
 tum est Romæ quia defūctus esset Iona-
 17 thas, & vsque in Spartiatis: & contristati
 sunt valde. ⁹ Vt audierunt autē quòd Si-
 C mon frater eius factus esset summus sa-
 cerdos loco eius, & ipse obtineret omnem
 18 regionem, & ciuitates in ea: ⁹ scripserunt
 ad eū in tabulis æreis, vt renouarent ami-
 19 citias & societatem quam fecerāt cum Iu-
 da & cum Ionatha fratribus eius. ⁹ Et læ-
 tæ sunt in conspectu ecclesiæ in Ierusa-
 lem. Et hoc exemplum epistolarum quas
 20 Spartiati miserunt. ⁹ SPARTIANO-
 RVM principes & ciuitates Simóni sacer- ^{*princeps}
 doti magno, & senioribus, & sacerdoti-
 bus, & reliquo populo Iudæorum fratri-
 bus

bus salutem. Legati qui missi sunt ad po- 21
 pulū nostrū, nūtiauerunt nobis de vestra
 gloria & honore & lætitia: & gauisi su-
 mus in introitu eorū. Et scripsimus quæ 22
 ab eis erant dicta in cōciliis populi sic, Nu-
 meni⁹ Antiochi, & Antipater Iasonis fili⁹
 Legati Iudæorum, venerunt ad nos, reno- 23
 uantes nobiscū amicitia pristina. Et pla-
 cuit populo excipere viros gloriose, & po-
 nere exemplū sermonū eorum in segrega-
 tis populi libris, vt sit ad memoriā popu-
 lo Spartiatarū. Exēplum autē horū scrip- 24
 simus Simōni magno sacerdoti. Post hęc
 autem misit Simō Numenium Romanū,
 habentē clypeum aureū magnū, pondo
 mīnarū mille ad statuēdā cum eis societa-
 tem. Cū autē audisset populus Romanus 25
 sermones istos, dixerunt, Quā gratiarum
 actionem reddemus Simōni & filiis eius?
 Restituit enim ipse fratres suos, & expu- 26
 gnauit inimicos Israēl ab eis, & statuerūt
 ei libertatem, & descriperūt in tabulis æ-
 reis, & posuerūt in titulis in monte Sion.
 Et hoc est exēplum scripturę. O C T A- 27
 V A decima die mēsis Elul, anno centesi-
 mo septuagesimo secūdo anno tertio sub
 Simone sacerdote magno in Asaramel, in 28
 conuentu magno sacerdotū, & populi &
 principū gentis, & seniorū regionis, nota
 facta sunt hæc, Quoniam frequēter facta
 sunt prælia in regione nostra. Simon au- 29
 tem Mathathie filius ex filiis Iarib, & fra-
 tres eius dederunt se periculo, & restite-
 runt aduersariis gentis suæ, vt statēt fan-
 ctæ

mna. hz. 60
 Siclos. Ezech.
 45.

7.

30 Et ipsorum & lex, & gloria magna glorifi-
 cauerunt gentem suam. Et congregauit Iona-
 31 Ethas gentem suam, & factus est illis sacerdos
 magnus, & appositus est ad populum suum.
 32 Et voluerunt inimici eorum calcare, & atte-
 rere regionem ipsorum & extendere manus in
 sancta eorum. Tunc restitit Simo, & pugna-
 33 uit pro gente sua, & erogauit pecunias
 multas, & armauit viros virtutis generis sue,
 & dedit illis stipendia: & muniuit ciui-
 tates Iudaeae, & Bethsuram quae erat in fini-
 bus Iudaeae, vbi erant arma hostium an-
 34 tea: & posuit illic praesidium viros Iudaeos.
 Et Ioppen muniuit quae erat ad mare: &
 Gazaram, quae est in finibus Azoti, in
 qua hostes antea habitabant, & colloca-
 35 uit illic Iudaeos: & quaecumque apta erant
 ad correptionem eorum, posuit in eis. Et
 vidit populus actum Simonis, & gloriam
 quam cogitabat facere genti suae, & posue-
 runt eum ducem suum & principem sacerdo-
 tum, eo quod ipse fecerat haec omnia, &
 iustitiam & fidem quam conseruauit genti suae,
 & exquisiuit omni modo exaltare popu-
 lum suum. Et in diebus eius prosperatum
 36 est in manibus eius vt tollerentur gentes
 de regione ipsorum, & qui in ciuitate Da-
 uid erant in Ierusalē in arce, de qua proce-
 debant, & contaminabant omnia quae in
 37 circuitu sanctorum sunt, & inferebant plagam
 magnam castitati: & collocauit in ea viros
 Iudaeos ad tutamentum regionis & ciuita-
 38 tis, & exaltauit muros in Ierusalē. Et rex
 Demetrius statuit illi summum sacerdotium.

v
sancta.

a
sacerdote.

fecit.

1° Secundu[m] hæc fecit e[um] amic[um] suu[m], & glo- 39
 rificauit e[um] gloria magna. 2° Audiuit enim 40
 quod appellati sunt Iudæi à Romanis a-
 mici, & socij, & fratres, & quia susceperu[n]t
 legatos Simónis gloriose: 3° & quia Iudæi 41
 & sacerdotes eor[um] confenserunt eum esse
 duc[em] suu[m] & summu[m] sacerdot[em] in æternu[m],
 donec surgat propheta fidelis: 4° & ut sit 42
 super eos dux, & ut cura esset illi pro san- G
 ctis, & ut constitueret prepositos super o-
 pera eor[um], & super region[em] & super arma
 & super præsidia: 5° & cura sit illi de san- 43
 ctis: & ut audiatur ab omnibus, & scribã-
 tur in nomine eius omnes cõscriptiones
 in regione: & ut operiatur purpura & au-
 ro: 6° & ne liceat vlli ex populo & ex sacer- 44
 dotibus irritu[m] facere aliquid horu[m], & cõ-
 tradicere his quæ ab eo dicuntur, aut cõ-
 uocare conuentu[m] in regione sine ipso: &
 vestiri purpura, & vti fibula aurea. 7° qui 45
 aut[em] fecerit extra hæc, aut irritum fecerit
 aliquid horu[m]: reus erit. 8° Et cõplacuit omni 46
 populo statuere Simón[em], & facere secundu[m]
 verba ista. 9° Et suscepit Simõ, & placuit ei 47
 ut summo sacerdotio fungeretur, & esset
 dux & princeps gentis Iudæorum & sa-
 cerdotum, & præesset omnibus. 10° Et scri- 48
 pturam istam dixerunt ponere in tabulis
 æreis, & ponere eas in peribolo sanctoru[m],
 in loco celebri: 11° exemplu[m] aut[em] eor[um] po- 49
 nere in ærario, ut habeat Simõ & filij ei[us].

CAP. XV.

ET misit rex Antiochus filius Demetrii
 Epistolas ab insulis maris Simóni sa- A
 cerdoti,

5. 8. et. 12.

5. 4.

5. 10. et. 11.

1 cerdori, & principi gētis Iudæorū, & vni-
 2 uersæ genti: & erant cōtinētes hunc mo-
 3 dum, R E X Antiochus Simóni sacerdoti
 4 magno, & gēti Iudæorū salutē. Quoniā
 5 quidem pestilentes obtinuerunt regnum
 6 patrū nostrorū, volo autem vendicare re-
 7 gnum, & restituere illud sicut erat antea:
 8 & electā feci multitudinē exercitus, & fe-
 9 ci naues bellicas. Volo autem procedere
 10 per "regionē", vt vlciscar in eos qui cor- *regiones*
 11 ruperunt regionem nostram, & qui de-
 12 solauerūt ciuitates multas in regno meo.
 13 Nunc ergo statuo tibi omnes oblationes
 14 quas remiserūt tibi ante me omnes reges,
 15 & quæcunq; alia dona remiserunt tibi:
 16 & permitto tibi facere percussurā pro-
 17 prii numismatis in regione tua. Ierusalē
 18 autem sanctā esse & liberā, & omnia ar- *S. 10. mat. 27.*
 19 ma quæ fabricata sunt, & præsidia quæ
 20 cōstruxisti, quæ tenes, maneāt tibi. Et om-
 21 ne debitū regis, & quæ futura sunt regi,
 22 ex hoc & in totū tempus remittūtur ti-
 23 bi. Cū autē obtinuerimus regnum no-
 24 strum, glorificabimus te, & gentē tuam,
 25 & templum gloria magna, ita vt manife-
 26 stetur gloria vestra in vniuersa terra. An-
 27 no centesimo septuagesimo quarto exiit
 28 Antiochus in terrā patrū suorum, & cō-
 29 uenerunt ad eum omnes exercitus, ita vt
 30 pauci relictī essent cū Tryphone. Et in-
 31 secutus est eum Antiochus Rex, & venit
 32 Dorā fugiens per maritimā, sciebat enim
 33 quod congregata sunt mala in eū, & re-
 34 liquit eū exercitus. & applicuit Antio-
 35 chus

chus super Doram cum centum viginti C
 millibus virorū belligeratorum, & octo
 millibus equitū: & circuiuit ciuitatem, 14
 & naues à mari accesserunt: & vexabant
 ciuitatem à terra & mari, & neminē si-
 nebant ingredi vel egredi. ¶ Venit autem 15
 Numenius, & qui cum eo fuerāt, ab vr-
 be Roma, habentes epistolas Regibus &
 regionibus scriptas, in quibus cōtineban-
 tur hæc: ¶ L V C I V S consul Romano- 16
 rum, Ptolemæo regi salutē. ¶ Legati Iu- 17
 dæorū venerunt ad nos amici nostri, re-
 nouantes pristinā amicitia & societatem,
 missi à Simóne principe sacerdotū, & po-
 pulo Iudæorū. ¶ Attulerunt autē & cly- 18
 peum aureum mmarū mille. ¶ Placuit ita- 19
 que nobis scribere regibus & regionibus,
 vt non inferant illis mala, neq; impugnēt
 eos & ciuitates eorū, & regiones eorum:
 & vt nō ferāt auxiliū pugnantibus aduer- D
 sus eos. ¶ Visum autē est nobis accipere ab 20
 eis clypeū. ¶ Siqui ergo pestilētes fugerint 21
 de regione ipsorū ad vos, tradite eos Si-
 móni principi sacerdotum, vt vindicet in
 eos secundum legē suā. ¶ Hæc eadē scripta 22
 sunt Demetrio regi, & Attalo, & Arabæ,
 & Arsaci, ¶ & in omnes regiones, & Sāp- 23
 samæ & Spartiatis & Delo & Mydo, &
 Sicioni, & Carix, & Sanium & Pamphi-
 liam & Lyciam, & Alicarnassum & Rho-
 dum & Phaselida & Coo & Siden & A-
 rado & Cortynam & Cnidum & Cyprū
 & Cyrenen. ¶ Exemplum autem eorū scri- 24
 pserunt Simoni Principi sacerdotū. ¶ An- 25
 tiochus

et populo
 Iudæorum.

16 **T**iochus autē rex applicuit castra in Dorā
 secundo, admouens ei semper manus, &
 17 machinas faciens: & concludit Trypho-
 18 nem, ne procederet. & misit ad eum Si-
 19 mon duo millia virorum electorū in au-
 20 xilium, & argentū & aurum & vasa co-
 21 piofa, & noluit ea accipere, sed rupit om-
 22 nia quæ pactus est cū eo antea, & aliena-
 23 uit se ab eo. & misit ad eum Athenobiū
 24 vnum de amicis suis, vt tractaret cū ipso
 25 dicēs, Vos tenetis Ioppen, & Gazarā, & ar-
 26 cem quæ est in Ierusalem ciuitates regni
 27 mei: & fines earū desolastis, & fecistis pla-
 28 gam magnā in terra, & dominati estis per
 29 loca multa in regno meo. Nūc ergo tra-
 30 dite ciuitates quas occupastis, & tributa
 31 locorū in quibus dominati estis extra fi-
 32 nes Iudææ. sin autē, date pro illis quin-
 33 genta talenta argenti, & exterminij quod
 34 exterminastis, & tributorū ciuitatum alia
 35 talenta quingenta: sin autē, veniemus &
 36 expugnabimus vos. & venit Athenobi-
 37 us amicus Regis in Ierusalē, & vidit glo-
 38 riā Simónis, & claritatem in auro & ar-
 39 gento, & apparatus copiosum, & obstu-
 40 puit: & retulit ei verba Regis. & respon-
 41 dit ei Simon, & dixit ei, Neq; alienā ter-
 42 ram sumpsimus, neq; alienā detinemus:
 43 sed hæreditatem patrū nostrorū, quæ in-
 44 iuste ab inimicis nostris aliquo tempore
 45 possessa est. Nos verò tempus habentes,
 46 vendicamus hæreditatē patrū nostrorū.
 47 Nam de Ioppe & Gazara quæ expostu-
 48 las, ipsi faciebant in populo plagam ma-
 49 gnā,

gnam, & in regione nostra: horū damus
 talenta centū. Et non respondit ei Athe-
 nobius verbum. ¶ Reuersus autem cum
 ira ad regem, renuntiauit ei verba ista, &
 gloriam Simónis, & vniuersa quæ vidit: G
 & iratus est rex ira magna. ¶ Tryphon au- 37
 tem fugit naui in Orthosiada. ¶ Et consti- 38
 tuit rex Cendebæum ducem maritimū,
 & exercitum peditum & equitum dedit
 illi. ¶ Et mandauit illi mouere castra con- 39
 tra faciem Iudææ: & mandauit ei edificare
 Cedronem, & obstruere portas ciuita-
 tis, & debellare populum. Rex autem per-
 sequebatur Tryphonē. ¶ Et peruenit Cen- 40
 debæus Iamniam, & cœpit irritare ple-
 bem, & cōculcare Iudæam, & captiuare
 populum, & interficere & edificare Ce-
 dronem. ¶ Et collocauit illic equites, & 41
 exercitū: vt egressi perambularent viam
 Iudææ, sicut constituit ei rex.

CAP. XVI.

ET ascendit Iohannes de Gazaris, & 1
 enuntiauit Simóni patri suo quæ fe- A
 cit Cendebæus - in populo ipsorum. ¶ Et 2
 vocauit Simon duos filios suos seniores,
 Iudam & Iohannem, & ait illis, Ego &
 fratres mei, & domus patris mei expu-
 gnauimus hostes Israël ab adolescentia
 vsque in hunc diem: & prosperatū est in
 manib⁹ nostris liberare Israël aliquoties.
 ¶ Nunc autem senui, sed estote loco meo, 3
 & fratres mei, & egressi pugnate pro gen-
 te nostra: auxilium verò de cælo vobif-
 eum sit. ¶ Et elegit de regione viginti mil- 4
 lia

lia virorum belligeratorum, & equites, &
 profecti sunt ad Cendebæum: & dormie-
 runt in Modin. ¶ Et surrexerunt mane, &
 abierunt in campum: & ecce exercitus
 copiosus in obviam illis peditū & equi-
 tum, & fluvius torrens erat inter mediū
 ipsorum. ¶ Et admouit castra contra faciē
 corū ipse & populus eius, & vidit popu-
 lū trepidantē ad transfretādū torrentē, &
 transfretavit primus: & viderunt eum
 viri, & transierunt post eum. ¶ Et diuisit
 populum, & equites in medio peditum.
 erat autem equitatus aduersariorum co-
 piosus nimis: ¶ Et exclamauerunt sacris
 tubis: & in fugā cōuersus est Cendebæus, nu. 10.
 & castra eius: & ceciderunt ex eis multi
 vulnerati, residui autem in munitionem
 fugerunt. ¶ Tunc vulneratus est Iudas fra-
 ter Iohannis: Iohannes autē insecutus est
 eos, donec venit Cedronem quam ædifi-
 cavit: ¶ & fugerunt vsque ad turres quæ
 erant in agris Azoti, & succendit eas igni.
 Et ceciderunt ex illis duo millia virorū,
 & reuersus est in Iudæā in pace. ¶ & Pto-
 lemæus filius Abobi cōstitutus erat dux
 in campo Iericho, & habebat argentum
 & aurum multū. ¶ erat enim gener sum-
 mi sacerdotis. ¶ Et exaltatum est cor eius,
 & volebat obtinere regionem, & cogita-
 bat dolum aduersus Simōnem & filios
 eius vt tolleret eos. ¶ Simon autem peram-
 bulans ciuitates quæ erant in regione Iu-
 dææ, & sollicitudinem gerens earum, de-
 scendit in Iericho ipse & Mathathias fi-
 lius

lius eius, & Judas anno centesimo septua-
 gesimo septimo, mense vndecimo, hic est
 mensis Sabath. ⁹ Et suscepit eos filius Abo ¹³
 bi in munitiunculam, quę vocatur Doch,
 cum dolo, quam ædificauit: & fecit eis
 conuiuium magnum, & abscondit illic
 viros. ⁹ Et cum inebriatus esset Simon & ¹⁶
 filij eius, surrexit Ptolemæus cum suis, &
 sumpserunt arma sua, & intrauerunt in
 conuiuium, & occiderunt eum, & duos
 filios eius, & quosdam pueros eius. ⁹ & ¹⁷
 fecit deceptionem magnam in Israël, &
 reddidit mala pro bonis. ⁹ Et scripsit hæc ¹⁸
 Ptolemæus, & misit regi vt mitteret ei
 exercitum in auxilium, & traderet ei re-
 gionem, & ciuitates eorum, & tributa.
⁹ Et misit alios in Gazaram tollere Iohan- ¹⁹
 nem: & tribunis misit epistolas, vt veni- ^D
 rēt ad se, & daret eis argentum & aurū,
 & dona. ⁹ Et alios misit occupare Ierusa- ²⁰
 lem, & montem templi. ⁹ Et præcurrens ²¹
 quidā, nuntiauit Iohanni in Gazara quia
 periit pater eius, & fratres eius, & quia
 misit te quoque interfici. ⁹ Vt audiuit au- ²²
 tem, vehementer expauit: & comprehen-
 dit viros qui venerāt perdere eum, & oc-
 cidit eos: cognouit enim quia quærebant
 eum perdere. ⁹ Et cætera sermōnum Io- ²³
 hannis, & bellorum eius, & bonarum
 virtutum quibus fortiter gessit, & ædifi-
 cij murorum quos extruxit, & rerum ge-
 starum eius: ⁹ ecce hæc scripta sunt in li- ²⁴
 bro dierum sacerdotij eius, ex quo factus
 est princeps sacerdotum post patrē suum.

IN

idioma hebreo
 2c est. sbrietat
 em p satietat
 e pñere. gen
 47. psal. 75. et
 64. canticoz
 iere. 31. Ecclie.
 32. hiero. in li
 bz. de gñti. heb.
 sup. gen. c. 47.
 et chriso. hom.
 29. sup. gen.

p. obiit. 5. 17. isrl
 19. 57.

Quid extat

IN SECVNDVM LIBRVM

MACHABAEORVM ARGV-

MENTVM.

SECVNDVS liber Machabæorum de ciuitatis Ierusalem desolatione per Antiochum facta primum narrationem contextit: de Heliodoro quoque volente templum spoliare, & diuina correptione flagellato: de signis cælestibus in aëre circa Ierusalem apparentibus commemorat, insuper de templi violatione iussu Antiochi facta, Iudæorumque compulsionem ad legis præuaricationem: de passione septem fratrum Machabæorum & matris ipsorum: de Iudæ Machabæo fortiter resistente Antiochi ducibus prosequitur, de plaga quoque diuino iudicio illata Antiocho, de sera eius pœnitentia ac misera morte: de templi emundatione per Iudam facta: de occisione Iudæorum qui idolorum donaria sub tunicis asportauerant, atque sacrificio pro defunctis oblato, denique de Nicanoris morte & eius capite in Ierusalem delato rem gestam refert.

LIBER SECVNDVS MACHABAEORVM.

H. 15. capita.

CAP. I.

ATRIBVS qui sunt per Ægyptū Iudæis, salutem dicunt fratres qui sunt in Ierosolymis Iudæi, & qui in regione Iudæa, & pacem bonam.

2 [?] Beneficiat vobis Deus, & meminerit testamenti sui quod locutus est ad Abraham, & Isaac, & Iacob seruatorū suorum fidelium: [?] & det vobis cor omnibus ut colatis eum, & faciatis eius voluntatem corde

*Gen. 12. 15. 17.
18. 21. 22.
Gen. 26.
Gen. 28. 72.*

corde magno & animo volenti. ¶ Adape-
 riat cor vestrum in lege sua, & in præce-
 ptis suis, & faciat pacē. ¶ Exaudiat oratio-
 nes vestras, & reconcilietur vobis, nec vos
 deserat in tempore malo. ¶ Et nunc hīc
 sumus orantes pro vobis. ¶ Regnante De-
 metrio, anno centesimo sexagesimo no-
 no, nos Iudæi scripsimus vobis in tribu-
 latione & impetu qui superuenit nobis
 in istis annis, ex quo recessit Iason à sancta
 terra & à regno. ¶ Portam succenderunt,
 & effuderunt sanguinem innocentem:
 & orauimus ad Dominum, & exauditi
 sumus, & obtulimus sacrificium & simi-
 laginem, & accendimus lucernas, & pro-
 posuimus panes. ¶ Et nunc frequentate
 dies scenopegiæ mensis Casleu. ¶ Anno
 centesimo octogesimo octauo, populus
 qui est Ierosolymis, & in Iudæa, senatus-
 que & Iudas Aristobolo magistro Ptole-
 mæi regis qui est de genere christorum
 sacerdotum, et his qui in Ægypto sunt
 Iudæis, salutem et sanitatem. ¶ De magnis
 periculis à Deo liberati magnificè gratias
 agimus ipsi, vtpote qui aduersus talem
 regem dimicauimus. ¶ Ipse enim ebullire
 fecit de Perside eos qui pugnauerunt con-
 tra nos et sanctam ciuitatem. ¶ Nam
 cum in Perside esset dux ipse, et cum
 ipso immensus exercitus, cecidit in tem-
 plo Nanæ, consilio deceptus sacerdotū
 Nanæ. ¶ Ille enim cum ea habitaturus ve-
 nit ad locum Antiochus et amici eius, et
 vt acciperet pecunias multas dotis no-
 mine.

leuit. 27.

vide li. x. bibl.
 scilicet pag. 82.
 et li. 4. pagin
 327.

o. 10.

c. sicut eumuchy.
 1. 9. 1.

dyt enim 10.

accipere 8

mine.

15 mine. ¶ Cumque proposuissent eas sa-
 cerdotes Naneæ, et ipse cum paucis in-
 16 gressus esset intra ambitum phani, clau-
 derunt templum, ¶ cum intrasset Antio-
 D chus: apertoque occulto aditu templi,
 mittentes lapides percusserunt ducem,
 & eos qui cum eo erant, & diuiserunt mē-
 bratim, & capitibus amputatis foras pro-
 17 iccerunt. ¶ Per omnia benedictus Deus, qui
 18 tradidit impios. ¶ Facturi igitur quinta &
 vicesima die mensis Casleu, purificationē
 tēpli, necessariū duxim⁹ significare vobis:
 vt & vos quoq; agatis diem⁹ scenopegiæ, ¶
 & diem ignis qui datus est quādo Nehe-
 mias edificato tēplo & altari obtulit sacri-
 19 ficia. ¶ Nā cum in Persidem ducerētur pa-
 tres nostri, sacerdotes qui tunc cultores
 Dei erant, acceptū lignē de altari occultē
 absconderunt in valle vbi erat puteus al-
 tus & siccus: & in eo contutati sunt eū,
 20 ita vt omnibus ignotus esset locus. ¶ Cum
 E autem præterissent anni multi, & placuit
 Deo vt mitteretur Nehemias à rege Per-
 sidis: nepotes sacerdotū illorum qui ab-
 sconderāt, misit ad requirendū ignem: &
 sicut narrauerūt nobis, non inuenerunt
 21 ignē, sed aquā crassam. ¶ Et iussit eos hau-
 rire, & afferre sibi: & sacrificia, quæ im-
 posita erant, iussit sacerdos Nehemias a-
 spergi ipsa aqua, & ligna, & quæ erant su-
 22 perposita. ¶ Vtq; hoc factū est, & tempus
 affuit quo sol refulsit qui pri⁹ erat in nu-
 bilo, accensus est ignis magnus ita vt om-
 23 nes mirarentur. ¶ Orationē autem facie-
 bant

festum 4. leu. 23

de igne vide in

Leu. 6. b. 9. c. Eunu
 ch. 1.
 12. 13. & 10.
 4. 1. & 16. 4. 9. 1.
 3. c. 12.

70. ani. don.

9. iere. 25. 11
 29.

1. par. 21.

*Oratio.**iudit. 9.
tobie. 8.**Deu. 30. 4. 3.**b. 5.**Inf. 2. d. 12.*** Et si qui-
bus rex do-
nauerat mul-
ta bona, ac*

bant omnes sacerdotes, dum consumma-
retur sacrificium, Ionatha inchoante, cæ-
teris autem respondentibus. ²⁴ Et Nehemie
erat oratio hunc habens modū, D O M I N E Deus omnium creator terribilis & for-
tis, iustus & misericors, qui solus es bonus
rex, ²⁵ solus præstans, solus iustus, & omni-
potens, & æternus, qui liberaas Israël de
omni malo, qui fecisti patres electos, &
sanctificasti eos: ²⁶ accipe sacrificiū pro vni-
uerso populo tuo Israël, & custodi partē
tuam, & sanctifica. ²⁷ Congrega dispersio-
nem nostrā, libera eos qui seruiunt Gen-
tibus, & contemptos & abominatos re-
spice: vt sciant Gētes quia tu es Deus no-
ster. ²⁸ Afflige opprimentes nos & contu-
meliā facientes in superbia. ²⁹ ¶ Constitue
populum tuū in loco sancto tuo, sicut di-
xit Moyses. ³⁰ Sacerdotes autem psallebant
hymnos, vsquequo cōsumptum esset sa-
crificiū. ³¹ Cū autem consumptū esset sa-
crificium, ex residua aqua Nehemias iussit
lapides maiores perfūdi: ³² Quod vt factū
eit, ex eis flāma accensa est: sed & ex lu-
mine quod refulsit ab altari, cōsumpta est: ³³
vt verò manifestata est res, renuntiatum
est regi Persarū quòd in loco in quo ignē
absconderant hi qui translati fuerant sa-
cerdotes, aqua apparuit, de qua Nehemias
& qui cum eo erant, purificauerunt sacri-
ficia. ³⁴ Considerans autē rex, & rem dili-
genter examinans, fecit ei templum, vt
probaret quòd factū erat. ³⁵ & cū probas-
set, sacerdotibus donauit multa bona, &
alia

alia atq; alia munera, & accipiēs manu
 36 sua, tribuebat eis. Appellauit autē Nehe-
 mias hunc locum Nephthar, quod inter-
 pretatur purificatio. Vocatur autem apud
 plures Nephi.

piebat ex:
 hoc & tri-
 buebat 4.
 innumera
 4.

CAP. II.

1 I Nuenitur autē in descriptionibus Iere-
 A miae prophetae, quod iussit eos ignē ac-
 cipere qui trāsmigrabāt, vt significatū est,
 2 & vt mādauit trāsmigratis. Et dedit illis
 legē ne obliuiscerentur praecepta Dñi, &
 vt non exarrarent mentibus videntes si-
 mulachra aurea & argētea, & ornamen-
 3 ta eorū. Et alia huiusmodi dicens, horta-
 batur ne legem amouerent à corde suo.
 4 Erat autē in ipsa scriptura, quomodo ta-
 bernaculū & arcam iussit propheta diui-
 no responso ad se facto comitari secum,
 vsquequo exiit in montē, in quo Moyses
 5 ascendit & vidit Dei hereditatem. Et ve-
 niens ibi Ieremias inuenit locum spelun-
 cae: & tabernaculum, & arcam, & altare
 incensi intulit illuc, & ostium obstruxit.
 6 Et accesserunt quidam simul, qui seque-
 bantur, vt notarent sibi locū: & non po-
 7 tuerunt inuenire. Vt autē cognouit Ie-
 remias, culpās illos, dixit, Quod ignotus
 erit locus, donec congreget Deus congre-
 8 gationem populi, & propitius fiat, &
 tunc Dominus ostendet hęc, & appare-
 bit maiestas Domini, & nubes erit sicut
 & Moyse manifestabatur, & sicut cū
 Salomon petiit vt locus sanctificaretur
 9 magno Deo, manifestabat hęc. Magnifi-
 C cè etenim sapientiā tractabat: & vt sapiē-

qui liber nō
 extat.

Baruch 6.

Dent. 34. 2.
 4. 8. d. 10.

3. reg. 8. b. 14.
 c. 23. & 30.

2. P. 47. 6. c. 14.
 d. 21.

3. reg. 8. g. 62.
 Leu. 9. d. 24.

reg. 12. f. 38.
 Par. 7. d. 50.

* sic & Salomon
 non orauit,
 & descendit
 ignis de celo
 & consumpsit
 holocaustum.

Leuit. d. 16.

& 17.

ut non comedis
 distis hostiam
 pro peccato

q^{no}.
 Extat.

in loco sancto,
 eo quod non sit
 manducatum,
 manducatum
 quod erat pro peccato.

in regionibus

18.

decide-

sent.

Deu. 30. d. 3.
 b. 5.

tiam habens, obtulit sacrificium dedica-
 tionis, & consummationis templi. ¶ Sicut 10
 & Moyses orabat ad Dñm, || & descendit
 ignis de celo, & consumpsit holocaustū:
 ¶ Et dixit Moyses, eo quod non sit come- 11
 stum quod erat pro peccato, & consum-
 ptum est. ¶ Similiter & Salomon octo 12
 diebus celebrauit dedicationem. ¶ Infe- 13
 rantur autē in descriptionibus & com-
 mentariis Nehemiae hæc eadem, & qua-
 liter construens bibliothecā congregauit
 de "regibus" libros & prophetarū & Da-
 uid, & epistolas regum, & de donariis.
 ¶ Similiter autem & Iudas ea quæ didi- 14
 cerat' per bellum quod nobis acciderat,
 cōgregauit omnia, & sunt apud nos. ¶ Si 15
 ergo desideratis hæc, mittite qui per-
 ferant vobis. ¶ Acturi itaq; purificationē 16
 scripsimus vobis: bene ergo facietis si e-
 geritis hos dies. ¶ Deus autem qui libera- 17
 uit populum suum, & reddidit hæredita-
 tem omnibus, & regnum & sacerdotiū,
 & sanctificationē, ¶ sicut promisit in lege 18
 speramus quod cito nostri miserebitur,
 & congregabit de sub celo in locū san-
 ctum. ¶ Eripuit enim nos de magnis peri- 19
 culis, & locum purgauit. ¶ De Iuda verò 20
 Machabæo, & fratribus eius, & de tem-
 pli magni purificatione, & de aræ dedica-
 tione. ¶ sed & de prælijs quæ pertinent ad 21
 Antiochum Nobile & filium eius Eupa-
 torem. ¶ & de illuminationibus quæ de 22
 celo factæ sunt ad eos qui pro Iudeis for-
 titer fecerunt, ita vt vniuersam regionem

nem cum pauci essent, vindicarēt & bar-
 23 baram multitudinem fugarēt, & famo-
 sissimum in toto orbe templum recupe-
 rarent, & ciuitatē liberarent, & leges quę
 24 ^{abolitæ} abolendæ erant restituere curar, Domino
 cum omni tranquillitate propitio facto
 illis. [?] Item quę ab Iafone Cyrenæo, quin-
 que libris comprehensa, tentauimus nos
 25 vno volumine breuiare. [?] Considerantes
 F enim multitudinem librorū, & difficul-
 tatem volētibus aggredi narrationes hi-
 storiarum propter multitudinē rerum:
 26 [?] curauimus volentibus quidem legere,
 vt esset animi oblectatio: studiosis verò,
 vt facilius possint memoriæ cōmendare:
 omnibus autem legentibus vtilitas con-
 27 feratur. [?] Et nobis quidē ipsis, qui hoc
 opus breuiandi causa suscepimus, non fa-
 cilem laborē, imo verò negotiū plenū vi-
 28 giliarū, & sudoris assumpimus. [?] Sicut hi
 qui præparant conuiuū, & quærūt aliorū
 voluntati parēre, propter multorum gra-
 29 tiam, libenter laborē sustinemus: [?] veri-
 tatē quidem de singulis authoribus con-
 30 cedentes, ipsi autem secundum datā for-
 mam breuitati studentes. [?] Sicut enim no-
 uæ dom⁹ architecto de vniuersa structu-
 ra curandum est: ei verò qui pingere cu-
 rat, quę apta sunt ad ornatum exquiren-
 da sunt: ita æstimandum est & in nobis.
 31 [?] Etenim intellectum colligere, & ordina-
 re sermonem, & curiosius partes singu-
 las quasque disquirere, historię congruit
 32 authori. [?] breuitatem verò dictionis se-

stari, & executiones rerum vitare; breui-
anti concedendum est. Hinc ergo narra- 32
tionem incipiemus: de praefatione tantum
dixisse sufficiat. Stultum etenim est ante
historiam effluere: in ipsa autem historia
succingi.

CAP. III.

Igitur cum sancta ciuitas habitaretur
in omni pace, leges etiam adhuc opti- A
me custodirentur propter Oniam pontifi-
cis, pietate & animos odio habentes ma-
la, fiebat ut & ipsi reges & principes lo- 2
cum summo honore dignum ducerent,
& templum maximis muneribus illustra-
rent: ita ut Seleucus Asiae rex de redditi- 3
bus suis praestaret omnes sumptus ad mi-
nisterium sacrificiorum pertinentes. Si- 4
mon autem de tribu Benjamin praepo-
situs templi constitutus, contendebat ob-
stante sibi principe sacerdotum, iniquum
aliquid in ciuitate moliri. Sed cum vin- 5
cere Oniam non posset, venit ad Apollo-
nium Tharsae filium, qui eo tempore erat
dux Coelesyriae & Phoenicis: & nuntiauit 6
ei pecuniis innumerabilibus plenum esse
aerarium Ierosolymis, & communes co-
pias immensas esse quae non pertinent
ad rationem sacrificiorum: esse autem pos-
sibile, sub potestate regis cadere vniuersa.
Cumque retulisset ad regem Apollonius 7
de pecuniis quae delatae erant, ille accitum B
Heliodorum qui erat super negotia eius
misit cum mandatis, ut praedictam pecuniam
transportaret. Statimque Heliodorus iter
est aggressus, specie quidem quasi per Coe-
lesyriam

dispositio-
nem

gen. 47. (1. 8)
Arg. 7.

Seleucum. 7. 5.

Iesuriã & Phœnicem ciuitates esset peragraturus, re vera autem regis propositum
 9 perfecturus. Sed cum venisset Ierosoly-
 mam, & benignè à summo sacerdote in
 ciuitate esset exceptus, narrauit de dato **in**
iudicio pecuniarum; & cuius rei gratia
 adesset aperuit: interrogabat autem si verè
 10 hæc ita essent. Tunc summus sacerdos
 ostendit deposita esse hæc, & victualia vi-
 11 duatum & pupillorū: quædam verò esse
 Hircani Tobieꝝ viri valde eminentis, in his
 quæ detulerat impius Simon: vniuersa
 autem argenti talenta esse quadringenta,
 12 & auri ducenta. decipi verò eos qui cre-
 didissent loco & tēplo, quod per vniuer-
 sum mundum honoratur, pro sui vene-
 ratione & sanctitate omnino impossibile
 13 esse. At ille pro his quæ habebat in man-
 datis à rege, dicebat omni genere regi ea
 14 esse deferenda. Constituta autē die in-
 trabat de his Heliodorus ordinaturus. **Nō**
 modica verò per vniuersam ciuitatem e-
 15 rat trepidatio. Sacerdotes autem ante al-
 tare cū stolis sacerdotalibus iactauerunt
 se, & inuocabant de cælo eum qui de de-
 positis legem posuit, vt his qui deposue-
 rant ea, salua custodiret. Iã verò qui vi-
 16 debat summi sacerdotis vultum, mente
 vulnerabatur: facies enim & color im-
 mutatus declarabat internum animi do-
 17 lorē. circūfusa enim erat mœstitia quæ-
 dā viro, & horror corporis: per quæ ma-
 nifestus aspicientibus dolor cordis eius
 18 efficiebatur. Alij etiam gregatim de do-

regia 20

quã elegans et
viva narra-
tio.

Exo. 22.

mibus confluebāt: publica supplicatione D
 obsecrantes, pro eo quòd in contemptum
 locus esset venturus. ¶ Accinctæque mu- 19
 lieres ciliciis pectus, per plateas conflue-
 bant. sed & virgines quæ conclusæ erant
 procurrebant ad Oniam, aliæ autem ad
 muros, quædam verò per fenestras aspi-
 ciebant: ¶ vniuersæ autē protendentes ma- 20
 nus in cælum, deprecabantur. ¶ erat enim 21
 misera commistæ multitudinis, & magni
 sacerdotis in agone constituti expectatio.
 ¶ Et hi quidē inuocabant omnipotentem 22
 Deum, vt credita sibi, his qui crediderāt,
 cum omni integritate conseruarentur.

Infr. 5. c. 18. ¶ Heliodorus autē, quòd decreuerat, per- 23
 ficiebat eodem loco ipse cum satellitibus
 circa ararium, præsens. ¶ Sed spiritus om- 24
 nipotētis Dei magnā fecit suę ostensionis
 euidentia, ita vt omnes qui ausi fuerant
 parēre ei, ruentes Dei virtute, in dissolu-
 tionem & formidinem conuerterentur.

*vide. 5. 1. ma
 10. fol. 321.*

1. visio.

¶ Apparuit enim illis quidam equus ter- 25
 ribilē habens sessorem, optimis operimē-
 tis adornatus: isque cum impetu Helio-
 doro priores calces elisit. qui autem ei se-
 debat, videbatur arma habere aurea. ¶ Alij 26
 etiam apparuerunt duo iuuenes virtute
 decōri, optimi gloria, speciosiq; amictu:
 qui circumsteterunt eum, & ex vtraque
 parte flagellabant, sine intermissione nul-
 tis plagis verberātes. ¶ Subito autem ¶ He- 27
 liodorus cōcudit in terrā, eumque multa
 caligine circumfusum rapuerunt, atq; in
 sella gestatoria positū eiecerunt. ¶ Et is qui 28
 cum

Infr. 5. c. 18.

cū multis cursoribus & satellitibus prædictum ingressus est ætarium, portabatur nullo sibi auxiliū ferente, manifesta Dei
 29 cognita virtute: & ille quidē per diuinā virtutem iacebat mutus, atq; omni spe &
 30 salute priuatus. Hi autem Dominū benedicebant, quia magnificabat locū suū: & templum quod paulò ante timore ac tumultu erat plenum, apparente omnipotēte Domino, gaudio & lætitia impletum est. Tunc verò ex amicis Heliodori quidā rogabant confestim Oniā, vt inuocaret Altissimū vt vitā donaretei qui
 32 in supremo spiritu erat constitutus. Considerās autem summus sacerdos ne fortē rex suspicaretur malitiā aliquā ex Iudæis circa Heliodorū cōsummatā, obtulit pro salute viri hostiā salutarē. Cumq; summus sacerdos exoraret, iidem iuuenes eisdem vestibus amicti, astantes Heliodoro, dixerunt, Oniæ sacerdoti gratias age: nam propter eum Dñs tibi vitam donauit.
 34 tu autem à Deo flagellatus, nuntia omnibus magnalia Dei & potestatem. Et his dictis, non cōparuerunt. Heliodorus autem hostia Deo oblata, & votis magnis promissis ei qui viuere illi concessit, & Oniæ gratias agens, recepto exercitu repeditabat ad regem. Testabatur autē omnibus ea quæ sub oculis suis videtat opera
 37 magni Dei. Cum autem rex interrogasset Heliodorū quis esset aptus adhuc semel Ierosolymā mitti, ait, Si quem habes hostem, aut regni tui insidiatorem,
 38

Multū. n. valet de precatio iusti Jacobg. c. 5.

typus sacrificij missæ.

magna.

v s

mitte

mitte illuc, & flagellatū eū recipies, si ta-
 mē euaserit: eo quòd in loco sit verè Dei
 quædā virtus. Nam ipse qui habet in ce- 39
 lis habitationem, uisitor & adiutor est
 loci illius, & uenientes ad malefaciendū,
 percutit ac perdit. Igitur de Heliodoro 40
 & ararij custodia ita res se habet.

CAP. IIII.

Simon autem prædictus pecuniarum
 & patriæ delator, malè loquebatur de
 Onia, tanquam ipse Heliodorum insti-
 gasset ad hæc, & ipse fuisset incentor ma-
 lorum: prouisoremque ciuitatis ac de-
 fensorē gentis suæ, & amulatorem legis
 Dei audebat insidiatorē regni dicere. Sed
 cū inimicitia intātum procederent, ut
 etiam per quosdam Simonis necessarios
 homicidia fieret: considerās Onias peri-
 culū contentionis, & Apolloniū insanire,
 utpote ducem Cælesyriæ & Phœnicis, ad
 augendam malitiam Simónis, ad regē se
 contulit, non ut ciuium accusator, sed
 communem utilitatem apud semetipsum
 vniuersæ multitudinis considerans. vi-
 debat enim sine regali prouidentia im-
 possibile esse pacem rebus dari, nec Simó-
 nem posse cessare à stultitia sua. Sed post
 Seleuci vitæ excessum, cū suscepisset re-
 gnū Antiochus, qui Nobilis appellaba-
 tur: ambiebat Iason frater Oniæ summū
 sacerdotium: adito rege promittens ei
 argenti talenta trecenta sexaginta, & ex
 redditibus aliis talenta octoginta. super
 hoc promittebat & alia centum quin-
 quaginta,

5.7.

Ezech. 27.

5.7.

1. ma. 1.

quaginta, si potestati eius concederetur
 gymnasium & ephebianam sibi constituere,
 & eos qui in Ierosolymis erant Antio-
 10 chenos scribere. ¶ Quod cum rex annuis-
 set, & obtinuisset principatum, statim ad
 gentilem ritum cōtribules suos transfer-
 11 re cōcepit: ¶ & a motis his quæ humanita-
 ris causa Iudæis à regibus fuerant consti-
 tuta, & per Iohānem patrem Eupolemi,
 qui apud Romanos de amicitia & socie-
 12 tate functus est legatione legitima, ciuiū
 iura destituens, praua instituta sanciebat.
 ¶ Etenim ausus est sub ipsa arce gymnasiū
 13 constituere, & optimos quosq; ephebo-
 rum in lupanaribus ponere. ¶ Erat autem
 hoc non initium, sed incrementū quod-
 14 dam, & profectus gentilis, & alienigenæ
 conuersationis, propter impij & non sa-
 cerdotis Iasonis nefarium & inauditum
 15 scelus: ¶ ita vt sacerdotes iā non circa al-
 taris officia dediti essent, sed contempto
 templo, & sacrificiis neglectis, festinarent
 participes fieri palestræ, & præbitionis
 16 eius iniustæ, & in exercitiis disci. ¶ & pa-
 C trios quidē honores nihil habentes, Græ-
 17 cas glorias optimas arbitrabantur: ¶ qua-
 rum gratia periculosa eos contētio habe-
 bat, & eorū instituta amulabātur, ac per
 omnia his consimiles esse cupiebāt, quos
 18 hostes & peremptores habuerāt. ¶ In leges
 enim diuinas impiè agere impunè nō ce-
 dit: sed hoc tempus sequens declarabit.
 ¶ Cum autem quinquennalis agon Tyri
 19 celebraretur, & rex præsens esset, ¶ misit
 Iason

1. ma. 8.

ioel. 7. / isai.
2. / 4. re. 27.

mat. 17. Iason facinorosus ab Ierosolymis viros
 peccatores, portātes argenti didrachmas
 trecentas in sacrificiū Herculis, quas po-
 stulauerunt hi qui asportauerunt ne in
 sacrificiis erogarentur, quia nō oporteret,
 sed in alios sumptus eos deputari. ²⁰ Sed
 hæc, oblata sunt quidem ab eo qui mise-
 rat in sacrificiū Herculis: propter præsen-
 tes autem data sunt in fabricam nauium
 triremium. ²¹ Missō autem in Ægyptum
Dan. 11. Apollonio Mnesthei filio propter pri-
 mates Ptolomei Philometoris regis, Cū
 cognouisset Antiochus alienum se à ne-
 gotiis regni effectū, propriis vtilitatibus
 consulēs profectus inde venit Ioppen, &
 inde Ierosolymam. ²² Et magnificè ab Ia-
iudit. 3. sone & ciuitate susceptus, cum facularū
 luminibus & laudib⁹ ingressus est: & in-
 de in Phœnicen exercitum conuertit. ²³ Et
 post triennij tempus misit Iason Menelaū
 supradicti Simonis fratrem portantē pecu-
 nias regi, & de negotiis necessariis respōsa
 perlaturū. ²⁴ At ille cōmendatus regi, cū
 magnificasset faciē potestatis eius, in se-
 metipsum retorfit summū sacerdotiū, su-
 perponens Iasoni talēta argenti trecenta.
²⁵ Acceptisq; à rege mandatis venit, nihil
animū quidem habens dignum sacerdotio: ani-
mos verò crudelis tyranni, & feræ beluæ
 iram gerens. ²⁶ Et Iason quidem qui pro-
 prium fratrem captiuauerat, ipse deceptus
 profugus in Ammanitem expulsus est re-
 gionem. ²⁷ Menelaus autē principatū qui-
 dem obtinuit: de pecuniis verò regi pro-
 missis

missis nihil agebat, cum exactione faceret
 28 Softratus qui arci erat præpositus. ¶ Nam
 ad hunc exactie vectigalium pertinebat:
 quam ob causam utriusque ad regem sunt
 29 euocati. ¶ Et Menelaus amotus est à sacer-
 E dotio, succedente Lyfimacho fratre suo:
 30 Softratus autem prælatus est Cypriis. ¶ Et
 cum hæc agerentur, contigit Tharsenses
 & Mallotas seditionem mouere, eo quod
 Antiochi regis concubinae dono essent
 31 dati. ¶ Festinanter itaque rex venit sedare
 illos, relicto suscepto vno ex comitibus
 32 suis Andronico. ¶ Ratus autem Menelaus
 accepisse se tempus opportunum, aurea
 quædam vasa è templo furatus donauit
 Andronico, & alia vendiderat Tyri, & per
 33 vicinas ciuitates. ¶ Quod cum certissime
 cognouisset Onias, arguebat eum, ipse in
 loco tuto se continens Antiochiæ secus
 34 Daphnem. ¶ Unde Menelaus accedens ad
 Andronicum, rogabat vt Oniam interfi-
 ceret. Qui cum venisset ad Oniam, & da-
 tis dextris cum iureiurando (quamuis esset
 ei suspectus) suasisset de asylo procedere,
 statim eum peremit, non veritus iustitiã.
 35 ¶ Ob quam causam non solum Iudæi, sed
 etiam aliæ quoque nationes indignaban-
 tur, & moleste ferebant de nece tanti viri
 36 iniusta. ¶ Sed regressum regem de Ciliciæ
 locis adierunt Iudæi apud Antiochiam,
 simul & Græci: conuerentes de iniqua
 37 nece Oniæ. ¶ Contristatus itaque est ani-
 F mo Antiochus propter Oniam, & flexus
 ad misericordiam, lachrymas fudit, re-
 cordatus

*vide chris. to.
 s. li. de babilona
 martyre cõtra
 a pẽtiles. locq
 est in suburb
 ijs antiochię. a
 daphne puel
 la quã appol
 lo amauit.
 Sic de nomin
 atus.*

eordatus defuncti sobrietatem & mode-
 stiam. ³⁸ accensisque animis Andronicum
 purpura exutum, per totam ciuitatem
 iubet circūdari: & in eodem loco in quo
 in Oniam impietatem commiserat, sa-
 crilegum vita priuari, Domino illi con-
 dignam retribuente pœnam. ³⁹ Multis au-
 tem sacrilegiis in templo à Lyfimacho
 commissis Menelai consilio, & diuulga-
 ta fama, congregata est multitudo ad-
 uersum Lyfimachum multo iam auro
 exportato. ⁴⁰ Turbis autem insurgenti-
 bus, & animis ira repletis, Lyfimachus
 armatis ferè tribus millibus iniquis ma-
 nibus uti cœpit, duce quodam tyranno,
 ætate pariter & dementia prouecto. ⁴¹ Sed
 ut intellexerunt conatum Lyfimachi, alij
 lapides, alij fustes validos arripuere: qui-
 dam verò cinerem in Lyfimachū iecere.
⁴² Et multi quidem vulnerati, quidam au-
 tem & prostrati, omnes verò in fugā con-
 uersi sunt: ipsum etiam sacrilegum secus
 ærarium interfecerunt. ⁴³ De his ergo cœ-
 pit iudicium aduersus Menelaum agitari. G
⁴⁴ Et cum venisset rex Tyrū, ad ipsum ne-
 gotium detulerūt missi tres viri à senio-
 ribus. ⁴⁵ Et cū superaretur Menelaus, pro-
 misit Ptolemæo multas pecunias dare ad
 suadendū regi. ⁴⁶ Itaq; Ptolemæus in quo-
 dam atrio positū, quasi refrigerandi gra-
 tia, regem adiit, & deduxit à sententia:
⁴⁷ & Menelaū quidē vniuersæ malitiæ reū
 criminib; absoluit: miseros autē qui etiā
 si apud Scythas causam dixissent, innocen-
 tes

7.17.

tes iudicarentur, hos morte damnavit.
 48 [?] Citò ergo iniustā poenā dederūt, qui pro
 ciuitate, & populo, & sacris vasīs causam
 49 profecuti sunt. [?] Quam ob rem Tyri quo-
 que indignati, erga sepulturam eorum
 50 liberalissimi extiterunt. [?] Menelaus autē
 propter eorum qui in potentia erant, a-
 uaritiā, permanebat in potestate, cres-
 cens in malitia ad insidias ciuū.

CAP. V.

1 **E**odem tempore Antiochus secundam
 2 **E**profecionē parauit in Ægyptū. [?] Con-
 A tigit autē per vniuersam Ierosolymorum
 ciuitatem videri diebus quadraginta per
 aëra equites discurrentes, auratas stolas
 habentes, & hastas quasi cohortes arma-
 3 tas, [?] & cursus equorum per ordines di-
 gestos, & congressiones fieri cominus, &
 scutorū motus, & galeatorū multitu-
 dinē gladiis districtis, & telorū iactus, &
 auctorū armorum splendorē, omnisque
 4 generis loricarū. [?] Quapropter omnes ro-
 5 gabant in bonum monstra conuerti. [?] Sed
 cū falsus rumor exisset, tanquam vira
 excessisset Antiochus, assumptis Iason nō
 minus mille viris, repētē aggressus est ci-
 uitatem: & ciuibus ad murū conuolanti-
 bus, ad vltimum apprehēsa ciuitate, Me-
 6 nelaus fugit in arcem: [?] Iason verò non
 parcebat in cæde ciuibus suis, nec cogita-
 bat prosperitatē aduersum cognatos ma-
 lum esse maximum, arbitrans hostium &
 7 non ciuium se trophæa capturum. [?] Et
 B principatum quidem non obtinuit, fi-
 nem

2. visio.

nem verò infidiarum suarum confusio-
 nem accepit, & profugus iterum abiit in
 Ammaniten. ¶ Ad vitimum in exitū sui 8
 conclusus ab Areta Arabum tyranno, fu-
 giens de ciuitate in ciuitatem, omnibus
 odiosus vt refuga legum & execrabilis,
 vt patriæ & ciuium hostis, in Ægyptum
 exurusus est: ¶ & qui multos de patria sua 9
 expulerat, peregrè periit, Lacedæmonas
 profectus, quasi pro cognatione ibi refu-
 gium habiturus: ¶ & qui insepultos mul- 10
 tos abiecerat, ipse & illamentatus, & in-
 sepultus abiicitur: sepultura neque pere-
 grina vsus, neque patrio sepulchro parti-
 cipans. ¶ His itaque gestis, suspicatus est 11
 rex societatem deserturos Iudæos: & ob
 hoc profectus ex Ægypto efferatis animis
 ciuitatem quidem armis cepit. ¶ Iussit au- 12
 tem militibus interficere, nec parcere oc-
 cursantibus, & per domos ascendentes
 trucidare. ¶ Fiebant ergo cædes iuuenum 13
 ac seniorum, & mulierum & natorum
 exterminia, virginumque & paruulorum
 neces. ¶ Erant autem toto triduo octogin- 14
 ta millia interfecti: quadraginta millia
 vineti, nō minus autem venundati. ¶ Sed 15
 nec ista sufficiunt; ausus est etiam intrare C
 templum vniuersa terra sanctius, Mene-
 lao ductore, qui legū & patriæ fuit pro-
 ditor: ¶ & scelestus manibus sumens sancta 16
 vasa quæ ab aliis regibus & ciuitatibus
 erant posita ad ornatum, loci & gloriam,
 contrectabat indignè & contaminabat.
 ¶ Ita alienatus mente Antiochus, non con 17
 siderabat

¶ 12.

8 syderabat quod propter peccata habitan-
 9 tium ciuitatem, modicum Deus fuerat
 10 iratus: propter quod & accidit circa lo-
 11 cum despectio: [?] alioquin, nisi contigisset
 12 eos multis peccatis esse inuolutos, ^{||} sicut ^{Sup. 3. d. 23.}
 13 Heliodorus qui missus est à Seleuco re- ^{e. 27.}
 14 ge ad expoliandum ararium, etiam hic
 15 statim adueniens flagellatus, & repulsus
 16 utique fuisset ab audacia. [?] Verùm non
 17 propter locum, gentem: sed propter gen-
 18 tem, locum Deus elegit. [?] Ideoque & ipse
 19 locus particeps factus est populi malorũ,
 20 postea autem fiet socius bonorum, & qui
 21 derelictus in ira Dei omnipotentis est, ite-
 22 rum in magni Domini reconciliatione
 23 cum summa gloria exaltabitur. [?] Igitur
 24 D. Antiochus mille & octingentis ablatis
 25 de templo talentis, velociter Antiochiam
 regressus est, existimans se præ superbia
 terram ad nauigandum, pelagus verò ad
 iter agendum, deducturum propter men-
 tis elationem. [?] Reliquit autem & præpo-
 sitos ad affligendam gētem: Ierosolymis
 quidem Philippum genere Phrygē, mo-
 ribus crudeliorem eo ipso à quo consti-
 tutus est: [?] in Garizim autem Andronicũ
 & Menelaum, qui grauius quàm cæteri
 imminebāt ciuibus. [?] Cumque appositus
 esset contra Iudæos, misit odiosum prin-
 cipem Apollonium cum exercitu viginti
 & duobus millibus, præcipiens ei omnes
 perfectæ ætatis interficere, mulieres ac iu-
 uenes vendere. [?] Qui cum venisset Ieroso-
 lymam, pacem simulans, quieuit vsque
 ad

iesus.

aggei. 2.

malac. 3.

tobie. 13.

x

ad

ad diem sanctum sabbathi: & tunc feriatis Iudæis, arma capere suis præcepit. Omnesque qui ad spectaculum processerant, trucidauit: & ciuitatem cum armatis discurrens, ingentem multitudinem peremit. Iudas autem Machabæus, qui decimus fuerat, secesserat in desertum locum, ibique inter feras vitam in montibus cum suis agebat: & fœni cibo uescentes, demorabatur, ne participes essent coinquinationis.

Dani. 4.

CAP. VI.

SED non post multum temporis misit rex senem quendam Antiochenum, qui compelleret Iudæos ut se transferrerent à patriis & Dei legibus: contaminare etiam quod in Ierosolymis erat templum, & cognominare Iouis Olympij: & in Garizim, prout erant hi qui locum inhabitabant, Iouis hospitalis. Pessima autem & vniuersis grauis erat malorum incurio: nam templum luxuria & comestationibus Gentium erat plenum; & scortantium cum meretricibus, sacratisque ædibus mulieres se vtrò ingerebant, intrò ferentes ea quæ non licebat. Altare etiam plenum erat illicitis, quæ legibus prohibebantur. Neque autem sabbatha custodiebantur, neque dies solennes patrij seruabantur, nec simpliciter Iudæum se esse quisquam confitebatur. Ducebantur autem cum amara necessitate in die natalis regis ad sacrificia, & cum Liberi sacra celebrarentur, cogebantur hædera coronati Libero circuire.

Decre-

gen. 40. ma
xi. 6.

8 ¶ Decretum autem exiit in proximas gentili-
 um ciuitates, suggerentibus Ptolemæis,
 ut pari modo & ipsi aduersus Iudæos
 9 agerent, ut sacrificarent: eos autem qui nol-
 lent transire ad instituta gentium, interfice-
 10 rent. erat ergo videre miseriam. ¶ Duæ
 enim mulieres delatæ sunt natos suos
 circumcidisse: quas infantibus ad hubera
 suspensis, cum publicè per ciuitatem circun-
 11 duxissent, per muros precipitauerunt. ¶ Alij
 C verò ad proximas coeuntes speluncas, &
 latenter sabbathi diem celebrantes, cum
 indicati essent Philippo, flammis succensi
 sunt: eo quod verebantur propter religio-
 nem & obseruantiam, manu sibi met auxili-
 12 lium ferre. ¶ Obsecro autem eos, qui huc
 librum lecturi sunt ne abhorrescant pro-
 pter aduersos casus, sed reputet ea quæ ac-
 ciderunt, non ad interitum, sed ad correptio-
 13 nem esse generis nostri. ¶ Etenim multo
 tempore non sinere peccatoribus ex sen-
 tentia agere, sed statim ultiones adhibere:
 14 magni beneficij est indicium. ¶ Non enim
 sicut in alijs nationibus Dominus patienter
 expectat, ut eas cum iudicij dies adue-
 nerit, in plenitudine peccatorum puniat:
 15 ita & in nobis statuit, ut peccatis nostris
 in finem deuolutis, ita demum in nos vin-
 16 dicet. ¶ Propter quod nunquam quidem
 D à nobis misericordiam suam amouet: corri-
 piens verò in aduersis populum suum, non
 17 derelinquit. ¶ Sed hæc nobis ad comuni-
 tionem legentium dicta sint paucis. Iam autem
 18 veniendum est ad narrationem. ¶ Igitur Ele-
 zarus

1. mac. 1.

1. mac. 2.

heb. 12.

psal. 30.

eleazar.

zarus vnus de primoribus scribarum, vir
 ætate prouectus, & vultu decòrus, aperto
 ore hians compellebatur carnem porci-
 nam manducare. ¶ At illè gloriosissimam
 mortem magis quàm odibilem vitã com-
 plectens, voluntariè præibat ad suppliciũ.
 ¶ Intuens autè quemadmodum oporteret
 accedere patienter sustinens, destinauit nõ
 admittere illicita propter vitæ amorem.
 ¶ Hi autem qui astabant, iniqua misera-
 tione commoti, propter antiquam viri
 amicitiam, tollentes eum secretò roga-
 bāt afferri carnes: quibus vesci ei licebat,
 vt simularetur manducasse, sicut rex im-
 perauerat de sacrificij carnibus: ¶ vt hoc
 factò à morte liberaretur, & propter vete-
 rem viri amicitiam, hanc in eo faciebant
 humanitatem. ¶ At ille cogitare cœpit
 ætatis ac senectutis suæ eminentiam di-
 gnã, & ingenitæ nobilitatis canitiem,
 atque à puero optimæ conuersationis
 actus, & secundum sanctæ & à Deo con-
 ditæ legis constituta, respondit cito, di-
 cens: præmitti se velle in infernum. ¶ Non
 enim ætati nostræ dignum est, inquit, sin-
 gere: vt multi adolescentes, arbitran-
 tes Eleazarum nonaginta annorum transisse
 ad vitam alienigenarum: ¶ & ipsi propter
 meam simulationem, & propter modi-
 cum corruptibilis vitæ tempus decipian-
 tur, & per hoc maculam atque execratio-
 nem meæ senectuti conquiram. ¶ Nam
 etsi in præsentì tempore suppliciis homi-
 num eripiar, sed manum omnipotentis
 nec

¹
 sepulchrum.

27 nec viuus, nec defunctus effugiam. Quā
 ob rem fortiter vita excedendo, senectute
 28 quidem dignus apparebo: Adolescenti-
 bus autem exemplum fortè relinquam,
 si prompto animo, ac fortiter pro graui-
 simis ac sanctissimis legibus honesta mor-
 te perfungar. His dictis confestim ad sup-
 29 plicium trahebatur. Hi autem qui eum
 G ducebant, & paulo antè fuerant mitio-
 res, in iram conuersi sunt propter sermo-
 nes ab eo dictos, quos illi per arrogantiam
 30 prolatos arbitrabantur. Sed cum plagis
 perimeretur, ingemuit, & dixit: Domine
 qui habes sanctam scientiam, manifeste
 ru scis quia cum à morte possem liberari,
 duos corporis sustineo dolores: secun-
 dum animam verò propter timorem tuum
 31 libenter hæc patior. Et iste quidem hoc
 modo vita decessit, non solum iuueni-
 bus, sed & vniuersæ genti memoriam
 mortis suæ ad exemplum virtutis & for-
 titudinis derelinquens.

CAP. VII.

1 **A** Contigit autem septem fratres vnā
 cum matre sua apprehensos, com-
 pelli à rege edere contra fas carnes porci-
 2 nas, flagris & taureis cruciatis. Vnus
 autè ex illis qui erat primus, sic ait: Quid
 3 quæris, & quid vis discere à nobis? pata-
 ti sumus mori magis quàm patrias Dei
 4 leges præuaricari. Iratus itaq; rex iussit
 sartagines & ollas æneas succendi. Qui-
 bus statim succensis, iussit ei qui prior
 fuerat locutus, amputari linguam: & cu-

Oratio.

ruth. 3. 4.

Joseph. in libello
 que de morte ele-
 nazari et de istis. 7
 fratrib; edidit. ait
 q. erat ex castello
 Josandro. et ma-
 salomona. 1. ma-
 chabeus. 2. abez
 2. machir. 4. iu-
 das. 5. nchas. 6.
 meth. 7. iacob.
 vocabatur.

amos. 4.

^{us}
^{p.}
 te capitis abstracta, summas quoque ma-
 nus & pedes ei præscindi, cæteris eius fra-
 tribus & matre inspicientibus. ⁵ Et cum
 iam per omnia inutilis factus esset, iussit
 ignem admoueri & adhuc spirãtem tor-
 reri in sartagine: in qua cum diu crucia-
 retur, cæteri vnã cum matre inuicem se
 hortabantur mori fortiter, ⁶ dicentes, Do-
 minus Deus aspiciet veritatem, & conso- ^B
 labitur in nobis, || quemadmodũ in pro-
 testatione cantici declarauit Moyses: &
 in seruis suis consolabitur. ⁷ Mortuo ita-
^{us}
^{2.}
 que illo primo hoc modo, sequentem de-
 ducebant ad illudendum: & cute capitis
 eius cum capillis abstracta, interrogabant
 si manducaret, prius quã toto corpore
 per membra singula puniretur. ⁸ At ille
 respondens patria voce, dixit: Non faciã.
 Propter quod & iste sequenti loco primi
 tormenta suscepit: ⁹ & in vltimo spiritu
 constitutus sic ait: Tu quidem scelestissi-
 me in præsentí vita nos perdis: sed rex
 mundi defunctos nos pro suis legibus, in
 æternæ vitæ resurrectione suscitabit. ¹⁰ Post
 hunc tertius illuditur, & linguam postu- ^C
 latus cito protulit, & manus constanter
 extendit: ¹¹ & cum fiducia ait: E cælo ista
 possideo, sed propter Dei leges nunc hæc
 ipsa despicio, quoniã ab ipso me ea rece-
 pturũ spero. ¹² ita vt rex, & qui cum ipso
 erant, mirarentur adolescentis animum,
 quòd tanquam nihilum duceret crucia-
 tus. ¹³ Et hoc ita defuncto, quartum vexa-
 bant similiter torquentes. ¹⁴ Et cum iã ef-
 set

Deut. 32. c.
 36. f. 43.

Resurrecti
^{us}
^{3.}

^{us}
^{4.}

set ad mortem, sic ait: Potius est ab homi-
 nibus morti datos spem expectare à Deo,
 iterum ab ipso resuscitandos. tibi enim
 25 resurrectio ad vitam non erit. ^{psa. 1.} Et cum
 admouissent quintum, vexabant eum. At ^{us}
 26 ille respiciens in eum, ^{s.} dixit: Potestatem
 inter homines habens, cum sis corrupti-
 bilis, facis quod vis: noli autem putare ge-
 27 nus nostrum à Deo esse derelictum. ^{us,} tu
 autem patienter sustine, & videbis mag-
 nam potestatem ipsius, qualiter te & se-
 28 men tuum torquebit. ^{s.} Post hunc duc-
 D bant sextum, & is mori incipiens, sic ait:
 Noli frustra errare: nos enim propter nos
 metipso hoc patimur, peccantes in Deum
 nostrum, & digna admiratione facta sunt
 19 in nobis. ^{us,} tu autem ne existimes tibi impu-
 ne futurum, quod contra Deum pugnare
 20 tentaueris. ^{s.} Supra modum autem mater **Mater.**
 mirabilis, & bonorum memoria digna,
 quæ pereuntes septem filios sub vnius diei
 tempore conspiciens, bono animo fere-
 bat propter spem quam in Deo habebat.
 21 ^{us,} singulos illorum hortabatur voce patria
 fortiter, repleta sapientia: & foemineæ co-
 22 gitationi masculinum animum inserens,
 23 ^{s.} dixit ad eos: Nescio qualiter in utero
 meo apparuistis: neq; enim ego spiritum **Ain' a deo.**
 & animam donavi vobis & vitam, & sin-
 gulorum membra non ego ipsa coëgei, ^{us,} sed
 enim mundi creator, qui formauit homi-
 nis natiuitatem, qui que omnium inuenit
 originem, & spiritum vobis iterum cum
 misericordia reddet & vitam, sicut nun-
 24 vosmet-

vosmetipfos despicitis propter leges eius.

⁹ Antiochus autem contemni se arbitra- 24
tus, simul & exprobratis voce despecta, E
cùm adhuc adolescentior superesset, non
solum verbis hortabatur, sed & cum iu-
ramento affirmabat se diuitem & beatũ
facturum, & translatum à patriis legibus
amicum habiturum, & res necessarias ei
præbiturum. ⁹ Sed ad hæc cùm adolescens 25
nequaquam inclinaretur, vocauit rex
matrem, & suadebat ei vt adolescenti fie-
ret in salutem. ⁹ Cùm autem multis eam 26
verbis esset hortatus, promisit suasuram
se filio suo. ⁹ Itaque inclinata ad illum, ir- 27
ridens crudellem tyrannum, ait patria vo-
ce: Fili mi miserere mei, quæ te in utero
nouem mensibus portauit, & lac trien-
nio dedi & alui, & in etatem istam per-
duxi. ⁹ Peto te nate, vt aspicias ad cælum 28
& terram, & ad omnia quæ in eis sunt: & F
intelligas quia ex nihilo fecit illa Deus &
hominum genus: ⁹ ita fiet vt non timeas 29
carnificem istum, sed dignus fratribus
tuis effectus particeps, suscipe mortem, vt
in illa miseratione cum fratribus tuis te
recipiam. ⁹ Cùm hæc illa adhuc diceret, 30
ait adolescens: Quæ sustinetis? non obedio
præcepto regis, sed præcepto legis, quæ
data est nobis per Moysen. ⁹ Tu verò qui 31
inuentor omnis malitiæ factus es in He-
bræos, non effugies manum Dei. ⁹ Nos e- 32
nim pro peccatis nostris hæc patimur. ⁹ Et 33
si nobis propter inceptationem, & corre-
ptionem Dominus Deus noster modicum
iratus

Gen. 1.

iratus est : sed iterum reconciliabitur ser-
 34 uis suis. ¶ Tu autem o sceleste & omnium
 hominum flagitiosissime, noli frustra ex-
 tolli vanis spebus in seruos eius inflam-
 35 matus. ¶ nondū enim omnipotentis Dei
 G & omnia inspicientis iudicium effugisti.
 36 ¶ Nam fratres mei modico nunc dolore
 sustentato, sub testamento æternæ vitæ
 effecti sunt: tu verò iudicio Dei iustas su-
 37 perbiæ tuæ poenas exolues. ¶ Ego autem
 sicut & fratres mei animam & corpus
 meum trado pro patriis legibus: inuocās
 Deum maturiūs genti nostræ propitium
 fieri, teque cum tormentis & verberibus
 38 confiteri quod ipse est Deus solus. ¶ In me
 verò & in fratribus meis desinet omni-
 potentis ira, quæ super omne genus no-
 39 strum iustè superducta est. ¶ Tunc rex ac-
 census ira, in hūc super omnes crudelius
 40 desauit, indignè ferēs se derisum. ¶ Et hic
 itaque mundus obiit, per omnia in Do-
 41 mino confidens. ¶ Nouissimè autem, post
 42 filios & mater consumpta est. ¶ Igitur de
 sacrificiis, & de nimis crudelitibus sa-
 tis dictum est.

CAP. VIII.

1 **I**Vdas verò Machabæus, & qui cum il-
 A lo erant, introibant latenter in castel-
 la: & conuocantes cognatos, * & eos qui
 permanserunt in Iudaismo assumentes,
 2 eduxerunt ad se sex millia virorū. ¶ Et in-
 uocabant Dñm, vt respiceret in populum
 qui ab omnib⁹ calcabatur, & misereretur
 templo quod contaminabatur ab impiis:

x s

¶ misere-

M.

* & amicos

1. mac. 2.

exo. 2. ruth.

1. reg. 1.

1. c. 1. 22.

1. di. 18. 6.

1 misereretur etiam exterminio ciuitatis, 3
 quæ esset illico complananda, & vocem
 sanguinis ad se clamantis audiret: 4 memo
 raretur quoque iniquissimas mortes par-
 uulorū innocentū, & blasphemias nomi-
 ni suo illatas, & indignaretur super his.
 5 At Machabæus cōgregata multitudine, 6
 intolerabilis gentibus efficiebatur. ira e-
 nim Dñi in misericordiā cōuersa est. 7 Et 8
 superueniens castellis & ciuitatibus im-
 prouisus, succēdebat eas: & opportuna lo-
 ca occupās, nō paucas hostium strages da-
 bat: 9 maxime autē noctibus ad huiusce-
 modi excursus ferebatur, & fama virtu-
 tis eius vbiq; diffundebatur. 10 Videns autē
 Philippus paulatim virū ad profectū veni-
 re, ac frequentius res ei cedere prosperē,
 ad Ptolemæū ducē Cœlesyriae & Phœni-
 cis scripsit vt auxilium ferret regiis nego-
 tiis. 11 At ille velociter misit Nicanorē Pa-
 trocli de primoribus amicū, datis ei de
 permistis gētibus, armatis nō min⁹ viginti
 millibus, vt vniuersum Iudæorum genus
 deleteret, adiuncto ei & Gorgia viro mili-
 tari, & in bellicis rebus experientissimo. 12
 13 Constituit autē Nicanor, vt regi tributū
 quod Romanis erat dandum, duo millia
 talentorū de captiuitate Iudæorū supple-
 ret: 14 statimque ad maritimas ciuitates mi-
 sit, cōuocans ad coemptionē Iudaicorum
 15 mancipiorum, promittens se nonaginta
 mancipia talento distraeturum, nō respi-
 ciens ad vindictā quæ eū ab omnipotente
 esset consecutura. 16 Iudas autem vbi com-
 perit,

1. mac. 8.

perit, indicauit his qui secū erant Iudæis,
 13 Nicanoris aduentū. Ex quibus quidā for-
 midantes, & nō credentes Dei iustitiæ, in
 14 fugam vertebantur: alij verò siquid eis
 supererat vendebant, simulque Dñm de-
 precabantur vt eriperet eos ab impio Ni-
 15 canore, qui eos prius quàm cominus ve-
 niret, vendiderat: & si non propter eos,
 D propter testamentū tamen quod erat ad
 patres eorum, & propter inuocationem
 sancti & magnifici nominis eius super ip-
 16 sos. Conuocatis autem Machabæus sep-
 tem millibus, qui cum ipso erant, rogabat
 ne hostibus reconciliarentur, neque me-
 tuerent iniquè venientium aduersum se
 17 hostium multitudinem, sed fortiter con-
 tenderēt: ante oculos habentes contume-
 liam quæ loco sancto ab his iniuste esset
 illata, itēq; & ludibrio habitę ciuitatis in-
 iuriā, adhuc etiā veterū instituta conuul-
 18 sa. Nā illi quidē armis cōfidūt, ait: simul
 & audacia: nos autē in omnipotente Dño
 qui potest & venientes aduersum nos, et
 vniuersum mundum vno nutu delere,
 19 confidimus. Admonuit autem eos & de
 E auxiliis Dei, quę facta sunt erga parentes:
 & quod sub Sennacherib centum octo-
 20 gintaquinque millia perierunt: & de præ-
 lio quod eis aduersus Galatas fuit in Ba-
 bylonia, vt omnes vbi ad rem ventū est,
 Macedonibus sociis hæsitantibus, ipsi sex
 millia soli peremerunt centū viginti mil-
 lia, propter auxilium illis datum de cælo
 & beneficia pro his plurima consecut-
 sunt.

4. Re. 19. g. 33

Tob. 1. d. 21.

Ecc. 48. d. 24

Isa. 37. g. 36.

1. mac. 7. f. 43

Infr. 15. e. 220

sunt. ¹ His verbis constantes effecti sunt, 21
 & pro legibus & patria mori parati. ² Cō- 22
 stituit itaq; fratres suos duces vtrique or-
 dini, Simónem & Ioséphum, & Ionathā,
 subiectis vnicuiq; millenis & quingente-
 nis. ³ Ad hoc etiam ab Esdra lecto illis san- 23
 cto libro, & dato signo adiutorij Dei in
 prima acie ipse dux cōmisit cū Nicanore.
⁴ Et factō sibi adiutore omnipotente in- 24
 terfecerunt super nouem millia hominū:
 maiorem autem partem exercitus Nica-
 noris vulneribus debilem factam fugere
 compulerunt. ⁵ Pecuniis verò eorū qui ad 25
 emptionē ipsorū venerant sublatis, ipsos F
 vsquequaque persecuti sunt, ⁶ sed reuersi 26
 sunt. ⁷ Hora conclusi. nam erat ante sabbathum:
 quam ob causam non perseuerauerunt insequentes.
⁸ Arma autem ipsorū & 27
 spolia congregantes, sabbathum agebant
 benedicētes Dominum qui liberauit eos
 in isto die, misericordiæ initium stillans
 in eos. ⁹ Post sabbathum verò debilibus, 28
 & orphanis, & viduis diuiserunt spolia;
 & residua ipsi cum suis habuere. ¹⁰ His ita- 29
 que gestis, & communiter ab omnibus fa-
 cta obsecratione, misericordem Dominū
 postulabant, vt in finem seruis suis recon-
 ciliaretur. ¹¹ Et ex his qui cum Timótheo 30
 & Bacchide erāt contra se contendentes,
 super viginti millia interfecerunt, & mu-
 nitiones excelsas obtinuerunt: & plures
 prædas diuiserunt, quam portionem de-
 bilibus, pupillis & viduis, sed & seniori-
 bus facientes. ¹² Et cū arma eorum di- 31
 ligenter

filio fr̄isfr̄. dr̄
 gen. 17.
 2. esdr. 8.

Gligenter collegissent, omnia composue-
 runt in locis opportunis, residua verò spo-
 32 lia Ierosolymam detulerunt: & Philar-
 chen qui cum Timótheo erat, interfece-
 runt, virum scelestum, qui in multis Iu-
 33 dæos afflixerat. Et cum epinicia agerent
 in Ierosolymis, eum qui sacras ianuas in-
 cenderat, id est Callisthenem, cum in quod-
 dam domicilium refugisset incéderunt, di-
 gna ei mercede pro impietatibus suis red-
 34 dita. Facinorosissimus autem Nicanor, qui
 mille negotiantes ad Iudæorum vendi-
 35 tionem adduxerat, humiliatus auxilio
 Domini ab his quos nullos existimaue-
 rat, deposita veste gloriæ, per mediterranea
 fugiēs, solus venit Antiochiam, sum-
 mam infelicitatem de interitu sui exer-
 36 citus consecutus. Et qui promiserat Ro-
 manis se tributum restituere de captiui-
 tate Ierosolymorū, prædicabat nunc pro-
 37 tectorem Deum habere Iudæos, & ob ip-
 sum inuulnerabiles esse, eo quod seque-
 rentur leges ab ipso constitutas.

5.7.

1. par. 15. cati
ca victorie.

judith. 5. idem
achior.

CAP. IX.

1 Eodem tempore Antiochus inhonestè
 2 reuertebatur de Perside. Intrauerat
 A enim in eam quæ dicitur Persepolis, & ten-
 tauit expoliare templum, & ciuitatem
 opprimere: sed multitudine ad arma con-
 currente, in fugam versi sunt: & ita con-
 tigit vt Antiochus post fugam turpiter re-
 3 diredet. Et cum venisset circa Ecbatanam,
 recognouit quæ erga Nicanorem & Ti-
 4 mótheum gesta sunt. Elatus autem in ira,
 arbitra-

templa 15.

1. mac. 6.

arbitra-

arbitrabatur se iniuriam illorum qui se
 fugauerant, posse in Iudæos retorquere:
 ideoq; iussit agitari currum suum, sine in-
 termissione agens iter, cœlesti eum Iudi-
 cio perurgente, eo quòd ita superbe locu-
 tus est se venturum Ierosolymam, & con-
 geriem sepulcri Iudæorum eam facturũ.
 2° Sed Iqui vniuersa conspicit Dñs Deus Is-
 raël, percussit eum insanabili & inuisibili
 plaga. Vt enim finiuit hunc ipsum ser-
 monem, apprehendit eum dolor dirus
 viscerum, & amara internorum tormen-
 ta: & quidem satis iuste, quippe qui mul-
 tis & nouis cruciatibus aliorum torserat
 viscera, licet ille nullo modo à sua mali-
 tia cessaret. 3 Super hoc autem superbia
 repletus, ignem spirans animo in Iudæos, 4
 & præcipiens accelerari negotium, conti-
 git illum impetu euntem de curru cade-
 re, & graui corporis collisione membra
 vexari. 5 Isque qui sibi videbatur etiam
 fluctibus maris imperare, supra humanũ
 modum superbia repletus, & montium
 altitudines in statera appendere, nunc hu-
 miliatus ad terram in gestatorio porta-
 batur, manifestã Dei virtutem in semet-
 ipso contestans: 6 ita vt de corpore impij,
 vermes scaturirent, ac viuentes in dolori-
 bus carnes eius effluerent, odore etiam il-
 lius & fœtore exercitus grauaretur. 7 & 8
 qui paulò ante sydera cœli contingere se
 arbitrabatur, eum nemo poterat propter
 intolerantiã fœtoris portare. 9 Hinc igitur 10
 cœpit ex graui superbia deductus ad ag-
 nitionem

2° Ps. 16. 9

.S.S.

act. 12.

22 nitionem sui venire, diuina admonitus
 23 plaga; per momenta singula doloribus
 24 suis augmēta capiētibus. & cū nec ipse
 iam foetorem suum ferre posset, ita ait, Iu-
 25 stum est subditum esse Deo, & mortalem
 non paria Deo sentire. ⁹ Orabat autē hic
 scelestus Dominum, à quo non esset mi-
 24 sericordiam consecuturus. ⁹ Et ciuitatem
 ad quam festinans veniebat vt eam ad so-
 lum deduceret, ac sepulchrū congestorū
 25 faceret, nunc optat liberam reddere: ⁹ &
 Iudæos quos nec sepultura quidem se di-
 gnos habiturum, sed auibus ac feris diri-
 piendos traditurum, & cum paruulis ex-
 terminaturū dixerat, æquales nunc Athe-
 26 niensibus facturū pollicetur: ⁹ templū etiā
 sanctum, quod prius expoliauerat, opti-
 mis donis ornaturū, & sancta vasa multi-
 C plicaturum, & pertinentes ad sacrificia
 sumptus de redditibus suis præstaturum:
 27 ⁹ super hæc & Iudæum se futurū, & om-
 nem locum terræ perambulaturum, &
 28 prædicaturum Dei potestatem. ⁹ Sed non
 cessantibus doloribus (superuenerat enim
 in eum iustum Dei iudiciū) desperās scri-
 psit ad Iudæos in modū deprecationis epi-
 29 stolā hæc continentē. ⁹ OPTIMIS ciuibus
 Iudæis plurimā salutē, & bene valere, & mors plurimorū pe-
 esse fœlices, rex & princeps Antiochus. ⁹ Si bene valetis & filij vestri & ex senten-
 20 tia vobis cuncta sunt, maximas agimus ⁹ gratias. ⁹ Et ego in infirmitate cōstitutus,
 21 vestri autē memor benignē reuersus de-
 Persidis locis, & infirmitate graui appre-
 hensus,

qz nō dolebat
 pp deū. s. th. 2.
 p. 9. 26. 27. 1.
 ad. 5. hebre
 12. 1. reg. 15
 et 16.

5.5.

mors plurimorū pe-
 ssum. psal. 37.
 meti endo n
 accipiēdo m
 oriūtur. sic
 sisara. iudic.
 41.

hensus, necessarium duxi pro communi
 utilitate curam habere: ²² non desperans
 memetipsum, sed spem multam habens effu-
 giendi infirmitatem. ²³ Respicens autem
 quod & pater meus, quibus temporibus
 in locis superioribus ducebat exercitum,
 ostendit qui post se susciperet principatum:
²⁴ ut si quid contrarium accideret, aut dif-
 ficile nuntiaretur, scientes hi qui in regio-
 nibus erant, cui esset rerum summa dereli-
 cta, non turbarentur. ²⁵ Ad hæc, conside-
 rans de proximo potentes quosque & vici-
 nos temporibus insidiantes & euentum
 expectantes, designavi filium meum Antio-
 chum regem, quem sæpe recurrens in supe-
 riora regna multis vestrum commenda-
 bam: & scripsi ad eum quæ subiecta sunt.
²⁶ Oro itaque vos, & peto memores benefi-
 ciorum publicè & priuatim, ut unusquis-
 que conseruet fidem ad me & ad filium meum.
²⁷ Confido enim eum modeste & humane
 acturum, & sequentem propositum meum, & com-
 munem vobis fore. ²⁸ Igitur homicida &
 blasphemus pessime percussus, & ut ipse
 alios tractauerat, peregre in motibus, mi-
 serabili obitu vita functus est. ²⁹ Transfere-
 bat autem corpus Philippus collactaneus
 eius: qui metuens filium Antiochi, ad Ptole-
 mæum Philometorem in Ægyptum abiit.

CAP. X.

MAchabæus autem & qui cum eo erant,
 Domino se protegente, templum qui-
 dem & ciuitatem recepit: aras autem quas
 alienigenæ per plateas extruxerant, itemque
 delubra

- 3 delubra demolitus est. ⁊ & purgato tem-
 plo, aliud altare fecerunt. & de ignitis la- *5.1. / 1. pa. 21.*
 pidibus igne cōcepto sacrificia obtulerūt
 post bienniū, & incensum & lucernas &
 4 panes propositionis posuerunt. ⁊ Quibus
 gestis, rogabant Dominū prostrati in ter-
 ram, ne amplius talibus malis inciderēt:
 sed & si quando peccassent, vt ab ipso mi- *4. Esdr. 5.*
 tius corriperētur, & non barbaris ac blas-
 5 phemis hominibus traderētur. ⁊ Quia die *1. Ma. 4. f. 24*
 autem templum ab alienigenis pollutum *joann. 20.*
 fuerat, contigit eadem die purificationē
 fieri, vicesima quinta mensis, qui fuit Ca-
 6 fleu. ⁊ & cum lætitia diebus octo egerunt
 B in modum tabernaculorum: recordantes
 quòd ante modicum tēporis diem solen-
 nem tabernaculorum in montibus, & in
 7 speluncis more bestiarum egerant. ⁊ Pro- *5. 5.*
 pter quod thyrsos, & ramos virides, &
 palmas præferebant ei qui prosperauit
 8 mundare locū suū. ⁊ Et decreuerunt com-
 muni præcepto & decreto, vniuersæ gen-
 ti Iudæorum omnibus annis agere dies
 9 istos. ⁊ Et Antiochi quidē qui appellatus
 est Nobilis, vitæ excessus ita se habuit.
 10 ⁊ Nūc autem de Eupatore Antiochi impij
 filio, quæ gesta sunt narrabimus breuian- *1. mac. 6.*
 11 tes mala quæ in bellis gesta sunt. ⁊ Hic
 enim suscepto regno, constituit super ne-
 C gotia regis Lyfiā quendā Phenicis & Sy-
 12 riæ militiæ principē. ⁊ Nā Ptolomæū, qui
 dicebatur Macer, iusti tenax, erga Iudæos
 esse cōstituit, & præcipuè propter iniqui-
 tatē quæ facta erat in eos, & pacificè age-

re cū eis. Sed ob hoc accusatus ab amicis 13
 apud Eupatorē. cū frequenter proditor
 audiret, eo quòd Cyprū creditā sibi à Phi-
 lometore deseruisset, & ad Antiochū No-
 bilem translatus etiā ab eo recessisset, ve-
 neno vitam finiuit. Gorgias autem cū 14
 esset dux locorū, assumptis aduenis fre-
 quenter Iudæos debellabat. Iudæi verò 15
 qui tenebant oportunas munitiones, fu-
 gatos ab Ierosolymis suscipiebant, & bel-
 lare tentabant. Hi verò qui erant cū Ma- 16
 chabæo per orationes Dñm rogantes vt
 esset sibi adiutor, impetum fecerunt in
 munitiones Idumæorū: multaq; vi in- 17
 sistentes, loca obtinuerūt, occurrentes in- D
 teremerunt, & omnes simul nō minus vi-
 ginti* millibus trucidauerunt. Quidam 18
 autē cū fugissent in duas turres valde
 munitas, omnē apparatus ad repugnand-
 um habentes: Machabæus ad eorū ex- 19
 pugnationē, relicto Simōne & Iosepho,
 itemq; Zachæo, eisq; qui cum ipsis erāt
 satis multis, ipse ad eas quæ amplius per-
 urgebant pugnas, conuersus est. Hi ve- 20
 rò qui cum Simōne erant, cupiditate du-
 cti, à quibusdā qui in turribus erant, suasi
 sunt pecunia: & septuaginta millibus di-
 drachmis acceptis, dimiserunt quosdam
 effugere. Cū autē Machabæo nuntia- 21
 tum esset quòd factū est, principibus po- E
 puli congregatis accusauit, quòd pecunia
 fratres vendidissent, aduersariis eorū di-
 missis. Hos igitur proditores factos in- 22
 terfecit, & confestim duas turres occupa-
 uit.

2. par. 20.

quinque

23 uit. ⁹ Armis autē ac manibus omnia pro-
 sperē agēdo, in duab⁹ munitiōibus plus
 24 quā viginti millia peremit. ⁹ Et Timóthe⁹,
 qui prius à Iudæis fuerat superatus, cōuo-
 cato exercitu peregrinæ multitudinis, &
 cōgregato ⁹ equitatu⁹ Asiāno aduenit, quasi ⁹ exercitu 13.
 25 armis Iudæā capturus. ⁹ Machabæus autē
 & qui cū ipso erāt, appropinquante illo,
 deprecabātur Dñm, caput terra aspergen-
 26 tes, lumbosq; ciliciis præcincti, ⁹ ad altaris
 crepidinem prouoluti, vt sibi propitius,
 inimicis autē eorū esset inimicus, & ad-
 27 uersariis aduersaretur, ⁹ sicut lex dicit. ⁹ Et ⁹ Ex. 23. d. 28.
 Ita post orationē sumptis armis, lōgius de ⁹ Deu. 20. d. 4.
 ciuitate procedentes, & proximi hostibus ⁹ 18. & 7.
 28 effecti resederunt. ⁹ Primo autem solis or-
 tu vtriq; commiserunt: isti quidē victo-
 riæ & prosperitatis sponsores cum virtute
 Dñm habentes: illi autem ducē belli ani-
 29 mum habebant. ⁹ Sed cū vehemens pu-
 gna esset, apparuerunt aduersariis de cæ-
 lo viri quinque in equis, frēnis aureis de-
 30 cōri, ducatum Iudæis præstantes: ⁹ ex qui-
 bus duo Machabæum medium habētes,
 armis suis circumseptum incolumē con-
 seruabant: in aduersarios autem tela, &
 fulmina iaciebant, ex quo & cæcitate con-
 fusi, & repleti perturbatione cadebant.
 31 ⁹ Interfecti sunt autē viginti millia quin-
 32 genti, & equites sexcenti. ⁹ Timótheus ve-
 G rō confugit in Gazaram præsidium mu-
 33 nitum, cui præerat Chereas, ⁹ Machabæus
 autē, & qui cū eo erant, latantes obsede-
 34 runt præsidiū diebus quatuor. ⁹ At hi qui

iudic. 7; 8.

intus erāt, loci firmitate confisi, supra modum maledicebant, & sermones nefandos iactabant. ¶ Sed cūm dies quinta illucesceret, viginti iuvenes ex his qui cum Machabæo erāt, accessi animis propter blasphemiam, viriliter accesserunt ad murum, & feroci animo incedentes ascendebant: ¶ Sed & alij similiter ascendentes, turre portaque succendere aggressi sunt, atque ipsos maledicos viuos concremare. ¶ Per continuum autem biduum præsidio vastato, Timotheū occultantē se in quodā repertū loco peremerūt: & fratrem illius Cheream & Apollophanem occiderunt. ¶ Quibus gestis, in hymnis & cōfessionibus benedicebant Dominum, qui magna fecit in Israël, & victoriam dedit illis.

CAP. XI.

Sed paruo post tempore, Lyfias procurator regis, & propinquus, ac negotiorum præpositus, grauitè ferens de his quæ acciderant: ¶ congregatis octoginta millibus & equitatu vniuerso veniebat aduersus Iudæos, existimans se ciuitatem quidem captam Gentibus habitaculū facturum, ¶ templum verò in pecuniæ questum, sicut cætera delubra Gentium habiturum, & per singulos annos venale sacerdotium: ¶ nusquā recogitans Dei potestatem, sed mente effrænatus in multitudine peditum, & in millibus equitum & in octoginta elephantis confidebat. ¶ Ingressus autem Iudæam, & appropians Bethsuræ, quæ erat in angusto loco, ab Ierusalem
lyma

lyma interuallo quinq; stadiorum, illud
 6 præfidiū expugnabat. [?] Vt autem Macha-
 B bæus & qui cū eo erant, cognouerūt ex-
 pugnari præfidia, cū fletu & lachrymis
 rogabant Dominum, & omnis turba si-
 7 mul, vt bonum angelum mitteret ad sa-
 lutem Israël. [?] Et ipse primus Machabæus
 sumptis armis, cæteros adhortatus est si-
 mul secum periculum subire, & ferre au-
 8 xilium fratribus suis. [?] Cumque pariter
 prompto animo procederēt, Ierosolymis
 apparuit præcedens eos eques in veste cā
 9 dida, armis aureis hastam vibrans. [?] Tunc
 omnes simul benedixerunt misericordē
 Dñm, & conualuerūt animis: nō solūm
 C homines, sed & bestias ferocissimas, &
 10 muros ferreos parati penetrare. [?] Ibāt igi-
 tur prompti, de cælo habentes adiutorē,
 11 & miserātem super eos Dominum. [?] Leo-
 num autem more impetu irruentes in
 hostes, prostrauerunt ex eis vndecim mil-
 lia peditum, & equitum mille sexcentos:
 12 [?] vniuersos autem in fugam verterunt,
 plures autem ex eis vulnerati nudi eua-
 ferunt. Sed & ipse Lysias turpiter fu-
 13 giens euasit. [?] Et quia non insensatus erat,
 secum ipse reputans factam erga se di-
 minutionem, & intelligens inuictos esse
 Hebræos, omnipotentis Dei auxilio in-
 14 nitētes, misit ad eos, [?] promisitque se con-
 sensurum omnibus quæ iusta sunt, &
 15 regem compulsurum amicum fieri. [?] An-
 D nuit autem Machabæus precibus Lysia,
 in omnibus vtilitati consulens: & quæ-
 cunque

visio. 4.

5. 7. 8.

cunque Machabæus scripsit Lysia, de Iu-
 dæis, ea rex cōcessit. ¶ Nā erant scriptæ lu 16
 dæis epistolæ: à Lysia siquidem hunc mo-
 dum continent: L Y S I A S populo Iu-
 dæorum salutem. ¶ Iohannes & Abesa- 17
 lom qui missi fuerant à vobis, tradentes
 scripta, postulabant vt ea quæ per illos
 significabantur implerem. ¶ Quæcunque 18
 igitur regi potuerunt perferri exposui:
 & quæ res permittebant, concessit. ¶ Si 19
 igitur in negotiis fidem conseruaueritis,
 & deinceps bonorum vobis causa esse
 tentabo. ¶ De cæteris autem per singula 20
 verba mandauit & istis & his qui à me
 missi sunt, colloqui vobiscum. ¶ Bene va- 21
 lete. Anno centesimo quadragesimo octa-
 uo mensis Dioscori, die vicesima & quar-
 ta. ¶ Regis autem epistola, ista continebat: 22
 R E X Antiochus Lysia fratri salutem. E
 ¶ Patre nostro inter deos translato, nos 23
 volentes eos qui sunt in regno nostro sine
 tumultu agere, & rebus suis adhibere
 diligentiam, ¶ audiuimus ludæos non con- 24
 sensisse patri neco vt transferrentur ad
 ritum Græcorum, sed tenere velle suum
 institutum, ac propterea postulare à no-
 bis concedi sibi legitima sua. ¶ Volentes 25
 igitur hanc quoque gentem quietam ef-
 se, statuentes iudicauimus templum re-
 stitui illis vt agerent secundum suorum
 maiorum consuetudinem. ¶ Bene igitur 26
 feceris, si miseris ad eos, et dexterã dede-
 ris: vt cognita nostra volūtate, bono ani-
 mo sint, & vtilitatibus propriis deser-
 uiant.

1. mac. 7.

6.

27 uiant. ⁹ Ad Iudæos verò regis epistola ta-
 F lis erat, R E X Antiochus senatui Iudæo-
 28 rum, & cæteris Iudæis salutē. ⁹ Si valetis,
 sic estis vt volum⁹: sed & ipsi bene vale-
 29 mus. ⁹ Adiit nos Menelaus dicēs velle vos
 descendere ad vestros qui sunt apud nos.
 30 ⁹ His igitur qui cōmeāt vsque ad diem tri-
 cesimum mensis Xantici, damus dextras
 31 securitatis, ⁹ vt Iudaicis vtantur cibis, &
 legibus suis, sicut & prius: & nemo eo-
 rum vllō modo molestiā patiatur de his
 32 quæ per ignorantia gestæ sunt. ⁹ Misimus
 autem & Menelaum, qui vos alloquatur,
 33 ⁹ Valete. Anno centesimo quadagesimo-
 G octauo, Xantici mensis quintadecima die.
 34 ⁹ Miserūt autem etiam Romani epistolam
 ita se habentem: Q V I N T V S Memmius
 & Titus Manilius legati Romanorū, po-
 35 pulo Iudæorū salutem. ⁹ De his quæ Ly-
 sias cognatus Regis cōcessit vobis, & nos
 36 concessimus. ⁹ De quibus autē ad regem
 indicauit referendum, confestim aliquem
 mittite, diligētius inter vos conferētes: vt
 decernamus, sicut congruit vobis. nos
 37 enim Antiochiā accedimus. ⁹ Ideoque fe-
 stinate rescribere, vt nos quoque sciamus
 38 cuius estis voluntatis. ⁹ Bene valete, Anno
 centesimo quadagesimo octauo, quinta-
 decima die mensis Xantici.

C A P. X I I.

1 **H**Is factis pactionibus, Lysias pergebat
 A Had regem. Iudæi autem agriculturæ
 2 operam dabant. ⁹ Sed hi qui resederāt Ti-
 motheus & Apollonius Gēnæi filius, sed

& Hieronymus, & Demophon, super hos
 & Nicanor Cypriarches, nō sinebant eos
 in silentio agere, & quiete. ¹ Ioppitæ verò
 tale quoddam flagitium perpetrarunt. ro-
 gauerunt Iudæos cum quibus habitabāt,
 ascendere scaphas quas parauerant, cum
 vxoribus, & filiis, quasi nullis inimicitis
 inter eos subiacentibus. ² Secundum com-
 mune itaque decretum ciuitatis, & ipsis
 acquiescentibus, pacisq̄ue causa nihil sus-
 pectum habētib; : cū in altū processis-
 sent submerserunt non minus ducentos.
³ Quam crudelitatem Iudas in suæ gētis
 homines factā vt cognouit, præcepit viris
 qui erant cum ipso: & inuocato iusto iu-
 dice Deo, ⁴ venit aduersus interfectores
 fratrū, & portum quidem nocte succen-
 dit, scaphas exussit, eos autem qui ab igne
 refugerant, gladio peremit. ⁵ Et cū hæc
 ita egisset, discessit quasi iterum reuersu-
 rus, & vniuersos Ioppitas eradicaturus.
⁶ Sed quum cognouisset & eos qui erant
 Iamniæ, velle pari modo facere habitan-
 tibus secum Iudæis, ⁷ Iamnitis quoque
 nocte superuenit, & portum cum nau-
 bus succendit: ita vt lumen ignis appa-
 reret Ierosolymis à stadiis ducentis qua-
 draginta. ⁸ Inde cū iam abissent nouem
 stadiis, & iter facerent ad Timótheum,
 commiserunt cum eo Arabes quinque
 millia viri, & equites quingenti. ⁹ Cū-
 que pugna valida fieret, & auxilio Dei
 prosperè cessisset, residui Arabes victi, pe-
 tebant à Iuda dextram sibi dari, promit-
 tentes

duo millia quingentos. ⁹ Cognito autem 22
 Iudæ aduentu, Timótheus præmisit mu-
 lieres & filios & reliquum apparatus,
 in præsidium quod Carnion dicitur. erat
 enim inexpugnabile, & accessu difficile
 propter locorum angustias. ⁹ Cúque co- 23
 hors Iudæ prima apparuisset, timor hosti-
 bus incussus est, ex præsentia Dei qui vni-
 uersa conspicit, & in fugam versi sunt
 alius ab alio, ita vt magis à suis deiiceren-
 tur, & gladiatorum suorum ictibus debilita-
 rentur. ⁹ Iudas autem vehemèter instabat 23
 puniens prophanos, & prostravit ex eis
 triginta millia virorum. ⁹ Ipse verò Timó 24
 theus incidit in partes Dosithei & Sosi-
 patris: & multis precibus postulabat vt
 viuus dimitteretur, eo quòd multorum ex
 Iudæis parentes haberet, ac fratres, quos
 morte ei⁹ decipi eueniret. ⁹ Et cum fidem 25
 dedisset restitutum se eos secundum con- E
 stitutum, illæsum eum dimiserunt, propter
 fratrum salutem. ⁹ Iudas autem regressus 26
 est à Carnion, interfectis vigintiquinque
 millibus. ⁹ Post horum fugam & necem, 27
 mouit exercitum ad Ephron ciuitatem
 munitam, in qua multitudo diuersarum
 gentium habitabat: & robusti iuuenes
 pro muris consistentes fortiter repugna-
 bant: in hac autem machinæ multæ, &
 telorum erat apparatus. ⁹ Sed cum omni- 28
 potentem inuocassent, qui potestate sua
 vires hostium confringit, ceperunt ciui-
 ratem: & ex eis qui intus erant, viginti-
 quinque millia prostrauerunt. ⁹ Inde ad 29
ciuita-

1. reg. 7. 4.
 reg. 7. 1.
 2. para. 13.

ciuitatem Scytharum abierunt quæ ab Ie-
 30 rosolymis sexcentis stadiis aberat. ⁊ Con-
 testantibus autem his qui apud Scytho-
 politas erant Iudæis, quòd benignè ab eis
 haberentur, etiam temporibus infœlici-
 31 tatis quòd modestè secum egerint: ⁊ gra-
 tias agentes eis, & exhortati etiam de cæ-
 tero erga genus suũ benignos esse, vene-
 runt Ierosolymã die solenni septimana-
 32 rum instante. ⁊ Et post pētecostē abierunt
 33 cōtra Gorgiam præpositũ Idumææ. ⁊ Exi-
 Fuit autē cum peditibus tribus millibus,
 34 & equitibus quadringētis. ⁊ Quibus con-
 gressis, cōtigit paucos ruere Iudæorum.
 35 ⁊ Dositheus verò quidam de Bacenoris
 eques, vir fortis, Gorgiã tenebat: & cū
 vellet illũ capere viuũ, eques quidam de
 Thracibus irruit in eum, humerumque
 eius amputauit: atque ita Gorgias effugit
 36 in Maresa. ⁊ At illis qui cū Esdrin erant,
 diutius pugnantibus & fatigatis, inuoca-
 uit Iudas Dominum adiutorem, & du-
 37 cem belli fieri: ⁊ incipiēs voce patria, &
 cum hymnis clamorē extollens, fugã Gor-
 38 giæ militibus incussit. ⁊ Iudas autem col-
 lecto exercitu venit in ciuitatem Odol-
 lam: Et cū septima dies superueniret,
 secundum consuetudinem purificati, in
 39 eodem loco sabbathum egerunt. ⁊ Et se-
 quenti die venit cum suis Iudas, vt corpo-
 ra prostratorũ tolleret, & cum parenti-
 40 bus poneret in sepulchris paternis. ⁊ Inue-
 nerunt autem sub tunicis interfectorum
 de donariis idolorũ quæ apud Iamnam
 fuerunt,

2. par. 17. et
 10. 1. 15.

Die 7. d. 25. fuerunt, à quibus lex prohibet Iudæos: omnibus ergo manifestum factum est ob hanc causam eos corruisse. ⁹ Omnes ⁴¹ itaque benedixerunt iustum iudicium Domini, qui occulta fecerat manifesta. ⁹ Atque ita ad preces cōuersi, rogauerunt ⁴² vt id quod factum erat delictum, obliuioni traderetur. At verò fortissimus Iudas hortabatur populum cōseruare se sine peccato, sub oculis vidētes quæ facta sunt, pro peccatis eorū qui prostrati sunt.

⁹ Et facta collatione, duodecim millia ⁴³ drachmas argēti misit Ierosolymā offerri. ⁶ pro peccato sacrificiū, bene & religiose de resurrectione cogitās. ⁹ (nisi enim eos qui ⁴⁴ ceciderant, resurrecturos speraret, superfluum videretur & vanū orare pro mortuis) ⁹ & quia considerabat quod hi qui ⁴⁵ cum pietate dormitionem acceperant, optimā haberēt repositam gratiā. ⁹ Sancta ⁴⁶ ergo & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis soluantur,

Resurrectio.

c. nō estimetur

27. 9. 2

Aptū de purga

torio testimonio

itē. isa. 4. 1. cor. 7. math.

12. / c. qualis. /

c. qui in aliud

2st dist. / c. nullus.

de pnia. dist. 7.

CAP. XIII.
 Anno centesimo quadragesimonono, ¹ cognouit Iudas Antiochum Eupatorē venire cum multitudine aduersus Iudæam, ⁹ & cum eo Lysiam procuratorem & præpositum negotiorum, secum habentem peditum centum decem millia, & equitum quinq; millia, & elephantos viginti duos, currus cum falcibus trecentos. ⁹ Commiscuit autem se illis & Menelaus: & cum multa fallacia deprecabatur Antiochum, non pro patria salute, ³ sed

sed sperans se constitui in principatum.

- 4° Sed rex regum suscitauit animos An-
 B tiochi in peccatorem : & suggerente Ly-
 sia hunc esse causam omnium malorum,
 iussit (vt eis est consuetudo) apprehensum
 5 in eodem loco necari. ^o Erat autem in eo-
 dem loco turris quinquaginta cubito-
 rum, aggestum vndique habens cineris:
 6 hæc prospectum habebat in præceptis. ^o in-
 de in cinerem deiici iussit sacrilegum, om-
 C nibus eum propellentibus ad interitum.
 7° Et tali lege præuaricatorem legis conti-
 8 git mori, nec terræ dari Menelaum. ^o Et
 quidem satis iuste. nam quia multa erga
 aram Dei delicta commisit, cuius ignis &
 cinis erat sanctus : ipse in cineris morte
 9 damnatus est. ^o Sed rex mente effrenatus
 veniebat, nequiores se patre suo Iudæis
 10 ostensurus. ^o Quibus Iudas cognitis, præ-
 cepit populo vt die ac nocte Dominum
 inuocarent, quo sicut semper, & nunc
 11 adiuuaret eos: ^o quippe qui lege & patria
 sanctoque templo priuari vererentur, ac
 populum qui nuper paululū respirasset,
 ne sineret blasphemis rursus nationibus
 12 subdi. ^o Omnibus itaque simul id facien-
 D tibus, & petentibus à Domino misericor-
 diã cū fletu & ieiuniis, per triduū conti-
 nuū prostratis, hortatus est eos Iudas vt
 13 se præpararent. ^o ipse verò cum senioribus
 cogitauit prius quã rex admoueret exer-
 citum ad Iudæam, & obtineret ciuitatem
 exire, & Dñi iudicio cõmittere exitū rei.
 14° Dans itaque potestatem omnium Deo mun-
 di crea-

5. 4.

leu. 6. 9.
num. 19.

tobi. 3.
esth. 4.

di creatori, & hortatus suos vt fortiter di-
 micarent, & vsque ad mortē pro legibus,
 templo, ciuitate, patria, & ciuibus starent:
 circa Modin exercitum cōstituit. ⁹ Et da- 15
 to signo suis Dei victoriæ, iuuenibus for- E
 tissimis electis, nocte aggressus aulam re-
 giam, in castris interfecit virosⁿ quatuor
 millia, & maximum elephantorum cum
 his qui superpositi fuerant. ⁹ summoque 16
 metu ac perturbatione hostiū castra re-
 pleuerunt, rebusque prosperè gestis abier-
 unt. ⁹ Hoc autem factum est die illuce- 17
 scente, adiuuante eū Domini protectione.
 Sed rex accepto gustu audaciæ ludæo- 18
 rum, arte difficultatem locorum tētabat:
 & Bethsuræ quæ erat ludæorum præsi- 19
 dium munitum, castra admouebat: sed F
 fugabatur, impingebat, minorabatur.
⁹ His autem qui intus erant, Iudas neces- 20
 saria mittebat. ⁹ Enuntiauit autem myste- 21
 ria hostibus Rhodocus quidam de Iudai-
 co exercitu, qui requisitus cōprehēsus est,
 & conclusus. ⁹ Iterum rex sermonem ha- 22
 buit ad eos qui erant in Bethsuris: dex-
 tram dedit: accepit, abiit. ⁹ commisit cum 23
 Iuda. superatus est. Vt autem cognouit G
 rebellasse Philippum Antiochiæ, qui re-
 lictus erat super negotia, mente conster-
 natus ludæos deprecans, subditusque eis
 iurat de omnibus quibus iustum visum
 est: & reconciliatus obtulit sacrificium,
 honorauit templum, & munera posuit:
⁹ Machabæum amplexatus est, & fecit 24
 eum à Ptolemaide vsque ad Gerrenos du-
 cem

quod dē tesse
 ra militaris.

quatuordecim.

ita legēdū nō
 abierūt vsq̄
 aliqua in em̄
 edata hnt.

Exnugesis.

cem & principem. ¹ Vt autem venit Ptolemaidam, grauius ferebant Ptolemenses amicitiae conuentionem, indignantes ne
 26 fortè foedus irrumperent. ² Tunc ascendit Lysias tribunal, & exposuit rationem, & populum sedauit, regressusque est Antiochiam: & hoc modo regis profectio & reditus processit.

CAP. XIII.

1 Sed post triēnij tempus cognouit Iudas
 A & qui cum eo erant, Demetrium Seleuci cum multitudine valida & nauibus, per portum Tripolis ascendisse ad
 2 loca opportuna, ³ & tenuisse regiones aduersus Antiochum & ducem eius Lysiam. ⁴ Alcimus autem quidam qui summus sacerdos fuerat, sed voluntariè coinquinatus est temporibus commistionis, considerans nullo modo sibi esse salutem, neque accessum ad altare, ⁵ venit ad regem Demetrium centesimo quinquagesimo anno, offerens ei coronam auream, & palmam, super hæc & talos qui templi esse videbantur. Et ipsa quidem die
 6 siluit. ⁷ Tempus autem opportunum dementiæ suæ nactus, conuocatus à Demetrio ad consilium, & interrogatus quibus rebus & consiliis Iudæi niterentur: ⁸ respondit, ipsi qui dicuntur Assidæi Iudæorum, quibus præest Iudas Machabæus, bella nutriunt, & seditiones mouent, nec
 7 patiuntur regnum esse quietum. ⁹ nam & ego defraudatus parentum gloria (dico autem summo sacerdotio) huc ueni:
¹⁰ primò

*1. mach. 9.**1. mac. 7.*

primo quidem utilitatibus regis fidem ser-
 uans, secundo autem etiam ciuibus B
 consulens. nam illorum prauitate vniuer-
 sum genus nostrum non minime vexa-
 tur. Sed his singulis o rex cognitis, & re-
 gioni, & generi secundum humanitatem
 tuam promulgatam, omnibus prospice.
 nam quamdiu superest Iudas, impossibi-
 le est pacem esse negotiis. Talibus au-
 tem ab hoc dictis & ceteri amici hostili-
 ter se habentes aduersus Iudam, inflam-
 mauerunt Demetrium. Qui statim Ni-
 canorem prepositum elephantorum du-
 cem misit in Iudam: datis mandatis vt
 ipsum quidem Iudam caperet: eos vero
 qui cum illo erant, dispergeret, & consti-
 tueret Alcimum maximi templi sum-
 mum sacerdotem. Tunc gentes quae de
 Iudaea fugerant Iudam, congregatim se
 Nicanori miscebant, misérias & clades
 Iudaeorum prosperitates rerum suarum
 existimantes. Audito itaque Iudaei Ni-
 canoris aduentu, & conuentu nationum,
 conspersi terra rogabant eum qui popu-
 lum suum constituit, in aeternum custodi-
 ret, qui que suam portionem signis eui-
 dentibus protegit. Imperante autem du-
 ce, statim inde mouerunt, conuenerunt
 que ad castellum Dessau. Simon vero fra-
 ter Iudae commiserat cum Nicanore: sed
 contreritus est repentino aduentu aduer-
 sariorum. Nicanor tamen audiens virtu-
 tem comitum Iudae & animi magnitudi-
 nera quam pro patriae certaminibus habe-
 bant

Sic de dauid.

2. reg. 17. Et de

chro. i. 11. 12.

59.

bāt, sanguine iudicium facere metuebat.
 19 [?] Quam ob rem præmisit Posidonium, &
 Theodotiū, & Matthiam vt darent dex-
 20 tras atque acciperēt. [?] Et cū diu de his con-
 silium ageretur, & ipse dux ad multitudi-
 nem retulisset: omnium vna fuit senten-
 21 tia amicitias annuere. [?] Itaque diem cōsti-
 tuerunt qua secretò inter se agerēt: & ^{* sin - * 22.}
 22 gulis sellæ prolatae sunt & posita. [?] Præ-
 cepit autē Iudas armatos esse locis oppor-
 tunis, ne fortè ab hostib⁹ repēte mali ali-
 quid oriretur: & congruū colloquiū fece-
 23 runt. [?] Morabatur autem Nicanor Ierосо-
 D lymis, nihilque iniquè agebat, gregesque
 turbarū quæ congregatæ fuerant, dimisit.
 24 [?] Habebat autē Iudam semper charum ex
 25 animo, & erat viro inclinatus. [?] Rogauit-
 que eū ducere vxorem, filiosque procrea-
 re. Nuptias fecit: quietè egit, comiterque
 26 viuebant. [?] Alcimus autem videns chari- *ciceronian*
tatem illorum adinuicem & conuentiones, *a vox.*
 venit ad Demetrium, & dicebat, Ni-
 canorem rebus alienis assentire, Iudam-
 que regni insidiatorem successorem sibi
 27 destinasse. [?] Itaque rex exasperatus, & pes-
 simis huius criminationibus irritatus, scri-
 psit Nicanori, dicens, grauitè quidem se
 ferre de amicitia conuentione, iubere ta-
 men Machabæum citius vincitum mit-
 28 tere Antiochiam. [?] Quibus cognitis Ni-
 canor cōsternabatur, & grauitè ferebat,
 si ea quæ conuenerant irrita faceret, ni-
 29 hil læsus à viro. [?] sed quia regi resistere
 non poterat, opportunitatem obseruabat
 qua

qua præceptum perficeret. ³⁰ At Macha-
 bæus videns secum austerius agere Nica- ^E
 norem, & consuetum occursum ferocius
 exhibentem, intelligens non ex bono esse
 austeritatem istam, paucis suorum con-
 gregatis occultauit se à Nicanore. ³¹ Quod
 cum ille cognouit fortiter se à viro præ-
 uentum, venit ad maximum & sanctif-
 simum templum: & sacerdotibus solitas
 hostias offerentibus, iussit sibi tradi vi-
 rum. ³² quibus cum iuramento dicenti-
 bus nescire se vbi esset qui quærebatur,
 extendens manum ad templum, ³³ iurauit,
 dicens: Nisi Iudam mihi vinctum tradi-
 deritis, istud Dei phanum in planitiem
 deducam, & altare effodiam & templum
 hoc Libero patri consecrabo. ³⁴ Et his di-
 ctis abiit. Sacerdotes autem protenden-
 tes manus in cælum, inuocabant eum
 qui semper propugnator esset gentis ip-
 sorum, hæc dicentes, ³⁵ Tu Domine vniuer-
 sorum, qui nullius indiges, voluisti tem-
 plum habitationis tuæ fieri in nobis. ³⁶ Et
 nunc sancte sanctorum omnium Domi- ^E
 ne, conserua in æternum impollutam do-
 mum istam, quæ nuper mundata est. ³⁷ Ra-
 zias autem quidam de senioribus ab Iero-
 solymis delatus est Nicanori, vir amator
 ciuitatis, & bene audiens qui pro affe-
 ctu, Pater Iudæorum appellabatur. ³⁸ Hic
 multis temporibus continentie propo-
 situm tenuit in Iudaismo, corpusque &
 animam tradere contentus pro persecu-
rantia. ³⁹ Volens autem Nicanor manife-
 stare

p. mach. 7.

*orati
psa. 15.*

*5. 10. 11. 1. mach
4.*

Razias.

stare odium quod habebat in Iudæos, mi-
fit milites quingentos, ut eum compre-
40 henderent. ? putabat enim si illum dece-
pisset, sese cladem Iudæis maximam illa-
41 turum. ? Turbis autem irruere in domum
eius, & ianuam dirumpere atque ignem
admouere cupientibus, cum iam com-
42 prehenderetur, gladio se petiit: ? eligens
nobilitate mori potius quam subditus fie-
ri peccatoribus, & contra natales suos in-
43 dignis iniuriis agi. ? Sed cum per festi-
G nationem non certo ictu plagam dedis-
set, & turbæ intra ostia irrumperent, re-
currens audacter ad murum præcipita-
44 uit semetipsum viriliter in turbas: ? qui-
bus velociter locum dantibus casui eius,
45 venit per mediam cervicem: ? & cum ad-
huc spiraret, accensus animo, surrexit: &
cum sanguis eius magno fluxu deflueret,
& grauissimis vulneribus esset faucibus,
46 cursu turbam pertransiit: ? & stans supra
quandam petram præruptam, & iam ex-
anguis effectus, complexus intestina sua,
vtrisque manibus proiecit super turbas,
inuocans dominatorem vitæ ac spiritus
ut hæc illi iterum redderet: atque ita vi-
ta defunctus est.

Resurrexi
o.

CAP. XV.

1 A Nicanor autem ut comperit Iudam
esse in locis Samariæ, cogitavit cum
2 omni impetu die sabbathi committere
a bellum. ? Iudæis verò qui illum per ne-
cessitatem sequebantur dicentibus, Ne
ita ferociter, & barbarè feceris, sed hono-

1. Ma. 7. d. 26

rem tribue diei sanctificationis, & hono-
 ra eum qui vniuersa conspicit: ille infœ-
 lix interrogauit, si est potens in cælo qui
 imperauit agi diem sabbathorum. Et re-
 spondentibus illis, Est Dominus viuus
 ipse in cælo potens, qui iussit agi septi-
 nam diem. At ille ait, Et ego potes sum
 super terram, qui impero sumi arma, &
 negotia regis impleri. Tamen non obti-
 nuit vt consilium perficeret. Et Nicanor
 quidem cum summa superbia erectus,
 cogitauerat commune trophæum statue-
 re de Iuda. Machabæus autem semper
 confidebat cum omni spe auxilium sibi
 à Deo affuturum, & hortabatur suos ne
 formidarent ad aduentum Nationum,
 sed in mente haberent adiutoria sibi facta
 de cælo, & nunc sperarent ab Omnipoten-
 te sibi affuturam victoriam. Et allocutus
 eos de lege & prophetis, admonens etiam
 certamina quæ fecerant prius, promptio-
 res constituit eos: & ita animis eorum
 erectis simul ostēdebat Gentium fallaciã,
 & iuramentorum præuaticationem. Sin-
 gulos autem illorū armauit, non clypei
 & hastæ munitione, sed sermonibus opti-
 mis & exhortationibus, exposito digno
 fide somnio, per quod vniuersos lætifica-
 uit. Erat autem huiuscemodi visus: O-
 niam qui fuerat summus sacerdos, virum
 bonum & benignum, verecundum visu,
 modestum moribus, & eloquio decorū,
 & qui à puero in virtutibus exercitatus
 sit, manus protendentem, orate pro omni
 populo

7 reg. 20.

Exod. 20.

S. 3. 5. 10. 11.

mat. 7. 22.

visio. 3.

S. 3. 11. 4.

ecce sibi in
 ortui orat p
 zach. 4.

sit, manus protendentem, orate pro omni
 populo
 vis. angeli quoqz

populo

13 populo Iudæorum. Post hoc apparuisse
 & alium virum ætate & gloria mirabilē,
 & magni decōris habitudinē circa illum.
 14 Respondentem verò Oniam dixisse. Hic
 est fratrum amator, & populi Israël: hic
 est qui multum orat pro populo & vni-
 uersa sancta ciuitate, Ieremias Propheta
 15 Dei. Extendisse autem Ieremiam dextrā,
 & dedisse Iudæ gladium aureum, dicen-
 16 tem: Accipe sanctum gladium munus à
 Deo, in quo deiicies aduersarios populi
 17 mei Israël. Exhortati itaq; Iudæ sermo-
 nibus bonis valde, de quibus extolli pos-
 set impetus, & animi iuuenum conforta-
 ri, statuerunt dimicare & cōfligere forti-
 ter: vt virt⁹ de negotiis iudicaret, eo quòd
 ciuitas sancta, & templū periclitarentur.
 18 erat enim pro vxoribus & filiis itemque
 pro fratribus & cognatis minor sollicitu-
 19 do: maximus verò & primus pro sancti-
 tate timor erat templi. sed & eos qui in
 ciuitate erant, non minima sollicitudo ha-
 20 bebat pro his qui congressuri erant. Et
 cū iam omnes sperarēt iudiciū futurū,
 hostesque adessent, atque exercitus esset
 21 ordinatus, bestiarū equitesq; opportuno in
 loco compositi, cōsiderans Machabæus
 aduentum multitudinis, & apparatus vā-
 rium armorum, & ferocitatem bestiarū,
 extendens manus in cælum, prodigia fa-
 cientem Dominum inuocauit, qui non
 secundū armorū potentiam, sed prout
 22 ipsi placet, dat dignis victoriā. Dixit au-
 tem inuocās hoc modo, Tu Domine qui
 23 inisti

*habitudinē**itē bene c. 7.*

4. Re. 19. c. 73

Tob. 1. d. 21.

Ecc. 48. d. 24

Isai. 7. g. 36.

1. Ma. 7. f. 41

Sup. 8. c. 19.

oro.

misisti angelum tuum sub Ezechia rege Iuda, & interfecisti de castris Sennacherib centum octogintaquinque millia: ? & 23
 nunc dominator caelorum mitte angelum tuum bonum ante nos in timore, & tremore magnitudinis brachij tui, ? vt metu- 24
 tuant qui cum blasphemia veniunt aduersus sanctum populum tuum. Et hic quidem ita perorauit. ? Nicanor autem, & qui cum 25
 ipso erant, cum tubis & canticis admouebant. ? Iudas vero, & qui cum eo erant in- 26
 uocato Deo, per orationes congressi sunt: manu quidem pugnantes sed Dominum 27
cordibus orantes, prostrauerunt non minus trigintaquinque millia, presentia Dei magnifice delectati. ? Cumque cessassent, 28
 & cum gaudio redirent, cognouerunt Nicanorem ruisse cum armis suis. ? Facto 29
 itaque clamore, & perturbatione excitata, F patria voce omnipotentem Dominum benedicebant. ? Praecipit autem Iudas qui per 30
 omnia corpore & animo mori pro ciuibus paratus erat caput Nicanoris, & manum cum humero abscissam, Ierosolymam perferri. ? Quo cum peruenisset, conuocatis con- 31
 tribulibus, & sacerdotibus ad altare, accersit & eos qui in arce erant. ? Et ostendo 32
 capite Nicanoris, & manu nefaria quam extenderat contra domum sanctam omnipotentis Dei, magnifice gloriatus est. ? Linguam etiam impij Nicanoris praecisam iussit particulatim auibus dari: manum autem dementis contra templum suspendi. ? Omnes igitur caeli benedixe- 34
 runt

2. par. 17. 20.

p. reg. 17.

tepli constructione q. hr. in. 3. reg. c. 6. años qu
dringētos qua dra gēta. hic ad secūdi tēplū
sine rationē q. in b. de volumine legō. años
125. / Inde vsqz ad chrūz iuxta hebdomada
rū danielis supputationē, sūt āni qua
drigēti nonagēta. hoc est a. z. tēpli istau
rationē vsqz ad mortē simonis. q. canonicis
prisci testamēti scriptis finē imponit. āni tre
cēti quinquagēta octo. A morte vero si
monis ad chrūz āni cētū trigēta duo.

Sūt itaqz ab orbe cōdito vsqz ad christū nō
ter mille nōgēti sexagēta duo. Six
tus. lib. 1. bibl. sctē. p. 47. ex hebreis.
Segū beda ^{EXCVDE. LAT. INTERPRETIAE}
^{CHRISTOPHORVS PLAN-}
tres mill y noue
ciētos y cincuenta
y dos.

Segū los. 72. interpretes. cinco mill y ci
entū y nouenta y seys años.
Segū el rei dō alonso. seys mill y noueci
ētos y ochenta y quatro años. y ciēto
y veinte y vn dias. no se yo quie'n se
lo dixo a su alteza.

[Faint, illegible text visible through the parchment, likely bleed-through from the reverse side.]

